

Personu apvienība: Latvijas Kultūras akadēmija, SIA „Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija”

Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanas ietekmes izvērtējums par periodu no 2019.gada 1.janvāra līdz 2021.gada 1.decembrim

Izvērtējuma ziņojums

Saturs

IEVADS	5
1. METODOLOĢIJAS IZSTRĀDE IETEKMES IZVĒRTĒJUMA VEIKŠANAI	10
1.1. Izvērtējuma priekšmeta teorētiska konceptualizācija: valsts svētku svinēšana un sabiedrības līdzdalības nozīme	10
1.2. Latvijas valsts simtgades svinību programmas satura un tiesību normatīvās bāzes attīstības raksturojums	10
1.2.1. Programmas izveides un ieviešanas pamatojums.....	11
1.2.2. Virsmērķis un mērķi.....	12
1.2.3. Galvenais vēstījums	13
1.2.4. Tematiskais strukturējums.....	13
1.2.5. Virstēma katram gadam	13
1.2.6. Latvijas valsts simtgades svinību programma ārvalstīs	14
1.2.7. Lielnotikumi.....	14
1.2.8. Kritēriji.....	14
1.3. Izvērtējuma metodoloģija	15
2. LATVIJAS VALSTS SIMTGADES PROGRAMMAS ĪSTENOŠANAS SATURA UN PROCESA ATBILSTĪBA IZVIRZĪTAJĒM MĒRĶIEM UN PIEEJĀM	20
2.1. Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanas virsmērķa, prioritāšu, mērķu, rīcības virzienu, uzdevumu un galveno pasākumu pamatojums un savstarpējās saistības izvērtējums.....	20
2.2. Latvijas valsts simtgades Nacionālajā pasākumu plānā 2017.–2021. iekļauto pasākumu raksturojums. 2019.–2021. gada pasākumi.....	22
2.3. Lielnotikumu raksturojums	24
2.3.1. Latvijas skolas soma.....	24
2.3.2. Nacionālā enciklopēdija.....	26
2.3.3. Latvijas neatkarības atjaunošanai veltītie baltā galdauta svētki	28
2.3.4. Latvijas filmas Latvijas simtgadei	29
2.3.5. XXVI Vispārējie latviešu dziesmu un XVI deju svētki	32
2.3.6. Latvijas muzeju kopizstāde "Latvijas gadsimts"	33
2.3.7. Simtgades zaļumballe	34
2.3.8. Latgales kongresa simtgade.....	36
2.3.9. Latvijas valsts simtgades gada atklāšana – akcija "Apskauj Latviju"	38
2.3.10. Katram savu tautastērpu	39
2.3.11. TUESI.LV.....	42
2.4. Politikas rezultātu izpilde un atbilstība pasākumu atlasē prioritātēm, izvirzītajam virsmērķim un mērķiem	44
2.4.1. Programmas ieviešanas atbilstība definētajām prioritātēm jeb Nacionālajā pasākumu plānā iekļaujamo norišu kritērijiem	44
2.4.2. Programmas ieviešanas atbilstība Programmas mērķiem un virsmērķim (ietekme)	53
2.5. Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanu sekmējošie un kavējošie faktori.....	67
2.5.1. Sekmējošie faktori	68
2.5.2. Kavējošie faktori	69
3. PĀRVALDĪBA UN PĀRSTĀVĪBA. LĪDZDALĪGAS PĀRVALDĪBAS MODEĻA ATTĪSTĪBA; TAUTSAIMNIECĪBAS NOZARU, VALSTS PĀRVALDES STRUKTŪRU UN PILSONISKĀS SABIEDRĪBAS INICIATĪVU PĀRSTĀVĪBA. PROGRAMMAS INSTITUCIONALIZĀCIJA	72
3.1. Programmas izstrādes un ieviešanas pārvaldības raksturojums	72
3.1.1. Latvijas valsts simtgades pārvaldības principu raksturojums.....	72
3.1.2. Mērķgrupu un nozaru iesaiste Latvijas valsts simtgades programmas veidošanā	73
3.1.3. Pārvaldības struktūra.....	74
3.1.4. Izmaiņas 2019.–2021. gadā	77
Secinājumi	77
3.2. Tautsaimniecības nozaru pārstāvība un līdzdalība	78
3.2.1. Tautsaimniecības nozaru iesaistes veidi un lomas Latvijas valsts simtgades programmas izstrādes dažādos posmos	78
3.2.2. Dažādu institūciju iesaiste un starpinstitūciju sadarbības atspoguļojums Nacionālā pasākumu plāna pasākumos	80
Secinājumi	85
3.3. Pilsoniskās sabiedrības iniciatīvas: NVO un pašiniciatīvas pasākumi	86
Secinājumi	89
4. SABIEDRĪBAS IESAISTES UN LĪDZDALĪBAS NOVĒRTĒJUMS	90
4.1. Latvijas valsts simtgades svinību programmas mērķgrupas.....	90
4.2. Latvijas iedzīvotāju interese un informētība par Latvijas valsts simtgades norisēm	91
4.3. Latvijas iedzīvotāju līdzdalība Latvijas valsts simtgades norisēs.....	96
4.4. Kultūras patēriņš.....	99
4.5. Pasākumu un aktivitāšu daudzveidības pieaugums	104
4.6. Piederības sajūta valstij.....	108
4.7. Savstarpējā uzticēšanās un sadarbība.....	116
4.8. Latvijas iedzīvotājiem nozīmīgākie svētki.....	120
Secinājumi	123
5. FINANSĒJUMA APGUVES PLĀNOŠANAS UN ĪSTENOŠANAS NOVĒRTĒJUMS ATBILSTOŠĪ VALSTS SIMTGADES PROGRAMMAS VIRSMĒRĶIM UN MĒRĶIEM	126
5.1. Plānoto finanšu resursu ieguldījums (laika periodā no 01.01.2019.–01.12.2021.) un atbilstība normatīvajam regulējumam.....	126
5.1.1. Normatīvais regulējums.....	127
5.1.2. Finanšējums, tā avotu daudzveidība.....	127
Secinājumi	130
6. PUBLICITĀTES UN TĒLA VEIDOŠANAS STRATĒGIJU LOMA MĒRĶGRUPU SASNIEGŠANĀ UN LATVIJAS VALSTS SIMTGADES PROGRAMMAS MĒRĶU SASNIEGŠANĀ	132
6.1. Programmas komunikācijas stratēģija un galvenie aspekti tās īstenošanā	132

6.2. Programmas galvenā vēstījuma “Es esmu Latvija” īstenošana.....	134
6.3. Programmas komunikācijas tēmas un sociālo tīklu naratīvi.....	135
6.3.1. Programmas komunikācijas tēmu naratīvi LV100gades sociālos tīklos. 2019. gads – varonība.....	138
6.3.2. Programmas komunikācijas tēmu naratīvi LV100gades sociālos tīklos. 2020. gads – brīvība.....	138
6.3.3. Programmas komunikācijas tēmu naratīvi LV100gades sociālos tīklos. 2021. gads – augšana.....	139
6.4. Programmas komunikācijas kanālu un publicitātes izvērtējums.....	140
6.5. Latvijas simtgades sociālo tīklu mediju kontu analīze.....	143
6.5.1. Facebook @Latvija100.....	143
6.5.2. Instagram @Latvijaisimts.....	144
6.5.3. Twitter @LatvijaiSimts.....	144
6.5.4. Youtube @LV100.....	145
Secinājumi.....	145
7. SECINĀJUMI.....	147
7.1. Metodoloģijas apraksts ietekmes izvērtējuma veikšanai.....	147
7.2. Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanas saturs un procesa atbilstība izvirzītajiem mērķiem un pieejai.....	148
7.2.1. Programmas atbilstība definētajām prioritātēm, astoņiem mērķiem un virsmērķim.....	149
7.2.2. Pasākumu atbilstība Programmas virsmērķim un mērķiem.....	150
7.3. Dažādu tautsaimniecības nozaru, valsts pārvaldes struktūru un pilsoniskās sabiedrības iniciatīvu pārstāvība Latvijas valsts simtgades programmas norisēs.....	152
7.3.1. Programmas izstrādes un ieviešanas pārvaldības raksturojums.....	152
7.3.2. Tautsaimniecības nozaru iesaistes veidi un lomas Latvijas valsts simtgades programmas izstrādes dažādos posmos.....	153
7.3.3. Pilsoniskās sabiedrības iniciatīvas: NVO un pašiniciatīvas pasākumi.....	154
7.4. Iesaistīto pušu lomas novērtējums.....	154
7.4.1. Latvijas valsts simtgades svinību programmas mērķgrupas.....	154
7.4.2. Latvijas iedzīvotāju interese un informētība par Latvijas valsts simtgades norisēm.....	155
7.4.3. Latvijas iedzīvotāju līdzdalība Latvijas valsts simtgades norisēs.....	155
7.4.4. Kultūras patēriņš un liela mēroga pasākumi ar kultūras saturu.....	156
7.4.5. Iedzīvotāju piederības sajūta valstij – ilgtermiņa rādītāji.....	156
7.5. Finansējuma apguves plānošanas un īstenošanas novērtējums atbilstoši Latvijas valsts simtgades programmas virsmērķim.....	156
7.6. Publicitātes un mārketinga aktivitāšu loma mērķgrupu sasniegšanā un Latvijas valsts simtgades programmas mērķu sasniegšanā.....	158
PIELIKUMI.....	160
Pielikums 1. Nacionālā pasākuma plāna 2017.–2021. gadam pasākumu realizētāji (plānots).....	160
Pielikums 2. Nacionālā pasākuma plāna 2017.–2021. gadam pasākumu (īstenoto projektu) realizētāji.....	162
Pielikums 3. Nacionālā pasākuma plāna 2017.–2021. gadam pasākumu (īstenoto projektu) realizētāji – partnerību grupas un projektu skaits.....	163
Pielikums 4. Nacionālā pasākuma plāna 2017.–2021. gadam pasākumu (neīstenoto projektu) realizētāji – partnerību grupas un projektu skaits.....	165
Pielikums 5. Latvijas iedzīvotāju aptaujas rezultāti grafikos.....	166
Pielikums 6. Kultūras sektora aktoru aptaujas rezultāti grafikos.....	176
Pielikums 7. Pētījuma anotācija.....	185

Saīsinājumi

Saīsinājums	Saīsinājuma skaidrojums
AiM	Aizsardzības ministrija
ĀM	Ārlietu ministrija
Birojs	Kultūras ministrijas Latvijas valsts simtgades birojs
EM	Ekonomikas ministrija
ES	Eiropas Savienība
FM	Finanšu ministrija
IeM	Iekšlietu ministrija
IKVD	Izglītības kvalitātes valsts dienests
Informatīvais ziņojums	Informatīvais ziņojums „Par Latvijas valsts simtgades svinību pasākumu plānu 2017.–2021. gadam”
IZM	Izglītības un Zinātnes ministrija
Jauniešu rīcības komiteja	Latvijas Republikas simtgades jauniešu rīcības komiteja
KM	Kultūras ministrija
LDDK	Latvijas Darba devēju konfederācija
LIAA	Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra
LKA	Latvijas Kultūras akadēmija
LLPA	Latvijas Lielo pilsētu asociācija
LM	Labklājības ministrija
LNB	Latvijas Nacionālā bibliotēka
LNKC	Latvijas Nacionālais kultūras centrs
LNVM	Latvijas Nacionālais vēstures muzejs
LPS	Latvijas Pašvaldību savienība
LR	Latvijas Radio
LSK	Latvijas Sarkanais Krusts
LTRK	Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera
LTV	Latvijas Televīzija
LV100 piederības zīme	Latvijas valsts simtgades piederības zīme “Latvija 100”
MK	Ministru kabinets
MVM	Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejs
Nacionālais pasākumu plāns	Latvijas valsts simtgades svinību Nacionālais pasākumu plāns 2017. – 2021. gadam
NBS	Nacionālie bruņotie spēki
NEPLP	Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome
NKC	Nacionālais kino centrs
Pārskats	Pārskats par Latvijas valsts simtgades pasākumu plāna 2017.–2021. gadam īstenošanai piešķirtā valsts budžeta finansējuma izlietojumu 20___ . gadā
PBLA	Pasaules brīvo latviešu apvienība
Programma	Latvijas valsts simtgades svinību programma
Radošā padome	Latvijas valsts simtgades svētku radošā padome
RD	Rīgas Dome
Rīcības komiteja	Latvijas Republikas simtgades rīcības komiteja
Saeima	Latvijas Republikas Saeima
SM	Satiksmes ministrija
Starpposma izvērtējums	„Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanas ietekmes izvērtējums par periodu no 2015.gada 1.janvāra līdz 2018.gada 31.decembrim”
TM	Tieslietu ministrija
VARAM	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
VISC	Valsts izglītības saturs centrs
VK	Valsts kanceleja
VKKF	Valsts Kultūrkapitāla fonds
VM	Veselības ministrija
VPK	Valsts prezidenta kanceleja
ZM	Zemkopības ministrija
ZPC	Zinātniskās pētniecības centrs

IEVADS

Personu apvienība, kuru veido Latvijas Kultūras akadēmijas (LKA) Zinātniskās pētniecības centrs (ZPC) un SIA "Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija" laikā no 10.05.2021. līdz 06.12.2021., pēc Latvijas Republikas Kultūras ministrijas (Pasūtītājs) pasūtījuma un pamatojoties iepirkuma līgumā (iepirkuma identifikācijas Nr. KM 2021/2), veica pētījumu "**Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanas ietekmes izvērtējums par periodu no 2019. gada 1. janvāra līdz 2021. gada 31. decembrim**".

Līgumā noteiktais darba/izvērtējuma **mērķis** ir sagatavot Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanas ietekmes izvērtējumu par periodu no 2019. gada 1. janvāra līdz 2021. gada 1. decembrim saskaņā ar iepirkuma tehniskajā specifikācijā noteiktajiem darba uzdevumiem un balstoties uz informatīvajā ziņojumā „Par Latvijas valsts simtgades svinību pasākumu plānu 2017.–2021. gadam” (izskatīts Ministru kabineta 2016. gada 13. decembra sēdē (prot. Nr.68 69.§)) (Informatīvais ziņojums) izvirzīto virsmērķi, mērķiem un uzdevumiem.

Saskaņā ar līgumu ietekmes izvērtējuma gaitā veikti šādi darba **uzdevumi**:

1. **Metodoloģijas apraksts ietekmes izvērtējuma veikšanai.** Izstrādāta metodoloģija Latvijas valsts simtgades svinību programmas (Programma) īstenošanas ietekmes izvērtējuma veikšanai, lai iegūtie dati būtu salīdzināmi un/vai papildinātu pētījumā „Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanas ietekmes izvērtējums par periodu no 2015. gada 1. janvāra līdz 2018. gada 31. decembrim” (Starpposma izvērtējums) iegūtos datus.
2. **Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanas saturs un procesa atbilstība izvirzītajiem mērķiem un pieejai.** Novērtēts Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanas saturs un process par periodu no 2019. gada 1. janvāra līdz 2021. gada 1. decembrim un tā atbilstība izvirzītajiem mērķiem un plānotajiem rezultātiem. Skaidrotas atkāpes no noteiktajiem rezultatīvajiem rādītājiem, ja tādas ir, un analizētas ārējās vides izmaiņas, kas ietekmējušas Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanu izvērtējuma periodā. Īpaša uzmanība pievērsta Latvijas valsts simtgades programmas uzsākto iniciatīvu ilgspējas aspektiem, programmas „Latvijas skolas soma” īstenošanai un programmas ietekmei uz piederības sajūtas veicināšanu.
3. **Dažādu tautsaimniecības nozaru, valsts pārvaldes struktūru un pilsoniskās sabiedrības iniciatīvu pārstāvība Latvijas valsts simtgades programmas norisēs.** Novērtēta Latvijas valsts simtgades programma īstenošanas periodā no 2019. gada 1. janvāra līdz 2021. gada 1. decembrim, izvirzīto rezultatīvo rādītāju izpilde un atbilstība politikas rezultātiem un mērķiem, balstoties uz Informatīvajā ziņojumā izvirzīto virsmērķi, mērķiem un uzdevumiem. Ņemtas vērā Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanas gaitā veiktās izmaiņas; analizēta to pamatotība un ietekme uz Latvijas valsts simtgades programmas mērķa sasniegšanu.
4. **Iesaistīto pušu lomas novērtējums.** Novērtēta Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanas procesa institucionalizēšanas nozīme, tai skaitā Latvijas valsts simtgades rīcības komitejas, Latvijas valsts simtgades radošās padomes un Latvijas valsts simtgades biroja loma; analizēta un izvērtēta daudzveidīgu lēmumu pieņēmēju un sabiedrības grupu iesaistes mehānismu īstenošana, iesaistīto institūciju veiktās aktivitātes un to ietekme uz mērķu un rezultātu sasniegšanu.
5. **Finansējuma apguves plānošanas un īstenošanas novērtējums atbilstoši Latvijas valsts simtgades programmas virsmērķim.** Pamatojoties uz publiski pieejamo un Pasūtītāja sniegto informāciju par Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanu periodā no 2019. gada 1. janvāra līdz 2021. gada 1. decembrim, veikts finanšu resursu izlietojuma efektivitātes novērtējums, tai skaitā noteikta ietekme uz sabiedrības attieksmi pret valsti un programmas ilgtermiņa rezultātiem.
6. **Publicitātes un mārketinga aktivitāšu loma mērķgrupu sasniegšanā un Latvijas valsts simtgades programmas mērķu sasniegšanā.** Noskaidrots publicitātes un mārketinga aktivitāšu ieguldījums Latvijas valsts simtgades programmas ietekmes veidošanā periodā no 2019. gada 1. janvāra līdz 2021. gada 1. decembrim, analizēta daudzveidīgu komunikācijas kanālu un formu izmantošana iekļaujošas un saliedētas sabiedrības sekmēšanā Latvijas valsts simtgades programmas mērķu un uzdevumu kontekstā, tai skaitā, zināšanu un izpratnes vairošanā par Latvijas valstiskuma veidošanos un saglabāšanu.

Darba uzdevums paredz šādus rezultātus:

1. Detalizēts Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanas par periodu no 2019. gada 1. janvāra līdz 2021. gada 1. decembrim virsmērķa, prioritāšu, mērķu, rīcības virzienu, uzdevumu un galveno pasākumu savstarpējās saistes izvērtējums. Novērtēti izpildi sekmējošie un kavējošie faktori.
2. Analīze par Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanas periodā no 2019. gada 1. janvāra līdz 2021. gada 1. decembrim izvirzīto rezultatīvo rādītāju izpildi un atbilstību izvirzītajam virsmērķim un mērķiem.
3. Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanā periodā no 2019. gada 1. janvāra līdz 2021. gada 1. decembrim iesaistīto institūciju veikto aktivitāšu un to ietekmes uz mērķu un rezultātu sasniegšanu novērtējums.
4. Pārskats par Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanā periodā no 2019. gada 1. janvāra līdz 2021. gada 1. decembrim ieguldītajiem finanšu resursiem un to izlietojuma efektivitāti.
5. Aptauju dati par Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanā periodā no 2019. gada 1. janvāra līdz 2021. gada 1. decembrim iesaistīto mērķa grupu pieredzi un vērtējumu par Latvijas valsts simtgades programmas mērķu, uzdevumu un realizēto pasākumu īstenošanas progresu, sasniegtajiem darbības un politikas rezultātiem un ietekmi.
6. Gala ziņojums par Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanas ietekmes izvērtējumu par periodu no 2019. gada 1. janvāra līdz 2021. gada 1. decembrim, iekļaujot secinājumus.
7. Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanas ietekmes izvērtējuma par periodu no 2019. gada 1. janvāra līdz 2021. gada 1. decembrim rezultātu prezentēšana publiskā pasākumā vai zinātniskā pasākumā sadarbībā ar Pasūtītāju.

Uzdevumu izpilde atspoguļota ietekmes izvērtējumā un gala ziņojumā (kopsavilkumā). Novērtējums prezentēts LKA un Kultūras ministrijas (KM) kopīgi rīkotā zinātniskā pasākumā – Latvijas valsts simtgades novērtējuma konferencē “No pirmās uz nākamo simtgadi: veikums, pieredze un perspektīva” (7. uzdevuma izpilde). Konference notika 2021. gada 3. novembrī tiešsaistē. Tajā piedalījās 557 skatītāji (422 *Facebook* un 135 *Youtube* platformās).

Pētījuma projekta “Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanas ietekmes izvērtējums par periodu no 2019. gada 1. janvāra līdz 2021. gada 31. decembrim” vadītāja ir Latvijas Kultūras akadēmijas Zinātniskās pētniecības centra vadītāja un vadošā pētniece Anda Lake. Pētījuma ekspertu grupa: Baiba Tjarve (LKA ZPC vadošā pētniece), Gints Klāsons (SIA “Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorijas” pētnieks), Lolita Ozoliņa (LKA ZPC zinātniskā asistente), Laura Liniņa (LKA). Pētījuma darba grupā strādāja Lote Katrīna Cērpa (LKA), Anna Marija Kučinska (LKA), Ulrika Māliņa (LKA), Sabīne Ozola (LKA), Elza Rubīna (LKA). Latvijas iedzīvotāju reprezentatīvās aptaujas lauka darbu pēc pētījuma ekspertu grupas izstrādātas metodoloģijas veica Turgus un sabiedriskās domas pētījumu centrs “SKDS”.

“Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanas ietekmes izvērtējuma par periodu no 2019. gada 1. janvāra līdz 2021. gada 31. decembrim” **priekšmets** ir Latvijas valsts simtgades svinību programmas noslēdzošo trīs gadu (2019., 2020. un 2021.) pasākumu ieviešana. Izvērtējumā tika iekļauti 286 “Latvijas valsts simtgades svinību nacionālā pasākumu plāna 2017.–2021.” pasākumi. Kaut arī izvērtējuma priekšmeta laika ietvars attiecas uz trijiem (no pieciem) Programmas ieviešanas gadiem, zināma secinājumu daļa ir pielīdzināma Programmas gala izvērtējumam. Secinājumi ir balstīti sasniegto rezultātu rādītājos, kas atsevišķos gadījumos raksturo Programmu **visā tās ieviešanas laika periodā**, proti no 2017. līdz 2021. gadam.

Lai nodrošinātu Programmas ieviešanas novērtējuma kontinuitāti, šis izvērtējums izstrādāts, ņemot vērā 2019. gadā veikto Programmas **starpposma** novērtējumu “Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanas ietekmes izvērtējums par periodu no 2015. gada 1. janvāra līdz 2018. gada 31. decembrim”². Loģiski strukturālā pēctecība ievērota gan novērtējuma dizaina un metodoloģijas, gan Programmas politikas plānoto

¹ No pirmās uz nākamo simtgadi: veikums, pieredze un perspektīva. Pieejams: <https://www.lv100.lv/programma/kalendars/konference-no-pirmas-uz-nakamo-simgadi-veikums-pieredze-un-perspektiva>, skatīts 08.11.2021.

² Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanas ietekmes izvērtējumam par periodu no 2015. gada 1. janvāra līdz 2018. gada 31. decembrim. Pieejams: https://www.km.gov.lv/sites/km/files/lka20zpc_lv10020ietekmes20izvertejums_2019_izvertejums1.pdf, skatīts 11.10.2021.

rezultātu definējumā, kā arī novērtējuma indikatoru izvēlē, piemēram, aptauju anketu jautājumu un atbilžu variantu formulējumos u.c.

Ne tikai Latvijas valsts simtgades programmas norisi, bet arī izvērtējuma dizaina un metodoloģijas izstrādi, secinājumu, priekšlikumu un rekomendāciju izstrādi ietekmēja **izvērtējuma priekšmeta specifika**, kas detalizēti aprakstīta jau Programmas Starpposma izvērtējumā. Tur atzīts, ka Latvijas valsts simtgades svinības ir viens no nozīmīgākajiem pēdējās desmitgades kultūras un sabiedriskajiem notikumiem, kas ar plašu programmas, tematisko un ģeogrāfisko tvērumu šo svinību plānošanā, sagatavošanā un īstenošanā iesaistījis un vienojis visdažādāko paaudžu Latvijas iedzīvotājus un citus sabiedrības pārstāvjus. Lai šo mērķorientēto notikumu kopu īstenotu un nodrošinātu tai finansiālu, institucionālu un komunikatīvu atbalstu, tika plānota un realizēta politiska iniciatīva “Latvijas valsts simtgades svinību programma” ar tai pakārtotu normatīvo, institucionālo un finansiālo instrumentu bāzi. Latvijas valsts simtgades svinības tika saistītas ar iespēju aktivizēt un saliedēt sabiedrību, dodot impulsus Latvijas ilgtermiņa attīstības mērķu sasniegšanai un jaunu mērķu izvirzīšanai.³ Šis uzstādījums tika mērķtiecīgi realizēts jau programmas izveides posmā. Kopumā svētku programmas sagatavošanas ietvaros notika simtiem sabiedriskās diskusijas, sasniedzot vismaz 5000 cilvēku dažādās Latvijas vietās un ārpus tās un iesaistot daudzveidīgas sabiedrības grupas. Sniegtās idejas un priekšlikumi ir ņemti vērā, veidojot svētku programmas kopējo piedāvājumu, tajā skaitā programmā paredzot plašāku iespēju radīšanu Latvijas valsts simtgadei veltīto sabiedrības iniciatīvu īstenošanai dažādās nozarēs.

Programmas īstenošanu, kā arī izvērtējumu būtiski ietekmē tās daudzdimensionālā daba, kvantitatīvi apjomīgās un kvalitatīvi daudzveidīgās izpausmes. Turklāt īpaša nozīme programmas īstenošanā bija tās pasākumu izvietojumam izvērstā laika līnijā, kas programmas saturu sinhronizēja ar Latvijas valstiskuma konstituēšanās atslēgas notikumiem pirms simts gadiem, kā arī 20 gadsimta 90. gados. Latvijas valsts simtgades svinību programmu iespējams skatīt gan kā **politisku iniciatīvu**, gan kā **Latvijas simtgadei veltītu norišu kopumu**, gan kā **īpašu kultūras parādību/fenomenu**. Īsi raksturosim katru no šiem aspektiem.

Pirmkārt, Latvijas valsts simtgade raksturojama kā **politiska iniciatīva** ar noteiktu budžeta (apakš)programmu⁴, kura paredzēja finansējumu pasākumiem Programmas mērķa sasniegšanai un vairāku publiskā sektora operatoru veiktajiem ieguldījumiem – gan finanšu, gan cilvēkresursu, gan laika resursu. “Latvijas valsts simtgades svinību nacionālā pasākumu plānā 2017.–2021.” iekļautas aktivitātes, par kuru īstenošanu kā atbildīgās norādītas Latvijas Republikas Saeima (Saeima), Valsts prezidenta kanceleja (VPK), Valsts kancelejai (VK); nozaru ministrijas, pašvaldības un citi spēlētāji (precīzāk skatīt turpinājumā).

Otrkārt, Latvijas valsts simtgade kā **sabiedriskās un kultūras līdzdalības platforma**, proti, kā Latvijas simtgadei veltītu norišu kopums, kas balstīts pašiniciatīvā un īstenojas kā sabiedrības līdzdalības aktivitātes, izmantojot daudzveidīgus finanšu avotus, un ko var realizēt jebkurš Latvijas iedzīvotājs, organizācija, uzņēmums, sociāla grupa vai kopiena, izvirzot savus mērķus un uzņemoties savu atbildību par sasniegto.

Treškārt, Latvijas valsts simtgade kā **īpaša kultūras parādība/fenomens** jeb nacionālas valsts simtgade kā nacionālās kultūras notikums.

Šī izvērtējuma ietvaros, līdzīgi kā izvērtējumā par periodu no 2015. gada 1. janvāra līdz 2018. gada 31. decembrim, Latvijas valsts simtgade dominējoši skatīta (atbilstoši līgumā paredzētajiem izvērtējuma uzdevumiem) kā politiska iniciatīva, turklāt izvērtējamā perioda laiks (01.01.2019.– 31.12.2021.) ietver arī Covid-19 pandēmijas izplatības laiku, kad tika veiktas vairākas izmaiņas Latvijas valsts simtgades pasākumu plānā un finansējuma sadalījumā. Ņemot vērā Covid-19 pandēmijas izraisītās sekas, grozījumi precīzē atsevišķu Latvijas valsts simtgades programmas pasākumu aprakstus, norises laikus, finansējuma sadalījumu. Izmaiņas veiktas esošo finanšu līdzekļu ietvaros, nepalielinot kopējo finansējuma apmēru. Grozījumi sagatavoti, pamatojoties uz plāna īstenošanā iesaistīto ministriju, citu centrālo valsts iestāžu un pašvaldību sniegto

³ Latvijas valsts simtgades svinību sagatavošanas programma (2016). Pieejama: <https://www.km.gov.lv/lv/ministrija/latvijas-valsts-simgade>

⁴ Par Latvijas valsts simtgades pasākumu plāna 2017.–2021. gadam īstenošanai piešķirtā valsts budžeta finansējuma sadalījumu. MK rīkojums Nr.769. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/287444-par-latvijas-valsts-simgades-pasakumu-plana-20172021-gadam-istenosanai-pieskirta-valsts-budzeta-finansejuma-sadalijumu>. Skatīts 30.10.2021.

informāciju par nepieciešamajām izmaiņām (skatīt apakšnodaļu "Programmas izveides un ieviešanas pamatojums").

Latvijas valsts simtgades programmu kā politikas iniciatīvu kopumā raksturo vairākas iezīmes, taču uzsvērsim tās, kas būtiski ietekmē tās izvērtējuma norisi:

1. Programma aptver plašu un daudzveidīgu aktivitāšu loku. „Latvijas valsts simtgades svinību Nacionālais pasākumu plāns 2017.–2021. gadam” (Nacionālais pasākumu plāns), kurš sākotnēji ietvēra 288 aktivitātes. Pasākumu saraksts, kam saskaņā ar Ministru kabineta 2016. gada 18. augusta sēdes protokola Nr. 41 13. un 14. punktu tika paredzēts finansējums budžeta apakšprogrammā "Latvijas valsts simtgades programma 2017.–2021.", ietvēra 159 aktivitātes. Programmas izveidē un pasākumu īstenošanā būtiska nozīme bija un ir sabiedrības līdzdalības aspektam, kas ietvēra arī tādu notikumu integrēšanu, kurus dažādi aktori pēc savas iniciatīvas varēja pieteikt un iekļaut simtgades kalendārā⁵.
2. Programma bija vērsta uz ļoti plašu mērķauditoriju gan nacionālā, gan starptautiskā mērogā, kurai tika piedāvātas dažādas līdzdalības formas. Latvijas valsts simtgades svinību galvenais vēstījums "Es esmu Latvija" akcentēja to, ka Latvijas valsts galvenā vērtība ir cilvēki – tas radīja izaicinājumu katram cilvēkam nodrošināt līdzdalības iespējas un aktivitāšu pieejamību.
3. Programmas pasākumus administrēja visas ministrijas, pašvaldības, Latvijas Televīzija (LTV), Latvijas Radio (LR) un daudzas citas institūcijas un organizācijas. Plašais programmā iesaistīto operatoru loks paredzēja daudzveidīgu finansējuma avotu izmantojumu (valsts finansējums, pašvaldību finansējums, starptautiskie finanšu instrumenti, privātais līdzfinansējums) un sarežģītu finansējuma izlietojuma un efektivitātes kontroles mehānismu. Būtiski, ka Programmas ieviešanai tika izmantoti dažādi finansējuma avoti. Nacionālajā pasākumu plānā iekļautos pasākumus īstenoja 76 institūcijas un organizācijas gan individuāli, gan sadarbībā cita ar citu (skatīt Pielikumu Nr.1).
4. Programma bija izvērstā laikā (2017.–2021.), neskaitot tās sagatavošanas posmu. Notikumu fokuss bija Latvijas valsts simtgades gads 2018. gadā. Programmas izvērsums laikā norāda uz Programmas konceptualitāti, bet radīja izaicinājumus tās pārvaldībai un auditorijas piesaistei, jo īpaši norisēm 2019., 2020. un 2021. gadā, kas bija jāīsteno pēc Latvijas simtgades programmas kulminācijas pasākumiem 2018. gadā, turklāt, sākot ar 2020. gada martu – Covid-19 pandēmijas ietekmē.

Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanas ietekmes izvērtējuma par periodu no 2019. gada 1. janvāra līdz 2021. gada 31. **decembrim struktūra ir pakārtota izvērtējuma darba uzdevumiem un to izpildes laika ietvaram:**

1. nodaļa. Metodoloģijas apraksts ietekmes izvērtējuma veikšanai.
2. nodaļa. Latvijas valsts simtgades svinību programmas īstenošanas satura un procesa atbilstība izvirzītajiem mērķiem un pieejām. Politikas rezultāti, to sasniegšanas sekmējošie un kavējošie faktori.
3. nodaļa. Latvijas valsts simtgades programmas pārvaldība un institucionālā pārstāvība tās ieviešanā.
4. nodaļa. Sabiedrības iesaistes un līdzdalības novērtējums.
5. nodaļa. Finansējuma apguve un tā izlietojuma atbilstība.
6. nodaļa. Publicitāte un tēla veidošana.

Secinājumi.

Klāt pievienoti sekojoši pielikumi:

Pielikums 1. Nacionālā pasākuma plāna 2017.–2021. gadam pasākumu realizētāji (plānots)

Pielikums 2. Nacionālā pasākuma plāna 2017.–2021. gadam pasākumu (īstenoto projektu) realizētāji

Pielikums 3. Nacionālā pasākuma plāna 2017.–2021. gadam pasākumu (īstenoto projektu) realizētāji – partnerību grupas un projektu skaits

⁵ Skatīt <https://www.lv100.lv/programma/daritajiem/piesaki-savu-notikumu/>

Pielikums 4. Nacionālā pasākuma plāna 2017.–2021. gadam pasākumu (neīstenoto projektu) realizētāji – partnerību grupas un projektu skaits

Pielikums 5. Latvijas iedzīvotāju aptaujas rezultāti grafikos

Pielikums 6. Kultūras sektora aktoru aptaujas rezultāti grafikos

Pielikums 7. Pētījuma anotācija

1. METODOLOĢIJAS IZSTRĀDE IETEKMES IZVĒRTĒJUMA VEIKŠANAI

1.1. Izvērtējuma priekšmeta teorētiska konceptualizācija: valsts svētku svinēšana un sabiedrības līdzdalības nozīme

Izvērtējuma metodoloģijai jābūt piemērotai un atbilstoši izvērtējuma mērķiem, priekšmetam, apjomam un plānotajam pielietojumam. Viens no izvērtējuma metodoloģijas izstrādes būtiskākajiem priekšnoteikumiem ir **kontekstuāli izprast izvērtējuma priekšmetu**, kas nodrošina holistisku izvērtējuma gaitu un izvērtējuma slēdzienu (secinājumu, rekomendāciju) interpretācijas telpu. Izvērtējuma kontekstualitāti veido divas dimensijas:

1. Programmas izstrādi un ieviešanu ietekmējoši faktori.
2. Programmas izstrādes un pirmo divu gadu (2017., 2018.) īstenošanas ietekmes izvērtējuma rezultāti⁶.

Kā jau minēts, "Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanas ietekmes izvērtējums par periodu no 2019. gada 1. janvāra līdz 2021. gada 31. decembrim" izstrādāts kā secīgs turpinājums 2019. gadā īstenotajam "Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanas ietekmes izvērtējumam par periodu no 2015. gada 1. janvāra līdz 2018. gada 31. decembrim", kas ietekmē arī izvērtējuma metodoloģijas, sasniegto rezultātu mērījumā izmantotā instrumentārija un metodikas izvēli, lai nodrošinātu sasniegto rezultātu salīdzināmību tur, kur tas attiecināms, kā arī secinājumu izstrādi par Programmas ieviešanu kopumā (ne tikai par konkrēto periodu 01.01.2019.–31.12.2021.).

Arī 2019.–2021. gada norišu izvērtējuma pieejā ņemtas vērā izvērtējuma priekšmeta (Latvijas valsts simtgades svinību) teorētiski konceptuālas iezīmes, kas analizētas Starpposma izvērtējumā. Konceptuāli skaidrojumi par valsts svētkiem un dažādu līmeņu līdzdalības nozīmi svinību programmas īstenošanā ļāva labāk izprast novērtējuma priekšmeta specifiku, tā simbolisko slodzi un atbilstoši piemērot normatīvi regulētās izvērtējuma metodoloģijas pamatprincipus priekšmeta unikālajai un īpašajai dabai. Arī šī novērtējuma **metodoloģijas izstrādei bija svarīgi vairāki Starpposma izvērtējuma gaitā izstrādātie teorētiskie atzinumi par valsts svētkiem (proti, arī par Latvijas valsts simtgades svinībām) un sabiedrības līdzdalības nozīmi to gatavošanā un svinēšanā.**

1.2. Latvijas valsts simtgades svinību programmas satura un tiesību normatīvās bāzes attīstības raksturojums

Latvijas valsts simtgades svinību programmas saturu un normatīvo bāzi nosaka vairāki dokumenti. To izstrādes process ilga vairākus gadus kopā ar dažādām iesaistītajām pusēm. Programmas tematisko strukturējumu noteica vairāki līmeņi: tematiskais iedalījums, virstēmas katram gadam, atšķirīgas tematiskās līnijas ārvalstīs notiekošajai programmai. Šajā apakšnodalā īsi raksturosim, kādi pamatprincipi ir noteikuši Programmas izveidi un strukturējumu. Lai raksturotu Programmas strukturējumu pamatā (ja nenorādām citādi) atsauksimies uz Informatīvo ziņojumu "Par Latvijas valsts simtgades svinību pasākumu plānu 2017.–2021. gadam"⁷.

Tabula 1. Latvijas valsts simtgades izveides raksturojums laikā

2014. gads – 2015. gads	Diskusijas ar dažādām mērķgrupām
2014. gada beigās – 2015. gads	Formālo struktūru izveide
2017. gads – 2021./2022. gads	Latvijas valsts simtgades svinības:
2017. gads	Griba
2018. gads	Dzimšana
2019. gads	Varonība
2020. gads	Brīvība
2021./2022. gads	Augšana

⁶ "Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanas ietekmes izvērtējumam par periodu no 2015. gada 1. janvāra līdz 2018. gada 31. decembrim". Pieejams: https://www.km.gov.lv/sites/km/files/lka20zpc_lv10020ietekmes20izvertejums_2019_izvertejums1.pdf, skatīts 1.07.2021.

⁷ Informatīvais ziņojums "Par Latvijas valsts simtgades svinību pasākumu plānu 2017.–2021.gadam". Izskatīts MK 13.12.2016. Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40406296>

Šī izvērtējuma ietvaros par periodu no 2019. gada 1. janvāra līdz 2021. gada 1. decembrim Programmas pasākumi izteikti trīs atslēgas vārdos: Varonība. Brīvība. Augšana.

1.2.1. Programmas izveides un ieviešanas pamatojums

Programmas izveides pamats sākotnēji ir galvenais kultūrpolitikas plānošanas dokuments **“Kultūrpolitikas pamatnostādnes 2014. –2020. gadam “Radošā Latvija””**⁸, kas kā nozīmīgus notikumus plānošanas periodā iezīmēja trīs programmu īstenošanu – “Rīga – Eiropas galvaspilsēta 2014”, Latvijas prezidentūra Eiropas Savienības (ES) Padomē 2015. gadā un Latvijas valsts simtgade 2018. gadā. Kā viens no sasniedzamajiem mērķiem dokumentā “Radošā Latvija” tika izvirzīts sekojošais: “Latvijas Republikas simtgades programmas īstenošana ir bagātinājusi Latvijas kultūru ar jauniem izciliem mūzikas, mākslas, kino un literatūras darbiem, vairojot Latvijas iedzīvotāju lepnumu par savu valsti un piederību tai.”

Darbs pie Programmas sagatavošanas aizsākās 2014. gadā – pavasarī uzsākot diskusijas ar dažādām mērķgrupām, lai izzinātu viedokli un iesaistītu daudzveidīgas iedzīvotāju un pārstāvju grupas. 2014. gada 13. jūnijā Saeimā notika diskusija „Latvijai – 100”, kuras laikā trīs apakšgrupās tika izteiktas izglītības, zinātnes un kultūras, jauniešu un uzņēmēju idejas un viedokļi. Tālākajā darba gaitā 40 darba grupu un to apakšgrupu diskusijās un individuālā komunikācijā par Latvijas valsts simtgades svinību norisi iesaistījušies vairāk nekā 5000 cilvēki, izsakot vairāk kā 700 darbību idejas, kas iekļaujas kopīgā mērķa sasniegšanas procesā⁹.

2014. gada beigās sekoja KM rīkojums „Par Latvijas Republikas simtgades svētku padomes izveidi”¹⁰, lai izveidotu **Latvijas valsts simtgades svētku radošo padomi** (Radošā padome) ar mērķi nodrošināt svinību programmas satura izstrādi. Pēc dažiem mēnešiem sekoja **Latvijas Republikas simtgades rīcības komitejas izveide** (Rīcības komiteja)¹¹.

Latvijas valsts simtgades norises un Programmas izstrāde tika izvirzīta visās **Ministru kabineta (MK) deklarācijās** kopš 2014. gada: “Deklarācija par Laimdotas Straujumas vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību”¹²; “Deklarācija par Laimdotas Straujumas vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību”¹³; “Deklarācija par Māra Kučinska vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību”¹⁴; “Deklarācija par Artura Krišjāņa Kariņa vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību”¹⁵.

2015. gadā tika izveidotas **formālās struktūras**, kas iesaistīja programmas izstrādē dažādas mērķgrupas: Latvijas Republikas simtgades jauniešu rīcības komiteja (Jauniešu rīcības komiteja)¹⁶; Latvijas valsts simtgades vēstures darba grupa¹⁷; darba grupa Latgales kongresa simtgades pasākumu organizēšanai¹⁸; valsts simtgades pašvaldību koordinātoru tīkls¹⁹. 2015. gada 1. jūnijā, pārplānojot Kultūras ministrijas iekšējos resursus, izveidots Kultūras ministrijas **Latvijas valsts simtgades birojs** (Birojs).

2016. gadā tika izstrādāti trīs būtiski dokumenti.

Ar kultūras ministres Dace Melbārdes rīkojumu tika izstrādāta **“Latvijas valsts simtgades svinību sagatavošanas programma”**²⁰. Konspektīvajā dokumentā tika iezīmēts Latvijas valstiskuma vēsturiskais konteksts; svētku programmas mērķi, uzdevumi un galvenie vēstījumi; norišu struktūra un tematiskais

⁸ MK rīkojums Nr. 401 “Par kultūrpolitikas pamatnostādņēm 2014.-2020. gadam “Radošā Latvija””. 29.07.2014. *Latvijas Vēstnesis*, 150 (5210), 01.08.2014.

⁹ Latvijas valsts simtgades svinību sagatavošanas programma (2016). Pieejama: <https://www.km.gov.lv/lv/ministrija/latvijas-valsts-simgade>

¹⁰ Kultūras ministrijas rīkojums Nr.5.1.-1-313 „Par Latvijas Republikas simtgades svētku padomes izveidi”. 15.12.2014.

¹¹ MK rīkojums Nr.63 „Par Latvijas Republikas simtgades rīcības komiteju”. 05.02.2015. *Latvijas Vēstnesis*, 27, 09.02.2015.

¹² Deklarācija par Laimdotas Straujumas vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību (2014. gada 22. janvāris - 2014. gada 4. novembris), Rīga, 2014

¹³ Deklarācija par Laimdotas Straujumas vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību (2014.gada 5.novembris - 2016.gada 11.februāris), Rīga, 2014.gada novembris.

¹⁴ Deklarācija par Māra Kučinska vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību (2016.gada 11.februāris - 2019. gada 23. janvāris), Rīga, 2016. gada februāris

¹⁵ Deklarācija par Artura Krišjāņa Kariņa vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību (2019. gada 23. janvāris).

¹⁶ Kultūras ministrijas rīkojums Nr.5.1.-1-36 „Par Latvijas Republikas simtgades jauniešu rīcības komitejas sastāva apstiprināšanu”. 16.02.2015.

¹⁷ Kultūras ministrijas rīkojums Nr.5.1.-1-107 „Par Latvijas valsts simtgades vēstures darba grupas izveidi”. 06.05.2015.

¹⁸ Ministru prezidenta rīkojums Nr.342 „Par darba grupu Latgales kongresa simtgades pasākumu organizēšanai”. 31.08.2015. *Latvijas Vēstnesis*, 171, 02.09.2015.

¹⁹ Izveidots 2015. gada maijā.

²⁰ Latvijas valsts simtgades svinību sagatavošanas programma (2016). Pieejama: <https://www.km.gov.lv/lv/ministrija/latvijas-valsts-simgade>

strukturējums; svētku programmas komunikācijas vadlīnijas un svētku programmas nodrošināšanas pamatprincipi. Vēlāk sagatavotais Latvijas valsts simtgades svinību Nacionālais pasākumu plāns 2017.–2021. gadam²¹ atsaucas uz šajā dokumentā izvirzīto svinību virsmērķi, mērķiem un kritērijiem.

Informatīvais ziņojums „**Par gatavošanos Latvijas valsts simtgadei 2017.–2021. gadā**”²² sagatavots pēc KM iniciatīvas kā starpziņojums, lai informētu Ministru kabinetu par Rīcības komitejai²³ doto uzdevumu – Latvijas Republikas simtgades svētku pasākumu plāna, publicitātes pasākumu plāna un finansējuma tāmes (norādot finansējuma avotu) izpildes gaitu.

Šo ziņojumu papildina un precizē nākamais dokuments – informatīvais ziņojums „**Par Latvijas valsts simtgades svinību pasākumu plānu 2017.–2021. gadam**”²⁴, papildus iekļaujot jaunu informāciju par paveikto un plānoto simtgades svētku gatavošanā. Šim dokumentam ir pievienoti **trīs pielikumi**: „Latvijas valsts simtgades svinību Nacionālais pasākumu plāns 2017.–2021.”, to pasākumu saraksts, kam, saskaņā ar Ministru kabineta 2016. gada 18. augusta sēdes (prot. Nr. 41) lēmumu tiek paredzēts finansējums budžeta apakšprogrammas „Latvijas valsts simtgades programma 2017.–2021.” ietvaros un budžeta kopsavilkums Nacionālajā plānā iekļautajiem pasākumiem.

Programmas korekcijas 2019., 2020., 2021. gadā ir saistītas ar finansējuma izmaiņām programmas pasākumiem. Pasākumu plānu 2020. un 2021. gadā būtiski ietekmēja **Covid-19 epidemioloģiskā situācija** – viens no galvenajiem ieviešanas šķēršļiem. Pasākuma plāns tika koriģēts, balstoties uz sekojošiem **grozījumiem** Ministru kabineta 2016. gada 13. decembra rīkojumā Nr. 769 "Par Latvijas valsts simtgades pasākumu plāna 2017.–2021. gadam īstenošanai piešķirtā valsts budžeta finansējuma sadalījumu"²⁵:

Ministru kabineta 05.12.2017. rīkojums nr. 717/LV, 243, 07.12.2017. / Stājas spēkā 05.12.2017.

Ministru kabineta 08.08.2018. rīkojums nr. 363/LV, 158, 10.08.2018. / Stājas spēkā 08.08.2018.

Ministru kabineta 11.06.2019. rīkojums nr. 282/LV, 119, 13.06.2019. / Stājas spēkā 11.06.2019.

Ministru kabineta 25.09.2020. rīkojums nr. 547/LV, 187, 28.09.2020. / Stājas spēkā 25.09.2020.

Ministru kabineta 24.11.2020. rīkojums nr. 694/LV, 229, 26.11.2020. / Stājas spēkā 24.11.2020.

Ministru kabineta 02.06.2021. rīkojums nr. 389/LV, 107, 04.06.2021. / Stājas spēkā 02.06.2021.

2019. gadā sagatavots "**Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanas ietekmes izvērtējums par periodu no 2015. gada 1. janvāra līdz 2018. gada 31. decembrim**"²⁶, kas ņemts vērā gatavojot šo izvērtējuma ziņojumu.

1.2.2. Virsmērķis un mērķi

Latvijas valsts simtgades svinību **virsmērķis** ir stiprināt Latvijas sabiedrības valstsgribu, piederības sajūtu valstij un mīlestību pret zemi, rosinot pašorganizējošus procesus un sadarbību.

Latvijas valsts simtgades svinību **mērķi**:

1. stiprināt valstiskuma apziņu, aktualizēt Latvijas valstiskuma vēsturi, godinot valsts dibinātājus un pieminot notikumus, kas ietekmējuši Latvijas valsts izveidi, tādējādi nostiprinot izpratni par Latvijas valstiskumu kā likumsakarīgu ilgstošas attīstības rezultātu;

²¹ Informatīvais ziņojums "Par Latvijas valsts simtgades svinību pasākumu plānu 2017.–2021.gadam". Izskatīts MK 13.12.2016. Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40406296>

²² Informatīvais ziņojums "Par gatavošanos Latvijas valsts simtgadei 2017.–2021.gadā". Izskatīts MK 09.02.2016. Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40381538>

²³ Saskaņā ar Ministru kabineta 2015. gada 5. februāra rīkojumā Nr. 63 „Par Latvijas Republikas simtgades rīcības komiteju” 2. punktā Latvijas Republikas simtgades rīcības komitejai dotā uzdevumu.

²⁴ Informatīvais ziņojums "Par Latvijas valsts simtgades svinību pasākumu plānu 2017.–2021.gadam". Izskatīts MK 13.12.2016. Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40406296>

²⁵ MK rīkojums nr. Nr. 769 "Par Latvijas valsts simtgades pasākumu plāna 2017.-2021. gadam īstenošanai piešķirtā valsts budžeta finansējuma sadalījumu". 13.12.2016. *Latvijas Vēstnesis*, 246, 16.12.2016.

²⁶ Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanas ietekmes izvērtējums par periodu no 2015. gada 1. janvāra līdz 2018. gada 31. decembrim: Izvērtējuma ziņojums. Latvijas Kultūras akadēmija, SIA „Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija”, 2019 (pēc Latvijas Republikas Kultūras ministrijas pasūtījuma). Pieejams: <https://www.km.gov.lv/lv/petijumi>

2. apliecināt Latvijas kā nacionālas un eiropeiskas 21. gadsimta valsts vērtības;
3. cildināt Latvijas dabas skaistumu, kultūras daudzveidību un latviešu valodu;
4. daudzināt Latvijas cilvēku talantus, izcilību, uzņēmīgumu un sasniegumus;
5. modināt sabiedrībā atbildības ētiku, atbildības uzņemšanos par sevi, savu ģimeni, kopienu un valsti;
6. stiprināt jauniešu radošo iniciatīvu un piederības sajūtu Latvijai;
7. radīt paliekošas 21. gadsimta Latvijas vērtības, simbolus un jaunrades darbus;
8. vēstīt par Latviju kā aktīvu un atbildīgu starptautisko un starpkultūru attiecību veidotāju.

1.2.3. Galvenais vēstījums

Latvijas valsts simtgades svinību programmas vienotais vēstījums norisēm un komunikācijai ir „**Es esmu Latvija**”, ko caurstrāvo līdzdarbības motīvs „**Es radu Latviju. Es daru Latviju**”, kas izmantojams vēstījuma personificēšanai un paver ceļu uz aktīvu rīcību vēstījuma „Es esmu Latvija” iedzīvināšanai.

1.2.4. Tematiskais strukturējums

Svinību **tematiskajam strukturējumam** izmantota līdzība ar dzimšanas dienas svinību rituālu, nosakot piecas savstarpēji saistītas un papildinošas **svinību tēmas**:

1) Latvijas ciltstēvi un ciltsmātes: aicinājums izzināt Latvijas vēsturi, savas dzimtas saknes un vienlaikus celt godā spilgtas personības, kas dažādās nozarēs un laikos ir devušas nozīmīgu ieguldījumu Latvijas valsts veidošanā un izaugsmē.

2) Latvijas valstiskuma veidošanās ceļi: Latvijas izzināšana trīs laika dimensijās – pagātnē, tagadnē un nākotnē, aicinot atskatīties uz Latvijas valsts tapšanas procesu tuvākā un tālākā pagātnē, izvērtēt tagadnes ieguvumus un resursus un kopīgi plānot nākotnes Latviju.

3) Latvijas draugi un kaimiņi: veltījums un pateicība Latvijas draugiem, kaimiņiem – sabiedrotajiem un valstīm, kas iestājušās par Latvijas valsts izveidi un suverēnu pastāvēšanu, ar kuriem veidojam atvērtas, lietišķas un uz nākotni vērstas attiecības un kuri ar savu atbalstu, padomu un palīdzīgu roku vienmēr ir blakus.

4) Latvijas rotāšana un dāvanu gatavošana: aicinājums iesaistīties dzimšanas dienas gaviļnieces – Latvijas – vides sakopšanā un pilnveidē, kā arī dāvanu un cienasta gatavošanā.

5) Latvijas dzimšanas diena un dāvanu pasniegšana: dzimšanas dienas un svētku svinības, kad notiek kopā sanākšana, uzgavilēšana jubilāram, dāvanu pasniegšana un svinības.

Atbilstoši šim strukturējumam tika veidots Latvijas valsts simtgades svinību Nacionālais pasākumu sākotnējais plāns 2017.–2021. (Pielikums nr. 1), pasākumu saraksts, kam paredzēts finansējums budžeta apakšprogrammas „Latvijas valsts simtgades programma 2017–2021” ietvaros (Pielikums Nr. 2) un budžeta kopsavilkums Nacionālajā pasākumu plānā iekļautajiem pasākumiem (Pielikums Nr. 3)²⁷.

1.2.5. Virstēma katram gadam

Tā kā svinības aptver ilgāku laika posmu – no 2017. gada līdz 2021./2022. gadam – katram valsts simtgades svinību gadam ir noteikta **virstēma** – atslēgas vārds, kas raksturo vēsturisko kopainu, kurā tapa Latvijas valsts, kā arī iezīmējot galvenos notikumus katrā svinību gadā:

2017. gads – Griba – Latvijas vēsturisko novadu – Kurzemes/Zemgales, Vidzemes un Latgales – zemes padomju skaidri paustais atbalsts Latvijas autonomijai;

2018. gads – Dzimšana – Latvijas Republikas dibināšana;

2019. gads – Varonība – Neatkarības karā izcīnītā Latvijas Republikas neatkarība un aktīvs darbs, dibinot valsts pārvaldes, izglītības un kultūras institūcijas, Baltijas ceļa 30. gadadienas atzīmēšana;

²⁷ Informatīvais ziņojums "Par Latvijas valsts simtgades svinību pasākumu plānu 2017.–2021.gadam". Izskatīts MK 13.12.2016. Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40406296>

2020. gads – Brīvība – Satversmes sapulces simtgade un trīsdesmitā gadskārtā kopš vēsturiskās 1990. gada 4. maija deklarācijas „Par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu” pieņemšanas;

2021.–2022. gads – Augšana – Latvijas Republikas *de iure* starptautiskās atzišanas simtgade, Janvāra barikāžu atceres 30. gadadiena, augusta „puča” 30. gadskārtā, Latvijas Republikas Satversmes apstiprināšana un pirmā parlamenta ievēlēšana.

1.2.6. Latvijas valsts simtgades svinību programma ārvalstīs

Latvijas valsts simtgades svinību programma ārvalstīs, apvienojot simtgades svinību starptautiskās kultūras programmas un publiskās diplomātijas projektus, tiek veidota ar mērķi aktīvi darboties noteiktos **Latvijas ārpolitikas prioritārajos virzienos** – Latvijas ekonomiskā izaugsme, Latvijas drošība, ES vienotība un efektivitāte, aktīva darbība ES kaimiņpolitikā.

Tematiskās prioritātes valsts simtgades svinību norisēm ārvalstīs:

1. Ilgtspējīga Latvijas nākotne (Latvija kā perspektīvs sadarbības partneris ekonomikā, tūrismā, izglītībā un citās jomās visdažādākā formāta pasākumos).
2. Latvijas kā kultūras lielvalsts svinēšana.
3. Latvijas devums pasaulei (vēsturiskā un jaunāko laiku mantojuma un ieguldījuma konkrētajā ārvalstī atgādināšana un iemūžināšana).

Mērķa valstis simtgades svinību programmai ārvalstīs ir Latvijas draugi, kaimiņi un sabiedrotie, valstis, kas politiski, morāli un praktiski iestājušās par Latvijas valsts izveidi un suverēnu pastāvēšanu.

1.2.7. Lielnotikumi

Kā īpašus notikumus valsts simtgades programmā Birojs izdala sekojošus pasākumus un programmas²⁸:

1. Latvijas skolas soma.
2. Nacionālā enciklopēdija.
3. Latvijas neatkarības atjaunošanai veltītie baltā galdauta svētki.
4. Latvijas filmas Latvijas simtgadei.
5. XXVI Vispārējie latviešu dziesmu un XVI deju svētki.
6. Latvijas muzeju kopizstāde “Latvijas gadsimts”.
7. Simtgades zaļumballe.
8. Latgales kongresa simtgade.
9. Latvijas valsts simtgades gada atklāšana – akcija “Apskauj Latviju”.
10. Katram savu tautastērpu.
11. TUESI.LV

1.2.8. Kritēriji

Nacionālajā pasākumu plānā iekļautās aktivitātes izvēlētas, balstoties uz Latvijas valsts simtgades svinību sagatavošanas programmā noteiktajiem svinību mērķiem un kritērijiem, kas ir sekojoši²⁹:

- norise spēj uzrunāt, iesaistīt un saliedēt lielu skaitu Latvijas iedzīvotāju un tautiešu ārvalstīs;
- norise rod aizsākumu vai inovatīvu risinājumu Latvijas valsts simtgades svinību laikā un nostiprinās kā paliekoša vērtība un tradīcija;
- norise rada un uztur valsts svētku sajūtu;
- norise rosina Latvijas iedzīvotājus un Latvijas draugus pievienot iniciatīvas un labos darbus kā īpašu dāvanu Latvijas dzimšanas dienas svinībām;
- norise stāsta Latvijas stāstu, dod ieguldījumu Latvijas tēla veidošanā.

²⁸ <https://lv100.lv/programma/lielnotikumi/>

²⁹ Informatīvais ziņojums "Par Latvijas valsts simtgades svinību pasākumu plānu 2017.–2021.gadam". Izskatīts MK 13.12.2016. Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40406296>

Tāpat, tika definēti **kritēriji**, pēc kuriem tiek atlasītas un veidotas simtgades svinību norises **ārvalstīs**:

- atbilstība simtgades svinību tematiskajām prioritātēm;
- konkrēti definēti sasniedzamie mērķi un mērķauditorija;
- sadarbība ar vismaz vienu profesionālu vai ekspertu organizāciju notikuma norises valstī;
- sadarbība ar vismaz vienu profesionālu vai ekspertu organizāciju Latvijā;
- sadarbības ilgtspējas potenciāls;
- dalītas, paritāras, samērīgas pasākuma izmaksas;
- publicitātes nodrošinājums.

1.3. Izvērtējuma metodoloģija

Kopumā izvērtējums ir vērst uz Latvijas valsts simtgades svinību uzdevumu kopumu laika periodam no **2019. gada 1. janvāra līdz 2021. gada 1. decembrim**. Tas īstenots ar virsmērķi "stiprināt Latvijas sabiedrības valstsgribu, piederības sajūtu valstij un mīlestību pret zemi, rosinot pašorganizējošus procesus un sadarbību"³⁰. Izvērtējuma priekšmeta laika ietvars (01.01.2019.–01.12.2021.) pamato nepieciešamību metodoloģiju balstīt gala izvērtējuma pamatprincipos, tāpēc pētījuma dizains un loģika tika pielāgota gala izvērtējuma normatīvajām prasībām³¹. Izvērtējuma pamatojums izriet no pētījuma mērķa: sagatavot Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanas ietekmes izvērtējumu par periodu no 2019. gada 1. janvāra līdz 2021. gada 1. decembrim saskaņā ar iepirkuma tehniskajā specifikācijā noteiktajiem darba uzdevumiem un balstoties uz Informatīvajā ziņojumā izvirzīto virsmērķi, mērķiem un uzdevumiem. Izvērtējuma pieejas dizains un metodoloģija pēctecīgi tika pakārtota Starposma izvērtējumam. Tas izpaudās faktā, ka starposma izvērtējumā (par 2017. un 2018. gadu) definētos politikas rezultātus un to sasniegšanas indikatorus izmantojām arī Programmas ieviešanas 2019., 2020., 2021. gada rezultātu novērtēšanai. Salīdzināmu datu ieguve par plānotajiem programmas politikas rezultātiem ļāva veidot arī **gala ietekmes novērtējuma slēdzienus**. Lai izplānotu izvērtējumam nepieciešamo datu ieguvu, bija nepieciešams:

- no vienas puses, skaidri definēt novērtējuma mērogu (vērtējamo pasākumu, iesaistīto operatoru un finansējuma apjoma un avotu aspektā) un to, saskaņā ar līgumu, formāli pakārtot Informatīvajam ziņojumam un tā trīs pielikumiem („Latvijas valsts simtgades svinību Nacionālais pasākumu plāns 2017.–2021.”, to pasākumu saraksts, kam, saskaņā ar Ministru kabineta 2016. gada 18. augusta sēdes (prot. Nr. 41) lēmumu tiek paredzēts finansējums budžeta apakšprogrammas „Latvijas valsts simtgades programma 2017.–2021.” ietvaros un budžeta kopsavilkums Nacionālajā plānā iekļautajiem pasākumiem) un tā precizējumi atbilstoši 2019., 2020. un 2021. gadā veiktajiem grozījumiem;
- no otras puses, ņemt vērā to, ka pēc būtības arī 2019., 2020. un 2021. gada Latvijas simtgades programmas daļa aptver daudz lielāku pasākumu, iniciatīvu, aktivitāšu apjomu (nekā tikai tie, kuri minēti Nacionālajā pasākumu plānā), kas nozīmīgi apgrūtina iespējas noteikt eksaktu saikni starp konkrēto ieguldījumu un tā radītajiem efektiem. Šis aspekts izvērtējuma secinājumos vairāk ļauj runāt par programmas rezultātiem kopumā, ne tikai par Latvijas valsts simtgades svinību Nacionālā pasākuma plāna 2019.–2021. uzdevumu/aktivitāšu radītajiem efektiem.

Pētījums īstenots laika posmā no 2021. gada jūnija līdz novembrim, līdz ar to analizē iekļauta informācija, kas ir pieejama līdz 1.12.2021. Kur iespējams, analizē iekļauti arī notikumi, kas notiek pēc 1.12.2021.

Tātad, programmas īstenošanas ietekmes izvērtējuma veikšanai par periodu no **2019. gada 1. janvāra līdz 2021. gada 1. decembrim** piemērojama **gala izvērtējuma pieeja**, kaut arī līgums un darba uzdevumi neparedz gala novērtējuma mērogu, proti, analizēt Programmu kopumā. Gala novērtējuma prasības fiksētas Attīstības

³⁰ Informatīvais ziņojums "Par Latvijas valsts simtgades svinību pasākumu plānu 2017.–2021.gadam". Izskatīts MK 13.12.2016. Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40406296>

³¹ Attīstības plānošanas dokumentu izstrādes un ietekmes izvērtēšanas noteikumi. MK noteikumi nr. 737. 43. punkts. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/270934-attistibas-planosanas-dokumentu-izstrades-un-ietekmes-izvertesanas-noteikumi>; skatīts 10.10.2021.

plānošanas dokumentu izstrādes un ietekmes izvērtēšanas noteikumos (MK Nr. 737)³². **Gala izvērtējums** paredz četras galvenās pētniecības aktivitātes:

1. novērtēt noteikto mērķu un plānoto rezultātu sasniegšanu, skaidrot atkāpes no noteiktajiem rezultatīvajiem rādītājiem un analizēt ārējās vides izmaiņas, kas ietekmējušas politikas plānošanas dokumenta īstenošanu;
2. novērtēt politikas plānošanas dokumenta īstenošanā iesaistīto institūciju paveikto un tā ietekmi uz mērķu un rezultātu sasniegšanu;
3. apzināt politikas plānošanas dokumenta īstenošanā ieguldītos resursus un to izlietojuma efektivitāti;
4. apzināt politikas plānošanas dokumenta mērķa grupu viedokli par plānošanas dokumenta ietekmi uz tajā noteikto mērķu un rezultātu sasniegšanu.

Gala izvērtējuma metodoloģijas piemērošanas priekšnoteikums ir programmas plānošanas dokumentos skaidri noteikti programmas konceptuālie elementi: **mērķi un plānotie rezultāti**, kas ļauj korekti veikt izvērtējumu, diagnosticējot programmas izpildes atbilstību sākotnēji plānotajiem mērķiem, tiem pakārtotajiem rīcības virzieniem un uzdevumiem. Tāpat, jebkuras programmas mērķu sasniegšanas gala novērtējumam nepieciešami precīzi plānoto politikas rezultātu un rezultatīvo rādītāju definējumi, kas ietverti programmas plānošanas dokumentos. Mērķim/-iem atbilstoša politikas rezultātu un rezultatīvo rādītāju sistēma nodrošina iespēju noteikt/izmērīt mērķu sasniegšanas pakāpi.

Ņemot vērā sarežģīto Latvijas simtgades svinību plānošanas dokumentu attīstību un atšķirības būtisku plānošanas kategoriju (mērķi, uzdevumi u.tml.) definējumos (lai izvērtēšanas vajadzībām noteiktu programmas konceptuālos elementus), kā galvenais dokuments/avots tika skatīts – informatīvais ziņojums „**Par Latvijas valsts simtgades svinību pasākumu plānu 2017.–2021. gadam**”³³ un tam pievienotie trīs pielikumi. Savukārt “Kultūrpolitikas pamatnostādņēs 2014.–2020. gadam “Radošā Latvija””³⁴ formulētais Latvijas simtgades kultūras programmas sasniedzamais rezultāts integrēts novērtējuma gaitā izstrādātajā Latvijas simtgades svinību politikas rezultātu definējumos.

Informatīvajā ziņojumā kā pamatojums Latvijas valsts simtgades svinību plānam un tam paredzētajam finansējumam definēti svinību **virsmērķis un tam pakārtoti astoņi mērķi**, atbilstoši kuriem veikts programmas plānoto pasākumu Starpposma izvērtējums. Definēto mērķu sasniegšanas pakāpe kalpo kā galvenais kritērijs Programmas novērtējumam arī laika posmā 01.01.2019.–01.12.2021. Lai metodoloģiski korekti veiktu mērķu sasniegšanas pakāpes novērtējumu, jau iepriekšējā izvērtējumā bija nepieciešams fiksēt mērķiem atbilstošus plānotos politikas rezultātus. Tā kā politikas rezultātu formulējumi nav iekļauti Informatīvā ziņojuma tekstā, kā arī nav rakstiski formulēti citos dokumentos, bet ir atvasināmi no definētajiem mērķiem, tie tika formulēti Starpposma izvērtējumā, sadarbojoties pētniekiem un Programmas izstrādē un pārvaldībā iesaistītajiem ekspertiem (izmantojot Delfu metodi). Arī Programmas 2019., 2020. un 2021. gada pasākumu ietekme vērtēta, izmantojot Starpposma izvērtējuma gaitā definētos politikas rezultātus.

³² MK noteikumi Nr. 737. Attīstības plānošanas dokumentu izstrādes un ietekmes izvērtēšanas noteikumi. 02.12.2014. *Latvijas Vēstnesis*, 248, 12.12.2014.

³³ Informatīvais ziņojums "Par Latvijas valsts simtgades svinību pasākumu plānu 2017.–2021.gadam". Izskatīts MK 13.12.2016. Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40406296>

³⁴ MK rīkojums Nr. 401 "Par kultūrpolitikas pamatnostādņēm 2014.-2020. gadam "Radošā Latvija"". 29.07.2014. *Latvijas Vēstnesis*, 150 (5210), 01.08.2014.

Tabula 2. Latvijas valsts simtgades svinību mērķi un atbilstošie politikas rezultāti

Latvijas valsts simtgades svinību mērķi		Politikas rezultāti (kvalitatīvā izteiksmē)
1.	Stiprināt valstiskuma apziņu, aktualizēt Latvijas valstiskuma vēsturi, godinot valsts dibinātājus un pieminot notikumus, kas ietekmējuši Latvijas valsts izveidi, tādējādi nostiprinot izpratni par Latvijas valstiskumu kā likumsakarīgu ilgstošas attīstības rezultātu.	<ul style="list-style-type: none"> – Nostiprināta Latvijas iedzīvotāju piederības sajūta valstij un lepnums par to un uzticēšanās valsts institūcijām. – Radītas jaunas zināšanas un nostiprināta izpratne par Latvijas valsti, tās rašanos, vēsturi un šodienu. – Attīstīta vienotības apziņa ar savu tautu, kopienu. – Nostiprināta iedzīvotāju drošības sajūta Latvijā.
2.	Apliecināt Latvijas kā nacionālas un eiropeiskas 21. gadsimta valsts vērtības.	<ul style="list-style-type: none"> – Popularizēti Latvijas iedzīvotāju profesionālie sasniegumi. – Aktualizētas Latvijas un citu valstu sadarbības pieredzes dažādās jomās. – Aktivizēta pilsoniskā līdzdalība nacionālu vērtību popularizēšanā. – Popularizētas oriģinālas uzņēmējdarbības iniciatīvas. – Aktivizēta starppaaudžu solidaritāte. – Attīstīta multietnisku kopienu sadarbība.
3.	Cildināt Latvijas dabas skaistumu, kultūras daudzveidību un latviešu valodu.	<ul style="list-style-type: none"> – Komunicētas un popularizētas Latvijas dabas vērtības un mantojums. – Komunicētas un popularizētas Latvijas kultūras vērtības un mantojums. – Uzsāktas iniciatīvas, kas vērstas uz latviešu valodas aizsardzību un nozīmes stiprināšanu. – Ārvalstu sabiedrība iepazīstināta un informēta par izcilību Latvijas mākslā.
4.	Daudzināt Latvijas cilvēku talantus, izcilību, uzņēmīgumu un sasniegumus.	<ul style="list-style-type: none"> – Aktualizēti un cildināti konkrētu personību sasniegumi dažādās sabiedrības dzīves jomās. – Popularizēti konkrētu cilvēku, organizāciju, uzņēmumu, kopienu profesionālie sasniegumi un veiksmes stāsti.
5.	Modināt sabiedrībā atbildības ētiku, atbildības uzņemšanos par sevi, savu ģimeni, kopienu un valsti.	<ul style="list-style-type: none"> – Padziļināta izpratne par individuālās atbildības uzņemšanos attiecībā uz sabiedrībā nozīmīgu problēmu risināšanu. – Aktivizēta pilsoniskā līdzdalība un pašiniciatīva. – Aktivizēta dzimtu un kopienu vēstures izziņāšana. – Stiprinātas Latvijas valsts un iedzīvotāju saiknes ar diasporu.
6.	Stiprināt jauniešu radošo iniciatīvu un piederības sajūtu Latvijai.	<ul style="list-style-type: none"> – Aktivizēta jauniešu pašiniciatīva un līdzdalība. – Padziļinātas jauniešu zināšanas un izpratne par Latvijas valsts tapšanu un vēsturi. – Paplašināta jauniešu kultūras pieredze un attīstītas kultūras vajadzības.
7.	Radīt paliekošas 21. gadsimta Latvijas vērtības, simbolus un jaunrades darbus.	<ul style="list-style-type: none"> – Attīstītas jaunas tradīcijas. – Radīti jauni kultūras un dabas pieredzējuma formāti Latvijas skolas somas ietvaros. – Radīti Latvijas simtgadei veltīti mākslas darbi, (mūzikā, teātrī, dejā, literatūrā, vizuālajā mākslā utt.).
8.	Vēstīt par Latviju kā aktīvu un atbildīgu starptautisko un starpkultūru attiecību veidotāju.	<ul style="list-style-type: none"> – Publiskās diplomātijas pasākumi Latvijā. – Publiskās diplomātijas pasākumi ārvalstīs.

Lai nodrošinātu metodoloģiski precīzu mērķu sasniegšanas pakāpes un politikas rezultātu noteikšanu, katram politikas rezultātam piemēroti kvantitatīvi un kvalitatīvi rezultātīvie rādītāji.

Ar uzdevumiem šī izvērtējuma ietvaros tiks saprastas Latvijas valsts simtgades Nacionālajā pasākumu plānā iekļautie pasākumi. Pasākumu ieviešanas izvērtējumā analizēti gan rādītāji par visu Programmas periodu (2017.–2021.), gan tikai par 2019., 2020., 2021. gadu.

Tāpat kā starpposma izvērtējumā, arī šajā izvērtējumā ņemta vērā sasniegto rezultātu atbilstība ne tikai Programmas virsmērķim un astoņiem mērķiem, bet arī katra gada virstēmai, Nacionālajā pasākumu plānā iekļaujamo norišu kritērijiem un programmas tematiskajam strukturējumam.

Pamatojoties minētajos apsvērumos, formulēti Programmas **galvenie novērtējuma jautājumi**, kuriem atbilstoši izvēlēti izvērtējuma metodoloģiskie un metodiskie instrumenti.

Šī izvērtējuma ietvaros tiks atbildēts uz šādiem izvērtējuma jautājumiem:

1. Vai un kā programmas saturs un ieviešanas process nodrošināja atbilstību Latvijas valsts simtgades svinību **virsmērķim un mērķim**? Lai atbildētu uz šo novērtējuma jautājumu, tiek veikta programmas satura analīze un analizēti līdzšinējo pētījumu dati par Latvijas iedzīvotāju attieksmi pret valsti un valsts svētku svinēšanas tradīcijām.
2. Vai Latvijas valsts simtgades svinību Programma un „Latvijas valsts simtgades svinību Nacionālajā pasākumu plānā 2017–2021” iekļautās aktivitātes atbilst Informatīvajā ziņojumā noteiktajiem pasākumu kritērijiem/**prioritātēm**? Lai atbildētu uz šo novērtējuma jautājumu, tiek veiktas Programmas izstrādē un ieviešanā iesaistīto ekspertu intervijas, Latvijas iedzīvotāju un kultūras organizāciju pārstāvju aptauja un plāna aktivitāšu īstenotāju ikgadēji iesniegto pārskatu satura analīze.
3. Vai un kā „Latvijas valsts simtgades svinību Nacionālajā pasākumu plānā 2017–2021” iekļauto aktivitāšu norise 2019., 2020. un 2021. gadā nodrošināja Informatīvajā ziņojumā definēto **svētku programmas virsmērķa un astoņu mērķu sasniegšanu? Kā Covid-19 ierobežojumi ietekmēja Programmas ieviešanu**? Lai atbildētu uz šo novērtējuma jautājumu, tika izmantoti primāri un sekundāri dati: analizēti līdzšinējie Latvijas iedzīvotāju aptauju dati (tie, kas relevanti plānoto politikas rezultātu rezultatīvajiem rādītājiem); iegūti primāri dati: veiktas Latvijas valsts simtgades programmas izstrādē un ieviešanā iesaistīto ekspertu intervijas, Latvijas iedzīvotāju aptauja, kultūras organizāciju pārstāvju aptauja, mērķauditoriju fokusgrupu diskusiju dati un plāna aktivitāšu īstenotāju ikgadēji iesniegto pārskatu satura analīze.
4. Kāds ir Programmas plānošanā un īstenošanā (2019.–2021.) **iesaistīto institūciju ieguldījums** – Programmas pārvaldībā un Programmas virsmērķa un mērķu sasniegšanā? Lai atbildētu uz šo novērtējuma jautājumu, tika veiktas Programmas izstrādē un ieviešanā iesaistīto ekspertu intervijas, izmantoti mērķauditoriju fokusgrupu diskusiju dati, Latvijas iedzīvotāju un kultūras organizāciju pārstāvju aptauja un plāna aktivitāšu īstenotāju ikgadēji iesniegto pārskatu satura analīze.
5. Kā Programmas izstrādē un īstenošanā (2019.–2021.) tika nodrošināta dažādu **tautsaimniecības nozaru pārstāvniecība**? Lai atbildētu uz šo novērtējuma jautājumu, tiks veikta dokumentu analīze (politikas plānošanas dokumentu analīze, Nacionālā pasākumu plāna aktivitāšu īstenotāju iesniegto pārskatu analīze, Rīcības komitejas protokolu u.c.) un iesaistīto institūciju pārstāvju padziļinātās intervijas.
6. Kā Latvijas valsts simtgades Programmas izstrādē un īstenošanā (2019.–2021.) tika nodrošināta **sabiedrības iesaiste un līdzdalība**? Kāds ir Programmas mērķa grupu viedoklis par Programmas ietekmi uz tajā noteikto mērķu un rezultātu sasniegšanu? Lai atbildētu uz šo novērtējuma jautājumu, tika veiktas Programmas izstrādē un ieviešanā iesaistīto ekspertu intervijas, mērķauditoriju fokusgrupu diskusiju dati, Latvijas iedzīvotāju aptauja un kultūras organizāciju pārstāvju aptauja, Nacionālā pasākumu plāna aktivitāšu īstenotāju ikgadēji iesniegto pārskatu satura analīze.
7. Kādi **finansiālie resursi** ir ieguldīti Programmas īstenošanā? Kādi ir to avoti? Vai tie atbilst plānotajiem Programmas rezultātiem, mērķiem un virsmērķim? Kāda ir šo ieguldījumu ietekme uz attieksmes maiņu sabiedrībā un Programmas ilgtermiņa ietekmi? Lai atbildētu uz šo novērtējuma jautājumu, tika veikta dokumentu analīze (politikas plānošanas dokumentu analīze, Nacionālā pasākumu plāna aktivitāšu īstenotāju iesniegto pārskatu analīze, Rīcības komitejas protokolu u.c.) un iesaistīto institūciju pārstāvju padziļinātās intervijas.
8. Vai Programmas komunikācijas kanāli un formas ir piemērotas visu programmas mērķa grupu sasniegšanai? Vai un kā Programmas **publicitātes un tēla veidošanas stratēģijas ir sekmējušas Programmas mērķu sasniegšanu**, kā arī iekļaujošas un saliedētas sabiedrības veidošanu? Lai atbildētu uz šo novērtējuma jautājumu, tika izmantoti primāri un sekundāri dati: analizēti līdzšinējie Latvijas iedzīvotāju aptauju dati (tie, kas relevanti plānoto politikas rezultātu rezultatīvajiem rādītājiem); iegūti primāri dati: veiktas Latvijas valsts simtgades programmas izstrādē un ieviešanā iesaistīto ekspertu intervijas, Latvijas iedzīvotāju aptauja, kultūras organizāciju pārstāvju aptauja, plāna aktivitāšu

īstenotāju ikgadēji iesniegto pārskatu satura analīze; kā arī tika iegūti sociālo mediju kontu sekotāju aktivitātes dati un sociālo tīklu lietotāju aktivitātes dati.

Programmas aktivitāšu mērogs, ieviesēju un mērķa grupu daudzveidība paredz gan kvantitatīvo, gan kvalitatīvo datu iegūvi, kas nozīmē piemērot jaukto pētījuma stratēģiju datu ieguves un analīzes posmā. Pētījuma ietvaros tika izmantoti gan sekundāri (iepriekšējos pētījumos iegūti dati, citi pētījumi), gan primāri dati, kas ļāva iegūt datus pamatotus izvērtējuma slēdzienus: secinājumus un rekomendācijas.

Primāro datu ieguvē izmantotas kvalitatīvas un kvantitatīvas datu ieguves metodes.

Izmantotās kvantitatīvās datu ieguves metodes:

1. Aptaujas.

1.1. Latvijas iedzīvotāju aptauja. Datu ieguves tehnika: interneta aptauja (CAWI). Ģenerālais kopums (mērķa grupa): Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 75 gadiem. Kvotu izlase. Sasniegtās izlases apjoms: 1005 respondenti. Aptaujas laiks 25.08.2021. – 30.08.2021. Lauka darba veicējs: pētījumu centrs "SKDS".

1.2. Kultūras sektora aktoru – kultūras pasākumu rīkotāju un kultūras institūciju un organizāciju pārstāvju aptauja. Datu ieguves tehnika: interneta aptauja (CAWI). Ģenerālais kopums (mērķa grupa): kultūras pasākumu rīkotāju un kultūras institūciju un organizāciju pārstāvji. Plānotās izlases apjoms: 391 respondenti. Izlases veids: pašizlase. Aptaujas laiks 2021. gada augusts. Lauka darba veicējs: SIA "Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija".

2. Satura analīze.

Avoti: sociālo tīklu mediju kontu (Facebook @Latvija100, Twitter @LatvijaiSimts, Instagram @Latvija100, Youtube un Flickr) satura, to uzturētāju un auditorijas aktivitātes analīze.

Izmantotās kvalitatīvās datu ieguves metodes:

1. Padziļinātās intervijas.

2. Kvalitatīvā satura analīze. Satura analīzes avoti:

2.1. Pārskata veidlapa/anketa (MK rīkojuma Nr. 769 pielikums Nr. 2), kas iesniegta Kultūras ministrijai, lai atskaitītos par Latvijas simtgades Nacionālajā pasākumu plānā iekļautās aktivitātes izpildi.

2.2. Attīstības un politikas plānošanas dokumenti.

Informatīvais ziņojums "Par Latvijas valsts simtgades svinību pasākumu plānu 2017.–2021. gadam" (2016)

Kultūrpolitikas pamatnostādnes 2014. –2020.gadam "Radošā Latvija" (2014)

Latvijas valsts simtgades svinību sagatavošanas programma (2016)

Informatīvais ziņojums „Par gatavošanos Latvijas valsts simtgadei 2017.– 2021.gadā” (2016)

Rīcības komitejas sagatavotais „Latvijas valsts simtgades svinību Nacionālais pasākumu plāns 2017–2021”, kas pievienots informatīvajam ziņojumam (Pielikums Nr. 1), kā arī to pasākumu saraksts, kam, saskaņā ar Ministru kabineta 2016. gada 18. augusta sēdes (prot. Nr. 41 5. §) protokollēmuma 13. punktu finansējums budžeta apakšprogrammas „Latvijas valsts simtgades programma” ietvaros (Pielikums Nr. 2) un budžeta kopsavilkums Nacionālajā plānā iekļautajiem pasākumiem (Pielikums Nr. 3).

Latvijas valsts simtgades svinību sagatavošanas programma (2016).

2.3. Nacionālā pasākumu plāna aktivitāšu veicēju pašnovērtējumi (iesniegti Latvijas valsts simtgades birojam 2021.gada oktobrī).

3. Valsts Kultūrkapitāla fonda mājas lapa <http://www.kkf.lv/>

Un citi avoti.

2. LATVIJAS VALSTS SIMTGADES PROGRAMMAS ĪSTENOŠANAS SATURA UN PROCESA ATBILSTĪBA IZVIRZĪTAJIEM MĒRĶIEM UN PIEEJĀM

Šajā nodaļā sniegts Programmas 2019.–2021. gada ietekmes izvērtējums, izmantojot Starpposma izvērtējuma izstrādāto programmas mērķiem atbilstošu politikas rezultātu un rezultatīvo rādītāju kopumu; pamatojot izvērtējuma slēdzienu programmas **atbilstības** (izvērtē atbilstību starp programmas mērķiem un uzdevumiem un mērķa grupas vajadzībām), **ietekmes** (izvērtējuma kritērijs, kurš paredz izvērtēt programmas rezultātus) un **ilgtspējas** (izvērtē programmas rezultātu un ietekmju spēju ilgt arī pēc ieguldījumu īstenošanas) kritērijos³⁵.

Nodaļā "Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanas saturs un procesa atbilstība izvirzītajiem mērķiem un pieejām" sniegts izvērtējums Programmas **ieviešanas pēdējiem trīs gadiem** (01.01.2019.–01.12.2021.). Pirmkārt, sniegts virsmērķa, prioritāšu, mērķu, rīcības virzienu, uzdevumu un galveno pasākumu pamatojums un savstarpējās saistes izvērtējums; otrkārt, sniegts konspektīvs statistisks pārskats par Latvijas valsts simtgades nacionālā pasākumu plāna 2017.–2021. pasākumiem un to ieviešanā iesaistītajām organizācijām; treškārt, novērtēta izvirzīto rezultatīvo rādītāju izpilde un atbilstība programmas izstrādes laikā definētajiem pasākumu atlases kritērijiem, izvirzītajam programmas virsmērķim un mērķiem; ceturtkārt, novērtēti arī Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanu sekmējošie un kavējošie faktori. Izvērtējums balstīts dokumentu analīzē (kvalitatīvi dati), Programmas izstrādē un ieviešanā iesaistītu un ārēju ekspertu spriedumos (kvalitatīvi dati), Latvijas iedzīvotāju un konkrētu sabiedrības grupu, kā arī Latvijas kultūras sektora pārstāvju vērtējumos (kvantitatīvi dati).

2.1. Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanas virsmērķa, prioritāšu, mērķu, rīcības virzienu, uzdevumu un galveno pasākumu pamatojums un savstarpējās saistes izvērtējums

Starpposma izvērtējumā jau detalizēti atklāts Programmas pamatojums un tās stratēģisko elementu savstarpējās saistes novērtējums. Arī gala novērtējumā svarīgi ņemt vērā konkrētas problēmas un izaicinājumus, kas izpaužas noteiktas sabiedrības daļas vajadzībās un veido Programmas mērķu un plānoto rezultātu pamatojumu. Latvijas valsts simtgades svinību programmas pamatojums ir saistīts, pirmkārt, ar konkrētām Latvijas valstiskuma, iedzīvotāju un valsts attiecību iezīmēm; otrkārt, ar līdzšinējo valsts svētku un citu liela mēroga kultūras pasākumu un tajos integrēto rituālo praksi tradīciju. Minētais lielā mērā noteica svētku kopējās koncepcijas un idejas attīstību, tādejādi veidojot **atbilstību** starp sabiedrības vajadzībām un programmas prioritātēm, virsmērķi un mērķiem.

Starpposma novērtējumā atzīts, ka 2016. gadā izstrādātajā "Latvijas valsts simtgades svinību sagatavošanas programmā"³⁶ pietiekami izvērsti raksturotas būtiskākās problēmas un izaicinājumi, kas konceptuāli pamato gan programmas virsmērķi, gan tās saturs veidošanas prioritātes un argumentē to sasniegšanai plānotos ieguldījumus. Vērtējot Programmas konceptuālo uzbūvi, tika ņemts vērā, ka gan Programmas izstrādes laikā, gan tās ieviešanas pirmajos gados tika diskutēts par tās izvērsumu laikā (uzdevumi/aktivitātes plānotas piecu gadu garumā. Atsaucoties uz Valsts Kontroles izstrādāto revīzijas ziņojumu "Par Kultūras ministrijas 2018. gada pārskatu"³⁷, Kultūras ministrijai un Programmas autoriem tika pārņemta vēlēšanās "tērēt naudu piecu gadu garumā". Informatīvajā ziņojumā³⁸ Programmas ieviešanas perioda izvēle pamatota ar nepieciešamību aptvert un atzīmēt galvenos ar Latvijas valsts izveidi un nostiprināšanos saistītos notikumus:

1. Latgales kongresa simtgade;
2. Latviešu Pagaidu nacionālās padomes darbības simtgade;
3. Latvijas Republikas proklamēšanas simtgade;
4. Neatkarības kara (1919–1920) simtgade;
5. Nacionālas nozīmes institūciju dibināšanas simtgades;

³⁵ Jēdzienu izpratne saskaņota ar "Ieteikumi Eiropas Savienības struktūrfondu ieguldījumu izvērtēšanai". Izstrādāja LR Finanšu ministrija, Izvērtēšanas nodaļa. 2015. Pieejams: https://www.esfondi.lv/upload/Kohezija_doc/izvertesanas_ieteikumi_22.10.2015.pdf

³⁶ Latvijas valsts simtgades svinību sagatavošanas programma (2016). Pieejama: <https://www.km.gov.lv/lv/ministrija/latvijas-valsts-simgade>

³⁷ Pieejams: http://www.lrvk.gov.lv/uploads/reviziju-zinojumi/2018/2.4.1-30_2018/Revizijas%20zinojums-Kulturas%20ministrija-20190430.pdf

³⁸ Informatīvais ziņojums "Par Latvijas valsts simtgades svinību pasākumu plānu 2017.–2021.gadam". Pieejams: <https://www.km.gov.lv/lv/media/404/download>, Skatīts 22.10.2021

6. Latvijas valsts starptautiskās atzīšanas de iure simtgade;
7. Latvijas Republikas Satversmes un Latvijas parlamenta simtgade;
8. Baltijas ceļa trīsdesmitgade;
9. Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanas trīsdesmitgade;
10. Janvāra barikāžu atceres trīsdesmitgade.

Gan Starpposma izvērtējumā, gan šī izvērtējuma ietvaros Programmas izstrādē iesaistītie eksperti min pārlicinošus argumentus, kāpēc programmas ieviešana tika plānota nevis viena gada, bet vairāku gadu periodā. Īpaši uzsvērts, ka tikai Latvijas sabiedrības kolektīvās atmiņas bagātināšana un sistēmiska iedziļināšanās valsts tapšanas un pirmo attīstības gadu vēsturei nozīmīgos notikumos ļāva apzināt Latvijas valstiskuma vēstures atslēgas punktus, kā arī ilgtermiņā panākt izmaiņas attiekmē pret valsti un nostiprinās piederības sajūtu tai. Eksperti uzsvēra, ka Programmas izstrādes laikā dominēja ideja sniegt Latvijas sabiedrībai un diasporai ne tikai iespēju izzināt, bet arī empātiski “izdzīvot” Latvijas dibināšanas vēsturisko laiku (1917.–1921.) un interpretēt to kontekstā ar šodienas izaicinājumiem un nākotnes perspektīvām. Tiek atzīts, ka pirms Latvijas simtgades veiktajos pētījumos aktualizētais “valstsgribas vājumus, nacionālās identitātes, uzticēšanās un sasaistes ar Latviju, trūkums” pamatoja intervences un pārmaiņu nepieciešamību.

Savukārt, kā viens no Programmas piecu gadu perioda vājajiem punktiem uzsvērts zīmolvēstības aspekts, jo Programmas pasākumi, kas notika 2020. un 2021. gadā arvien mazāk tiek asociēti ar Latvijas valsts simtgades svinību programmu. Programmas laika līnija, katra gada virstēma, arī (jo īpaši) 1. mērķis, programmas lielnotikumi un konkrētas Nacionālā pasākumu plāna aktivitātes bija vērstas uz Latvijas sabiedrības informēšanu par Latvijas vēstures faktiem, kas varēja sekmēt Latvijas sabiedrības vēsturiskās atmiņas atšķirību mazināšanu un sekmēt kopīga vēstures naratīva attīstību.

Programmas izvērtējumos (2017.–2018., 2019.–2021.) tika īpaša uzmanība pievērsta arī Programmas veidotāju izvēlētajam vēstījumam “Es esmu Latvija”. Vēstījums ir vērsts uz centieniem mazināt plaisu starp Latvijas cilvēkiem un valsts varas un politikas izpaušmēm. Tajā ir iekļauts simbolisms, kas izsaka absolūtu identitātes un piederības izjūtu valstij, pat zināmu saplūšanu ar to. Vēstījuma komunikatīvā nozīme un ietekme detalizētāk analizēta ziņojuma nodaļā “Publicitātes un tēla veidošanas stratēģiju loma mērķgrupu sasniegšanā un Latvijas valsts simtgades programmas mērķu sasniegšanā”.

Izvērtējumam būtiski arī tas, ka Programmas izstrādē un koncepcijā īpaši akcentēta sabiedrības līdzdalības un pašiniciatīvu nozīme gan Latvijas simtgades svinību plānošanā, gan aktivitāšu īstenošanā. Ir vairāki argumenti, kas apliecina Programmas koncepcijas autoru izpratni par to, ka līdzdalība veido lojalitāti un piederības izjūtu. Programmas akcents uz līdzdalības sekmēšanu integrēts dažādās programmas dimensijās, kas visspilgtāk izpaudās iespējā ikvienam/ikvienai organizācijai iesaistīties priekšlikumu izstrādē par programmas aktivitāšu plānu, kā arī pievienot savu pasākumu Programmas kalendāram. Arī Latvijas iedzīvotāju aptauju dati liecina, ka Latvijas iedzīvotāji atzīst pašiniciatīvas un individuālās atbildības nozīmi, kā arī ir izmantojuši dažādas līdzdalības iespējas simtgades svinību kontekstā. Par to detalizētāk izvērtējuma ziņojuma citās sadaļās.

Savukārt Programmas galveno konceptuālo elementu **savstarpējā sasaiste**, loģiskā atbilstība un hierarhiskā sistēma ir būtisks priekšnoteikums, lai programmas uzdevumu/aktivitāšu izpilde nodrošinātu plānoto politikas rezultātu izpildi un veidotu korelāciju ar mērķu un virsmērķa sasniegšanu, tādējādi nodrošinot plānoto programmas **ietekmi**. Ar Latvijas valsts simtgades programmas konceptuālajiem elementiem tiek saprasti atslēgas jēdzieni, kas galvenajos Programmas stratēģiskās plānošanas un ieviešanas dokumentos nodrošina to iekšējo loģiku, ieguldījumu atbilstību un ietekmi. Latvijas valsts simtgades programmas ietekmes nodrošināšanā kā nozīmīgākie plānošanas elementi tiek skatīti Programmas **virsmērķis, mērķis, prioritātes, rīcības virzieni, plānotie politikas rezultāti un rezultatīvie rādītāji**. Kā jau minēts nodaļā “Metodoloģijas izstrāde ietekmes izvērtējuma veikšanai”, Programmas izstrādes posmā plānotie politikas rezultāti un tiem atbilstoši rezultatīvie rādītāji netika nodefinēti, tāpēc tas veikts Starpposma izvērtējuma gaitā, lai uzlabotu Programmas ieviešanas kopumā, kā arī ieguldījumu atbilstības un ietekmes kontroli. Tāpat, Starpposma izvērtējumā veikts virsmērķa un mērķu atbilstības novērtējums, gan mērķu un rīcības virzienu (tematisko līniju) atbilstības analīze un novērtējums, ko šajā izvērtējumā nedublēsīm. Tomēr, atkārtoti jāuzsver, ka Programmā definētais virsmērķis “stiprināt Latvijas sabiedrības valstsgribu, piederības sajūtu valstij un mīlestību pret zemi,

rosinot pašorganizējošus procesus un sadarbību” ietver četras dimensijas, kuru atslēgas vārdi ir valstsgriba, piederības sajūta valstij, mīlestība pret zemi, pašorganizēšanās un sadarbība. Kā jau minēts, virsmērķa izvēle ir labi pamatota. Virsmērķa formulējumā ir izmantoti divi ļoti jēgietilpīgi jēdzieni, kuru nozīme ir dziļi simboliska un izpratne ir saistīta ar noteiktu kultūrā balstītu interpretācijas telpu: “valstsgriba” un “mīlestība pret zemi”. Nevienam no tiem nav vispārpieņemtas definēšanas tradīcijas, kas ļautu to viennozīmīgi operacionalizēt izvērtējuma vajadzībām, jo tie ietver bagātu simbolismu. Tomēr šie jēdzieni labi izsaka programmas koncepcijas ideju un programmas veidotāju pieeju Latvijas valsts simtgades svinībām kā visaptverošam un unikālam kultūras fenomenam. Būtiski, ka virsmērķī iekļautā ideja par “piederības sajūtas valstij stiprināšanu, pašorganizējošo procesu un sadarbības stiprināšanu” pārliecinoši izteikta gan astoņu mērķu formulējumos, gan Nacionālajā pasākumu plānā iekļaujamo norīšu kritērijos. Programmas stratēģisko elementu iekšējā loģika raksturojama kā kompleksa un neviennozīmīgi atspoguļota dažādos dokumentos, bet tās ietekmes izvērtējumu visbūtiskāk ierobežo fakts, kas konstatēts jau Starpposma izvērtējumā: katrs Nacionālā pasākumu plāna pasākums atbilst vienam vai (gandrīz visos gadījumos) vairākiem mērķiem³⁹, tāpēc finansiālā ieguldījumu apjoma konstatēšanu iepretim katram atsevišķajam mērķim nav nosakāma. Izvērtējumā konstatēta saturiskā pasākumu atbilstība konkrētiem mērķiem.

2.2. Latvijas valsts simtgades Nacionālajā pasākumu plānā 2017.–2021. iekļauto pasākumu raksturojums. 2019.–2021. gada pasākumi

Saskaņā ar izvērtējuma ietvaros izveidoto Latvijas valsts simtgades pasākumu uzskaites metodiku “Latvijas valsts simtgades svinību nacionālajā pasākumu plānā 2017.–2021.” iekļauti 286 pasākumi, kas aptver gan MK rīkojuma Nr. 769 [Latvijas valsts simtgades pasākumu plāna 2017.–2021. gadam īstenošanai piešķirtā valsts budžeta finansējuma sadalījums] 1. pielikumā iekļautos pasākumus, gan publiskā sektora operatoru pieteiktie pasākumi, kuri tika pieteikti iekļaušanai Nacionālajā pasākumu plānā, bet tika finansēti no pašu pieteicēju finansējuma. **No plānā iekļautajiem 286 pasākumiem notika 257 (- 29).** Pasākumi nenotika galvenokārt Covid-19 ietekmē. Norīšu uzskaiti sarežģī tas, ka Nacionālajā pasākumu plānā iekļauti pasākumi, kas notikuši vairāku gadu garumā vai bijuši ikgadēji (Muzeju nakts pasākumi, publiskās diplomātijas pasākumi u.t.t.). Tādi pasākumi, kuru norises laiks ilgst divus vai vairākus Programmas ieviešanas gadus, ir 80. Ja uzskaitām ik gadu notikušās pasākumu vienības, pasākumu kopējais skaits ir 454.

Tabula 3. Nacionālajā pasākumu plānā 2017.–2021. iekļauto pasākumu sadalījums pa gadiem

Datu avots: Autoru apkopojums.

Gads	Plānā iekļauto pasākumu skaits
2016	14
2017	102
2018	171
2019	83
2020	42
2021	34
2022	8

Redzams, ka augstākais pasākumu blīvums koncentrējas 2017. gadā, kad bija plānoti 102 pasākumi, un tieši simtgades, proti – 2018. gadā, kad plānoti 171 pasākumi, kā arī – 2019. gadā, kad plānoti 83 pasākumi. No plānotajiem 286 pasākumiem netika īstenoti 29, galvenokārt Covid-19 pandēmijas epidemioloģisko ierobežojumu ietekmē. 10 pasākumiem atskaitēs ir norādīts, ka finansējums nav apgūts pilnā apmērā, jo to traucēja pandēmijas ierobežojumi. Šī izvērtējuma periods ir 2019.–2021., kurā plānoti 159 pasākumi.

Pasākumu pārskata veidlapās (atskaitēs) pasākumu ieviesēji, balstoties pašnovērtējumā, norādījuši, kuru/-us mērķus pasākums sasniedzis. Nacionālais pasākumu plāns tika strukturēts sešās tematiskās līnijās, kur katrs

³⁹ Aktivitāšu atbilstību konkrētiem mērķiem skat. Pielikumā Nacionālā pasākumu plāna 2017.–2021. aktivitāšu atbilstība mērķiem, kā arī ziņojuma nodaļu “Finansējuma apguves plānošanas un īstenošanas novērtējums atbilstoši valsts simtgades programmas virsmērķim un mērķiem”.

pasākums jau to plānojot tika klasificēts kā dominējoši **atbilstošs vienai no tematiskajām līnijām**. Dati liecina, ka izteikts pasākumu skaitliskais īpatsvars saturiski pakārtots tematiskajai līnijai “Latvijas valstiskuma veidošanas ceļi”, savukārt, vismazākais pasākumu īpatsvars ir tematiskajā līnijā “Latvijas ciltstēvi un ciltsmātes”.

Tabula 4. Nacionālajā pasākumu plānā 2017.–2021. kopējais plānoto un notikušo pasākumu sadalījums pēc atbilstības tematiskajai līnijai

Datu avots: Autoru apkopojums.

Tematiskā līnija	Plānotie	Notikušie
I. Latvijas ciltstēvi un ciltsmātes	21	18
II. Latvijas valstiskuma veidošanās ceļi	110	101
III. Latvijas draugi un kaimiņi	42	41
IV. Latvijas rotāšana un dāvanu gatavošana	53	43
V. Latvijas dzimšanas diena un dāvanu pasniegšana	56	50
Pasākumi kas nākuši klāt, bez tematiskās līnijas	4	4

Savukārt, analizējot pasākumu atbilstību Programmas mērķiem, jāņem vērā, ka, pasākumu ieviešanas atbilstība konkrētiem mērķiem tika apliecināta pēc pasākuma ieviešanas. 2017., 2018. gadā ieviesto pasākumu atbilstību noteiktiem programmas mērķiem noteica pēc Delfu metodes (ekspertu slēdziens, balstīts uz iesniegtajiem pasākumu pārskatiem), bet 2019., 2020., 2021. gadā īstenoto pasākumu atbilstība mērķim vai mērķiem noteikta pēc pasākumu organizatoru pašnovērtējuma un uzrādīta pasākuma saturiskajā pārskatā. Izmaiņas pasākumu atbilstības konstatēšanā ieviestas pēc Starposma izvērtējumā sniegtajām rekomendācijām, kas paredzēja vadlīniju izstrādi pasākumu saturiskā pārskata aizpildei. Tās paredzēja iespēju pasākumu vērtēt kā atbilstošu vairākiem Programmas mērķiem. Daži pasākumu organizatori atzinuši pasākuma atbilstību visiem sešiem Programmas mērķiem.

Tabula 5. Nacionālajā pasākumu plānā 2017.–2021. kopējais plānoto un notikušo pasākumu sadalījums atbilstoši mērķiem

Datu avots: Autoru apkopojums.

Latvijas valsts simtgades svinību mērķi:	Plānotie	Notikušie
1. stiprināt valstiskuma apziņu, aktualizēt Latvijas valstiskuma vēsturi, godinot valsts dibinātājus	173	(-8) 165
2. apliecināt Latvijas kā nacionālas un eiropiskas 21. gadsimta valsts vērtības	182	(-9) 173
3. cildināt Latvijas dabas skaistumu, kultūras daudzveidību un latviešu valodu	108	(-3) 105
4. daudzināt Latvijas cilvēku talantus, izcilību, uzņēmīgumu un sasniegumus	202	(-8) 194
5. modināt sabiedrībā atbildības ētiku, atbildības uzņemšanos par sevi, savu ģimeni, kopienu un valsti	128	(-10) 118
6. stiprināt jauniešu radošo iniciatīvu un piederības sajūtu Latvijai	92	(-2) 90
7. radīt paliekošas 21. gadsimta Latvijas vērtības, simbolus un jaunrades darbus	125	(-7) 118
8. vēstīt par Latviju kā aktīvu un atbildīgu starptautisko un starpkultūru attiecību veidotāju	114	(-4) 110

Redzams, ka vislielākais pasākumu skaits (194) ir vērsti uz 4. mērķi “daudzināt Latvijas cilvēku talantus, izcilību, uzņēmīgumu un sasniegumus”. Salīdzinoši daudz pasākumu vērsti arī uz 2. mērķi “apliecināt Latvijas kā nacionālas un eiropiskas 21. gadsimta valsts vērtības” (173) un – uz 1. mērķi “stiprināt valstiskuma apziņu, aktualizēt Latvijas valstiskuma vēsturi, godinot valsts dibinātājus” (165). Šāda statistika apliecina Programmas pasākumu kopējo fokusu uz Latvijas cilvēku cildināšanu, vērtību reprezentāciju un valstiskuma apziņas nostiprināšanu. Šie mērķi īpaši nozīmīgi bija arī tiem pasākumiem, kurus organizācijas īstenoja par savu finansējumu.

Tabula 6. Programmas budžeta un pašu finansēto pasākumu atbilstība konkrētiem mērķiem Nacionālajā pasākumu plānā 2017.–2021.

Datu avots: Autoru apkopojums.

Latvijas valsts simtgades svinību mērķi	Pasākumu, kas finansēti atbilstoši MK rīkojumam Nr. 769 (Programmas budžets), skaits	Pasākumu, kas finansēti no iestādes pašfinansējuma, skaits	Plānotie pasākumi pēc 1.12.2021.	Pasākumu skaits kopā
1. stiprināt valstiskuma apziņu, aktualizēt Latvijas valstiskuma vēsturi, godinot valsts dibinātājus	52	106	7	165
2. apliecināt Latvijas kā nacionālas un eiropiskas 21. gadsimta valsts vērtības	91	76	6	173
3. cildināt Latvijas dabas skaistumu, kultūras daudzveidību un latviešu valodu	60	45		105
4. daudzināt Latvijas cilvēku talantus, izcilību, uzņēmīgumu un sasniegumus	95	94	5	194
5. modināt sabiedrībā atbildības ētiku, atbildības uzņemšanos par sevi, savu ģimeni, kopienu un valsti	41	70	7	118
6. stiprināt jauniešu radošo iniciatīvu un piederības sajūtu Latvijai	41	49		90
7. radīt paliekošas 21. gadsimta Latvijas vērtības, simbolus un jaunrades darbus	63	54	1	118
8. vēstīt par Latviju kā aktīvu un atbildīgu starptautisko un starpkultūru attiecību veidotāju	60	47	3	110

Salīdzinoši maz pasākumu, ko finansējušas rīkotājorganizācijas, ir bijuši vērsti uz 3. mērķi “cildināt Latvijas dabas skaistumu, kultūras daudzveidību un latviešu valodu” (45 pasākumi) un uz 8. mērķi “vēstīt par Latviju kā aktīvu un atbildīgu starptautisko un starpkultūru attiecību veidotāju”.

Nacionālā pasākumu plānā iekļauto pasākumu ieviešanā bija iesaistītas 76 organizācijas (skatīt 1. pielikumu), kas lielā daļā gadījumu pasākumus ieviesa partnerībā ar vienu līdz trim citām organizācijām. Programmas pasākumu ieviešanā iesaistīto organizāciju skaits un lielais pasākumu skaits, kas tika ieviesti organizāciju partnerībā, liecina par programmas konceptuālo fokusu uz dažādām sadarbības un partnerības formām.

Statistisks pārskats par Programmas pasākumu organizētājiem, izkārtojumu laikā, tematisko strukturējumu un atbilstību mērķiem, ļauj konstatēt kopējo programmas strukturālo atbilstību Programmas mērķiem un uzdevumiem, bet neļauj novērtēt tās atbilstību mērķa grupu vajadzībām, pasākumu ietekmi (plānoto rezultātu sasniegšanu) un ilgspēju (ilgtermiņa ietekmi). Šī novērtējuma daļa tiks sniegta 2.4. apakšnodaļā.

Analizējot Programmas pasākumu struktūru, tika ņemts vērā, ka vienpadsmit Programmas pasākumiem tika piešķirts Lielnotikuma statuss. Lielnotikumu izvēle nav Programmas plānošanas dokumentos pamatota, taču to raksturojums ļauj novērtēt to nozīmi Programmas koncepcijā.

2.3. Lielnotikumu raksturojums

Tālāk sniegsim konspektīvu katra lielnotikuma raksturojumu, kā arī novērtējumu par projekta ietekmi un potenciālu turpināties arī pēc Latvijas valsts simtgades svinību programmas noslēguma. Tā kā katrs projekts ir ļoti atšķirīgs pēc mēroga un norišu veida, apkopotā informācija ir strukturēta atšķirīgi.

2.3.1. Latvijas skolas soma

Atbildīgā institūcija: Latvijas Republikas Kultūras Ministrija

Norises gadi: 2018.–2021. gads, programmu paredzēts turpināt.

Programmas finansējums 2018.–2021. gadam: 12,85 miljoni eiro⁴⁰ (finansējums 2,5 miljonu eiro apmērā tika piešķirts kultūrizglītības programmas "Latvijas skolas soma" turpināšanai arī 2022. gadā⁴¹)

Norišu skaits: vidēji 14 000 norišu mācību gada laikā⁴²

Dalībnieku skaits: katru gadu vairāk nekā 200 000 skolēnu⁴³

Latvijas valsts simtgades svinību programmas ietvaros tika izveidota kompleksa, starpdisciplināra kultūrizglītības programma „Latvijas skolas soma”, kas apvieno resursus, lai attīstītu kultūras izpratnes un izpaušmes kompetenci, paaugstinātu izglītības kvalitāti, mazinātu sociālo nevienlīdzību, tā stiprinot jaunās paaudzes pilsoniskuma un valstiskās piederības apziņu.⁴⁴ Kultūrizglītības programmas “Latvijas skolas soma” mērķis ir nodrošināt bērniem un jauniešiem pamata un vidējās izglītības posmā iespēju regulāri iepazīt Latvijas kultūras vērtības un laikmetīgās izpaušmes, sasaistot gūto pieredzi ar mācību un audzināšanas darba saturu. Akcentējot principu, ka kultūras norises domātas ikvienam, programma mazina sociālās atstumtības un diskriminācijas riskus, kā arī rada bērnos un jauniešos piederības izjūtu un lepnumu par savu valsti.⁴⁵ Programmas saturs un īstenošanas veids sasauca ar izglītības reformu, nodrošinot iespēju pieredzēt kultūras norises kā mūsdienīgu pedagoģisko pieeju.⁴⁶

2015. gadā sākās projekta konceptuālā ietvara, ieviešanas principu un praktiskās norises izstrāde, ko veica KM izveidota starpnozaru darba grupa, konsultējoties ar kultūras un izglītības nozaru profesionāļiem. 2016.–2017. gadā notika divas pilotprojektu sērijas, izmēģinot iecerēto darbību dažādas lieluma un ģeogrāfiskās atrašanās vietas skolās un pašvaldībās. Vienlaikus Valsts kultūrkapitāla fondā (VKKF) tika izveidots atbalsta mehānisms jaunu kultūras norišu veidošanai – mērķprogramma “Programmas “Latvijas skolas soma” satura radīšana”.⁴⁷

Programma tika atklāta 2018. gada 6. septembrī Rīgā, klāt esot apmēram 6000 skolēniem no visiem 119 Latvijas novadiem.⁴⁸ Skolēni piedalījās radošās darbnīcās un koncertā „100 Latvijas stāsti 100 minūtēs”, kurš prestižajā konkursā *Eventex Awards 2019* atzīts par labāko koncertu, ieguvus 2. vietu kategorijā "Mākslas pasākums", kā arī 3. vietu kategorijās "Kultūras pasākums", "Labākais pasākums Eiropā" un "Dzīvā uzstāšanās".⁴⁹ *Eventex Awards* ir visvērienīgākais starptautiskais konkurss pasākumu industrijā, kur ik gadu piedalās pasaulē atzītākie zīmoli.⁵⁰

Trīs gadu laikā programma pierādījusi savu nozīmību kultūras norišu pieejamības nodrošināšanai, kā arī izglītības jomā. Programmas “Latvijas skolas soma” koordinators pašvaldībās aptaujā (2021) kā galvenie ieguvumi tiek norādīti kultūras norišu pieejamības un daudzveidības palielināšanās bērniem un jauniešiem (92,5%), palielinājušās skolēnu zināšanas un izpratne par kultūru (77,6%) un ir mazināti sociālās atstumtības riski (72,9%). Kultūras pakalpojumu sniedzēju aptaujā (2021) kā galvenie ieguvumi, darbojoties šajā programmā, tika norādīts tas, ka programma “Latvijas skolas soma” ir veicinājusi jaunu un inovatīvu norišu radīšanu bērniem un jauniešiem (73,5%), 63,3% atzīst, ka ir palielinājusies pieejamā mērķauditorija, savukārt 56,1% uzskata, ka ir palielinājies kultūras norišu pieprasījums un skolēnu zināšanas un izpratne par kultūras

⁴⁰ Nauris Puntulis (2019) *Programma “Latvijas skolas soma”*. "Latvijas skolas soma" forums 2019. Pieejams:

https://lv100.lv/uploads/2019/10/30/nauris_puntulis_forums_skolas_soma.pdf

⁴¹ LV100 (2021) *Programma “Latvijas skolas soma” turpināsies arī 2022. Gadā*. Pieejams: <https://www.lv100.lv/jaunumi/programma-latvijas-skolas-soma-turpinasies-ari-2022-gada/>

⁴² Māra Rozenberga (2021) *Latvijas valsts simtgades svinības*. Nacionālā enciklopēdija. Pieejams: <https://enciklopedija.lv/skirklis/132101-Latvijas-valsts-simgades-svin%C4%ABbas>

⁴³ Turpat.

⁴⁴ LV100 (2018) *Programma “Latvijas skolas soma”*. Pieejams: <https://lv100.lv/programma/latvijas-skolas-soma/>

⁴⁵ Latvijas Republikas Kultūras ministrijas Latvijas valsts simtgades birojs (2021) *Latvijas valsts simtgade: pašu radīts un radāms stāsts*. 54.lpp.

Pieejams: <https://lv100.lv/uploads/2021/11/18/latvijas-valsts-simgade-w.pdf>

⁴⁶ Valsts izglītības satura centrs (2021) *Programmā “Latvijas skolas soma” šobrīd mācību procesā aktīvi izmanto digitālās kultūras norises*. Pieejams: <https://www.visc.gov.lv/lv/jaunums/programma-latvijas-skolas-soma-sobrid-macibu-procesa-aktivi-izmanto-digitalas-kulturas-norises>

⁴⁷ Aija Tūna (2021) *“Latvijas skolas soma” – no projekta un iniciatīvas līdz paliekošai kultūrizglītības programmai*. Konference “No pirmās uz nākamo simtgadi: veikums, pieredze un perspektīva”. Pieejams: <https://www.facebook.com/LKAkademija/videos/566696497753592>

⁴⁸ LV100 (2018) *Ar 6000 skolēnu līdzdalību atklāta iniciatīva „Latvijas skolas soma”*. Pieejams: <https://lv100.lv/jaunumi/ar-6000-skolenu-lidzdalibu-atklata-iniciativa-latvijas-skolas-soma/>

⁴⁹ Kultūras ministrija (2019) *Pasākums “100 Latvijas stāsti 100 minūtēs” ieguvus piecas Eventex Awards godalgas un atzīts par labāko koncertu*.

Pieejams: <https://www.km.gov.lv/jaunums/pasakums-100-latvijas-stasti-100-minutes-ieguvus-piecas-eventex-awards-godalgas-un-atzits-par-labako-koncertu>

⁵⁰ LV100 (2019) *Pasākums “100 Latvijas stāsti 100 minūtēs” ieguvus piecas Eventex Awards godalgas*. Pieejams: <https://www.lv100.lv/jaunumi/pasakums-100-latvijas-stasti-100-minutes-ieguvus-piecas-eventex-awards-godalgas/>

norišu daudzveidību. Tāpat pakalpojuma sniedzēji uzskata, ka ir pieaudzis apmeklēto norišu skaits (67,3%), kā arī to daudzveidība (58,2%).⁵¹

2020. gadā Izglītības kvalitātes valsts dienesta (IKVD) akreditācijas eksperti, novērtējot ap 1600 izglītības programmu kvalitāti, 90% ziņojumu akcentēja programmas "Latvijas skolas soma" devumu un pozitīvo ietekmi uz izglītības kvalitāti. Nepieciešamību turpināt programmas darbību apstiprina 98,1% Latvijas reģionu koordinātoru aptaujas respondentu un 95,9% no aptaujātajiem kultūras nozares profesionāļiem.⁵²

Demonstrējot spēju elastīgi reaģēt uz sabiedrībā notiekošajiem procesiem, programma ātri un efektīvi pielāgojās darbam Covid-19 pandēmijas apstākļos. Vienlaikus saglabājot nemainīgi augstu kvalitāti, programma kopš 2020. gada novembra aktīvi izmanto digitālās un tiešsaistes kultūras norises. Pāreju uz digitālo formātu pozitīvi vērtē 76% aptaujāto programmas koordinātoru reģionos, arī kultūras pakalpojumu sniedzēji to saredz kā jaunas, radošas formas meklējumu iespēju. 2021. gada pavasara semestrī notikušas apmēram 6000 kultūras norises, aptverot ne vien 93% skolēnu, bet daudzos gadījumos sasniedzot arī viņu ģimenes.⁵³ Gan kultūras organizāciju pārstāvji, gan pedagogi pauž viedokli, ka digitālās norises ieņems paliekošu vietu skolu mācību procesā.⁵⁴

Lai paplašinātu kultūras norišu daudzveidību, izveidota arī VKKF mērķprogramma "Programmas "Latvijas skolas soma" satura radīšana", kurā 2017.–2020. gadā atbalstīti 127 projekti par kopējo summu 707 667 eiro. Daudzi mākslinieki un kultūras iestādes veido norises ar saviem līdzekļiem.⁵⁵

Kopumā var teikt, ka programmas darbības rezultātā tiek nodrošināta regulāra kultūras norišu pieejamība skolēniem, ir vērojama ietekme uz izglītības kvalitātes, t. sk., kultūras izpratnes un izpausmju kompetences attīstību. Tāpat arī palielinās bērniem un jauniešiem domāto kultūras norišu skaits un daudzveidība, pieaug nodarbinātības iespējas kultūras nozarē, kā arī mazinās sociālās atstumtības un nevienlīdzības riski.⁵⁶

2.3.2. Nacionālā enciklopēdija

Atbildīgā institūcija: Latvijas Nacionālā bibliotēka (LNB)

Norises gadi: 2014.–2021. gads. Latvijas valsts simtgades programma noslēdzas 2021. gadā, taču šo projektu paredzēts turpināt.

Finansējums: finansējums no 2014. gada līdz 2021. gadam bijis apmēram 2,1 miljoni eiro.⁵⁷

Sadarbības partneri: 24 juridiskas personas (Centrālā statistikas pārvalde, Latvijas Kara muzejs, Latvijas Nacionālais arhīvs, Latvijas Nacionālais mākslas muzejs, Latvijas Nacionālais vēstures muzejs, Latvijas Nacionālās bibliotēkas Atbalsta biedrība, Latvijas Okupācijas muzejs, Latvijas Universitāte, Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejs, Rakstniecības un mūzikas muzejs, Rīgas vēstures un kuģniecības muzejs, Karšu izdevniecība "Jāņa sēta", Sabiedrība "Tilde", Latvijas Ģeotelpiskās informācijas aģentūra, Izdevniecība "Dienas Mediji", "Latvijas Televīzija", Latvijas Sabiedriskie mediji, Latvijas Radio, Latvijas Sporta muzejs, Latvijas Kultūras akadēmijas Rīgas Kino muzejs, Latvijas Olimpiskā komiteja, Lielais norvēģu leksikons, Rīgas Stradiņa universitāte, Latvieši pasaulē – muzejs un pētniecības centrs).⁵⁸

Atbalstītāji: 9 juridiskas personas, 2 fiziskas personas (juridiskas personas, projekti: "Arctic Paper Baltic States", KPMG Zvērinātu advokātu birojs, R. Zariņa piemiņas fonds, Latvijas Korporāciju apvienība, Latvijas Rotari klubi, Latvijas Universitātes fonds, SEO, Polijas Republikas vēstniecība Rīgā, EEZ finanšu instrumenta un

⁵¹ LV100 (2021) *Programma "Latvijas skolas soma" kļuvusi par būtisku kultūras un izglītības nozaru sastāvdaļu*. Pieejams: <https://lv100.lv/jaunumi/latvijas-skolas-soma-kļuvusi-par-butisku-kulturas-un-izglitiba-nozaru-sastavdalu/>

⁵² Turpat.

⁵³ LV100 (2021) *"Latvijas skolas soma" no simtgades iniciatīvas kļuvusi par paliekošu kultūrizglītības programmu*. Pieejams: <https://www.lv100.lv/jaunumi/latvijas-skolas-soma-no-simgades-iniciativas-kļuvusi-par-paliekosu-kulturizglitiba-programmu/>

⁵⁴ Turpat.

⁵⁵ Māra Rozenberga (2021) *Latvijas valsts simtgades svinības*. Nacionālā enciklopēdija. Pieejams: <https://enciklopedija.lv/skirklis/132101-Latvijas-valsts-simgades-svin%C4%ABbas>

⁵⁶ Latvijas Republikas Kultūras ministrijas Latvijas valsts simtgades birojs (2021) *Latvijas valsts simtgade: pašu radīts un radāms stāsts*. 55.lpp. Pieejams: <https://lv100.lv/Uploads/2021/11/18/latvijas-valsts-simgade-w.pdf>

⁵⁷ Latvijas valsts simtgades svinības. Pieejams: <https://enciklopedija.lv/skirklis/132101-Latvijas-valsts-simgades-svinības>

⁵⁸ Sadarbības partneri. Pieejams: <https://enciklopedija.lv/sadarbibas-partneri>

Norvēģijas finanšu instrumenta 2014.–2021.gada perioda projekts “Divpusējās sadarbības fonds 2018.–2025.gadam”. Fiziskas personas: Laima un Guntis Bērziņi).⁵⁹

Rezultāti Latvijas valsts simtgades svinību programmas ietvaros: Šķirkļu skaits: 2796⁶⁰; rakstu autori: 609⁶¹; multimediji: 8445 (par šiem 3 rādītājiem informācija iegūta 2.12.2021.); Nacionālās enciklopēdijas izdevums “Latvija” (11 000 eksemplāri).

Latvijas Nacionālā bibliotēka 2014. gadā uzsāka Nacionālās enciklopēdijas projektu, tā mērķis bija radīt mūsdienīgu enciklopēdiju latviešu valodā. 2015. gadā tika izveidota Nacionālās enciklopēdijas redakcija, kas veidoja plānu šī projekta ilgtermiņa attīstībai, un pakāpeniski projektā tika iesaistīti arvien vairāk speciālistu.⁶² Šobrīd Nacionālās enciklopēdijas redakcijā strādā seši redaktori un galvenais redaktors.⁶³ Nacionālās enciklopēdijas darba stratēģiskas pārraudzības un veicināšanas nolūkiem izveidota padome, tās sastāvā ir 12 augstskolu rektori, Latvijas Nacionālā arhīva direktore, 6 muzeju direktori, citu 6 iestāžu pārstāvji, kā arī kultūras ministrs, LNB direktors, Latvijas Zinātņu akadēmijas prezidents, Latvijas Zinātnes padomes direktors.⁶⁴ Savukārt 62 dažādu nozaru profesionāļi veido Nozaru redakcijas kolēģiju, tās nolūks ir sekmēt enciklopēdijas saturisko kvalitāti. Profesionālu atbalstu ilustrāciju bloka attīstībai nodrošina Ilustrāciju redakcijas kolēģija.⁶⁵

2018. gada 18. oktobrī tika atvērts Nacionālās enciklopēdijas sējums “Latvija”.⁶⁶ Drukātā sējuma kopējā tirāža bijusi 11 tūkstoši eksemplāru, no kuriem palikuši neizpārdoti vien daži simti. Tirāžas pirmā daļa, kas bijusi 3 tūkstoši eksemplāru, tie tika izpārdoti dažu dienu laikā, kas norāda uz sabiedrības ieinteresētību un enciklopēdijas pieprasījumu. Nacionālās enciklopēdijas redakcijas galvenais redaktors atklāj, ka drukātās enciklopēdijas pieprasījums pārsniedza sākotnējās prognozes.⁶⁷ Nacionālās enciklopēdijas attīstībā būtisks bija 2020. gads, kad Saeima apstiprināja grozījumus Likumā par Latvijas Nacionālo bibliotēku, iekļaujot tajos arī LNB pienākumu nodrošināt enciklopēdijas sagatavošanu, līdz ar to nostiprinot Nacionālās enciklopēdijas likumisko statusu.

Nacionālās enciklopēdijas elektroniskā vietne <https://enciklopedija.lv> tika atklāta 2018. gada 18. decembrī Bebreņu muižā. Tās mērķi ir tehnoloģiski mūsdienīgi, viegli pieejamā formā ar daudzveidīgu ilustrāciju bloku nodrošināt augstticamu saturu latviešu valodā, šādi sekmējot kvalitatīvu zināšanu apriti.⁶⁸

Tabula 7. Vietnes <https://enciklopedija.lv> apmeklējuma statistika⁶⁹

Datu avots: Autoru apkopojums.

Periods	Unikālie lietotāji	Lapu skatījumi
18.12.2018. – 31.12.2018.	9 092	14 927
2019. gads	225 586	422 601
2020. gads	665 036	1 629 086
01.01.2021. – 02.12.2021.	882 110	2 421 783

Tiek prognozēts, ka līdz 2021. gada beigām lapu skatījumi varētu pārsniegt 2,5 miljonus.⁷⁰ Šie statistikas dati liecina, ka Nacionālās enciklopēdijas vietne katru gadu iegūst arvien lielāku popularitāti, kļūst arvien apmeklētāka.

Nacionālās enciklopēdijas galvenais redaktors atklāj, ka viens no mērķiem šobrīd ir nostiprināt elektroniskās Nacionālās enciklopēdijas ietekmi izglītības un pētniecības procesā, uzsverot, ka tā jau pakāpeniski esot kļuvusi

⁵⁹ Enciklopēdijas atbalstītāji. Pieejams: <https://enciklopedija.lv/atbalstitaji>

⁶⁰ Par enciklopēdiju. Pieejams: <https://enciklopedija.lv/par-enciklopediju>

⁶¹ Turpat.

⁶² LNB, 2018. Atvērs Nacionālās enciklopēdijas sējumu “Latvija”. Pieejams: <https://lnb.lv/lv/atvers-nacionalas-enciklopedijas-sejumu-latvija>

⁶³ Nacionālās enciklopēdijas redakcija. Pieejams: <https://enciklopedija.lv/redakcija>

⁶⁴ Padome. Pieejams: <https://enciklopedija.lv/padome>

⁶⁵ Nozaru redakcijas kolēģija. Pieejams: <https://enciklopedija.lv/nozaru-redakcijas-kolegija>

⁶⁶ LNB, 2018. Atvērs Nacionālās enciklopēdijas sējumu “Latvija”. Pieejams: <https://lnb.lv/lv/atvers-nacionalas-enciklopedijas-sejumu-latvija>

⁶⁷ Nacionālās enciklopēdijas galvenā redaktora sniegtā informācija pētījuma ietvaros.

⁶⁸ Turpat.

⁶⁹ Turpat.

⁷⁰ Turpat.

par neatņemamu šo procesu sastāvdaļu. Nacionālajai enciklopēdijai paredzama ilgtermiņa ietekme; tā tiek saistīta ar jauna satura publicēšanu, kas piesaista jaunus lasītājus, ar pozitīvo, augšupejošo dinamiku interneta vietnes lietojumus, kā arī sabiedrības paradumu maiņu informācijas iegūšanā. Nacionālās enciklopēdijas interneta vietne ir nozīmīga un unikāla ar tās universālo vērienu, ekspertu radīto kvalitāti un plašo pielietojumu. Saturs ir drošticams, jo to veido pētnieki, kas attiecīgajos jautājumos bieži ir labākie savas jomas lietpratēji valstī.⁷¹

2021. gada 3. novembrī LKA zinātniskās konferences “Kultūras Krustpunkti” ietvaros tika atklāts šķirklis, kas veltīts Latvijas valsts simtgades svinībām. Tajā atrodama informācija par svinību programmas pasākumu kopuma mērķiem, finansējumu, svarīgākajiem notikumiem, projektiem, kā arī pasākumu īstenotājiem, iniciatoriem.⁷² Runājot par šo šķirkli un argumentējot tā aktualitāti un nozīmi, Valters Ščerbinskis, Nacionālās enciklopēdijas galvenais redaktors, atklāj, ka “enciklopēdijas sūtība ir ne vien reflektēt par pagātnes norisēm vai (...) vispārzināmām lietām, bet arī piedalīties kādu nesen notikušu pasākumu (...) izvērtu, argumentētu aprakstu publicēšanā.”⁷³ Šis šķirklis sniedz iespēju vienā avotā iegūt informāciju par Latvijas simtgades galvenajām norisēm, iniciatīvām, ļaujot izvairīties no sadrumstalotības informācijas meklēšanas procesā par šiem jautājumiem.

2.3.3. Latvijas neatkarības atjaunošanai veltītie baltā galdauta svētki

Atbildīgā institūcija: Latvijas Republikas Kultūras ministrijas Latvijas valsts simtgades birojs

Norises gadi: 2016.–2021. gads (2020. un 2021. gadā pandēmijas ietekmē tiek meklēti jauni formāti)

2016. gadā Latvijas valsts simtgades birojs aicināja Latvijas sabiedrību godināt 1990. gada 4. maija notikumus un mudināja cilvēkus svinēt šos valsts svētkus, pulcējoties pie balti klāta galda ģimenes, draugu, kolēģu vai kaimiņu un savas kopienas lokā. Svētku mērķis bija iedibināt tradīciju svinēt Latvijas neatkarības atjaunošanas gadadienu kā apzinātus svētkus.⁷⁴ Tradīcijas veidošana tika turpināta arī pēc 2016. gada, pat tad, kad 2020. un 2021. gadā pandēmijas ierobežojumu dēļ baltā galdauta svētku publiskie pasākumi nedrīkstēja notikt. Tika meklēti jauni formāti, neklātienas norises – virtuālas akcijas, tiešsaistes koncerti u.c.⁷⁵ Katru gadu aizvien lielāka loma tradīcijas tapšanā un saglabāšanā ir cilvēku pašiniciatīvai.

Par vienu no tradīcijas iedibināšanas faktoriem kalpoja 2015. gadā iegūtie dati, kas norādīja, ka 4. maiju starp nozīmīgākajiem valsts svētkiem ierindoja vien 2% iedzīvotāju.⁷⁶ Nākamajā gadā, informējot un aicinot svinēt svētkus, par Baltā galdauta svētku iniciatīvu uzzināja vismaz 1 200 000 cilvēki un atzīmēja vismaz 93 tūkstoši cilvēku.⁷⁷ Nākamajos gados Latvijas Republikas Neatkarības atjaunošanas dienas jaunā tradīcija iesakņojās, aptverot arvien vairāk ļaužu Latvijā un visā pasaulē. Baltā galdauta svētku kampaņas vizuālā identitāte un vēstījums uzrunāja gan valsts un pašvaldību institūcijas, nevalstiskās organizācijas un cilvēkus Latvijā, gan ārvalstīs, izraisot plašu rezonansi un nodrošinot apjomīgu atgriezenisko saiti par pasākumu norisi.⁷⁸ 2018. gadā svētku svinēšanā iesaistīti bija vismaz 500 000 cilvēki un norisinājās vairāk nekā 200 publiski pasākumi visā pasaulē.⁷⁹ Precīzus datus par sabiedrības iesaistes apjomu nav iespējams noskaidrot, jo svētkus svinēja visur – mazos un lielos ģimeņu lokos un pasākumos gan Latvijā, gan ārvalstīs. Zināmu liecību par tradīcijas veiksmi un ietekmi iezīmē Kantar TNS 2018. gada dati, kas liecina, ka 2018. gadā publiskās svinību vietās, izglītības iestādēs, darba vietās un ģimenes lokā baltā galdauta svētkus svinēja ceturtā daļa Latvijas iedzīvotāju (2017.

⁷¹ Turpat.

⁷² Latvijas valsts simtgades svinības. Pieejams: <https://enciklopedija.lv/skirklis/132101-Latvijas-valsts-simgades-svinibas>

⁷³ Ščerbinskis, Valters. Konference “No pirmās uz nākamo simtgadi: veikums, pieredze un perspektīva”, 33:44. Pieejams: <https://www.youtube.com/watch?v=s5zwVCLHg9g&t=15249s>

⁷⁴ LV100 (2018) *Latvijas neatkarības atjaunošanai veltītie „Baltā galdauta svētki” 2018.* Kalendārs. Pieejams: <https://lv100.lv/programma/kalendars/balta-galdauta-svetki-2018/>

⁷⁵ Latvijas Republikas Kultūras ministrijas Latvijas valsts simtgades birojs (2021) *Latvijas valsts simtgade: pašu radīts un radāms stāsts.* 35.lpp.

Pieejams: <https://lv100.lv/Uploads/2021/11/18/latvijas-valsts-simgade-w.pdf>

⁷⁶ DELFI Kultūra (2019) *Plaši svinēs Latvijas neatkarības atjaunošanai veltītos „Baltā galdauta svētkus”.* Pieejams: <https://www.delfi.lv/kultura/news/cultureenvironment/plasi-svines-latvijas-neatkaribas-atjaunosanai-veltitos-balta-galdauta-svetkus.d?id=51037491>

⁷⁷ LV100 (2016) *Baltā galdauta svētki. 4. maijs.* Pieejams: <https://www.mk.gov.lv/lv/media/5236/download>

⁷⁸ Latvijas Republikas Kultūras ministrija (2016) *Informatīvais ziņojums „Par Latvijas valsts simtgades svinību pasākumu plānu 2017. – 2021.gadam”.*

Pieejams: <https://www.km.gov.lv/lv/media/404/download>

⁷⁹ Latvijas Republikas Kultūras ministrija (2019) *Gada publiskais pārskats 2018.* Pieejams: <https://www.km.gov.lv/lv/media/1330/download>

gadā – 15% un 2019. gadā – 24%⁸⁰), un 4. maiju starp nozīmīgākajiem valsts svētkiem ierindoja 54% iedzīvotāju.⁸¹

2016. gadā LV100 *Youtube* kontā video aicinājums svinēt 4. maiju pie balta galdauta skatīts 45 tūkstoši reižu.⁸² 2017. gadā Baltā galdauta svētkiem veltītais video sadarbībā ar Latvijas Televīziju LV100 *Youtube* kontā skatīts vairāk nekā 6 tūkstoši reižu⁸³, bet *Facebook* – 100 tūkstošo reižu⁸⁴. 2019. gadā svētku svinēšanai veidots aicinājuma video – vairāk nekā 4 tūkstoši reižu skatīts LV100 *Youtube* kanālā⁸⁵ un vairāk nekā 24 tūkstoši reižu *Facebook* kanālā.⁸⁶ Birojs arī aicināja dalīties ar svētku svinēšanu sociālajos tīklos, uzņemot foto un veidojot ierakstu, pievienojot tēmturus #LV100; #brīvība; #BaltāGaldautaSvētki; #4maijs; #4maijs30. Līdz 2021. gada novembrim lietotnē *Instagram* tēmturis #baltāgaldautasvētki izmantots vairāk nekā 1100 reizes.⁸⁷ Katru gadu svētki plaši tiek atspoguļoti arī presē un ziņās – ik gadu vairāki desmiti reportāžu tiek veidotas no dažādām Latvijas un pasaules vietām, stāstot un atgādinot par svētku nozīmi un tradīcijas turpināšanu.

Attēls 1. Baltā galdauta svētki 2016⁸⁸

2.3.4. Latvijas filmas *Latvijas simtgadei*

Atbildīgā institūcija: Nacionālais kino centrs (NKC)

Norises laiks: 2014.–2019. gads

NKC faktiski izlietotais finansējums: ~7 574 000⁸⁹ (2014.–2018.)

Sadarbības partneri: 15 filmu studijas Latvijā⁹⁰, kino izplatītājs “Kinopunkts”, sabiedriskie mediji (LTV un LR), LR Kultūras ministrija, Latvijas valsts simtgades birojs, Ārlietu ministrija, Latvijas Producentu asociācija, Latvijas Kinematogrāfistu savienība u.c.⁹¹

Rezultāti: 16 pilnmetrāžas projekti (6 spēlfilmas, 8 dokumentālās filmas, divas animācijas filmas)⁹²

Nacionālais kino centrs 2014. gadā uzsāka Latvijas simtgades programmas īstenošanu un izsludināja pirmo projektu attīstīšanas konkursu “Latvijas filmas Latvijas simtgadei”, 1. kārtā saņemot 37 spēlfilmu un animācijas filmu pieteikumus, vēlāk arī 34 dokumentālo filmu pieteikumus.⁹³ Konkurss tika rīkots vairākās kārtās, un noslēgumā īpaša žūrija vērtēja 30 projektus, piešķirot finansējumu 16 pilnmetrāžas projektiem.⁹⁴ Lielnotikuma

⁸⁰ Kantar (2019) *Latvijas iedzīvotāju plāno svinēt Baltā galdauta svētkus*. Pieejams: <https://www.kantar.lv/latvijas-iedzivotaji-plano-svinet-balta-galdauta-svetkus/>

⁸¹ Kantar (2018) *Arvien vairāk iedzīvotāju svin Baltā galdauta svētkus*. Pieejams: <https://www.kantar.lv/arvien-vairak-iedzivotaju-svin-balta-galdauta-svetkus/>

⁸² LV100 (2016) *PAR 4. maiju pie balta galdauta #LV100 #mans4maijs (www.lv100.lv)*. Pieejams: https://www.youtube.com/watch?v=agFe0Bghh-I&ab_channel=LV100

⁸³ LV100 (2017) *Baltā galdauta svētki 2017*. Pieejams: https://www.youtube.com/watch?v=xED_sSliavo&ab_channel=LV100

⁸⁴ LV100 (2017) *Aicinām svinēt Baltā galdauta svētkus*. Pieejams: <https://www.facebook.com/Latvija100/videos/1852759971651559/>

⁸⁵ LV100 (2019) *Baltā galdauta svētki 2019 / Latvijas neatkarības atjaunošana*. Pieejams: https://www.youtube.com/watch?v=pgGzMcUvDts&ab_channel=LV100

⁸⁶ LV100 (2019) *Baltā galdauta svētki 2019 / Latvijas neatkarības atjaunošana*. Pieejams: <https://www.facebook.com/Latvija100/videos/318639548811309>

⁸⁷ *Instagram. #baltāgaldautasvētki*. Pieejams: <https://www.instagram.com/explore/tags/balt%C4%81galdautasv%C4%93tki/>

⁸⁸ LV100 (2016) *4.maijā iedibinātā tradīcija - Baltā galdauta svētki tiek svinēti visā Latvijā*. Pieejams: <https://lv100.lv/galerijas/030516-4-maija-iedibinata-tradicija-balta-galdauta-svetki-tiek-svineti-visa-latvija/>

⁸⁹ Latvijas Republikas Valsts kontrole, 2019. Par Kultūras ministrijas 2018.gada pārskatu. Pieejams:

<https://www.lrvk.gov.lv/lv/getrevisionfile/29494-MwNVDsmWWzCk5bptme20-zgSlyEloWn.pdf>

⁹⁰ NKC, 2017. Informatīvs katalogs “Latvijas filmas Latvijas simtgadei”.

⁹¹ NKC sniegtā informācija pētījuma ietvaros.

⁹² NKC, 2015. 2014.gada publiskais pārskats. Pieejams: <https://www.nkc.gov.lv/lv/media/16/download>

⁹³ NKC sniegtā informācija pētījuma ietvaros.

⁹⁴ Turpat.

plāns bija – veltīt Latvijas simtgadei augstvērtīgas, žanriski daudzveidīgas un sabiedriski nozīmīgas filmas, “ar mērķi aktualizēt Latvijas vēstures, valstiskuma un nacionālās identitātes tēmas, stiprinot visplašākajā auditorijā izpratni par nacionālo identitāti un Latvijas valsts attīstību”.⁹⁵

2015. gadā NKC uzturētajā portālā filmas.lv uz lielnotikuma norises laiku tika izveidota atsevišķa sadaļa “Latvijas filmas Latvijas simtgadei”, vispirms sabiedrība tajā tika iepazīstināta ar visiem 30 projektiem, kas atlasīti konkursa pēdējai kārtai, bet no 2016. gada sākuma tika publicēta informācija tikai par 16 atbalstītajām filmām. 2016. gada decembrī tika izveidota *Facebook* lapa “Latvijas filmas Latvijas simtgadei”⁹⁶, 2021. gada novembrī tai ir apmēram 1900 sekotāju.

Lielnotikuma ietvaros tika radītas 6 spēlfilmas – “Vectēvs, kas bīstamāks par datoru” (2017), “Paradīze’89” (2018), “Bille” (2018), “Tēvs Nakts” (2018), “1906” (2018), “Homo Novus” (2018); 8 dokumentālās filmas – “Ievainotais jātnieks” (2017), “Astoņas zvaigznes” (2017), “Turpinājums” (2018), “Baltijas jaunais vilnis” (2018), “Mērijas ceļojums” (2018), “Baltu ciltis” (2018), “Lustrum” (2018), “Kurts Fridrihsons” (2018); 2 animācijas filmas – “Jēkabs, Mimmi un runājošie suņi” (2018), “Saule brauca debesīs” (2018).⁹⁷

2017. gadā pirmizrādi piedzīvoja trīs filmas, un tās izsauca lielu skatītāju interesi – 2017. gada decembra sākumā fiksēts, ka filmu “Vectēvs, kas bīstamāks par datoru” kopš pirmizrādes augustā jau noskatījušies vairāk nekā 75 000 skatītāju, “Ievainoto jātnieku” – vairāk nekā 7000 skatītāju, “Astoņas zvaigznes” – ap 6000 skatītāju.⁹⁸

2018. gadā pirmizrādi piedzīvoja 11 filmas no programmas “Latvijas filmas Latvijas simtgadei” (“Paradīze’89”, “Tēvs Nakts”, “Lustrum”, “Saule brauca debesīs”, “Turpinājums”, “Bille”, “Mērijas ceļojums”, “Baltu ciltis”, “Laika tilti”, “Homo Novus”, “Kurts Fridrihsons”), un tās sasniedza rekordlielu auditoriju kinoteātros⁹⁹, ievērojami izmainot nacionālā kino situāciju kopējā kinodemonstrēšanas tirgū – salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, Latvijas filmu apmeklējums kinoteātros trīskāršojās un nacionālā kino tirgus daļa sasniedza 22,14% (salīdzinot ar 7,84% 2017. gadā). Pirmoreiz 30 gadu periodā kopš Latvijas neatkarības atjaunošanas gada apmeklētāko filmu desmitniekā bija piecas Latvijas filmas, no tām trīs – programmas “Latvijas filmas Latvijas simtgadei” ietvaros producētās spēlfilmas.¹⁰⁰ Filmu programmas skatītāju skaits kinoteātros kopumā no 2017. gada līdz 2020. gadam bijis 456 335¹⁰¹, un programmas radītajai skatītāju interesei ir vērojama ilgtermiņa ietekme, par ko liecina nacionālā kino tirgus daļas nesamazināšanās arī pēc tam, kad Simtgades filmu aktīvā izrādīšana kinoteātros jau beidzās. To iespējams skaidrot arī ar skatītāju atgūto uzticību Latvijas filmu nozares darba rezultātiem.¹⁰²

Tāpat programmas filmas sasniedza lielu auditoriju TV kanālos. Par to liecina, piemēram, filma “Vectēvs, kas bīstamāks par datoru”, kas gan kinoteātros, gan TV kanālos (LTV, TV3) sasniedza apmēram pusmiljonu lielu auditoriju.¹⁰³ Ņemot vērā gan apmeklējumu skaitu Latvijas kinoteātros, gan filmu izrādīšanas vietās, gan skatījumu televīzijas ēterā, programmas filmām ir izdevies sasniegt vairāk nekā 1,4 miljonu lielu auditoriju,¹⁰⁴ un šis skaits turpina pieaugt arī pēc programmas noslēgšanās, jo filmas joprojām tiek izrādītas gan atsevišķos pasākumos, gan straumēšanas platformās un NKC nekomerciālajā portālā filmas.lv.¹⁰⁵

Plānojot filmu izplatīšanu un pieejamību, NKC 2017. gadā noslēdza līdzdarbības līgumu ar biedrību “Kinopunkts”, tādējādi nodrošinot programmas “Latvijas filmas Latvijas simtgadei” ietvaros radīto 16 filmu

⁹⁵ NKC, 2015. 2014.gada publiskais pārskats. Pieejams: <https://www.nkc.gov.lv/lv/media/16/download>

⁹⁶ NKC sniegtā informācija pētījuma ietvaros.

⁹⁷ NKC, 2017. Informatīvs katalogs “Latvijas filmas Latvijas simtgadei”.

⁹⁸ NKC, 2018. 2017.gada publiskais pārskats. Pieejams: <https://www.nkc.gov.lv/lv/media/13/download>

⁹⁹ NKC, 2019. 2018.gada publiskais pārskats. Pieejams: <https://www.nkc.gov.lv/lv/media/12/download>

¹⁰⁰ NKC sniegtā informācija pētījuma ietvaros.

¹⁰¹ Turpat.

¹⁰² Turpat.

¹⁰³ NKC, 2019. 2018.gada publiskais pārskats. Pieejams: <https://www.nkc.gov.lv/lv/media/12/download>

¹⁰⁴ Nacionālā enciklopēdija, 2021. Latvijas valsts simtgades svīnības. Pieejams: <https://enciklopedija.lv/skirklis/132101-Latvijas-valsts-simgades-svinibas>

¹⁰⁵ NKC sniegtā informācija pētījuma ietvaros.

izrādīšanu Latvijas novados ārpus kinoteātru tīkla.¹⁰⁶ Tika ieguldīts stratēģisks darbs, lai filmas tiktu sistemātiski un regulāri demonstrētas ārpus Rīgas, ģeogrāfiski vienmērīgi izplatītas visā valstī. Katra programmas filma nekomerčiāli tika izrādīta visos 110 Latvijas novados.¹⁰⁷

Programmas “Latvijas filmas Latvijas simtgadei” ietekme bijusi daudzpusīga. Piemēram, programmas filmas izraisīja pārmaiņas Latvijas komerciālo tiešsaistes platformu attieksmē pret nacionālo kino – šobrīd straumēšanas platformas īpaši izceļ nacionālo saturu savos katalogos, veido atsevišķas Latvijas filmu izlases dažādos svētkos, kā arī gandrīz visas programmas filmas ir atrodamas lielāko platformu piedāvājumā. Filmās ir atlasītas arī daudzu starptautisku kinofestivālu programmām, tādējādi apliecinot šajā programmā radīto darbu starptautisko konvertējamību kinoprofesionāļu auditorijā. Tāpat programmas filmas radīja lielu interesi latviešu diasporas organizācijās dažādās pasaules valstīs. Tādējādi filmas veidoja nozīmīgu ieguldījumu Latvijas publiskajā diplomātijā un valsts tēla veidošanā. Mēģinot novērtēt filmu programmas paliekošo vērtību, jāpiemin arī vairāki aspekti, kas saistīti ar vienotu emociju, konceptu veidošanu sabiedrībā – programma radījusi jaunas zināšanas, priekšstatus un izpratni par dažādiem Latvijas vēstures periodiem, attīstījusi piederības sajūtu Latvijai un dzīves vietai, vienotības apziņu ar valsti, kopienai, atjaunojusi Latvijas kino popularitāti, radījusi jaunu digitālu mantojumu (Simtgades programmas filmas ir pieejamas dažādos interneta kanālos un platformās).¹⁰⁸

Filmu programmai ir nozīmīga ietekme un vērtība arī Latvijas izglītības sistēmas kontekstā – vairākas filmas ir latviešu literatūras klasikas ekranizējumi, stāsta par nozīmīgiem periodiem Latvijas vēsturē un sociāli aktuāliem jautājumiem, tāpēc NKC portāla filmas.lv satura sadaļā “Kino skolās”, kas veidota kopā ar Valsts izglītības satura centru (VISC), pieejama arī atsevišķa Simtgades filmu sadaļa, kur katrai filmai pievienoti īpaši izstrādāti metodiskie materiāli, kas ļauj šīs filmas integrēt mācību saturā dažādās klašu grupās un dažādās mācību jomās.¹⁰⁹

Attēls 2. Programmas “Latvijas filmas Latvijas simtgadei” filmu izplatīšanas punkti sadarbībā ar biedrību “Kinopunkts”¹¹⁰

¹⁰⁶ NKC, 2018. 2017.gada publiskais pārskats. Pieejams: <https://www.nkc.gov.lv/lv/media/13/download>

¹⁰⁷ NKC, 2019. 2018.gada publiskais pārskats. Pieejams: <https://www.nkc.gov.lv/lv/media/12/download>

¹⁰⁸ NKC sniegtā informācija pētījuma ietvaros.

¹⁰⁹ Turpat.

¹¹⁰ NKC, 2019. 2018.gada publiskais pārskats. Pieejams: <https://www.nkc.gov.lv/lv/media/12/download>

2.3.5. XXVI Vispārējie latviešu dziesmu un XVI deju svētki

Svētku rīkotāji: Latvijas Republikas Kultūras ministrija, Latvijas Nacionālais kultūras centrs (LNKC), stratēģiskais sadarbības partneris – Rīgas dome (RD)

Citi iesaistītie partneri: Lieldraugi – AS “Swedbank”, AS “Latvenergo”, SIA “LMT”. **Svētku atbalstītāji un svētku produktu un pakalpojumu partneri** – apmēram 30 uzņēmumi.

Svētku informatīvie atbalstītāji – Latvijas Televīzija, LSM.lv, Latvijas Radio.

Norises laiks: 2018. gada 30. jūnijs – 8. jūlijs

Kopējais svētku budžets: 10,5 miljoni eiro (no tiem valsts budžeta dotācija 5 726 148 eiro, pašu ieņēmumi 3 348 900 eiro un 1,5 miljoni eiro atbalstītāju finansējums)¹¹¹

Galvenie notikumi: XXVI Vispārējo latviešu Dziesmu un XVI Deju svētku atklāšana 2018. gada 1. jūlijā (Garīgās mūzikas koncertu Doma baznīcā, Svētku dalībnieku gājiens), Deju lieluzvedums „Māras zeme”, Noslēguma koncerts „Zvaigžņu ceļā”.

Norišu skaits: septiņas dienas, 65 pasākumi 25 norises vietās visā Rīgā

Dalībnieku skaits: 43 219 dalībnieki no 118 Latvijas pašvaldībām un 21 pasaules valsts – 16 500 kordziedātāji, 18 174 dejotāji, 8545 citu amatiermākslas kolektīvu pārstāvji

Apmeklētāju skaits: 500 000 apmeklētāji (Deju lieluzvedums “Māras zeme” – aptuveni 31 500 apmeklētāju, Noslēguma koncertā “Zvaigžņu ceļā” Mežaparka Lielajā estrādē – 67 253 apmeklētāju).¹¹²

XXVI Vispārējie latviešu Dziesmu un XVI Deju svētki bija Latvijas valsts simtgades svinību kulminācijas notikums. Svētku centrālās vērtības bija cieņa, kopība un tagadnīgums.¹¹³ XXVI Vispārējo latviešu Dziesmu un XVI Deju svētku zīmes pamatā bija pilns svētku nosaukums, kas izvijās cauri Latvijas valsts simtgades zīmes veidolam.¹¹⁴

Šī tradīcijā un jaunradē sakņotā Latvijas kultūras fenomena pamatā ir paaudzēs pārmantota koru kustība un kopdziedāšanas tradīcija, tautas dejas, instrumentālās un tautas mūzikas tradīcijas, tautas māksla, amatniecība un folkloras kustība.¹¹⁵ 2018. gada svētki izceļas ar rekordlielu dalībnieku skaitu (būtiski pieauga arī ārvalstu latviešu māksliniecisko kolektīvu pārstāvniecība). 2013. gadā tie bija 1300 dalībnieki no 16 valstīm (46 kolektīvi), taču 2018. gadā jau 84 ārvalstu latviešu mākslinieciskie kolektīvi ar 2411 dalībniekiem no 21 pasaules valsts. Dalībnieku starpā bija arī 81 Latvijas mazākumtautību kopienu mākslinieciskais kolektīvs ar 1200 dalībniekiem. 2018. gada svētku norisi palīdzēja nodrošināt aptuveni 1000 darbinieku un 1350 brīvprātīgo.¹¹⁶ Būtiski pieauga arī Dziesmu un deju svētku atbalstītāju skaits un viņu loma svētku organizēšanā, tajā starpā arī satura veidošanā, radot savus pasākumus.¹¹⁷ Pēc LKA pētījumā iegūtajiem datiem (2019) liels Latvijas iedzīvotāju īpatsvars (40–50%) kā notikumu ar paliekošu nozīmi skata tieši XXVI Vispārējos latviešu Dziesmu un XVI deju svētkus (51,6%).¹¹⁸

Svarīgi izcelt arī kopējo svētku pieejamību – sociālajos medijos tika sasniegti 514 117 cilvēki no 21 pasaules valsts. 2018. gadā dziesmu svētku mājaslapa skatīta 2 188 596 reizes.¹¹⁹ LTV tiešraides skatījās 23 pasaules valstīs: lielākā interese no ASV, Lielbritānijas, Vācijas, Kanādas, Īrijas. Tālākas vietas – Peru, Taivāna. LMT

¹¹¹ LV100 (2018) Dziesmu un deju svētku padomes sēdē iepazīstināja ar secinājumiem par aizvadītajiem Svētkiem. Pieejams: <https://lv100.lv/jaunumi/dziesmu-un-deju-svetku-padomes-sede-iepazistinaja-ar-secinajumiem-par-aizvaditajiem-svetkiem/>

¹¹² Rādītāju avots: Latvijas Nacionālais kultūras centrs (2019) “2018. gada publiskais pārskats”. Pieejams: <https://www.lnkc.gov.lv/lv/media/17106/download>

¹¹³ XXVI Vispārējie latviešu Dziesmu un XVI Deju svētki (2018) *Dziesmu un deju svētki*. Pieejams: <https://web.archive.org/web/20180117022630/http://www.dziesmusvetki.lv/par-svetkiem/2018>

¹¹⁴ XXVI Vispārējie latviešu Dziesmu un XVI Deju svētki (2018) *Svētku zīme*. Pieejams: <https://web.archive.org/web/20180109234020/http://dziesmusvetki.lv/par-svetkiem/informacijas-centri/>

¹¹⁵ Dagmāra Lejiņa. *Dziesmu svētki*. Latvijas Kultūras Kanons. Pieejams: <https://kulturaskanons.lv/archive/dziesmu-svetki/>

¹¹⁶ Latvijas Nacionālais kultūras centrs (2019) *2018.gada publiskais pārskats*. 38.lpp. Pieejams: <https://www.lnkc.gov.lv/lv/media/17106/download>

¹¹⁷ Turpat. 39.lpp.

¹¹⁸ Latvijas Kultūras akadēmija (2019) Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanas ietekmes izvērtējums par periodu no 2015.gada 1.janvāra līdz 2018.gada 31.decembrim. Izvērtējuma ziņojums. Pieejams:

https://lka.edu.lv/media/cms_page_media/153/LKA%20ZPC_LV100%20Ietekmes%20Izvertejums%202019_Izvertejums.pdf

¹¹⁹ Latvijas Nacionālais kultūras centrs (2019) *2018.gada publiskais pārskats*. 96.lpp. Pieejams: <https://www.lnkc.gov.lv/lv/media/17106/download>

Straumes saturu skatījās 61 pasaules valstī. Sadarbībā ar LTV bezmaksas publiskās pārraidīšanas licenci izmantoja 40 vietās visa pasaulē.¹²⁰

2.3.6. Latvijas muzeju kopizstāde "Latvijas gadsimts"

Atbildīgā institūcija: Latvijas Nacionālais vēstures muzejs (LNVM)

Norises laiks: 04.05.2018.–23.05.2021.¹²¹

Norises vieta: LNVM

Finansējums: sākotnējais budžets EUR 498 000; papildu finansējums 2018.–2021. gadā piesaistīts pasākumu programmas īstenošanai¹²²

Sadarbības partneri: 67 valsts, pašvaldību un privātie muzeji, dizaina birojs "H2E"¹²³

Klātienēs apmeklējumu skaits izstādē (neskaitot digitāli veidoto produktu auditoriju, izstādes ceļojošās versijas apmeklētājus Latvijā un ārvalstīs u.tml.): 76 764¹²⁴

Rezultāti: izstādes norises laikā darbojās interneta vietne latvijasgadsimts.lv; izveidota sabiedrības iesaistes iniciatīva "Latvijas gadsimts" (turpina savu darbību arī pēc izstādes¹²⁵); notikuši aptuveni 150 pasākumi izstādes ietvaros¹²⁶.

Latvijas muzeju kopizstāde "Latvijas gadsimts" ir 68 valsts, pašvaldību, privāto muzeju kopdarbs, šāda sadarbības forma ļāva izstādes veidošanā pilnvērtīgāk aptvert nacionālo muzeju krājumu. LNVM pārstāvis atklāj, ka izstādes kopīgais jautājums ir bijis pavisam vienkāršs – "Kas ir Latvija?", un tās mērķis ir bijis mudināt sabiedrību "izzināt vēsturi, veicināt diskusiju par dažādajiem aizvadītā gadsimta periodiem un apzināties katras ģimenes un dzimtas likteni kā kopīgās Latvijas vēstures daļu"¹²⁷. Izstādei tika izveidota mājaslapa latvijasgadsimts.lv, tās uzturēšana tika uzsākta 2017. gada jūnijā¹²⁸, un apmēram mēnesi pēc izstādes norises beigām mājaslapa beidza pastāvēt. 2017. gada novembrī izstādes ietvaros tika atklāts projekts sabiedrības iesaistei "Gadsimta albums", kurā jebkurš Latvijas iedzīvotājs virtuāli tika aicināts pievienot fotogrāfiju, kas atspoguļo "dzimtas vēsturē svarīgu notikumu, personību vai vietu"¹²⁹, tādējādi veidojot virtuālu attēlu galeriju par Latvijas vēsturi. Pievienotie attēli daļēji tika izmantoti izstādes veidošanā.

Izstāde tika atklāta 2018. gada 4. maijā, un LNVM apmeklējumu skaits laikā no izstādes atklāšanas līdz 2018. gada decembrim sasniedza 40 000, tādējādi muzeja kopējais apmeklējums pieauga gandrīz par 100%.¹³⁰ Izstāde visā tās norises laikā sasniedza 76 764 apmeklējumu skaitu, no tiem 56% bijuši individuālie, bet 44% apmeklējumi grupās (568 grupas). 63% no izstādi apskatījušajām grupām ir skolēni un studenti, 9% ir darba kolektīvi, 5% ģimenes, pārējie 20% bijuši citi interesenti. Vietējo iedzīvotāju apmeklējumi veido 81% no kopējā apmeklējumu skaita, pārējos 19% veido ārvalstu iedzīvotāju apmeklējumi.¹³¹ Tāpat izstādi apmeklēja arī vairāku valstu vadītāji oficiālo vizīšu laikā (Šveices, Nīderlandes, Polijas, Islandes, Dānijas, Ganas u.c.).¹³²

¹²⁰ LV100 (2018) *Dziesmu un deju svētku padomes sēdē iepazīstināja ar secinājumiem par aizvadītajiem Svētkiem*. Pieejams: <https://lv100.lv/jaunumi/dziesmu-un-deju-svetku-padomes-sede-iepazistinaja-ar-secinajumiem-par-aizvaditajiem-svetkiem/>

¹²¹ Latvija 100. Latvijas muzeju kopizstāde "Latvijas gadsimts". Pieejams: <https://lv100.lv/programma/kalendars/latvijas-muzeju-kopizstade-latvijas-gadsimts/>

¹²² LNVM pārstāvja sniegtā informācija pētījuma ietvaros.

¹²³ Latvija 100. Latvijas muzeju kopizstāde "Latvijas gadsimts". Pieejams: <https://lv100.lv/programma/kalendars/latvijas-muzeju-kopizstade-latvijas-gadsimts/>

¹²⁴ LNVM pārstāvja sniegtā informācija pētījuma ietvaros.

¹²⁵ Turpat.

¹²⁶ LNVM pārstāvja sniegtā informācija pētījuma ietvaros.

¹²⁷ Delfi, 2018. Vērienīgā izstāde 'Latvijas gadsimts' mudina diskutēt un aktualizē jautājumu par LNVM telpām. Pieejams: <https://www.delfi.lv/kultura/news/cultureenvironment/verieniga-izstade-latvijas-gadsimts-mudina-diskusiju-un-aktualize-jautajumu-par-lnvm-telpam.d?id=49988979>

¹²⁸ LNVM, 2018. 2017.gada darbības pārskats. Pieejams: http://lnvm.lv/?page_id=579&aid=13171&sa=0

¹²⁹ Gadsimta albums. Pieejams: <https://emuzejs.lnvm.lv/albums/#/>

¹³⁰ LNVM, 2019. 2018.gada darbības pārskats. Pieejams: http://lnvm.lv/wp-content/uploads/2014/02/LNVM_publicais_parskats_2018.pdf

¹³¹ LNVM pārstāvja sniegtā informācija pētījuma ietvaros.

¹³² LNVM, 2019. 2018.gada darbības pārskats. Pieejams: http://lnvm.lv/?page_id=579&aid=14612&sa=0

Izstādei tika izveidoti katalogi latviešu un angļu valodā “Latvijas gadsimts” / “Latvia’s Century”, ceļvedis bērniem, 2018. gada novembrī tika izdots biogrāfisko eseju krājums “Latvijas valsts dibinātāji”, ko veidoja izstādes autori un tas balstīts izstādei veiktajos pētījumos.

Izstādes ietvaros notikuši apmēram 150 pasākumi, daļa no tiem Covid-19 pandēmijas ierobežojumu dēļ tika organizēti mazām grupām un daļa no tiem tiešsaistē. Notikušas vairāk nekā 20 ekskursijas interesentiem “10 soļi Latvijas gadsimtā” izstādes veidotāju un dažādu jomu speciālistu, piemēram, izstādes dizaina autoru Ingunas un Holgera Eleru, aktiera Viļa Daudziņa, režisores un rakstnieces Kristīnes Želvas un citu pavadībā. Izstādes norises laikā, veidojot pasākumus, tika domāts par dažādām mērķauditorijām, rīkojot pasākumus ģimenēm ar bērniem, skolēniem, jauniešiem, senioriem, notika semināri muzeju darbiniekiem, gidiem, skolotājiem.¹³³ Izstādes noslēgumā, 2021. gadā, platformā *Facebook* tika veidotas arī aptuveni stundu garas tiešrādes tematiskās ekskursijas izstādes veidotāju vadībā (7 ekskursijas, no kurām pēdējā sadalīta divās daļās).¹³⁴

Pasākumi bijusi būtiska kopizstādes daļa, jo ar to palīdzību varēja izcelt satura dziļumu, kā arī sniegt dažādas perspektīvas uz rosinājamiem problemātiskajiem jautājumiem. LNVM pārstāvis uzsver, ka ekspozīcija, lai arī bagātīga, hronoloģiskā aptvēruma dēļ varēja sniegt salīdzinoši lakonisku informāciju par sarežģītajām 20. gs. vēstures norisēm, tāpēc vēstures interesentiem nozīmīgas bija lekcijas un diskusijas ciklā “Vēlās otrdienas” par jautājumiem, kuri izstādes formātā tika pieminēti, bet nav izvērsti. Vienlaikus pasākumi bija arī izstādes komunikācijas līdzeklis, jo, piemēram, ekskursijas viesgīdu pavadībā spēja piesaistīt jaunu auditoriju ārpus vēstures interesentu loka.¹³⁵

Muzeju kopizstāde ir nozīmīgs projekts pašai muzeju nozarei, jo bija daudz vērienīgāks nekā ierasts, tādējādi arī veicinot komunikāciju un sadarbību institucionālā līmenī. No vēstures komunikācijas viedokļa tā bija laba iespēja Latvijas sabiedrībai izstāstīt Latvijas vēstures stāstu. 2018. gadā LNVM apmeklējums palielinājās vairāk nekā divas reizes, kas nozīmē, ka sabiedrības atsaucība kopizstādei bijusi liela, īpaši aktuāla un pieprasīta izstādes apmeklēšana bija valsts svētku laikā – maijā un novembrī. Tāpat izstāde bijusi nozīmīga arī valsts reprezentācijā – to apmeklēja vairākas ārvalstu amatpersonas, uzklausot Latvijas vēstures stāstu.¹³⁶

Pēc Latvijas Republikas Ārlietu ministrijas (ĀM) iniciatīvas tika sagatavots izstādes “Latvijas gadsimts” blakusprodukts ceļojošās izstādes formā. Ceļojošās izstādes saturiskais pamats balstījās muzeju kopizstādē, taču par tās izstrādi, dizainu, komunikāciju bija atbildīga ĀM.¹³⁷ Ceļojošās izstādes mērķauditorija bijusi ārvalstu publika, tās saturā likti akcenti uz valstiskuma nepārtrauktību. 2018. un 2019. gadā ceļojošā izstāde bija apskatāma Beļģijā, Īrijā, Ungārijā, Vācijā, Horvātijā, Gruzijā, Moldovā un Slovēnijā.¹³⁸ Šīs ĀM iniciatīvas ietvaros tika izveidota arī brošūra “What is Latvia? 10 Steps in Latvia’s History” un virtuāla izstāde (<http://latvijagadsimts.graftik.lv>), kas 10 soļos skaidro Latvijas valstiskuma vēsturi.

2.3.7. *Simtgades zaļumballe*

Organizatori: Latvijas Republikas Kultūras ministrijas Latvijas valsts simtgades birojs sadarbībā ar Latvijas pašvaldībām un latviešu diasporas organizācijām¹³⁹

Kultūras ministrijas piešķirtais finansējums: 60 499 euro¹⁴⁰

Norises laiks: 2018. gada 11. augusts

¹³³ LNVM pārstāvja sniegtā informācija pētījuma ietvaros.

¹³⁴ LNVM, 2021. Tiešrādes ekskursiju no izstādes “Latvijas gadsimts” un noslēdzošās diskusijas ieraksti. Pieejams: <http://lnvm.lv/?p=16972>

¹³⁵ LNVM pārstāvja sniegtā informācija pētījuma ietvaros.

¹³⁶ Turpat.

¹³⁷ Turpat.

¹³⁸ Latvijas Avīze, 2018. Latvijas vēstures “10 soļi” Briselē. Pieejams: <https://www.la.lv/latvijas-vestures-10-soli-brisele>

¹³⁹ LV100. Simtgades zaļumballe. Pieejams: <https://lv100.lv/programma/kalendars/simgades-zalumballe>

¹⁴⁰ Latvijas Republikas Valsts kontrole, 2018. Par Kultūras ministrijas 2017. gada pārskatu. Pieejams:

https://www.lrvk.gov.lv/lv/getrevisionfile//uploads/reviziju-zinojumi/2017/2.4.1-25_2017/RevZin_KM.pdf

Norises vietas: 153 norises vietas Latvijā¹⁴¹, 2 norises vietas pasaulē (Krievija, Īrija)¹⁴²

Pasākumu veidi: daudzveidīgi kopienas/publiski pasākumi ar koncertu, dejām u.c. norisēm **Rezultāti:** aktivizēta kopienu iesaiste Latvijas valsts simtgades sagaidīšanas procesā, sadarbībā ar Starpnozaru mākslas grupu “Serde” sagatavota un sērijā “Tradīciju burtnīcas” izdota publikācija “Tradīciju burtnīca. Zaļumballes” (tirāža – 2000 eksemplāru Kultūras ministrijas vajadzībām, elektroniski pieejama https://lv100.lv/Uploads/2018/08/06/zalumballes_lejupladei.pdf), sadarbībā ar laikrakstu “Latvijas Avīze” sagatavots un izplatīts speciālizlaidums / laikraksta pielikums par Simtgades zaļumballi (tirāža – 10 000 eksemplāru)¹⁴³.

Lai aktivizētu sabiedrības iesaisti Latvijas valsts simtgades sagaidīšanas procesā, tika aktualizēta Latvijā populārā tradīcija rīkot zaļumballes, aicinot simts dienas pirms Latvijas simtās dzimšanas dienas visā Latvijā rīkot Simtgades zaļumballi. Zaļumballes tradīcijas sākums meklējams 19. gadsimtā. Kā nemateriālā kultūras mantojuma piemērs, kas apvieno plašas iedzīvotāju grupas, zaļumballes tradīcija tika iestrādāta Latvijas valsts simtgades programmā.

Šīs iniciatīvas īstenošanā tika izmantots pašvaldībās esošo koordinātoru tīkls, mudinot katrā vietā izvēloties atbilstošāko norises vietu un saturu, vienlaikus saglabājot kopīgo vēstījumu. Tika uzrunāta arī plašāka sabiedrība.¹⁴⁴ Kultūras ministrija katrā no 116 pašvaldībām piešķīra 500 eiro, lai segtu izmaksas, kas nepieciešamas zaļumballes mākslinieciskajai (honorāri mūziķiem) un tehniskajai (skaņas, gaismas tehnikas noma vai apkalpošana, skatuvju, to konstrukciju noma un apkalpošana) norisei.¹⁴⁵ Rezultātā Simtgades zaļumballe notika vairāk nekā 150 vietās Latvijā un divās vietās ārpus Latvijas. Tajās piedalījās daudzveidīgi mākslinieciskie kolektīvi un mūzikas grupas.

Zaļumballes rīkotājiem bija pieejama vienota vizuālā identitāte – Simtgades zaļumballes piederības zīme, kurā attēlotas stilizētas rokās sadevušos cilvēku figūras un integrēta Latvijas valsts simtgades piederības zīmes īsā versija “LV100”. Bija pieejamas arī dažādu vizuālo materiālu sagataves pasākuma noformēšanai un komunikācijai – katrā norisei pielāgojama plakātu veidne, karodziņi, baloni, lentas, uzlīmes, piktogrammas. Zaļumballes vizuālie materiāli tika izstrādāti dažādās krāsās un formātos un zaļumballes rīkotājiem bija pieejami Latvijas valsts simtgades digitālajā platformā <https://lv100.lv/programma/kalendars/simgades-zalumballe/>.¹⁴⁶

Pētījumu un konsultāciju kompānija “Kantar” veica pētījumu par Simtgades zaļumballes apmeklētību. Rezultāti liecina, ka Simtgades zaļumballē piedalījušies apmēram 110 tūkstoši Latvijas iedzīvotāju vecumā no 16 līdz 74 gadiem¹⁴⁷. Iespējams, ka apmeklētību ietekmēja laikapstākļi, jo zaļumballe bija brīvdabas pasākums, un 2018. gada 11. augustā visā Latvijā lija spēcīgs lietus.¹⁴⁸ Apmēram 54% Latvijas iedzīvotāju bija informēti par Simtgades zaļumballi, taču izvēlējušies tajā nepiedalīties. Apmēram 39% iedzīvotāju atzīmējuši, ka nav zinājuši par šo pasākumu. Aktīvāka bijusi jauniešu iesaiste Simtgades zaļumballē, kā norāda “Kantar” mājaslapā pieejamā informācija, “jo jaunāks ir aptaujātais, jo lielāka iespējamība, ka viņš ir apmeklējis šo pasākumu.”¹⁴⁹

¹⁴¹ Pētījuma ietvaros gūtā informācija no Simtgades zaļumballes organizatoru pārstāvja.

¹⁴² Informatīvs materiāls par Simtgades zaļumballes norises vietām. Pieejams: https://lv100.lv/Uploads/2018/07/30/zalumballe11_web.pdf

¹⁴³ Pētījuma ietvaros gūtā informācija no Latvijas valsts simtgades biroja.

¹⁴⁴ Turpat.

¹⁴⁵ Latvijas Republikas Valsts kontrole, 2018. Par Kultūras ministrijas 2017. gada pārskatu. Pieejams:

https://www.lrvk.gov.lv/lv/getrevisionfile/uploads/reviziju-zinojumi/2017/2.4.1-25_2017/RevZin_KM.pdf

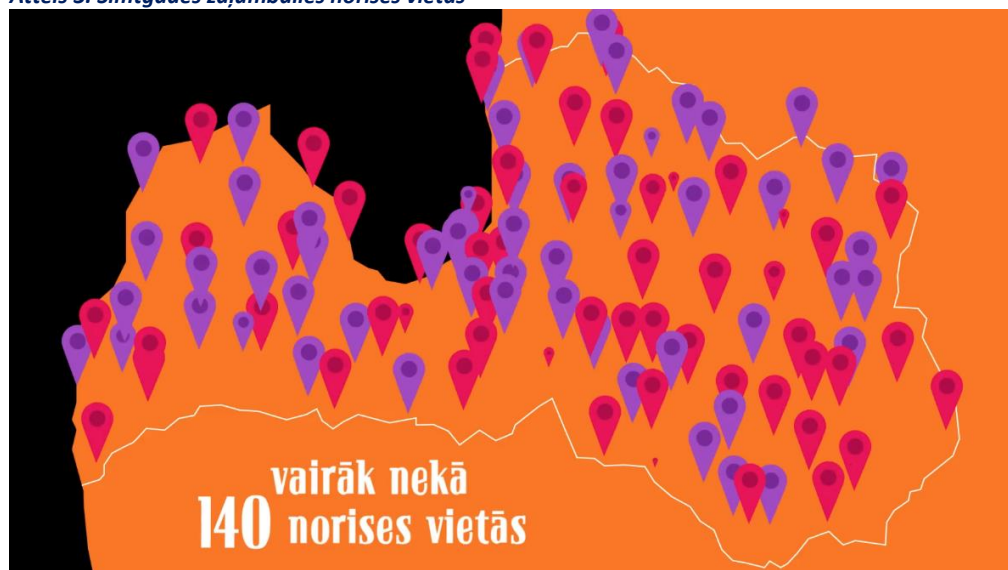
¹⁴⁶ Pētījuma ietvaros gūtā informācija no Latvijas valsts simtgades biroja.

¹⁴⁷ Kantar, 2018. Simtgades zaļumballē piedalījušies vairāk nekā 100 tūkstoši iedzīvotāju. Pieejams: <https://www.kantar.lv/simgades-zalumballe-piedalijusies-vairak-neka-100-tukstosi-iedzivotaju/>

¹⁴⁸ Pētījuma ietvaros gūtā informācija no Simtgades zaļumballes organizatoru pārstāvja.

¹⁴⁹ Kantar, 2018. Simtgades zaļumballē piedalījušies vairāk nekā 100 tūkstoši iedzīvotāju.

Attēls 3. Simtgades zaļumballes norises vietas¹⁵⁰

Sadarbībā ar Starpnozaru mākslas grupu “Serde” sērijā “Tradīciju burtnīcas” tika izdota publikācija “Tradīciju burtnīca. Zaļumballes”, kas bija KM pasūtījums (tirāža – 2000 eksemplāru¹⁵¹). Tradicionālās kultūras pētnieces Ieva Vītola un Signe Pucena tradīciju burtnīcā apkopoja zaļumbaļļu muzikantu, rīkotāju, apmeklētāju stāstus un atmiņas, atklājot šai tradīcijai raksturīgas izpausmes – mūzikas un deju repertuāru, speciāli ierīkotas balles vietas. Publikācija ļauj iepazīt arī pārmaiņās zaļumbaļļu tradīcijā, kas vērojamas dzīvās mūzikas pārejā uz ierakstiem, izmaiņās atskaņotās mūzikas repertuārā.¹⁵² Katrai pašvaldībai tika izsniegtas piecas tradīciju burtnīcas, lai tās nonāktu publiskajās bibliotēkās un sasniegtu lasītājus visā Latvijā.

Laikraksts “Latvijas Avīze” sadarbībā ar Latvijas valsts simtgades biroju izdeva īpašu pielikumu 2018. gada 2. augusta izdevumam, kas bija veltīts tieši Simtgades zaļumballei (tirāža – 10 000 eksemplāru).¹⁵³ Īpašajā pielikumā bija iekļauti vairāki pieredzes stāsti, kā arī skaidrots, ko cilvēkiem nozīmē zaļumballes koncepcija, tā mēģinot atklāt sabiedrības izpratni par šo tradīciju. Tāpat tika skaidroti dažādi termini, kas saistīti ar zaļumballi, piemēram, lambetvoks, kā arī iekļautas visas zaļumbaļļu norises vietas Latvijā un pasaulē.¹⁵⁴ Īpašais avīzes pielikums bija pieejams visiem laikraksta “Latvijas Avīze” abonentiem, kā arī bija pieejams pašvaldību bibliotēkās.¹⁵⁵

2.3.8. Latgales kongresa simtgade

Atbildīgā institūcija: Latvijas Republikas Kultūras ministrija

Citi iesaistītie partneri: 21 pašvaldība, nevalstiskās organizācijas, Rēzeknes augstskola, Rēzeknes Latgaliešu kultūras biedrība, Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmijas, Rēzeknes pilsētas pašvaldība, Daugavpils pilsētas pašvaldība, Latgales vēstniecība GORS, Latvijas Nacionālais simfoniskais orķestris u.c.

Norises laiks: 2017. gada maijs

Finansējums: 116 723 eiro

¹⁵⁰ LV100, 2018. Simtgades zaļumballe vairāk nekā 140 vietās. Ekrānšāviņš, 0:07. Pieejams: <https://www.youtube.com/watch?v=LGC9UqngMIY>. Konkrētas norises vietas apskatāmas šeit: https://lv100.lv/Uploads/2018/07/30/zalumballe11_web.pdf

¹⁵¹ Pētījuma ietvaros gūtā informācija no Latvijas valsts simtgades biroja.

¹⁵² Serde. Izdevumi. Pieejams: <http://www.serde.lv/?q=lv/node/16>

¹⁵³ Pētījuma ietvaros gūtā informācija no Latvijas valsts simtgades biroja.

¹⁵⁴ Latvijas mediji. E-izdevumi. Pieejams: <https://izdevumi.latvijamediji.lv/izdevumi/la/2018/08/02/22>

¹⁵⁵ Pētījuma ietvaros gūtā informācija no Simtgades zaļumballes organizatoru pārstāvja.

Norišu skaits: 42 notikumi, tostarp 22 pasākumi kulminācijas nedēļā 2017. gada 1.–7. maijs¹⁵⁶

Latvijas valsts simtgadē nozīmīgu lomu ieņēma ar Latgali saistīti notikumi, kuru centrālā ass bija vēsturiskais Latgales kongress – Latgales pirms simts gadiem pieņemtais lēmums apvienoties ar Kurzemi un Vidzemi ceļā uz neatkarīgu Latvijas valsti.¹⁵⁷ Latgales kongresa simtgades pasākumi bija ne tikai daļa no Latvijas valsts simtgades svinībām, bet arī viens no galvenajiem simtgades svinību atklāšanas notikumiem. Svinību mērķis bija vēstīt par Latgales specifisko ceļu Latvijas valsts veidošanā, akcentēt Latgales daudzšķautņainās identitātes un vērtības, apzināt visas pasaules latgaliešus un izpētīt Latgales vēsturi, aktualizēt to un veicināt sabiedrības izpratni.¹⁵⁸

2015. gada aprīlī Rēzeknes augstskola un Rēzeknes Latgaliešu kultūras biedrība vērsās pie Ministru prezidentes Laimdotas Straujumas par atbalstu Latgales kongresa simtgades pasākumu organizēšanai. Ministru prezidente uzdevumu deleģēja Kultūras ministrijai, kura izveidoja darba grupu, kurā bija 21 pārstāvis no pašvaldībām, augstskolām un NVO, Latvijas valsts simtgades biroja, kultūras ministre un vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs. Darba grupas sēdēs un atsevišķu pasākumu rīcības grupās izstrādāja Latgales kongresa simtgades programmu (pasākumu plānu). Ar Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmijas rīkojumu izveidota tika arī konferences organizēšanas komiteja.

Centrālais notikums Rēzeknē bija Latgales Simtgades kongress 2017. gada 5.–6. maijā. Kongresa simtgades svinību programmā tika atklāta īpaša Latgales kongresa simtgadei veltīta izstāde Latgales kultūrvēstures muzejā “Pāri sliksnim”.¹⁵⁹ Atklāšanas dienā 5. maijā – notika dievkalpojums Rēzeknes Jēzus sirds katedrālē ar kopīgu svētku gājienu un Latgales kongresa piemiņas vietas atklāšanu. Vienlaicīgi tas bija 4. pasaules latgaliešu saiets, kuru apmeklēja arī latgalieši no Sibīrijas. Saietā tika ievēlēta Saieta rezolūcijas izpildes komiteja, ar mērķi sekot Saieta 2017. gada 6. maijā pieņemtās Rezolūcijas īstenošanai. Tā plānota, lai saglabātu, aizsargātu un attīstītu latgaliešu valodu un kultūru kā Latvijas nācijas bagātību. Komitejas mērķis ir sasaukt arī nākamo – 5. pasaules latgaliešu saietu – 2022. gadā.¹⁶⁰ Tāpat tika prezentēta Latgales kongresa simtgadei veltīta Latvijas Bankas monēta. 6. maijā Daugavpilī notika Tautu forums. Forumā tika akcentēts dažādu tautību Latvijas iedzīvotāju devums dažādās jomās, jo īpaši uzsverot lomu valsts veidošanā un attīstībā.¹⁶¹ Kopumā šajā notikumā piedalījās 14 dažādu tautību pārstāvji no 19 Latvijas pašvaldībām – vairāk nekā 100 mazākumtautību nevalstisko organizāciju aktīvisti.¹⁶²

Kongresa simtgades organizēšanas ietvaros tika sagatavoti arī dažādi komunikācijas un informatīvie materiāli, piemēram, izdots katalogs „Latgalys simtgadis kongress” latviešu un latgaliešu valodā 2000 eksemplāros, Latvijas avīzes pielikums abonentiem un 10 000 eksemplāri bez maksas izplatīti Latgalē un Rīgā. Izdots arī žurnāls A12 veltīts Latgales kongresa simtgadei 1000 eksemplāros un CD „Celis bruoj” 1000 eksemplāros, kurš papildus prezentēts medijiem Latgales pārstāvniecībā Rīgā un „Karoga svētkos” Daugavpils novadā.¹⁶³

¹⁵⁶ Rādītāju avots: Ministru Kabinets (2016) “Pārskats par Latvijas valsts simtgades pasākumu plāna 2017. – 2021.gadam īstenošanai piešķirtā valsts budžeta finansējuma izlietojumu 2017. gadā”. Pieejams: https://lv100.lv/Uploads/2021/03/17/2017_mk-114_rezekne.pdf

¹⁵⁷ LV100 (2017) Latvijas valsts simtgade Latgalē sāksies ar plašu norišu programmu. Pieejams: <https://lv100.lv/jaunumi/latvijas-valsts-simgade-latgale-saksies-ar-plasu-norisu-programmu-atzimejot-latgales-lemumu-apvienoties-ar-kurzemi-un-vidzemi/>

¹⁵⁸ Ministru Kabinets (2016) Pārskats par Latvijas valsts simtgades pasākumu plāna 2017. – 2021.gadam īstenošanai piešķirtā valsts budžeta finansējuma izlietojumu 2017. gadā. Pieejams: https://lv100.lv/Uploads/2021/03/17/2017_mk-114_rezekne.pdf

¹⁵⁹ LV100 (2017) Pirmā Latgales Kongresa 100-gadei veltīta izstāde "Pāri sliksnim". Pieejams: <https://lv100.lv/programma/kalendars/pirma-latgales-kongresa-100-gadei-veltita-izstade-pari-sliksnim/>

¹⁶⁰ Ministru Kabinets (2016) Pārskats par Latvijas valsts simtgades pasākumu plāna 2017. – 2021.gadam īstenošanai piešķirtā valsts budžeta finansējuma izlietojumu 2017. gadā. Pieejams: https://lv100.lv/Uploads/2021/03/17/2017_mk-114_rezekne.pdf

¹⁶¹ Latgales plānošanas reģions (2017) *Latvijas valsts simtgade sākusies ar plašu programmu atzīmējot Latgales kongresa simtgadi*. Pieejams: <https://pr.gov.lv/latgales-simgade/#.Yaaa1tBBw2w>

¹⁶² LV100 (2017) *Latgales kongresa simtgade: 6. maijs – Tautu forums, Baltā galdauta svētki un Kongresa noslēgums*. Pieejams: <https://lv100.lv/jaunumi/latgales-kongresa-simgade/>

¹⁶³ Ministru Kabinets (2016) Pārskats par Latvijas valsts simtgades pasākumu plāna 2017. – 2021.gadam īstenošanai piešķirtā valsts budžeta finansējuma izlietojumu 2017. gadā. Pieejams: https://lv100.lv/Uploads/2021/03/17/2017_mk-114_rezekne.pdf

Attēls 4. Pieminekļa “Latgales kongresam 100” atklāšana Rēzeknē

Avots: Ilmārs Znotiņš, Kultūras ministrijas Latvijas valsts simtgades birojs¹⁶⁴

2.3.9. Latvijas valsts simtgades gada atklāšana – akcija “Apskauj Latviju”

Atbildīgā institūcija: Iekšlietu ministrija (IEM) sadarbībā ar Kultūras ministrijas Latvijas valsts simtgades biroju

Citi iesaistītie partneri: 45 Latvijas pierobežas pašvaldības, VAS “Latvijas valsts meži”, iekšlietu dienesti – Valsts policija, Valsts robežsardze, Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests, kā arī jauniešu organizācijas – Latvijas Mazpulki un Jaunsardze

Norises datums: 2017. gada 4. maijs

Latvijas valsts simtgades svinības aizsāka Iekšlietu ministrijas iniciatīva – akcija “Apskauj Latviju”, kas vērsta uz Latvijas tautas vienotības un piederības sajūtas spēcīnāšanu. Akcijas ietvaros 45 Latvijas pierobežas pašvaldībās tika iestādīti 100 Latvijas valsts simtgades ozoli.¹⁶⁵ Stādīšanas darbi tika vienlaicīgi uzsākti no četriem galējiem Latvijas punktiem, kuros par piemiņu valsts astoņdesmitajai jubilejai 1998. gadā tēlnieks Vilis Titāns izveidoja skulpturālu grupu “Latvija saules zīmē”.¹⁶⁶

Ozolu stādīšanas pasākumos iesaistījās vairāki tūkstoši Latvijas iedzīvotāju, kā arī piedalījās valsts amatpersonas, sabiedrībā zināmas personas, Latvijas olimpieši. Pie katra no 100 ozoliem pašvaldības organizēja ozolu stādīšanai un simtgades atklāšanai veltītus pasākumus, kuros piedalījās vietējie kolektīvi. Simtgades ozolu stādīšana tika uzticēta katras pašvaldības goda iedzīvotājiem, īpaši tika izvēlētas un labiekārtotas stādīšanas vietas. Līdzās katram ozolam ir izvietota plāksne, kas apliecina, ka šis ozols stādīts par godu Latvijas valsts simtgadei.¹⁶⁷ Šī akcija bija vērsta uz saliedētības un sadarbības veicināšanu – gan vietējā, gan pašvaldību, gan valsts mērogā.

Sākotnēji šī iecere tika plānota kā “garīguma sardzes veidošana”, lai godinātu senčus, pateiktos par nosargāto Latvijas zemi, taču laika gaitā iniciatīva pašvaldībās sekmējusi jaunu tradīciju veidošanos. Vairākās pašvaldībās akcija veicināja simtgades ozola apkārtējās teritorijas attīstību un labiekārtošanu.¹⁶⁸ Piemēram, Priekules novada Gramzdas pagastā īstenots īpašs projekts teritorijas labiekārtojumam, un ozolu stādīšanas vietā atklāti koka tēlnieka Ģirta Burvja simboliskie “Vārti uz Latviju”.¹⁶⁹ Ainažos ozola stādīšanas vietā tika izveidots jauns pilsētvides objekts “Latvija”, taču Viļakas Romas katoļu baznīcas laukumā blakus ozolam izveidota piemiņas stēla Lāčplēša kara ordeņa kavalieriem.

Vairākās pašvaldībās ozola stādīšanas vieta iezīmēja un atgādināja par vēsturiski nozīmīgiem objektiem, personībām vai notikumiem. Piemēram, Saldus novadā simtgades ozols tika stādīts Ezeres pagastā pirmajā mazpulcēnu parkā, kas veidots 1935. gadā. Limbažu novadā ozols tika stādīts himnas autora Baumaņu Kārļa dzimtajā vietā, Engures novadā pie Krišjāņa Valdemāra bijušās jūrskolas, Baltinavas novadā – Masļenku

¹⁶⁴ DELFI Kultūra (2017) Foto: Ar skanīgām dziesmām atklāj Latgales kongresa simtgadei veltīto pieminekli. Pieejams: <https://www.delfi.lv/kultura/news/cultureenvironment/foto-ar-skanigam-dziesmam-atklaj-latgales-kongresa-simgadei-veltito-pieminekli.d?id=48802817>

¹⁶⁵ Ministru kabinets (2016) Pārskats par Latvijas valsts simtgades pasākumu plāna 2017.–2021. gadam īstenošanai piešķirtā valsts budžeta finansējuma izlietojumu 2017. gadā. 2. pielikums. Pieejams: https://lv100.lv/uploads/2021/03/16/2017_mk-5_iem_apskauj-latviju_2.pdf

¹⁶⁶ LV100 (2017) Latvijas valsts simtgades svinību atklāšana ar akciju „Apskauj Latviju”. Pieejams: <https://lv100.lv/programma/kalendars/latvijas-valsts-simgades-svinibu-atklasana-ar-akciju-apskauj-latviju/>

¹⁶⁷ LV100 (2017) Notīks pateicības pasākums akcijas “Apskauj Latviju” īstenošanai. Pieejams: <https://www.lv100.lv/jaunumi/notiks-pateicibas-pasakums-akcijas-apskauj-latviju-istenotajiem/>

¹⁶⁸ LV100. Apskauj Latviju. Pieejams: <https://apskaujlatviju.lv100.lv/>

¹⁶⁹ Aizputes TV (2017) Gramzdā atklāj «Vārtus uz Latviju». Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/gramzda-atklaj-vartus-uz-latviju.a235482/>

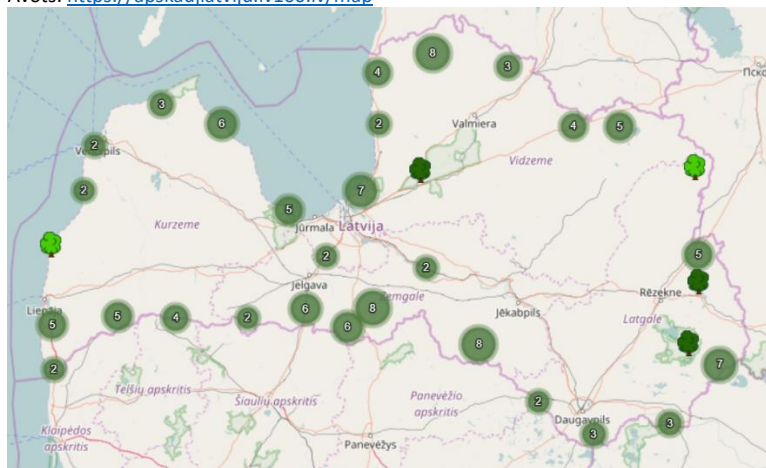
tragēdijas piemiņas vieta, Alūksnes novadā – Tempļakalna parkā, ko vēsturiski uzskata par Alūksnes pilsētas veidošanās vietu.¹⁷⁰

Iniciatīvas ietekme un attīstība vērojama arī turpmākajos gados. Piemēram, 2019. gadā Valsts robežsardze rīkoja Lāpu skrējienu apkārt Latvijai, maršrutā iekļaujot 100 simtgades ozolus (pie dažiem no tiem lāpas tika aizdegas). Simboliski Lāpu skrējieni bija kā apliecinājums vīriem stipriem kā ozoliem, kuri nesatricināmi stāvēja brīvības sardzē.¹⁷¹ 2020. gadā tika rīkota akcija "Apciešo Latvijas simtgades ozolus Dagdas novadā!"¹⁷². Ozolu stādīšanas vietās pašvaldības rīko arī baltā galdauta svētkus un iekļauj tūrisma ceļvežos, kas tos padara par apskates objektiem.

Digitālajā vietnē apskaujlatviju.lv¹⁷³ norādīts, ka iestādīti 126 ozoli.

Attēls 5. Latvijas valsts simtgades ozolu stādīšanas interaktīvā karte

Avots: <https://apskaujlatviju.lv100.lv/map>

2.3.10. Katram savu tautastērpu

Atbildīgā institūcija: Latvijas Nacionālais kultūras centrs

Citi iesaistītie partneri: 13 tautas lietišķās mākslas studijas, 10 biedrības/organizācijas/kopas, tautastērpu centrs "Senā klēts", Kurzemes Tautastērpu informācijas centrs, 32 meistari, konsultanti.

Norises laiks: Projekts uzsākts 2014. gadā. Latvijas valsts simtgades programmā no 2016. līdz 2021. gadam. To paredzēts turpināt arī turpmākajos gados.

Rezultāti (paveiktais Latvijas valsts simtgades programmas ietvaros):

2016. gadā interneta vietnē <http://www.katramsavutautasterpu.lv> papildināta ar 8 arheoloģisko tērpu aprakstiem un fotogrāfijām, vietnē *youtube.com* publicēti 2 video projekta sadaļas "Darbnīca" ietvaros, izdoti 2500 kalendāri, 1000 plānotāji, 2000 pastkartītes¹⁷⁴.

2017. gadā mājaslapa satur informāciju par 26 tautastērpiem, izdoti 3500 kalendāri, 1800 plānotāji¹⁷⁵.

¹⁷⁰ Oskars Indriksone (2021) Latvijas valsts simtgades atklāšanas pasākums – akcija "Apskauj Latviju". Konference "No pirmās uz nākamo simtgadi: veikums, pieredze un perspektīva". Pieejams: <https://www.facebook.com/LKAkademija/videos/566696497753592>

¹⁷¹ Valsts robežsardze (2019) Noslēdzies Lāpu skrējieni apkārt Latvijas valsts robežai. Pieejams: https://www.rs.gov.lv/lv/jaunums/nosledzies-lapu-skrejieni-apkart-latvijas-valsts-robezai?utm_source=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F

¹⁷² Krāslavas novada Dagdas portlās (2020) "Akcija "Apciešo Latvijas simtgades ozolus Dagdas novadā!". Kultūras notikumi. Pieejams: http://www.dagda.lv/otherpages/visi-notikumi/backto/89/article/akcija-apciešo-latvijas-simgades-ozolus-dagdas-novada.html?tx_ttnews%5BcalendarYear%5D=2021&tx_ttnews%5BcalendarMonth%5D=9&cHash=0c1296a3163dc954325dc9aa1046ac9a

¹⁷³ <https://apskaujlatviju.lv100.lv/map>

¹⁷⁴ LNKC, 2017. 2016.gada publiskais pārskats. Pieejams: <https://www.lnkc.gov.lv/lv/media/17089/download>

¹⁷⁵ LNKC, 2018. 2017.gada publiskais pārskats. Pieejams: <https://www.lnkc.gov.lv/lv/media/17097/download>

2018. gadā mājaslapā pieejama informācija par 27 tautastērpiem, izveidoti 4 informatīvi video (“Jostu veidi Latvijā”, “Sievietes tērpa ģērbšana”, “Vīrieša tērpa ģērbšana”, “Meiteņu, sievu galvassegas”), izdoti 1000 kalendāri¹⁷⁶.

2019. gadā mājaslapā pieejama informācija par 27 tautastērpiem, tā papildināta ar iztulkotu informāciju par tērpiem angļu valodā, aktualizēts un papildināts mājaslapas meistarū saraksts, izdoti 1000 kalendāri¹⁷⁷.

2020. gadā mājaslapa satur informāciju par 27 tautastērpiem, tā papildināta ar tulkotu informāciju par tērpiem angļu valodā, mājaslapa papildināta ar fotogrāfijām, aktualizēts mājaslapas meistarū saraksts, izdoti 1500 kalendāri¹⁷⁸.

2021. gadā plānots izdot 700 kalendārus¹⁷⁹, par pārējām aktivitātēm informācija uz izvērtējuma rakstīšanas brīdi (2021. gada novembrī) nav pieejama.

2014. gadā LNKC uzsāka projektu “Katram savu tautastērpu”, lai “mūsdienīgi un radoši iepazīstinātu ar latviešu tautastērpu dažādību un veicinātu tautastērpu valkāšanu”¹⁸⁰ un “lai savlaicīgi un atbilstoši sagatavotos 2018. gada Dziesmu un deju svētkiem”¹⁸¹. 2014. gadā tiek uzsākta mājaslapas katramsavutautasterpu.lv izveide.¹⁸² 2015. gadā izveidota mājaslapa, sadarbībā ar “Lattelcom” izveidots 5 unikālu raidījumu cikls “Katram savu tautastērpu” (bijis skatāms 360TV katru svētdienu, sākot no 2015. gada 22. novembra), izdoti 3000 kalendāri, 500 plānotāji¹⁸³.

2016. gadā projekts turpinājās kā daļa no Latvijas simtgades programmas. Projekta ietvaros tika turpināts attīstīt mājaslapu <http://www.katramsavutautasterpu.lv>, kurā iespējams iegūt informāciju par latviešu tautas tērpa izcelšanos, valkāšanas un komplektēšanas tradīcijām, kā arī turpina izdot plānotājus un kalendārus (“Dienrādis”), kas popularizē gan tautas tērpu konkrētus elementus (piemēram, arheoloģiskās un etnogrāfiskās rotas 2018. gada “Dienrādī”¹⁸⁴, jostas 2019. gada “Dienrādī”¹⁸⁵), kā arī pašus tērpus, ļaujot tos iepazīt mūsdienu skatījumā (piemēram, etnogrāfiskie vīriešu tautastērpi mūsdienu kontekstā 2021. gadā¹⁸⁶) un iekļaujot skaidrojumus par tērpu kombinēšanu, valkāšanu, raksturīgākajiem elementiem.¹⁸⁷

Detalizētāki dati par interneta vietnes apmeklējumu pieejami par pēdējo gadu – no 2020. gada novembra līdz 2021. gada novembrim vietnei bijuši aptuveni 128 tūkstoši skatījumu, apmēram 31 tūkstotis apmeklējumu un 28 tūkstoši unikālo apmeklētāju. Gada laikā augstākais apmeklētāju skaits bijis 22. aprīlī – 1424 apmeklētāju. To iespējams skaidrot ar interesentu gatavošanos 4. maijam, kad notika “Senās klēts” rīkots tautastērpu gājiens, kā arī parasti, kad tuvojas kādi latviešiem nozīmīgi svētki, apmeklētāju skaits pieaug. Secināms, ka mājaslapa veiksmīgi funkcionē kā ērts informācijas ieguves veids. Tāpat mājaslapā atrodami kontakti apmēram 60 tautastērpu meistariem, konsultantiem. Saskaņā ar LNKC sniegto informāciju mājaslapas mērķis nav bijis vien sniegt informāciju par to, kā pareizi būtu jānēsā tautastērps, bet arī dot iespēju interesentiem sazināties gan ar tautastērpu darinātājiem, gan konsultantiem.¹⁸⁸

¹⁷⁶ LNKC, 2019. 2018.gada publiskais pārskats. Pieejams: <https://www.lnkc.gov.lv/lv/media/17106/download>

¹⁷⁷ LNKC, 2020. 2019.gada publiskais pārskats. Pieejams: <https://www.lnkc.gov.lv/lv/media/17025/download>

¹⁷⁸ LNKC, 2021. 2020.gada publiskais pārskats. Pieejams: <https://www.lnkc.gov.lv/lv/media/17699/download>

¹⁷⁹ LNKC sniegtā informācija pētījuma ietvaros.

¹⁸⁰ LNKC, 2018. Dienrādis 2019 | Katram savu tautastērpu. Pieejams: <https://metodiskiemateriali.lnkc.gov.lv/jaunumi/dienradis-2019/b/19/>

¹⁸¹ LNKC, 2015. 2014.gada publiskais pārskats. Pieejams: <https://www.lnkc.gov.lv/lv/media/17062/download>

¹⁸² Turpat.

¹⁸³ LNKC, 2016. 2015.gada publiskais pārskats. Pieejams: <https://www.lnkc.gov.lv/lv/media/17067/download>

¹⁸⁴ Katram savu tautastērpu, 2017. Dienrādis 2018. Pieejams: <http://www.katramsavutautasterpu.lv/jaunumi/131217-dienradis-2018-iepazistina-ar-arheologiskajam-un-etnografiskajam-rotam/>

¹⁸⁵ Katram savu tautastērpu, 2018. Projekta “Katram savu tautastērpu” Dienrādis 2019.gadam. Pieejams:

<http://www.katramsavutautasterpu.lv/jaunumi/izdots-dienradis-2019-gadam/>

¹⁸⁶ Katram savu tautastērpu, 2020. Dienrādis 2021 veltīts vīriešu tautastērpiem. Pieejams:

<http://www.katramsavutautasterpu.lv/jaunumi/dienradis-2021-veltits-viriesu-tautasterpam/>

¹⁸⁷ Turpat.

¹⁸⁸ LNKC sniegtā informācija pētījuma ietvaros.

Tabula 8. Mājaslapas <http://www.katramsavutautasterpu.lv> apmeklējumu statistika

Periods	Pieejamie dati par mājaslapas apmeklējumiem
17.10.2015. – 31.12.2015.	Mājaslapa skatīta 124 857 reizes ¹⁸⁹
2016. gads	Mājaslapa skatīta 114 163 reizes ¹⁹⁰
2017. gads	Mājaslapa skatīta 155 256 reizes ¹⁹¹
2018. gads	Mājaslapa skatīta 217 653 reizes ¹⁹²
2019. gads	Sesiju skaits mājaslapā ~28 000 ¹⁹³
2020. gads	Sesiju skaits mājaslapā ~29 000 ¹⁹⁴
10.11.2020.–10.11.2021.	Mājaslapa skatīta 127 986 reizes ¹⁹⁵

2018. gada kalendāram “Dienrādis” bijusi lielākā tirāža – 3500 eksemplāru. 2021. gada kalendāram tikuši izdoti 1500 eksemplāri, tāpat paredzēts veidot kalendāru arī 2022. gadam, kura plānotā tirāža ir 700 eksemplāru. No izdotajiem plānotajiem lielākā tirāža arī ir bijusi tam, kas bijis paredzēts 2018. gadam (izdots 2017. gadā) – tas saistāms ar finansējuma palielināšanos, tuvojoties valsts simtgadei, un mārketinga aktivitātēm – liela daļa eksemplāru tikuši dāvināti, izmantoti prezentācijās. Projekta finansējumam samazinoties, pieņemts lēmums 2019. gadā neturpināt plānotāja izdošanu.¹⁹⁶

Interneta vietnē *Youtube.com* projekta ietvaros publicēti video gan kanālā “Dziesmu un deju svētki” (5 video, vidēji 5,1 tūkstoši skatījumu video)¹⁹⁷, gan LNKC kanālā (6 video, vidēji tūkstotis skatījumu vienam video¹⁹⁸). Atšķirību video vidējo skatījumu statistikā iespējams skaidrot ar kanālu abonētu skaitu – kanālam “Dziesmu un deju svētki” ir aptuveni 1,72 tūkstoši abonētu, kanālam “Latvijas Nacionālais kultūras centrs” ir aptuveni 560 abonētu. LNKC *Youtube* kanālā populārākais projekta ietvaros radītais video ir “Ieteikumi tautastērpa galvassegu valkāšanā”, kas publicēts 2019. gada maijā un ir sasniegjis vairāk nekā 3000 skatījumu¹⁹⁹, kas norāda, ka šādi informatīvi video ar ieteikumiem par tautastērpu valkāšanu var būt diezgan populāri, funkcionēt kā ērts informācijas ieguves avots.

LNKC pārstāvis atklāj, ka iniciatīvas galvenais mērķis ir bijis popularizēt tautastērpu valkāšanu, paužot ideju, ka tautastērps ir arī nacionālais simbols un var tikt valkāts ārpus tradicionālajiem latviešu svētkiem – tērps, kurā var ģērbties, piemēram, kāzās, izlaidumā vai citos nozīmīgos notikumos. Projekts veicinājis arī interesi par tērpu iespējamo iegādi un darināšanas procesu. Piemēram, tautas lietīšķās mākslas studijas un citi tautastērpu darinātāji snieguši mutisku vērtējumu, ka aktivitāte tērpu darināšanā projekta norises laikā krietni pieaugusi. Sakarā ar projektu “Katram savu tautastērpu” pieauga interesentu skaits, kas paši vēlējas darināt sev tērpus, mācīties aust lietīšķās mākslas studijās. Lai arī ne visi interesanti joprojām ir pastāvīgi studiju apmeklētāji, tas tomēr ir vērtējams kā viens no soļiem praktisko prasmju saglabāšanā un popularizēšanā.

¹⁸⁹ LNKC, 2016. 2015.gada publiskais pārskats. Pieejams: <https://www.lnkc.gov.lv/lv/media/17067/download>

¹⁹⁰ LNKC, 2017. 2016.gada publiskais pārskats. Pieejams: <https://www.lnkc.gov.lv/lv/media/17089/download>

¹⁹¹ LNKC, 2018. 2017.gada publiskais pārskats. Pieejams: <https://www.lnkc.gov.lv/lv/media/17097/download>

¹⁹² LNKC, 2019. 2018.gada publiskais pārskats. Pieejams: <https://www.lnkc.gov.lv/lv/media/17106/download>

¹⁹³ LNKC, 2020. 2019.gada publiskais pārskats. Pieejams: <https://www.lnkc.gov.lv/lv/media/17025/download>

¹⁹⁴ LNKC, 2021. 2020.gada publiskais pārskats. Pieejams: <https://www.lnkc.gov.lv/lv/media/17699/download>

¹⁹⁵ LNKC sniegtā informācija pētījuma ietvaros.

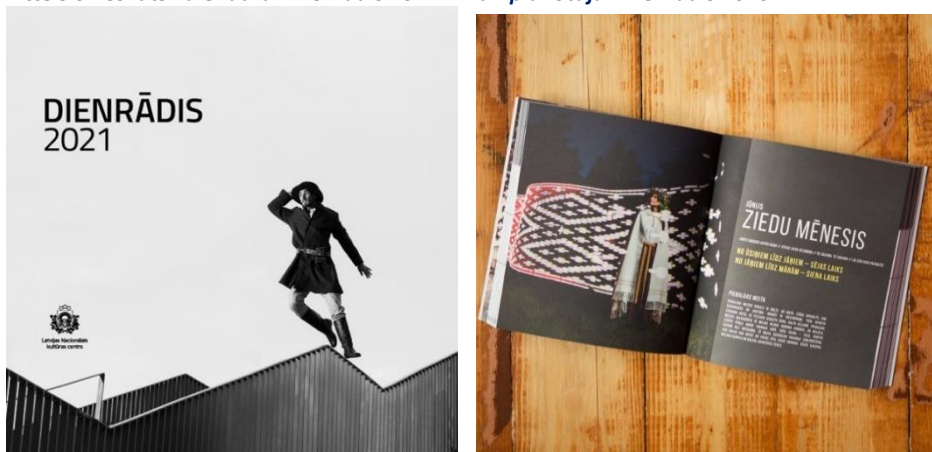
¹⁹⁶ LNKC sniegtā informācija pētījuma ietvaros.

¹⁹⁷ Dziesmu un deju svētki. Pieejams: https://www.youtube.com/channel/UCJB_BrbTh6fUHTu5qXwTRKw

¹⁹⁸ LNKC. Pieejams: <https://www.youtube.com/channel/UCDliupLxCutbA9D-guPSmsA>

¹⁹⁹ LNKC, 2019. Ieteikumi tautastērpa galvassegas valkāšanā. Pieejams: <https://www.youtube.com/watch?v=ISOXo7E1sj0&t=2s>

Attēls 6. Ieskats kalendārā "Dienrādis 2021"²⁰⁰ un plānotajā "Dienrādis 2016"²⁰¹

2.3.11. TUESI.LV

Atbildīgā institūcija: biedrība "NEXT" sadarbībā ar Izglītības un zinātnes ministriju (IZM)

Norises laiks: 2017.– 2019. gads (Latvijas valsts simtgades programmas ietvaros, bet video stāstu projekts turpinās arī nākamajos gados)

Finansējums: 2017. gadā – 38200 eiro²⁰², 2018. gadā – 38200 eiro²⁰³, 2019. gadā – 27 200 eiro²⁰⁴

Video stāstu skaits: līdz 2021. gada decembrim – 180 stāsti (100 video stāsti Programmas ietvaros)

Video stāstu skatījumu skaits: līdz 2021. gada novembrim aptuveni 10 000 000 skatījumu (visos komunikācijas kanālos – gan digitālajā vidē, gan televīzijā)²⁰⁵

Biedrība "NEXT" kopš 2015. gada īsteno brīvprātīgu iniciatīvu TUESI.LV, kuras ietvaros tiek veidoti video stāsti par jauniem un iedvesmojošiem cilvēkiem dažādās Latvijas vietās, kuri ar savu darbu un piemēru veido labāku Latviju.²⁰⁶ Simtgades svinību kontekstā projekta "TUESI.LV" mērķis bija Latvijai 2018. gadā dāvināt 100 iedvesmas stāstus par jauniem cilvēkiem Latvijas reģionos, tādā veidā veicinot piederības apziņu Latvijai, radot interesi un motivāciju līdzdarboties sava novada, pilsētas un valsts dzīvē, kā arī popularizējot Latvijas simtgadi un jaunos cilvēkus kā resursu Latvijas tagadnes un nākotnes veidošanā.²⁰⁷

Trīs gadu laikā, no 2017. līdz 2019. gadam, TUESI.LV iedvesmas video stāstu varoņi tika apzināti daudzos Latvijas reģionos sadarbībā ar "NEXT" reģionālajiem partneriem, jaunatnes lietu speciālistiem un pašvaldībām. Izveidotie stāsti tika komunicēti un popularizēti dažādos kanālos, piemēram, TUESI.LV mājas lapā, sociālo tīklu kontos (*Youtube, Facebook, Draugiem.lv, Twitter, Instagram*), Žurnāla "IR" interneta versijā (2017. un 2018. gadā 30 stāsti apkopoti arī īpašā žurnāla "IR" redakcijas sagatavotā publikācijā, kas izplatīta visiem žurnāla "IR" abonentiem un elektroniski pieejama žurnāla "IR" interneta versijā²⁰⁸), valsts iestāžu portālos, Latvijas Televīzijā (LTV1 un LTV7) un tās interneta platformā *Replay.lv*, kā arī Latvijas reģionu televīzijā (*Re:TV*)

²⁰⁰ Katram savu tautastērpu, 2020. Dienrādis 2021 veltīts vīriešu tautastērpam. Pieejams:

<http://www.katramsavutautasterpu.lv/jaunumi/dienradis-2021-veltits-viriesu-tautasterpam/>

²⁰¹ Katram savu tautastērpu, 2015. Projekts "Katram savu tautastērpu" noslēdz pirmo gadu ar īpašu plānotāju "Dienrādis 2016". Pieejams:

<http://www.katramsavutautasterpu.lv/jaunumi/projekts-katram-savu-tautasterpu-nosledz-pirmo-gadu-ar-ipasu-planotaju-dienradis-2016/>

²⁰² Ministru kabinets (2016) Pārskats par Latvijas valsts simtgades pasākumu plāna 2017.–2021. gadam īstenošanai piešķirtā valsts budžeta finansējuma izlietojumu 2017. gadā. Pieejams: https://lv100.lv/uploads/2021/03/16/2017_mk-22_izm_tuesilv.1.pdf

²⁰³ Ministru kabinets (2016) Pārskats par Latvijas valsts simtgades pasākumu plāna 2017.–2021. gadam īstenošanai piešķirtā valsts budžeta finansējuma izlietojumu 2018. gadā. Pieejams: https://lv100.lv/uploads/2021/03/17/2018_mk-22_izm_tuesilv.pdf

²⁰⁴ Ministru kabinets (2016) Pārskats par Latvijas valsts simtgades pasākumu plāna 2017.–2021. gadam īstenošanai piešķirtā valsts budžeta finansējuma izlietojumu 2019. gadā. Pieejams: https://lv100.lv/uploads/2021/03/17/2019_mk-22_izm_tuesilv.pdf

²⁰⁵ TUESI.LV autora un producenta Viļa Brūvera sniegtā informācija pētījuma ietvaros

²⁰⁶ TUESI.LV (2015) *Rokasgrāmata darbam ar bērniem un jauniešiem*. 63.lpp. Pieejams: <https://drive.google.com/file/d/1GH11bQQ80bgMoxtiM4JEoPVnXAeqkdlw/view>

²⁰⁷ Ministru kabinets (2016) Pārskats par Latvijas valsts simtgades pasākumu plāna 2017.–2021. gadam īstenošanai piešķirtā valsts budžeta finansējuma izlietojumu 2017. gadā. Pieejams: https://lv100.lv/uploads/2021/03/16/2017_mk-22_izm_tuesilv.1.pdf

²⁰⁸ TUESI.LV. Žurnāls. Pieejams: <https://tuesi.lv/zurnals/>

u.c.²⁰⁹ Jau 2019. gada Latvijas Kultūras akadēmijas Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanas ietekmes izvērtējumā TUESI.LV tika atzīts kā viens no oriģinālākajiem un efektīvākajiem valsts simtgades programmas komunikācijas un sadarbības projektiem.²¹⁰ Pašu projektu autoru redzējumā viens no augstākajiem iniciatīvas novērtējumiem ir arī Latvijas valsts prezidenta Egila Levita inaugurācijas pieņemšanā uz ekrāniem rādītie TUESI.LV videostāsti, kas kalpoja kā ļoti veiksmīgs līdzdalības piemērs.²¹¹

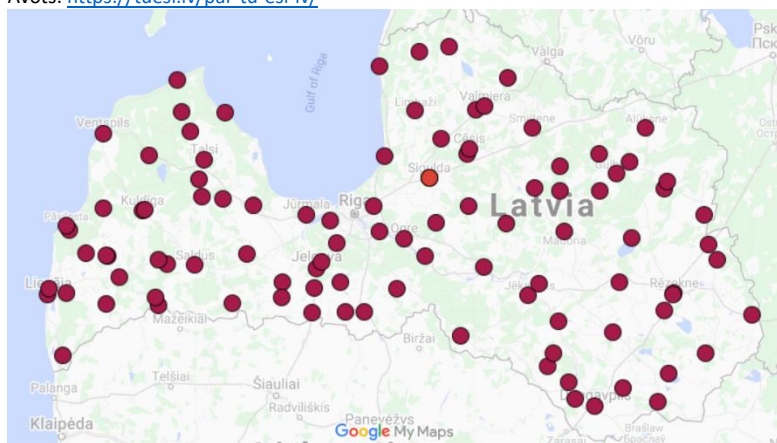
TUESI.LV simtgades projekts noslēdzās 2019. gada martā pasākumā "TUESI.LV FESTIVĀLS". Pasākumā pulcējās TUESI.LV video stāstu varoņi no visiem Latvijas reģioniem, projekta īstenotāji un sadarbības partneri, lai kopīgi atskatītos uz projektu.²¹²

Iniciatīva turpina attīstīties arī pēc simtgades projekta. 2018. gada nogalē tika uzsākta diasporas video stāstu sērija "TUESI.LV PASAULĒ" par ārpus Latvijas dzīvojošajiem jauniešiem – uzņēmējiem, zinātniekiem, mediķiem, starptautiskajās organizācijās strādājošajiem, māksliniekiem, radošo profesiju pārstāvjiem u.c.²¹³ Līdz 2021. gada decembrim izveidoti jau 6 stāsti par jauniešiem Vācijā, Zviedrijā, Norvēģijā un citās pasaules vietās.²¹⁴ 2020. gadā tika uzsākta vēl viena stāstu sērija "TUESI.LV COVID-19" par cilvēkiem Latvijā, kuri pielāgojušies Covid-19 izraisītās krīzes apstākļiem un spējuši atrast jaunas iespējas. Līdz 2021. gada decembrim tapuši 33 video.²¹⁵ Šo stāstu sēriju īsteno biedrība "NEXT" ar Sabiedrības integrācijas fonda finansiālu atbalstu.²¹⁶

Kopumā, iniciatīva TUESI.LV bija nozīmīga iniciatīva Latvijas valsts simtgades svinību laikā un nostiprinājās kā paliekoša vērtība un tradīcija. Līdz šim projekts un Latvijas stāsti spējuši uzrunāt un iesaistīt lielu skaitu Latvijas iedzīvotāju un tautiešu ārvalstīs, dodot ieguldījumu arī Latvijas tēla veidošanā.²¹⁷

Attēls 7. TUESI.LV Latvijas iedvesmas stāstu karte

Avots: <https://tuesi.lv/par-tu-esi-lv/>

²⁰⁹ Ministru kabinets (2016) Pārskats par Latvijas valsts simtgades pasākumu plāna 2017. – 2021.gadam īstenošanai piešķirtā valsts budžeta finansējuma izlietojumu 2019. gadā. Pieejams: https://lv100.lv/Uploads/2021/03/17/2019_mk-22_izm_tuesilv.pdf

²¹⁰ Latvijas Kultūras akadēmija, SIA „Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija” (2019) Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanas ietekmes izvērtējums par periodu no 2015.gada 1.janvāra līdz 2018.gada 31.decembrim. Izvērtējuma ziņojums. Pieejams: https://lka.edu.lv/media/cms_page_media/153/LKA%20ZPC_LV100%20Ietekmes%20Izvertiejumss_2019_Izvertiejums.pdf

²¹¹ TUESI.LV autora un producenta Viļa Brūvera sniegtā informācija pētījuma ietvaros

²¹² Kultūras ministrija (2019) TUESI.LV festivāls. Pieejams: <https://www.km.gov.lv/lv/galerija/tuesilv-festivals#6295>

²¹³ Ministru kabinets (2016) Pārskats par Latvijas valsts simtgades pasākumu plāna 2017.–2021. gadam īstenošanai piešķirtā valsts budžeta finansējuma izlietojumu 2018. gadā. Pieejams: https://lv100.lv/Uploads/2021/03/17/2018_mk-22_izm_tuesilv.pdf

²¹⁴ TUESI.LV PASAULĒ. Pieejams: <https://tuesi.lv/category/tuesi-lv-pasaule/>

²¹⁵ TUESI.LV LATVIJĀ. Pieejams: <https://tuesi.lv/category/tuesilv-latvija/>

²¹⁶ TUESI.LV. Par TUESI.LV. Pieejams: <https://tuesi.lv/par-tu-esi-lv/>

²¹⁷ Ministru kabinets (2016) Pārskats par Latvijas valsts simtgades pasākumu plāna 2017.–2021. gadam īstenošanai piešķirtā valsts budžeta finansējuma izlietojumu 2017. gadā. Pieejams: https://lv100.lv/Uploads/2021/03/16/2017_mk-22_izm_tuesilv.1.pdf

2.4. Politikas rezultātu izpilde un atbilstība pasākumu atlasēs prioritātēm, izvirzītajam virsmērķim un mērķiem

Šajā apakšnodaļā tiks sniegts Programmas prioritāšu (pasākumu atlasēs kritēriju), mērķu un virsmērķa atbilstības, ietekmes un ilgspējas izvērtējums, izmantojot definēto rezultātu un rezultatīvo rādītāju sistēmu. Izvērtējums tiks sniegts atbilstoši pieejamajiem un izvērtējuma ietvaros iegūtajiem kvantitatīvajiem un kvalitatīvajiem datiem. Izvērtējuma gaitā tiek izmantoti galvenokārt pieci datu avoti, kas ļauj izvērtēt Programmas atbilstību prioritātēm: 1) "Pārskati par Latvijas valsts simtgades pasākumu plāna 2017.–2021. gadam īstenošanai piešķirtā valsts budžeta finansējuma izlietojumu" (Pārskats), 2) Latvijas iedzīvotāju aptauja, 3) Kultūras organizāciju pārstāvju aptauja, 4) ekspertu intervijas.

2.4.1. Programmas ieviešanas atbilstība definētajām prioritātēm jeb Nacionālajā pasākumu plānā iekļaujamo norišu kritērijiem

Informatīvajā ziņojumā „Par Latvijas valsts simtgades svinību pasākumu plānu 2017.–2021. gadam”²¹⁸ nosaukti piecas prioritātes (kritēriji), kurām jāatbilst ikvienai Nacionālajā pasākumu plānā iekļautajai norisei jeb aktivitātei:

1. norise spēj uzrunāt, iesaistīt un saliedēt lielu skaitu Latvijas iedzīvotāju un tautiešu ārvalstīs;
2. norise rod aizsākumu vai inovatīvu risinājumu Latvijas valsts simtgades svinību laikā un nostiprinās kā paliekoša vērtība un tradīcija;
3. norise rada un uztur valsts svētku sajūtu;
4. norise rosina Latvijas iedzīvotājus un Latvijas draugus pievienot iniciatīvas un labos darbus kā īpašu dāvanu Latvijas dzimšanas dienas svinībām;
5. norise stāsta Latvijas stāstu, dod ieguldījumu Latvijas tēla veidošanā.

Šajā sadaļā izvērtējumam izmantoti gan dati par pasākumiem, kas realizēti laika posmā 2019.–2021., gan programmā kopumā laika posmā 2017.–2021.

1. prioritāte (kritērijs) "Programmas aktivitāšu spēja uzrunāt, iesaistīt un saliedēt lielu skaitu Latvijas iedzīvotāju un tautiešu ārvalstīs" atklāj programmas stratēģisko fokusu uz sabiedrības iesaisti un konkrētu mērķa grupu sasniegšanu. Ir zināmas barjeras, kas neļauj kvantitatīvi novērtēt, cik lielu skaitu Latvijas iedzīvotāju un tautiešus ārvalstīs sasniedza Programmas pasākumi kopumā. No vienas puses, būtiski, ka realizācijā bija iesaistītas atšķirīgas organizācijas, kur katrai no tām ir īpašas mērķauditorijas, atšķirīgi auditorijas sasniegšanas instrumenti un uzskaites sistēmas, kas veido nesalīdzināmas datu kopas. No otras puses, tas, ka programmas aktivitāšu īstenošanai piešķir papildu finansējumu valsts institūcijām, to padotības iestādēm un valsts kapitālsabiedrībām, kā arī VKKF, deva iespēju NVO un citām organizācijām īstenot Latvijas simtgades svinībām veltītus pasākumus, nodrošināja ļoti daudzveidīgas un atšķirīgi segmentētas auditorijas sasniegšanu. To sekmēja arī tas, ka Latvijas radio un TV, pašvaldībām, kultūras un radošā sektora operatoriem un citām organizācijām ir atšķirīgi auditorijas sasniegšanas instrumenti, kanāli u.tml. Neskatoties uz to, ka kvantitatīvi sasniegtās auditorijas rādītāji ir fiksējami tikai par atsevišķiem pasākumiem un to apakšaktivitātēm, tomēr sasniegto mērķauditoriju segmenti ir identificējami. Nacionālajā pasākumu plānā iekļauto pasākumu (2017.–2021.) realizētāji nosaukuši 51 mērķauditorijas kategoriju. Tiesa, vairākas no tām apvieno dažādas mērķauditorijas apakškategorijas, piemēram, "bērni un jaunieši", "esošie un bijušie politiķi" u.tml. Biežāk nosauktās mērķauditorijas ir bērni, ģimenes ar bērniem, jaunieši, Latvijas reģionu iedzīvotāji, ārvalstu viesi, Latvijas mazākumtautību iedzīvotāji, seniori, cilvēki ar īpašām vajadzībām, diaspora.

Lielais Latvijas valsts simtgadei veltīto aktivitāšu skaits, to daudzveidība (maksas, bezmaksas, brīvības, dažādas līdzdalības formas, rīkotāji, u.tml.) ierobežoto resursu un datu uzkrāšanas specifikas dēļ neļauj veikt pilnīgu un precīzu pasākumu sasniegtās auditorijas un iesaistīto cilvēku kvantitatīvu uzskaiti. "Pārskatos par Latvijas valsts simtgades pasākumu plāna 2017.–2021. gadam īstenošanai piešķirtā valsts budžeta finansējuma izlietojumu" ir norādīta pasākuma mērķauditorija, taču tikai daļā atskaišu ir norādīts sasniegtās auditorijas

²¹⁸ Informatīvais ziņojums "Par Latvijas valsts simtgades svinību pasākumu plānu 2017.–2021.gadam". Izskatīts MK 13.12.2016. Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40406296>

apjoms. Arī tajos Pārskatos, kur dati ir norādīti, tie ne vienmēr ļauj identificēt auditorijas kvantitatīvo rādītāju. Piemēram, VSIA Latvijas Televīzija realizētais pasākums “Multimedāli vēsturiskie cikli Latvijas Televīzija, īpaši adresēti bērniem un jauniešiem, izzinot Latvijas valsts simts gadu vēsturi” aptvēra vairākus desmitus apakš aktivitātes 6 mēnešu garumā ar atšķirīgām mērķauditorijām un to uzskaites sistēmām, piemēram, filmēšanas ekspedīcijās iesaistītie cilvēki, raidījumu reitingi, dalīšanās skaits sociālajos tīklos u.tml. Pārskatā kā mērķauditorijas ir norādītas bērni, ģimenes ar bērniem; jaunieši; seniori; Latvijas mazākumtautību iedzīvotāji; Latvijas reģionu iedzīvotāji, taču, saprotams, ka katra auditorijas segmenta sasniegšanas kvantitatīvo rādītāju nav iespējams noteikt. Līdzīgas kvantitatīvās uzskaites objektīvas barjeras atklāj citu pasākumu Pārskati.

Tabula 9. Nacionālā pasākumu plāna realizētāju biežāk nosauktās mērķauditorijas kategorijas

Datu avots: Pārskati par Latvijas valsts simtgades pasākumu plāna 2017.–2021. gadam īstenošanai piešķirtā valsts budžeta finansējuma izlietojumu.

Nr.p.k.	Mērķauditorijas kategorija	Pārskatu skaits, kur minēta kategorija pasākumos 2017.–2021.	Pārskatu skaits, kur minēta kategorija pasākumos 2019. – 2021.
1.	Bērni (+ bērni un jaunieši)	70 (+27)	50
2.	Ģimenes ar bērniem	61	31
3.	Jaunieši	56	49
4.	Latvijas reģiona iedzīvotāji	46	28
5.	Ārvalstu viesi	34	19
6.	Latvijas mazākumtautību iedzīvotāji	31	18
7.	Seniori	29	19
8.	Cilvēki ar īpašām vajadzībām	20	12
9.	Latviešu kopienas un tautieši ārvalstīs (+Diasporas pārstāvji)	7 (+4)	7 (+4)
10.	Citi	32	22

Secināms, ka ir iespējams iegūt datus par sasniegtās auditorijas segmentiem jeb kategorijām (avots: Pārskati), tomēr veikt kvantitatīvu auditorijas uzskaiti var tikai par atsevišķiem pasākumiem un norisēm, bet ne kopumā par visu Nacionālajā pasākumu plānā iekļauto un realizēto pasākumu sasniegto auditoriju kvantitatīvā izteiksmē. Jāņem vērā, ka arī tad, ja tiktu veikta ikviena pasākuma auditorijas apjoma uzskaitē, šie dati neuzrādītu simtgades programmas unikālo apmeklētāju skaitu. Tāpēc izmantojams avots ir arī Latvijas iedzīvotāju aptauju dati. Šie dati, savukārt, neatklāj precīzi, cik programmas pasākumus katrs respondents ir apmeklējis (vērtējums aptaujās tiek sniegts par diviem (Starposma ietvaros veiktajā 2019. gada aptaujā) un par trijiem gadiem (2019.–2021.) 2021. gada augustā veiktajā aptaujā, kas pieļauj respondenta atmiņas kļūdu. Iedzīvotāju viedokļu izpēti ietekmē arī tas, ka respondenti ne vienmēr skaidri identificē, kurš pasākums ir Latvijas simtgades programmas ietvaros finansēts pasākums. Tomēr ir iespējams izmērīt, cik procenti Latvijas iedzīvotāju vecumā no 18–75 gadiem uzskata, ka noteiktā līdzdalības veidā ir bijuši iesaistīti/piedalījušies Latvijas simtgades norisēs. 2019. gadā noteiktās vecuma grupas Latvijas iedzīvotāju aptaujas dati liecināja, ka 63,1% aptaujas mērķauditorijas atzīst, ka (aktīvākā vai mazāk aktīvā veidā) piedalījušies Latvijas simtgades norisēs kā klausītāji vai skatītāji, bet 32,7% atzīst, ka nav piedalījušies. Savukārt, 2021. gada aptaujas dati liecina, ka 49,7% aptaujas mērķauditorijas atzīst, ka (aktīvākā vai mazāk aktīvā veidā) piedalījušies Latvijas simtgades norisēs kā klausītāji vai skatītāji, bet 50,3 % atzīst, ka nav piedalījušies. Jāņem vērā, ka nozīmīga Programmas mērķauditorijas daļa ir bērnu un jauniešu segments, kas aptaujas izlasē ir iekļauts tikai daļēji (jaunieši, kas vecāki par 18 gadiem), kas liecina, ka šie dati neatklāj pilnu Latvijas iedzīvotāju Programmas līdzdalības apjomu. Bērnu un jauniešu iesaisti Programmā nodrošināja lielnotikuma “Latvijas skolas soma” aktivitātes, kas aptvēra visus Latvijas skolēnus (skatīt 2.3. apakšnodaļu). Abās aptaujās augstākas aktivitātes rādītājus uzrāda jauniešu un senioru, kā arī sieviešu un latviešu auditorijas segmenti. Dati liecina, ka iesaistes īpatsvars ir samazinājies pēdējos programmas gados 2019.–2021.), kas skaidrojams, pirmkārt, ar pasākumu intensitātes samazināšanos laika posmā 2019.–2021. (Latvijas valsts simtgades Nacionālajā pasākumu plānā 2017.–2021. iekļauto pasākumu sadalījums pa gadiem liecina, ka 2017.–2018. gadā notika 273 pasākumi, bet 2019.–2021. gadā – 159 pasākumi), otrkārt, ar Covid-19 ietekmi uz pasākumu realizāciju. Taču, nav būtiski mainījies iedzīvotāju pašnovērtējums par iesaistes veidu pasākumos. Salīdzinot 2019. un 2021. gadā veikto aptauju datus, redzams, ka lielākajā daļā gadījumu iedzīvotāji iesaistījušies kā skatītāji/klausītāji (63%–64%), tomēr 33%–36% iedzīvotāji atzīst, ka iesaistījušies Latvijas valsts simtgades norisēs kā dalībnieki, kas vērtējams kā augsts tiešās aktīvās līdzdalības rādītājs. 2021. gada aptaujas dati liecina, ka gandrīz 1/3 daļa iedzīvotāju ir

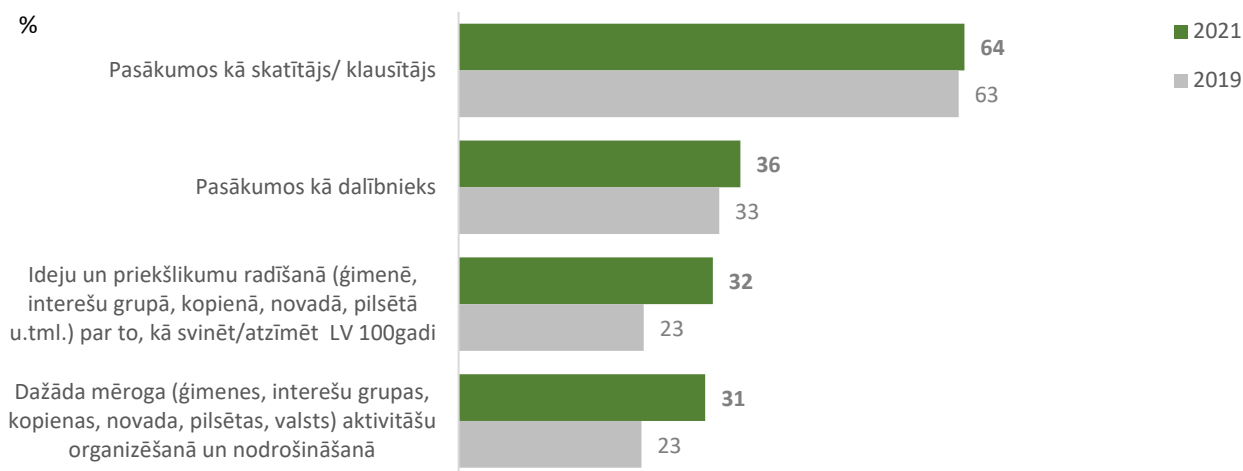
pedalījušies ideju un priekšlikumu radīšanā par Latvijas simtgades svinēšanu, kā arī aktivitāšu organizēšanā un nodrošināšanā.

Grafiks 1. Latvijas iedzīvotāju aktivitāte Latvijas simtgades norisēs: Salīdzinājums: 2021.g. vs 2019.g. (%)

Bāze: visi respondenti, [2019: n=1005; 2021: n=1005] (Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 75 gadiem).

Jautājums anketā: Novērtējiet, lūdzu, vai un cik aktīvi Jūs personiski piedalījāties vai nepiedalījāties Latvijas valsts simtgades norisēs, kur 1 nozīmē nemaz nepiedalījos, bet 5 – ļoti aktīvi piedalījos!

Piezīme: attēlots to respondentu īpatsvars, kuri ir pedalījušies.

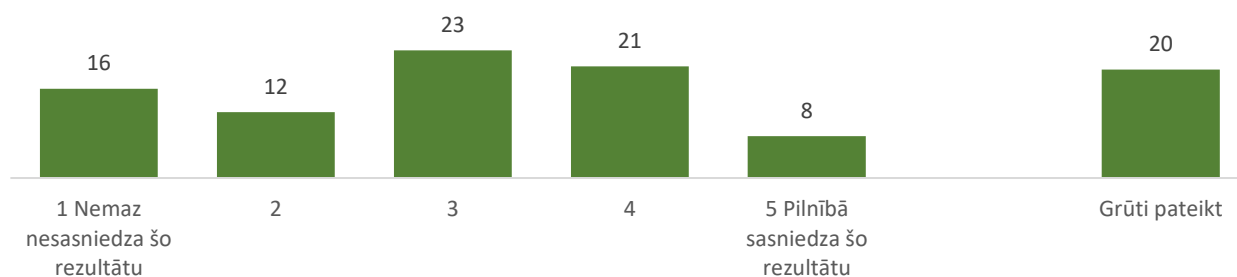

Ja kritērija vērtējumā iekļaujam arī Latvijas iedzīvotāju aptaujas datus (2021.) tad redzam, ka iedzīvotāju (18–75) pašnovērtējums jautājumā **“Cik lielā mērā, Jūsaprāt, Latvijas valsts simtgades norises spēja uzrunāt, iesaistīt un saliedēt lielu skaitu Latvijas iedzīvotāju un tautiešu ārvalstīs”** ir atšķirīgs. Gandrīz ¼ daļa iedzīvotāju sniedz vidēju vērtējumu, 28,3% iedzīvotāju uzskata, ka Programma sasniedza šo rezultātu, bet 28,5% uzskata, ka nerasniedza šo rezultātu.

Grafiks 2. Latvijas iedzīvotāju vērtējums par to, cik lielā mērā Latvijas valsts simtgades norises sasniedza konkrēto rezultātu: Norises spēja uzrunāt, iesaistīt un saliedēt lielu skaitu Latvijas iedzīvotāju un tautiešu ārvalstīs (%)

Bāze: visi respondenti, 2021: n=1005 (Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 75 gadiem).

Jautājums anketā: Cik lielā mērā, Jūsaprāt, Latvijas valsts simtgades norises spēja uzrunāt, iesaistīt un saliedēt lielu skaitu Latvijas iedzīvotāju un tautiešu ārvalstīs? Vērtējiet, lūdzu, piecu ballju skalā, kur 1 – nemaz nerasniedza, bet 5 – pilnībā sasniedza.

Protams, šādu pašnovērtējumu veido respondentu subjektīvs pieņēmums par Programmas efektiem un ir skatāms tikai kontekstā ar citiem vides faktoriem (piemēram, Covid-19), kas būtiski iespaidoja sabiedrības noskaņojumu tieši saliedētības jautājumos.

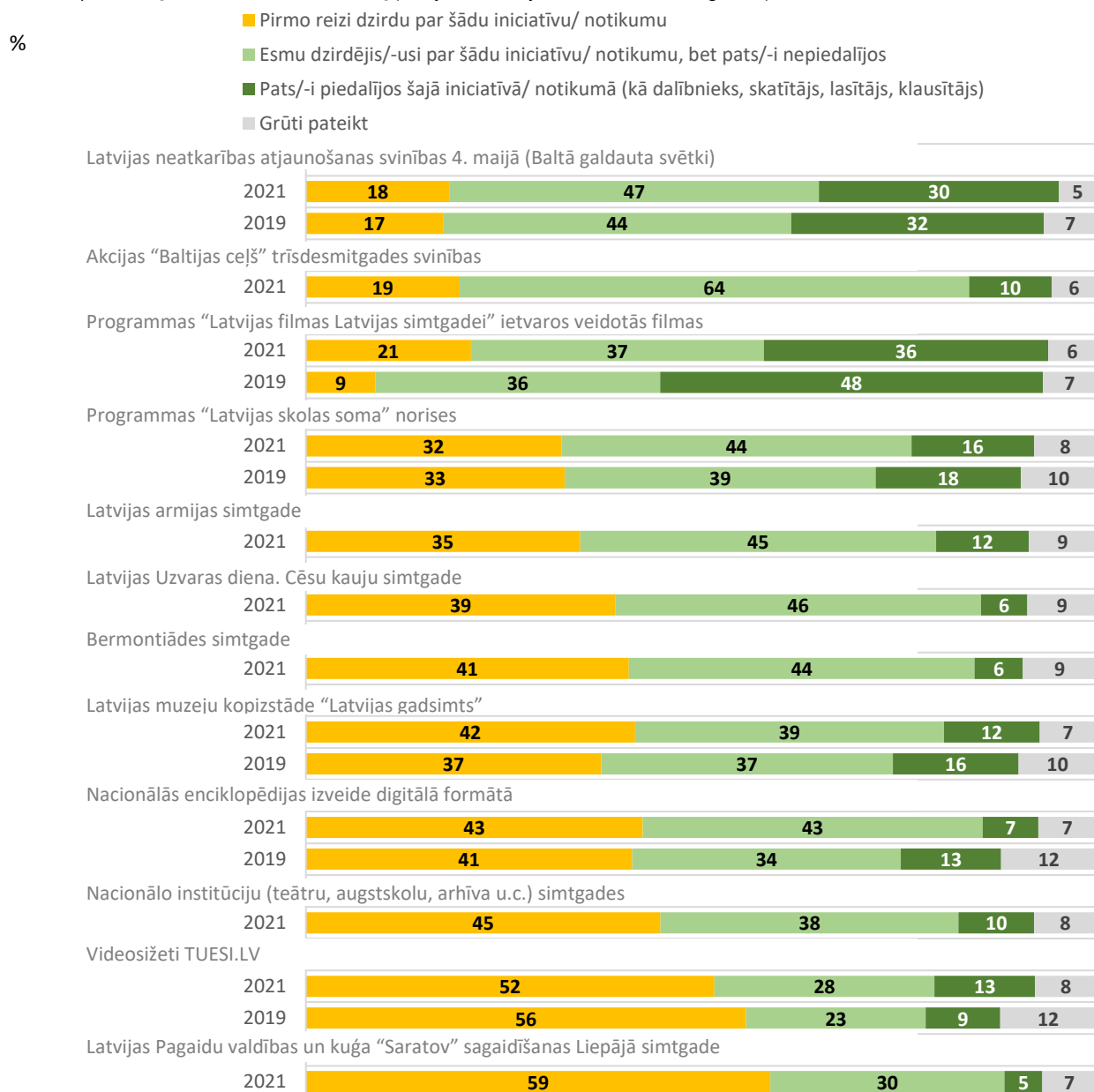
Vērtējot Programmas atbilstību 1. kritērijam, jāņem vērā, ka Programmā iekļautie pasākumi bija ļoti daudzveidīgi, ar atšķirīgiem auditoriju mērogiem.

Gan 2019., gan 2021. gada Latvijas iedzīvotāju aptauju dati liecina, ka ir vairāki Latvijas simtgades notikumi, kuros savu dalību apliecina ļoti liels Latvijas iedzīvotāju īpatsvars. No Latvijas simtgades lielnotikumiem

vislielāko auditoriju sasniedza lielnotikums “Latvijas filmas Latvijas simtgadei” (48,4% Latvijas iedzīvotāji 18–75 gadu vecumā 2019. gadā un 36% – 2021. gadā). Tālāk attēlā redzams cilvēku īpatsvars, kas atzīst, ka ir dzirdējuši par konkrēto Programmas pasākumu un – kas norāda, ka ir paši piedalījušies tajā kā dalībnieks, skatītājs, lasītājs, klausītājs. Visaugstākā sabiedrības informētība 2021. gadā ir par tādiem Latvijas simtgades pasākumiem kā Latvijas neatkarības atjaunošanas svinībām 4. maijā (Baltā galdauta svētki); akcijas “Baltijas ceļš” trīsdesmitgades svinībām, programmas “Latvijas filmas Latvijas simtgadei” ietvaros veidotajām filmām un Programmas “Latvijas skolas soma” norisēm.

Grafiks 3. Latvijas simtgades lielnotikumu sasniegtā auditorija: pašnovērtējums (%)

Bāze: visi respondenti, [2019: n=1005; 2021: n=1005] (Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 75 gadiem).

Sistemātiski un ticami (tādi, kas ne tikai norāda uz atsevišķu pasākumu auditoriju) dati par ārvalstīs sasniegto auditoriju teorētiski būtu iegūstami tikai no aktivitāšu ieviešanu sniegtajiem pārskatiem, taču, kā jau minēts, pārskatos sniegtā informācija norāda sasniegtās auditorijas segmentus, bet tikai atsevišķos gadījumos sniedz priekšstatu par tās kvantitatīvo apjomu. Nav iespējams kvantitatīvi precīzi novērtēt arī to, cik liels skaits sasniegts no tāda programmas mērķauditorijas segmenta kā "tautieši ārvalstīs". Precīzāk Programmas fokuss uz diasporu redzams tālāk, kur analizēta Programmas atbilstība tematiskajām līnijām un mērķiem.

Secinājums. Neskatoties uz grūtībām iegūt skaitliski precīzu aktivitāšu sasniegto cilvēku skaitu, ir secināms, ka Latvijas simtgades programma ir nodrošinājusi daudzveidīgas un apjomīgas auditorijas iesaisti gan Latvijā, gan diasporas mītnes zemēs. To nodrošinājusi Programmas aktivitāšu un to īstenotāju daudzveidība, kā arī mērķtiecīgi piemērotais Programmas līdzdalīgas pārvaldības princips²¹⁹.

2. prioritāte (kritērijs) "Norises spēju rast aizsākumu vai sniegt inovatīvu risinājumu Latvijas valsts simtgades svinību laikā un nostiprināties kā paliekošai vērtībai un tradīcijai" akcentē ieceri Latvijas simtgades svinību laikā nodrošināt jaunradīto vērtību nostiprināšanos sabiedrībā. Šis prioritātes izpildes izvērtējums ir saistīts ar "paliekošai vērtības un tradīcijas" jēdzienu izpratni. Kā jau minēts Starpposma izvērtējumā, Programmas dokumentos nav sniegta definīcija, kas ļautu viennozīmīgi interpretēt šos jēdzienus, taču ir vairāki avoti, kas ļauj izdarīt secinājumus par Programmas ietvaros radītajām paliekošajām vērtībām: 1) Latvijas valsts simtgades biroja mājas lapa <https://lv100.lv/programma>; 2) ekspertu spriedumi; 3) Latvijas iedzīvotāju aptaujas dati; 4) kultūras organizāciju aptaujas dati. Paliekošu vērtību radīšanu nevar skatīt kā vienu nodalītu Latvijas simtgades programmas darbību un rezultātu grupu. Nevar runāt par simtgades programmas aktivitātēm, kas vērstas uz "paliekošu" vērtību jaunradi un citām aktivitātēm, kas vērstas uz "nepaliekošu" vērtību jaunradi. Visu Latvijas simtgades mērķu izpilde paredz paliekošu vērtību radīšanu. Turklāt, Latvijas simtgades programmas ietvaros radītās vērtības var manifestēties ļoti daudzveidīgās formās (ne tikai materiāli fiksējamās artefaktos – infrastruktūrā u.tml.), piemēram, kā sabiedrības zināšanas par Latvijas valsts tapšanu; sabiedrības piederības sajūta valstij un dzīves vietai; emocijas, kas piedzīvotas saistībā ar Latvijas valsti vai cilvēkiem; jaunas organizācijas kas radītas; jaunas tradīcijas un jauns mantojuma komunikācijas veids; jaunas koprades un ideju jaunrades formas; mākslas darbi, kas radīti u.c.

Arī Latvijas simtgades biroja mājas lapā²²⁰ ir uzskaitītas daudzveidīgas valsts simtgadei veltīto norišu galvenās paliekošās vērtības, kas grupētas piecās kategorijās: 1) bērni un jaunieši; 2) sabiedrības saliedēšana, paaudžu vienošana; 3) Latvijas tēls; 4) norises novados; 5) īpaši simtgadei veltīti jaundarbi.

Paliekošas vērtības statuss piešķirts gan Programmas lielinotikumiem, gan atsevišķām aktivitātēm un to rezultātiem, gan izveidotām institucionālām struktūrām, gan dažādām iniciatīvām, kas uzsāktas gan digitālajā, gan reālajā sociālajā vidē, gan vispārējām sabiedrības un kultūras telpas iezīmēm u.tml. Šis uzskaitījums liecina par programmas sasniegto efektu (Latvijas simtgades biroja skatījumā) daudzveidīgajam izpausmēm. Latvijas sabiedrības iedzīvotāju aptaujās noskaidrots sabiedrības viedoklis par to, kurām no Latvijas simtgades lielinotikumu statusā izvirzītajām aktivitātēm ir paliekoša nozīme. 2021. gada aptaujā liels iedzīvotāju īpatsvars (77%) nosauc kādu Latvijas simtgades norisi, kurai ir paliekoša nozīme. 2019. gada aptaujā tādi bija vēl nedaudz vairāk – 82%. Respondentu priekšstati par to, kurām aktivitātēm ir paliekoša nozīme nedaudz mainījušies, ja salīdzinām 2019. gada un 2021. gada aptaujas datus. Ja 2019. gadā visbiežāk kā notikumu ar paliekošu nozīmi nosauca Latvijas filmas Latvijas simtgadei, XXVI Vispārējos latviešu Dziesmu un XVI deju svētkus, Latvijas valsts proklamēšanas simtgades svinības 2018. gada 18. novembrī, tad 2021. gadā visbiežāk nosauc Latvijas valsts proklamēšanas simtgades svinības 2018. gada 18. novembrī, XXVI Vispārējos latviešu Dziesmu un XVI deju svētkus (%) un Latvijas neatkarības atjaunošanai veltīto Baltā galdauta svētkus.

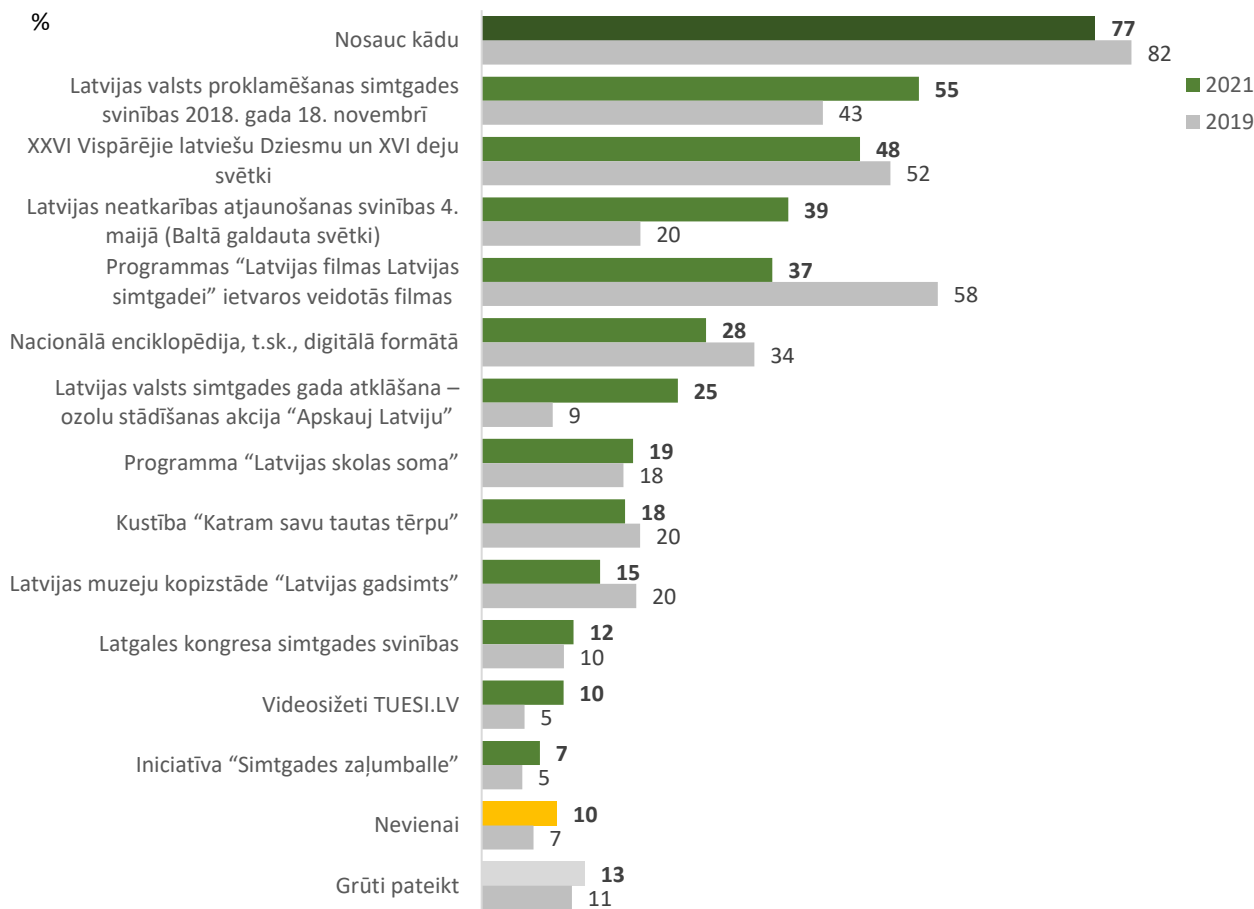
²¹⁹ https://lv100.lv/Uploads/2019/03/20/mk-57-58_pbla.pdf

²²⁰ Pieejams: <https://lv100.lv/programma>; skatīts 10.11.2019

Grafiks 4. Latvijas iedzīvotāju viedoklis par Latvijas simtgades norisēm ar paliekošu nozīmi (%)

Bāze: visi respondenti, [2021: n=1005] (Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 75 gadiem).

Jautājums anketā: Kurai/kurām no šīm Latvijas valsts simtgades norisēm, Jūsaprāt, ir paliekoša nozīme?

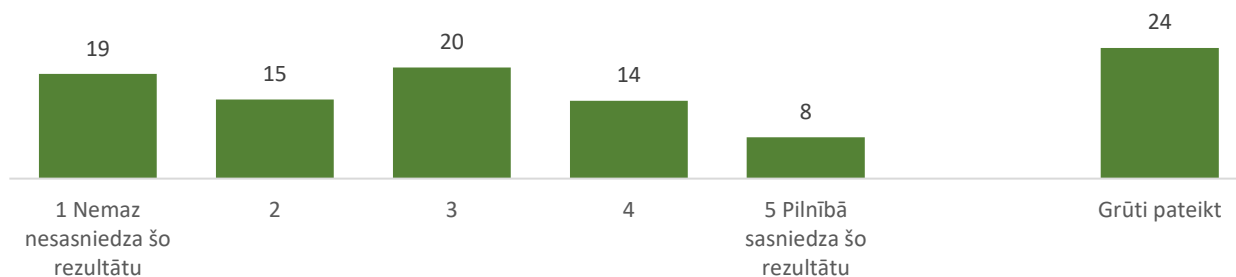

Latvijas iedzīvotāju viedoklis par to, vai norises Latvijas valsts simtgades svinību laikā radīja aizsākumu vai inovatīvu risinājumu kādai tradīcijai, kas tagad nostiprinās kā paliekoša vērtība, ir neviennozīmīgs. Gandrīz ¼ daļa respondentu nav spējuši novērtēt šo apgalvojumu, bet 20,4% izvēlējās neitrālu vērtējumu, bet 1/3 daļa respondentu uzskata, ka programma šo rezultātu nesasniedza. Tikai 21,9% respondentu atzīst, ka šis rezultāts ir sasniegts.

Grafiks 5. Latvijas iedzīvotāju vērtējums par to, cik lielā mērā Latvijas valsts simtgades norises sasniedza konkrēto rezultātu: Norises Latvijas valsts simtgades svinību laikā radīja aizsākumu vai inovatīvu risinājumu kādai tradīcijai, kas tagad nostiprinās kā paliekoša vērtība (%)

Bāze: visi respondenti, 2021: n=1005 (Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 75 gadiem).

Jautājums anketā: Cik lielā mērā, Jūsaprāt, norises Latvijas valsts simtgades svinību laikā radīja aizsākumu vai inovatīvu risinājumu kādai tradīcijai, kas tagad nostiprinās kā paliekoša vērtība? Vērtējiet, lūdzu, piecu balļu skalā, kur 1 – nemaz nesasniedza, bet 5 – pilnībā sasniedza.

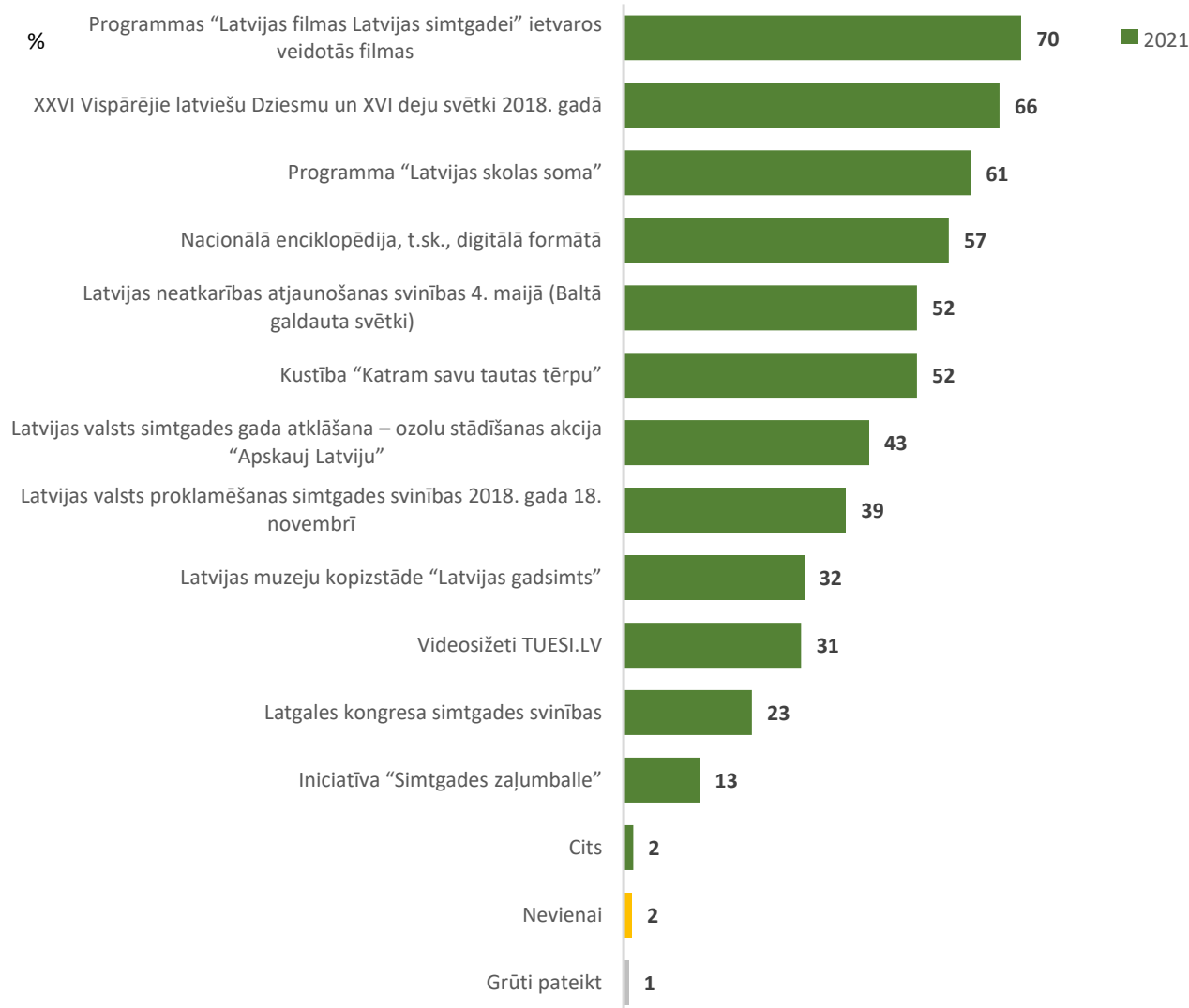

Citu – augstāku vērtējumu simtgades norišu nozīmei sniedz kultūras sektorā nodarbinātie, kuru profesionālā pieredze un darba specifika paredz augstāku informētību par notiekošo kultūras jomā. Grafikā redzam, ka vairāk nekā puse no kultūras sektora pārstāvju aptaujas (2021.) respondentiem paliekošu nozīmi saskata šādās norisēs: programmā “Latvijas filmas Latvijas simtgadei” ietvaros veidotās filmas, XXVI Vispārējie latviešu Dziesmu un XVI deju svētki, programma “Latvijas skolas soma”, Nacionālā enciklopēdija, Latvijas neatkarības atjaunošanas svinības 4.maijā (Baltā galdauta svētki), kustība “Katram savu tautas tērpu”.

Grafiks 6. Kultūras sektora pārstāvju viedoklis par Latvijas simtgades norisēm ar paliekošu nozīmi (%)

Bāze: visi respondenti, [2021: n=393] (kultūras sektora aktori)

Jautājums anketā: Kurai/kurām no šīm Latvijas valsts simtgades norisēm, Jūsaprāt, ir paliekoša nozīme?

Secinājumi. 2. kritērijs Programmas pasākumu atlasē ir sekmējis to, ka Latvijas valsts simtgades svinību laikā attīstījušās, notikušas un nostiprinājušās kā paliekoša vērtība un/vai tradīcija daudzas norises. Latvijas simtgades programmas ietvaros radītās vērtības var manifestēties ļoti daudzveidīgās formās (ne tikai materiāli fiksējamos artefaktos – infrastruktūrā u.tml.), piemēram, kā sabiedrības zināšanas par Latvijas valsts tapšanu; sabiedrības piederības sajūta valstij un dzīves vietai; emocijas, kas piedzīvotas saistībā ar Latvijas valsti vai cilvēkiem; jaunas organizācijas kas radītas; jaunas tradīcijas un jauns mantojuma komunikācijas veids; jaunas koprades un ideju jaunrades formas; mākslas darbi, kas radīti u.c. Latvijas simtgades birojs paliekošu vērtību statusā izvirza 33 dažādus programmas elementus (gan aktivitātes un to kopumus, gan institūcijas, gan sociālas un kultūras uzvedības modeļus, gan citas programmas izpausmes). Latvijas iedzīvotāji atzīst visu lielnotikumu paliekošas vērtības nozīmi, tikai atšķiras iedzīvotāju īpatsvars, kas saskata viena vai otra lielnotikuma vērtību. 2021. gadā 77% Latvijas iedzīvotāji (18–75 gadi) norāda kādu Latvijas valsts simtgades norisi, kurai ir paliekoša

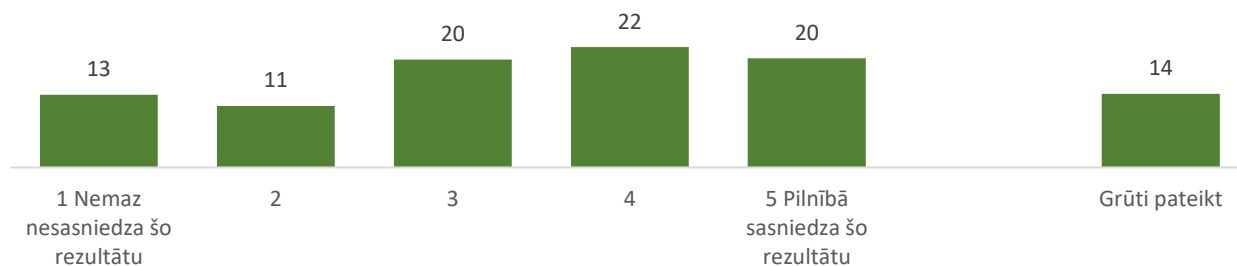
nozīme. Kā notikumus ar paliekošu nozīmi iedzīvotāji skata Latvijas filmas Latvijas simtgadei (57,6%), XXVI Vispārējos latviešu Dziesmu un XVI deju svētkus (51,6%), Latvijas valsts proklamēšanas simtgades svinības 2018. gada 18. novembrī (43,1%), Nacionālo enciklopēdiju (34,4%). Tas ir saistīts gan ar iedzīvotāju informētību par šo notikumu, gan ar to, uz kādu mērķauditoriju notikums ir bijis vērst. To apliecina fakts, ka kultūras organizāciju pārstāvju aptaujā daudz lielāks respondentu īpatsvars atzīst lielnotikumu paliekošo nozīmi, kā arī augstāk novērtē “Latvijas skolas soma” iniciatīvas nozīmi.

3. prioritāte (kritērijs) “Norises spēja radīt un uzturēt valsts svētku sajūtu” ir ļoti subjektīvi vērtējams kritērijs ar sarežģītām tā kvantitatīvās mērīšanas iespējām. Ir salīdzinoši vienkārši noteikt, vai konkrētas aktivitātes radīja un uzturēja svētku sajūtu, taču kompleksi vērtēt visas programmas aktivitāšu kopas radīto svētku sajūtas efektus ir visai sarežģīti. Tomēr 2021. gada Latvijas iedzīvotāju aptaujā 42,1% Latvijas iedzīvotāju (18–75) atzina, ka Latvijas valsts simtgades norises radīja un uzturēja valsts svētku sajūtu.

Grafiks 7. Latvijas iedzīvotāju vērtējums par to, cik lielā mērā Latvijas valsts simtgades norises sasniegta konkrēto rezultātu: Norises radīja un uzturēja valsts svētku sajūtu (%)

Bāze: visi respondenti, 2021: n=1005 (Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 75 gadiem).

Jautājums anketā: Cik lielā mērā, Jūsaprāt, Latvijas simtgades norises radīja un uzturēja valsts svētku sajūtu? Vērtējiet, lūdzu, piecu ballju skalā, kur 1 – nemaz nerasniedza, bet 5 – pilnībā sasniegta.

Secināms, ka liecības centieniem radīt svētku sajūtu ir meklējamas programmas daudzveidībā, līdzdalības principa integrācijā, vēstījuma izvēlē un bagātajā mākslas un kultūras piedāvājumā. Bagātais pasākumu klāsts ar spēcīgu emocionālo vēstījumu un simbolismu spējis uzturēt svētku sajūtu vairāku gadu garumā. 50% 2019. gada Latvijas iedzīvotāju aptaujā un 43% 2021. gada aptaujā atzīst, ka Latvijas valsts simtgades svinību norises ļāva piedzīvot svētku sajūtu, emocionālus un savijņojošus brīžus. Svētku sajūtas piedzīvošanas pieredze izteiktāk apzināta jauniešu un senioru, latviešu, publiskajā sektorā (valsts, pašvaldības) strādājošo, cilvēkiem, kas dzīvo Pierīgā, kas pelna 801 eiro un vairāk uz vienu ģimenes locekli mēnesī. To vēl pārliecinošāk apliecina kultūras sektora pārstāvji, no kuriem 73% norāda, ka Latvijas simtgades programma radīja un uztur valsts svētku sajūtu.

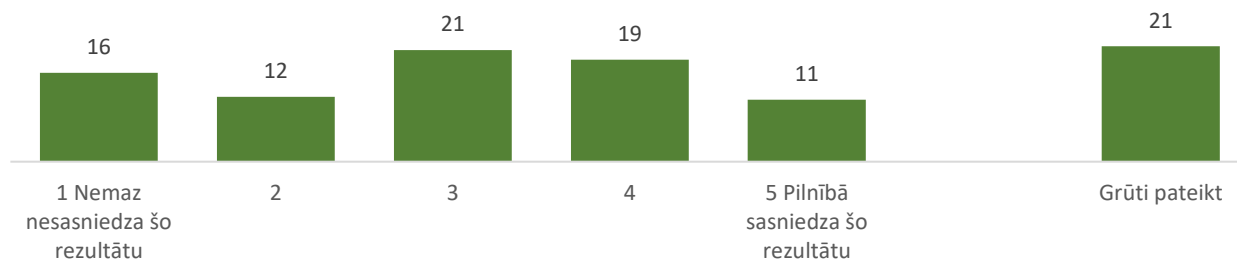
4. prioritāte (kritērijs) “Norise rosina Latvijas iedzīvotājus un Latvijas draugus pievienot iniciatīvas un labos darbus kā īpašu dāvanu Latvijas dzimšanas dienas svinībām”. Šis kritērijs pārliecinoši izteikts Programmas koncepcijā, kas ietver atvērtās līdzdalības principu un tā ieviešanas raksturojumus. Visspilgtāk kritērijs izpaudās iespējā pievienot savu aktivitāti Latvijas simtgades kalendāram²²¹. Kritērija novērtējums plašāk raksturots nodaļā “Pārvaldība un pārstāvība (..)”. 30,1% Latvijas iedzīvotāju (18–75) 2021. gada aptaujā atzīst, ka programmas norises rosināja Latvijas iedzīvotājus un Latvijas draugus pievienot iniciatīvas un labos darbus kā īpašu dāvanu Latvijas dzimšanas dienas svinībām.

²²¹ Skatīt: <https://lv100.lv/programma/kalendars/?df=2018-11-18&dt=2018-11-18>

Grafiks 8. Latvijas iedzīvotāju vērtējums par to, cik lielā mērā Latvijas valsts simtgades norises sasniedza konkrēto rezultātu: Norises rosināja Latvijas iedzīvotājus un Latvijas draugus pievienot iniciatīvas un labos darbus kā īpašu dāvanu Latvijas dzimšanas dienas svinībām (%)

Bāze: visi respondenti, 2021: n=1005 (Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 75 gadiem).

Jautājums anketā: Cik lielā mērā, Jūsaprāt, Latvijas simtgades norises rosināja Latvijas iedzīvotājus un Latvijas draugus pievienot iniciatīvas un labos darbus kā īpašu dāvanu Latvijas dzimšanas dienas svinībām? Vērtējiet, lūdzu, piecu ballju skalā, kur 1 – nemaz nesasniedza, bet 5 – pilnībā sasniedza.

Kritērija nozīmi programmas ieviešanā apliecina arī tas, ka 59% Latvijas kultūras sektora aptaujas respondentu norādīja, ka Latvijas simtgades programma rosināja iedzīvotājus veidot pašiem savas iniciatīvas un aktivitātes.

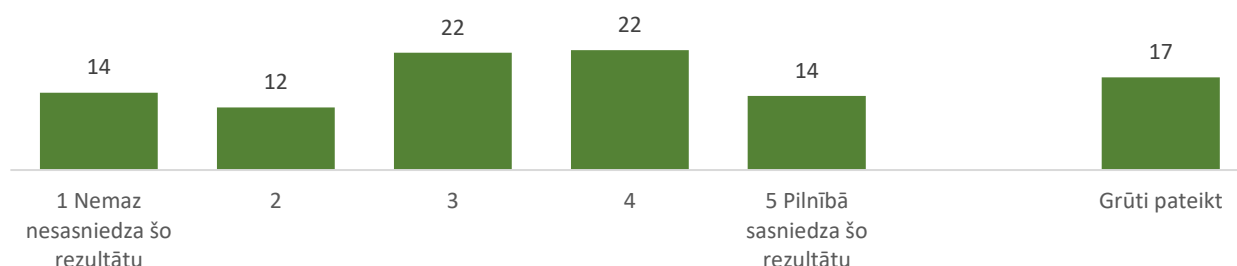
Secināms, ka pirmkārt, Latvijas valsts simtgades svinību Programmas izstrādes gaita, otrkārt Latvijas valsts simtgades Programmas ieviešana mērķtiecīgi balstīta līdzdalības principos. Nacionālajā pasākumu programmā iekļautas norises, kas bija spēcīgs Latvijas iedzīvotāju līdzdalības impulss, jo īpaši Latvijas valsts simtgadei veltītu aktivitāšu sekmēšanā.

5. prioritāte (kritērijs) “Norise stāsta Latvijas stāstu, dod ieguldījumu Latvijas tēla veidošanā”. Atlasot pasākumus Programmai, būtiska loma bija pasākuma spējai komunicēt Latvijas valstij nozīmīgu naratīvu un sniegt ieguldījumu Latvijas valsts tēla veidošanā. Programmas ieviešanas atbilstība šim kritērijam plašāk izvērtēta nodaļā “Publicitātes un tēla veidošanas stratēģiju loma mērķgrupu sasniegšanā un Latvijas valsts simtgades programmas mērķu sasniegšanā”. 2021. gada iedzīvotāju aptaujā 35,6% respondentu piekrita apgalvojumam, ka Latvijas valsts simtgades norises stāstīja Latvijas stāstu un deva ieguldījumu Latvijas tēla veidošanā.

Grafiks 9. Latvijas iedzīvotāju vērtējums par to, cik lielā mērā Latvijas valsts simtgades norises sasniedza konkrēto rezultātu: Norises stāstīja Latvijas stāstu, deva ieguldījumu Latvijas tēla veidošanā (%)

Bāze: visi respondenti, 2021: n=1005 (Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 75 gadiem).

Jautājums anketā: Cik lielā mērā, Jūsaprāt, Latvijas simtgades norises stāstīja Latvijas stāstu, deva ieguldījumu Latvijas tēla veidošanā? Vērtējiet, lūdzu, piecu ballju skalā, kur 1 – nemaz nesasniedza, bet 5 – pilnībā sasniedza.

Secināms, ka Latvijas iedzīvotāju skatījumā no pieciem Nacionālajā pasākumu plānā iekļaujamo norišu kritērijiem, Programmā iekļautos pasākumus **vairāk raksturo** spēja radīt un uzturēt valsts svētku sajūtu, kā arī stāstīt Latvijas stāstu un dot ieguldījumu Latvijas tēla veidošanā, bet **mazāk raksturo** spēja uzrunāt, iesaistīt un

saliedēt lielu skaitu Latvijas iedzīvotāju un tautiešus ārvalstīs, kā arī radīt aizsākumu vai inovatīvu risinājumu kādai tradīcijai, kas tagad nostiprinās kā paliekoša vērtība.

Grafiks 10. Latvijas iedzīvotāju vērtējumi par konkrētu Latvijas valsts simtgades rezultātu sasniegšanu (%)

Bāze: visi respondenti, [2021: n=1005] (Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 75 gadiem).

Jautājums anketā: Cik lielā mērā, Jūsaprāt, Latvijas valsts simtgades norises sasniegta šādus rezultātus? Vērtējiet, lūdzu, piecu balļu skalā, kur 1 – nemaz nerasniegta, bet 5 – pilnībā sasniegta.

Grafika pārskatāmībai atbildes "3" un "grūti pateikt" nav attēlotas.

2.4.2. Programmas ieviešanas atbilstība Programmas mērķiem un virsmērķim (ietekme)

Šajā apakšnodaļā tiks raksturota 2019., 2020., 2021. gadā īstenoto pasākumu atbilstība Programmas virsmērķim un mērķiem.

Latvijas valsts simtgades **svinību mērķi** ir definēti informatīvajā ziņojumā „Par Latvijas valsts simtgades svinību pasākumu plānu 2017.–2021. gadam”²²² Tie ir:

1. stiprināt valstiskuma apziņu, aktualizēt Latvijas valstiskuma vēsturi, godinot valsts dibinātājus un pieminot notikumus, kas ietekmējuši Latvijas valsts izveidi, tādējādi nostiprinot izpratni par Latvijas valstiskumu kā likumsakarīgu ilgstošas attīstības rezultātu;
2. apliecināt Latvijas kā nacionālas un eiropiskas 21. gadsimta valsts vērtības;
3. cildināt Latvijas dabas skaistumu, kultūras daudzveidību un latviešu valodu;
4. daudzināt Latvijas cilvēku talantus, izcilību, uzņēmīgumu un sasniegumus;
5. modināt sabiedrībā atbildības ētiku, atbildības uzņemšanos par sevi, savu ģimeni, kopienu un valsti;
6. stiprināt jauniešu radošo iniciatīvu un piederības sajūtu Latvijai;
7. radīt paliekošas 21. gadsimta Latvijas vērtības, simbolus un jaunrades darbus;
8. vēstīt par Latviju kā aktīvu un atbildīgu starptautisko un starpkultūru attiecību veidotāju.

Analizējot Programmu strukturāli, redzams, ka dominē pasākumi, kuru mērķi un tematika bija vērsti uz valstiskuma veidošanās un valstisko vērtību reprezentāciju, Latvijas valsts cilvēku talantu, izcilības, uzņēmīguma un sasniegumu cildināšanu un valsts dibinātāju godināšanu. Skaitliski mazāk pasākumi plānoti un īstenoti pirmajā tematiskajā līnijā “Latvijas ciltstēvi un ciltsmātes”, kas saturiski ir pietuvināts otrās tematiskās līnijas pasākumiem “Latvijas valstiskuma veidošanās ceļi”. Arī Programmas ietekmes vērtējumā vispārliciecināškie ietekmes efekti atklājas rezultātos, kas izvēlēti kā indikatori šiem mērķiem.

²²² Informatīvais ziņojums "Par Latvijas valsts simtgades svinību pasākumu plānu 2017.–2021.gadam". Izskatīts MK 13.12.2016. Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40406296>

Tabula 10. Nacionālajā pasākumu plānā iekļauto projektu skaits sadalījumā pēc mērķiem un tematiskajām līnijām

Avots: Latvijas valsts simtgades svinību Nacionālais pasākumu plāns 2017. – 2021. gadam, autoru apkopojums.

Latvijas valsts simtgades svinību mērķi:	I. Latvijas ciltstēvi un ciltsmātes	II. Latvijas valstiskuma veidošanās ceļi	III. Latvijas draugi un kaimiņi	IV. Latvijas rotāšana un dāvanu gatavošana	V. Latvijas dzimšanas diena un dāvanu pasniegšana	Pasākumi kas nākuši klāt, bez tematiskās līnijas
1. stiprināt valstiskuma apziņu, aktualizēt Latvijas valstiskuma vēsturi, godinot valsts dibinātājus	15	88	7	29	34	0
2. apliecināt Latvijas kā nacionālas un eiropiskas 21. gadsimta valsts vērtības	4	66	36	37	37	2
3. cildināt Latvijas dabas skaistumu, kultūras daudzveidību un latviešu valodu	2	28	28	20	28	2
4. daudzināt Latvijas cilvēku talantus, izcilību, uzņēmīgumu un sasniegumus	15	75	39	32	38	3
5. modināt sabiedrībā atbildības ētiku, atbildības uzņemšanos par sevi, savu ģimeni, kopienu un valsti	9	64	3	28	22	2
6. stiprināt jauniešu radošo iniciatīvu un piederības sajūtu Latvijai	5	34	5	24	23	1
7. radīt paliekošas 21. gadsimta Latvijas vērtības, simbolus un jaunrades darbus	7	41	13	26	36	2
8. vēstīt par Latviju kā aktīvu un atbildīgu starptautisko un starpkultūru attiecību veidotāju	2	43	33	16	19	1

Mērķu sasniegšanas jeb programmas ietekmes novērtējums veidots, pamatojoties Programmas ieviešanā iesaistīto ekspertu viedoklī par aktivitāšu atbilstību mērķim un to ilgtspēju, kā arī Latvijas iedzīvotāju un kultūras sektora pārstāvju viedokļos. Kopumā ekspertu novērtējums ļauj raksturot Programmu kā vērienīgu, sektorāli sazarotu mērķtiecīgu pasākumu kopumu ar plaša mēroga ietekmi, kas izpaužas gan spēcīgā sabiedrības līdzdalības stiprināšanā, gan Latvijas valstiskuma pagātnes aktualizācijā, kas tika integrēta arī personiskas, ģimenes un nacionālu institūciju vēstures, šodienas un nākotnes perspektīvu apzināšanā. Latvijas iedzīvotāju (18–75) pašnovērtējums par Programmas aktivitāšu ietekmi uz viņiem personiski atšķiras gan dažādos Programmas ieviešanas laika posmos, gan konkrētu rezultātu līmenī. Dati liecina, ka nedaudz augstāka ietekme uz respondentu zināšanām, informētības līmeni, emocionālo un cita veida pieredzi Programma radīja pirmajos tās ieviešanas gados (2017.–2018.), tomēr ietekme saglabājās arī 2019.–2021. gada periodā. Ietekmes stiprums (kur novērtējums balstīts iedzīvotāju pašnovērtējumā) dažādos rezultātos rādītājos pēdējos Programmas gados mazinājies par 3–9 procentpunktiem, bet kopumā arī 2021. gadā ietekme saglabājas, skarot 17%–50% procentus pieaugušo Latvijas iedzīvotāju (18–75) populācijas. Salīdzinoši mazāks iedzīvotāju skaits 2021. gadā apliecina ietekmi tādos rezultātos kā “ļāva man iesaistīties jaunu tradīciju izveidē” (17%) un “ļāva man iegūt informāciju par Latvijas starptautiskajām un kultūras diplomātijas aktivitātēm, kas veltītas Latvijas simtgadei” (18%), bet vislielākais iedzīvotāju īpatsvars atzīst ietekmi tādos rezultātos kā “ļāva man izjust lepnumu par Latviju” (46%) un “ļāva man piedzīvot svētku sajūtu, emocionālus un savilņojošus brīžus” (43%). Protams, rezultatīvie rādītāji atšķiras pēc to formulējuma vispārīguma pakāpes un augstāka ietekme, pēc pašnovērtējuma, vērojama plānotajos rezultātos, kas nenorāda uz konkrētām izmaiņām rīcībā un informētības izmaiņām par konkrētiem jautājumiem. Tāpat, iedzīvotāju pašnovērtējumu varēja ietekmēt tas, ka līdzdalība konkrētās Programmas aktivitātēs, piemēram, Baltā galdauta svētki, Latvijas simtgades filmas skatīšanās u.t.t. varēja iedzīvotāju priekšstatos netikt saistīta ar Latvijas valsts simtgades programmu. Programmas pasākumu ietekmi lielā mērā noteica arī dažādu Latvijas iedzīvotāju sociāli demogrāfisko, psihogrāfisko, kā arī interešu grupu, līdzšinējās vērtību dispozīcijas un dzīves veids, kas dažām grupām radīja pateicīgu vidi, bet citiem – zināmas barjeras programmas ietekmei. Programmas mērķi labāk sasniegti un

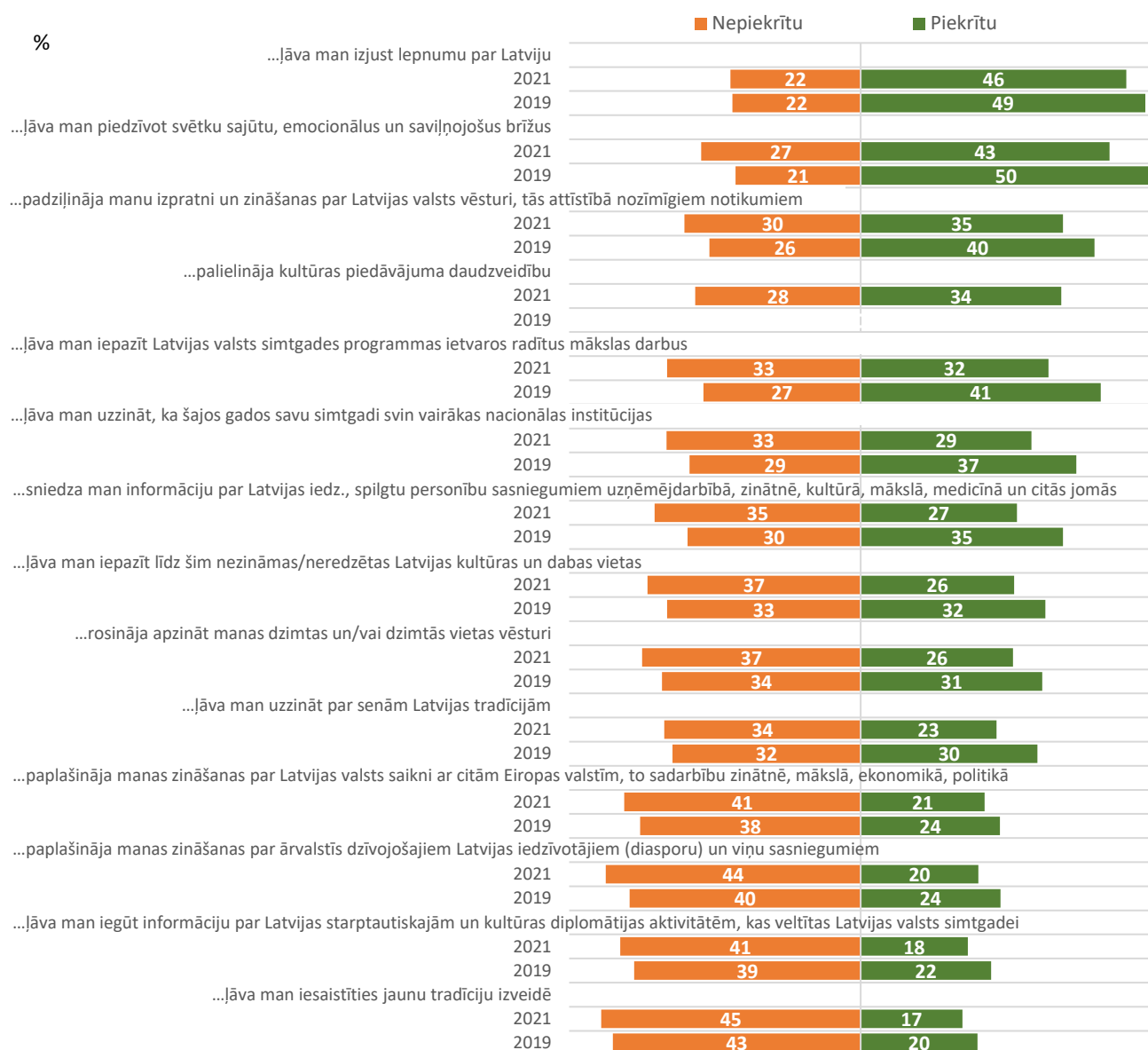
spēcīgāka ietekme kopumā konstatēta uz latviešiem, jauniešu (18–24) un senioru (65–75) vecuma grupām, iedzīvotājiem, kas dzīvo lauku teritorijās, kā arī konkrētos plānošanas reģionos (jo īpaši Vidzemē, arī Pierīgā un Zemgalē), publiskajā sektorā strādājošajiem, sievietēm un cilvēkiem ar augstākiem ienākumiem (tiem, kuriem ģimenes ienākumi mēnesī uz vienu ģimenes locekli ir lielāki par 801 eiro). Šīs grupas lielā mērā atbilst Programmas izstrādes sākumā definētajām mērķauditorijām: jaunieši un bērni, seniori, mazākumtautības, mūsu tautiešus ārvalstīs, reģioni. Piemēram, Programmas rezultātu “ļāva izjust lepnumu par savu valsti” vidēji atzīst 46% respondenti, bet to atzina 60% jaunieši (18–24), 60% Vidzemes plānošanas reģiona iedzīvotāji (salīdzinājumam – 38% Latgales), 59% latvieši (salīdzinājumam – tikai 26% citu tautību respondenti), 57% seniori (65–75), 56% publiskajā sektorā strādājošie, 55% lauku teritoriju iedzīvotāji, 52% tie, kuriem ģimenes ienākumi mēnesī uz vienu ģimenes locekli ir lielāki par 801 eiro un 50% sievietes. Arī iesaisti jaunu tradīciju izveidē vidēji atzīst tikai 17% respondenti, bet to atzīst 25% lauku teritoriju iedzīvotāji, 27% Vidzemes plānošanas reģiona iedzīvotāji, 26% tie, kas dzīvo vieni, 25% publiskā sektorā strādājošie, 24% seniori, 23% jaunieši, 21%, latvieši. Dati liecina, ka ir konstatējams konkrēts Latvijas iedzīvotāju profils, uz kuru identificējama spēcīgāka programmas ietekme, kas, vienlaikus ļauj iezīmēt to Latvijas iedzīvotāju profilu, kuru vajadzībām visprecīzāk atbilst Programmas aktivitātes. Hipotētiski pieņemams, ka šie iedzīvotāju segmenti veido lojālo un patriotiskāko Latvijas iedzīvotāju daļu. Šis profils daļēji atbilst Programmas mērķauditorijas profilam, kur, saskaņā ar iedzīvotāju pašnovērtējumu, no definētajām mērķauditorijām visvājāk sasniegts mazākumtautību auditorijas segments, bet par to detalizētāka analīze izvērtējuma 4. nodaļā. Tiesa, šis mērījums neļauj izdarīt secinājumus par Programmas ietekmi uz bērniem un skolas vecuma jauniešiem, kā arī uz diasporu, kas Programmas plānošanas dokumentos arī tika definētas kā mērķauditorijas.

Grafiks 11. Latvijas iedzīvotāju vērtējums par Latvijas valsts simtgades norišu efektiem: Salīdzinājums: 2021.g. vs 2019.g. (%)

Bāze: visi respondenti, [2019: n=1005; 2021: n=1005] (Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 75 gadiem).

Jautājums anketā: Lūdzu novērtēt, cik lielā mērā Jūs piekrītat vai nepiekrītat (kur 1 – pilnībā nepiekrītat, bet 5 – pilnībā piekrītat) šādiem apgalvojumiem par Latvijas valsts simtgades svinību norisēm.

Grafika pārskatāmībai atbildes “grūti pateikt” nav attēlotas.

Kā ģpaķa Programmas izveidē un ieviešanā iesaistģtā grupa uzskatāmi **kultūras sektora operatori**, jo Latvijas valsts simtgades biroķs darboķas Kultūras ministrijas padotģbā, kas noteica kultūras sektora vadoķo organizatorisko un koordinēķoķo lomu Programmas ieviešanā arī reģionos un citos aspektos. Tāpat, būtiski, ka VKKF administrēja atseviķķu Latvijas valsts simtgadei veltģtu finansēķuma programmu – mērķprogrammu “Latvijai – 100”. Sektora aptauķas dati liecina, ka šģ Programmas ieviešanā iesaistģtā grupa Programmas ietekmi vērtē daudz augstāķ, ja salīdzinām ar iedzīvotāju pašnovērtēķumu. Būtiski, ka, salīdzināķumā ar 2019. gada datiem, 2021. gadā vairāķos rezultātos nedaudz palielināģies (1%–7%ģģis aptauķas respondentu ģpatsvars, kuri apstiprina konkrētu rezultātu sasnieģķšanu. Tiesa, 2021. gadā par 8% samazināģies respondentu skaits, kuri uzskata, ka ar Programmu tika sasnieģts liels skaits tautieķu ārvalstģs. Programmas noslēķumā 2021. gada augustā aptuveni ¼ kultūras sektora pārstāvjģ atzģst, ka Programma paplašināja zināšanas par Latvijas valstiskuma būtģbu un vēsturi, izmantoķa mūsdienģģus mākslinieķiskās izteiksmes un komunikāķijas lģdzekļus, tai skaitā tehnoloģģju iespēķas, rosināja iedzīvotāķus domāt par Latvijas pagātģni, deva ieguldģķumu Latvijas tēla veidoķšanā, godināja ģpaķas personģbas un tagadnes sasnieģumus, radģķa un uzturēja valsts svēķķu sajūtu, ļāva

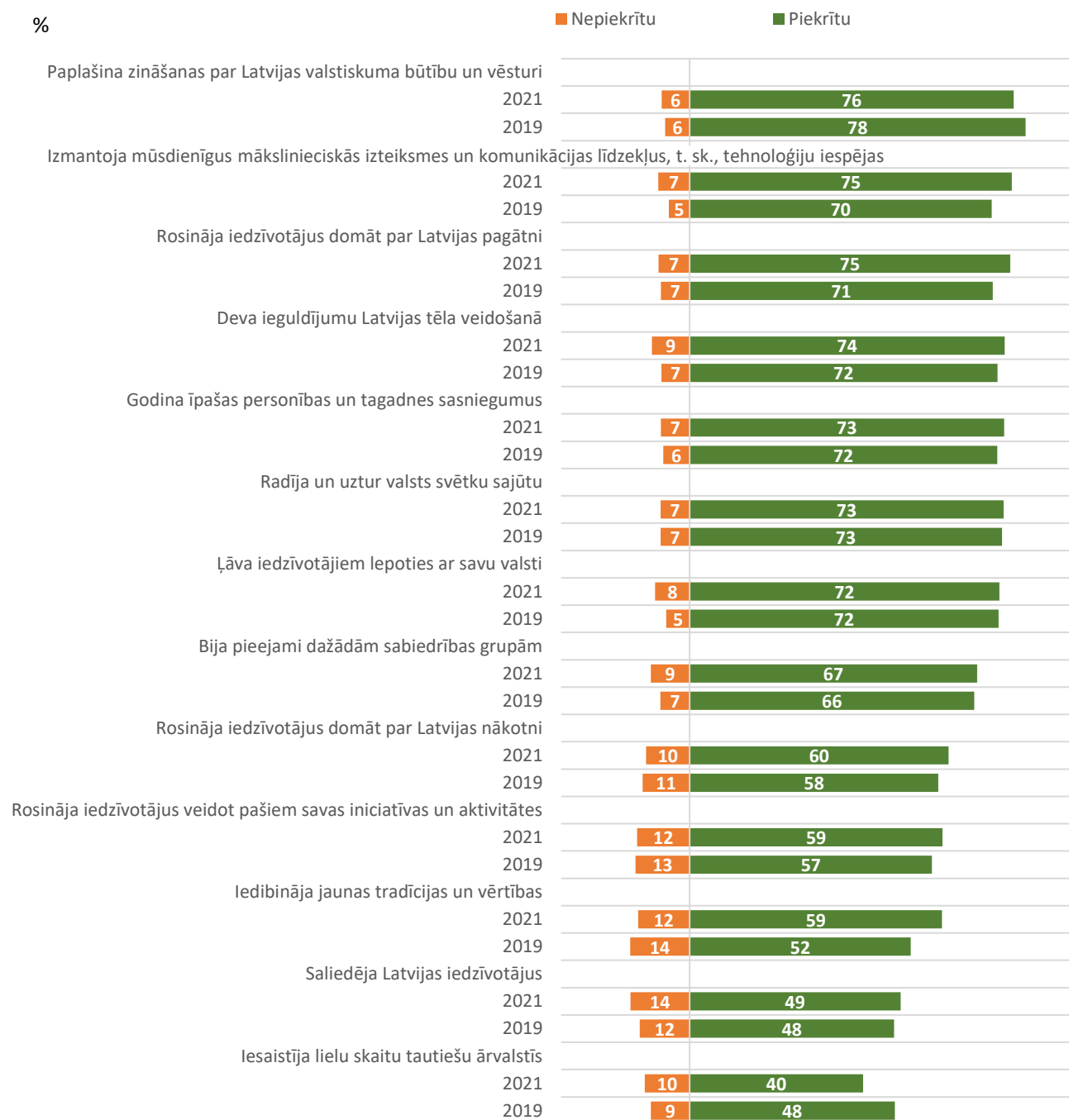
iedzīvotājiem lepoties ar savu valsti. Nedaudz mazāk – apmēram 2/3 šīs aptaujas respondentu uzskata, ka Programma bija pieejama dažādām sabiedrības grupām, rosināja iedzīvotājus domāt par Latvijas nākotni, rosināja iedzīvotājus veidot pašiem savas iniciatīvas, iedibināja jaunas tradīcijas un vērtības. Savukārt, mazāk nekā puse kultūras sektora aktoru aptaujas respondentu uzskata, ka Programma saliedēja Latvijas iedzīvotājus un iesaistīja lielu skaitu tautiešu ārvalstīs.

Grafiks 12. Kultūras sektora pārstāvju vērtējums par Latvijas valsts simtgades norišu efektiem: Salīdzinājums: 2021.g. vs 2019.g. (%)

Bāze: visi respondenti, [2019: n=828; 2021: n=384] (kultūras sektora aktori).

Jautājums anketā: Lūdzu novērtējiet, cik lielā mērā Jūs piekrītat vai nepiekrītat (kur 1 – pilnībā nepiekrītat, bet 5 – pilnībā piekrītat) šādiem apgalvojumiem par Latvijas valsts simtgades svinību norisēm

Grafika pārskatāmībai atbildes "grūti pateikt" un "3" nav attēlotas.

Turpinājumā sniegsim ietekmes novērtējumu par katru programmas mērķi, bet noslēgumā – Programmas virsmērķa un mērķu kopējo ietekmes novērtējuma slēdzienu.

1. mērķis “Stiprināt valstiskuma apziņu, aktualizēt Latvijas valstiskuma vēsturi, godinot valsts dibinātājus un pieminot notikumus, kas ietekmējuši Latvijas valsts izveidi, tādējādi nostiprinot izpratni par Latvijas valstiskumu kā likumsakarīgu ilgstošas attīstības rezultātu”.

Mērķa sasniegšanai Starpposma izvērtējumā tika definēti četri politikas rezultāti: 1) nostiprināta Latvijas iedzīvotāju piederības sajūta valstij un lepnums par to un uzticēšanās valsts institūcijām; 2) radītas jaunas zināšanas un nostiprināta izpratne par Latvijas valsti, tās rašanos, vēsturi un šodienu; 3) attīstīta vienotības apziņa ar savu tautu, kopienu; 4) nostiprināta iedzīvotāju drošības sajūta Latvijā. Visi plānotie rezultāti, jo īpaši piederības sajūta valstij, sabiedrības vienotības apziņa un drošības sajūta raksturo sabiedrības iezīmes, kuras nosaka kompleksi sociāli, ekonomiski, politiski un kultūras faktori gan aktuālajā brīdī, gan vēsturiski. Latvijas valsts simtgades programmas Nacionālajā pasākumu plānā no 286 pasākumiem kopumā uz 1. mērķa sasniegšanu tika plānots liels pasākumu skaits – 173 pasākumi, no kuriem 158 tika realizēti, 7 vēl notiks, bet 8 netiks realizēti. Lielākā daļa pasākumu realizēti otrajā tematiskajā līnijā “Latvijas valstiskuma veidošanās ceļi”.

Ekspertu skatījumā šis mērķis pārliecinoši tika sasniegts, ko nodrošināja gan mērķim atbilstošo pasākumu saturs, gan pārliecinoša intervence sabiedriskā medija saturā (Latvijas Radio, Latvijas TV u.c.), gan notiekošo pasākumu komunikācija. Eksperti atzīst, ka, pirmkārt, veikta apjomīga Latvijas valstiskuma vēsturē nozīmīgu faktu pētniecība, aktualizācija un reprezentācija gan akadēmiskā, gan mediju, gan publiskās telpas vidē. Otrkārt, daudzos pasākumos atrasts mūsdienīgs un plašai sabiedrības daļai piemērots, no stereotipiem atbrīvots Latvijas vēstures komunikācijas veids par nozīmīgiem Latvijas valsts vēstures pagrieziena punktiem, piemēram, Atmosdas periodu.

Par vēstures notikumiem tika runāts no cilvēciskā aspekta, nebija tikai politiskā un kara vēsture. Tika aktualizēti sarežģīti, kontraversāli jautājumi, piemēram, par atmosferas laiku. Ir daudz materiālu, kurus turpmāk var izmantot gan izglītības procesā, gan iedzīvotāju intereses un kultūras vajadzību apmierināšanai: teātra izrādes, radio raidījumi u.c. (Eksperta intervija).

Treškārt, vēstures apzināšana notika individuālā, dzimtas, organizāciju, kā arī atsevišķu Latvijas valsts teritoriju – pagastu, pilsētu, novadu, kultūrvēsturisko reģionu mērogā. Ceturtkārt, valstiskuma un vēstures apzināšana tika reprezentēta dažādās performatīvās un mākslinieciskās formās: filmas (spēlfilmās, dokumentālās filmās, seriāls), teātra izrādes, koncerti, vizuālās mākslas darbi, vēsturisko notikumu rekonstrukcijas u.tml.. Tas palīdzēja sasniegt plašāku auditoriju un izmantot daudzveidīgākus komunikācijas paņēmienus, simbolus un mākslas valodu. Piektkārt, milzīga loma šī mērķa sasniegšanā bija atmiņas institūcijām – muzejiem un bibliotēkām. Attiecībā uz pēdējo tiek akcentēta Latvijas muzeju kopizstāde “Latvijas gadsimts”, kā arī Nacionālās enciklopēdijas izveide (<https://enciklopedija.lv/>), kur šobrīd (5.12.2021.) iekļauti 2798 šķirklji par visaptverošām tēmām un darbs turpinās.

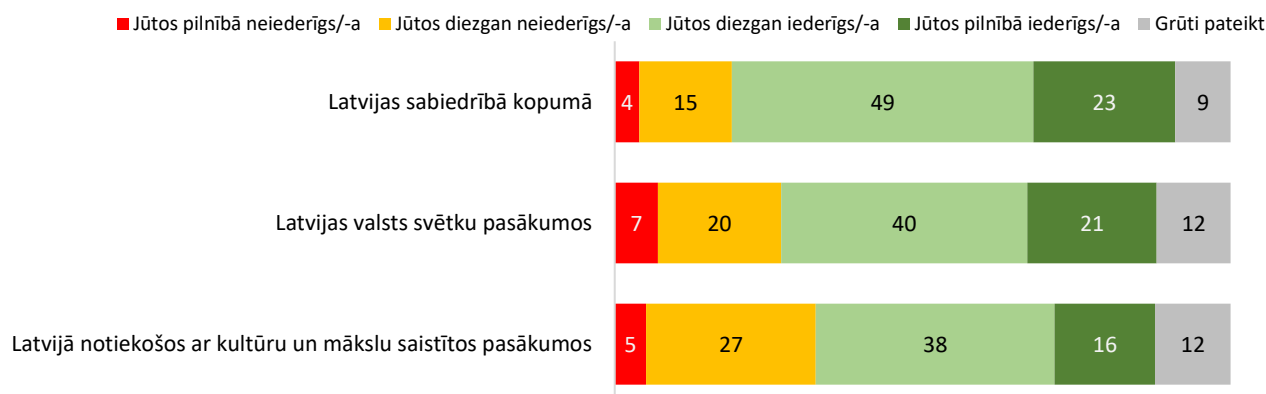
Ar pirmo mērķi saistītu ietekmi var skatīt arī pētot sabiedriskās domas dinamiku un pētīt **Latvijas iedzīvotāju** piederības sajūtu un uzticēšanos valsts institūcijām, vienotības apziņu un drošības sajūtu. Līdzšinējie pētījumi liecina, ka sabiedriskā doma šajos parametros mainās lēnām. Analizējot Tirgus un sabiedriskās domas pētījumu centra veikto monitoringu jautājumā par sabiedrības patriotisma pašnovērtējumu, tad redzam, ka pieaugušo Latvijas iedzīvotāju īpatsvars, kas uzskata, ka ir Latvijas patriots laikā no 2014. gada līdz 2020. gadam ir pieaudzis no 71,1% 2014. gadā līdz 75,7% 2017. gadā, bet 2021. gadā atkal samazinājies līdz 72,2%²²³. Šos datus apstiprina arī 2021. gada oktobrī SKDS pēc LKA pasūtījuma veiktas Latvijas iedzīvotāju aptaujas dati, kas liecina, ka Latvijas sabiedrībā iederīgi jūtas 72% Latvijas pieaugušie iedzīvotāji, Latvijas valsts svētku pasākumos iederīgi jūtas 61%, bet Latvijā notiekošos ar kultūru un mākslu saistītos pasākumos – 54% Latvijas pieaugušie (18–75) iedzīvotāji.

²²³ Skatīt detalizētāk 4.6.nodaļā.

Grafiks 13. Latvijas iedzīvotāju vērtējums par personisko iederīgumu sabiedrībā (%)

Bāze: visi respondenti, [2021: n=1015].

Jautājums anketā: Cik lielā mērā Jūs personiski jūtaties iederīgs/-a vai neiederīgs/-a...

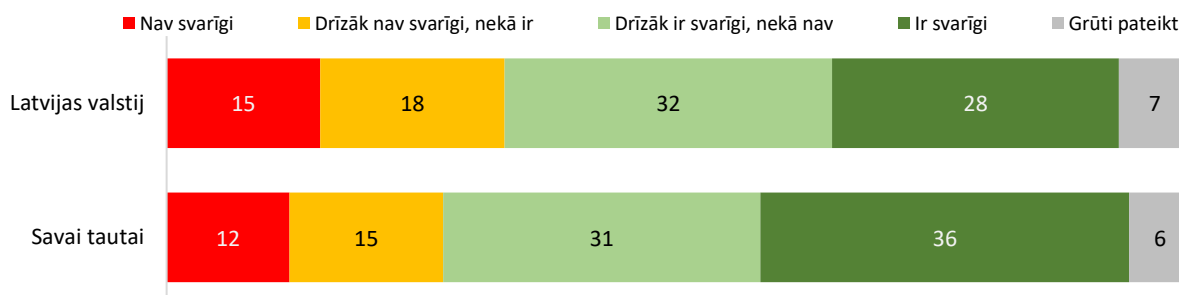

61% iedzīvotāju, kas 2021. gadā apliecina, ka jūtas iederīgi Latvijas valsts svētku pasākumos, uzskatāms par izteikti pozitīvu rādītāju šī mērķa kontekstā, jo īpaši, ņemot vērā Latvijas sabiedrības sociālo problēmu (nabadzība, nevienlīdzība, bezdarbs, kritiskā attieksme pret Latvijas politiķiem, šobrīd arī Covid-19 negatīvā ietekme uz Latvijas iedzīvotāju saliedētības apziņu u.tml.) kontekstu, kas būtiski iespaido piederības sajūtu. Izvērtējuma ietvaros gūti vairāki apliecinājumi tam, ka Programmas ietvaros radītas jaunas zināšanas un nostiprināta izpratne par Latvijas valsti, tās rašanos, vēsturi un šodienu. 2021. gada oktobrī 53,7 % Latvijas iedzīvotāju (respondenti, kas šim rezultātam snieguši vērtējumu 3, 4, 5 piecu ballu skalā) atzīst, ka lielākā vai mazākā mērā Latvijas simtgades svinību pasākumi padziļināja viņu izpratni un zināšanas par Latvijas valsts vēsturi, tās attīstībā nozīmīgiem notikumiem. Savukārt, 62% (sniedza vērtējumu 3, 4, 5 piecu ballu skalā) – atzīst, ka Programma ļāva izjust lepnumu par Latviju. Apmēram tikpat liels skaits respondentu citā aptaujā atzīst, ka viņiem ir svarīgi citiem apliecināt savu piederību Latvijas valstij (60%) un Latvijas tautai (67%)²²⁴.

Grafiks 14. Latvijas iedzīvotāju vērtējums par svarīgumu apliecināt piederību (%)

Bāze: visi respondenti, [2021: n=1015].

Jautājums anketā: Cik Jums personiski ir vai nav svarīgi citiem apliecināt savu piederību Latvijas valstij un savai tautai?

Kultūras sektora pārstāvju aptaujā vēl lielāks respondentu skaits ir pārliecināti, ka programma paplašina zināšanas par Latvijas valstiskuma būtību un vēsturi (76%), ka tā rosināja domāt par Latvijas pagātņi (75%) un lepoties ar savu valsti (72%).

Secināms, ka Programmas ieviešana kopumā (2017.–2021.), kā arī 2019.–2021. gadā nodrošinājusi 1. mērķim atbilstošu plānoto rezultātu sasniegšanu, nodrošinot ietekmi šādos parametros: 1) Latvijas iedzīvotāju piederības sajūtas valstij nostiprināšana; 2) radītas jaunas zināšanas un nostiprināta izpratne par Latvijas valsti, tās rašanos, vēsturi un šodienu, 3) attīstīta vienotības apziņa ar savu tautu un kopienu. Savukārt, uzticēšanās Latvijas valstij un tās institūcijām joprojām ir salīdzinoši zema, jo aptuveni trešā daļa no Latvijas iedzīvotājiem neuzticas nevienai no svarīgākajām Latvijas institūcijām – ne Saeimai, ne Ministru kabinetam, ne pašvaldībām, ne tiesām, ne sabiedriskajiem medijiem, ne sabiedriskajām organizācijām. Vismazāk institūcijām uzticas Latvijas nepilsoni un cilvēki ar zemiem ienākumiem²²⁵. Izmaiņas šajā rezultatīvajā rādītājā nav notikušas, kas

²²⁴ Pēc Latvijas Kultūras akadēmijas pasūtījuma SKDS veikta Latvijas iedzīvotāju aptauja 2021.gada oktobrī.

²²⁵ Pieejams: <https://providus.lv/raksti/latvija-joprojam-zemas-uzticesanas-sabiedriba-iedzivotaji-veletos-plasakas-iesaistes-iespejas/>; skatīts 1.12.2021

skaidrojams ar virkni vides faktoru spēcīgo ietekmi. Šim mērķim atbilstošo rezultātu ilgtspēja izpaužas sabiedrības iegūto zināšanu un emocionālās pieredzes pārneses efektos, kas zināšanas un izpratni par valsti transformē piederības sajūtā un lojalitātē.

2. mērķis “Apliecināt Latvijas kā nacionālas un eiropiskas 21. gadsimta valsts vērtības”.

Starpposma novērtējuma ietvaros mērķa sasniegšanai definēti seši politikas rezultāti: 1) popularizēti Latvijas iedzīvotāju profesionālie sasniegumi; 2) aktualizētas Latvijas un citu valstu sadarbības pieredzes dažādās jomās; 3) aktivizēta pilsoniskā līdzdalība nacionālu vērtību popularizēšanā; 4) popularizētas oriģinālas uzņēmējdarbības iniciatīvas; 5) aktivizēta starppaaudžu solidaritāte; 6) attīstīta multietnisku kopienu sadarbība. Jāatzīst, ka vairāki no tiem pārklājas ar citu mērķu rezultātiem. Nacionālajā pasākumu plānā no 286 pasākumiem kopumā uz 2. mērķa sasniegšanu tika plānoti liels pasākumu skaits – 182 pasākumi, no kuriem 167 tika realizēti, 6 vēl notiks, bet 9 netiks realizēti. Lielākā daļa pasākumu realizēti otrajā tematiskajā līnijā “Latvijas valstiskuma veidošanās ceļi”. **Ekspertu** skatījumā šī mērķa ietvaros realizētie pasākumi galvenokārt tiek saistīti ar Latvijas iedzīvotāju radīto vērtību komunikāciju starptautiskajā telpā un diplomātiskajām aktivitātēm, kuru intensitāti un ietekmi nodrošināja tas, ka nacionālo vērtību un izcilu Latvijas personību radošos un profesionālos sasniegumus “frontāli” augstā intensitātē īstenoja vairākas ministrijas un citas valsts iestādes. Īpaša vērtība tiek piešķirta tām starptautiskajām aktivitātēm, kur trīs Baltijas valstis īstenoja partnerībā, piemēram, dalība Londonas grāmatu tirgū²²⁶ un triju Baltijas valstu simtgades kopprojektā, kas ar ievērojamiem panākumiem tika izrādīts prestižajā Orsē muzejā Parīzē: “Nepieradinātās dvēseles. Symbolisms Baltijas valstu mākslā”²²⁷. Tāpat, eksperti atzīst, ka vērtību reprezentāciju nozīmīgi ietekmēja diasporas aktivizēšanās, tai skaitā Pasauls Brīvo latviešu apvienības (PBLA), Eiropas latviešu apvienības, Amerikas latviešu apvienības organizētie pasākumi, kā arī sadarbība ar radošajiem profesionāļiem, kas savu karjeru īsteno galvenokārt ārzemēs.

Latvijas iedzīvotāju priekšstati un zināšanas par Programmas rezultātiem, kas saistīti ar šo mērķi, nav īpaši plaši, tomēr gandrīz 1/3 daļa Latvijas iedzīvotāju (32%) atzīst, ka varējuši iepazīt Latvijas valsts simtgades programmas ietvaros radītus mākslas darbus (literatūrā, kino, mūzikā, teātrī, dejā, vizuālajā mākslā, starpdisciplināros projektos, izstādes, muzeju ekspozīcijas), turklāt, atsevišķu Programmas ietvaros radītu jaundarbu auditorija sasniedza īpaši lielus apjomus (skatīt, piemēram sadaļu “Latvijas filmas Latvijas simtgadei” pie Programmas lielo notikumu apraksta). 21% atzīst, ka Programma paplašināja zināšanas par Latvijas valsts saikni ar citām Eiropas valstīm, to sadarbību zinātnē, mākslā, ekonomikā, politikā, bet 18% atzīst, ka Programma ļāva iegūt informāciju par Latvijas starptautiskajām un kultūras diplomātijas aktivitātēm, kas veltītas Latvijas valsts simtgadei.

Šī mērķa rezultātu sasniegšanu netieši ilustrē fakts, ka **kultūras sektora** pārstāvji (74%) uzskata, ka Programma deva ieguldījumu Latvijas tēla veidošanā.

Analizējot Nacionālā pasākumu plānā iekļauto pasākumu Pārskatus, redzams, ka tikušas popularizētas oriģinālas uzņēmējdarbības iniciatīvas, taču nav indikāciju, ka šīs aktivitātes būtu radījušas ietekmi lielā sabiedrības daļā. To ietekme drīzāk izpaužas noteiktos tautsaimniecības sektoros un to pārstāvju profesionālajā pašapziņā. Plānotais rezultāts, kas saistīts ar programmas spēju attīstīt multietnisku kopienu sadarbību un starppaaudžu solidaritātes stiprināšanu, izpaužas atsevišķās Programmas aktivitātēs, taču nav identificējams kā spilgti apzināts rezultāts ne ekspertu, ne Latvijas iedzīvotāju, ne kultūras sektora pārstāvju viedokļos.

Secināms, ka 2. mērķa rezultātus labāk apzinās un novērtē ar Latvijas valsts simtgades programmas ieviešanu saistīti eksperti, jo vairākas aktivitātes tika īstenotas starptautiskā vidē, konkrētā tautsaimniecības sektorā vai konkrētā kultūras un mākslas nozarē. No Starpposma izvērtējuma ietvaros identificētajiem sešiem politikas

²²⁶ Pieejams: <https://www.britishcouncil.lv/programmas/baltijas-valstis-presti%C5%BE%C4%81-londonas-gr%C4%81matu-tirgus-uzman%C4%ABbas-centr%C4%81>; skatīts 1.12.2021

²²⁷ Pieejams: <http://www.inmm.lv/lv/apmekle/izstades/7775-nepieradinatas-dveseles-symbolisms-baltijas-valstu-maksla>; skatīts 1.12.2021

rezultātiem Starpposma un arī šī izvērtējuma ietvaros novērtējami trīs. Mērķis ir sasniegts un ietekme ir nodrošināta, pirmkārt, sekmīgi popularizējot Latvijas iedzīvotāju, spilgtu personību sasniegumus uzņēmējdarbībā, zinātnē, kultūrā, mākslā, medicīnā un citās jomās; otrkārt, paplašinot iedzīvotāju zināšanas par Latvijas valsts saikni ar citām Eiropas valstīm, to sadarbību zinātnē, mākslā, ekonomikā, politikā; treškārt, sekmīgi stiprinot Latvijas valsts tēlu starptautiskajā vidē.

3. mērķis “Cildināt Latvijas dabas skaistumu, kultūras daudzveidību un latviešu valodu”. Mērķa sasniegšanai definēti trīs politikas rezultāti: 1) komunicētas un popularizētas Latvijas dabas un kultūras vērtības un mantojums; 2) komunicētas un popularizētas Latvijas mazākumtautību kultūras vērtības un mantojums; 3) uzsāktas iniciatīvas, kas vērstas uz latviešu valodas aizsardzību un nozīmes stiprināšanu.

Nacionālajā pasākumu plānā no 286 pasākumiem kopumā uz 3. mērķa sasniegšanu tika plānoti 108 pasākumi, no kuriem 105 tika realizēti, bet 3 netiks realizēti. Uz šo mērķi vērstie pasākumi tika apmēram vienādā apjomā realizēti visās pasākumu tematiskajās līnijās, bet mazāk pirmajā.

Ekspertu skatījumā šis mērķis sasniegts ar saturiski daudzveidīgām aktivitātēm, kas vērstas gan uz dabas, gan kultūras mantojuma saglabāšanu. Uzsvērts, ka kultūras mantojuma saglabāšanas iniciatīvas ir raksturīgas Latvijas kultūras dzīvei kopumā, tāpēc šīs Programmas aktivitātes ir organiski iekļāvušās un papildinājušas to. Atzīts, ka īpaša uzmanība pievērsta kopienām, kurām bija noteikta loma valsts tapšanā (2017. gada Latgales kongresa loma un tā nozīme). Eksperti uzsver, ka ar mantojuma saglabāšanu saistītās aktivitātes palīdzējušas uzturēt noteiktā sabiedrības daļā jau esošas tradicionālās kultūras prakses. Tiek minētas arī vairākas ar dabas mantojuma saglabāšanu saistītās aktivitātes, kā arī spilgti Programmas notikumi kā piemēri dabas un kultūras mantojuma integritātei. Piemēram, Programmas atklāšanas akcija, proti, Latvijas valsts simtgades svinības 2017. gada 4. maijā aizsākās ar Iekšlietu ministrijas iniciatīvu – akciju "Apskauj Latviju", kas gan dominējoši bija vērsta uz Latvijas tautas vienotības un piederības sajūtas spēcīgāšanu, bet izpaudās kā “simtgades” ozolu stādīšanas akcija dažādās Latvijas vietās ar simbolisku vēstījumu. Tāpat, atzīts, ka tieši 2020. un 2021. gadā Covid-19 ierobežojumi atmiņas institūcijām – muzejiem, bibliotēkām pavēra iespējas īstenot oriģinālas norises digitālajā vidē un tiešsaistes formātā. Eksperti uzskata, ka arī mazākumtautību pārstāvjiem tika sniegtas (finansiālas) iespējas piedalīties Programmas satura veidošanā. Kā viens no piemēriem, kur dažādu pasākumu ieviešanā īpaša uzmanība pievērsta mazākumtautību lomai konkrētajā norisē, minēta muzeju kopizstāde “Latvijas gadsimts”, kur tika atklāta dažādu sabiedrības grupu kopdarbība kā svarīgs priekšnosacījums Latvijas sekmīgai attīstībai, jo igauņiem, krievi, ebrejiem, poļiem, lietuviešiem un citām mazākumtautībām ir bijusi ārkārtīgi svarīga loma Latvijas Republikas dibināšanā un neatkarības nosargāšanā. Tādējādi, ekspertu skatījumā, valsts simtgades svinības dod arī lielisku iespēju paplašināt Latvijas mazākumtautību sociālo atmiņu par nozīmīgiem pagrieziena punktiem Latvijas vēsturē. Uzsvērts, ka Programmas ietvaros tika izcelts mazākumtautību grupu pozitīvais mantojums no Latvijas valsts dibināšanas un valstiskuma attīstības starpkaru periodā, kā arī nozīmīgais ieguldījums tālākajos valsts vēstures posmos līdz pat šodienai. Norādīts, ka šo uzdevumu veikšanai tika aktivizēti gan konkrēti cilvēki, gan mazākumtautību organizācijas.

Latvijas iedzīvotāju vērtējumi attiecībā uz 3. mērķim pakārtotu rezultātu sasniegšanu atšķiras dažādās rezultātu kategorijās. 2021. gada augusta aptaujā 34% Latvijas iedzīvotāju atzina, ka Programma palielināja kultūras daudzveidību Latvijā, savukārt, 26% norāda, ka Programma ļāva iepazīt līdz šim nezināmas kultūras un dabas vietas, bet 23% atzīst, ka tā ļāva uzzināt par senām Latvijas tradīcijām. Pēdējos divos rādītājos respondentu skaits, salīdzinot ar 2019. gada aptauju, ir nedaudz samazinājies, iespējams, samazinoties Programmas piedāvājumam, vai vājinoties Programmas publicitātei (cilvēkiem neapzinās/neievēro, ka noteiktais pasākums ir Programmas daļa), vai arī Covid-19 ierobežojumu ietekmē.

Kultūras sektora pārstāvji ar augstu organizatorisko un satura radīšanas iesaisti lielā mērā nodrošināja šī mērķa sasniegšanu. Arī “Pārskatu par Latvijas valsts simtgades pasākumu plānam 2017.–2021. gadam īstenošanai piešķirtā valsts budžeta finansējuma izlietojumu 2019., 2020. un 2021. gadā” analīze liecina, ka Programmā tiek īstenotas daudzas aktivitātes, kas ir vērstas uz kultūras un dabas mantojuma popularizēšanu, bet mantojuma popularizēšana drīzāk skatāma kā horizontāla aktivitāte.

Secināms, ka kultūras un dabas mantojuma popularizēšana, kā arī uz Latvijas valsts valodas aizsardzību vērsti pasākumi, galvenokārt inovatīvā un Latvijas valsts simtgades simboliskā, turpināja aizsāktas kultūras un dabas mantojuma saglabāšanas un pārmantošanas iniciatīvas, kas sasniedza konkrētas kopienas un iedzīvotāju interešu grupas. Mazākumtautību iesaiste Programmā vairāk izpaudās kā mazākumtautību īpašās lomas akcentēšana konkrētās norisēs un pasākumos, kas paredzēja šaurāku mazākumtautību mērķa grupu un personību iesaisti. Tāpat atzīts, ka mazākumtautībām dažādos finanšu avotos (pašvaldību konkursi, VKKF konkursi) tika radītas iespējas piedalīties Programmas satura veidošanā. Minētais liecina, ka Programmas aktivitātes kopumā ir vērstas uz 3. mērķa sasniegšanu un tiek nodrošināta ietekme definēto rezultātu jomās, kaut arī ietekme pārliecinošāk izpaužas konkrētos, ar noteiktām kultūras mantojuma saglabāšanas aktivitātēm saistītos iedzīvotāju un kopienu segmentos.

4. mērķis “Daudzināt Latvijas cilvēku talantus, izcilību, uzņēmīgumu un sasniegumus”. Mērķa sasniegšanai definēti divi politikas rezultāti: 1) aktualizēti un cildināti konkrētu personību sasniegumi dažādās sabiedrības dzīves jomās; 2) popularizēti konkrētu organizāciju, uzņēmumu, kopienu profesionālie sasniegumi un veiksmes stāsti. Mērķa saturs un rezultāti zināmā mērā sasaucas ar otru mērķi.

Nacionālajā pasākumu plānā no 286 pasākumiem kopumā uz 4. mērķa sasniegšanu tika plānoti 202 pasākumi, no kuriem 194 tika realizēti, 5 vēl būs, bet 3 netiks realizēti. Vislielākais uz šo mērķi vērsto pasākumu skaits īstenots otrajā tematiskajā līnijā – 75, bet trešajā, ceturtajā un piektajā tematiskajā līnijā: 32–39 pasākumi.

Programmā ir daudz aktivitāšu, kas vērstas tieši uz Latvijas cilvēku talantu, izcilības, uzņēmīguma un sasniegumu cildināšanu gan saistībā ar ieguldījumu Latvijas valstiskuma veidošanā, gan saistībā ar profesionālo izcilību. **Eksperti** atzīst, ka

Programmas koncepts tā tika veidots, ka visi var sevi tajā ieraudzīt. Caur lielākiem, mazākiem pasākumiem veiksmīgi tika noturēta līnija, ka vēsturi stāstām caur cilvēkiem ... Personības ir tās, kas ir svarīgas. Daudzas nozīmīgas personības piedzīvoja renesansi (Programmas pārvaldībā iesaistīts eksperts).

Tiek minēti vairāki piemēri, kur pasākumu saturs ir cieši saistīts ar konkrētu cilvēku, organizāciju, uzņēmumu, kopienu profesionālajiem sasniegumi un veiksmes stāstiem.

Arī **Latvijas iedzīvotāju aptaujā** 27% Latvijas iedzīvotāju (18–75) atzīst, ka Programma sniedza informāciju par Latvijas iedzīvotāju, spilgtu personību sasniegumiem uzņēmējdarbībā, zinātnē, kultūrā, mākslā, medicīnā un citās jomās, savukārt, 29% respondentu atzīst, ka Programma ļāva uzzināt, ka šajos gados savu simtgadi svin vairākas nacionālas institūcijas (Latvijas Nacionālā bibliotēka, Latvijas Universitāte, Latvijas Nacionālie bruņotie spēki, Latvijas Mākslas akadēmija, Dailes teātris u.c.).

Kultūras sektora pārstāvju aptaujas dati liecina, ka liels respondentu skaits (73%) atzīst, ka Programma godināja īpašas personības un tagadnes sasniegumus.

Minētie dati liecina, ka programmas aktivitātes ir vērstas uz 4. mērķa sasniegšanu un tiek nodrošināta ietekme definēto rezultātu jomās.

5. mērķis “Modināt sabiedrībā atbildības ētiku, atbildības uzņemšanos par sevi, savu ģimeni, kopienu un valsti”. Mērķa sasniegšanai definēti četri sasniedzamie rezultāti: 1) padziļināta izpratne par individuālās atbildības uzņemšanos attiecībā uz sabiedrībā nozīmīgu problēmu risināšanu; 2) aktivizēta dzimtu un kopienu vēstures izziņāšana; 3) stiprinātas Latvijas valsts un iedzīvotāju saiknes ar diasporu.

Nacionālajā pasākumu plānā no 286 pasākumiem kopumā uz 5. mērķa sasniegšanu tika plānoti 128 pasākumi, no kuriem 118 tika realizēti, 7 vēl būs, bet 3 netiks realizēti. Vislielākais uz šo mērķi vērsto pasākumu skaits tiek īstenots otrajā tematiskajā līnijā. Pirmais rezultāts vairāk izpaužas kā horizontālā ietekme, ko rada programmas koncepcija, bet otrais un trešais ir ciešāk ar mērķi saistīti rezultāti. Šī mērķa sasniegšanai (salīdzinoši) netiek ieviests liels mērķorientētu iniciatīvu skaits.

Ekspertu skatījumā šī mērķa pirmā rezultāta sasniegšana nav īstenojama tikai ar Programmas ieguldījumiem un augstāki efekti sasniedzami tajās sabiedrības grupās, kurām jau pirms tam bijusi salīdzinoši atvērta vērtību sistēma un pozitīva ievirze pilsoniskās sabiedrības veidošanas jautājumos. Uzsvērts, ka Programmas

ieguldījums prasmēs uzņemties atbildību būs redzams tikai ilgtermiņā. Priekšstatu, ka šis rezultāts nav līdz galam sasniegts, apliecina arī šī brīža situācija Covid-19 pandēmijas kontekstā, kad vērojams, ka iedzīvotājiem ir dažādi uzskati par solidaritāti, kolektīvo atbildību un tās uzņemšanos. Daudz lielāki efekti tiek saskatīti attiecībā uz 2. un 3. rezultātu, jo eksperti norāda uz daudzām Programmas izpausmēm, kur dzimtas stāsti, dzimtas vēstures svinēšana bija ļoti plaša. Uzsverts, ka ir daudz liecību tam, ka Programmas iespaidā cilvēki vēlējās apzināties savas dzimtas vēsturi un tās saikni ar Latvijas valsti. 3. rezultāta (stiprinātas Latvijas valsts un iedzīvotāju saiknes ar diasporu) sasniegšanu sekmēja tas, ka tika izstrādāta īpaša Latvijas valsts simtgades svinību programma ārvalstīs ar īpašām tematiskajām prioritātēm. Izvērtējuma ietvaros atzīts, ka Latvijas simtgades finansējums ļāva notikt plašai kultūras apmaiņai ar diasporas tautiešiem.

26% **Latvijas iedzīvotāju** norāda, ka Latvijas simtgades svinību pasākumi rosināja apzināt savas dzimtas un/vai dzimtās vietas vēsturi. Savukārt, 40% **kultūras sektora pārstāvju** atzīst, ka Programma ļāva iesaistīt lielu skaitu tautiešu ārvalstīs. **Secināms**, ka 5. mērķa rezultāti vairāk izpaužas kā horizontāla ietekme, taču ir konstatēts, ka ¼ daļa Latvijas iedzīvotāju norāda, ka Latvijas simtgades svinību pasākumi rosināja apzināt savas dzimtas un/vai dzimtās vietas vēsturi. Savukārt, kultūras sektora pārstāvji atzīst, ka Programma ļāva iesaistīt lielu skaitu tautiešu ārvalstīs, kas tiek apliecināts arī diasporas pārstāvju izteikumos. Minētie dati liecina, ka programmas aktivitātes ir vērstas uz 5. mērķa sasniegšanu un tiek nodrošināta ietekme definēto rezultātu jomās, kas spilgtāk izpaužas dzimtu un kopienu vēstures izzināšanā un saiknes stiprināšanā starp Latvijas valsti un diasporu.

6. mērķis “Stiprināt jauniešu radošo iniciatīvu un piederības sajūtu Latvijai”. Mērķa sasniegšanai definēti trīs sasniedzamie rezultāti: 1) aktivizēta jauniešu pašiniciatīva un līdzdalība; 2) padziļinātas jauniešu zināšanas un izpratne par Latvijas valsts tapšanu un vēsturi; 3) paplašināta jauniešu kultūras pieredze un attīstītas kultūras vajadzības.

Nacionālajā pasākumu plānā no 286 pasākumiem kopumā uz 6. mērķa sasniegšanu tika plānoti 92 pasākumi, no kuriem 90 tika realizēti, bet 2 netiks realizēti. Neskatoties uz salīdzinoši nelielo aktivitāšu skaitu, jauniešus kā īpašu mērķauditoriju Latvijas simtgades svinību programmā izceļ gan tas, ka Latvijas simtgades programmas pārvaldībā (skatīt detalizētāk 4. nodaļu) kā atsevišķa struktūra tika iesaistīti Latvijas jaunieši, gan tas, ka Programmas ietvaros tika attīstīta “Latvijas skolas soma” iniciatīva (skatīt atbilstošo sadaļu pie Lielnotikumiem). Eksperti neviennozīmīgi vērtē jauniešu līdzdalības izpausmes konkrētu pasākumu ieviešanā, taču kā īpašu Programmas rezultātu atzīst iniciatīvu “Latvijas skolas soma”, kas laikā no 2018. gada līdz 2021. gadam izaugusi par Latvijas mēroga kultūrizglītības programmu. Tā funkcionē kā kompleksa, starpdisciplināra programma, kas apvieno resursus, lai attīstītu kultūras izpratnes un izpausmes kompetenci, paaugstinātu izglītības kvalitāti, mazinātu sociālo nevienlīdzību, tā stiprinot jaunās paaudzes pilsoniskuma un valstiskās piederības apziņu.²²⁸

Daļa ekspertu kā ieguldījumu jauniešu pašiniciatīvas un līdzdalības stiprināšanā min VISC īstenoto pasākumu ciklu “Pilsoniskās līdzdalības un labo darbu maratons”, kas bija skolu jaunatnes piederības sajūtas un identitātes veicināšanas pasākumu cikls vietējā, reģionālā un nacionālā mērogā.

Neskatoties uz ekspertu neviennozīmīgo vērtējumu attiecībā uz jauniešu iesaisti Programmas pasākumu ideju attīstībā un ieviešanā, **Latvijas iedzīvotāju aptaujas** dati liecina, ka jauniešu segmentā izpaužas plašāka Programmas ietekme daudzos rezultātos. Jauniešu (18–25 gadi) segmentā ir lielāks pozitīvu vērtējumu īpatsvars (salīdzinājumā ar vidējo rādītāju) šādos Programmas rezultātos: 1) “ļāva man izjust lepnumu par Latviju”, 2) “ļāva man piedzīvot svētķu sajūtu, emocionālus un savijņojošus brīžus”, 3) “padziļināja manu izpratni un zināšanas par Latvijas valsts vēsturi, tās attīstībā nozīmīgiem notikumiem”, 4) “rosināja apzināt manas dzimtas un/vai dzimtās vietas vēsturi”, 5) “ļāva man uzzināt, ka šajos gados savu simtgadi svin vairākas nacionālas institūcijas (Latvijas Nacionālā bibliotēka, Latvijas Universitāte, Latvijas Nacionālie bruņotie spēki, Latvijas Mākslas akadēmija, Dailes teātris u.c.)”, 6) “paplašināja manas zināšanas par Latvijas valsts saikni ar citām Eiropas valstīm, to sadarbību zinātnē, mākslā, ekonomikā, politikā”, 7) “ļāva man iepazīt līdz šim nezināmas/neredzētas Latvijas kultūras un dabas vietas”. Jaunieši ir bijuši vidēji aktīvāki arī visās Latvijas simtgades programmas līdzdalības formās: ideju un priekšlikumu radīšanā (ģimenē, interešu grupā, kopienā,

²²⁸ Pieejams: <https://www.km.gov.lv/lv/latvijas-skolas-soma>, skatīts 2.12.2021

novadā, pilsētā u.tml.) par to, kā svinēt/atzīmēt Latvijas simtgadi; dažāda mēroga (ģimenes, interešu grupas, kopienas, novada, pilsētas, valsts) aktivitāšu organizēšanā un nodrošināšanā, piedaloties pasākumos kā dalībniekam un dalība pasākumos kā skatītājam/ klausītājam.

Secināms, ka Programmas ir nodrošinājusi ietekmi uz jauniešu auditoriju, neskatoties uz ekspertu kritiskajiem vērtējumiem jautājumā par jauniešu radošo iniciatīvu attīstības potenciālu Programmas izstrādes laikā. Programmas rezultāti jauniešu segmentā rada lielāku ietekmi nekā vidēji Latvijas iedzīvotājos. Kultūrizglītības programma “Latvijas skolas soma” tiek vērtēta kā radikāla Latvijas kultūrizglītības reforma ar multiplu ietekmi uz izglītības, kultūras, līdzdalības un partnerības kopienu procesiem plašākā mērogā. Dati liecina, ka programmas aktivitātes ir vērstas uz 6. mērķa sasniegšanu un tiek nodrošināta ietekme definēto rezultātu jomās.

7. mērķis “Radīt paliekošas 21. gadsimta Latvijas vērtības, simbolus un jaunrades darbus”. Mērķa sasniegšanai definēti trīs sasniedzamie rezultāti: 1) attīstītas jaunas tradīcijas; 2) radīti jauni kultūras un dabas pieredzējuma formāti Latvijas skolas somas ietvaros; 3) radīti Latvijas simtgadei veltīti mākslas darbi (mūzikā, teātrī, dejā, literatūrā, vizuālajā mākslā utt.). Nacionālajā pasākumu plānā no 286 pasākumiem kopumā uz 7. mērķa sasniegšanu tika plānoti 125 pasākumi, no kuriem 118 tika realizēti, viens vēl notiks, bet 6 netiks realizēti.

Pasākumi mērķa sasniegšanai plānoti visās tematiskajās līnijās: visvairāk otrajā, bet vismazāk – pirmajā tematiskajā līnijā.

Eksperti atzīst, ka vairākās Latvijas apdzīvotās vietās pašvaldības un kopienas uzsāka jaunas vietējās tradīcijas un rituālus, kas saistīti gan ar valsts svētku svinēšanu, gan ar kultūras mantojuma saglabāšanas praksēm, gan ar dažādām sabiedrības līdzdalības aktivitātēm. Nacionālā mērogā attīstījušās jaunas rituālās prakses Latvijas neatkarības atjaunošanas svinībām 4. maijā (Baltā galdauta svētki), kurus 39% Latvijas iedzīvotāji 2021. gada aptaujā atzīst kā Programmas notikumu ar paliekošu vērtību. Viedokļi dalās par to, vai Programmas ietvaros radītas kādas mākslinieciskas vērtības, kas savulaik varētu pretendēt uz kultūras kanona statusu, tomēr tiek uzsvērts Programmas ieguldījums izcilu mākslinieciskās jaunrades darbu radīšanā, jo īpaši izceļot Programmas daļu “Latvijas filmas Latvijas simtgadei”. Kā īpašs rezultāts ar ilgtermiņa ietekmi tiek skatīta arī kultūrizglītības programma “Latvijas skolas soma”, ko raksturo kvantitatīvi apjomīgs norišu skaits: vidēji 14 000 norišu mācību gada laikā²²⁹, kā arī šīs programmas piedāvājumu ik gadu izmantojušo dalībnieku skaits: katru gadu vairāk nekā 200 000 skolēnu²³⁰.

Latvijas iedzīvotāju aptaujā 2021. gada oktobrī tikai 10% Latvijas iedzīvotāju (18–75) norāda, ka, viņuprāt nevienam aptaujā piedāvātajiem Programmas pasākumiem nav paliekoša vērtība, taču 77% respondentu norāda kādu no nosauktajām. Dati liecina, ka paliekoša vērtība iedzīvotāju vērtējumā galvenokārt skatīta tradicionālām un sabiedrībā zināmu rituālu stabilitāti ieguvušām kultūras praksēm, kuras papildina Latvijas simtgades filmu programma un Nacionālā enciklopēdija, t.sk. elektroniskā formā.

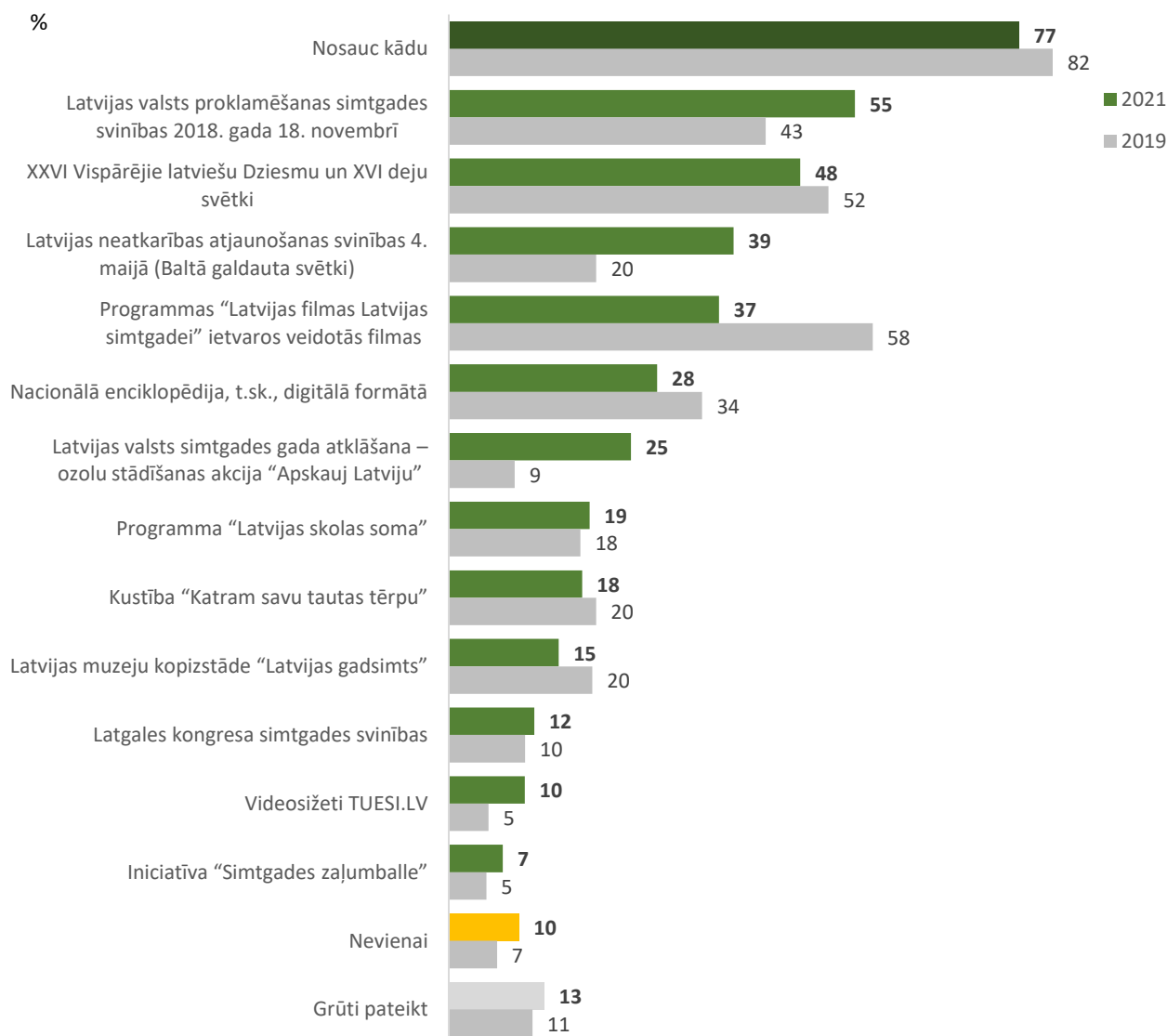
²²⁹ Māra Rozenberga (2021) *Latvijas valsts simtgades svinības*. Nacionālā enciklopēdija. Pieejams: <https://enciklopedija.lv/skirklis/132101-Latvijas-valsts-simgades-svin%C4%ABbas>

²³⁰ Turpat.

Grafiks 15. Latvijas iedzīvotāju vērtējums par Latvijas simtgades norišu paliekošo vērtību: Salīdzinājums: 2021.g. vs 2019.g. (%)

Bāze: visi respondenti, [2019: n=1005; 2021: n=1005] (Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 75 gadiem).

Jautājums anketā: Kurai/kurām no šīm Latvijas valsts simtgades norisēm, Jūsaprāt, ir paliekoša nozīme?

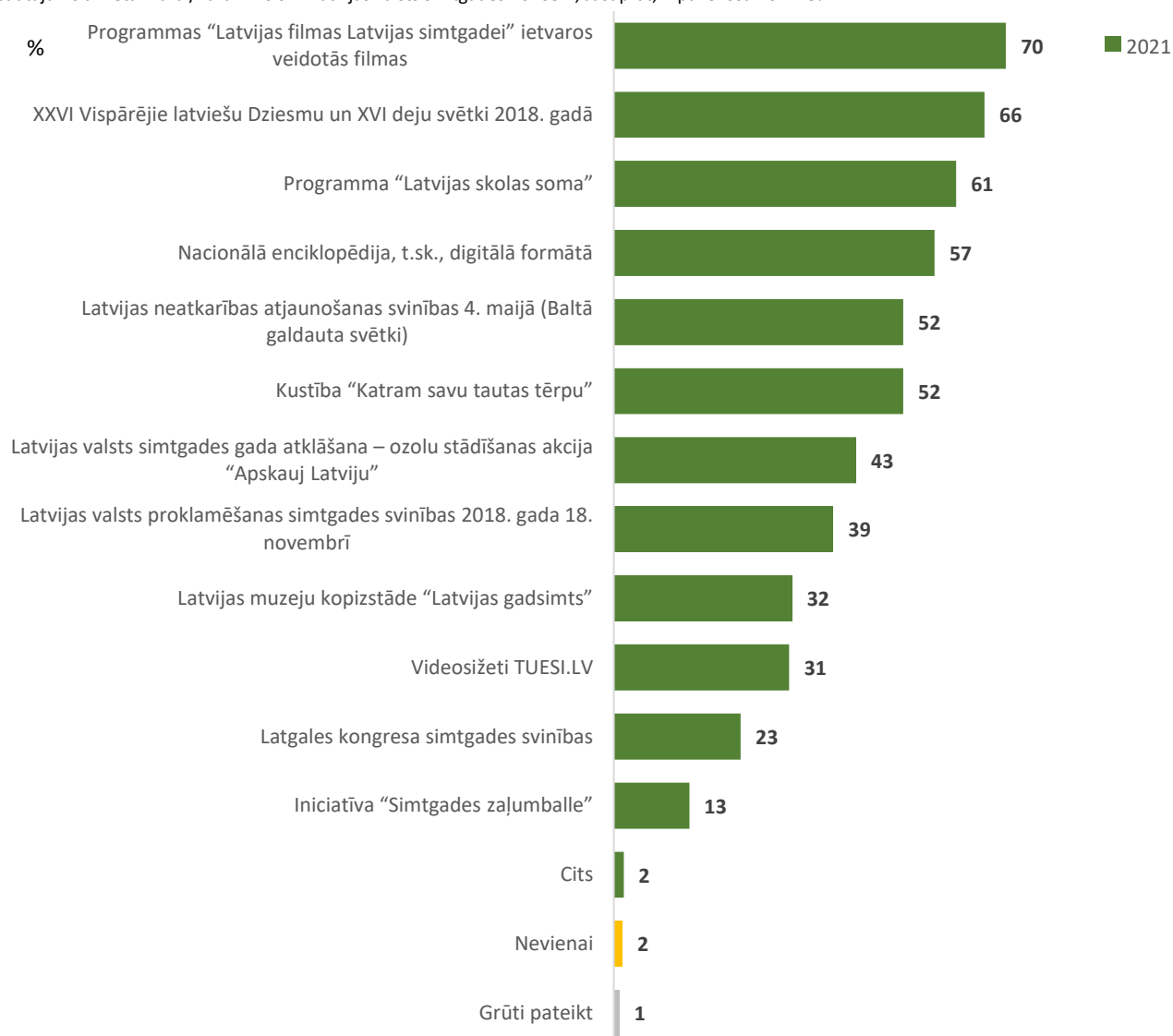
17% Latvijas iedzīvotāju aptaujā atzīst, ka Latvijas simtgades programma ļāva iesaistīties jaunu tradīciju izveidē, savukārt, "Pārskatos par Latvijas valsts simtgades pasākumu plānam 2017.–2021. gadam īstenošanai piešķirtā valsts budžeta finansējuma izlietojumu 2017.–2021. gadā" ir raksturoti, kādi Latvijas simtgadei veltīti mākslas darbi (mūzikā, teātrī, dejā, literatūrā, vizuālajā mākslā utt.) ir radīti.

Kultūras sektora operatoru aptaujas dati liecina, ka, salīdzinājumā ar Latvijas iedzīvotājiem (18–75), lielāks skaits kultūras jomā nodarbinātie saskata norišu paliekošo nozīmi. Vairāk nekā 50% no šīs aptaujas mērķauditorijas paliekošu nozīmi saskata sešām no piedāvātajām norisēm.

Grafiks 16. Kultūras sektora pārstāvju vērtējums par Latvijas simtgades norišu paliekošo vērtību (%)

Bāze: visi respondenti, [2021: n=393] (kultūras sektora aktori).

Jautājums anketā: Kurai/kurām no šīm Latvijas valsts simtgades norisēm, Jūsaprāt, ir paliekoša nozīme?

Secinājums. Ekspertu skatījumā paliekoša vērtība ir gan Programmas ietvaros īstenotajām kultūras rituālajām praksēm, gan radītiem jaundarbiem, gan sadarbības formām starp dažādiem tautsaimniecības sektoriem, gan izveidotajām partnerībām, kas radīja aizsākumu jaunām iniciatīvām, kas turpinās. Arī Latvijas iedzīvotāji atzīst, ka nākotnē noteikti jāturpina atbalsts Latvijas filmu jaunradei, Latvijas skolas somas programmai, Baltā galdauta tradīcijai, kas aizsākta tieši Latvijas simtgades programmas ietvaros. Minētie dati liecina, ka programmas aktivitātes ir vērstas uz 7. mērķa sasniegšanu un tiek nodrošināta ietekme definēto rezultātu jomās.

8. mērķis "Vēstīt par Latviju kā aktīvu un atbildīgu starptautisko un starpkultūru attiecību veidotāju".

Mērķa sasniegšanai definēti divi sasniedzamie rezultāti: 1) publiskās diplomātijas pasākumi Latvijā; 2) publiskās diplomātijas pasākumi ārvalstīs. Nacionālajā pasākumu plānā no 286 pasākumiem kopumā uz 8. mērķa sasniegšanu tika plānoti 114 pasākumi, no kuriem 110 tika realizēti, viens vēl notiks, bet 3 netiks realizēti. Pasākumi mērķa sasniegšanai plānoti visās tematiskajās līnijās: visvairāk otrajā un trešajā, bet vismazāk – pirmajā tematiskajā līnijā.

Ekspertu skatījumā šī mērķa sasniegšanā noteikta loma bija vairākām valsts institūcijām – Latvijas Republikas Saeimai, Prezidenta kancelejai, Aizsardzības ministrijai, Ārlietu ministrijai, Iekšlietu ministrijai, Valsts Kancelejai, bet vadošo lomu uzņēmās Kultūras ministrija. Uzsvērts, ka Latvijas valsts simtgades svinības bija

labs pamatojums un ietvars publiskās diplomātijas pasākumu ietvaram, kaut ne vienmēr visas institūcijas iesaistījās ar vienādu intensitāti un ieinteresētību visā Programmas garumā.

Secinājums. Pārskatos par Latvijas valsts simtgades pasākumu plānam 2017.–2021. gadam īstenošanai piešķirtā valsts budžeta finansējuma izlietojumu 2019., 2020. un 2021. gadā ir raksturoti publiskās diplomātijas pasākumi Latvijā un ārvalstīs. Latvijas iedzīvotāju aptaujā konstatēts, ka 18% iedzīvotāju atzīst, Latvijas simtgades programma ļāva iegūt informāciju par Latvijas starptautiskajām un kultūras diplomātijas aktivitātēm, kas veltītas Latvijas simtgadei. Kopumā dati liecina, ka programmas aktivitātes bija vērstas uz 8. mērķu sasniegšanu, tika nodrošināta ietekme definēto rezultātu jomās, kaut sabiedrības īpatsvars, kas šo ietekmi apzinās veido 1/5 daļu no Latvijas iedzīvotājiem (18–75).

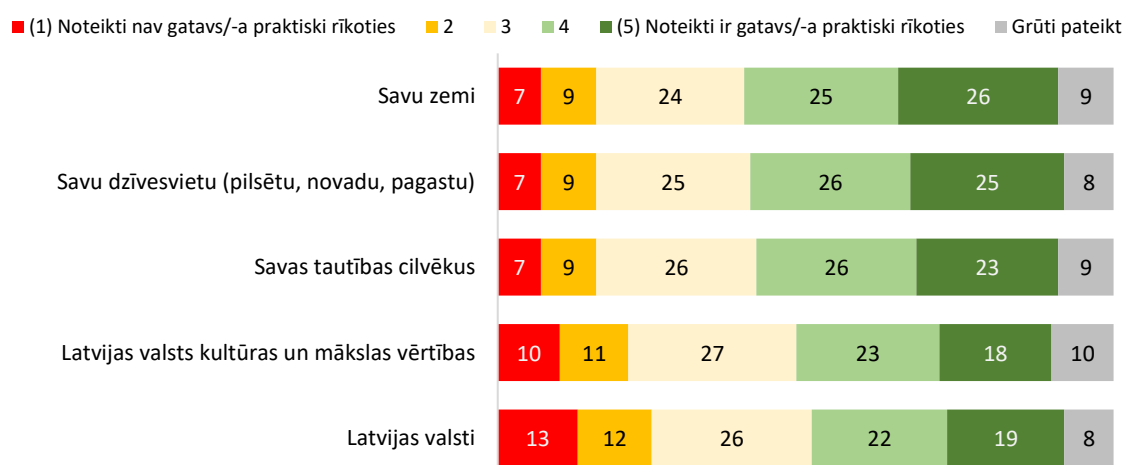
Apzinot Programmas ieguldījumu astoņu mērķu sasniegšanā gan laika posmā 2019., 2020., 2021. gadā, gan programmā kopumā, secināms, ka pasākumu ietekme saturiskā izteiksmē ir sasniegusi plānoto, īpašu ietekmi nodrošinot sabiedrības grupās, kuras pirms Programmas ieviešanas bija lojālākas Latvijas valstij un nacionālās kultūras vērtībām. Latvijas valsts simtgades svinību virsmērķis – stiprināt Latvijas sabiedrības valstsgribu, piederības sajūtu valstij un mīlestību pret zemi, rosinot pašorganizējošus procesus un sadarbību ir sasniegts. To apliecina mērķtiecīgi un stratēģiski plānotās, sektorāli un idejiski sazarotās, kompleksās daudzgadīgās programmas pasākumu ieviešana.

Grafiks 17. Latvijas iedzīvotāju vērtējums par gatavību praktiski rīkoties (%)

Bāze: visi respondenti, [2021: n=1015].

Jautājums anketā: A4. Vai Jūs brīvprātīgi būtu gatavs/-a praktiski rīkoties, lai sniegtu atbalstu un aizsargātu savu valsti, savas tautības cilvēkus, savu zemi, savu dzīvesvietu, Latvijas valsts kultūras un mākslas vērtības?

Lūdzu, novērtējiet katru no šīm lietām skalā no 1 līdz 5, kur "1" nozīmē "noteikti neesmu gatavs/-a praktiski rīkoties", bet "5" – "noteikti esmu gatavs/-a praktiski rīkoties".

Mērķa sasniegšanu apliecina arī Latvijas sabiedrības priekšstati 2021. gada oktobrī par gatavību aizsargāt savu valsti, savas tautības cilvēkus, savu zemi, savu dzīvesvietu, Latvijas valsts kultūras un mākslas vērtības. 40%–50% Latvijas iedzīvotāji pauž savu lojalitāti un patriotismu visām vērtībām, kas iekļautas Programmas virsmērķī.

2.5. Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanu sekmējošie un kavējošie faktori

Šajā apakšnodaļā sniedzam ieskatu Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanu ietekmējošajos faktoros no pētījuma respondentu skatu punkta (ekspertu un iesaistīto pušu intervijas; fokusgrupas; kultūras operatoru aptauja). Īsi raksturosim faktoros, kas ietekmēja Programmas īstenošanu visā periodā (balstoties uz Starpposma izvērtējumā identificēto), kā arī papildus raksturosim tos faktoros, kas īpaši ietekmēja Programmas norisi 2019.–2021. gadā.

Kultūras operatoru aptaujas (2021.) dati liecina, ka 16% aptaujāto saskārās ar grūtībām Latvijas valsts simtgades norišu īstenošanā; gandrīz puse (45%) apliecina, ka nebija nekādu grūtību.

Starpposma izvērtējumā sekmējošie un kavējošie faktori tika identificēti sekojošās jomās: pārvaldības sistēma, Programmas kvalitāte, dažādu pušu iesaiste programmas īstenošanā, komunikācija, datu uzkrāšana un pieejamība analīzei. Papildus šiem faktoriem Programmas noslēdzošajos gados kā aktuāli faktori tika identificēti tādi, kas veicina vai kavē Programmas turpināšanos ilgtermiņā; kā arī visnozīmīgākais kavējošais faktors – Covid-19 pandēmijas ietekme.

Šādu faktoru identificēšana īpaši būtiska, lai sekmētu iegūtās pieredzes tālāk nodošanu, zināmas pēctecības turpināšanos liela mēroga sabiedrisku un kultūras programmu īstenošanā.

2.5.1. Sekmējošie faktori

Pārvaldība

Personāla (Latvijas Simtgades biroja, Kultūras ministrijas amatpersonu) kompetence un kapacitāte, pēctecība ar iepriekš rīkotajiem lielajiem pasākumiem (Rīga – Eiropas Kultūras galvaspilsēta 2014, Latvijas Prezidentūra Eiropas Savienības Padomē), spēja pārlicinoši uzņemties koordinējošo lomu.

Veiksmīga horizontālās pārvaldes struktūras izveide: operacionālajās darba grupās, komisijās, komitejās iesaistot plašu loku dažādu nozaru ekspertu un institūciju pārstāvju, tādējādi apvienojot dažādas kompetences un veidojot plašu pārstāvniecību un uzturot uz sadarbību vērstas attiecības.

Aktīva un proaktīva dažādu partneru (ministriju, padotības iestāžu, pašvaldību) iesaiste programmas realizācijā.

Iedzīvotāju un uzņēmumu aktivitāte, līdzfinansējot un finansējot simtgades pasākumus un iniciatīvas, kas ļāvis daudzveidot finanšu avotus, t.sk. mazināt dažu negatīvu faktoru ietekmi (piemēram, virknes nozīmīgu kultūras projektus finansējošās bankas ABLV likvidācijas process).

Pamata finansējuma stabilitāte un stabils politiskais atbalsts: sākotnēji apstiprinātais plāns un iedalītais finansējums ir palicis nemainīgs.

Sabiedrības grupu iesaiste Latvijas simtgades svinību ideju izstrādē tālāk nodrošināja viņu aktīvu līdzdalību aktivitātēs un palīdzēja sasniegt Latvijas simtgades mērķus.

Programma

Izveidotā programma ir daudzdimensionāla un dinamiska, uzsver daudzveidību, atklāj dažādus, arī neviennozīmīgus, vēstures slāņus. Programma ļauj uzrunāt dažādas mērķauditorijas, dod iespēju katram atrast sev piemērotas aktivitātes. Programma tematiski strukturēta pa gadiem, kas izveido noteiktu vienojošu ietvaru.

Svētku ilgums (pieci gadi) ļāva radīt paliekošus efektus, deva iespēju iesakņoties atsevišķiem pasākumiem, sākt mainīt un ietekmēt sabiedrības viedokli, pakāpeniski panākt plašu iesaisti.

Iesaiste

Iedzīvotāju un dažādu organizāciju aktivitāte nodrošinot līdzdalību Latvijas simtgades svinībās, nākot ar savām iniciatīvām, papildinot Programmu.

Plaša spēlētāju loka iesaiste, t.sk. ģeogrāfiski plašs pārklājums, iesaistot arī spēlētājus no mazām apdzīvotām vietām, individuālus cilvēkus, ģimenes, reģionus u.tml.

Veiksmīga diasporas organizāciju un indivīdu iesaiste; Latvijas un starptautisko partneru iesaiste, sinerģija kultūras un publiskās diplomātijas programmās.

Komunikācija

Augsta mediju atsaucība Latvijas simtgades notikumiem un notikumu ievērojamā rezonanse, veiksmīga un noturīga sadarbība ar sabiedriskajiem un privātajiem masu medijiem, prasmīgi izmantoti sociālie mediji.

Datu uzkrāšana un pieejamība analīzei

Simtgades biroja mājas lapā pieejami institūciju pārskati par nacionālā pasākumu plāna 2017. – 2021. gadam īstenošanu, kas ir saturiski bagāts datu avots. Pēc Starposma izvērtējuma un Valsts kontroles ierosinājuma atskaites papildinātas ar informāciju, kas ļauj labāk analizēt informāciju par atbilstību simtgades virsmērķim, uzdevumiem u.c.

Simtgades biroja mājas lapā izveidots aktivitāšu kalendārs; mirkļbirku mākonis ļauj meklēt dažādas iniciatīvas un norises.

VKKF mājas lapā pieejami visus Latvijas simtgades konkursu rezultāti, kuros norādīts īstenotāju juridiskais statuss.

Daudzu institūciju mājas lapās atrodama informācija preseij, kas sniedz detalizētāku ieskatu nacionālā pasākumu plāna un papildus īstenoto pasākumu norisē. Tas palīdz iegūt zināmu ieskatu notikušajā un rezultātos.

Programmas attīstība ilgtermiņā

Vairākām norisēm Programmas konteksts un nozīmīgie finansiālie resursi ļāva spilgti atklāt saikni starp lielākiem ieguldījumiem resursiem un sasniegtajiem rezultātiem un pozitīvu ietekmi uz nozares attīstību, līdz ar to tas palīdz arī turpmāk labāk argumentēt nepieciešamā finansiālā atbalsta turpinājumu. Informanti min vairākas iniciatīvas kā tādas, kurām noteikti būtu jāturpina finansiālais atbalsts – Latvijas literatūras un grāmatniecības sasniegumi starptautiskā mērogā, Latvijas filmu nozares attīstība, programma “Latvijas skolas soma”.

Vairākām Programmas norisēm tika meklēti un atrasti risinājumi, lai tās turpinātos arī turpmākajos gados pēc Programmas noslēguma. Ir piešķirts finansējums (2,5 miljoni eiro), lai 2022. gadā turpinātos kultūrizglītības programma “Latvijas skolas soma”²³¹.

Kultūras operatoru/radošo personu aptaujā (2021.) 42% respondentu atzīst, ka ir tādas norises, ko uzsāka Programmas ietvaros un īsteno vai plāno īstenot arī turpmāk.

Covid-19 pandēmija

Kopumā kultūras sektorā iespējams identificēt atsevišķus Covid-19 pandēmijas ietekmes pozitīvos aspektus, piemēram, atsevišķu digitālu risinājumu ieviešana projektu īstenošanā. Programmas kontekstā kā spilgtu piemēru var minēt kultūrizglītības programmu “Latvijas skolas soma” – līdz šim programmas uzstādījums paredzēja, ka tajā ietilpst klātienē norises. Lai sniegtu atbalstu skolām attālinātā mācību procesa īstenošanā, samazinātu neaptverto skolēnu skaitu, atbalstītu kultūras iestādes, tika rosināts papildināt programmas “Latvijas skolas soma” piedāvājumu ar maksas digitālajām kultūras norisēm.²³² Tāpat Covid-19 ierobežojumu dēļ pieauga atsevišķu Programmas norišu nozīme, piemēram, Nacionālās enciklopēdijas satura izmantošana skolēnu un pedagogu darbā.

Tomēr informanti attiecībā uz Programmas īstenošanu Covid-19 pandēmiju vairāk skata kā vienu no nozīmīgākajiem ierobežojošiem faktoriem.

2.5.2. Kavējošie faktori

Īsumā raksturosim Programmas kavējošos faktoros, tos strukturējot atbilstoši iepriekšējā nodaļā konstatētajām ietekmes jomām. Visnozīmīgākais kavējošais faktors tieši Programmas noslēdzošajos gados (2020.–2021.) saistīts ar Covid-19 pandēmijas ierobežojumiem un cita veida ietekmi.

²³¹ Programma “Latvijas skolas soma” turpināsies arī 2022. gadā. Pieejams: <https://www.lv100.lv/jaunumi/programma-latvijas-skolas-soma-turpinasies-ari-2022-gada/>

²³² Latvijas valsts simtgades rīcības komitejas (izveidota ar Ministru kabineta 2015. gada 5. februāra rīkojumu Nr. 63 “Par Latvijas Republikas simtgades rīcības komiteju”) sēdes protokols Nr. 4, 2020. gada 16. novembrī.

Pārvaldība

Iesaistīto pušu daudzveidība un sadarbības ievērojami mērogi nozīmē arī sarežģītu pārvaldības, koordinācijas un komunikācijas modeli. Daļēji šo apgrūtina arī Rīcības komitejā iesaistīto pārstāvju vairākkārtēja maiņa, vēlēšanu u.c. rezultātā mainoties institūciju amatpersonām. Tiek atzīts, ka sadarbība starp dažādajām valsts institūcijām nebija pietiekami integrēta, vairāk katrai institūcijai darbojoties atsevišķi sava finansējuma ietvaros.

Nepieciešamība pasākumu organizēšanā un lēmumu izmaiņu apstiprināšanā sekot formālām procedūrām, birokrātiskiem noteikumiem (Latvijas Simtgades birojs ir Kultūras ministrijas struktūrvienība; visas izmaiņas jāapstiprina Ministru Kabinetā). Šī negatīvā aspekta ietekmi mazināja Simtgades biroja fleksibilitāte, darbinieku atsaucība, spēja reaģēt uz izmaiņām.

Simgades biroja darbinieku relatīvi nelielais skaits iepretī ārkārtīgi plašajam koordinēšanas un organizēšanas darba apjomam, kas palielina izdegšanas iespējamību intensīvos apstākļos ilgākā laika posmā. 2019.–2021. gadā darbinieku skaits pakāpeniski samazinājās vēl vairāk, līdz ar to daļa no uzsāktajām iniciatīvām neturpinājās līdzšinējā apmērā (piemēram, sadarbība ar reģionu koordinatoriem).

Administratīvais slogs nacionālā pasākumu plāna īstenotājiem – atskaitīšanās vairākām institūcijām.

Politiski ekonomisko apstākļu ietekme (vēlēšanas, politiķu un amatpersonu maiņa, bankas ABLV likvidācija, kas atstāja ietekmi uz visu kultūras sektora finansējumu, t.sk. Latvijas simtgades programmas projektu līdzfinansējumu), kam tomēr tika atrasts risinājums un tas neradīja būtiskus satricinājumus. Kopš 2019. gada 8. jūlija Latvijas Valsts prezidents ir Egils Levits, nomainot amatā Raimondu Vējoni, kurš bija aktīvi iesaistīts Programmas veidošanā un īstenošanā (tai skaitā Programmas kulminācijas gadā – 2018. gadā), kā arī bija tās patrons. Programmas veidotāji atzīst, ka kopš 2019. gada sadarbība ar politisko vadību, prezidentu un ministru prezidentu, vairs nebija tik aktīva, jo simtgades programma jau bija izskaņas fāzē. 2019. gada jūlijā notiek arī kultūras ministru maiņa – Daci Melbārdi nomaina Nauris Puntulis. 2021. gadā notiek pašvaldību vēlēšanas un reforma.

Kā zināmu nestabilitāti Programmas veidotāji min to, ka finansējums tika apstiprināts uz trīs gadiem. Tāpat arī citi finansējuma avoti bija īstermiņa, kas radīja zināmu nestabilitāti projektu īstenotājiem.

Programma

Laika ziņā izvērstā pasākumu norise, ar risku radīt nogurumu kultūras operatoru vidū, grūtības noturēt komunikāciju vienlīdz aktīvu.

Augsti piesātinātajā pasākumu un iniciatīvu programmā dažām iniciatīvām varēja rasties grūtības ar dažādas puses savienojōša īstenošanas mehānisma izveidi un “noturēšanu”, kā tas notika ar iniciatīvu dāvināt brīvprātīgā laiku simtgades rīkošanai.

Daudzdimensionāla un dinamiska programma dažbrīd radīja arī sadrumstalotības risku, īpaši dažādu auditoriju uzrunāšanā. Atvērtā ietvara koncepts, piederības zīmes pieejamība dažbrīd raisīja komentētāju pārmetumus.

Iesaiste

Programmas pieeja, vērstoties pie visas Latvijas sabiedrības un izvēloties neseģmentēt auditoriju, varēja radīt izaicinājumus sasniegt atsevišķas grūtāk iesaistāmas mērķgrupas.

Zināmā sabiedrības daļā tomēr saglabājās nevēlēšanās iesaistīties, kā arī tika pausta neizpratne/skepsē/kritika par publiskās naudas izmantošanu valsts dzimšanas dienas svinībām.

Depopulācija ārpus lielajām pilsētām radīja zināmus draudus līdzdalīgai, svētku noskaņu radošai pasākumu norisei.

Jauniešu pārstāvniecības un ierastās līdzdalības formas ne vienmēr atbilst mūsdienu jauniešu prioritātēm, iespējām, ierobežojumiem. Intensīvajā programmas īstenošanas gaitā ne vienmēr sniegts pietiekams (sadzīvisks) atbalsts brīvprātīgo darbam.

ievērojamais darba apjoms var mazināt iespējas izvērtēt kļūdas un identificēt to risinājumus, dokumentēt labo pieredzi turpmākai izmantošanai.

Komunikācija

Mediju plašā reakcija uz atsevišķu pasākumu/radošo neveiksmju kvalitāti radīja negatīvu efektu sabiedriskajā telpā un nevajadzīgu administratīvo resursu patēriņu.

Datu uzkrāšana un pieejamība analīzei

Tikai daļēji pieejami pārskatu dati par nacionālā pasākumu plāna 2017.–2021. gadam (tie līdz šim nebija jāsniedz institūcijām, kas finansē pasākumus no sava pamatbudžeta).

Līdz šim pārskatos lietoti dažādi veidi pasākumu mērķu, mērķgrupu, sadarbības partneru veidu, paliekošo vērtību definēšanai. Lai arī pēc Starpposma izvērtējumā rekomendētā, tika izstrādātas Vadlīnijas projektu īstenotājiem, tomēr dati pārskatos nav pilnvērtīgi salīdzināmi (piemēram, par mērķgrupām un sasniegtās auditorijas skaitu).

VKKF datu uzkrāšanas sistēma neparedz iespēju analizēt atbalstīto projektu mērķus un mērķgrupas.

Simtgades biroja pasākumu kalendāra kategorijas nekonsekventas un nepārskatāmas: tajā ietveras divas mērķgrupas, divi īpašie nacionālā pasākumu plāna pasākumi, bet pārējais ir atsevišķi kultūras pasākumu veidi. Tas ierobežo iespējas analizēt datus par notikušo/paveikto.

Programmas attīstība ilgtermiņā

Programmas īstenošanai raksturīgs liela mēroga pasākumu sporādiskais raksturs. Programmas norišu īstenošanai tika piesaistīts papildu finansējums, kas pēc Latvijas valsts simtgades programmas beigām neturpinās. Attiecīgi daudzas no iniciatīvām netiks turpinātas finansējuma trūkuma dēļ.

Covid-19 pandēmija

Covid-19 pandēmija atstāja nozīmīgu ietekmi uz Programmas norisi 2020.–2021. gadā.

“Latvijas valsts simtgades svinību nacionālais pasākumu plāns 2017.–2021.” ietvaros netika realizēti 29 pasākumi. Tāpat tika atcelti vai pārtraukta īstenošana daudzās citām aktivitātēm gan Latvijā, gan ārvalstīs.

Būtiski samazinājās plānotā pasākumu auditorija.

Samazinājās mediju uzmanība Programmas aktivitātēm.

Covid-19 pandēmija radīja nozīmīgas organizatoriskas problēmas Programmas atbildīgajām institūcijām. Administratīvais resurss tika tērēts birokrātisku šķēršļu mazināšanai.

3. PĀRVALDĪBA UN PĀRSTĀVĪBA. LĪZDĀLĪGAS PĀRVALDĪBAS MODEĻA ATTĪSTĪBA; TAUTSAIMNIECĪBAS NOZARU, VALSTS PĀRVALDES STRUKTŪRU UN PILSONISKĀS SABIEDRĪBAS INICIATĪVU PĀRSTĀVĪBA. PROGRAMMAS INSTITUCIONALIZĀCIJA

Latvijas valsts simtgades svinību programmas izstrādes un ieviešanas procesu raksturo līdzdalīgās pārvaldības principi, kas mērķtiecīgi vērsti uz dažādu sabiedrības grupu iesaisti, visu nozīmīgāko tautsaimniecības jomu ideju un interešu pārstāvēšanu, kā arī pilsoniskās sabiedrības iniciatīvu iekļaušanu Programmā. Šajā nodaļā raksturosim pārvaldības un interešu pārstāvēšanas nodrošinājumu, kā arī vērtēsīm šo procesu atbilstību un saikni ar Programmas prioritātēm, virsmērķi un mērķiem. Tāpat raksturosim pārmaiņas 2019.–2021. gadā.

3.1. Programmas izstrādes un ieviešanas pārvaldības raksturojums

3.1.1. Latvijas valsts simtgades pārvaldības principu raksturojums

Starpposma izvērtējumā tika konstatēts, ka Latvijas valsts simtgades svinību programma tās pārvaldības un izvirzīto mērķu sasniegšanas kontekstā vērtējama kā Latvijā (līdz šim) viskomplicētākais, laika ziņā ietilpīgākais pasākumu kopums (programmas norise ilgst piecus gadus no 2017. līdz 2021. gadam, organizatoriskie darbi uzsākti jau 2014.–2015. gadā). Izstrādājot Programmas ieceres un pārvaldības modeli, kā arī ņemot vērā Latvijas valsts simtgades mērķus un salīdzinoši nelielos pieejamos finanšu resursus, bija nepieciešams izveidot tādu pārvaldības modeli, kas nodrošinātu maksimāli augstu cilvēkresursu un finanšu resursu piesaisti, iesaistītu dažādas institūcijas, lai panāktu ieguldījumu mērķtiecību un esošo resursu efektīvu izmantojumu. Programma tika veidota kā nacionāla mēroga iniciatīva, kur vienlīdz aktīvi iesaistās gan publiskais, gan nevaldības sektors neatkarīgi no darbības jomas, tādējādi nodrošinot visdažādāko institūciju un organizāciju līdzdarbību simtgades programmas īstenošanā.

Lai arī Latvijas valsts simtgades programmai izvirzītais virsmērķis un mērķi kopumā ir vērsti uz attieksmes maiņu sabiedrībā, tomēr no **pārvaldības un menedžmenta viedokļa varam analizēt Latvijas valsts simtgades rīkošanu kā liela mēroga pasākumu.**

Liela mēroga pasākumos sabiedriskā līdzdalība visbiežāk tiek aktivizēta strukturētā veidā – dažādās aktivitātēs iesaistot nevalstiskās organizācijas vai brīvprātīgos. Saskaņā ar simtgades svinību programmatiskajiem uzstādījumiem vairākās valstīs (Somijā – “kopā”, Igaunijā – “dāvināsim Igaunijai dāvanas”, Latvijā – “es esmu Latvija”), radās nepieciešamība pēc plašas sabiedrības iesaistes, meklējot arī jaunas formas, tai skaitā pārvaldībā iesaistot ne tikai dažādu nozaru institūcijas, bet veidojot t.s. **līdzdalīgo pārvaldību**. Līdzdalīga pārvaldība un partnerība ar sabiedrību – ir priekšnosacījumi, lai mērķus un programmu izveidotu tādu, kas atbilst iedzīvotāju kultūras vajadzībām un interesēm, līdz ar to, ir būtiska ne tikai dažiem, bet ir ar plašāku ietekmi uz sabiedrību un kopienām²³³, tādējādi veiksmīgāk nodrošinot arī programmas ilgtspēju²³⁴.

Latvijas valsts simtgades svinību programmas izstrādē līdzdalīgas pārvaldības principu izmantošana tika piemērota gan Programmas izstrādes, gan tās ieviešanas posmā. Sabiedrības līdzdalība bija būtisks aspekts jau no programmas izstrādes pirmsākumiem, turklāt tas noteica gan programmas mērķus, gan izveides principus, gan komunikācijas vadlīnijas.

Saskaņā ar Starpposma izvērtējumā norādīto informāciju **dominējošais līdzdalības nodrošināšanas instruments Programmas izveidē un satura izstrādē bija diskusijas, semināri un domapmaiņas**. Tādējādi tika nodrošināta sabiedrības un dažādu kopienu iesaiste programmas izstrādē, kas veicināja arī augstu līdzdalību tās ieviešanā/ īstenošanā. Programmas veidotāji izvērtējuma gaitā atzina, ka sabiedrības aktīvai iesaistei regulāri tika organizētas domu apmaiņas gan ar dažādu nozaru profesionāļiem, gan ar sabiedrības pārstāvjiem,

²³³ Kultura nova, 2018. Do it together. Practices and Tendencies of Participatory Governance in Culture in the Republic of Croatia. Ed. Vidoc, D. Pieejams: <http://participatory-governance-in-culture.net/>

²³⁴ Raj, R., Musgrave, J., eds., 2009. Event management and Sustainability. UK: Cabi.

piemēram, uzņēmējiem, izglītības speciālistiem, mazākumtautību pārstāvjiem, diasporas pārstāvjiem, starptautiskiem ekspertiem, vēstures ekspertiem un tamlīdzīgi.

Iesaiste Programmas ieviešanā tika nodrošināta, radot iespējas un atbalstot dažādas individuālas un kolektīvas līdzdalības formas. Līdzdalība bija iespējama:

- patstāvīgi iniciējot pasākumu un pievienojot to notikumu digitālajam kalendāram, tādējādi paplašinot Latvijas simtgades svinību programmas norišu klāstu;
- izmantojot interaktīvas iesaistes un līdzdalības formas jau Programmā iekļauto norišu ietvaros, piemēram, pievienot savu Baltijas ceļa fotogrāfiju Latvijas muzeju kopizstādes “Latvijas gadsimts” projektam “Gadsimta albums”; Latvijas Kara muzejā Latvijas armijas simtgadei veltītā albumā ikviens aicināts atstāt ziņas par savas dzimtas karavīriem; ikviens aicināts bagātināt Latvijas Nacionālās bibliotēkas Tautas grāmatu plauktu; palīdzēt pārrakstīt Latviešu folkloras krātuvē glabātos folkloras materiālus digitālajā platformā LV100.garamantas.lv u.tml.²³⁵

Programmas izstrādē tika plānota cieša sadarbība ar asociācijām, biedrībām, valsts institūcijām ar plašu klientu loku u. c., tādējādi plānojot panākt multiplicējošu efektu.²³⁶ Sadarbība ar nevalstiskajām organizācijām un nozaru asociācijām detalizētāk analizēta apakšnodaļā “Pilsoniskās sabiedrības iniciatīvas: NVO un pašiniciatīvas pasākumi”.

Kā strukturēti sabiedrības līdzdalības veidi tika izveidoti sekojoši pārvaldības instrumenti: izveidota Latvijas Republikas simtgades Jauniešu rīcības komiteja²³⁷ un novadu koordinātoru sadarbības tīklojums. Uzņēmēju, pašnodarbināto, mājažotāju un NVO iesaisti veicināja piederības zīmes izmantošanas iespēja.

Arī **Latvijas valsts simtgades biroja darbs** tika mērķtiecīgi organizēts, lai koordinētu dažādu iesaistīto pušu pārstāvniecību: piemēram, īpaši tika strādāts ar novadiem un nevalstisko sektoru (atbildīgais: reģionālo projektu vadītājs reģionālās programmas koordinēšanai un nevalstiskā sektora iesaistei), ar starptautiskiem partneriem (atbildīgais: starptautisko projektu vadītājs starptautiskās programmas koordinēšanai), ar jauniešiem un bērniem (atbildīgais: izglītības projektu vadītājs bērnu, jauniešu un izglītības sektora aktīvas līdzdarbības koordinēšanai), u.c.

Dati liecina, ka iecerētais ir īstenojies, jo iedzīvotāju un kultūras sektora iesaiste jau ideju izstrādes posmā bija augsta: 2021. gadā veiktajā aptaujā kultūras sektora pārstāvji atzīst, ka ir piedalījušies Latvijas valsts simtgades svinību programmas ideju radīšanā gan nacionālā līmenī (11%), gan pašvaldības līmenī (36%). Un 1/5 daļa no Latvijas iedzīvotājiem apliecina, ka ir piedalījušies ideju un priekšlikumu radīšanā par to, kā svinēt Latvijas simtgadi, kā arī tikpat daudz respondentu ir paši piedalījušies pasākumu organizēšanā un nodrošināšanā.

3.1.2. Mērķgrupu un nozaru iesaiste Latvijas valsts simtgades programmas veidošanā

Starpposma izvērtējumā secināts, ka līdzdalīgas pārvaldības pieeja nodrošināja daudzveidīgu sociālu grupu iesaisti (jo īpaši to, kuras dažādos programmas dokumentos definētas kā mērķa grupas), kā arī programmas sasaisti ar dažādām tautsaimniecības nozarēm. **Dažādu grupu līdzdalība ir vērtējama kā būtisks priekšnosacījums Latvijas valsts simtgades svinību virsmērķa sasniegšanā:** “stiprināt Latvijas sabiedrības valstsgribu, piederības sajūtu valstij un mīlestību pret zemi, rosinot pašorganizējošus procesus un sadarbību”²³⁸.

Izveidotā valsts simtgades svinību koncepcija paredz, ka “Nacionālais pasākumu plāns nodrošinās Latvijas valsts simtgades svinības gan vietējā, gan nacionālā, reģionālā un starptautiskā līmenī, vienlaikus aptverot dažādu nozaru ministriju un institūciju ieguldījumu, rosinot pārnozaru un pārnovadu sadarbību un jaunu radošu partnerību veidošanos, vēsturisko notikumu aktualizēšanu, sabiedrības izglītošanu un iesaisti”²³⁹.

²³⁵ <https://lv100.lv/iesaisties/>

²³⁶ Informatīvais ziņojums “Par Latvijas valsts simtgades svinību pasākumu plānu 2017.–2021.gadam”. Izskatīts MK 13.12.2016. Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40406296>

²³⁷ Kultūras ministrijas rīkojums Nr.5.1.-1-36 „Par Latvijas Republikas simtgades jauniešu rīcības komitejas sastāva apstiprināšanu”, 16.02.2015.

²³⁸ Informatīvais ziņojums “Par Latvijas valsts simtgades svinību pasākumu plānu 2017.–2021.gadam”. Izskatīts MK 13.12.2016. Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40406296>

²³⁹ Informatīvais ziņojums “Par Latvijas valsts simtgades svinību pasākumu plānu 2017.–2021.gadam”. Izskatīts MK 13.12.2016. Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40406296>

Dažādu nozaru stiprināšana, iesaiste un produktīva sadarbība kā būtisks faktors raksturota arī Latvijas valsts simtgades svinību sagatavošanas programmā. Būtiski atzīmēt, ka simtgades svinības nav tikai kultūras nozares, bet gan visu nozaru kopīgs projekts. Nozīmīgi, ka nozaru pasākumiem jātiek īstenotiem kopā ar sabiedrības partneriem un jārosina pašiniciatīva. Tātad programmas pieejas pamatā ir katras iesaistītās puses rosināšana veidot sev būtisku, taču kopējos programmas mērķus veicinošu saturu, šādi nonākot pie nacionālā pasākumu plāna, un tā īstenošanā iesaistīt plašāku partneru loku.

Starposma izvērtējumā secināts, ka šāda pieeja atspoguļojās arī atbilstošos **pārvaldības principos attiecībā uz Nacionālā plāna īstenošanu**. No vienas puses, kopīgie mērķi un valsts budžeta līdzekļu apguve nozīmē nodrošināt noteiktu caurskatāmības un koordinēšanas līmeni (šī bija Kultūras ministrijas loma), no otras puses – runa ir par **katra iesaistītā līdzvērtīgu un visu iesaistīto savstarpēju atbildību**. Pētnieku ieskatā, šo aspektu iedzīvināja pasākumu individuālā atspoguļošana Nacionālajā pasākumu plānā, un visu nozaru institūciju pārstāvība Rīcības komitejā, kas uzraudzīja programmas īstenošanu.

Tiek secināts, ka **Programmas Nacionālā pasākumu plāna īstenošanas principi vērtējami kā atbilstoši Programmas mērķu sasniegšanai**: veidot pasākumu saturu augšupvērsti un kopīgi definētu mērķu ietvarā, iesaistīt pasākumu īstenošanā nozares esošo sadarbības partneru loku un arī paplašināt to. Rezultātā tiek izcelts katras nozares devums un tiek veicināta sabiedrības iesaiste caur katras nozares tematiku, nozares institūciju, profesionālo organizāciju, sadarbības partneru tīklu mērķtiecīgi veidotiem pasākumiem. No pārvaldības viedokļa šādas Programmas ieviešanā bija iecerēts savienot vienas institūcijas koordinējošo lomu un katras iesaistītās puses individuālu atbildību un sadarbību Programmas Nacionālā pasākumu plāna īstenošanas monitorēšanā.

3.1.3. Pārvaldības struktūra

Latvijas valsts simtgades svinību rīkošanai tika izveidota **daudzpakāpju pārvaldības sistēma, iesaistot dažādas valsts un pašvaldību institūcijas un nodrošinot plašu diskusijās balstītu konsultatīvu sistēmu**, kas nodrošināja dažādu iesaistīto pušu pārstāvību un augšupvērstu pieeju programmas veidošanas un lēmumu pieņemšanas procesā.

Latvijas Republikas Simtgades padome

- Izveidota 2015. gada jūlijā.
- Svinību patrona loma.
- Sastāvā ir bijušie atjaunotās valsts prezidenti, Saeimas priekšsēdētājs, Ministru prezidents un kultūras ministrs.

Latvijas Republikas Simtgades padome. Tikšanās laikā ar kultūras ministri Daci Melbārdi 2015. gada jūlijā Valsts prezidents Raimonds Vējonis apņēmās veikt Latvijas valsts simtgades svinību patrona lomu, izveidojot un vadot Simtgades padomi, kuras sastāvā ir bijušie atjaunotās valsts prezidenti, Saeimas priekšsēdētājs, Ministru prezidents un kultūras ministrs.

Latvijas valsts simtgades svētku radošā padome

- Izveidota 2014. gada 15. decembrī ar Kultūras ministrijas rīkojumu.
- Svinību programmas satura izstrāde.
- Sastāvā ir 23 dažādu nozaru pārstāvji; vada kultūras ministrs/e.

Kā pirmā struktūra programmas izstrādei 2014. gadā tika izveidota **Latvijas valsts simtgades svētku radošā padome**²⁴⁰ – Kultūras ministrijas sabiedriska konsultatīva institūcija priekšlikumu sniegšanai kvalitatīvas Svinību programmas satura izveidei, tajā skaitā tā sniedz priekšlikumus simtgades svinību mērķu un programmas pamatprincipu definēšanai, izskata iesniegtās idejas iekļaušanai simtgades svinību programmā, izskata Svētku koncepcijas un vizuālā tēla piedāvājumus, tos tālāk iesniedzot Rīcības komitejai un sadarbojas

²⁴⁰ Kultūras ministrijas rīkojums Nr.5.1.-1-313 „Par Latvijas valsts simtgades svētku padomes izveidi”. 15.12.2014.

ar Jauniešu rīcības komiteju. Padomes priekšsēdētājs – kultūras ministrs/e, kā padomes locekļi iesaistīti 23 dažādu nozaru individuāli pārstāvji (kultūras nozares profesionāļi, dzejnieki, režisori, mūziķi, ekonomisti, NVO pārstāvji).

Latvijas valsts simtgades Rīcības komiteja

- Izveidota 2015. gada 2. februārī ar Ministru kabineta rīkojumu.
- Svinību organizēšanas un finansēšanas nodrošināšana un uzraudzība.
- Sastāvā ir ministriju pārstāvji; dažādu iestāžu un organizāciju pārstāvji; vada kultūras ministrs/e.

Latvijas valsts simtgades Rīcības komiteja²⁴¹ tika izveidota 2015. gadā, un tās uzdevums ir nodrošināt savlaicīgu un saskaņotu Latvijas valsts simtgades svinību organizēšanu, izstrādājot Svētku pasākumu plānu, publicitātes pasākumu plānu un finansējuma tāmi, kā arī sekojot līdzi Svētku sagatavošanas gaitai, tajā skaitā uzraugot finansējuma izlietojumu. Simtgades rīcības komitejas darbu organizatoriski un materiāltehniski nodrošina Kultūras ministrija.

Tās priekšsēdētājs ir kultūras ministrs/e, komitejā iekļauti pārstāvji no dažādām ministrijām (Labklājības ministrijas, Izglītības un zinātnes ministrijas, Zemkopības ministrijas, Iekšlietu ministrijas, Ekonomikas ministrijas, Ārlietu ministrijas, Aizsardzības ministrijas, Finanšu ministrijas, Satiksmes ministrijas, Veselības ministrijas, Tieslietu ministrijas, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas, Kultūras ministrijas), kā arī no Valsts prezidenta kancelejas, Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijas, Saeimas Izglītības, kultūras un zinātnes komisijas, Saeimas Izglītības, kultūras un zinātnes komisijas Valstiskās audzināšanas un jaunatnes lietu apakškomisijas, Valsts kancelejas, Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības, Latvijas Lielo pilsētu asociācijas, Latvijas Darba devēju konfederācijas, Latvijas Pašvaldību savienības, Pasaules brīvo latviešu apvienības pārstāvniecības, Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomes, Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras. Tā kā Rīcības komitejas locekļi pārstāv dažādas institūcijas, tad ir notikusi regulāra pārstāvju nomaīņa.

Latvijas Republikas simtgades jauniešu rīcības komiteja

- Izveidota 2015. gada 16. februārī ar Kultūras ministrijas rīkojumu.
- Jauniešu interešu pārstāvība, jauniešu iniciatīvu veicināšana.
- Sastāvā ir jaunieši, studentu organizāciju pārstāvji, speciālisti darbā ar jauniešiem.

Latvijas Republikas simtgades jauniešu rīcības komiteja²⁴² arī tika izveidota 2015. gadā ar mērķi nodrošināt ar jauniešiem saskaņota darba īstenošanu, plānojot un īstenojot Svētku programmu, kā arī veicināt jauniešu iniciatīvas, līdzdalību lēmumu pieņemšanā un Latvijas valsts simtgades svinību organizēšanā. Tā ir konsultatīva, koordinējoša un organizatoriska institūcija, un tās sastāvā iekļauj pārstāvjus no Kultūras ministrijas, Izglītības un zinātnes ministrijas, Valsts izglītības un saturs centra, Latvijas Republikas simtgades svētku radošās padomes un Latvijas Kultūras akadēmijas un jauniešus un speciālistus, kam ikdienas darbs ir saistīts ar bērnu un jauniešu auditoriju, kā arī studentus, jauniešus un jauniešu organizāciju pārstāvjus, kas apzināti izsludināta konkursa rezultātā. Komitejai ir tiesības konsultēt Latvijas Republikas simtgades svētku radošo padomi jaunatnes lietās.

Darba grupas Latgales kongresa simtgades pasākumu organizēšanai

- Izveidota 2015. gada 31. augustā ar Ministru prezidenta rīkojumu.
- Pasākumu plānu ar Latgali saistītu valsts veidošanās notikumu izstrāde.
- Sastāvā 22 Latgales pašvaldību un dažādu organizāciju pārstāvji; vada kultūras ministrs/e.

²⁴¹ MK rīkojums Nr.63 "Par Latvijas valsts simtgades rīcības komiteju". 5.02.2015. *Latvijas Vēstnesis*, 27 (5345), 09.02.2015.

²⁴² Kultūras ministrijas rīkojums Nr.5.1.-1-36 „Par Latvijas Republikas simtgades jauniešu rīcības komitejas sastāva apstiprināšanu”, 16.02.2015.

Darba grupas Latgales kongresa simtgades pasākumu organizēšanai²⁴³ uzdevums ir izstrādāt pasākumu plānu ar Latgali saistītiem valsts veidošanās notikumiem, īpaši par Latgales kongresa simtgades pasākumiem 2017. gada maijā, kā arī sagatavot finansējuma tāmi, norādot attiecīgā pasākuma īstenotāju un finansējuma avotu.

Latvijas valsts simtgades vēstures darba grupa

- Izveidota 2015. gada 6. maijā ar Kultūras ministrijas rīkojumu.
- Sabiedrību izglītojošu un iesaistošu aktivitāšu par Latvijas valsts veidošanās vēsturi veicināšana.
- Sastāvā 13 vēstures, politikas un mediju speciālisti, zinātnu doktori, universitāšu pārstāvji.

Latvijas valsts simtgades vēstures darba grupas²⁴⁴ uzdevums ir apzināt un aktualizēt ar Latvijas valstiskuma ideju un valsts dzimšanu saistītās personības un notikumus: sniegt priekšlikumus par sabiedrību izglītojošām un iesaistošām aktivitātēm Latvijas valsts veidošanās vēstures dziļākai izpratnei, tai skaitā arī starptautiskā kontekstā.

Latvijas valsts simtgades pašvaldību koordinātoru tīkls

- Izveidots 2015. gada maijā.
- Koordinē vietēja mēroga pasākumus, nodrošina komunikāciju starp simtgades biroju un pašvaldību.
- Sastāvā: katra novada pārstāvis (pašvaldību darbinieki, kultūras organizācijas pārstāvji); koordinē Latvijas valsts simtgades biroja reģionālo un nevalstisko projektu vadītāja.

2015. gada maijā tika izveidots **valsts simtgades pašvaldību koordinātoru tīkls**, veicinot visas Latvijas iesaisti simtgades norisēs.

Tieši tāpat kā programmas atvērtais princips, arī šo dažādo konsultatīvo grupu izveide bija atvērts process, kas, kā liecina informantu sniegtā informācija, laika gaitā papildinājās, īstenojot gan konkrētus projektus, gan atsevišķās ministrijās, piemēram, "Latvijas skolas somas", "Londonas grāmatu tirgus", "4. maija" u.c. projektu darba grupas.

Latvijas valsts simtgades birojs

- Izveidots 2015. gada 1. jūnijā kā Kultūras ministrijas struktūrvienība.
- Svinību sagatavošanas darbu un norišu nodrošināšana.
- Vada: Biroja vadītājs; Kultūras ministrijā izveidota amata vieta: Valsts sekretāra vietniece Latvijas valsts simtgades jautājumos.

2015. gada 1. jūnijā, pārplānojot Kultūras ministrijas iekšējos resursus, izveidots **Latvijas valsts simtgades birojs** ar mērķi nodrošināt Svētku sagatavošanas darbus un to norisi.

Latvijas valsts simtgades svinību īstenošanai tika veidota īpaša organizatoriska struktūra – Kultūras ministrijas struktūrvienība, kuras izveidē tika izmantoti Kultūras ministrijas cilvēkresursi. Informantu skatījumā Latvijas valsts simtgades biroja loma tiek vērtēta kā ļoti nozīmīga.

Šo centrālo lomu apliecina arī 2019. gadā Starpposma izvērtējuma ietvaros veiktā kultūras sektora kvantitatīvā aptauja: kultūras operatoru skatījumā galvenā atbildība par simtgades norišu plānošanu un īstenošanu jāuzņemas Kultūras ministrijai (60%) un Latvijas valsts simtgades birojam (57%).

²⁴³ Ministru prezidenta rīkojums Nr.342 „Par darba grupu Latgales kongresa simtgades pasākumu organizēšanai”, 31.08.2015.

²⁴⁴ Kultūras ministrijas rīkojums Nr.5.1.-1-107 „Par Latvijas valsts simtgades vēstures darba grupas izveidi”, 06.05.2015.

Būtiski, ka pārvaldības struktūra nodrošināja sinerģiju starp dažādiem iesaistītajiem spēlētājiem – ministrijām, nevalstiskajām organizācijām, tautsaimniecības nozarēm, kultūras jomas pārstāvjiem, reģionu pārstāvjiem.

3.1.4. *Izmaiņas 2019.–2021. gadā*

Tā kā Latvijas valsts simtgades svinību kulminācija bija 2018. gadā, tad 2019.–2021. gadā administratīvo struktūru darba apjoms pakāpeniski samazinājās.

Darbu ietekmēja arī politiskās pārmaiņas – 2019. gadā Latvijas Valsts prezidents Egils Levits nomaina Raimonu Vējonis; kultūras ministri Daci Melbārdi nomaina Nauris Puntulis.

Publiskās diplomātikas aktivitātes daļēji ietekmē Latvijas institūta pievienošana Latvijas Investīciju un attīstības aģentūrai 2021. gada 1. jūnijā.

Daļa no pārvaldības struktūrām – Latvijas Republikas simtgades jauniešu rīcības komiteja, Latvijas valsts simtgades svētku radošā padome – darbu pārtrauca 2019.–2020. gadā.

Pakāpeniski samazinājās darbinieku skaits Latvijas valsts simtgades birojā – no 12 darbiniekiem uz 4 darbiniekiem 2021. gadā. Biroja vadītāju Lindu Bērziņu (Pavļutu) amatā nomainīja Linda Pastare un Ilze Tormane-Kļaviņa. Kultūras ministrijas vadības līmenī simtgades jautājumus pārraudzīja valsts sekretāra vietniece Latvijas valsts simtgades jautājumos Selga Laizāne (kopš 2020. gada septembra – Kultūras ministrijas valsts sekretāres vietnieces starptautisko lietu, sabiedrības integrācijas un mediju jautājumos pienākumu izpildītāju). Plānots, ka birojs darbu beigs 30.12.2021.

Samazinājās sadarbības apjoms ar novadu koordinatoriem, īpaši 2020. gadā – to ietekmēja ne tikai darbinieku maiņa Birojā, bet arī Covid-19 pandēmija, kā arī 2021. gada pašvaldību vēlēšanas un reforma. Savukārt palielinājās apjoms darbam ar programmu “Latvijas skolas soma”.

Ņemot vērā Starpposma izvērtējuma un Valsts kontroles norādījumus, papildināti jau esošie un no jauna iesniegtie Pārskati, vienādojot informāciju par atbilstību simtgades virsmērķim, uzdevumiem, mērķauditorijām, kā arī norišu kritērijiem un, iezīmējot norišu ilgtermiņu, palielinošās vērtības.

Ņemot vērā Valsts kontroles norādījumus, apkopotas simtgades pašfinansēto norišu, kas iekļautas Informatīvā ziņojuma 3. pielikumā, atskaites. Par pašfinansēto pasākumu īstenošanu tiek rosināts pamatā izmantot MK rīkojuma 769 apstiprināto pārskata formu un vadlīnijas, taču nesniedzot tik detalizētu informāciju.²⁴⁵

Secinājumi

Latvijas valsts simtgades programma tās pārvaldības un izvirzīto mērķu sasniegšanas kontekstā vērtējama kā Latvijā (līdz šim) viskomplicētākais, laika ziņā ietilpīgākais pasākumu kopums (programmas norise ilgst piecus gadus no 2017. līdz 2021. gadam, organizatoriskie darbi uzsākti jau 2014.–2015. gadā).

Latvijas valsts simtgades svinību rīkošanai tika izveidota **daudzpakāpju pārvaldības sistēma, iesaistot dažādas valsts un pašvaldību institūcijas un nodrošinot plašu diskusijās balstītu konsultatīvu sistēmu**, kas nodrošināja dažādu iesaistīto pušu pārstāvību un augšupvērstu pieeju programmas veidošanas un lēmumu pieņemšanas procesā. Caur atsevišķām darba grupām un komitejām tika nostiprināta sadarbība ar konkrētām mērķgrupām. Kā arī pārvaldības struktūra nodrošināja sinerģiju starp dažādiem iesaistītajiem spēlētājiem – ministrijām, nevalstiskajām organizācijām, tautsaimniecības nozarēm, kultūras jomas pārstāvjiem, reģionu pārstāvjiem.

Saskaņā ar simtgades svinību programmatiskajiem uzstādījumiem radās nepieciešamība pēc plašas sabiedrības iesaistes, meklējot arī jaunas formas, tai skaitā pārvaldībā iesaistot ne tikai dažādu nozaru institūcijas, bet veidojot t.s. **līdzdalīgo pārvaldību**. Līdzdalīga pārvaldība un partnerība ar sabiedrību – ir priekšnosacījumi, lai mērķus un programmu izveidotu tādu, kas atbilst iedzīvotāju kultūras vajadzībām un interesēm, līdz ar to, ir būtiska ne tikai daži, bet ir ar plašāku ietekmi uz sabiedrību un kopienām, tādējādi veiksmīgāk nodrošinot arī programmas ilgtermiņu.

²⁴⁵ Latvijas valsts simtgades rīcības komitejas (izveidota ar Ministru kabineta 2015. gada 5. februāra rīkojumu Nr. 63 “Par Latvijas Republikas simtgades rīcības komiteju”) sēdes protokols Nr. 3, 2020. gada 28. oktobrī.

Latvijas valsts simtgades svinību programmas izstrādē līdzdalīgas pārvaldības principu izmantošana tika piemērota gan Programmas izstrādes, gan tās ieviešanas posmā. Sabiedrības līdzdalība bija būtisks aspekts jau no programmas izstrādes pirmsākumiem, turklāt tas noteica gan programmas mērķus, gan izveides principus, gan komunikācijas vadlīnijas.

Kā Programmas mērķu sasniegšanai atbilstoši vērtējami Programmas Nacionālā pasākumu plāna īstenošanas principi: veidot pasākumu saturu augšupvērsti un kopīgi definētu mērķu ietvarā, iesaistīt pasākumu īstenošanā nozares esošo sadarbības partneru loku un arī paplašināt to. Rezultātā tiek izcelts katras nozares devums un tiek veicināta sabiedrības iesaiste caur katras nozares tematiku, nozares institūciju, profesionālo organizāciju, sadarbības partneru tīklu mērķtiecīgi veidotiem pasākumiem. No pārvaldības viedokļa, šādas Programmas ieviešanā bija iecerēts savienot vienas institūcijas koordinējošo lomu un katras iesaistītās puses individuālu atbildību un sadarbību Programmas Nacionālā pasākumu plāna īstenošanas monitorēšanā.

Tā kā Latvijas valsts simtgades svinību kulminācija bija 2018. gadā, tad 2019.–2021. gadā administratīvo struktūru darba apjoms pakāpeniski samazinājās. Darbu ietekmēja arī politiskās un administratīvās pārmaiņas (Latvijas Valsts prezidentu un kultūras ministru maiņa; pašvaldību vēlēšanas un reforma; Latvijas institūta pievienošana Latvijas Investīciju un attīstības aģentūrai). Daļa no pārvaldības struktūrām – Latvijas Republikas simtgades jauniešu rīcības komiteja, Latvijas valsts simtgades svētku radošā padome – darbu pārtrauca 2019.–2020. gadā. Pakāpeniski samazinājās darbinieku skaits Latvijas valsts simtgades birojā – no 12 darbiniekiem uz 4 darbiniekiem 2021. gadā. Ņemot vērā Starposma izvērtējuma un Valsts kontroles norādījumus, tika uzlabota datu uzkrāšana par Nacionālā pasākuma plāna pasākumiem.

3.2. Tautsaimniecības nozaru pārstāvība un līdzdalība

Nozaru līdzdalības veicināšana Programmas kontekstā primāri tiek saistīta ar publiskās pārvaldes institūciju darbību. Vienlaikus, nozaru iesaistei būtisks ir arī profesionālo asociāciju (NVO), sociālo partneru līmenis, tāpēc arī šos datus, ciktāl tie ir publiski pieejami, iekļausim šīs sadaļas analizē.

3.2.1. Tautsaimniecības nozaru iesaistes veidi un lomas Latvijas valsts simtgades programmas izstrādes dažādos posmos

Starposma izvērtējumā tika sniegts detalizēts vērtējums, kādas iespējas līdzdarboties programmas koncepcijas veidošanā un īstenošanā bijušas dažādu tautsaimniecības sektoru pārstāvjiem katrā no Programmas posmiem: konceptuālā ietvara veidošanā, katras nozares pasākumu plāna veidošanā, un visbeidzot nacionālā pasākumu plāna īstenošanā. Īsumā raksturosim iesaistes veidus.

Valsts simtgades svinību koncepcijas veidošana 2014.–2015. gadā bija iekļaujošs un atvērts process, kura gaitā notika plašs dialogs ar dažādām sociālajām grupām un dažādām tautsaimniecības nozarēm. Svinību koncepcijas veidošana attiecas uz svinību programmas galveno tēmu, mērķu, nozīmīgāko notikumu ideju veidošanu, nevis konkrētu pasākumu izstrādi.

Koncepcijas veidošana sākās ar Kultūras ministres, ministrijas augstāko amatpersonu un pieaicināto ekspertu, kultūras nozares pārstāvju konsultācijām. Jau 2014. gada sākumā, līdz ar Nacionālā kultūras padomes atjaunošanu pēc Kultūras ministres iniciatīvas, sākušās diskusijas par svinību pamatidejām un principiem, uzsverot sinerģiju un sadarbību starp dažādām nozarēm. Nozaru aspekts (sinerģija, sadarbība, arī Baltijas dimensija) tika iezīmēts koncepcijas veidošanā jau no paša procesa sākuma.

Lai turpinātu programmas vispārējo mērķu un tematisko uzsvāru definēšanu, Kultūras ministrija sadarbībā ar pašvaldībām un dažādām organizācijām (vēstures, izglītības, kultūras, jauniešu) veidoja mērķtiecīgi organizētu dialogu, gan teritoriāli, gan ar atsevišķām sabiedrības grupām, gan arī daudzozaru diskusijās, Baltijas valstu sadarbības, diasporas lomas definēšanai. Šajā posmā virzītājspēks bija Kultūras ministrija (šai ministrijai bija atbildības deleģējums).

Vēl viens veids, kā koncepcijas veidošanā izpaudās nozaru loma, bija Latvijas valsts simtgades svētku Radošās padomes izveide 2014. gada beigās. Lai arī Radošajā padomē ir indivīdu-ekspertu līmeņa pārstāvniecība, taču

saskaņā ar MK rīkojumu, tai jāaptver dažādas nozares, "tajā skaitā kultūru, zinātņi, inovācijas, uzņēmējdarbību, izglītību, nevalstisko sektoru un citas". Pārstāvētās jomas bija patiesi dažādas: zinātne/augstākā izglītība; IT/grafiskais dizains; lauku tūrisms; kultūra; kino māksla; mūzika; literatūra; pasākumu režija; arhitektūra; pārnozaru asociācija Latvijas Darba devēju konfederācija (LDDK); zīmolveidības uzņēmums; ekonomika, banku lietas; labdarības organizācija; sabiedriska kustība; mazākumtautību kultūras biedrība un studentu organizācija; nekustamo īpašumu bizness; lauksaimniecība.

Valsts simtgades svinību koncepcijas veidošanā īpaša, divējāda loma, bija kultūras nozarei. Tās centrālā pārvaldes institūcija Kultūras ministrija bija visas Programmas procesa virzītāja un koordinētāja, vienlaikus kultūras nozare, jau sākot ar 2014. gadu, gan iesaistījās ideju radīšanā par programmas lielinotikumiem, gan radīja idejas par kultūras nozares pasākumiem.

Jau pašā koncepcijas radīšanas sākumposmā iesaistījās arī nozares – piemēram, ārlietu nozare (kaimiņvalstu pieredzes pārņemšanā, diasporas iesaistē), izglītības nozare u.c. Tika veikts mērķtiecīgs darbs, lai iesaistītu dažādas uzņēmējdarbības jomas – gan tieši, gan caur profesionālajām asociācijām, sociālajiem partneriem. Būtiska nozīme sabiedrības iesaistei diskusijās un ideju radīšanā bija arī pašvaldībām.

Kopumā koncepcijas ideju radīšanas posms jāvērtē kā iekļaujošs, ar sistemātiskiem pasākumiem, kas deva līdzdalības iespējas dažādu nozaru pārstāvjiem.

Pēc valsts simtgades svinību programmas koncepcijas izveides nākamais darba posms bija izstrādāt svētku pasākumu plānu. Tas bija valsts simtgades Rīcības komitejas uzdevums (izveidota ar 2015. gada februāra MK rīkojumu nr. 63). Saskaņā ar valsts simtgades programmas pieeju, tas nozīmēja, ka **kopējais plāns veidots no katras nozares institūciju pasākumu plāniem un finansējuma tāmēm.**

Rīcības komitejā iekļauti pārstāvji no Labklājības ministrijas (LM), Izglītības un zinātnes ministrijas (IZM), Zemkopības ministrijas (ZM), Iekšlietu ministrijas (IeM), Ekonomikas ministrijas (EM), Ārlietu ministrijas (ĀM), Aizsardzības ministrijas (AiM), Finanšu ministrijas (FM), Satiksmes ministrijas (SM), Veselības ministrijas (VM), Tieslietu ministrijas (TM), Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas (VARAM), Kultūras ministrijas (KM), Valsts prezidenta kancelejas, Saeimas, Valsts kancelejas, Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības, Latvijas Lielo pilsētu asociācijas (LLPA), Latvijas Darba devēju konfederācijas, Latvijas Pašvaldību savienības (LPS), Pasaules brīvo latviešu apvienības pārstāvniecības (PBLA), Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomes (NEPLP), Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras (LTRK). Rīcības padomes priekšsēdētājs ir Kultūras ministrs.

Tādējādi, **Rīcības komitejā bija pārstāvētas visas nozaru ministrijas**, centrālās valsts pārvaldes iestāde Valsts Kanceleja, valsts institūcija Valsts Prezidenta kanceleja un Latvijas Republikas Parlaments. Rīcības komitejā iekļautas arī sešas nevalstiskās organizācijas, kas pārstāv iespējami plašu tautsaimniecības uzņēmumu, pašvaldību un diasporas organizāciju loku.

Vairākas pasākumu kopas jau sākotnēji veidojās savstarpējā koordinācijā – piemēram, Ārlietu ministrijas un Kultūras ministrijas pasākumi (kultūras programma un publiskā diplomātija), kas tika veidoti izteikti integrēti.

Rīcības komitejas protokoli liecina, ka šajā posmā konkrētu pasākumu satura veidošanai rīkotas atsevišķas formālas un neformālas darba grupas, piemēram, IZM plāno organizēt darba grupas tikšanos par sporta pasākumu plānu, pieaicinot pārstāvjus no Rīgas domes, Prezidenta kancelejas, ĀM un VM. Savukārt Ārlietu ministrija sadarbībā ar Simtgades biroju organizē darba tikšanos par projekta „Latvijas pēdas pasaulē” veidošanas tālāko gaitu.

Intervijas ar dažādām iesaistītajām pusēm liecina, ka starpinstitūciju sadarbības veicināšanā un atbalstīšanā **īpaša loma bija Latvijas valsts simtgades birojam**, kurš veiksmīgi darbojās kā mediators, palīdzot dažādu pušu ieceru saskaņošanā.

Kopumā intervijas ar procesa dalībniekiem liecina, ka notika **dažāda mēroga un institucionalizācijas pakāpes tikšanās ar dažādu nozaru līdzdalību**, kas palīdzēja savstarpēji komunicēt un radīt kopīgas idejas nozarēm un institūcijām, kuras ikdienā ar informāciju apmainās visai ierobežoti.

Starpposma izvērtējumā secināts, ka **nozaru pasākumu veidošanā bija augšupvērst process**, iesaistot katras nozares iestādes un saistītās organizācijas. Šajā procesā plaši balstījās uz esošajiem nozaru pārvaldības un sadarbības tīkliem. Priekšlikumus izvērtēja attiecīgās ministrijas struktūrvienība, bieži tā ir padome vai darba grupa ar atbildību par sabiedriskajām attiecībām vai komunikāciju, pietiekami augsta līmeņa uzraudzībā.

3.2.2. Dažādu institūciju iesaiste un starpinstitūciju sadarbības atspoguļojums Nacionālā pasākumu plāna pasākumos

“Latvijas valsts simtgades svinību nacionālais pasākumu plāns 2017-2021” pasākumu īstenošanā tika plānots iesaistīt 84 institūcijas; tajos pasākumos, kas tika realizēti – iesaistījās 76 institūcijas (detalizēta informācija iekļauta 1. pielikumā). Lielākā daļa no projektiem tika īstenoti partnerībā starp vairākām institūcijām. Kopā varam identificēt 92 unikālas partnerības – no tām ¼ daļā (23%) gadījumu pasākuma realizētājs bija viens, visbiežāk – apmēram 2/3 gadījumu (67%) – pasākuma īstenošanā apvienojās divi partneri. Kopumā varam secināt, ka 77% partnerību bija vairāk nekā viena iesaistītā institūcija.

Visaktīvākās institūcijas, kas iesaistījās pasākumu rīkošanā dažādās partnerībās (realizētāji) bija – Kultūras ministrija (iesaistījās 101 pasākuma rīkošanā); Latvijas Republikas Saeima (28 pasākumi); Aizsardzības ministrija (20 pasākumi); ar MK rīkojumu izveidota darba grupa Latgales kongresa simtgades sagatavošanai (16 pasākumi) un Iekšlietu ministrija (13 pasākumi).

Kā pasākumu realizētāji piedalījās šādas lielākās organizatoru grupas:

- Valsts pārvaldes institūcijas (13 ministrijas, Latvijas Valsts Saeima, Valsts Kanceleja, Valsts Prezidenta kanceleja u.c.);
- Pašvaldības un ar reģionālo attīstību saistītas institūcijas (Lielo pilsētu asociācija, plānošanas reģioni, Latvijas Pašvaldību savienība u.c.);
- Organizācijas, kas pārstāv vai sadarbojas ar diasporu (Latvijas vēstniecības ārvalstīs, Pasaules Brīvo latviešu apvienība, Amerikas Latviešu apvienība, u.c.);
- Dažādu nozaru institūcijas – gan valsts, gan pašvaldību, gan privātās organizācijas;
- Finansētāji (Valsts Kultūrkapitāla fonds u.c.);
- Mediji (Latvijas Televīzija; Latvijas Radio u.c.).

Lai arī Kultūras ministrijai un kultūras nozares institūcijām bija liela nozīme un skaitlisks pārsvars kā pasākumu realizētājiem, tomēr jāsecina, ka **Programma tika realizēta pārnozāriski, iesaistot visu nozaru institūcijas.**

Īstenotie pasākumi bija atšķirīga mēroga, kā arī atbildīgās institūcijas realizācijā iesaistīja vēl citas organizācijas, grupas un individuus. Lai atklātu pasākumu sazarotību un nozarisko pārklājumu, sniegsim konspektīvu nozaru ministriju pašvērtējumu par savas nozares iesaisti Latvijas valsts simtgades svinībās un to, kādas viņu vērtējumā ir paliekošās vērtības un aktivitātes, kas tiks turpinātas²⁴⁶.

Aizsardzības ministrija

Īsteno 20 “Latvijas valsts simtgades svinību nacionālais pasākumu plāns 2017.–2021.” pasākumus.²⁴⁷

Aizsardzības ministrija aktīvi piedalījās Latvijas valsts simtgades atzīmēšanā, organizējot vai līdzorganizējot vairāk nekā 20 nacionāla līmeņa Latvijas valsts simtgadei veltītus pasākumus, izmantojot aizsardzības nozares finansējumu. Aizsardzības nozare iedibināja arī jaunas tradīcijas dažādu gadadienu atzīmēšanā, kuru mērķis ir turpināt iedzīvināt Latvijas valsts simtgades atzīmēšanas laikā definētos mērķus. Tika nostiprināta tradīcija atzīmēt 4. maiju ar parādi kādā no Latvijas reģionu pilsētām, tika nostiprināta Varoņu dienas – Cēsu kauju piemiņas dienas – atzīmēšana 22. jūnijā, kā arī Brīvības cīņītāju piemiņas dienas atzīmēšana 11. augustā. Atzīmējot Bermontiādes simtgadi, 2019. gadā Lāčplēša dienā, 11. novembrī, Rīgā pirmoreiz notika militārā parāde un tautas gājiens pāri Akmens tiltam un tika skandināti baznīcu zvani visā Latvijā. Šos pasākumus iecerēts turpināt kā ikgadējas tradīcijas.

Ārlietu ministrija

²⁴⁶ Izmantots iesaistīto institūciju iesniegts pašvērtējums. Apkopots izvērtējuma vajadzībām.

²⁴⁷ Autoru apkopota informācija, balstoties “Latvijas valsts simtgades svinību nacionālais pasākumu plāns 2017-2021” analizē.

Īsteno 8 “Latvijas valsts simtgades svinību nacionālais pasākumu plāna 2017.–2021.” pasākumus.²⁴⁸

Ārlietu ministrijā tika izveidota Latvijas valsts simtgades publiskās diplomātijas programma ārvalstīs, kura tika iekļauta Latvijas valsts simtgades kopējā svinību starptautiskā programmā. Programmas īstenošanā iesaistījās Latvijas diplomātiskās un konsulārās pārstāvniecības ārvalstīs, kopumā organizējot vairāk nekā 570 daudzveidīgus publiskās diplomātijas pasākumus septiņos programmu virzienos gandrīz 50 pasaules valstīs, tādējādi iegūstot plašu ārvalstu auditorijas ievērību un padziļinātu interesi par Latviju.

Simtgades publiskās diplomātijas programmas (2017.–2021.) veiksmīgais īstenošanas process un tā rezultāti apliecina, ka koordinēta publiskās diplomātijas darbība vidējā termiņā (5 gadi) dod nozīmīgu ieguldījumu starpinstitūciju sadarbībā, saskaņotā rīcībā, starpnozaru ekspertīzes sinerģijā un kopīgo/atsevišķo mērķu sasniegšanā.

Ekonomikas ministrija

Īsteno 3 “Latvijas valsts simtgades svinību nacionālais pasākumu plāna 2017.–2021.” pasākumus.²⁴⁹

Vairākus vērienīgus un rezultatīvus simtgades pasākumus īstenoja Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra (LIAA): tika izveidots biznesa informācijas centrs “Magnetic Latvia” lidostā “Rīga”, organizēta vietējā tūrisma veicināšanas kampaņa, kā arī organizēts starptautisks uzņēmējdarbības forums “Atklāj jaunas biznesa iespējas” 2018. gada jūnijā.

Simtgades pasākumu īstenošana ir sniegusi nenovērtējamu pieredzi vērienīgu kampaņu un pasākumu īstenošanā, kas ļauj izvērtēt un, balstoties pieredzē, veiksmīgi plānot līdzīgas norises.

Finanšu ministrija

Īsteno 3 “Latvijas valsts simtgades svinību nacionālais pasākumu plāna 2017.–2021.” pasākumus.²⁵⁰

Gatavojoties Latvijas simtgadei, 2017. gada aprīlī VAS “Latvijas Loto” un Finanšu ministrija nāca klajā ar īpašu dāvanu Latvijai un tās iedzīvotājiem – lielo “Simtgades loteriju”, kas ir īpaša nacionāla mēroga momentloterija.

“Simtgades loterijas” biļešu dizaina tapšanā piedalījušies spilgti dažādu paaudžu mākslinieki – Džemma Skulme, Frančeska Kirke, Dace Lielā, Aivars Vīlipsons, Vija Zariņa, Juris Jurjāns, Imants Vecozols, Ieva Iltnere, Evards Grūbe u.c., kā arī daudzi jaunie talanti – kopā 60 Latvijas mākslinieki, taču viņu skaits ar katru biļešu sēriju turpina augt. Biļetes rotā šo meistarību darbi, kas veidoti par Latvijas tautas vērtībām – cilvēkiem, tradīcijām, dabu. Katrs loterijas spēlētājs var saglabāt šo loterijas biļeti un līdz ar to – daļu no Latvijas mākslas vērtībām.

Tāpat jāatzīmē labdarības mērķis, kas sasniegts ar šīs loterijas palīdzību. Kopš 2018. gada katru gadu 200 000 eiro no loterijas ieņēmumiem tiek novirzīti Latvijas vidusskolu perspektīvāko absolventu stipendijām. Kopumā stipendijas saņēmuši 1387 Latvijas jaunie talanti.

VSIA “Latvijas proves birojs” 2018. gadā realizēja divus Latvijas simtgades pasākumus: Latvijas dārgmetālu izstrādājumu zīmogošana ar speciālu simtgades zīmogu; Konvencijas par dārgmetālu izstrādājumu pārbaudi un zīmogošanu Pastāvīgās komitejas un Starptautiskās proves iestāžu asociācijas sēdes norise Rīgā.

Iekšlietu ministrija

Īsteno 13 “Latvijas valsts simtgades svinību nacionālais pasākumu plāna 2017.–2021.” pasākumus.²⁵¹

Ar vērienīgu Iekšlietu ministrijas organizētu pasākumu – akciju “Apskauj Latviju”, aizsākās Latvijas valsts simtgades svinības 2017. gada 4. maijā. Akcijas ietvaros ar plašu vietējo iedzīvotāju iesaisti un valsts augstāko amatpersonu dalību 43 Latvijas pierobežas pašvaldībās simboliski tika iestādīti Latvijas valsts simtgades ozoli.

²⁴⁸ Autoru apkopota informācija, balstoties “Latvijas valsts simtgades svinību nacionālais pasākumu plāna 2017-2021” analizē.

²⁴⁹ Autoru apkopota informācija, balstoties “Latvijas valsts simtgades svinību nacionālais pasākumu plāna 2017-2021” analizē.

²⁵⁰ Autoru apkopota informācija, balstoties “Latvijas valsts simtgades svinību nacionālais pasākumu plāna 2017-2021” analizē.

²⁵¹ Autoru apkopota informācija, balstoties “Latvijas valsts simtgades svinību nacionālais pasākumu plāna 2017-2021” analizē.

Tāpat tika īstenoti mazāka apjoma projekti, kas vērsti uz iekšlietu dienestu vēstures apzināšanu – sadarbībā ar LTV – filmas par Valsts Policijas, Valsts Robežsardzes un Valsts ugunsdrošības un glābšanas dienestu izveidi un attīstību, izveidota bojāgājušo policistu piemiņas siena, izdota grāmatas “Valsts policija. Vakar, šodien, rīt” un “Valsts robežsardzei 100” u.tml.

Īstenotie pasākumi ir sekmējuši jaunu tradīciju veidošanos, piemēram, pie iestādītajiem simtgades ozoliem pašvaldības rīko savus svinīgos pasākumus. Arī Valsts robežsardze rīkoja lāpu skrējieni, iekļaujot maršrutā 100 ozolus.

Izglītības un zinātnes ministrija

Īsteno 16 “Latvijas valsts simtgades svinību nacionālais pasākumu plāns 2017.–2021.” pasākumus.²⁵²

Deviņus no šiem projektiem organizēja Valsts izglītības satura centrs. Kā nozīmīgākie pasākumi jāmin:

- pasākumu cikls “Pilsoniskās līdzdalības un labo darbu maratons” (2017.–2020.) izglītības iestādēm, sekmējot bērnu un jauniešu piederību savai skolai, vietējai kopienai un valstij un veicinot viņu pilsonisko līdzdalību, patstāvību, atbildību un dalību Latvijas valstiskuma stiprināšanā;
- pedagogu profesionālās kompetences pilnveides pasākumi (seminārus, kursus) skolēnu pilsoniskās līdzdalības veicināšanai un sagatavoja metodiskā atbalsta materiālus;
- atbalsta pasākumi skolēnu pašpārvalžu darbības pilnveidei, t.sk. profesionālās izglītības iestāžu audzēkņu pašpārvalžu salidojumus 2018., 2019. gadā;
- valsts nozīmes interešu izglītības pasākum kultūrizglītībā, vides izglītībā ar mērķi stiprināt bērnu un jauniešu piederību savam novadam/pilsētai un valstij un gūt pilsoniskās līdzdalības pieredzi (Latviešu tautas dziesmu dziedāšanas sacensības skolu jaunatnei “Lakstīgala”, Vides izglītības iniciatīva “Ieraugi, atklāj, saglabā”, Edinburgas hercoga starptautiskās jauniešu pašaudzināšanas programmas “Award” Latvijā jauniešu talkas Likteņdārzā, Profesionālās izglītības iestāžu jauniešu radošie pasākumi “Radi, rādi, raidi!” reģionos, Skolēnu pūtēju orķestru *defile* programma un pūtēju orķestru koncerti 4. maijā Brīvības laukumā).

VISC nozīmīgākie sadarbības partneri: Latvijas valsts simtgades birojs, Mūžizglītības un kultūras institūts “VITAE”, pašvaldību Izglītības pārvaldes, Jaunsardzes centra Jaunsargu pašpārvalde, Rīgas Skolēnu dome, Zemgales reģiona kompetenču attīstības centrs, Austrumlatvijas radošo pakalpojumu centrs “Zeimuļs”, Talsu novada Bērnu un jauniešu centrs, Madonas Bērnu un jauniešu centrs, organizācija “Palīdzēsim.lv”, biedrība “Ghetto Games”, biedrība “Pašpārvalžu atbalstam”, Latvijas Kara muzejs u.c.

Izglītības iestādes un skolēni turpina iesaistīties labo darbu projektos, vides uzkopšanas talkās, vides aizsardzības akcijās u.c. pilsoniskās līdzdalības norisēs. Skolēnu pašpārvalžu līderi un atbalsta personas ir saņēmuši metodisko atbalstu un sagatavotāki stiprināt skolēnu pārstāvniecību un pašpārvalžu lomu skolas dzīvē un izglītība procesa pilnveidošanā.

²⁵² Autoru apkopota informācija, balstoties “Latvijas valsts simtgades svinību nacionālais pasākumu plāns 2017-2021” analizē.

Labklājības ministrija

Īsteno 5 "Latvijas valsts simtgades svinību nacionālais pasākumu plāna 2017.–2021." pasākumus.²⁵³

Kā veltījumu Latvijas 100. gadadienai, Labklājības ministrija īstenoja sekojošus pasākumus: izveidoja dokumentālo filmu "Manas saknes ir stipras", noorganizēja konferenci "Latvijai – 100, Bērnu tiesību aizsardzības likumam – 20", kā arī īstenoja brīvprātīgo godināšanas pasākumus, tai skaitā Goda zīmes pasniegšanu Starptautiskajā brīvprātīgo dienā.

Satiksmes ministrija

Īsteno 3 "Latvijas valsts simtgades svinību nacionālais pasākumu plāna 2017.–2021." pasākumus.²⁵⁴

Simtgades pasākumu norišu izvēli noteica iespējas sadarboties ar kapitālsabiedrībām, kurās Satiksmes ministrija ir kapitāla daļu turētāja, kā arī iespēja izmantot stratēģisko punktu priekšrocības (autoceļi robežpunktu tuvumā, lidostas, ostas), kuros iespējams iepazīstināt Latvijas un Rīgas viesus ar simtgades pasākumu norisi un programmu. Sadarbības projektos tika iesaistīti: VAS "Latvijas dzelzceļš", VAS "Latvijas Valsts ceļi", VAS "Latvijas Autoceļu uzturētājs", VAS "Starptautiskā lidosta "Rīga"", VAS "Latvijas gaisa satiksme", AS "Air Baltic Corporation", VAS "Ceļu Satiksmes drošības direkcija", VAS "Latvijas Jūras administrācija", VAS "Latvijas Valsts radio un televīzijas centrs", VAS "Latvijas Pasts", VSIA "Autotransporta direkcija". Tika īstenoti šādi pasākumi: "Dziesmotais ekspresis"; uz autoceļiem (valsts robežas un lielāko pilsētu tuvumā), ostās, lidostā un virtuālajā vidē tika izvietota informācija par valsts jubileju; brīvdabas foto izstāde "Latvijas transporta un sakaru nozares 100 gadi" u.c.

Viennozīmīgi pieliekoša vērtība ir VAS "Latvijas Pasts" emitētajai pastmarku kolekcijai, kur virkne marku ir unikālas arī pasaules līmenī.

Tieslietu ministrija

Īsteno 3 "Latvijas valsts simtgades svinību nacionālais pasākumu plāna 2017.–2021." pasākumus.²⁵⁵

2018. gadā nozares un valsts simtgadei tika veltīti vairāki Tieslietu ministrijas un tieslietu nozares institūciju rīkoti pasākumi – aprīlī Lielās talkas ietvaros nozares darbinieki sakopa Sesavas baznīcas apkārtni un pie baznīcas atklāja piemiņas plāksni pirmajam Latvijas tieslietu ministram P. Juraševskim, kurš šajā baznīcā kristīts. Notika arī vairāki starptautiski pasākumi, piemēram, Eiropas Tiesību institūta ģenerālā asambleja. Arī vairākas no 2018. gadā iznākušajām grāmatām veltītas valsts un tieslietu nozares simtgadei. Svētku kulminācijā, 19. novembrī, atzīmējot 100 gadus kopš Latvijas tieslietu sistēmas pamatu izveides, noritēja ekumenisks dievkalpojums un koncerts Doma baznīcā. Savukārt 7. decembrī Latvijas juristi un visi citi tieslietu nozares darbinieki tikās Justīcijas ballē Ķīpsalā.

Simtgades pasākumi tika īstenoti no tieslietu resora pieejamajiem finanšu līdzekļiem, no valsts papildu līdzekļus pasākumu īstenošanai neprasot. Turklāt ļoti liels īpatsvars no minētajiem pasākumiem īstenots par tieslietu resora darbinieku personīgajiem finanšu līdzekļiem, apliecinot patriotismu pret darbavietu un popularizējot savu piederību nācijai.

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

Īsteno 4 "Latvijas valsts simtgades svinību nacionālais pasākumu plāna 2017.–2021." pasākumus.²⁵⁶

Valsts simtgades pasākumu plāna 2017.–2021. gadam ietvaros ir rīkotas četras aktivitātes: Reģionu dienas – īpaši Latvijas valsts simtgadei veltīts pasākumu kopums, akcentējot reģionu lomu valsts attīstībā un mudinot izziņāt reģionus (Brīvības ielu stāsts 9 pilsētās, reģionu simboli un vērtības – Latvijas ainavu dārgumi vakar, šodien, rīt); kampaņas "Mana Jūra" iniciatīva "Tīra Latvijas piekraste – dāvana simtgadē" un Starptautiskais Vides izglītības fonda (FEE International) Ģenerālās Asamblejas norise Latvijā, kopīgi svinot valsts simtgadi, kā arī Latvijas Nacionālā dabas muzeja rīkotā izstāde „Latvijas dabas bagātības. No koraļļa līdz virpainītei”.

²⁵³ Autoru apkopota informācija, balstoties "Latvijas valsts simtgades svinību nacionālais pasākumu plāna 2017-2021" analizē.

²⁵⁴ Autoru apkopota informācija, balstoties "Latvijas valsts simtgades svinību nacionālais pasākumu plāna 2017-2021" analizē.

²⁵⁵ Autoru apkopota informācija, balstoties "Latvijas valsts simtgades svinību nacionālais pasākumu plāna 2017-2021" analizē.

²⁵⁶ Autoru apkopota informācija, balstoties "Latvijas valsts simtgades svinību nacionālais pasākumu plāna 2017-2021" analizē.

Savukārt ministrijas kapitālsabiedrība "Elektroniskie sakari" organizēja pašfinansētu Latvijas valsts simtgadei veltītu pasākumu "Apsveikums Latvijai".

Ministrija pasākumus vērtē kā ilgtspējīgus un paliekošus – piemēram, Latvijas kultūras kanona sadaļā "Ainavas" iekļautas astoņas unikālas vietas; Latvijas Nacionālā dabas muzeja izstādē izveidots interaktīvs stāsts par Latvijas dabas attīstības vēsturi 400 milj. gadu garumā), piešķirts Brīvības vārds skvēriem un laukumiem, kā arī radīts digitāls mantojums – dokumentālā filma "9 pilsētas – viena iela".

Veselības ministrija

Īsteno 5 "Latvijas valsts simtgades svinību nacionālais pasākumu plāna 2017.–2021." pasākumus.²⁵⁷

Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejā (MVM) Latvijas valsts simtgades programmas ietvaros organizēja dažādas formas un koncepta pasākumus – ceļojošu un stacionāru izstādi, lekciju ciklu, virtuālo enciklopēdiju, kā arī interaktīvu vides objektu. Saturiskā formā visu pasākumu vadlīnija bija atspoguļot valsts attīstības vēstures un medicīnas vēstures ciešo mijiedarbību. Muzejam tradicionālākais un ierastākais informācijas nodošanas veids ir izstādes, tāpēc par centrālo MVM pasākumu tika izvēlēta izstāde „Latvijas Sarkanajam Krustam – 100”, kuras tapšanā tikai iesaistīta arī organizācija Latvijas Sarkanais Krusts (LSK), kas izstādi iekļāva savā 100-gades svinību programmā. Sadarbība ar LSK muzejam turpinās arī pēc izstādes, kas bija sadarbības sākums citu kopēju projektu realizācijai (Muzeju nakts, Zinātnieku nakts).

Zemkopības ministrija

Īsteno 2 "Latvijas valsts simtgades svinību nacionālais pasākumu plāna 2017.–2021." pasākumus.²⁵⁸

Zemkopības ministrija īstenoja divas Latvijas valsts simtgades norises: lielnotikumu "Lauki ienāk pilsētā" 2018. gada 8. septembrī un starptautisko pasākumu "Miera maize" 2018. gada 26.–28. septembrī.

Abas simtgades norises parādīja lauksaimniecības nozīmi agrākos laikos, mūsdienās un nākotnē, tautsaimniecībā, tās izaugsmē, iedzīvotāju labklājībā un kultūrā. Pasākumos apmeklētājiem bija iespēja iesaistīties dažādās aktivitātēs un meistarklasēs, ļaujot caur praktisko līdzdarbošanos izziņāt un saprast dažādu amatu prasmes, ražošanas un pārstrādes procesus.

Kā īpašu paliekošo vērtību nepieciešams izcelt "Lauki ienāk pilsētā" ietvaros īstenoto izsoli, kurā tika izsolīts "Simtgades traktors" ar reģistrācijas Nr. T100LV ir 1956. gadā ražotais "MASSEY FERGUSON FE-35", un iegūtie līdzekļi – 10 000 eiro – tika ziedoti Latvijas bērnu veselības uzlabošanai. Saņemtie līdzekļi kā ziedojums tika nodoti VSIA "Bērnu klīniskā universitātes slimnīca" ar mērķi – saldētavu iegādei Bērnu klīniskās universitātes slimnīcas Asins kabinetam.

Kopumā jāsecina, ka Nacionālais pasākumu plāns 2017.–2021. gadam ir starpnozaru un daudzlīmeņu sadarbības atspoguļojums, vienlaikus, tas akcentē katras nozares īpašo devumu un spēku (vēsturiskas personības un nozīmīgi notikumi valstiskuma kontekstā, tradīcijas, tagadnes darbs, attīstības redzējums, sadarbības tīkli valstī, Baltijā, Eiropā, pasaulē). Institūciju pārskati par valsts budžeta apakšprogrammas līdzekļu izlietojumu parāda būtisku pasākumu iezīmi – nozaru apliecināšanās un iedzīvotāju iesaiste jo daudzos gadījumos notikusi ar kultūras nozares kolektīvu un mākslinieku iesaisti. Tādējādi, kultūras nozares klātbūtne veido caurviju motīvu programmas īstenošanā. Daudzi pasākumi saistīti arī ar izglītības iestāžu, uzņēmēju, NVO un pašvaldību līdzdalību.

Iesaistīto institūciju pašvērtējums parāda sadarbības un iesaistes plašumu un arī dziļumu. Daudzi pasākumi aptver burtiski visu nozari (vai vairākas) – kā KM pasākumu kopums "Latvijas skolas soma", kurā iesaistīti visu Latvijas skolu pārstāvji, pedagogi, izglītības asociāciju pārstāvji, kultūras iestādes un kultūras pakalpojumu sniedzēji. Plašs ir arī IZM un VISC pasākumu kopuma "Pilsoniskās līdzdalības un labo darbu maratons" mērogs – tajā piedalās ne vien izglītības iestādes (arī profesionālās izglītības) no visas Latvijas, bet arī nevalstiskās organizācijas un mākslinieki, pasākumu īstenošanā dažādos veidos sasniedzot vietējās kopienas (piemēram, veco ļaužu pansionātus, dzīvnieku patversmes, u.c.) un arī sadarbojoties pāri robežām (piemēram, palīdzība

²⁵⁷ Autoru apkopota informācija, balstoties "Latvijas valsts simtgades svinību nacionālais pasākumu plāna 2017-2021" analizē.

²⁵⁸ Autoru apkopota informācija, balstoties "Latvijas valsts simtgades svinību nacionālais pasākumu plāna 2017-2021" analizē.

Ukrainas krīzē). Pārnozaris kums raksturo arī Ārlietu ministrijas publiskās diplomātijas programmu, kas īstenota sadarbībā ar zinātniekiem, uzņēmējiem, māksliniekiem vairāk nekā 60 pasaules valstīs. Tas panākts, cita starpā, ar īpaša kritērija ieviešanu pasākumu atlasē (īstenošanā jāiesaistās vienai organizācijai no Latvijas un vienai – no mītnes zemes).

Īpaši jāatzīmē PBLA īstenotais (ar KM deleģējumu) atbalsts pasākumiem diasporas mītnes zemēs, kur katrā no pasākumiem atbilstoši tematikai iesaistījušās institūcijas, organizācijas, kolektīvi, indivīdi no kultūras, ārlietu, izglītības, zinātnes nozarēm.

Vairāku nozaru integrēts saturs atspoguļots arī Latgales kongresa pasākumu kopumā (ar īpašu uzsvāru uz kultūras, izglītības, kultūrtūrisma nozarēm). Programmā iesaistītas dažāda institūcijas – Saeima, Valsts kanceleja, Aizsardzības ministrija, Latvijas Nacionālais kultūras centrs, Latvijas valsts simtgades birojs, Latgales plānošanas reģions un tajā ietilpstošās pašvaldības, jo īpaši Rēzeknes pilsēta un novads, Daugavpils pilsēta un novads un Ludza. Latgales pašvaldības, organizācijas un cilvēki tika aicināti papildināt Latgales kongresa simtgades kultūras un izglītojošo programmu.

Pasākumu plāna analīze apliecina, ka sekmīgi īstenots mērķis veidot starpnozaru saturu un īstenot to sadarbībā.

Nacionālā pasākumu plānu veidojošo pasākumu mērogs ir visai atšķirīgs. Daži pasākumi fokusējas uz vienu vai nedaudzām norisēm, bet citi ietver vairākus desmitus un pat vairāk par simts pasākumiem.

Nacionālā pasākumu plāna norises nebija vienīgie pasākumi, kurus īstenoja institūcijas. Daudzos gadījumos “iekšējā” programma bija ievērojami plašāka. Publiski pieejamie dati par pašfinansētajiem un papildus nacionālajam pasākumu plānam īstenojamiem pasākumiem nozaru ministrijās nav visaptveroši.

Pētījuma dati liecina arī par to, ka pasākumu īstenošanā **nozīmīga loma bijusi Latvijas valsts simtgades birojam**. Līdzīgi kā svinību sagatavošanas posmā birojs darbojās kā mediators un sadarbības veicinātājs. Vienlaikus, Latvijas simtgades biroja ziņā bija arī atbildība par virkni lielinotikumu. Arī šajā procesā birojs iesaistīja visus spēlētājus.

Multiplikatoru lomā darbojās ar **sociālie partneri**. Piemēram, Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera kopīgi ar Latvijas valsts simtgades biroju rīkoja semināru uzņēmējiem, lai informētu par uzņēmēju iesaistes iespējām un simtgadi kā mārketinga un reputācijas celšanas instrumentu gan Latvijā, gan starptautiskā mērogā²⁵⁹.

Pētnieki konstatējuši arī to, ka notikušas daudzas nozaru iniciatīvas, kas nav ietvertas Nacionālajā pasākumu plānā un īstenotas neatkarīgi, bet ar atsauci uz simtgades mērķiem. Šī informācija iekļauta Latvijas valsts simtgades biroja mājaslapas digitālajā kalendārā.

Kopumā šajā sadaļā esam raksturojuši valsts simtgades svinību programmas īstenošanas iezīmes, kas liecina par mērķtiecīgu darbu nozaru sadarbības un sabiedrības iesaistes veidošanā.

Informanti atzīst, ka par būtiskākajiem valsts simtgades pasākumu ieguvumiem uzskatāms vienots koordinēts ietvars dažādu līmeņu aktivitātēm – simtgades svinībās iekļāvās gan visaugstākā līmeņa diplomātiskas tikšanās un svinīgi pasākumi, gan Latvijai veltīti pasākumi vietējās kopienās.

Secinājumi

Valsts simtgades svinību koncepcijas veidošana 2014.–2015. gadā bija iekļaujošs un atvērts process, kura gaitā notika plašs dialogs ar dažādām sociālajām grupām un dažādām tautsaimniecības nozarēm. Nozaru aspekts (sinerģija, sadarbība, arī Baltijas dimensija) tika iezīmēts koncepcijas veidošanā jau no paša procesa sākuma, palīdzot radīt kopīgas idejas nozarēm un institūcijām, kuras ikdienā ar informāciju apmainās visai ierobežoti. Sadarbība turpinājās arī Nacionālā pasākumu plāna veidošanā un īstenošanā, īpašu lomu uzņemoties Latvijas

²⁵⁹ LTRK “Latvijas simtgade kā iespēja uzņēmējiem”, pieejams <https://www.chamber.lv/lv/events/2017/07/414/event/1238>

valsts simtgades birojam. Var secināt, ka sekmīgi īstenots mērķis veidot starpnozaru saturu un īstenot to sadarbībā.

Valsts simtgades svinību koncepcijas veidošanā īpaša, divējāda loma bija kultūras nozarei. Tās centrālā pārvaldes institūcija Kultūras ministrija (un Birojs) bija visas Programmas procesa virzītāja un koordinētāja, vienlaikus kultūras nozare jau sākot ar 2014. gadu gan iesaistījās ideju radīšanā par programmas lielnotikumiem, gan radīja idejas par kultūras nozares pasākumiem. Tomēr procesā bija iespēja piedalīties ikkatrai nozarei, piesakot pasākumu idejas caur nozares ministrijām un to iestāžu un struktūrvienību tīklu.

Kā redzams no Programmas īstenošanas analīzes, visu nozaru iesaiste ir bijusi nozīmīga programmas iezīme. Par to liecina sekojošais:

- Visu nozaru ministriju un nozares pārstāvošo profesionālo jumta asociāciju (LDDK, LTRK) pārstāvniecība Latvijas valsts simtgades Rīcības komitejā, kas nozīmē arī indikatīvā svinību pasākumu budžeta izstrādes procesu sadarbībā ar nozarēm;
- Nozaru pārstāvniecība Latvijas valsts simtgades svētku radošajā padomē, īpašo pasākumu darba grupās;
- No valsts budžeta mērķprogrammas īstenojamo pasākumu individuāla atspoguļošana Nacionālajā pasākumu plānā, ar atbildību atskaitīties par sasniegtajiem rezultātiem, kas liecina par dažādu nozaru īstenojamo pasākumu (no nelieliem līdz ilggadējiem un ievērojama mēroga) vienlīdz nozīmīgo statusu;
- Plaša mēroga starpnozaru sadarbība Nacionālā pasākumu plāna veidošanā;
- Plašs nozares dalībnieku un sadarbības partneru iesaistošs īstenotāju loks vairākumā pasākumu; radošas idejas sabiedrības iesaistei;
- Ievērojama Latvijas valsts simtgades biroja sadarbības veicinātāja loma.

3.3. Pilsoniskās sabiedrības iniciatīvas: NVO un pašiniciatīvas pasākumi

Valsts simtgades svinību Programmas virsmērķa īstenošanas pieejas kontekstā (līdzdalība, pašiniciatīva) pilsoniskās iniciatīvas līmenis bija ārkārtīgi nozīmīgs. Kā liecina Programmas konceptuālo nostādņu analīze, pētījumā veiktā dokumentu analīze un interviju dati, kā arī secinājumi Starpposma izvērtējumā Programma tikusi veidota tā, lai pilsoniskās sabiedrības pārstāvniecība būtu iespējama visos Programmas veidošanas un īstenošanas posmos un jo īpaši – **pašiniciatīvas līmenī**.

Šīs **sadaļas ierobežojumus nosaka pilsoniskās sabiedrības iniciatīvu brīvprātīgais raksturs** un atvērtais līdzdalības ietvars, kas nozīmē, ka publiska saturiska atskaitīšanās par iniciatīvu gaitu nav paredzēta. Var teikt, ka daļa aktivitāšu, īpaši tās, kas ir bijušas kopienas līmenī un pašvaldību finansiāli atbalstītas, nav izsmeļoši identificējamās.

Vienlaikus, ierobežojumus nosaka arī viena no nozīmīgākajiem atbalsta mehānismiem – Valsts Kultūrkapitāla fonds (VKKF) mērķprogrammas valsts simtgadei – datu uzkrāšanas īpatnības, kas praktiski nedod iespēju informāciju šķirot un analizēt pēc pasākumu mērķiem, mērķgrupām, u.tml. Līdz ar to šīs sadaļas saturisko tvērumu ierobežo iespējamā un publiski pieejamā informācija.

Sabiedrība tika aktivizēta divos līmeņos – rosinot iesaistīties nevalstiskajām organizācijām un indivīdiem, ģimenēm, nelielām sabiedrības grupām.

Pilsoniskās sabiedrības pārstāvniecība Programmas pārvaldībā un īstenošanā bija iespējama vairākos līmeņos:

- iesaistoties Programmas koncepcijas ideju radīšanā (publiskajās diskusijās);
- iesaistoties Programmas īstenošanai izveidotajās darba grupās, padomēs un komitejās (piemēram, Jauniešu rīcības komitejā, Rīcības komitejā, Darba grupā Latgales kongresa simtgades pasākumu organizēšanai);
- iesaistoties Nacionālā pasākumu plāna pasākumu īstenošanā – sadarbojoties ar kādu no nozares ministrijām vai organizācijām;

- piesakot savus projektus īpaši veidotu instrumentu – piemēram, VKKF, PBLA diasporas pasākumu – atbalstam;
- piesakot savus projektus vietējo pašvaldību konkursos (par šo sadaļu izsmeļošu datu nav, tikai ziņas Latvijas valsts simtgades biroja veidotajā notikumu kalendārā).

Jau iepriekš minēts, ka publiskās diskusijas un konsultācijas tika izmantotas kā līdzdalības instruments. Jāatzīmē, ka īpaši kultūras nozares NVO norāda uz visai lielām iespējām līdzdalībai ieceru veidošanas posmā: piecu punktu skalā no trīs līdz pieci šo iespēju novērtējušas 73,7% NVO (Starpposma izvērtējuma ietvaros veikta kultūras operatoru aptauja 2019. gadā).

Programmas pārvaldības līmenī piedalījušās lielākās Latvijas NVO. Rīcības komitejā darbojās vairākas: Latvijas Lielo pilsētu asociācija, Latvijas Pašvaldību savienība, Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera, Pasaules brīvo latviešu apvienība. Savukārt Darba grupā Latgales kongresa simtgades pasākumu organizēšanai piedalījās trīs Latgales NVO. Jauniešu rīcības komitejā darbojās vairāk nekā desmit jauniešu biedrību pārstāvji.

NVO iesaistījās arī Nacionālā plāna pasākumu īstenošanā.

Atsevišķu pasākumu kopumu veido tās NVO iniciatīvas, kas īstenotas ar **īpaši radītu finansējuma instrumentu atbalstu**.

Kā liecina Starpposma izvērtējumā sniegtā informācija, KM un Birojs īpaši strādājuši pie šādu iespēju veidošanas, iespēju popularizēšanas, tai skaitā:

- informējot NVO caur Nevalstisko organizāciju un Ministru kabineta sadarbības memoranda īstenošanas padomi, kurā sadarbojas nevalstiskās organizācijas un valsts pārvalde;
- aicinot visas ministrijas, kurām ir simtgades finansējums, izsludināt ideju konkursus – to ir darījušas vairākas ministrijas – piemēram, VARAM un ZM;
- stāstot par iespējām dažādās NVO jumta organizācijās;
- īpaši uzrunājot mazākumtautības organizācijas, t.sk. īpašos informatīvos semināros, aicinot sniegt projektu pieteikumus Valsts kultūrkapitāla fondā;
- konsultējot individuālas organizācijas un aktīvistus un palīdzot identificēt atbalsta iespējas.

Tika izveidoti vairāki īpaši finansējuma instrumenti: Valsts kultūrkapitāla fonda mērķprogrammas, Valsts reģionālās attīstības aģentūras, Latvijas Vides aizsardzības fonda konkursi, nevalstisko organizāciju konkursi reģionos, pašvaldību un uzņēmēju veidotajos fondos.

Valsts kultūrkapitāla fonda mērķprogramma “Latvijai 100” tiek īstenota no 2015. gada līdz 2020. gadam. Šīs programmas mērķis bija “izveidot daudzveidīgu un kvalitatīvu kultūras pasākumu un norišu programmu Latvijas valsts simtgades svinību sagatavošanai un īstenošanai. Galvenie uzdevumi paredz stiprināt valstsgribu, piederības sajūtu Latvijai, veicinot dažādu kopienu un sabiedrības līdzdalību Latvijas kultūrtelpas veidošanā. Tāpat, izmantojot radošas un sabiedrību iesaistošas metodes, iecerēts padziļināt zināšanas un izpratni par Latvijas valsts vēsturi dažādās sabiedrības grupās. Iecerēts radīt paliekošas kultūras, mākslas vērtības un simbolus, kas raksturo un veido Latviju kā kultūrnacionālu valsti 21. gadsimtā”²⁶⁰.

Tabula 11. Valsts Kultūrkapitāla fonda mērķprogrammas “Latvijai – 100” rezultāti, 2015.–2020.

Avots: Valsts kultūrkapitāla gada pārskati 2015.–2018.; informācija mājas lapā vkkf.lv

NI – nav informācijas

Gads	Iesniegto projektu skaits	Atbalstīto projektu skaits	Iesniegto projektu pieprasītais finansējums, EUR	Atbalstīto finansējums, EUR	projektu
2015.	219	38	3 294 095	280 000	
2016.	280	57	4 647 828	495 980	
2017.	313	75	4 999 027	530 000	
2018.	273	74	3 921 352	529 650	
2019.	NI	37	NI	350 000	
2020.	NI	31	NI	305 955	

²⁶⁰ VKKF mājas lapā: <http://www.vkkf.lv/#2626>

VKKF mērķprogrammas “Latvijai - 100” finansējuma konkursu rezultāti liecina, ka lielākā daļā finansējuma saņēmēju ir biedrības un nodibinājumi. Turklāt saņēmēju spektrs ir ļoti plašs – no mazām vietējām organizācijām līdz pieredzējušām organizācijām. Atbalstu ir saņēmušas arī citu, ne tikai kultūras, nozaru organizācijas, paplašinot programmas ietekmi uz dabas, tūrisma, sporta, izglītības u.c. jomām.

Atsevišķa atbalsta programma bija saistīta ar satura radīšanu kultūrizglītības programmai “Latvijas skolas somai”.

Tabula 12. Valsts Kultūrkapitāla fonda mērķprogrammas “Latvijas skolas somas satura radīšana” rezultāti, 2017.–2020.

Avots: Valsts kultūrkapitāla gada pārskati 2015.–2018.; informācija mājas lapā vkkf.lv

NI – nav informācijas

Gads	Iesniegto projektu skaits	Atbalstīto projektu skaits	Iesniegto projektu pieprasītais finansējums, EUR	Atbalstīto finansējums, EUR	projektu
2017.	25	12	125 750	67 020	
2018.	51	11	300 792	47 250	
2019.	NI	19	NI	82 182	
2020.	NI	22	NI	99 500	
2021.	NI	16	NI	100 000	

Papildus šīm mērķprogrammām 2018. gadā tika īstenota mērķprogramma “Latvijas skolas somas satura radīšana profesionālajā mākslā” – 29 atbalstīti projekti par kopsummu 261 705 eiro; 2019. gadā mērķprogramma “Latvijas skolas somas satura radīšana muzejos” – 25 atbalstīti projekti par kopsummu 68 434 eiro.

Kā liecina kultūras nozares operatoru aptaujā piedalījušos NVO dati, iespējas saņemt atbalstu no VKKF kā pozitīvas (piecu punktu skalā no trīs līdz pieci) vērtējuši 55,7% respondentu, kas ir augstāks vērtējums, nekā iespējas saņemt atbalstu no pašvaldībām – 47,4% vai nozaru ministrijām – 27,3%, no sponsoriem un atbalstītājiem 39,4% (Starposma izvērtējuma ietvaros īstenotā kultūras operatoru aptauja, 2019.)

Būtisks instruments, kas īstenots ar īpašu KM deleģējumu PBLA bija “Atbalsts simtgades pasākumiem diasporas mītnes zemēs”. Kā liecina informācija Starposma izvērtējumā, šī instrumenta izveide bija mērķtiecīga dialoga rezultāts, īpašu uzmanību pievēršot tam, lai ir skaidri kritēriji un pārskatāma procedūra, pēc tam – izvērstā popularizēšanas kampaņa.

Kopumā, skatot NVO iespējas līdzdalībai un iniciatīvai, kultūras operatoru aptaujas ietvaros NVO sniegtās atbildes liecina, ka iesaistītie augstu vērtē iespējas saņemt organizatorisku un informatīvo atbalstu no Latvijas Simtgades biroja – 57,9%, arī no nozaru ministrijām – 45,4%, un īpaši liels ir tādu respondentu īpatsvars, kas norāda uz pašu guvumu no iniciatīvu īstenošanas: 67,2% uzskata, ka iesaiste ir devusi viņiem iespēju veidot jaunas partnerības, bet 81,1% uzskata, ka šī iesaiste devusi iespēju aktivizēt pašu darbību, kur īpaši daudz – 40,5% – ir tādu respondentu, kas šādas iespēja vērtē kā “ļoti augstas” (Starposma izvērtējuma ietvaros īstenotā kultūras operatoru aptauja, 2019.).

Papildus iniciatīvām, kuras tika veidotas valstiskā līmenī vai kuru atbalstam tika veidoti īpaši nacionāla mēroga instrumenti, Programmā bija iecerēts rosināt **pašiniciatīvu visplašākajā nozīmē**, piemēram, ģimenes vai apkaimes aktivitāšu līmenī.

Daudzas no šīm iniciatīvām tika iekļautas Simtgades biroja izveidotajā atvērtajā notikumu kalendārā, taču var pieņemt, ka neskaitāmas iniciatīvas ir zināmas galvenokārt īstenoātāju tuvākajam sociālajam lokam. To arī Starposma un šī izvērtējuma ietvaros veikto iedzīvotāju aptauju dati, kas uzrādīja augstu iesaisti Programmas īstenošanā – apmēram 1/5 daļa norādīja, ka ir piedalījušies ideju un priekšlikumu radīšanā, kā arī tik pat liels skaits respondentu norāda, ka piedalījās simtgades aktivitāšu organizēšanā un nodrošināšanā.

Jau 2017. gada aptauja, ko īstenoja pētījumu kompānija “Kantar”, liecina: 14% iedzīvotāju iecerējuši līdzdarboties un palīdzēt pasākumu norisē²⁶¹. Savukārt jautāti, vai viņiem ir personīga apņemšanās, ko vēlas īstenot līdz valsts simtgadei, respondenti atbildēja, ka plāno uzlabot savu dzīves telpu, viņiem ir īpašas

²⁶¹ <https://www.km.gov.lv/lv/ministrija/jaunumi/programmas-pirmaja-gada-butiski-pieaudzis-valsts-simgadei-veltito-norisu-skaits-2345>

apņemšanās saistībā ar personīgo dzīvi vai veselību, vai vēlas izzināt Latviju un tās kultūru. Tāpat iedzīvotāji vēlas veikt pārmaiņas karjerā, uzsākt jaunas mācības, izpētīt savas dzimtas vēsturi (Baltic International Bank Latvijas Barometrs dati, 2017. gada novembris)²⁶².

Gan Latvijas simtgades biroja atvērtais notikumu kalendārs, gan publicējamās ziņas liecina, ka programmas īstenošanas laikā bijis visai daudz iespēju pievienoties dažādās aktivitātēs, veidot reālus un virtuālus krājumus ar ainavām, dabas objektiem, darbiem, u.t.t.

Daži piemēri: „Simtgades burtnieks” (LU LFMI iniciatīva), “LV100 Dižošanās” (dižkoku meklēšana kopā ar Dabas aizsardzības pārvaldi), Latvijas Nacionālā vēstures muzeja (LNVM) atvērtais Latvijas valsts simtgadei veltītais “Gadsimta albums” – virtuāla attēlu galerija vietnē www.latvijagadsimts.lv, kurā ikviens aicināts pievienot savu fotogrāfiju un stāstu par savas ģimenes un dzimtas, darba kolektīva vai organizācijas vēsturē svarīgu notikumu, personību vai vietu Latvijā laika periodā no 1914. līdz 2017. gadam.

Atrodams arī liecības par nelieliem vietēja mēroga pasākumiem jau kopš 2017. gada, piemēram, ziņa, ka “Biedrība” Dabas Draugi” aicina 4. maijā plkst. 16:30 pulcēties Liepājā, lai kopīgi dotos izzinošā pārgājienā gar jūru un noslēgumā pulcētos pie Ģimenes ugunsкура”²⁶³.

Šādu sabiedrības iniciatīvu mērogu un būtību kā ļoti izdevušos vērtē paši Biroja darbinieki un Radošās padomes locekļi.

Starposma izvērtējumā norādīts, ka Latvijas valsts simtgades iniciatīvas palīdzēja pakāpeniski pārvarēt pasīvo vai skeptisko pozīciju valsts svētku svinēšanā, uzsākt neskaitāmas pilsoniskās, vietējās, reģionālās iniciatīvas kā savas dāvanas Latvijai tās simtgadē.

Secinājumi

Pilsoniskās sabiedrības iniciatīvu brīvprātīgais raksturs un atvērtais līdzdalības ietvars, ierobežo šo iniciatīvu sistemātiskas kvantitatīvas uzskaites un līdz ar to – ietekmes izvērtējuma iespējas.

Secināts, ka pilsoniskās sabiedrības pārstāvniecība Programmas pārvaldībā un īstenošanā bija iespējama vairākos līmeņos: iesaistoties Programmas koncepcijas ideju radīšanā (publiskajās diskusijās); iesaistoties Programmas īstenošanai izveidotajās darba grupās, padomēs un komitejās (piemēram, Jauniešu rīcības komitejā, Rīcības komitejā, Darba grupā Latgales kongresa simtgades pasākumu organizēšanai); iesaistoties Nacionālā pasākumu plāna pasākumu īstenošanā – sadarbojoties ar kādu no nozares ministrijām vai organizācijām; piesakot savus projektus īpaši veidotu instrumentu – piemēram, VKKF, PBLA diasporas pasākumu – atbalstam; piesakot savus projektus vietējo pašvaldību konkursos.

Sabiedrība tika aktivizēta divos līmeņos – rosinot iesaistīties nevalstiskajām organizācijām un indivīdiem, ģimenēm, nelielām sabiedrības grupām.

Būtiska loma pilsonisko iniciatīvu un līdzdalības nodrošināšanā bija tādu finanšu instrumentu izveidē kā Valsts kultūrkapitāla fonda mērķprogramma “Latvijai – 100”, atbalsta programmai VKKF, kas vērsta uz satura radīšanu “Latvijas skolas somai”, kā arī instrumentam, kas īstenots ar īpašu KM deleģējumu PBLA “Atbalsts simtgades pasākumiem diasporas mītnes zemēs”.

Īpaša loma Programmas līdzdalības dimensijas izpausmēs bija daudzām neformalizētām individuālā, ģimenes vai apkaimes līmenī veiktām aktivitātēm, kas tika simboliski pakārtotas vai veltītas valsts simtgadei.

Pilsoniskās sabiedrības iniciatīvu iespējas vērtējamas kā plašas un klātesošas visos programmas īstenošanas līmeņos. Šo aktivitāšu daudzveidība un neformālais raksturs nosaka to, ka tās nav sistemātiski uzskaitāmas, t.i. nav iegūstami reprezentatīvi/kvantitatīvi dati par tām, taču kvalitatīvie dati ļauj secināt, ka aktivitāšu klāsts bijis daudzveidīgs.

Iniciatīvās iesaistītie augsti novērtē gan pieejamās iespējas (tai skaitā informatīvā un organizatoriskā atbalsta saņemšanu no Biroja), gan savus gūvumus – jaunu partnerību izveidi, savas darbības aktivizēšanos.

²⁶² Turpat.

²⁶³ <https://lv100.lv/programma/kalendars/gimenes-ugunskurs-4-maija/>

4. SABIEDRĪBAS IESAISTES UN LĪDZDALĪBAS NOVĒRTĒJUMS

Spēja uzrunāt, iesaistīt un saliedēt lielu skaitu Latvijas iedzīvotāju un tautiešu ārvalstīs ir viens no kritērijiem Nacionālajā pasākumu plānā iekļaujamajām norisēm. Tādēļ Programmas īstenošanas izvērtējumā būtisks ir jautājums, **cik sekmīgi pasākumu un norišu programma sasniegusi sabiedrību kopumā un konkrētas tās mērķgrupas**, kurām tikusi veltīta īpaša uzmanība. Turklāt Latvijas iedzīvotāju un mērķa grupu pieredze un viedoklis par Programmu ir viens no programmas ietekmes indikatoriem. **Šajā nodaļā sniegts pārskats par iedzīvotāju informētību un līdzdalību Programmas norisēs**, kā arī būtiskākie dati, kas ļauj vērtēt Programmas norišu ilgtermiņa ietekmes potenciālu dažādos tās aspektos – gan iedzīvotāju vērtējumos un attieksmēs, gan kultūras sektora aktivizēšanā, gan piederības sajūtas valstij veicināšanā un iedzīvotāju savstarpējās uzticēšanās un sadarbības rosināšanā.

4.1. Latvijas valsts simtgades svinību programmas mērķgrupas

Programma ir vērsta uz visu sabiedrību kopumā (kā Latvijas iedzīvotājiem, tā tautiešiem ārvalstīs), neizdalot konkrētas mērķgrupas, kurām tiktu veidoti speciāli, atšķirīgi pasākumi un aktivitātes. Vienlaikus Latvijas valsts simtgades programmas izstrādes un īstenošanas plānošanas dokumentos tiek akcentēta nepieciešamība īpašu uzmanību pievērst atsevišķām, konkrētām mērķgrupām. Informatīvā ziņojuma „Par gatavošanos Latvijas valsts simtgadei 2017.–2021. gadā”²⁶⁴ 2.1. punktā norādīts: “Svētku programmas sagatavošanā un norisē būtiski ir iesaistīt dažādas mērķgrupas procesa sagatavošanā, lai veidotu tādu programmu, kas sasniegtu dažādas auditorijas – **jauniešus un bērnus, seniorus, mazākumtautības, mūsu tautiešus ārvalstīs, reģionus**” (autoru izcēlumi). Savukārt 2.3. punktā: “Komunikācija par simtgadi aptver dažādas mērķauditorijas, īpašu uzmanību pievēršot šādām grupām – **seniori, cilvēki, kuri dzīvo tālu no apdzīvotām vietām, mazākumtautības, jaunieši un mūsu tautieši ārvalstīs**, katrai no šīm grupām paredzot īpašus pasākumus, komunikācijas kanālus un informācijas pasniegšanas veidus” (autoru izcēlumi). Informatīvajā ziņojumā „Par Latvijas valsts simtgades svinību pasākumu plānu 2017.–2021. gadam”²⁶⁵ konkrētas mērķgrupas netiek identificētas, lai arī tekstā tiek izmantots apzīmējums “mērķauditorija”. Tomēr sestais no astoņiem Latvijas valsts simtgades svinību mērķiem ir vērsts konkrēti uz jauniešiem kā mērķgrupu: “stiprināt **jauniešu** radošo iniciatīvu un piederības sajūtu Latvijai”. Savukārt Nacionālajā pasākumu plānā iekļaujamo norišu kritērijos kā pirmais definēts – “norise spēj uzrunāt, iesaistīt un saliedēt **lielu skaitu Latvijas iedzīvotāju un tautiešu ārvalstīs**”, – tādējādi apstiprinot iepriekš izteikto tēzi par simtgades programmas vērsumu uz visu sabiedrību kopumā. Bet Valsts kultūrkapitāla fonda mērķprogrammas „Latvijai – 100” projektu konkursa nolikumā noteikts: “Prioritāri tiek atbalstītas norises, kas vērstas uz sadarbību, **bērnu un jauniešu** iesaisti un izmanto mūsdienīgus mākslinieciskās izteiksmes un komunikācijas līdzekļus, kā arī vērstas uz pieejamības nodrošināšanu dažādām sabiedrības grupām (t. sk. **cilvēkiem ar īpašām vajadzībām, ģimenēm ar maziem bērniem, senioriem, attālos reģionos dzīvojošiem, Latvijas mazākumtautībām**”). Konkursa pieteikuma formā papildus tiek izdalītas arī: **tautieši ārvalstīs un ārvalstu viesi**. Tādējādi – lai gan atsevišķos plānošanas dokumentos tiek norādītas konkrētas mērķgrupas, tajās nav definēta nepieciešamība veidot atsevišķus pasākumu un aktivitātes konkrētām mērķgrupām, bet drīzāk norādīts uz nepieciešamību īpašu uzmanību pievērst konkrēto mērķgrupu informēšanai un iesaistei jebkurā no īstenotajiem pasākumiem.

Līdz ar to secināms, ka **Latvijas valsts simtgades programmā konsekventi tiek īstenoti divi diskursi**. Pirmkārt, **programmas satura diskurss** – centieni programmu kopumā vērst uz visu sabiedrību, nevis veidot pasākumus konkrētu mērķgrupu segmentiem. Otrkārt, **līdzdalības nodrošināšanas diskurss** – pēc iespējas plašākas auditorijas piesaistei izmantot katrai mērķgrupai atbilstošas komunikācijas un mārketinga stratēģijas, kā arī (cilvēku ar īpašām vajadzībām gadījumā) vides un pasākumu un aktivitāšu satura pieejamības apsvērumus. Šādas pieejas īstenošana pati par sevi rosina saliedētību un sociālo iekļaušanu, sekmējot dažādu sabiedrības mērķgrupu kopdarbību.

²⁶⁴ Informatīvais ziņojums "Par gatavošanos Latvijas valsts simtgadei 2017.–2021.gadā". Izskatīts MK 09.02.2016. Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40381538>

²⁶⁵ Informatīvais ziņojums "Par Latvijas valsts simtgades svinību pasākumu plānu 2017.–2021.gadam". Izskatīts MK 13.12.2016. Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40406296>

Jāpiebilst un jāuzsver, ka **konkrētās izdalītās mērķgrupas lielā mērā ir tās, kas kā mazāk sekmīgi iesaistītas kultūras patēriņā un līdzdalībā identificētas 2018. gada pētījumā** “Kultūras patēriņa un līdzdalības ietekmes pētījums”²⁶⁶. Pētījumā norādīts: “Sociāli demogrāfisko mērķgrupu griezumā novērojams, ka **izteikti aktīvāki kultūras patēriņā ir iedzīvotāji ar augstāko izglītību, 15–24 gadīgie, tie, kuriem ir augsti ienākumi (virs 600 eiro uz vienu ģimenes locekli mēnesī), 3 un vairāk personu ģimenes**. Savukārt **retāki kultūras patērētāji ir 65–74 gadīgie, vidējo izglītību ieguvušie, ar zemiem ienākumiem (līdz 199 eiro uz vienu ģimenes locekli mēnesī), tie, kuri dzīvo vieni**. Tāpat novērojams, ka nedaudz retāk pasākumus apmeklē **vīrieši, krievu tautības iedzīvotāji, kā arī tie, kuriem nav nepilngadīgu bērnu vai mazbērnu**” (autoru izcēlumi). Papildus pētījumā tiek uzsvērts, ka “**kultūras pasākumu apmeklējums samazinājies 25–34 gadīgo mērķgrupā**” – tas aktualizē nepieciešamību īpašu uzmanību pievērst tieši jauniešu mērķgrupai. Tātad – Latvijas valsts simtgades programmā tiek īstenots kultūras patēriņa pētnieku ieteikums īpašu uzmanību pievērst tām mērķgrupām, kuras līdz šim mazāk iesaistījušās Latvijas kultūras patēriņā un līdzdalībā (ieteikumi pētījumā: “kultūras pieejamības paplašināšana, auditorijā iesaistot kultūras patēriņā neaktīvos un sociāli mazaizsargātās iedzīvotāju grupas”, “profesionālās mākslas un kultūras pieejamības nodrošināšana diasporai”, “veidot daudzveidīgāku kultūras organizāciju aktivitāšu piedāvājumu”, “pilnveidot profesionālās mākslas pieejamību reģionos, sekmējot mobilitāti kultūras pasākumu apmeklēšanā”, “radīt jauniešu auditorijai saistošu kultūras piedāvājumu”, “pilnveidot interneta, sociālo tīklu, digitālo iespēju izmantošanu auditorijas sasniegšanā un piesaistīšanā”, “personīgās kultūras un sabiedriskās līdzdalības sekmēšana”).

Tādēļ arī šajā nodaļā turpmākajās sadaļās tiek vērtēta sabiedrības iesaiste un līdzdalība kopumā, papildu uzmanību pievēršot konkrētām definētajām mērķgrupām, identificējot iesaistes un līdzdalības sekmīgumu kā visas sabiedrības līmenī, tā arī konkrētu mērķgrupu detalizācijā.

4.2. Latvijas iedzīvotāju interese un informētība par Latvijas valsts simtgades norisēm

Pētījumu kompānijas “Kantar” īstenotās aptaujas 2017.–2018. gadā liecināja par **izteikti augstu iedzīvotāju ieinteresētību par Latvijas valsts simtgades norisēm un iesaistīšanos tajās**. 2017. gada nogalē **kopumā 81% Latvijas iedzīvotāju apsvēruši iespējas iesaistīties simtgades notikumos**, tai skaitā 53% – apmeklēt speciāli organizētos pasākumus, 43% – svinēt mājās, ģimenes lokā, 14% – rosināt citus apmeklēt, izzināt, iesaistīties dažādos pasākumos, 14% – līdzdarboties un palīdzēt pasākumu norisē, 5% – īstenot savu publisku vai privāti iniciatīvu. Un **jaunieši vairāk nekā citi bijuši ieinteresēti Latvijas simtgades pasākumos** (47%).²⁶⁷

Pētījumu kompānijas “Kantar” 2018. gada janvārī un oktobrī īstenoto aptauju dati liecināja, ka **absolūtajam vairākumam jeb 80% Latvijas iedzīvotāju vecumā no 16 līdz 60 gadiem Latvijas valsts proklamēšanas 100. gadadiena ir vēsturiski nozīmīgs laiks**. Turklāt – **77% iedzīvotāju atzinuši, ka Latvijas valsts proklamēšanas 100. gadadienu vajag atzīmēt īpašāk nekā citus gadus**.²⁶⁸

2019. gadā īstenotā iedzīvotāju aptauja liecināja, ka **kopumā 68% Latvijas iedzīvotāju 2017.–2018.gadu laikā ir meklējuši informāciju par Latvijas valsts simtgades norisēm**. Aktīvāki informācijas meklēšanā bijuši 18–24 gadīgie (šajā mērķgrupā kopumā 86% respondentu ir meklējuši informāciju), 65–75 gadīgie (80%), latvieši (79%), publiskajā sektorā strādājošie (76%), iedzīvotāji ar augstākiem ģimenes ienākumiem, virs 501 eiro uz vienu personu (78%), Vidzemē dzīvojošie (75%). Savukārt salīdzinoši retāk informāciju par simtgades pasākumiem meklējuši 35–44 gadīgie (61%), vidējo speciālo, arodizglītību ieguvušie (59%), cittautieši (53%), privātajā sektorā strādājošie (60%), bezdarbnieki (45%), Latgalē dzīvojošie (60%). Tomēr jāuzsver, ka arī šo mērķgrupu rādītāji ir augsti, liecinot, ka arī tajās interese par simtgades pasākumiem bijusi liela un ne mazāk kā puse no šo mērķgrupu pārstāvjiem informāciju ir meklējuši.

²⁶⁶ Kultūras patēriņa un līdzdalības ietekmes pētījums. Pretendentu apvienība: Latvijas Kultūras akadēmija, Pētījumu centrs SKDS, Biedrība Culturelab. 2018. Pieejams: https://www.km.gov.lv/uploads/ckeditor/files/kultura_timekli/petijumi/LKA%20ZPC_Kult%C5%ABras%20pat%C4%93ri%C5%86%C5%A1%20un%20l%C4%ABdzdal%C4%ABba%202018.pdf

²⁶⁷ Latvijas iedzīvotāju noskaņojums un vērtības. Kantar TNS 2014.–2018. gados veikto vērtību pētījumu galvenās atziņas. Ministru kabineta 2018.gada 8.maija sēde. Pieejams: https://www.kantar.lv/wp-content/uploads/2018/05/Kantar-TNS_iedzivotaju-Vertibas-Noskanojums_Prezentacija-MK_08.05.2018.pdf

²⁶⁸ Iedzīvotājiem Latvijas valsts simtgade ir nozīmīgs laiks. Kantar TNS. Pieejams: <https://www.kantar.lv/iedzivotajiem-latvijas-valsts-simgade-ir-nozimigs-laiks/>

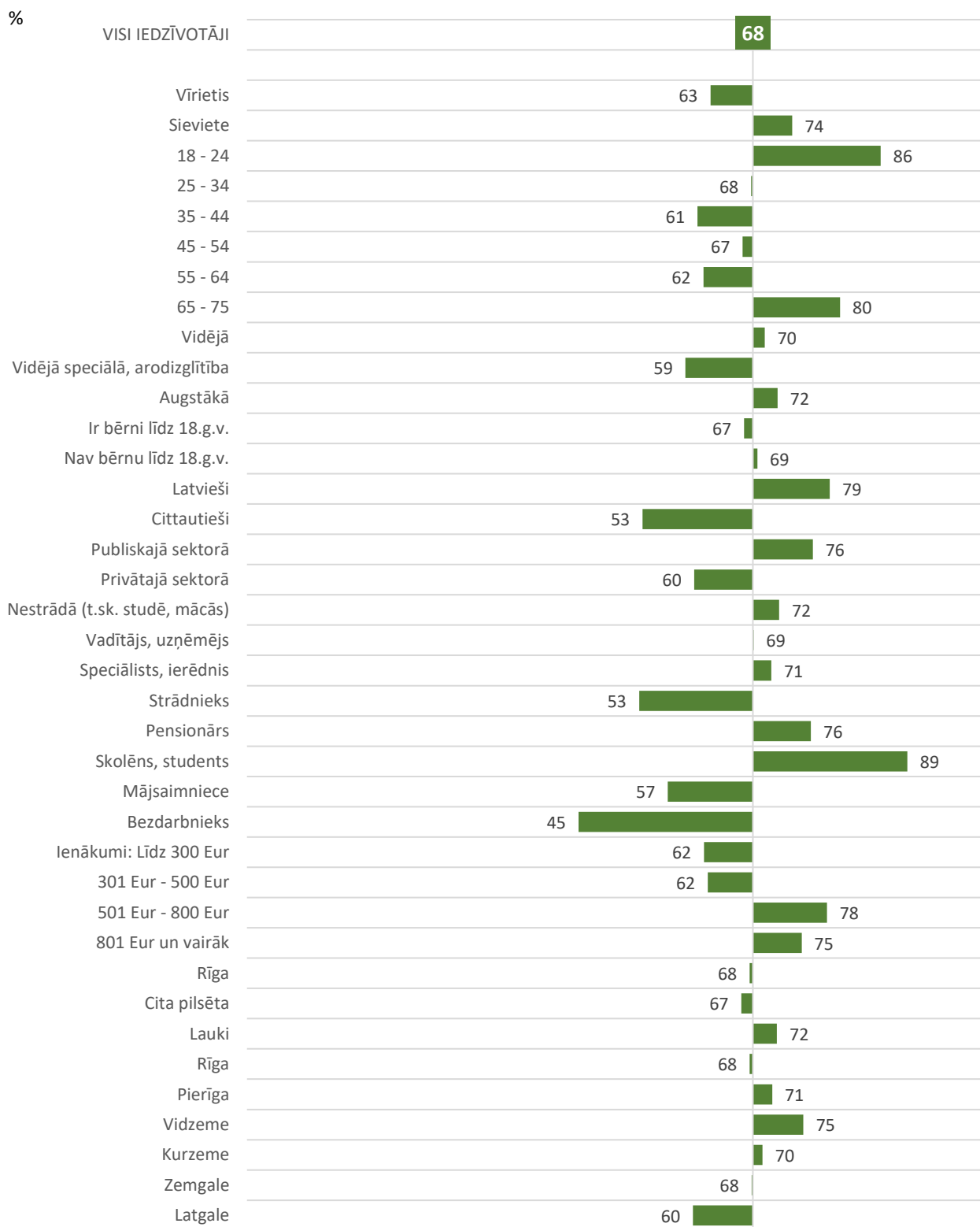
2021. gadā šī izvērtējuma ietvaros īstenotā iedzīvotāju aptauja liecina, ka pēdējo divu gadu laika periodā (2020.–2021.g.) **iedzīvotāju informētība par Latvijas valsts simtgadi ir vēl pieaugusi** – kopumā 81% iedzīvotāju ir lasījuši, klausījušies vai skatījušies kādā informāciju. Visbiežāk internetā ziņu portālos (72%), televīzijā (54%), sociālajos tīklos (53%), arī radio (39%).

Kopumā **vairāk nekā puse Latvijas iedzīvotāju ir atbalstījuši Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanu piecu gadu periodā (tai skaitā 14% pilnībā atbalsta un 43% drīzāk atbalsta)**. Jāpiebilst gan, ka kopumā 27% iedzīvotāju pauduši kritisku vērtējumu par Programmas īstenošanu piecu gadu laika periodā (9% to nemaz neatbalsta un vēl 18% drīzāk neatbalsta). Atbalstošāki savos vērtējumos bijuši 18–24 gadīgie (kopumā 74% respondentu šajā mērķgrupā atbalsta konkrēto iniciatīvu), arī 25–34 gadīgie (65%), 65–74 gadīgie (62%), vidējo izglītību ieguvušie (62%), latvieši (68%), iedzīvotāji ar augstākiem ģimenes ienākumiem, virs 501 eiro un it īpaši virs 801 eiro uz vienu ģimenes locekli (63% un 70%), Pierīgā dzīvojošie (66%), laukos dzīvojošie (62%). Savukārt kritiskāka attieksme biežāk novērojama 45–64 gadīgajiem (49%–51%), vidējo speciālo, arodizglītību ieguvušo vidū (50%), cittautiešiem (42%), iedzīvotājiem ar zemākiem ienākumiem, līdz 500 eiro uz vienu ģimenes locekli (51%–52%), Latgalē dzīvojošo vidū (47%). Arī šajā gadījumā jāuzsver, ka nevienā no mērķgrupām pozitīvo vērtējumu īpatsvars nav zemāks kā 42%, kas **rāda lielu atbalstu iniciatīvai simtgades programmu īstenot piecu gadu laika periodā**.

Skatīt aptaujas rezultātu detalizētus grafikus nākamajās lapaspusēs.

Grafiks 18. Latvijas iedzīvotāju interese par Latvijas valsts simtgades norisēm (informācijas meklēšana par tām)

Bāze: visi respondenti, n=1005 (Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 75 gadiem). Piezīme: Attēlots to iedzīvotāju īpatsvars, kuri ir bieži, reizēm vai reti meklējuši informāciju par Latvijas valsts simtgades norisēm. Vizuāli attēlota konkrēto sociāli demogrāfisko grupu rādītāju novirze no visas izlasē kopējā rādītāja. Stabiņi uz labo pusi – rādītāji ir lielāki nekā visā izlasē kopumā, stabiņi uz kreiso pusi – rādītāji ir zemāki nekā visā izlasē kopumā. Datu avots: Starpposma izvērtējuma ietvaros īstenota iedzīvotāju aptauja 2019. gada novembrī.

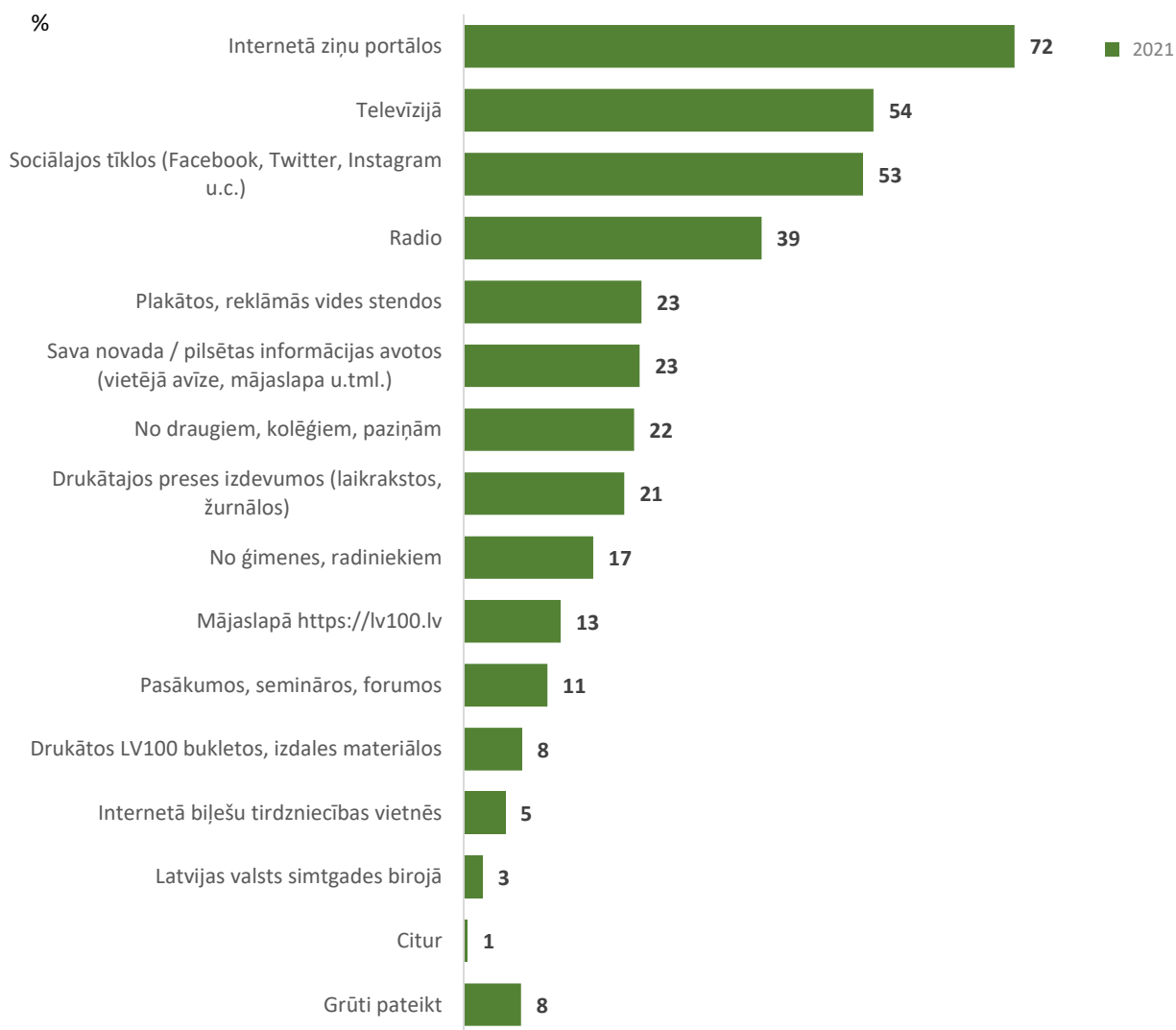

Grafiks 19. Latvijas iedzīvotāju interese par Latvijas valsts simtgades norisēm (informācijas meklēšana par tām)

Bāze: respondenti, kuri pēdējo divu gadu laikā ir meklējuši informāciju par Latvijas valsts simtgadi, [2021: n=813] (Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 75 gadiem).

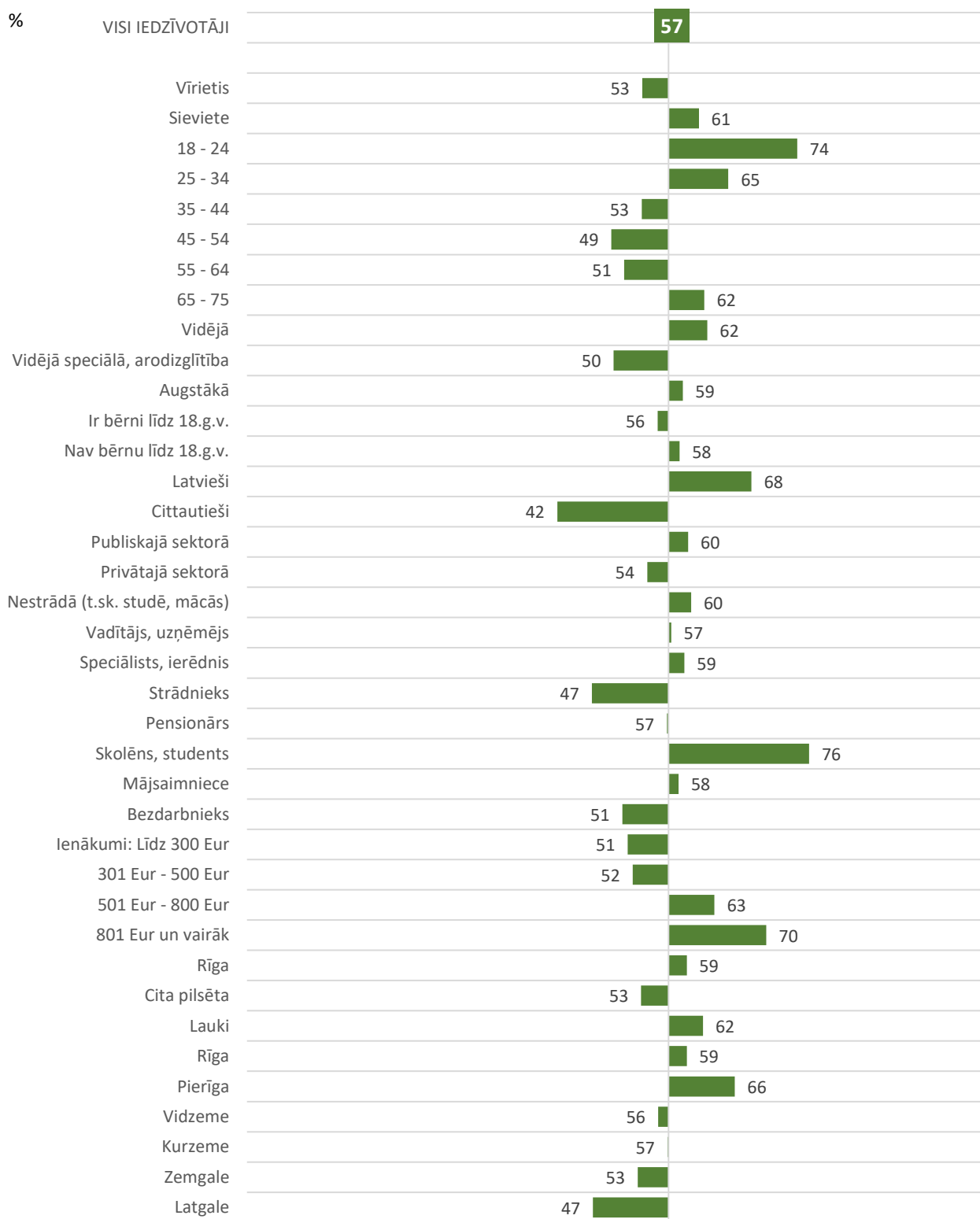
Jautājums anketā: Kur Jūs pēdējo divu gadu laikā ieguvāt informāciju par norisēm, kas saistītas ar Latvijas valsts simtgadi?

Datu avots: Šī izvērtējuma ietvaros īstenota iedzīvotāju aptauja 2021. gada augustā.

Grafiks 20. Latvijas iedzīvotāju atbalsts Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanai piecu gadu laikā

Bāze: visi respondenti, n=1005 (Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 75 gadiem). Piezīme: Attēlots atbalstošo iedzīvotāju īpatsvars. Vizuāli attēlota konkrēto sociāli demogrāfisko grupu rādītāju novirze no visas izlases kopējā rādītāja. Stabiņi uz labo pusi – rādītāji ir lielāki nekā visā izlasē kopumā, stabiņi uz kreiso pusi – rādītāji ir zemāki nekā visā izlasē kopumā.
 Datu avots: Šī izvērtējuma ietvaros īstenota iedzīvotāju aptauja 2021. gada augustā.

4.3. Latvijas iedzīvotāju līdzdalība Latvijas valsts simtgades norisēs

Šī izvērtējuma ietvaros īstenotā iedzīvotāju aptauja liecina, ka **kopumā 50% Latvijas iedzīvotāju ir bijuši iesaistīti kādās no Latvijas valsts simtgades norisēm**, tai skaitā 64% ir apmeklējuši simtgades pasākumus kā skatītāji, 36% ir piedalījušies pasākumos kā dalībnieki, 32% ir piedalījušies ideju un priekšlikumu radīšanā (ģimenē, interešu grupā, kopienā, novadā, pilsētā u.tml.) par to, kā svinēt/atzīmēt Latvijas valsts simtgadi, un 31% – piedalījušies dažāda mēroga (ģimenes, interešu grupas, kopienas, novada, pilsētas, valsts) aktivitāšu organizēšanā un nodrošināšanā. Attiecinot aptaujā iegūto novērtējumu (50% iesaistīto iedzīvotāju) pret kopējo Latvijas iedzīvotāju skaitu²⁶⁹ attiecīgajā mērķgrupā (18–75 g.) iespējams secināt, ka **Latvijas valsts simtgades norisēs bijuši iesaistīti aptuveni 680 tūkstoši Latvijas iedzīvotāju**. Īpaši jāuzsver, ka šajā skaitā netiek iekļauti nepilngadīgie bērni un jaunieši.

Līdzdalībā aktīvāki ir bijuši 18–24 gadīgie (72% šīs mērķgrupas respondentu ir bijuši iesaistīti), **sievietes** (57%), **augstāko izglītību ieguvušie** (54%), **latvieši** (62%), **publiskajā sektorā strādājošie** (59%), **studenti** (67%), **iedzīvotāji ar augstākiem ģimenes ienākumiem**, virs 501 eiro uz vienu ģimenes locekli (55%), **laukos dzīvojošie** (59%), **Vidzemē dzīvojošie** (69%).

Kā salīdzinoši **mazāk aktīvas mērķgrupas** aptaujā atklājas: **vīrieši** (42% ir bijuši iesaistīti), **45–54 gadīgie** (42%), **vidējo speciālo, arodizglītību ieguvušie** (39%), **cittautieši** (32%), **privātajā sektorā strādājošie** (41%), **strādnieki** (31%), **Rīgā un Latgalē dzīvojošie** (43% un 44%).

Kopumā šie dati liecina, ka Latvijas valsts simtgades norises ir sekmīgi iesaistījušas ļoti dažādas sociāli demogrāfiskās mērķgrupas. Īpaši sekmīgi ir iesaistīti pilngadīgie jaunieši, un Starposma izvērtējuma ietvaros tika secināts, ka plaša bijusi arī senioru iesaiste. Tāpat jāuzsver, ka arī tajās sociāli demogrāfiskajās grupās, kur ierasti kultūras patēriņš ir zemāks (cittautieši, Latgalē dzīvojošie) iesaiste Latvijas valsts simtgades svinību norisēs ir izteikta (attiecīgi 32% un 44%). Novērojams, ka arī iedzīvotāji ar zemiem ienākumiem ir bijuši aktīvi norišu dalībnieki. Tas ļauj apgalvot, ka **Latvijas valsts simtgades norises raksturo plašs sociāli demogrāfisko mērķgrupu tvērums, tai skaitā arī grūti sasniedzamo. Un šādā nozīmē tas nav tikai kultūras jomas process, bet lielā mērā arī sociāls un sociāli ekonomisks aktivitāšu kopums.**

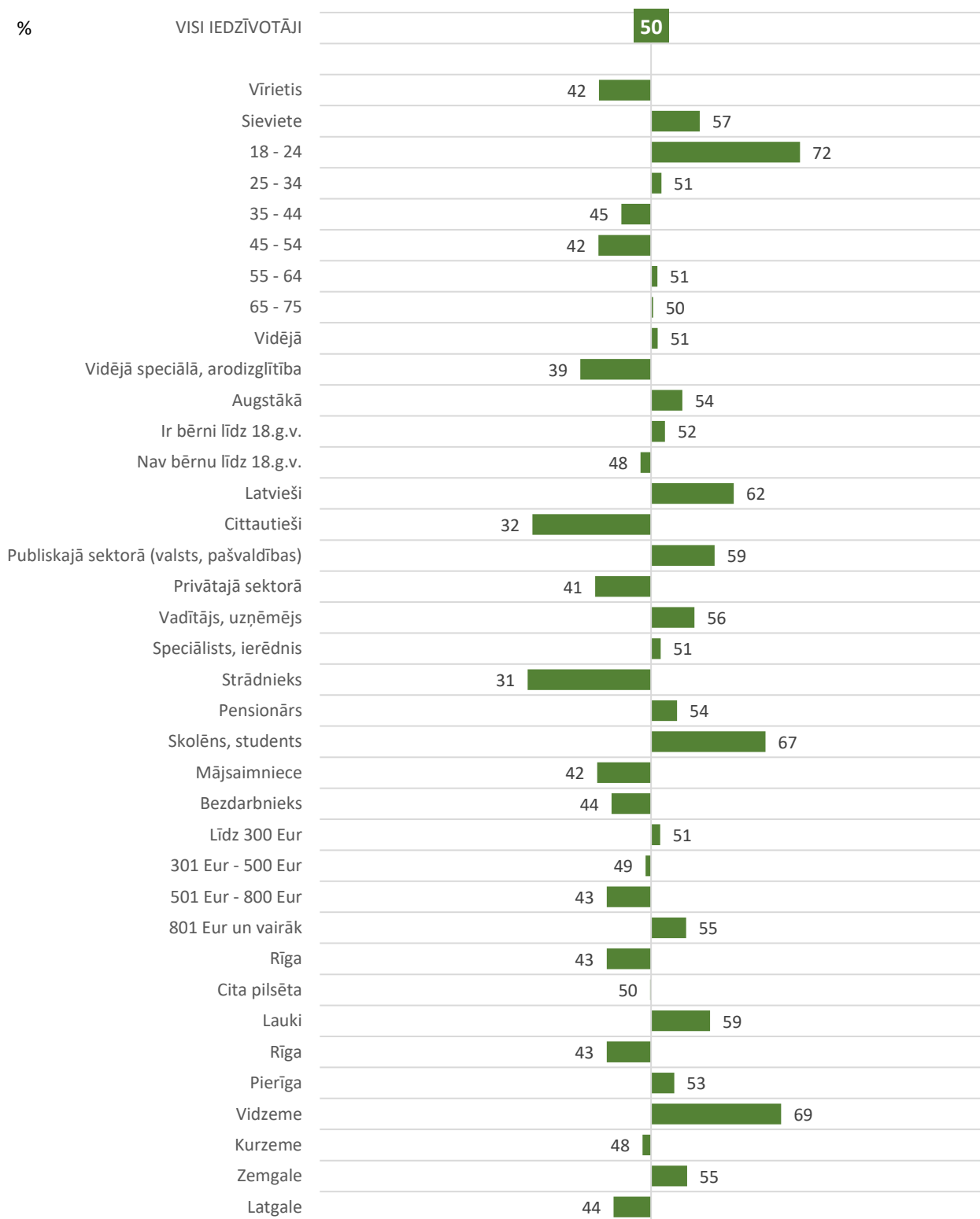
To, ka simtgades pasākumos un aktivitātēs izteikti sekmīgi izdevies iesaistīt jauniešus un bērnus, kā arī seniorus, savos vērtējumos norāda arī **kultūras sektora aktori** (kultūras iestāžu, pasākumu organizētāju pārstāvji). Šīs mērķgrupas aptaujā **kopumā 88% respondentu norāda, ka simtgades pasākumos izdevies plaši iesaistīt jauniešus, 87% – bērnus, 87% – ģimenes ar bērniem, 82% – seniorus**. Tāpat izteikti pozitīvi tiek vērtēta diasporas iesaiste (63%), uzņēmēju iesaiste (60%), nevalstiskā sektora pārstāvju iesaiste (66%) un arī ārvalstu tūristu iesaiste (66%). Aptuveni puse respondentu pozitīvi vērtē **arī mazākumtautību** (53%) iesaisti. Salīdzinoši retāk pozitīvi vērtējumi sniegti vien par cilvēku ar īpašām vajadzībām iesaisti (46%), bet arī šajā mērķgrupā kopumā iesaistes vērtējums ir izteikti augsts.

Skatīt aptaujas rezultātu detalizētus grafikus nākamajās lapaspusēs.

²⁶⁹ Saskaņā ar Latvijas oficiālās statistikas datiem 2021.gadā Latvijā dzīvoja 1 360 208 iedzīvotāju vecuma grupā no 18 līdz 75 gadiem. Datu avots: https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_POP_IR_IRD/IRD040/table/tableViewLayout1/

Grafiks 21. Latvijas iedzīvotāju līdzdalība Latvijas valsts simtgades norisēs: kopējais līdzdalības rādītājs

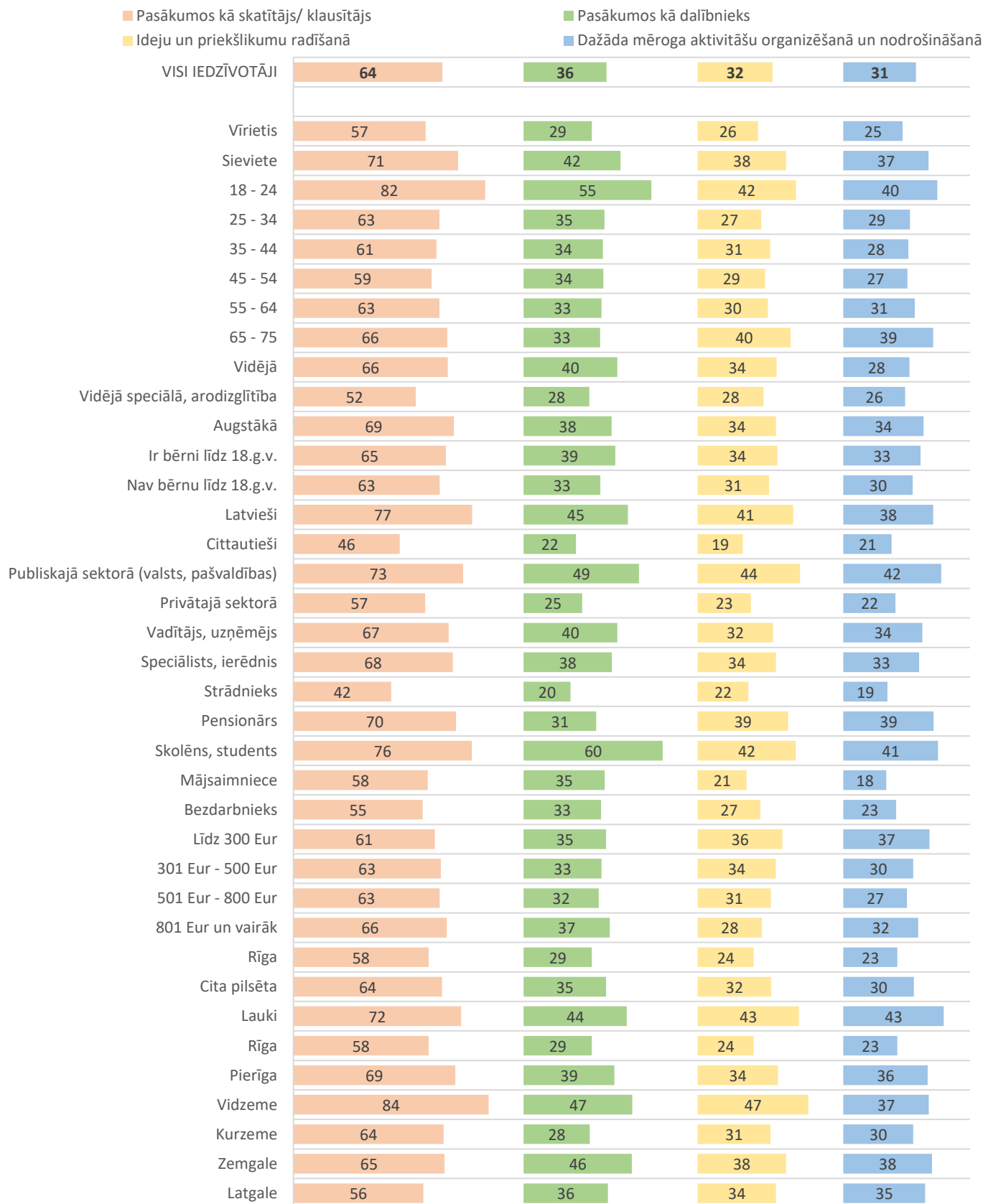
Bāze: visi respondenti, n=1005 (Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 75 gadiem). Piezīme: Attēlots iesaistīto iedzīvotāju īpatsvars. Visuāli attēlota konkrēto sociāli demogrāfisko grupu rādītāju novirze no visas izlases kopējā rādītāja. Stabiņi uz labo pusi – rādītāji ir lielāki nekā visā izlasē kopumā, stabiņi uz kreiso pusi – rādītāji ir zemāki nekā visā izlasē kopumā.
 Datu avots: Šī izvērtējuma ietvaros īstenota iedzīvotāju aptauja 2021. gada augustā.

Grafiks 22. Latvijas iedzīvotāju līdzdalība Latvijas valsts simtgades norisēs: detalizētie līdzdalības rādītāji pēc līdzdalības veidiem

Bāze: visi respondenti, n=1005 (Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 75 gadiem). Piezīme: Attēlots iesaistīto iedzīvotāju īpatsvars par katru no līdzdalības veidiem.

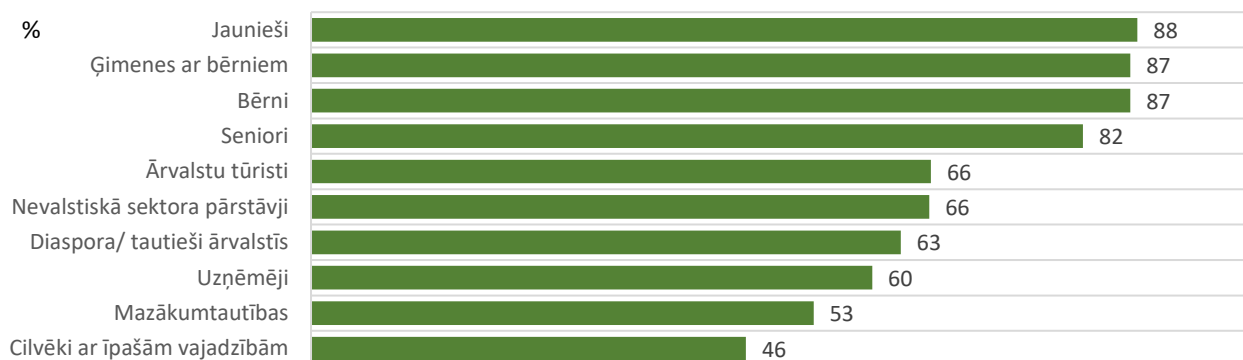
Datu avots: Šī izvērtējuma ietvaros īstenota iedzīvotāju aptauja 2021. gada augustā.

Grafiks 23. Kultūras pasākumu rīkotāju, kultūras institūciju un organizāciju vērtējums par simtgades pasākumos un aktivitātēs iesaistītajām mērķgrupām: kopējie rādītāji

Bāze: visi respondenti, n=828 (kultūras pasākumu rīkotāju un kultūras institūciju un organizāciju pārstāvji). Piezīme: Attēlots to respondentu īpatsvars, kuri uzskata, ka konkrētās mērķgrupas ir tikušas iesaistītas.

Datu avots: Šī izvērtējuma ietvaros īstenota mērķgrupas aptauja 2021. gada augustā.

4.4. Kultūras patēriņš

Liela mēroga pasākumiem (kā, piemēram, Rīga – Eiropas Kultūras galvaspilsēta, Rīgai 800, Latvijas valsts simtgade) potenciāli ir arī plašāka ietekme uz iedzīvotāju kultūras un sociālo aktivitāti kopumā. Centrālās statistikas pārvaldes dati liecina, ka laika posmā līdz 2018. gadam ir būtiski pieaudzis dalībnieku skaits mākslinieciskās pašdarbības kolektīvos (no 64,7 tūkst. 2014. gadā līdz 76,9 tūkst. 2018. gadā), palielinājies muzeju apmeklējumu skaits (no 2,66 milj. 2013. gadā līdz 3,77 milj. 2018. gadā), kā arī pieaudzis kinoseansu apmeklējumu skaits (no 2,31 milj. 2014. gadā līdz 2,52 milj. 2018. gadā).

Savukārt 2018. gadā īstenotais kultūras patēriņa un līdzdalības ietekmes pētījums²⁷⁰ liecināja, ka pieaudzis to iedzīvotāju īpatsvars, kuri apmeklē vietējos pagasta, novada vai pilsētas svētkus (no 62% 2008. gadā līdz 69% 2018. gadā), apmeklē populārās mūzikas koncertus (attiecīgi no 40% līdz 46%), kā arī nedaudz palielinājies to īpatsvars, kuri apmeklē vietējās balles vai zaļumballes (no 29% līdz 33%). Tāpat šī pētījuma dati liecināja, ka 52% Latvijas iedzīvotāju 2018. gadā ir apmeklējuši kultūras pasākumus vietējā kultūras centrā, 52% apmeklējuši kultūrvēsturiskas vietas, 46% ir apmeklējuši muzejus, 37% apmeklējuši pasākumus ģimenēm ar bērniem, bet 30% mākslas galerijas un izstāžu zāles.

Kultūras patēriņa un līdzdalības ietekmes pētījumu ietvaros tika analizēta arī kultūras pakalpojumu pieejamība Latvijas reģionos. Jau 2016. gada pētījumā²⁷¹ tika secināts, ka pēc reģionālo koncertzāļu izveides bija pieaudzis iedzīvotāju kultūras pasākumu apmeklējums reģionos. Savukārt 2018. gada iedzīvotāju aptaujas dati liecināja, ka reģionālo kultūras pasākumu popularitātes pieaugums nav bijis viena gada fenomens un 2018. gadā kultūras pasākumus reģionos vismaz reizi apmeklēja 57% Latvijas iedzīvotāju (un tas ir būtisks pieaugums, salīdzinot ar 43% 2016. gadā).

Kopumā pētījumu dati liecina, ka Latvijas iedzīvotāju kultūras patēriņš laika periodā no 2016. līdz 2019. gadam bijis pieaugošs, un, ņemot vērā plašo Latvijas valsts simtgades pasākumu un aktivitāšu piedāvājumu, liela loma šai pieaugumā bijusi tieši tam. Tomēr šo pozitīvo attīstības tendenci 2020. gadā būtiski iedragājusi Covid-19 pandēmija. 2020. gadā īstenotajā kultūras patēriņa un līdzdalības ietekmes pētījumā²⁷² secināts – lai gan kopumā 80% iedzīvotāju 2020. gada laikā ir apmeklējuši kultūras pasākumus un aktivitātes, būtiski palielinājies ir to īpatsvars, kuri gada laikā nav bijuši nevienā kultūras pasākumā – ja iepriekšējos gados tādu bija 5%–8%, tad 2020. gadā – 20%.

²⁷⁰ Kultūras patēriņa un līdzdalības ietekmes pētījums. Pretendentu apvienība: Latvijas Kultūras akadēmija, Pētījumu centrs SKDS, Biedrība Culturelab. 2018. Pieejams:

https://www.km.gov.lv/sites/km/files/lka20zpc_kultur20paterins20un20lidzdaliba2020181.pdf

²⁷¹ Latvijas iedzīvotāju aptaujas un statistikas datu analīze. Kultūras auditorija Latvijā: situācija, procesi, tendences. Biedrība "Culturelab". Valsts Kultūrkapitāla fonda atbalstīts projekts „Kultūras patēriņa un līdzdalības ietekmes pētījums”. 2016. Pieejams: <https://www.km.gov.lv/sites/km/files/kulturas-auditorija-latvija-20161.pdf>

²⁷² Kultūras patēriņa un līdzdalības ietekmes pētījums. Personu apvienība, ko veido Latvijas Kultūras akadēmija,

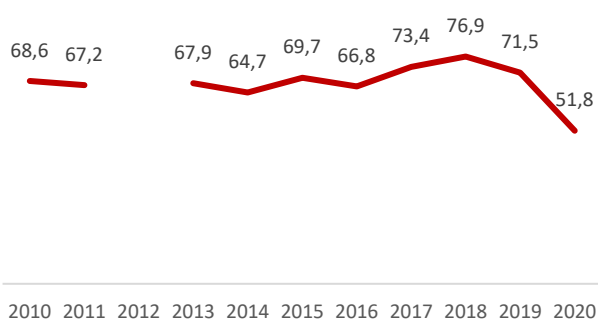
SIA „Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija” un SIA „SKDS”, 2021. Pieejams: <https://www.km.gov.lv/lv/media/11801/download>

Pētnieki arī konstatējuši, ka pandēmijas ietekmē būtiski mainījušies Latvijas iedzīvotāju kultūras patēriņa ieradumi. Ja daudzus iepriekšējos gadus populārākā kultūras aktivitāte iedzīvotājiem bijusi pagasta, pilsētas vai novada svētku apmeklēšana, tad **šogad populārākā ir kultūrvēsturisko vietu apmeklēšana, ko kopumā darījuši 36% iedzīvotāju** (jāuzsver gan, ka arī šīs aktivitātes popularitāte ir kritusies – 2018. gadā 52% bija apmeklējuši pilsis, muižas, dārzus un parkus). Interesanti, ka būtiski kritusies ir arī tādu aktivitāšu popularitāte, kam šķietami nav tiešas saiknes ar pandēmijas izplatību – **iedzīvotāji retāk lasījuši grāmatas un retāk skatījušies kultūras pārraides televīzijā**. Kopš Covid-19 sākuma iedzīvotāji biežāk skatās TV vai kino mājās (35% novērtē, ka tagad dara to biežāk), **lieto datoru un internetu (29%), dodas pastaigās (27%), guļ vai atpūšas neko nedarot (22%),** darbojas māsaimniecībā un dārzā (18%), klausās mūziku (18%), lasa grāmatas un žurnālus (17%), gatavo ēst (16%). Līdz ar to secināms, ka **Latvijas valsts simtgades svinību programmai bijusi tieša ietekme uz kultūras patēriņa pieaugumu, kā arī bijis izteikts potenciāls pieaugumu uzturēt vēl arī turpmākajos gados, taču ilgspējas iespējamus efektus sagrāvusi pandēmija.**

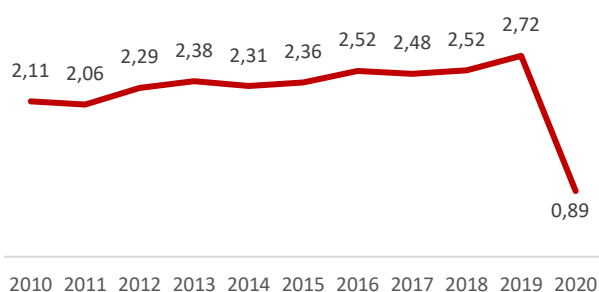
Grafiks 24. Latvijas iedzīvotāju kultūras aktivitāte: Statistika

Datu avots: Latvijas oficiālās statistikas portāls <https://data.stat.gov.lv/>.

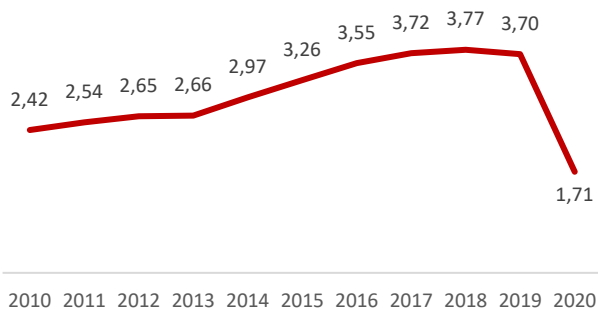
Dalībnieku skaits mākslinieciskās pašdarbības kolektīvos, tūkst.

Kinoseansu apmeklējumu skaits (kinoteātros, kino izrādīšanas vietās), milj.

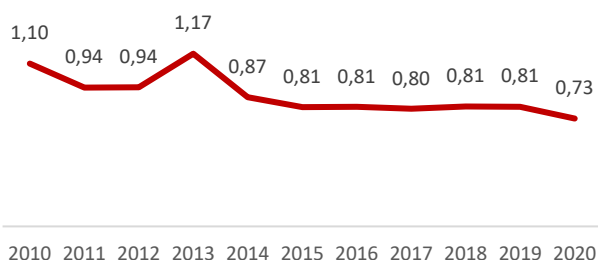
Muzeju apmeklējumu skaits, milj.

Teātru apmeklējumu skaits, milj.

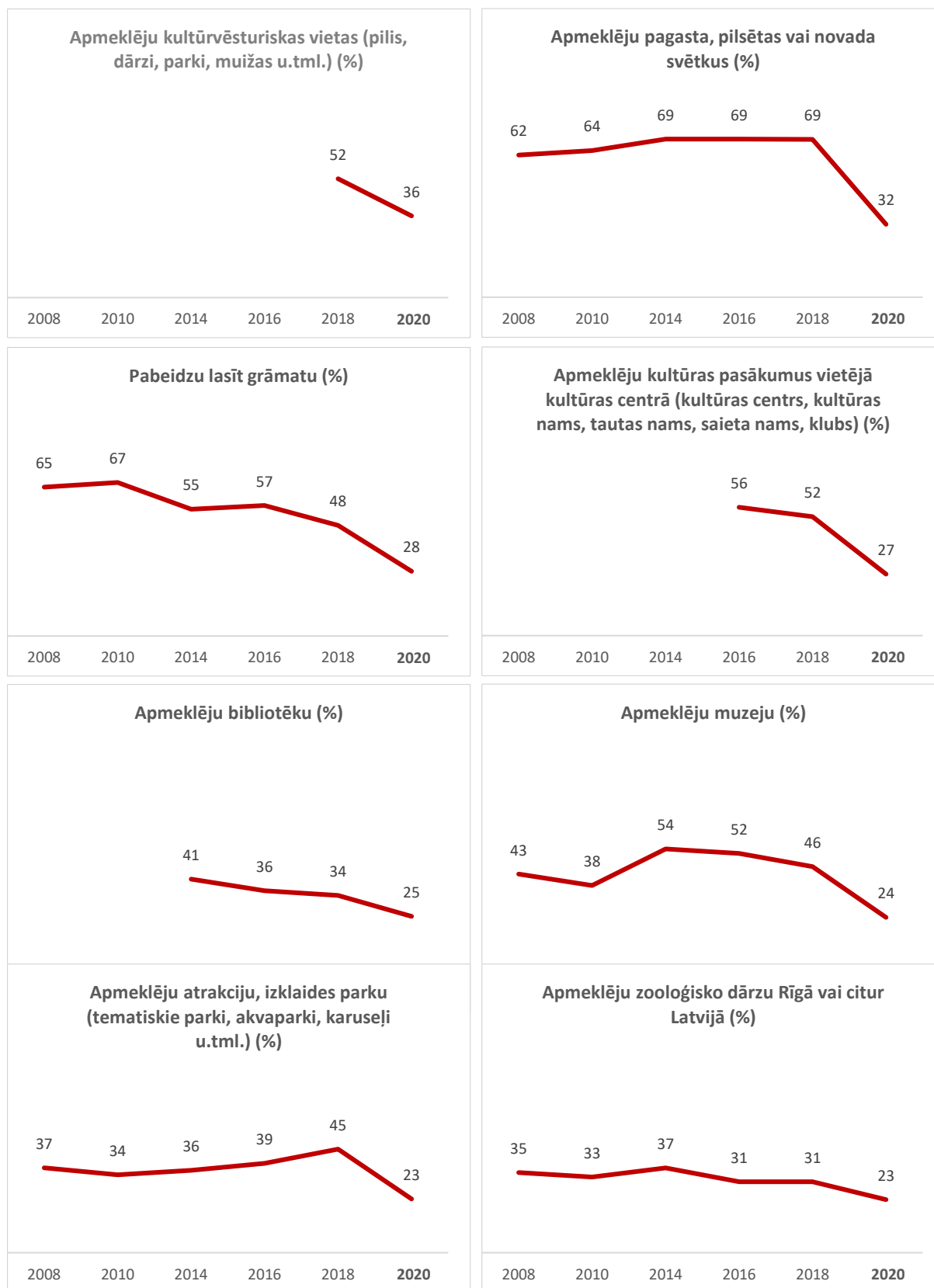

Bibliotēku aktīvie lietotāji, milj.

Grafiks 25. Latvijas iedzīvotāju kultūras aktivitāte: Pētījumu dati

Datu avots: Kultūras patēriņa un līdzdalības ietekmes pētījums. Personu apvienība, ko veido Latvijas Kultūras akadēmija, SIA „Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija” un SIA „SKDS”, 2021.²⁷³

²⁷³ Kultūras patēriņa un līdzdalības ietekmes pētījums. Personu apvienība, ko veido Latvijas Kultūras akadēmija,

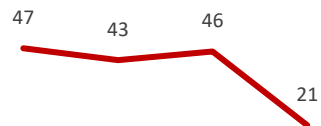
SIA „Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija” un SIA „SKDS”, 2021. Pieejams: <https://www.km.gov.lv/lv/media/11801/download>

**Skatījos kultūras pārraides televīzijā
(kultūras ziņas, teātra izrādes, diskusijas
par kultūru u.tml.) (%)**

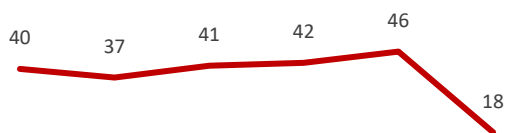
2008 2010 2014 2016 2018 2020

**Apmeklēju pasākumu savā
pilsētā/pagastā, kur uzstājas
amatierkolektīvi, pašdarbnieki (%)**

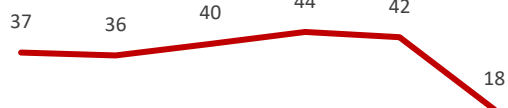
2008 2010 2014 2016 2018 2020

Apmeklēju populārās mūzikas koncertu (%)

2008 2010 2014 2016 2018 2020

**Apmeklēju teātra izrādi (profesionālā/
amatierteātra, pašdarbnieku) (%)**

2008 2010 2014 2016 2018 2020

**Skatījos filmu kinoteātrī vai brīvdabas
kinoseansā (%)**

2008 2010 2014 2016 2018 2020

**Skatījos filmas, tiešraides vietējā kultūras
centrā (kultūras centrs, kultūras nams,
tautas nams, saietas nams, klubs) (%)**

2008 2010 2014 2016 2018 2020

Apmeklēju profesionālā teātra izrādi (%)

2008 2010 2014 2016 2018 2020

Apmeklēju vietējo balli, zaļumballi (%)

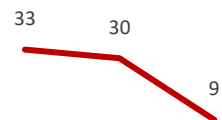
2008 2010 2014 2016 2018 2020

Apmeklēju klasiskās, laikmetīgās mūzikas koncertu (%)

2008 2010 2014 2016 2018 2020

Apmeklēju mākslas galerijas, izstāžu zāles (%)

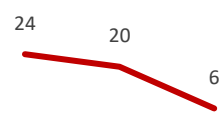
2008 2010 2014 2016 2018 2020

Apmeklēju amatiereteātra, pašdarbnieku teātra izrādi (%)

2008 2010 2014 2016 2018 2020

Apmeklēju mūzikas (populārās vai klasiskās) festivālu (%)

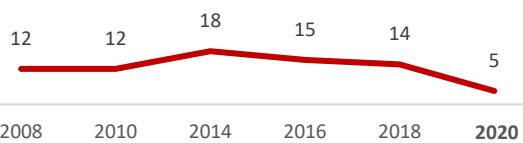
2008 2010 2014 2016 2018 2020

Apmeklēju cirka izrādi (%)

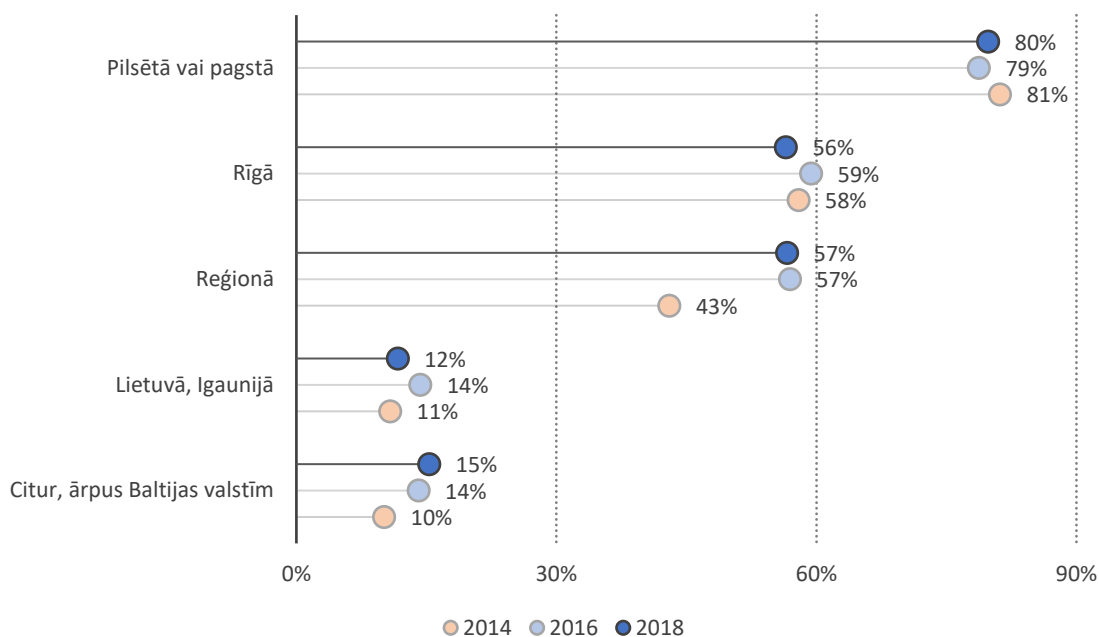
2008 2010 2014 2016 2018 2020

Apmeklēju operas vai baleta izrādi (%)

Grafiks 26. Kultūras pasākumu apmeklējums 2014., 2016. un 2018. gadā (vismaz reizi gadā)

Datu avots: Kultūras patēriņa un līdzdalības ietekmes pētījums. Pretendentu apvienība: Latvijas Kultūras akadēmija, Pētījumu centrs SKDS, Biedrība Culturelab. 2018.²⁷⁴

4.5. Pasākumu un aktivitāšu daudzveidības pieaugums

Viens no būtiskiem liela mēroga pasākumu ietekmes un ilgtspējas rādītājiem ir kultūras patēriņa un līdzdalības aktivitāšu daudzveidības pieaugums. Arī šajā aspektā konstatējams, ka Latvijas valsts simtgades svinību programmai bijusi tieša pozitīva ietekme, tomēr pandēmija ieviesusi būtiskas korekcijas.

2019. gada Starpposma izvērtējuma²⁷⁵ ietvaros īstenotā kultūras sektora aktoru aptauja liecināja – **91% kultūras sektora aktoru novērtē, ka 2017.–2019. gadu periodā ir pieaugusi kultūras pasākumu daudzveidība Latvijā kopumā**, un 82% – ka tā pieaugusi tieši viņu pilsētā, pagastā vai novadā. Pozitīvo vērtējumu īpatsvars ir augstāks Rīgā un citās lielpilsētās, bet arī mazpilsētās un laukos tas ir izteikti augsts. **Iedzīvotāju vērtējumi bija nedaudz zemāki, bet arī izteikti pozitīvi – 59% novērtēja, ka 2017.–2019. gadu periodā ir pieaugusi pasākumu daudzveidība Latvijā kopumā un 55% novērtēja, ka pasākumu daudzveidība pieaugusi arī viņu pilsētā, pagastā vai novadā.** To, ka pasākumu daudzveidība ir pieaugusi viņu pilsētā, pagastā vai novadā, izteikti biežāk apgalvojuši 18–24 gadīgie (72%), latvieši (66%), Vidzemē dzīvojošie (69%). Nedaudz kritiskāki savos vērtējumos bijuši 45–54 gadīgie (46% pozitīvo vērtējumu), vidējo speciālo vai ar dizglītību ieguvušie (49%), cittautieši (41%), bezdarbnieki (31%), Latgalē dzīvojošie (45%).

Pēc 2020. gada, kad pasākumu un aktivitāšu norisi būtiski ierobežoja pandēmija, mērījumi nav veikti, tomēr jau iepriekšējā nodaļā apskatītie dati liecina par būtisku kultūras aktivitātes kritumu. Tomēr kopumā dati liecina, ka pirms pandēmijas periodā **Latvijas valsts simtgades programmai ir bijusi būtiska ietekme uz kultūras patēriņa un līdzdalības aktivitāšu daudzveidības pieaugumu.**

²⁷⁴ Kultūras patēriņa un līdzdalības ietekmes pētījums. Pretendentu apvienība: Latvijas Kultūras akadēmija, Pētījumu centrs SKDS, Biedrība Culturelab. 2018. Pieejams: https://www.km.gov.lv/sites/km/files/lka20zpc_kulturas20paterins20un20lidzdaliba2020181.pdf

²⁷⁵ Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanas ietekmes izvērtējums par periodu no 2015. gada 1. janvāra līdz 2018. gada 31. decembrim. Personu apvienība, ko veido Latvijas Kultūras akadēmija un SIA „Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija”, 2019. Pieejams: https://www.km.gov.lv/sites/km/files/lka20zpc_lv10020ietekmes20izvertejums_2019_izvertejums1.pdf

Grafiks 27. Kultūras pasākumu rīkotāju un kultūras institūciju un organizāciju vērtējums par kultūras pasākumu daudzveidības pieaugumu pēdējos divos–trīs gados Latvijā kopumā

Bāze: visi respondenti, n=828 (kultūras pasākumu rīkotāju un kultūras institūciju un organizāciju pārstāvji). Piezīme: Attēlots to respondentu īpatsvars, kuri uzskata, ka pasākumu daudzveidība ir pieaugusi. Vizuāli attēlota konkrēto sociāli demogrāfisko grupu rādītāju novirze no visas izlases kopējā rādītāja. Stabiņi uz labo pusi – rādītāji ir lielāki nekā visā izlasē kopumā, stabiņi uz kreiso pusi – rādītāji ir zemāki nekā visā izlasē kopumā.

Datu avots: Starpposma izvērtējuma ietvaros īstenota mērķgrupas aptauja 2019. gada novembrī.

Grafiks 28. Kultūras pasākumu rīkotāju un kultūras institūciju un organizāciju vērtējums par kultūras pasākumu daudzveidības pieaugumu pēdējos divos–trīs gados savā pilsētā/ pagastā/ novadā

Bāze: visi respondenti, n=828 (kultūras pasākumu rīkotāju un kultūras institūciju un organizāciju pārstāvji). Piezīme: Attēlots to respondentu īpatsvars, kuri uzskata, ka pasākumu daudzveidība ir pieaugusi. Vizuāli attēlota konkrēto sociāli demogrāfisko grupu rādītāju novirze no visas izlases kopējā rādītāja. Stabiņi uz labo pusi – rādītāji ir lielāki nekā visā izlasē kopumā, stabiņi uz kreiso pusi – rādītāji ir zemāki nekā visā izlasē kopumā.

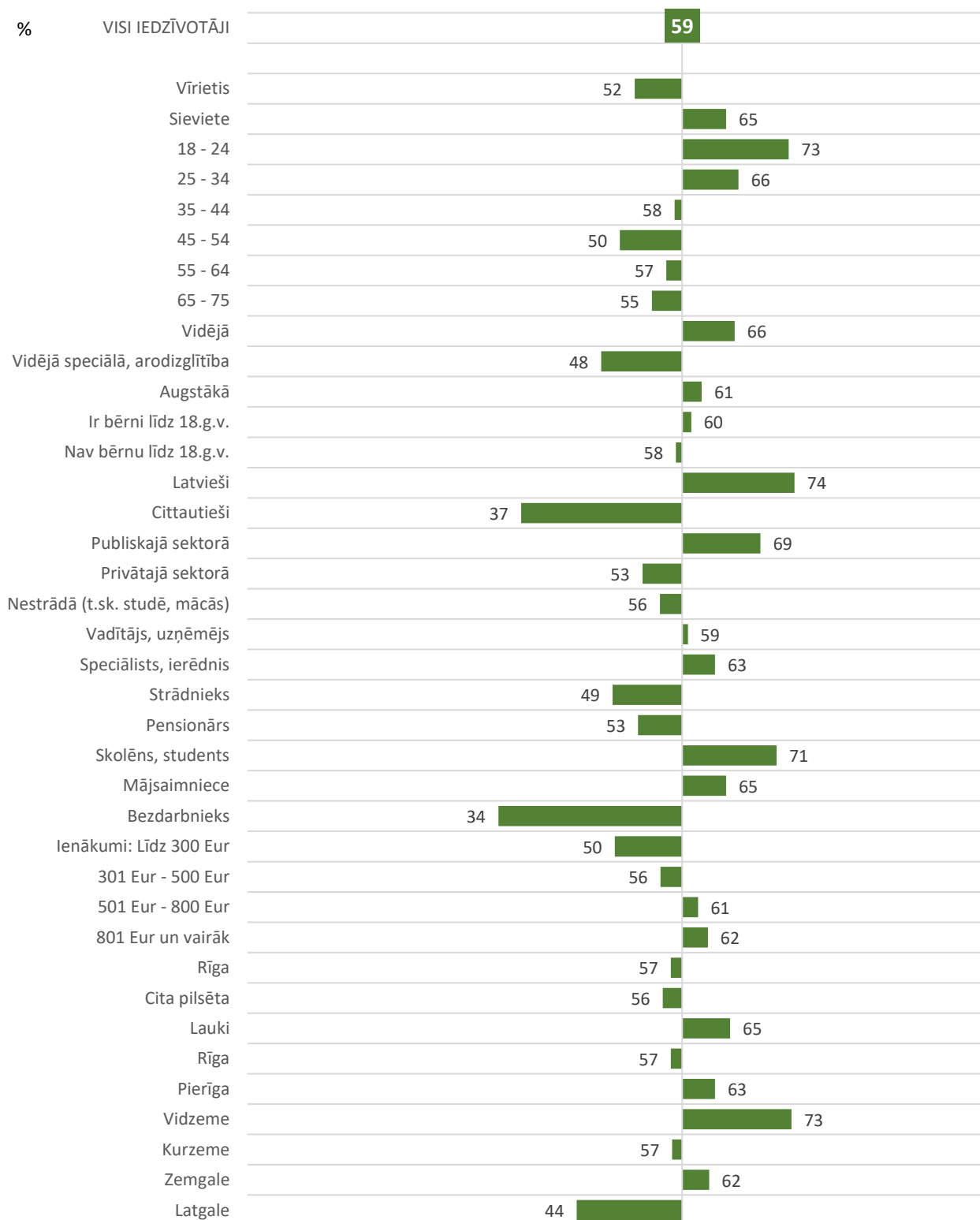
Datu avots: Starpposma izvērtējuma ietvaros īstenota mērķgrupas aptauja 2019. gada novembrī.

Grafiks 29. Latvijas iedzīvotāju vērtējums par kultūras pasākumu daudzveidības pieaugumu pēdējos divos-trīs gados Latvijā kopumā

Bāze: visi respondenti, n=1005 (Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 75 gadiem). Piezīme: Attēlots to iedzīvotāju īpatsvars, kuri uzskata, ka pasākumu daudzveidība ir pieaugusi. Vizuāli attēlota konkrēto sociāli demogrāfisko grupu rādītāju novirze no visas izlases kopējā rādītāja. Stabiņi uz labo pusi – rādītāji ir lielāki nekā visā izlasē kopumā, stabiņi uz kreiso pusi – rādītāji ir zemāki nekā visā izlasē kopumā.

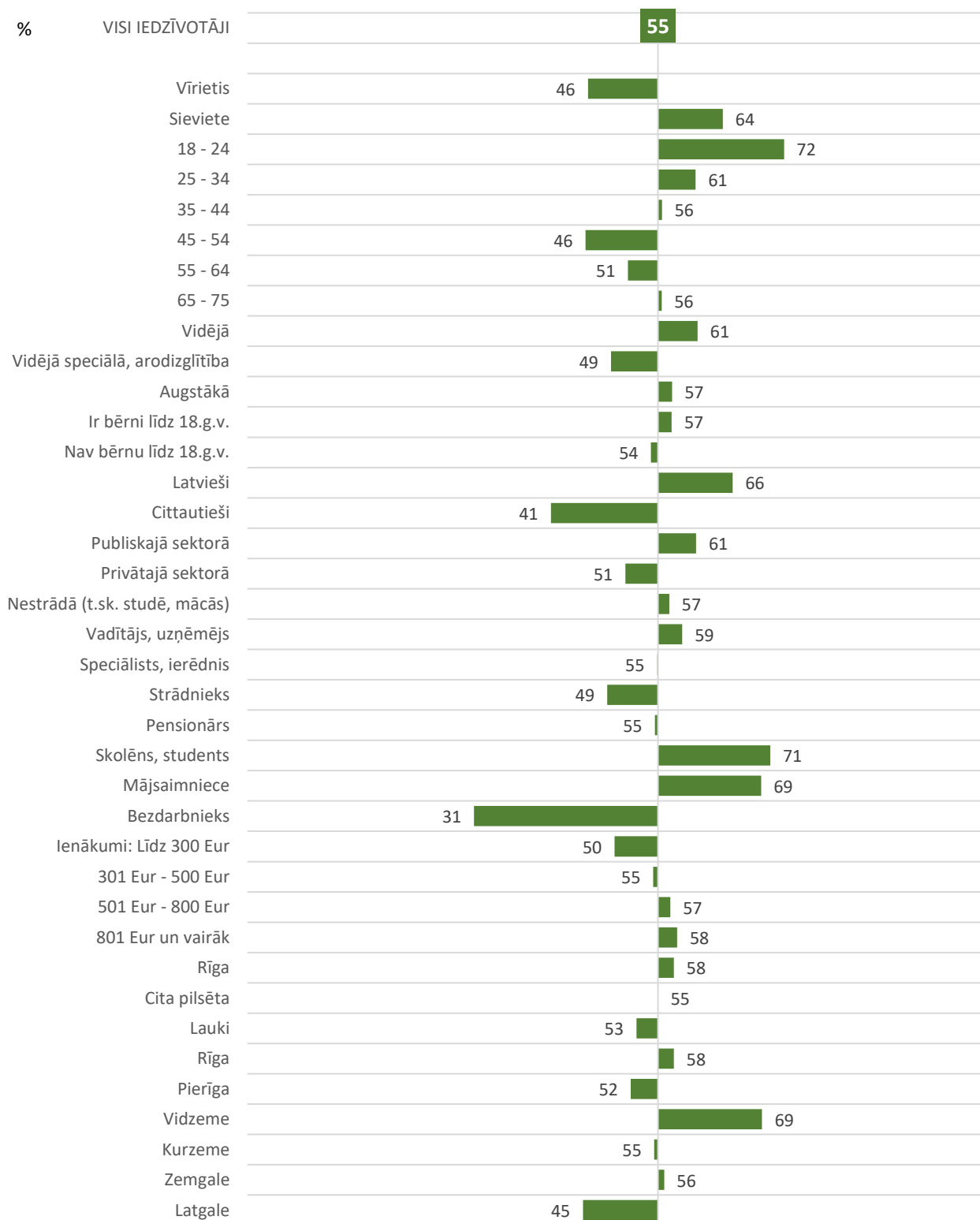
Datu avots: Starpposma izvērtējuma ietvaros īstenota iedzīvotāju aptauja 2019. gada novembrī.

Grafiks 30. Latvijas iedzīvotāju vērtējums par kultūras pasākumu daudzveidības pieaugumu pēdējos divos–trīs gados savā pilsētā/ pagastā/ novadā

Bāze: visi respondenti, n=1005 (Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 75 gadiem). Piezīme: Attēlots to iedzīvotāju īpatsvars, kuri uzskata, ka pasākumu daudzveidība ir pieaugusi. Vizuāli attēlota konkrēto sociāli demogrāfisko grupu rādītāju novirze no visas izlases kopējā rādītāja. Stabiņi uz labo pusi – rādītāji ir lielāki nekā visā izlasē kopumā, stabiņi uz kreiso pusi – rādītāji ir zemāki nekā visā izlasē kopumā.

Datu avots: Starpposma izvērtējuma ietvaros īstenota iedzīvotāju aptauja 2019. gada novembrī.

4.6. Piederības sajūta valstij

Pētījumu centra SKDS dati²⁷⁶ liecina, ka **pēdējo 10 gadu periodā dažādi rādītāji, kas tieši un netieši raksturo Latvijas iedzīvotāju piederības sajūtu valstij un mīlestību pret zemi, ir būtiski pieauguši.** Piemēram, **to, ka ir Latvijas patrioti, 2009. gadā apgalvoja 64% iedzīvotāju, bet 2021. gadā jau 72%.** Ar to, ka ir Latvijas pilsonis un iedzīvotājs, 2009. gadā lepojās 52% iedzīvotāju, bet 2019. gadā (jaunākie pieejamie dati) jau 73%. **2019. gadā 56% iedzīvotāju uzskata, ka Latvija ir labāka nekā lielākā daļa citu valstu (2009. gadā šis rādītājs bija tikai 35%),** 76% novērtē, ka nevar palikt vienaldzīgi, ja apkārtējie izrāda necieņu pret valsts simboliem (2009. gadā: 67%). Tāpat novērojams, ka būtiski krities to iedzīvotāju īpatsvars, kuri piekristu pārcelties dzīvot uz citu valsti, ja tas nozīmētu ievērojamu dzīves līmeņa celšanos – 2009. gadā to apgalvoja 51% iedzīvotāju, 2019. gadā vairs tikai 37%. Tai pat laikā tikai nedaudz ir pieaudzis to iedzīvotāju īpatsvars (no 27% līdz 32%), kuri apgalvo, ka visiem spēkiem centīsies panākt, lai viņu bērni dzīvo Latvijā, pat ja citās valstīs ir lielāka labklājība un iespējas.

Īpaši jāuzsver – šādu attieksmju un vērtējumu datus jāvērtē ilgtermiņā, vismaz piecu–septiņu gadu periodā, identificējot kopējo attīstības tendenci un izvairoties interpretēt īstermiņa rādītāju svārstības. Piemēram, visi no šeit iekļautajiem rādītājiem atsevišķos laika periodos (gados) uzrāda kritumus un kāpumus, tomēr būtiski vērtēt izmaiņu tendences ilgtermiņā, un tās uzrāda pozitīvu dinamiku visu rādītāju aspektā.

Vērtējot piederības sajūtas valstij rādītājus sociāli demogrāfisko mērķgrupu griezumā, novērojams pieaugums visās izdalītajās mērķgrupās. Piemēram, rādītājs par to, cik liela daļa Latvijas iedzīvotāju lepojas ar to, ka ir Latvijas pilsoni un iedzīvotāji, rāda, ka latviešu mērķgrupā tas pieaudzis no 64% 2009. gadā līdz 86% 2019. gadā, savukārt krievu sarunvalodas ģimenēs – no 36% līdz 53%. 18–24 gadīgo mērķgrupā pieaugums bijis no 51% līdz 80%. Pārējās vecuma grupās – no aptuveni 50% līdz 70%. Līdzīgi rezultāti vērojami arī mērķgrupu iedalījumā pēc apdzīvotās vietas. Tomēr jānorāda, ka **atsevišķos aspektos krievvalodīgo ģimeņu vērtējumi bijuši arī kritiskāki.** Piemēram, krievvalodīgo ģimenēs pēdējo četru gadu laikā ir samazinājies to īpatsvars, kuri nevar palikt vienaldzīgi, ja apkārtējie izrāda necieņu pret valsts simboliem (jāuzsver, ka līdz 2014. gadam šajā rādītājā un mērķgrupā bija vērojama pozitīva attīstības dinamika, pēc tam tai atkal samazinoties un sasniedzot 2009. gada līmeni).

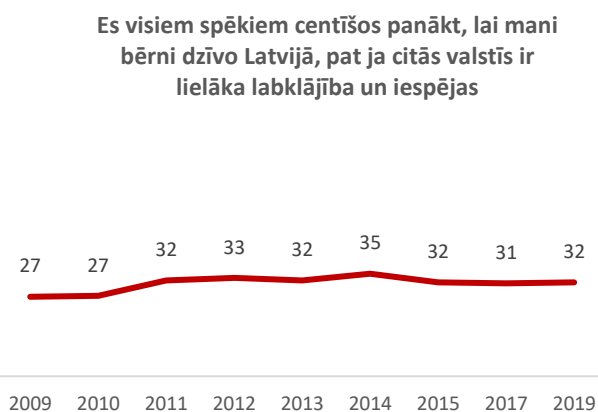
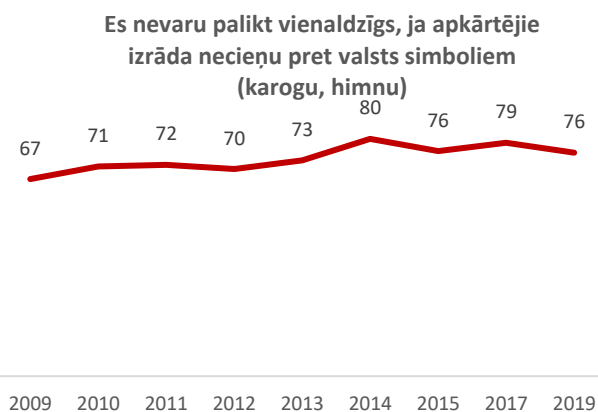
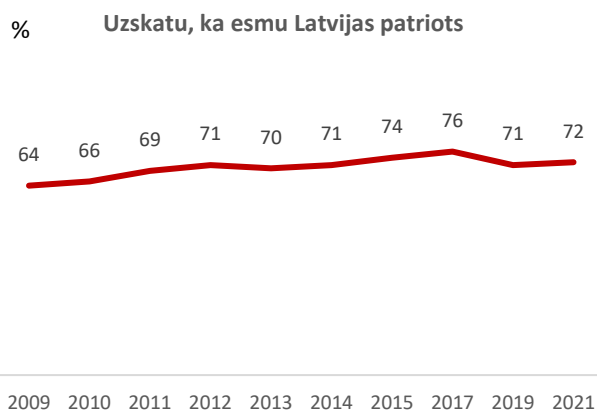
Pieaugošu dinamiku uzrāda arī rādītāji par iedzīvotāju piederības izjūtu konkrētām teritoriālajām vienībām. Salīdzinot ar 2009. gadu, **īpaši izteikti pieaugusi identificēšanās ar Eiropas Savienību – no 38% līdz 65% 2021. gadā. Pozitīva dinamika ir arī piederības izjūtai Latvijai (no 82% līdz 89%),** savam reģionam (no 83% līdz 89%), savam ciemam, pagastam, pilsētai (no 84% līdz 92%). Pieaugošu tendenci var novērot arī attiecībā uz piederību savai konkrētajai dzīves vietai (ciems, pagasts, pilsēta), kā arī reģionam.

Skatīt aptaujas rezultātu detalizētus grafikus nākamajās lapaspusēs.

²⁷⁶ Pētījuma autori pateicas pētījumu centra SKDS direktoram Arnim Kaktiņam par datu sagatavošanu un atļauju izmantot datus šī pētījuma vajadzībām!

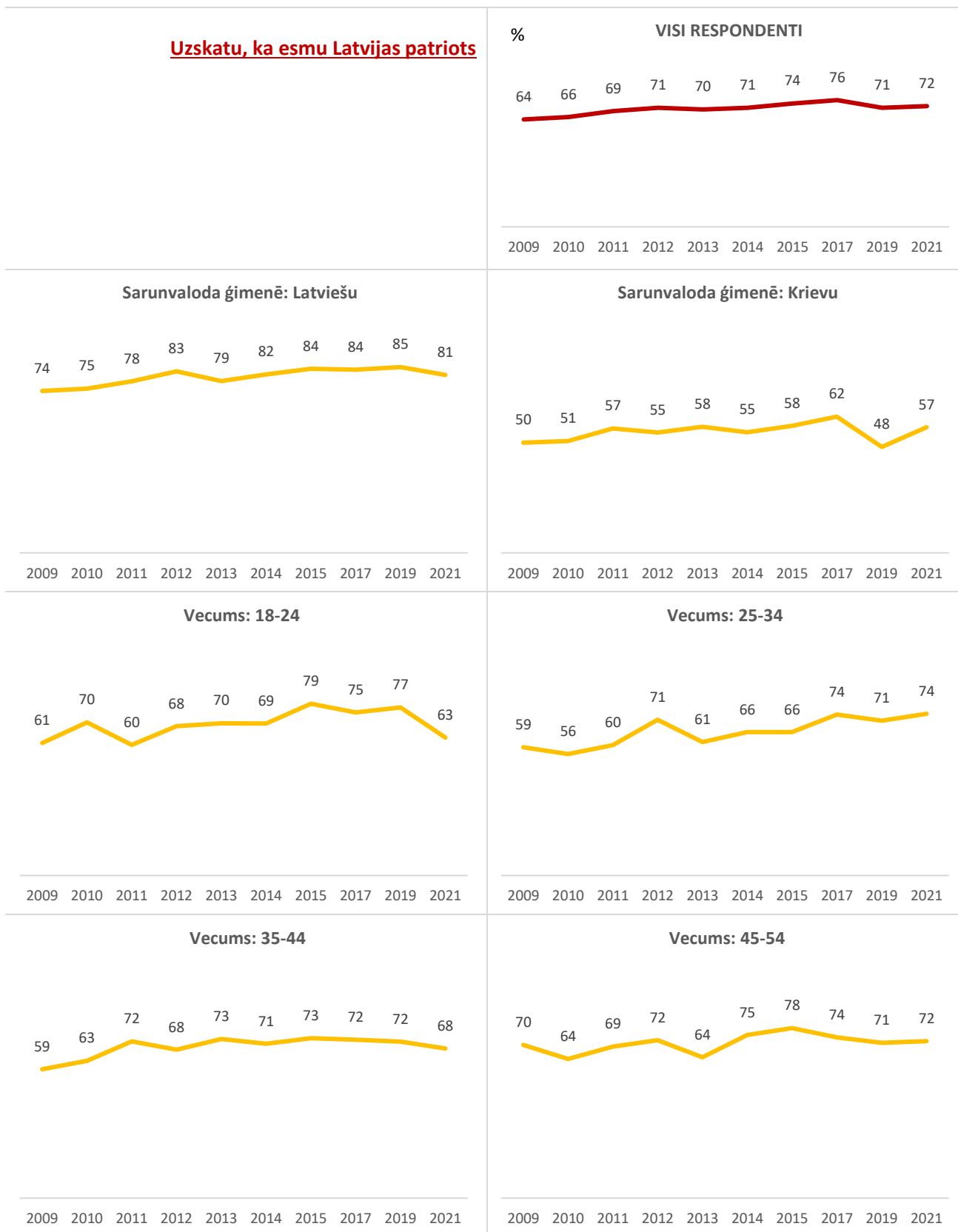
Grafiks 31. Latvijas iedzīvotāju attieksme pret valsti: kopējie rādītāji

Bāze: visi respondenti, skaits ne mazāk kā 1000 katrā no gadiem (Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 74/75 gadiem). Piezīme: Attēlots to iedzīvotāju īpatsvars, kuri piekrīt konkrētajiem izteicieniem. Aptaujas veiktas katrā konkrētā gada septembrī. 2016. un 2018. gadā aptaujas nav īstenotas, tādēļ attiecīgie gadi nav iekļauti grafikos. Vienā gadījumā iekļauti arī 2021. gada dati, pārējos – jaunākie pieejamie mērījumi 2019. gadā.
 Datu avots: Pētījumu centra SKDS dati.

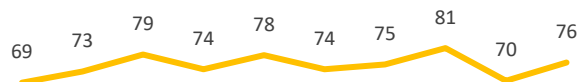

Grafiks 32. Latvijas iedzīvotāju attieksme pret valsti: detalizēti rādītāji mērķgrupās

Bāze: visi respondenti, skaits ne mazāk kā 1000 katrā no gadiem (Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 74/75 gadiem). Piezīme: Attēlots to iedzīvotāju īpatsvars, kuri piekrīt konkrētajiem izteicieniem. Aptaujas veiktas katra konkrētā gada septembrī. 2016. un 2018. gadā aptaujas nav īstenotas, tādēļ attiecīgie gadi nav iekļauti grafikos. Vienā gadījumā iekļauti arī 2021. gada dati, pārējos – jaunākie pieejamie mērījumi 2019. gadā.
 Datu avots: Pētījumu centra SKDS dati.

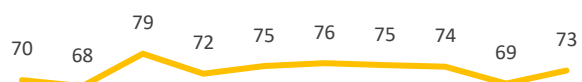

Vecums: 55-74(75)

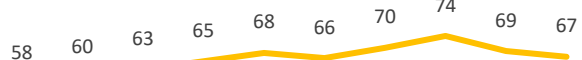
2009 2010 2011 2012 2013 2014 2015 2017 2019 2021

Apdzīvota vieta: Rīga

2009 2010 2011 2012 2013 2014 2015 2017 2019 2021

Apdzīvota vieta: Cita pilsēta

2009 2010 2011 2012 2013 2014 2015 2017 2019 2021

Apdzīvota vieta: Lauki

2009 2010 2011 2012 2013 2014 2015 2017 2019 2021

**Es lepojos ar to, ka esmu Latvijas pilsonis/
iedzīvotājs**

2009 2010 2011 2012 2013 2014 2015 2017 2019

Sarunvaloda ģimenē: Latviešu

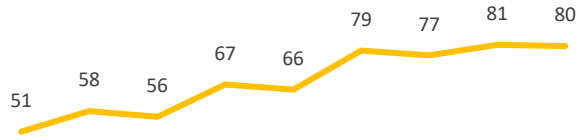
2009 2010 2011 2012 2013 2014 2015 2017 2019

Sarunvaloda ģimenē: Krievu

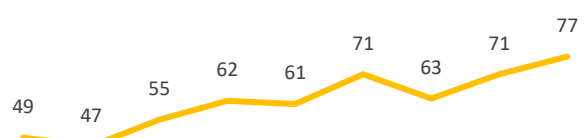
2009 2010 2011 2012 2013 2014 2015 2017 2019

Vecums: 18-24

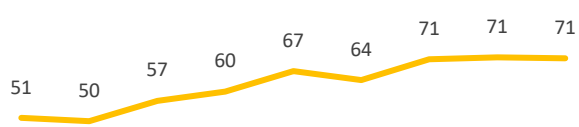
2009 2010 2011 2012 2013 2014 2015 2017 2019

Vecums: 25-34

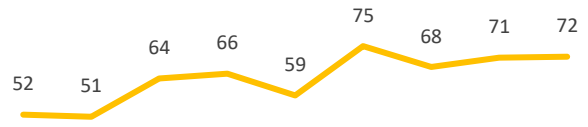
2009 2010 2011 2012 2013 2014 2015 2017 2019

Vecums: 35-44

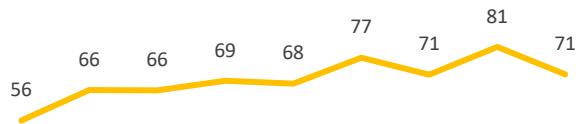
2009 2010 2011 2012 2013 2014 2015 2017 2019

Vecums: 45-54

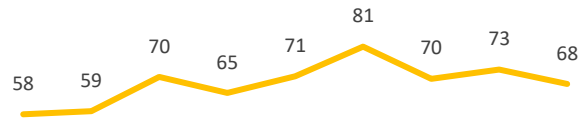
2009 2010 2011 2012 2013 2014 2015 2017 2019

Vecums: 55-74(75)

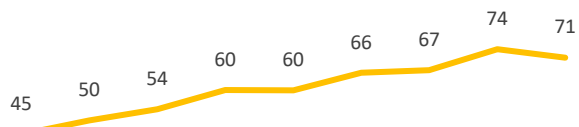
2009 2010 2011 2012 2013 2014 2015 2017 2019

Apdzīvota vieta: Rīga

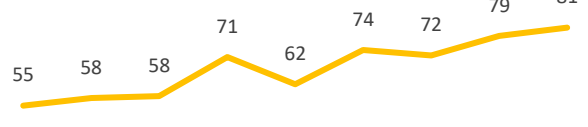
2009 2010 2011 2012 2013 2014 2015 2017 2019

Apdzīvota vieta: Cita pilsēta

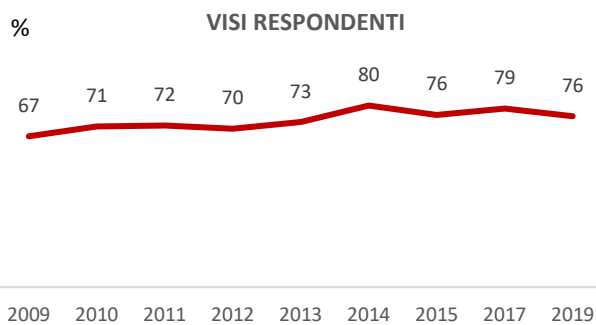
2009 2010 2011 2012 2013 2014 2015 2017 2019

Apdzīvota vieta: Lauki

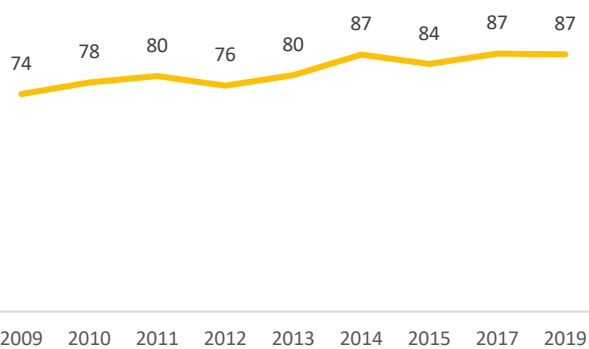

2009 2010 2011 2012 2013 2014 2015 2017 2019

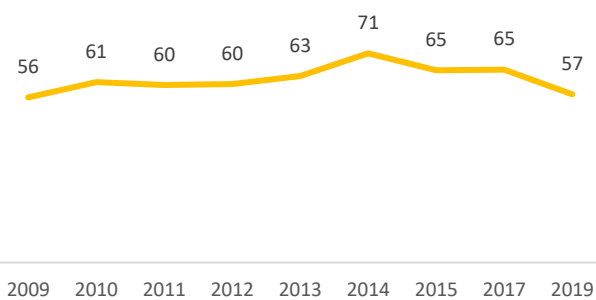
**Es nevaru palikt vienaldzīgs, ja apkārtējie izrāda
necienīgu pret valsts simboliem (karogu, himnu)**

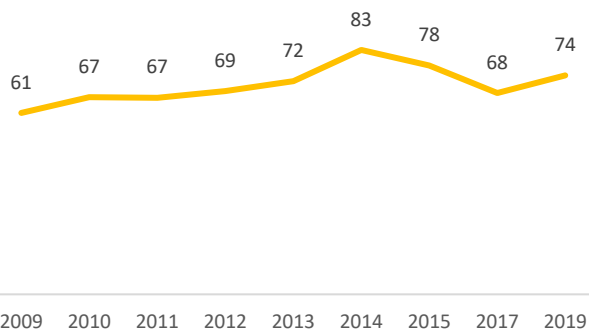
Sarunvaloda ģimenē: Latviešu

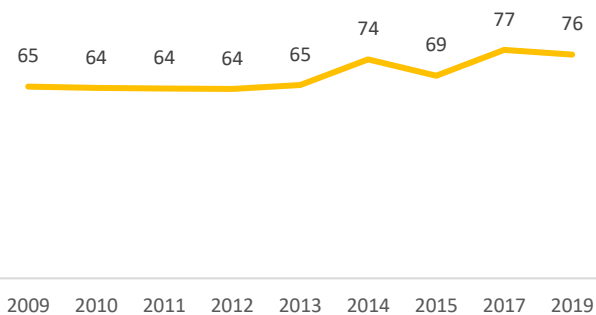
Sarunvaloda ģimenē: Krievu

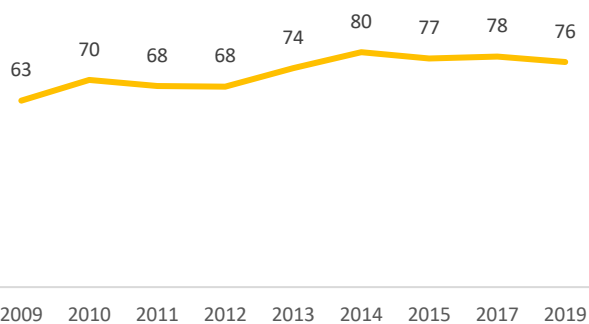
Vecums: 18-24

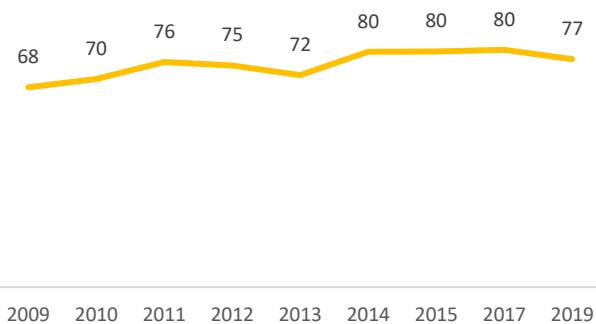
Vecums: 25-34

Vecums: 35-44

Vecums: 45-54

Vecums: 55-74(75)

2009 2010 2011 2012 2013 2014 2015 2017 2019

Apdzīvota vieta: Rīga

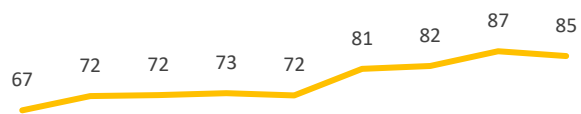
2009 2010 2011 2012 2013 2014 2015 2017 2019

Apdzīvota vieta: Cita pilsēta

2009 2010 2011 2012 2013 2014 2015 2017 2019

Apdzīvota vieta: Lauki

2009 2010 2011 2012 2013 2014 2015 2017 2019

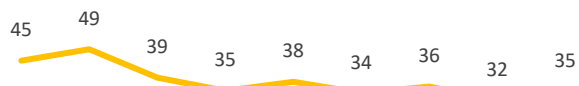
Es piekristu pārcelties dzīvot uz citu valsti, ja tas nozīmētu ievērojamu dzīves līmeņa celšanos

% VISI RESPONDENTI

2009 2010 2011 2012 2013 2014 2015 2017 2019

Sarunvaloda ģimenē: Latviešu

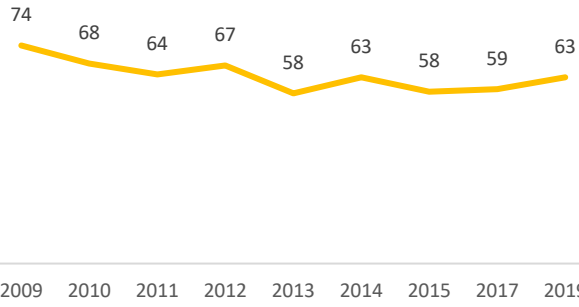
2009 2010 2011 2012 2013 2014 2015 2017 2019

Sarunvaloda ģimenē: Krievu

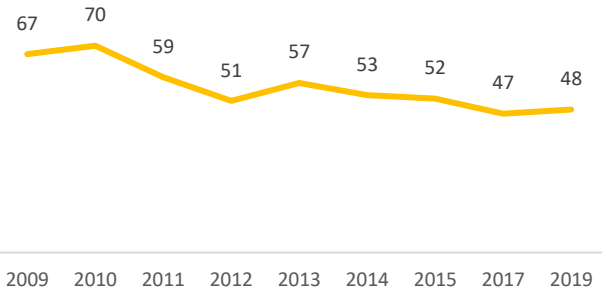

2009 2010 2011 2012 2013 2014 2015 2017 2019

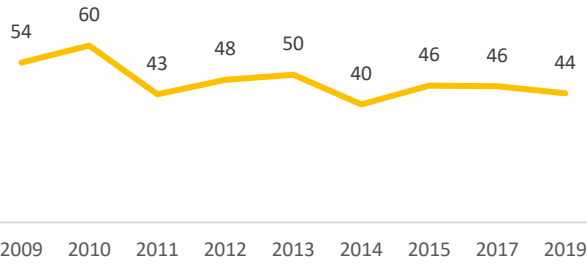
Vecums: 18-24

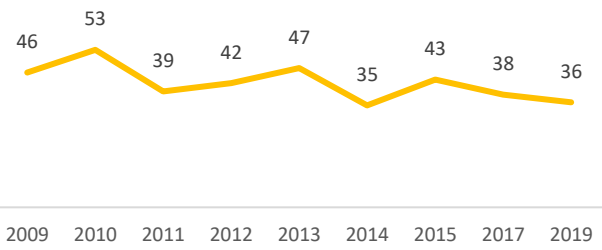
Vecums: 25-34

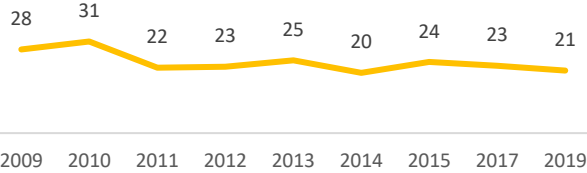
Vecums: 35-44

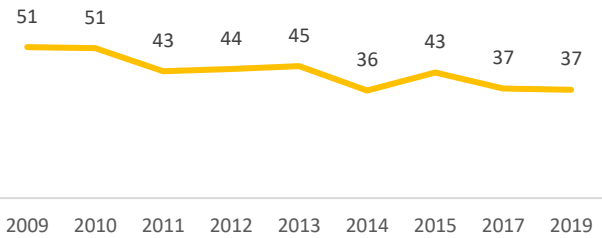
Vecums: 45-54

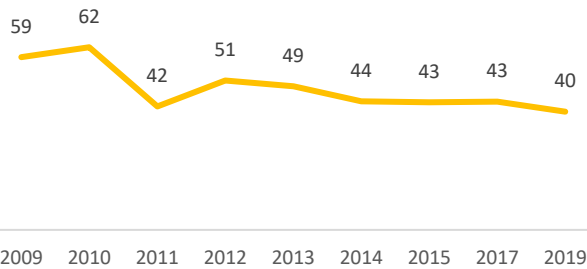
Vecums: 55-74(75)

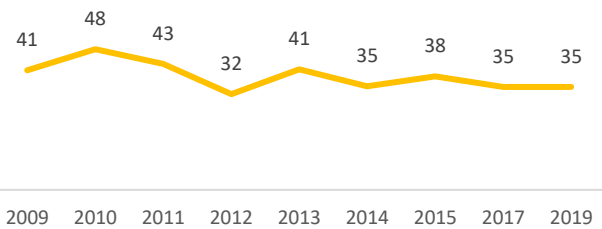
Apdzīvota vieta: Rīga

Apdzīvota vieta: Cita pilsēta

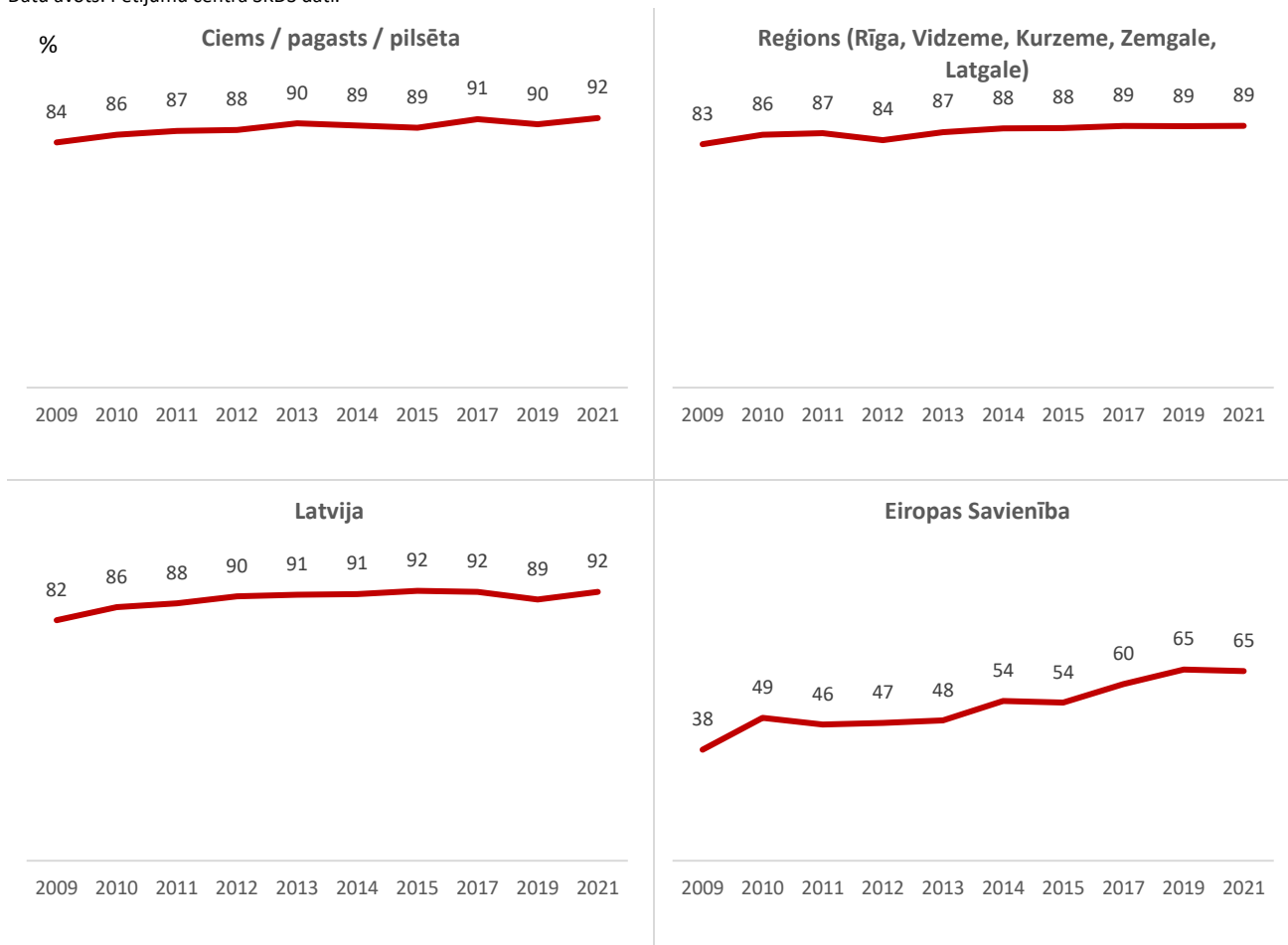

Apdzīvota vieta: Lauki

Grafiks 33. Latvijas iedzīvotāju piederības izjūta teritoriālajām vienībām: kopējie rādītāji

Bāze: visi respondenti, skaits ne mazāk kā 1000 katrā no gadiem (Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 74/75 gadiem). Piezīme: Attēlots to iedzīvotāju īpatsvars, kuri savu piederības izjūtu konkrētai teritorijai novērtē ar 3-5 punktiem 5 punktu skalā. Aptaujas veiktas katra konkrētā gada septembrī. 2016. un 2018. gadā aptaujas nav īstenotas, tādēļ attiecīgie gadi nav iekļauti grafikos. Datu avots: Pētījumu centra SKDS dati.

4.7. Savstarpējā uzticēšanās un sadarbība

Latvijas valsts simtgades svinību virsmērķī definēta nepieciešamība rosināt iedzīvotājus uz pašorganizējošiem procesiem un sadarbību. Sadarbību un pašorganizējošus procesus sekmē iedzīvotāju savstarpējā uzticēšanās jeb tā sauktais sociālais kapitāls.

Pētījumu centra SKDS dati²⁷⁷ liecina, ka kopš 1998. gada Latvijas iedzīvotāju sociālais kapitāls ir būtiski pieaudzis – ja 1998. gadā tikai 34% novērtēja, ka lielākajai daļai cilvēku var uzticēties, tad 2021. gadā jau 46%. Ilgtermiņā vērtējot, izteikts un konsekvents savstarpējās uzticēšanās rādītāja pieaugums novērojams tikai vecuma grupā 45–54, kamēr pārējās vecuma grupas rādītāji pa gadiem bijuši mainīgi. Atšķirīgas ir tendences arī apdzīvoto vietu aspektā. Pilsētās ārpus Rīgas dzīvojošo vidū savstarpējās uzticēšanās rādītāji ir bijuši konsekventi pieaugoši (2020. gadā sasniedzot pat 56% līmeni). Savukārt Rīgā dzīvojošo savstarpējā uzticēšanās pēdējo trīs gadu periodā ir ik gadu samazinājusies (no 52% 2016. gadā līdz 41% 2020. gadā).

Iedzīvotāju sadarbību iespējams raksturot ar rādītājiem par to, cik lielā mērā iedzīvotāji veido un uztur kontaktus ar saviem tuvākajiem kaimiņiem dzīvesvietā, īpaši kopīgu aktivitāšu aspektā. 2021. gadā kopumā 44% Latvijas iedzīvotāju pēdējā gada laikā bija pārspridusi ar saviem kaimiņiem jautājumus, kas saistīti ar tuvākajā apkārtnē risināmajām problēmām. Būtiski, ka šis rādītājs ir gandrīz identisks savstarpējās uzticēšanās rādītājam. Dati rāda, ka pēdējo desmit gadu laikā savstarpējās sadarbības rādītājs ir pieaudzis ļoti nedaudz – no 38% 2010. gadā līdz 44% 2021. gadā. Sociāli demogrāfisko grupu griezumā novērojams, ka savstarpējā

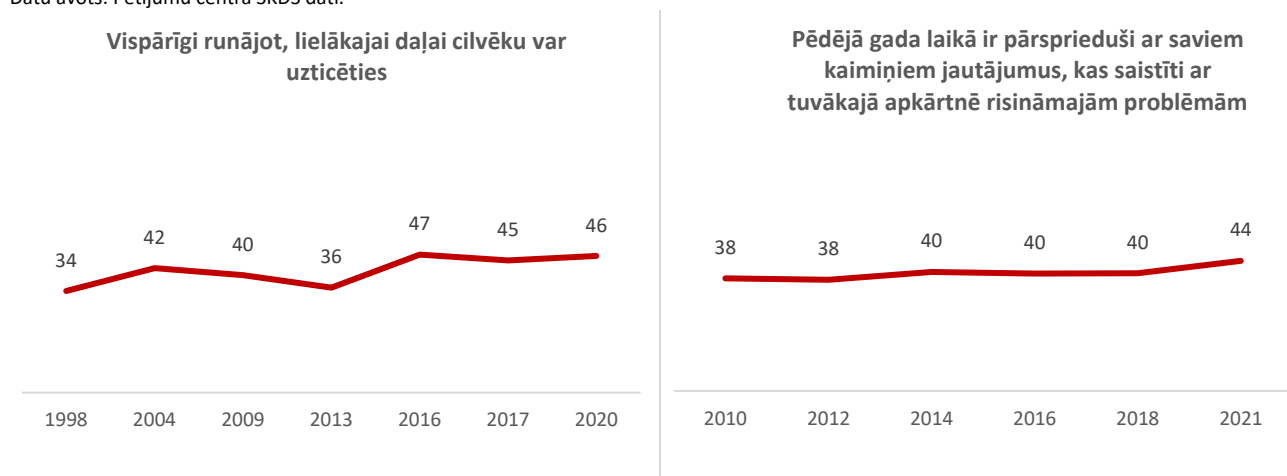
²⁷⁷ Pētījuma autori pateicas pētījumu centra SKDS direktoram Arnim Kaktiņam par datu sagatavošanu un atļauju izmantot datus šī pētījuma vajadzībām.

sadarbība vairāk raksturīga latviešu valodā runājošajiem, 45 gadus un vecākiem iedzīvotājiem, kā arī lauku iedzīvotājiem.

Grafiks 34. Savstarpējā uzticēšanās un sadarbība: kopējie rādītāji

Bāze: visi respondenti, skaits ne mazāk kā 1000 katrā no gadiem (Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 74/75 gadiem).

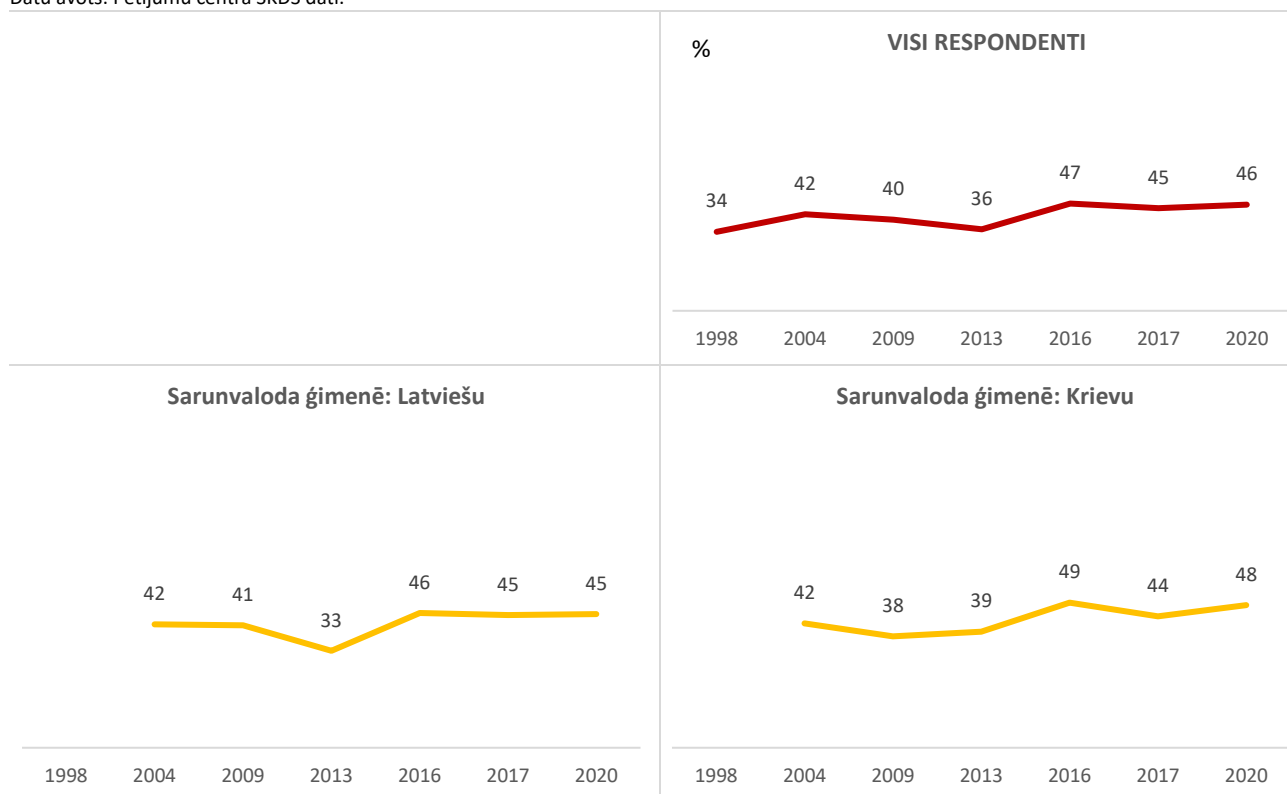
Datu avots: Pētījumu centra SKDS dati.

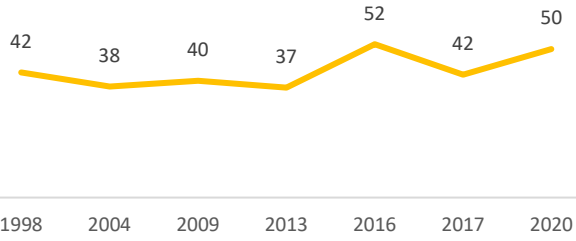
Grafiks 35. Vispārīgi runājot, lielākajai daļai cilvēku var uzticēties: detalizēti rādītāji mērķgrupās

Bāze: visi respondenti, skaits ne mazāk kā 1000 katrā no gadiem (Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 74/75 gadiem).

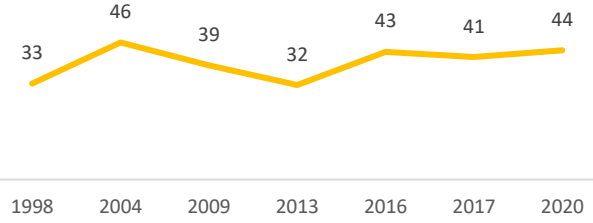
Datu avots: Pētījumu centra SKDS dati.

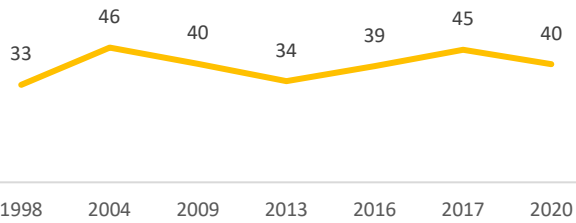
Vecums: 18-24

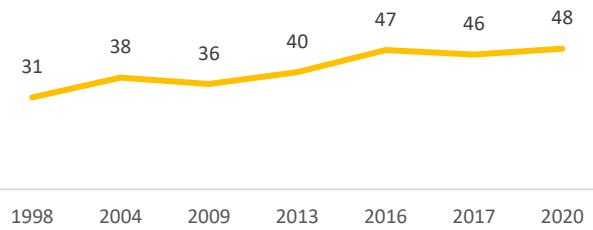
Vecums: 25-34

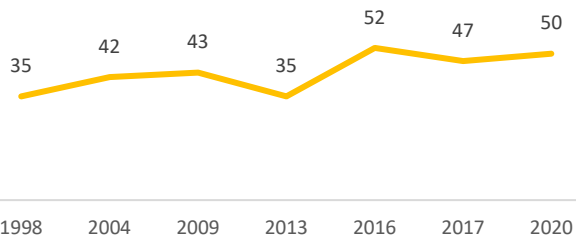
Vecums: 35-44

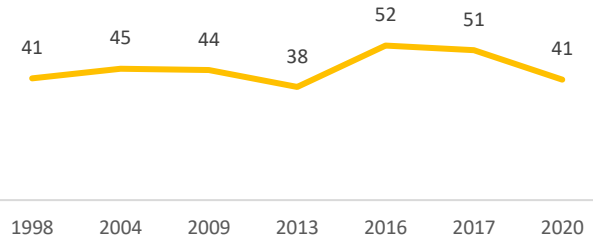
Vecums: 45-54

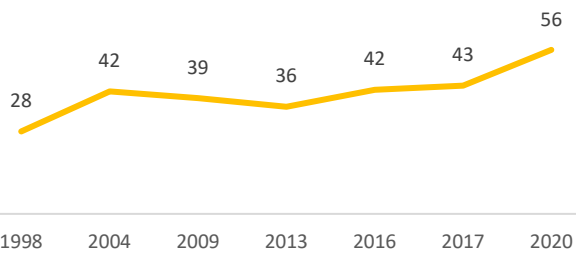
Vecums: 55-74(75)

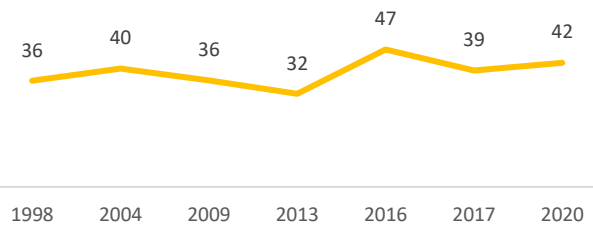
Apdzīvota vieta: Rīga

Apdzīvota vieta: Cita pilsēta

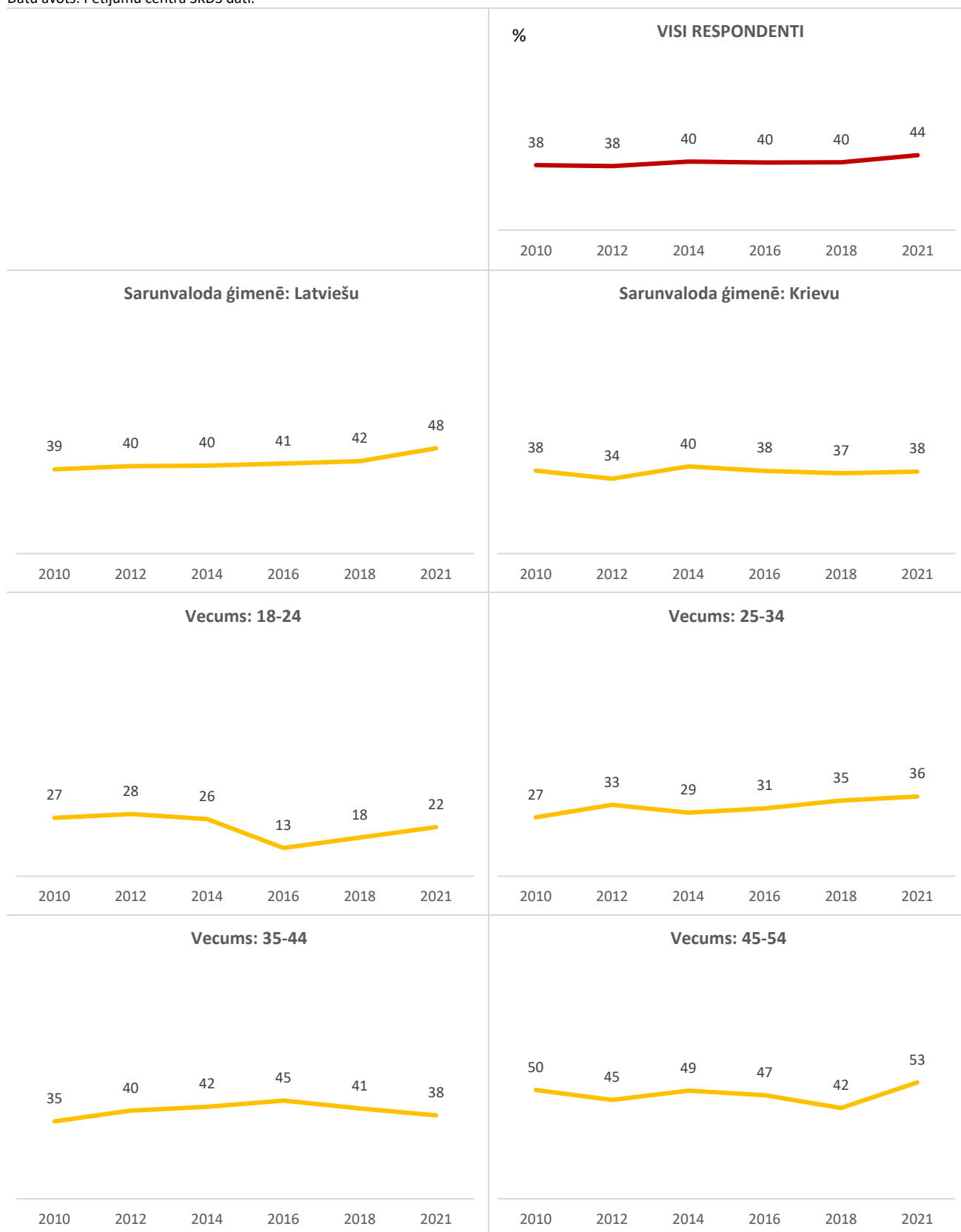
Apdzīvota vieta: Lauki

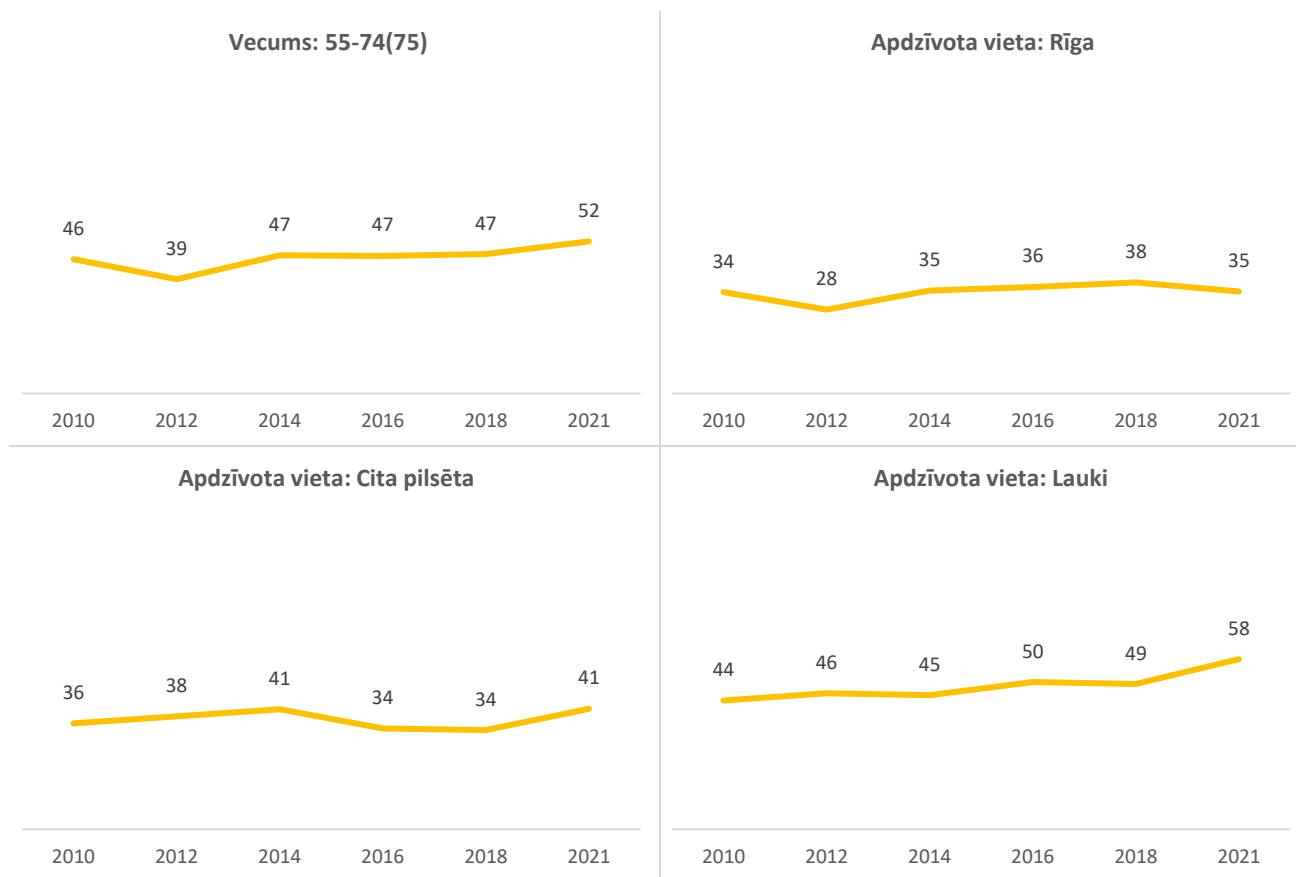

Grafiks 36. Pēdējā gada laikā ir pārsprieduši ar saviem kaimiņiem jautājumus, kas saistīti ar tuvākajā apkārtnē risināmajām problēmām: detalizēti rādītāji mērķgrupās

Bāze: visi respondenti, skaits ne mazāk kā 1000 katrā no gadiem (Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 74/75 gadiem).

Datu avots: Pētījumu centra SKDS dati.

4.8. Latvijas iedzīvotājiem nozīmīgākie svētki

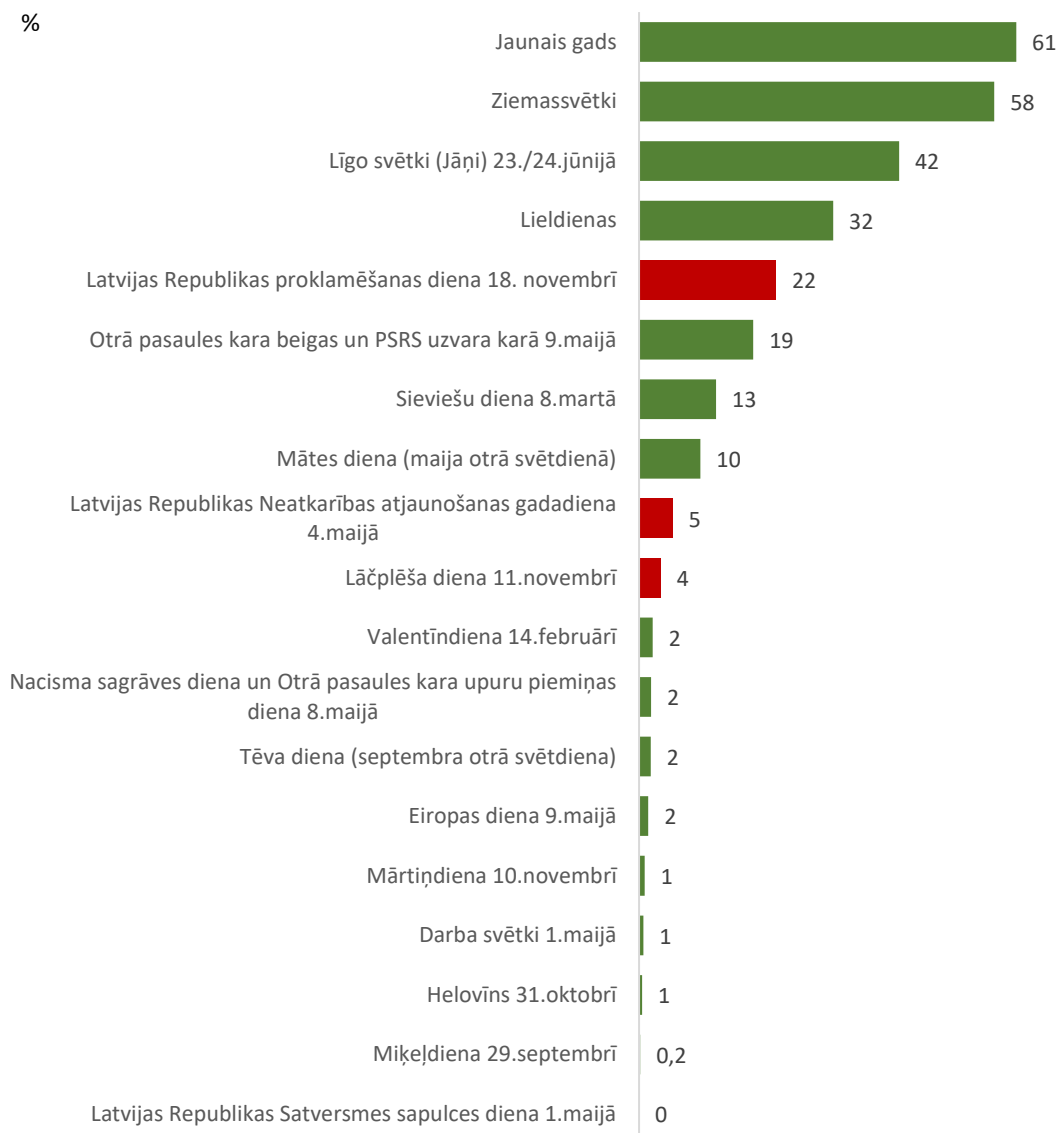
Būtisks rādītājs iedzīvotāju piederības sajūtai un saliedētībai ir attieksme pret valsts svētkiem, atceres un atzīmējamām dienām. Šādā aspektā vērtējot iedzīvotāju attieksmi pret Latvijas Republikas proklamēšanas dienu 18. novembrī, **novērojamas izteiktas atšķirības dažādās sabiedrības mērķgrupās.** Lai gan kopumā **22% Latvijas iedzīvotāju novērtē, ka Latvijas Republikas proklamēšanas diena viņiem ir viens no trim nozīmīgākajiem svētkiem,** sociāli demogrāfiskajās grupās vērtējumi ir atšķirīgi – biežāk 18. novembri kā sev nozīmīgus svētkus atzīst 18–34 gadīgie, 65–74 gadīgie, latvieši, iedzīvotāji ar augstāko izglītību, iedzīvotāji ar augstākiem ienākumiem, Pierīgā, Vidzemē un lauku teritorijās dzīvojošie. Ne tik bieži šo dienu kā sev nozīmīgu novērtē 45–64 gadīgie, cittautieši (tikai 6%), vidējo izglītību ieguvušie, iedzīvotāji ar zemākiem ienākumiem, Rīgā, Zemgalē un Latgalē dzīvojošie.

Jāuzsver, ka **Latvijas Republikas proklamēšanas diena kopumā iedzīvotājiem ir nozīmīgākie valsts svētki** – pēc nozīmes augstāk vērtēti ir tādi svētki kā Jaunais gads, Ziemassvētki, Ligo svētki un Lieldienas.

Grafiks 37. Latvijas iedzīvotājiem nozīmīgākie svētki

Bāze: visi respondenti, n=1000 (Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 74 gadiem). Piezīme: Attēlots to iedzīvotāju īpatsvars, kuri norādījuši, ka viņiem vieni no trim nozīmīgākajiem svētkiem ir konkrētie minētie.

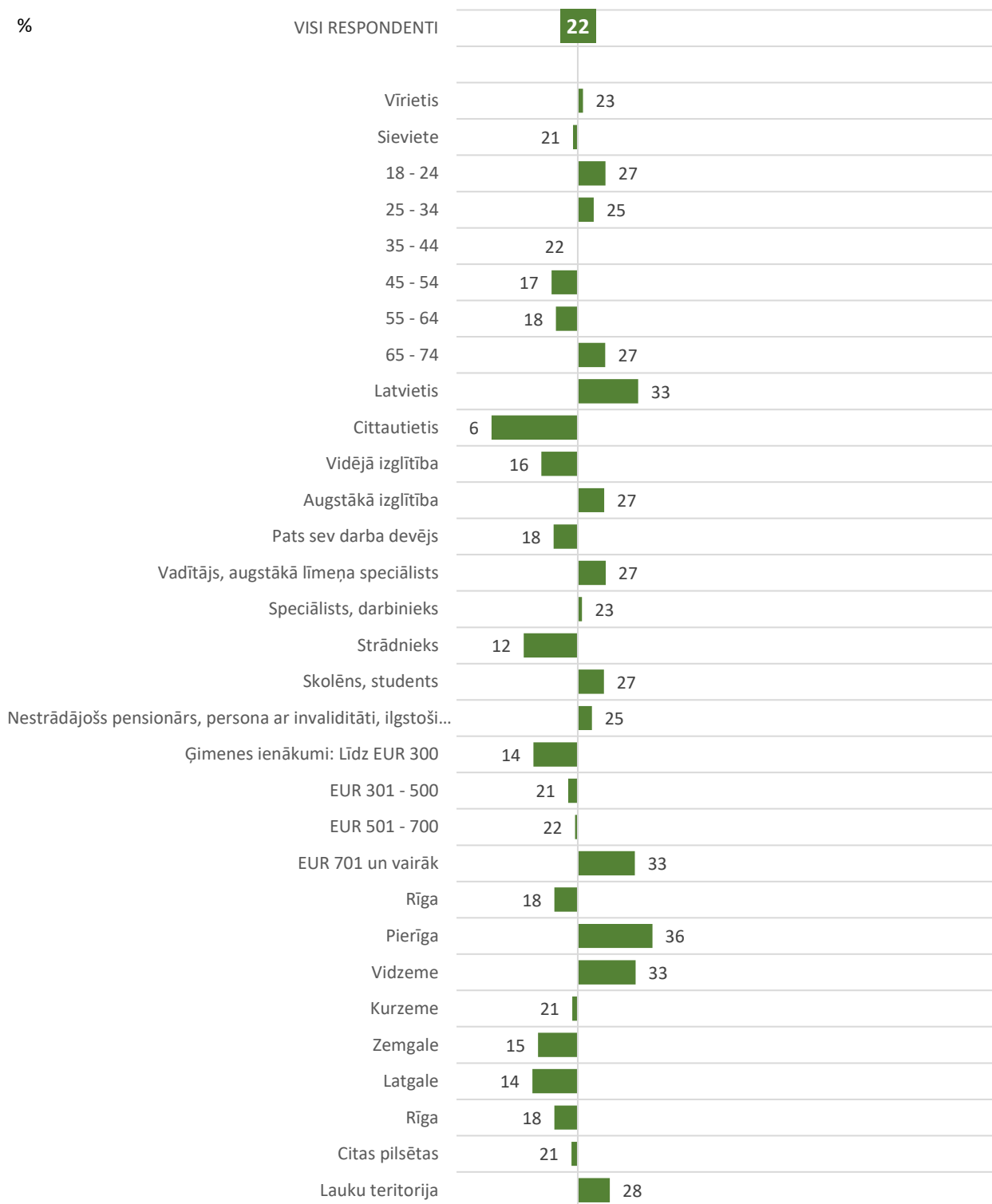
Datu avots: Kantar TNS īstenota iedzīvotāju aptauja pēc Latvijas valsts simtgades biroja pasūtījuma, 2019. gada maijā.

Grafiks 38. Latvijas iedzīvotājiem nozīmīgākie svētki – Latvijas Republikas proklamēšanas diena 18. novembrī

Bāze: visi respondenti, n=1000 (Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 74 gadiem). Piezīme: Attēlots to iedzīvotāju īpatsvars, kuri norādījuši, ka viņiem vieni no trim nozīmīgākajiem svētkiem ir Latvijas Republikas proklamēšanas diena 18. novembrī. Vizuali attēlota konkrēto sociāli demogrāfisko grupu rādītāju novirze no visas izlases kopējā rādītāja. Stabiņi uz labo pusi – rādītāji ir lielāki nekā visā izlasē kopumā, stabiņi uz kreiso pusi – rādītāji ir zemāki nekā visā izlasē kopumā.

Datu avots: Kantar TNS īstenota iedzīvotāju aptauja pēc Latvijas valsts simtgades biroja pasūtījuma, 2019. gada maijā.

Secinājumi

Latvijas iedzīvotāju un mērķa grupu viedoklis par Latvijas simtgades programmu ir viens no programmas ietekmes indikatoriem. **Spēja uzrunāt, iesaistīt un saliedēt lielu skaitu Latvijas iedzīvotāju un tautiešu ārvalstīs ir viens no kritērijiem Nacionālajā pasākumu plānā iekļaujamajām norisēm**, kas šī izvērtējuma kontekstā skatīta kā viena no Programmas prioritātēm. Tādēļ Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanas izvērtējumā **būtisks ir jautājums, cik sekmīgi pasākumu un norišu programma sasniegusi sabiedrību kopumā un tai skaitā konkrētas tās mērķgrupas, kurām tikusi veltīta īpaša uzmanība**. Latvijas valsts simtgades programma ir vērsta uz visu sabiedrību kopumā (kā Latvijas iedzīvotājiem, tā tautiešiem ārvalstīs), neizdalot konkrētas mērķgrupas, kurām tiktu veidoti speciāli, atšķirīgi pasākumi un aktivitātes. Tai pat laikā Latvijas valsts simtgades programmas izstrādes un īstenošanas plānošanas dokumentos tiek **akcentēta nepieciešamība īpašu uzmanību pievērst atsevišķām, konkrētām mērķgrupām** – jaunieši un bērni, seniori, mazākumtautības, tautieši ārvalstīs, reģionu iedzīvotāji, cilvēki, kuri dzīvo tālu no apdzīvotām vietām, cilvēki ar īpašām vajadzībām, ģimenes ar maziem bērniem, ārvalstu viesi (mērķgrupas, kas tiek minētas informatīvajos ziņojumos un/vai Valsts kultūrkapitāla fonda mērķprogrammas „Latvijai – 100” projektu konkursa nolikumā). Lai gan atsevišķos plānošanas dokumentos tiek norādītas konkrētas mērķgrupas, tajās **nav definēta nepieciešamība veidot atsevišķus pasākumus un aktivitātes konkrētām mērķgrupām**, bet drīzāk **norādīts uz nepieciešamību īpašu uzmanību pievērst konkrēto mērķgrupu informēšanai un iesaistei jebkurā no īstenotajiem pasākumiem**. Līdz ar to secināms, ka Latvijas valsts simtgades svinību programmā konsekventi tiek īstenoti divi diskursi. Pirmkārt, **programmas satura diskurss** – centieni programmu kopumā vērst uz visu sabiedrību, nevis veidot pasākumus konkrētu mērķgrupu segmentiem. Otrkārt, **līdzdalības nodrošināšanas diskurss** – pēc iespējas plašākas auditorijas piesaistei izmantot katrai mērķgrupai atbilstošas komunikācijas un mārketinga stratēģijas, kā arī (cilvēku ar īpašām vajadzībām gadījumā) vides un pasākumu un aktivitāšu satura pieejamības apsvērumus. Šādas pieejas īstenošana pati par sevi **rosina saliedētību un sociālo iekļaušanu, sekmējot dažādu sabiedrības mērķgrupu kopdarbību**.

Īstenotās aptaujas un pētījumi liecina par izteikti augstu iedzīvotāju ieinteresētību par Latvijas valsts simtgades svinību norisēm un iesaistīšanos tajās. 2017. gada nogalē kopumā **81% Latvijas iedzīvotāju apsvēruši iespējas iesaistīties simtgades notikumos**, tai skaitā 53% – apmeklēt speciāli organizētos pasākumus, 43% – svinēt mājās, ģimenes lokā, 14% – rosināt citus apmeklēt, izzināt, iesaistīties dažādos pasākumos, 14% – līdzdarboties un palīdzēt pasākumu norisē, 5% – īstenot savu publisku vai privātu iniciatīvu. Pētījumu kompānijas “Kantar” 2018. gada janvārī un oktobrī īstenoto aptauju dati liecina, ka **absolūtajam vairākumam jeb 80% Latvijas iedzīvotāju Latvijas valsts proklamēšanas simtā gadadiena ir vēsturiski nozīmīgs laiks un 77% iedzīvotāju atzīst, ka Latvijas valsts proklamēšanas simto gadadienu vajag atzīmēt īpašāk nekā citus gadus**. Pie tam – kopumā **vairāk nekā puse Latvijas iedzīvotāju arī atbalsta Programmas īstenošanu piecu gadu periodā** (tai skaitā 14% – pilnībā atbalsta un 43% – drīzāk atbalsta). Šie rādītāji liecina par izteikti augstiem iedzīvotāju ieinteresētības un valsts simtgades svinēšanas pieejas un programmas atbalsta rādītājiem.

Augsta bijusi ne tikai iedzīvotāju ieinteresētība, bet arī reālā iesaistīšanās simtgades norisēs un pasākumos. Šī izvērtējuma ietvaros 2021. gadā īstenotā iedzīvotāju aptauja liecina, ka **kopumā 50% Latvijas iedzīvotāju ir bijuši iesaistīti kādās no Latvijas valsts simtgades norisēm**, tai skaitā 64% ir apmeklējuši simtgades pasākumus kā skatītāji, 36% ir piedalījušies pasākumos kā dalībnieki, 32% ir piedalījušies ideju un priekšlikumu radīšanā (ģimenē, interešu grupā, kopienā, novadā, pilsētā u.tml.) par to, kā svinēt/atzīmēt simtgadi, un vēl 31% – piedalījušies dažāda mēroga (ģimenes, interešu grupas, kopienas, novada, pilsētas, valsts) aktivitāšu organizēšanā un nodrošināšanā. Attiecinot aptaujā iegūto novērtējumu (50% iesaistīto iedzīvotāju) pret kopējo Latvijas iedzīvotāju skaitu attiecīgajā mērķgrupā (18–75 g.) iespējams secināt, ka Latvijas valsts simtgades norisēs bijuši iesaistīti aptuveni 680 tūkstoši Latvijas pilngadīgo iedzīvotāju. **Līdzdalībā aktīvāki ir bijuši 18–24 gadīgie** (72% šīs mērķgrupas respondentu ir bijuši iesaistīti), **sievietes** (57%), **augstāko izglītību ieguvušie** (54%), **latvieši** (62%), **publiskajā sektorā strādājošie** (59%), **studenti** (67%), **iedzīvotāji ar augstākiem ģimenes ienākumiem**, virs 501 eiro uz vienu ģimenes locekli (55%), **laukos dzīvojošie** (59%), **Vidzemē dzīvojošie** (69%). Dati liecina, ka **valsts simtgades svinību programma sekmīgi spējusi sasniegt gan sabiedrību kopumā, gan atsevišķas tās mērķgrupas**. Jāuzsver, ka arī tajās sociāli demogrāfiskajās grupās, kur ierasti kultūras patēriņš ir

zemāks (cittautieši, Latgalē dzīvojošie) iesaiste Latvijas valsts simtgades norisēs ir izteikta (attiecīgi 32% un 44%). Novērojams, ka arī iedzīvotāji ar zemiem ienākumiem ir bijuši aktīvi norišu dalībnieki. Tas ļauj apgalvot, ka **Latvijas valsts simtgades norises raksturo plašs sociāli demogrāfisko mērķgrupu tvērums, tai skaitā arī grūti sasniedzamo. Un šādā nozīmē tas nav tikai kultūras jomas process, bet lielā mērā arī sociāls un sociāli ekonomisks process.** To, ka simtgades pasākumos un aktivitātēs izteikti sekmīgi izdevies iesaistīt jauniešus un bērnus, kā arī seniorus, savos vērtējumos norāda arī **kultūras sektora aktori** (kultūras iestāžu, pasākumu organizētāju pārstāvji). Šīs mērķgrupas aptaujā **kopumā 88% respondentu norāda, ka simtgades pasākumos izdevies plaši iesaistīt jauniešus, 87% – bērnus, 87% – ģimenes ar bērniem, 82% – seniorus.** Tāpat izteikti pozitīvi tiek vērtēta diasporas iesaiste (63%), uzņēmēju iesaiste (60%), nevalstiskā sektora pārstāvju iesaiste (66%) un arī ārvalstu tūristu iesaiste (66%). Aptuveni puse respondentu pozitīvi vērtē arī **mazākumtautību** (53%) iesaisti. Salīdzinoši retāk pozitīvi vērtējumi sniegti vien par cilvēku ar īpašām vajadzībām iesaisti (46%), bet arī šajā mērķgrupā kopumā iesaistes vērtējums ir izteikti augsts.

Liela mēroga pasākumiem (piemēram, Rīga – Eiropas Kultūras galvaspilsēta, Rīgai 800, Latvijas valsts simtgades svinības) potenciāli ir arī **plašāka ietekme uz iedzīvotāju kultūras un sociālo aktivitāti kopumā.** Kopumā pētījumu dati liecina, ka Latvijas iedzīvotāju kultūras patēriņš laika periodā no 2016. līdz 2019. gadam bijis pieaugošs, un, ņemot vērā plašo Latvijas valsts simtgades pasākumu un aktivitāšu piedāvājumu, liela loma šai pieaugumā bijusi tieši tam. Tomēr šo attīstības tendenču ilgtspēju 2020. gadā būtiski iedragājusi Covid-19 pandēmija. 2020. gadā īstenotajā kultūras patēriņa un līdzdalības ietekmes pētījumā secināts – lai gan kopumā 80% iedzīvotāju 2020. gada laikā ir apmeklējuši kultūras pasākumus un aktivitātes, **būtiski palielinājies ir to īpatsvars, kuri gada laikā nav bijuši nevienā kultūras pasākumā** – ja iepriekšējos gados tādu bija 5%–8%, tad **šogad 20%.** Pētnieki arī konstatējuši, ka pandēmijas ietekmē būtiski mainījušies Latvijas iedzīvotāju kultūras patēriņa ieradumi. Ja daudzus iepriekšējos gadus populārākā kultūras aktivitāte iedzīvotājiem bijusi pagasta, pilsētas vai novada svētku apmeklēšana, tad **2020. gadā populārākā ir kultūrvēsturisko vietu apmeklēšana, ko kopumā darījuši 36% iedzīvotāju** (jāuzsver gan, ka arī šīs aktivitātes popularitāte ir kritusies – 2018. gadā 52% bija apmeklējuši pils, muižas, dārzus un parkus). Interesanti, ka būtiski kritusies ir arī tādu aktivitāšu popularitāte, kam šķietami nav tiešas saiknes ar pandēmijas izplatību – **iedzīvotāji retāk lasījuši grāmatas un retāk skatījušies kultūras pārraides televīzijā.** Līdz ar to secināms, ka **Latvijas valsts simtgades programmai bijusi tieša ietekme uz kultūras patēriņa pieaugumu, kā arī bijis izteikts potenciāls pieaugumu uzturēt vēl arī turpmākajos gados, taču ilgtspējas iespējamus efektus sagrāvusi pandēmija.**

Latvijas valsts simtgades svinību **ilgtermiņa ietekmi iespējams vērtēt arī svinību virsmērķī definētā aspektā:** stiprināt Latvijas sabiedrības piederības sajūtu valstij, mīlestību pret zemi, rosinot pašorganizējošus procesus un sadarbību. Īpaši jāuzsver – šādu attieksmju un vērtējumu datus jāvērtē ilgtermiņā, vismaz piecu–septiņu gadu periodā, identificējot kopējo attīstības tendenci un izvairoties interpretēt īstermiņa rādītāju svārstības. Pētījumu centra SKDS dati liecina, ka **pēdējo 10 gadu periodā dažādi rādītāji, kas tieši un netieši raksturo Latvijas iedzīvotāju piederības sajūtu valstij un mīlestību pret zemi, ir būtiski pieauguši.** Piemēram, **to, ka ir Latvijas patrioti, 2009. gadā apgalvoja 64% iedzīvotāju, bet 2021. gadā jau 72%.** Ar to, ka ir Latvijas pilsonis un iedzīvotājs, 2009. gadā lepojās 52% iedzīvotāju, bet 2019. gadā (jaunākie pieejamie dati) jau 73%. **2019. gadā 56% iedzīvotāju uzskata, ka Latvija ir labāka nekā lielākā daļa citu valstu (2009. gadā šis rādītājs bija tikai 35%),** 76% novērtē, ka nevar palikt vienaldzīgi, ja apkārtējie izrāda necieņu pret valsts simboliem (2009. gadā: 67%). **Pieaugošu dinamiku uzrāda arī rādītāji par iedzīvotāju piederības izjūtu konkrētām teritoriālajām vienībām.** Salīdzinot ar 2009. gadu īpaši izteikti pieaugusi identificēšanās ar Eiropas Savienību – **no 38% līdz 65% 2021. gadā. Pozitīva dinamika ir arī piederības izjūtai Latvijai (no 82% līdz 89%),** savam reģionam (no 83% līdz 89%), savam ciemam, pagastam, pilsētai (no 84% līdz 92%).

Latvijas valsts simtgades svinību virsmērķī definēta nepieciešamība rosināt iedzīvotājus uz pašorganizējošiem procesiem un sadarbību. Sadarbību un pašorganizējošus procesus **sekmē iedzīvotāju savstarpējā uzticēšanās jeb tā sauktais sociālais kapitāls.** Pētījumu centra SKDS dati liecina, ka **kopš 1998. gada Latvijas iedzīvotāju sociālais kapitāls ir būtiski pieaudzis – ja 1998. gadā tikai 34% novērtēja, ka lielākajai daļai cilvēku var uzticēties, tad 2021. gadā jau 46%.**

Kopumā dažādu pētījumu dati liecina, ka ir novērojama gan liela sabiedrības interese par Latvijas simtgades svinību programmu, gan arī izteikti augsti personīgās līdzdalības un iesaistīšanās rādītāji. **Dažādie rādītāji un**

to izmaiņu dinamika ļauj apgalvot, ka Programmai ir bijusi ietekme uz plašākiem sociāliem, pilsoniskiem un kultūras procesiem un vērtībām – ir pieaugusi iedzīvotāju identificēšanās ar Latviju un Eiropas Savienību, pieaugusi kultūras pasākumu daudzveidība, augusi iedzīvotāju iesaiste vairāku kultūras patēriņa aktivitāšu aspektā, kā arī pieaudzis iedzīvotāju sociālais kapitāls. Tai pat laikā Programmas pozitīvu efektu ilgtspēju lielā mērā ierobežo Covid-19 pandēmijas sekas.

5. FINANSĒJUMA APGUVES PLĀNOŠANAS UN ĪSTENOŠANAS NOVĒRTĒJUMS ATBILSTOŠI VALSTS SIMTGADES PROGRAMMAS VIRSMĒRĶIM UN MĒRĶIEM

Finansējuma apguves plānošanas un īstenošanas novērtējums atbilstoši Latvijas valsts simtgades programmas virsmērķim un mērķiem izvērtējuma ietvaros veikts, **pirmkārt**, sniedzot pārskatu par Latvijas valsts simtgades programmas plānošanas un īstenošanas periodā no 2019. gada 1. janvāra līdz 2021. gada 1. decembrim ieguldītajiem finanšu resursiem un to atbilstību normatīvajam regulējumam, **otrkārt**, nosakot resursu izlietojuma efektivitāti/neefektivitāti, konstatējot ieguldījumu atbilstību plānotajiem mērķiem un virsmērķim. Ieguldījumu ietekme uz attieksmes maiņu sabiedrībā un programmas ilgtermiņa ietekme analizēta un vērtēta šī ziņojuma nākamajā nodaļā.

5.1. Plānoto finanšu resursu ieguldījums (laika periodā no 01.01.2019.–01.12.2021.) un atbilstība normatīvajam regulējumam

Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanai paredzētā finansējuma plānošanu un ieguldīšanu ietekmēja **vairāki faktori**. Pirmkārt, **Programmas koncepcija**, kas bija vērsta uz valsts tapšanā nozīmīgāko vēstures faktu atceres aptvērumu, **paredzēja laikā izvērstu Programmas virsmērķa un mērķu sasniegšanu**, kam tika pakārtots Nacionālais pasākumu plāns ar plānotām aktivitātēm (uzdevumiem) no 2017. līdz 2021. gadam. Turklāt Latvijas valsts simtgades svinību Programmas sagatavošanas darbiem finansējums no valsts budžeta līdzekļiem Kultūras ministrijai tika piešķirts jau 2015. un 2016. gadā, kas Programmas sagatavošanas un ieviešanas periodu vēl vairāk pagarina. Programmas sagatavošanas un ieviešanas laika ietvars pēc būtības paredzēja vidējā termiņa plānošanu gan finansējuma apguvei, gan izlietojumam, kas ietver visus vidējā termiņa politikas un, jo īpaši, finansējuma plānošanas un izlietojuma kontroles (administratīvos, politiskos, cilvēkresursu u.tml.) riskus. Otrkārt, tas, ka Programmas virsmērķa un mērķu sasniegšanā Kultūras ministrija kā atbildīgā iestāde iesaistīja citus publiskā sektora pārstāvjus (citas ministrijas, valsts institūcijas un iestādes, kā arī pašvaldības), radīja **papildu administratīvo slogu starpinstitucionālās sadarbības un finansējuma izlietošanas kontroles nodrošināšanā**. Pirmo reizi par finansējuma izlietojuma uzskaites problēmām šādu starpinstitucionālu iniciatīvu ieviešanā Valsts Kontrole norādījusi jau 2016. gadā un turpināja līdz 2019. gadam:

“Gan 2017., gan 2018. gada revīzijā secinājām – ne plānotais, ne faktiski izlietotais finansējums nav un visdrīzāk nebūs drošticami saskaitāms – gan Simtgades svinību atvērtās koncepcijas dēļ, gan arī tādēļ, ka resoriem nepastāv ierobežojumi budžeta bāzē jau piešķirtā finansējuma novirzīšanai Simtgades pasākumiem un tiem nav noteikts arī pienākums šo novirzīto finansējumu atsevišķi uzskaitīt.”²⁷⁸

Treškārt, Programmas līdzdalīgas pārvaldes modelis paredzēja iespēju, ka gan publiskā sektora, gan nevaldības sektora **operatori pēc savas iniciatīvas iegulda savu finansējumu** noteiktu Latvijas simtgadei veltītu aktivitāšu īstenošanai (kas nav iekļautas Nacionālajā pasākumu plānā 2017.–2021.). Šādas darbības atbilst Programmas virsmērķi iekļautajai idejai par pašorganizējošo procesu un sadarbības sekmēšanu, taču sarežģī visu finansiālo resursu ieguldījumu apzināšanu, lai noteiktu to saikni ar konkrētu mērķu sasniegšanu. Vairāki publiskie operatori (ministrijas, padotības iestādes, pašvaldības u.c.) ieguldīja finansējumu simtgadei veltītās aktivitātēs arī no pašu resursiem, kur ieguldījumu mērķi vairāk bija saistīti ar konkrēto institūciju stratēģiskajiem plānošanas dokumentiem un Latvijas simtgadei relevantajiem iekšējiem resora darbības mērķiem.

Programmas mērogs laika un aktivitāšu apjoma ziņā, kā arī komplicētais iesaistīto pušu sadarbības modelis uzskatāms par nozīmīgu konteksta faktoru finanšu ieguldījumu plānošanai un atskaitīšanās sistēmai Programmas nodrošinājumā. Tomēr, neskatoties uz minēto kompleksitāti, valsts pārvaldes un pašvaldību iestāžu produktīva sadarbība visaptverošas svinību Programmas veidošanā un īstenošanā, kā arī plašas sabiedrības un Latvijas cilvēku līdzdalība, līdzdarbība un pašiniciatīvas svētku veidošanā un īstenošanā ir būtiskākie nosacījumi Latvijas valsts simtgades sekmīgai atzīmēšanai.

²⁷⁸ Valsts kontroles 15.09.2020. revīzijas Nr. 2.4.1-32/2019. ziņojums “Par Latvijas Republikas 2019.gada pārskatu par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem” (pieejams: <https://www.lrvk.gov.lv/lv/revizijas/revizijas/noslektas-revizijas/par-latvijas-republikas-2019gada-parskatu-par-valsts-budzeta-izpildi-un-par-pasvaldibu-budzetiem>)

5.1.1. Normatīvais regulējums

Lai nodrošinātu efektīvu un caurspīdīgu finansējuma ieguldījumu un izlietojuma atskaitīšanās sistēmu, būtiska loma ir normatīvajam regulējumam, kas vērsts uz Programmas virsmērķa un mērķu sasniegšanas nodrošinājumu. Kā jau iepriekš Ziņojumā norādīts, būtiskākais un izvērtējumam tieši saistošs ir 2016. gada 13. decembrī pieņemtais Informatīvais ziņojums "Par Latvijas valsts simtgades svinību pasākumu plānu 2017.–2021.gadam", kas apstiprināts ar Ministru kabineta 2016. gada 13. decembra rīkojumu Nr. 769 un tajā veiktajiem grozījumiem ar 2021. gada 2. jūnija rīkojumu Nr. 389 "Grozījumi Ministru kabineta 2016. gada 13. decembra rīkojumā Nr. 769 "Par Latvijas valsts simtgades pasākumu plāna 2017.-2021. gadam īstenošanai piešķirtā valsts budžeta finansējuma sadalījumu"". Šie dokumenti apstiprina, ka **papildus** no valsts budžeta Latvijas valsts simtgades svinībām veltītām aktivitātēm/uzdevumiem, kas īstenojami laikā no 2017. gada līdz 2021. gadam tiek piešķirts **29 670 449 eiro**. Paredzētais papildus finansējums apstiprināts budžeta apakšprogrammas "Latvijas valsts simtgades programma" ietvaros. Lai nodrošinātu šīs budžeta apakšprogrammas finansējuma izlietojuma atskaitīšanos, tika izstrādāta un apstiprināta īpaša finansējuma izlietojuma atskaitīšanās forma "Pārskats par Latvijas valsts simtgades pasākumu plāna 2017.–2021. gadam īstenošanai piešķirtā valsts budžeta finansējuma izlietojumu 20__ .gadā" (Pārskats), kas kalpo kā **atskaitīšanās dokuments par iztērēto budžeta finansējumu, kā arī var kalpot kā avots tā izlietojuma atbilstības novērtējumam Programmas virsmērķim un mērķiem**.

5.1.2. Finansējums, tā avotu daudzveidība

Finansējuma ieguldījumu izvērtējumu nozīmīgi iespaido tas, ka Latvijas valsts simtgades Programmas izstrādei un ieviešanai bija pieejams ne tikai valsts budžeta papildus piešķirtais finansējums, bet arī citi finansējuma avoti. Iespējams izdalīt sekojošus Programmas finansēšanas avotus:

- valsts budžeta papildus piešķirtais finansējums;
- resoru pašfinansējums;
- pašvaldību finansējums;
- privātais un atbalstītāju finansējums;
- starptautiskais finansējums.

Jāatzīst, ka kopumā svinību Programmas īstenošanai ir izmantots plašs finansējumu avotu klāsts, kurš kvantitatīva izteiksmē nav pilnībā uzskaitāms un apzināms, jo lielai Programmas uzdevumu daļai to izpildē tika izmantots kombinēts (finansējuma avotu izteiksmē) finansējums, kas lielā daļā gadījumu ļāva izpildīt Programmas uzdevumus saturiski jēgietilpīgāk, augstākā mākslinieciskā kvalitātē vai ļāva sasniegt lielākus auditorijas apjomus, bet radot situāciju, ka sabiedrībai ir grūti nodalīt Simtgades pasākumus no regulārajiem pasākumiem neiedziļinoties būtībā kā tie tika un tiek finansēti.

Šī izvērtējuma priekšmets paredz to, ka ziņojumā tiek apskatīts tikai **papildus no valsts budžeta piešķirtais finansējums no 2019. līdz 2021. gadam 14 045 331 eiro** pēc Latvijas valsts simtgades svinību nacionālā pasākuma plāna datiem, taču ieguldījumi Programmas virsmērķu un mērķu sasniegšanai *de facto* veidojās no daudziem avotiem. Precīzi uzskaitāms ir valsts budžeta papildus piešķirtais finansējums un speciāli izveidotā Kultūras ministrijas programma 22.12.00, kas atspoguļojas Latvijas valsts simtgades svinību Nacionālā plānā, aktuālā versija kas gadu sadalījuma ir apskatāms tabulā.

Tabula 13. Nacionālā pasākumu plāna budžeta kopsavilkums 2017. – 2021.gadā

Plānotais finansējums	2017	2018	2019	2020	2021	KOPĀ
KM valsts budžeta apakšprogrammas 22.12.00 "Latvijas valsts simtgades programma"	5 000 459	10 624 659	6 700 816	3 487 540	3 856 975	29 670 449
Pašfinansējums (resoru iekšējie resursi)	7 696 388	14 147 194	2 971 686	1 106 746	917 217	26 839 231
KOPĀ	12 696 847	24 771 853	9 672 502	4 594 286	4 774 192	56 509 680

Salīdzinājumam, 2016. gada 13. decembra apstiprinātais rīkojums ar 2021. gada 2. jūnija grozījumiem, apskatāms zemāk tabulā, kas veido pozitīvu atlikumu valsts budžetā **2 082 267 eiro** apmērā. Pamatojums šim ietaupījumam ir saistīts ar valstī ieviestajiem Covid-19 izplatības drošības noteikumiem, kas radīja būtiskas izmaiņas pasākumu ieviešanā un to izmaksās. No Latvijas valsts simtgades svinību nacionālajā pasākuma plānā iekļautajiem pasākumiem nenotika 29 pasākumi, bet tikai vienu no tiem bija plānots finansēt no īpaši Programmai paredzētās budžeta apakšprogrammas. Pārējie 28 bija paredzēti no resoru pašfinansējuma.

Tabula 14. Nacionālā pasākumu plāna budžeta kopsavilkums 2017. – 2021. gadā apstiprinātais pret 2021. gada 2. jūnija grozījumiem

Plānotais finansējums	2017	2018	2019	2020	2021	KOPĀ
KM valsts budžeta apakšprogrammas 22.12.00 "Latvijas valsts simtgades programma"						
Ministru kabineta 2016. gada 13. decembra rīkojumā Nr. 769 "Par Latvijas valsts simtgades pasākumu plāna 2017.-2021. gadam īstenošanai piešķirtā valsts budžeta finansējuma sadalījumu"	5 000 459	10 623 624	6 699 873	4 650 760	4 778 000	31 752 716
2021. gada 2. jūnija rīkojumu Nr. 389 "Grozījumi Ministru kabineta 2016. gada 13. decembra rīkojumā Nr. 769 "Par Latvijas valsts simtgades pasākumu plāna 2017.-2021. gadam īstenošanai piešķirtā valsts budžeta finansējuma sadalījumu"	5 000 459	10 624 659	6 700 816	3 487 540	3 856 975	29 670 449
Starpība	0	1 035	943	-1 163 220	-921 025	-2 082 267

Simtgades Nacionālajā pasākumu plānā 2017.–2021.gadam²⁷⁹ ir iekļautas vismaz 111 aktivitātes, par kuru īstenošanu atbildīga ir Kultūras ministrija, kura tiek uzskatīta arī kā atbildīgā par finanšu izlietojumu²⁸⁰. Kultūras ministrija atbildību par finanšu izlietojumu var uzskaitīt valsts budžeta apakšprogrammas 22.12.00 "Latvijas Valsts simtgades programma" ietvaros un iesniegtajos pārskatos no pasākumu realizētāju puses, bet par pašfinansējuma izlietojumu veidot atskaiti, tikai balstoties uz resoru iesniegto informāciju, bet neuzņemoties atbildību par finanšu vadību par simtgades svinību pašfinansējuma izlietojumu.

Ministru kabineta 2016. gada 13. decembra rīkojums Nr. 769 (2. pielikums) uzliek pienākumu finansējuma lietotājiem iesniegt Kultūras ministrijā "Pārskatus par Latvijas valsts simtgades pasākumu plāna 2017.–2021. gadam īstenošanai piešķirtā valsts budžeta finansējuma izlietojumu" un "Pārskatu par pašfinansētajiem Latvijas valsts simtgadei veltītajiem pasākumiem no citām valsts budžeta programmām/apakšprogrammām".

2021. gada 2. jūnija rīkojumu Nr. 389 veiktajiem grozījumiem 2016. gada 13. decembra rīkojumā Nr. 769 "Par Latvijas valsts simtgades pasākumu plāna 2017.–2021. gadam īstenošanai piešķirtā valsts budžeta finansējuma sadalījumu", visiem pasākumiem par periodu no **2019. līdz 2021. gadam**, par izlietojumu valsts budžeta finansējumu ir iesniegtas²⁸¹, 50 no 75 atskaitēm, kas sastāda 45 plānotās aktivitātes no Latvijas valsts simtgades svinību nacionālā pasākuma plāna 2017. - 2021. gadam.

Tabula 15. Neiesniegtās atskaites par periodu 2019. līdz 2021. gadam

Gads	Neiesniegtās atskaites
2019	7
2020	3
2021	15
Kopā	25

²⁷⁹ Informatīvais ziņojums "Par Latvijas valsts simtgades svinību pasākumu plānu 2017.–2021.gadam". Izskatīts MK 13.12.2016. Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40406296>

²⁸⁰ Ministru kabineta 2016. gada 13. decembra rīkojums Nr. 769 "Par Latvijas valsts simtgades pasākumu plāna 2017.–2021. gadam īstenošanai piešķirtā valsts budžeta finansējuma sadalījumu", 3. punkts. <https://likumi.lv/ta/id/287444#p3>

²⁸¹ Latvija100 mājas lapa (<https://www.lv100.lv/programma/dokumenti/>) Latvijas valsts simtgades pasākumu plāna 2017.–2021. gadam īstenošanai piešķirtā valsts budžeta finansējuma izlietojums 2019. un 2020. gadā (PDF)

Analizējot pārskatus par Latvijas valsts simtgades pasākumu plāna 2017.–2021. gadam īstenošanai piešķirtā valsts budžeta finansējuma izlietojumu, redzams, ka pārskatu veidlapas (par periodu 2019. līdz 2020. gadam) ir aizpildītas precīzāk, sniedzot finanšu analīzei piemērotāku informāciju. Visos iesniegtajos pārskatos ir norādīti izdevumu klasifikācijas kodi atbilstoši ekonomisko kategoriju izpildei. Pasākumu rezultātu ilgtspēja/paliekošā vērtība ir norādīta visos iesniegtajos pārskatos, norādot atbilstību svinību mērķiem.

Saskaņā ar izvērtējuma darba uzdevumu tika salīdzināts katras aktivitātes ieviešanai plānotais finansējuma/ieguldījuma apjoms ar izlietoto finansējumu. Salīdzinājums balstīts iesniegto pārskatu datos. Tie ļauj secināt, ka finansējums ir izlietots atbilstoši plānam.

Plānotā un reāli ieguldītā finansējuma starpība 2020. gadā veidojas saistībā ar valstī ieviestajiem Covid-19 izplatības drošības noteikumiem un noteiktajiem pulcēšanās ierobežojumiem, no kā arī izriet augstāk minētā plānotā finansējuma samazinājums.

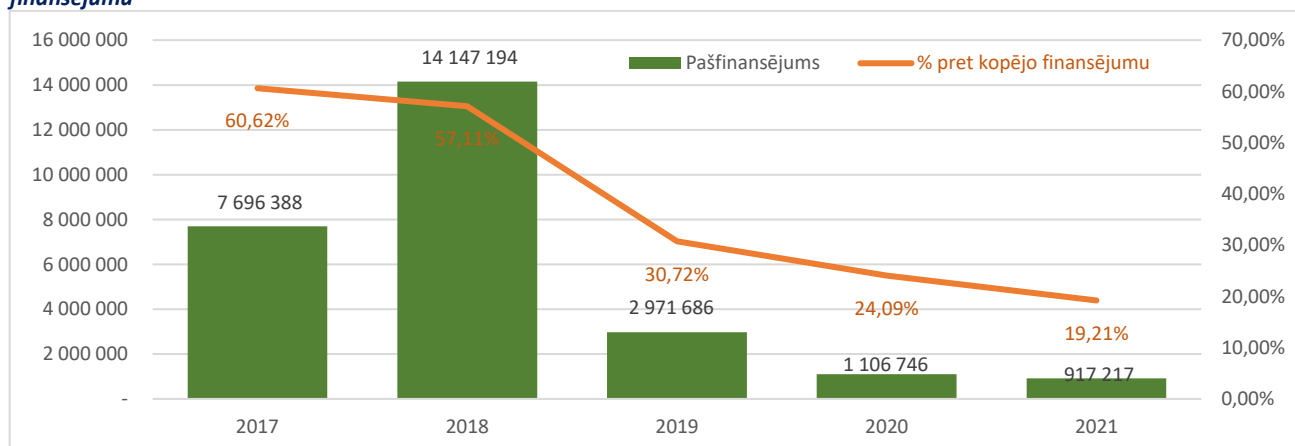
Kopumā iesniegto pārskatu analīze liecina, ka piešķirtais papildus finansējums ir izmantots Nacionālajā pasākumu plānā iekļauto aktivitāšu īstenošanā.

Pārskatu iesniegšanas disciplīnas analīze (2019. un 2020. gadam) liecina, ka Kultūras ministrijai kā atbildīgajai iestādei par finansējuma izlietojuma kontroli nav pietiekamu instrumentu, lai nodrošinātu absolūti visu papildus no valsts budžeta piešķirtā finansējuma izlietojuma pārskatu izsmeļošu izpildi un savlaicīgu iesniegšanu.

Kā jau minēts, resori simtgades pasākumu īstenošanai izmantoja ne tikai valsts budžeta papildus piešķirto finansējumu, bet arī **pašfinansējumu** no 2019. līdz 2021. gadam bija paredzētas 48 aktivitātes no tām atskaites ir iesniegtas 46 aktivitātēm, 2 neiesniegtās notiek 2021. gadā.

Pašfinansējuma īpatsvars pārskata periodā (2019. līdz 2021. gadam) pret kopējo finansējuma apmēru visā periodā ir vairākkārt samazinājies, ko var apskatīt grafikā.

Grafiks 39. Pašfinansējuma sadalījums pa pārskata gadiem pret kopējo Latvijas valsts simtgades svinību Nacionālā pasākumu plāna finansējumu

Kombinēta (papildus no valsts budžeta piešķirtais finansējums plus pašfinansējums) finansējuma izmantošana liecina, ka Latvijas simtgades Programmas mērķu sasniegšanā un uzdevumu izpildē tika elastīgi izmantoti arī tie institūciju pašu resursi, kas plānoti (parasti) ikgadēji īstenojamajās aktivitātēs, kuru veikšana pamatota šo resoru darbības stratēģiskajos dokumentos, bet, kuru īstenošana no 2017. līdz 2021. gadam tika saturiski saistīta ar Latvijas simtgades virsmērķi un mērķiem.

Nacionālais pasākumu plāns nodrošināja: “Latvijas valsts simtgades svinības gan vietējā, gan nacionālā, reģionālā un starptautiskā līmenī, vienlaikus aptverot dažādu nozaru ministriju un institūciju ieguldījumu,

rosinot pārnozaru un pārnovadu sadarbību un jaunu radošu partnerību veidošanos, vēsturisko notikumu aktualizēšanu, sabiedrības izglītošanu un iesaisti.²⁸²”

Tātad, simtgades svinību atvērtā koncepcija atbalsta pasākumu finansēšanu no iestādes pašfinansējuma. Nepastāv ierobežojumi budžeta bāzē jau piešķirtā finansējuma novirzīšanai Simtgades pasākumiem, kā arī resoriem nav noteikts pienākums šo novirzīto finansējumu atsevišķi uzskaitīt. Vienlaicīgi jāatzīst, ka Programmas izvērtējuma kontekstā, Programmas atvērtā koncepcija liedz identificēt absolūtu finansējuma ieguldījumu apjomu Latvijas simtgades virsmērķim un mērķiem atbilstošu aktivitāšu nodrošināšanā. Kultūras ministrijai līdz 2022. gada 15. februārim ir pienākums iesniegt ziņojumu Ministru kabinetam par Nacionālā pasākumu plāna īstenošanā sasniegtajiem rezultātiem un piešķirtā valsts budžeta finansējuma izlietojumu. Šajā ziņojumā nav paredzēts sniegt informāciju par finansējuma izlietojumu pasākumiem, kuri tiek finansēti no resoru esošā budžeta līdzekļiem.

Valsts kontrole kopš 2015. gada sniedz Kultūras ministrijai atzinumus par Latvijas valsts simtgades svinībām piešķirtā finansējuma izlietojumu, pēc kuriem var secināt ka notiek iekšējās kontroles procedūru uzlabojumi.

Tabula 16. Apkopojums par Kultūras ministrijai sniegtajiem atzinumiem par Latvijas valsts simtgades svinībām piešķirtā finansējuma izlietojumu, pa gadiem²⁸³

Gads	Sniegtais atzinums	Pamatojums
2015	Bez iebildēm	Konstatētas nebūtiskas neatbilstības finansējuma izlietojumā.
2016	Bez iebildēm	Konstatētas nebūtiskas neatbilstības finansējuma izlietojumā.
2017	Bez iebildēm, bet ar apstākļu akcentējumu	Revīzijas laikā tika konstatētas vairākas nepilnības, kas norādīja uz iekšējās kontroles trūkumu, kā rezultātā nebija iespējams gūt pilnīgu un caurskatāmu informāciju par Latvijas valsts simtgades svinībām piešķirtā finansējuma izlietojuma pamatojumu. Tāpat tika konstatēts, ka nav pieejama pilnīga informācija par atsevišķu Kultūras ministrijas pasākumu finansēšanas pamatotību 2017.gadā no valsts budžeta apakšprogrammas 22.12.00 "Latvijas valsts simtgades programma" 427 500 euro apmērā.
2018	Ar iebildēm	Revīzijā tika konstatēts, ka Kultūras ministrijas padotības iestāde Nacionālais kino centrs tam piešķirto finansējumu 446 455 euro pasākuma "Latvijas filmas Latvijas simtgadei" īstenošanai izlietojis neatbilstoši piešķiršanas mērķim, jo finansējums tika piešķirts filmām, kas nav iekļautas apstiprinātajā Latvijas simtgades filmu sarakstā. Tāpat tika konstatēti būtiski un visaptveroši pārkāpumi finansējuma izlietojuma uzraudzībā un dažādas neatbilstības, kas liecināja par iekšējās kontroles trūkumu.
2019	Bez iebildēm, bet ar apstākļu akcentējumu	Revīzijā tika konstatēts, ka, lai gan ir vērojami uzlabojumi iekšējās kontroles procedūrās, tomēr, izlases veidā pārbaudot Latvijas valsts simtgades aktivitātes "Latvijas skolas soma" īstenošanu iesniegtās atskaites, revīzijā konstatētais norāda uz risku par neatbilstošu finansējuma izlietojumu vismaz 7906 euro apmērā, jo Latvijas skolas somas ietvaros apstiprināti tādi izdevumi, kuriem nav redzama sasaiste ar programmas ietvaros izvirzītajiem mērķiem. Tāpat tika konstatēts, ka ne sabiedrībai, ne MK nebūs pieejama pilnīga informācija par Latvijas valsts simtgades katras aktivitātes ietvaros īstenojamiem pasākumiem un to izmaksām, jo, pastāvot situācijai, ka Nacionālajā pasākumu plānā tiek iekļautas arī tādas aktivitātes, kuru ietvaros var tikt īstenoti vairāki pasākumi, kā arī ir pasākumi, kuri iekļauti vairākās aktivitātēs, ir apgrūtināta informācijas apkopošana par visām faktiski notikušajām aktivitātēm un pasākumiem un to izmaksām.

Secinājumi

Simtgades svinību atvērtās koncepcijas dēļ ir neiespējami noteikt absolūto finansējuma ieguldījumu apjomu Latvijas simtgades svinību nodrošināšanā, jo finansēšanā piedalījās un piedalās dažādas institūcijas, to rīkotie pasākumi tiek segti no dažādiem avotiem. Šajā novērtējumā ir iespējams uzskaitīt tikai valsts papildus piešķirto finansējumu Programmas ieviešanai un resoru iekšējo pašfinansējumu, kas ieguldīts uz Latvijas simtgades svinību mērķiem vērstās aktivitātēs.

²⁸² Informatīvais ziņojums „Par Latvijas valsts simtgades svinību pasākumu plānu 2017. – 2021.gadam”

(pieejams: https://lv100.lv/Uploads/2017/01/16/LV100_informativais_zinojums_pasakumu_plans.1.pdf)

²⁸³ Valsts kontroles 30.04.2021.. revīzijas Nr. 2.4.1-19/2020.. ziņojums "Par Kultūras ministrijas 2020.gada pārskatu" (pieejams:

<https://www.lrv.gov.lv/lv/revizijas/revizijas/noslegtas-revizijas/par-kulturas-ministrijas-2020gada-parskata-sagatavosanas-pareizibu>)

Jāsecina, ka Latvijas valsts simtgades programmas plānošanā un, jo īpaši ieviešanā periodā no 2015. gada 1. janvāra līdz 2021. gada 1. decembrim tika koncentrēts finansējums no daudzveidīgiem avotiem: valsts budžeta papildus piešķirtais finansējums; resoru pašfinansējums; pašvaldību finansējums; privātais un atbalstītāju finansējums; starptautiskais finansējums. Latvijas valsts simtgades svinību Programmas īstenošanai izmantotais plašais finansējumu avotu klāsts kvantitatīva izteiksmē nav pilnībā uzskaitāms un apzināms. Lielai Programmas uzdevumu daļai to izpildē tika izmantots kombinēts (finansējuma avotu izteiksmē) finansējums, kas lielā daļā gadījumu ļāva izpildīt Programmas uzdevumus saturiski jēgietilpīgāk, augstākā mākslinieciskā kvalitātē vai ļāva sasniegt lielākus auditorijas apjomus. Kā jau Valsts kontrole ir norādījusi savos ziņojumos, nebūs pieejama pilnīga informācija par Latvijas valsts simtgades katras aktivitātes ietvaros īstenotajiem pasākumiem un to izmaksām, jo, pastāvot situācijai, ka Nacionālajā pasākumu plānā tiek iekļauti pasākumi ar vairākām apakšaktivitātēm, kuras, turklāt, dažkārt tiek īstenotas arī piesaistot citus finanšu avotus, ir apgrūtināta informācijas apkopošana par visām faktiski notikušajiem pasākumiem, tajos ietilpstošajām aktivitātēm un to izmaksām. Vienota finansējuma izlietojuma atskaitīšanās sistēma izveidota tikai par vienu no avotiem – valsts budžeta papildus piešķirto finansējumu, kas daudzos gadījumos ir tikai viens no avotiem konkrētas aktivitātes īstenošanā. Minētais apgrūtināta finansēto ieguldījumu efektivitātes noteikšanu, taču plānotā finansējuma ieguldījumu analīze ļauj atzīt ieguldījumu atbilstību normatīvajam regulējumam. Plānotā finansējuma un ieguldīta finansējuma analīze liecina, ka finansējums izlietots atbilstoši plānam aktivitātēs, par kuru izpildi ir iesniegti pilnvērtīgi aizpildīti pārskati/atskaites. Kopumā iesniegto pārskatu analīze liecina, ka papildus finansējums ir izmantots Nacionālajā pasākumu plānā iekļauto aktivitāšu īstenošanai.

6. PUBLICITĀTES UN TĒLA VEIDOŠANAS STRATĒGIJU LOMA MĒRĶGRUPU SASNIEGŠANĀ UN LATVIJAS VALSTS SIMTGĀDES PROGRAMMAS MĒRĶU SASNIEGŠANĀ

Latvijas Valsts simtgades svinību programmas periodā no 2019. gada 1. janvāra līdz 2021. gada 31. decembrim ietekmes izvērtēšanā ņemta vērā Programmas daudzpusīgā un apjomīgā 5 (piecu) gadu programma, tās mērķi, uzdevumi, vēstījumi un tēmas, kā arī Starposma izvērtējums, laika periodā no 2015. gada 1. janvāra līdz 2018. gada 31. decembrim. Lai izvērtētu Programmas publicitātes un tēla veidošanas stratēģijas, komunikācijas kanālu un formu izmantošanu iekļaujošas un saliedētas sabiedrības sekmēšanā Latvijas valsts simtgades programmas mērķu un uzdevumu kontekstā, tai skaitā, zināšanu un izpratnes vairošanā par Latvijas valstiskuma veidošanos un saglabāšanu, izvērtējumā izmantoti Latvijas iedzīvotāju aptauju rezultāti, padziļināto interviju ar ekspertiem dati, lielinotikumu, atsevišķu pasākumu gadījumu publicitātes un Latvijas valsts simtgades sociālo tīklu satura analīze, kā arī Programmas Starposma izvērtējuma dati un secinājumi.

6.1. Programmas komunikācijas stratēģija un galvenie aspekti tās īstenošanā

Programmas publicitātes, mārketinga un komunikācijas aktivitāšu organizēšana ir cieši saistīta ar Latvijas valsts simtgades virsmērķi “stiprināt Latvijas sabiedrības valstsgribu, piederības sajūtu savai valstij un mīlestību pret savu zemi, rosinot pašorganizējošus procesus un sadarbību”.²⁸⁴ Latvijas valsts simtgades programmas **komunikācijas uzdevums** ir, izmantojot visaptverošu komunikācijas kanālu klāstu, nodrošināt izsmeltošu un objektīvu informāciju par simtgades svētku programmu.²⁸⁵ Programmas publicitātes un komunikācija aktivitātes tika īstenotas saskaņā ar četriem secīgiem laika posmiem: 1) sagatavošanās – līdz 2017. gada janvārim; 2) ievads – 2017. gada 1. janvāris līdz 2018. gada janvāris; 3) kulminācija – 2018. gada 1. janvāris līdz 2019. gada janvāris un 4) svētku noslēgums un skats uz nākotni – 2019. gada 1. janvāris līdz 2021. gada janvāris. Latvijas valsts simtgades svētku programmas komunikācijas noslēguma posmu raksturo zināms atslābums, mazāks pasākumu un aktivitāšu klāsts, attiecīgi arī samazinājās Programmas komunikācijas aktivitāte un intensitāte, ko turklāt ietekmēja Covid-19 pandēmijas izraisītā globālā krīze. Neskatoties uz to, ka 2020. gadā iepļānotie pasākumi tika atcelti, pārcelti vai transformēti tiešsaistes formātā, Covid-19 pandēmijas ietekmē radītie ierobežojumi veicināja jaunu komunikācijas aktivitāšu, formu un materiālu izveidi, kā arī sekmēja biežākas Programmas norišu translācijas, tiešraides un ierakstu pieejamību dažādos plašsaziņas medijos un sociālo mediju kontos.

Programmas komunikācijas stratēģija ir veidota kā **atvērta, pieejama, vienoti koordinēta platforma**²⁸⁶. Komunikācijas stratēģiju veido galvenais vēstījums “Es esmu Latvija”, Latvijas valsts simtgades grafiskās identitātes vadlīnijas mārketinga un komunikācijas aktivitāšu vienotas vizuālās redzamības īstenošanā un iesaistīto pušu sadarbība Programmas regulāras publicitātes nodrošināšanā. Programmas **komunikācijas stratēģijas īstenošanas viens no galvenajiem aspektiem ir valsts iestāžu sadarbība un mācīšanās publiskajā komunikācijā, kā organizēt pasākumus un veidot attiecības ar savām auditorijām**. Pateicoties vienoti koordinētam Programmas tematiskajam ietvaram, dažādu līmeņu aktivitātes un to komunikācija, sākot no visaugstākā līmeņa diplomātiskās komunikācijas, vērienīgu pasākumu publicitātes organizēšanas līdz vietējo kopienu iesaistes nodrošināšanai pasākumos, ir Programmas komunikācijas stratēģijas panākums.

Izpratni par jaunu zināšanu, pieredzes un sadarbības lomu apliecina Ārlietu ministrijas pašnovērtējuma ziņojums²⁸⁷ par Latvijas valsts simtgades publiskās diplomātiskās programmas īstenošanu ārvalstīs: “Lai nodrošinātu pasākuma ilgtspēju/paliekotās vērtības ir radītas jaunas zināšanas, priekšstati, izpratne un nostiprināts lepnums par Latvijas valsti un vēsturi; radīta jauna kultūras pieredze, emocijas, jaunas idejas un koprades formas; aktualizēts un radīts jauns (tostarp digitāls) mantojums; ieguldīts valsts tēla popularizēšanā

²⁸⁴ Informatīvais ziņojums “Par Latvijas valsts simtgades svinību pasākumu plānu 2017.–2021.gadam”. Projekts: TA-2726. Izskatīts MK 13.12.2016. Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40406296>

²⁸⁵ Informatīvais ziņojums “Par Latvijas valsts simtgades svinību pasākumu plānu 2017.–2021.gadam”. Projekts: TA-2726. Izskatīts MK 13.12.2016. Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40406296>

²⁸⁶ Starposma izvērtējums.

²⁸⁷ Izmantots iesaistīto institūciju iesniegts pašvērtējums. Apkopots izvērtējuma vajadzībām.

un atpazīstamības veicināšanā ārvalstīs.” Arī lekšlietu ministrijas rīkotais lielinotikums “Apskauj Latviju”, kas aizsākās kā akcija 2017. gada 4. maijā, apliecināja plašu vietējo iedzīvotāju iesaisti un valsts augstāko amatpersonu dalību 43 Latvijas pierobežas pašvaldībās. Akcijas ietvaros simboliski tika iestādīti Latvijas valsts simtgades ozoli. Pasākuma tradīcijas potenciāls, iesaistīt Latvijas iedzīvotājus nozīmīgu darbu īstenošanai ilgtermiņā, ir atkarīgs iestāžu darbinieku iespējām arī turpmāk īstenot līdzīgas iniciatīvas:

“Tas ir ļoti fundamentāls nospiedums profesionālajai praksei, stratēģiskās komunikācijas izpratnei, tas bija ļoti vērtīgi.” (Eksperta intervija)

Kā vēl viens nozīmīgs Programmas komunikācijas stratēģijas īstenošanas aspekts ir **dažādu līmeņu iesaistīto pušu līdzdalība** – valsts institūciju, pašvaldību, nevalstiskā sektora, uzņēmēju un indivīdu sadarbība Programmas norišu un publicitātes nodrošināšanā:

“Kad ir vairāki cilvēki, kas nāk kopā ar savu ekspertīzi, valsts un pašvaldības iestāžu savešana kopā ar NVO, tas notika ar daudz absolūti brīnišķīgiem precedentiem.” (Eksperta intervija)

Jāatzīmē, ka saistībā ar Kultūras ministrijas Latvijas Valsts simtgades biroja kapacitātes samazināšanos pēc 2019. gada, arī Programmas mārketinga aktivitātes samazinājās. Atbildība par Programmas noslēguma posma norišu īstenošanu un komunikāciju lielā mērā bija projektu realizētāju uzdevums. Elastība un iespējas pašām iestādēm organizēt, multiplicēt un veidot pasākumu publicitāti ir apliecinājums Programmas atvērtajam, uz līdzdalību rosinošajam konceptam. Tāds piemērs, kas raksturo **satura multiplicēšanas un sadarbības aspektu**, ir lielinotikuma “tuesi.lv” popularitātes un atpazīstamības veidošana. Pirmkārt, iniciatīvas ideja ir veicinājusi “tuesi.lv” kopienas izveidi, kas ne tikai ir būtiski satura komunikācijas nodrošināšana, bet arī jaunu stāsta varoņu ieteikšana. Iniciatīvas sadarbības partneri bija dažādu Latvijas reģionu partneri, pašvaldības, nevalstiskā sektora pārstāvji, tai skaitā, jauniešu organizācijas, kā arī augstākajā līmenī, sadarbība ar Kultūras ministriju un Valsts prezidenta kanceleju – 2019. gadā Latvijas valsts prezidenta Egila Levita inaugurācijas pieņemšanā tika demonstrēti “tuesi.lv” videostāsti.

Uzņēmēju iesaiste valsts simtgades programmas īstenošanā, tik vērienīgā apmērā un daudzpusīgos formātos, notika pirmo reizi. Valsts iestāžu sadarbība ar uzņēmējdarbības pārstāvjiem iezīmēja jaunas sadarbības formas, dalīšanos ar profesionālām iemaņām, sadarbojoties uzņēmēju komerciālu mērķu sasniegšanā.

“Daudzas citas lietas it kā bija jau notiekošas, dabiska aprites un profesionālā attīstības cikla ietvaros, bet tad ir pastiprinājums, grūdiens lielāks un izrāviens ir lielāks. Man liekas, ka sadarbība ar uzņēmējiem tādā formātā bija jauna lieta. Es nezinu, kura vēl valsts iestāde tā ar uzņēmējiem var strādāt.” (Eksperta intervija)

Programmas Starpposma izvērtējumā tika atzīmēts, ka tieši uzņēmēju atsaucība un motivācija lietot Programmas grafisko identitāti nodrošināja unikālu publiskās komunikācijas un komercsektora sadarbību. Latvijas valsts simtgades piederības zīmes “Latvija 100” (LV100 piederības zīme) lietošanas pieprasījums, laika posmā no 2017. gada 17. marta līdz 2018. gada 10. decembrim, apliecināja ap 700 dažāda uzņēmējdarbības statusa piederības zīmes pieprasītājus – 52% no kopējā pieprasītāju skaita bija komercuzņēmumi, pārējie: valsts iestādes, privātpersonas, NVO un citas organizācijas²⁸⁸. Pēc svētku kulminācijas turpinājās iepriekš sāktās uzņēmēju mārketinga aktivitātes, samazinājās jaunu iniciatīvu un LV100 piederības zīmes pieprasījumu skaits – kopā 9 pieprasījumi Programmas noslēguma posmā²⁸⁹. **LV100 piederības zīmes lietojums pieprasītāju īstenotajos produktos, pakalpojumos un to mārketinga un komunikācijas aktivitātēs, ir būtisks pienesums simtgades vizuālās redzamības nodrošināšanā, kā arī iesaistīto pušu iespēja paust lepnumu un piederību Latvijas valstij.** Iespējas līdzdarboties un integrēt pasākumus un komunikācijas materiālus simtgades kalendārā, tos izplatīt simtgades sociālajos tīklos vairo uzņēmēju reputāciju un iestrādes daudzpusīgu sadarbības formu īstenošanā:

²⁸⁸ Starpposma izvērtējums.

²⁸⁹ Kultūras ministrijas Latvijas valsts simtgades biroja veiktais piederības zīmes pieprasītāju apkopojums 2019. – 2020. gadā

“Attiecības ar uzņēmējiem bija veiksmīgas pēc visiem parametriem, bija plašas, jēgpilnas, lai ko mēs domātu par atsevišķiem gadījumiem, kad tā zīme ne tik veiksmīga vai ne tik saturiski dziļa lieta paņemta, vienkārši uz jogurta uzlikta. Tas bija tāds fundamentāls jaunums, bet tas neturpinās, jo nav valsts iestādes, kas to pārņemtu.” (Eksperta intervija)

Rezultātā ap 500 dažādu vienību ar “Latvijai 100” zīmi, ko Programmas īstenošanas laikā ir radījuši komercuzņēmumi, valsts iestādes, privātpersonas un nevalstiskā sektora pārstāvji, tiks nodotas Latvijas Nacionālā vēstures muzeja krājumā ar mērķi izveidot Latvijas valsts simtgades svinību programmai veltītu izstādi. Kopumā LV100 piederības zīmes un Programmas vienotās komunikācijas vadlīnijas ir bijušas noderīgas arī plašsaziņas medijiem, piemēram, gan “Latvijas Radio”, gan “Latvijas Televīzijai”. Saskaņā ar vienotajām komunikācijas vadlīnijām veidotas Programmas norišu un notikumu pašreklāmas, radījumi, reklāmas, nodrošinot plašāku simtgades vienotās komunikācijas atpazīstamību sabiedrībā.

6.2. Programmas galvenā vēstījuma “Es esmu Latvija” īstenošana

Galvenais vēstījums “Es esmu Latvija” ir neatņemama Programmas komunikācijas stratēģijas sastāvdaļa. **Vēstījums “Es esmu Latvija” ir ar simbolisku un paliekošu vērtību**, īstenojot latviskās pašapziņas, piederības sajūtas stiprināšanu un Latvijas tēla veidošanos ilgtermiņā, – **turpinās būt aktuāls arī pēc Programmas noslēguma:**

“Ar vēstījumu jutāmiem komfortabli 2019. gadā un līdz pat šai dienai, jo tas ir laikam nepiesaistīts. Simtgades programma ir simtgades programma, tas ir kaut kāds laika nogrieznis, bet vēstījums tāpēc ir vēstījums kā komunikācijas vadmotīvs ir daudz pārilaicīgāks.” (Eksperta intervija)

Pēc svētku kulminācijas, sākot no 2019. gada, vēstījuma “Es esmu Latvija” tieša aktualizēšana samazinājās, kā arī vēstījuma izpratni iekļaujošākas sabiedrības veidošanā, ietekmēja Covid-19 pandēmijas izraisītā krīze. Tomēr **divas interaktīvas multimedijālas iniciatīvas “Latvijas Radio” projekts “Statiskie tautieši” un “tuesi.lv” turpināja īstenot Programmas virsmērķi – stiprināt Latvijas sabiedrības valstsgribu, piederības sajūtu savai valstij un mīlestību pret savu zemi.** Projekts “Statiskie latvieši” aizsākās 2018. gada maija sākumā kā “unikāls Latvijas momentuzņēmums”²⁹⁰ ar mērķi apkopot 100 Latvijas iedzīvotāju portretus un viņu dzīvesstāstus. Sadarbībā ar LSM.LV tika izveidots dokumentāls, datos balstīts Latvijas iedzīvotāju portrets. Lai to radītu, gandrīz 2 miljoni cilvēku tika satilpināti 100 cilvēku modelī un atrasti īsti, reāli cilvēki, kuri atbilst statistikas datiem par dzīves vietu, vecumu, dzimumu, tautību, u.c. pazīmēm.

Otrs projekts – “tuesi.lv” – aizsākās kā pašiniciatīva ar mērķi uzdāvināt Latvijas 100. dzimšanas dienā 2018. gadā 100 iedvesmas stāstus par jauniem cilvēkiem Latvijas reģionos²⁹¹. 5 minūšu garie video stāsti jeb kā tos dēvē paši iniciatīvas autori – “varoņstāsti” ir komunikācijas forma, kurā ap 180 cilvēku no dažādām Latvijas vietām, ir nonākuši Latvijas mediju un sabiedrības uzmanībā. Patiesums un atklātība šajos cilvēku stāstos ir lielā mērā nodrošinājuši iniciatīvas publicitāti un popularitāti:

“Viena no mūsu pamata veiksmes formulām, kas arī bija veiksmīgā satura rādītājs, ka visā šajā projekta gaitā mēs nenonācām līdz situācijai, kad mēs būtu sākuši maksāt. Piemēram, pirkat Facebook sponsorētos ierakstus, jo dabīgais “reach” bija vienmēr ļoti, ļoti labs. [...] Tas bija skaidrs, ka cilvēki grib to redzēt un viņi grib redzēt to, ar ko viņi var sevi asociēt.” (Eksperta intervija)

Iniciatīvas “tuesi.lv” varoņu stāstus vienoja kopīgais vēstījums – katras pārmaiņas vēl vairāk pastiprina indivīda lomu iesaistošākas sabiedrības un piederības Latvijas valstij apziņas veidošanā:

“Šobrīd Latvijā ir jūtama “līdzdalības krīze” un “vecās līdzdalības metodes nestrādā vairāk”. “Tu esi Latvija, es esmu Latvija”. Pat, ja teorētiski demokrātija tiek sašķelta, tas “neatceļ, ka mēs katrs esam Latvija”. (Eksperta intervija)

²⁹⁰ LSM.LV Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/klusti-par-dalu-no-latvijas-portreta.a276959/> Skatīts 2021. gada 1. decembrī

²⁹¹ LV100 mājaslapa. Pieejams: <https://lv100.lv/programma/lielnotikumi/> Skatīts 2021. gada 1. decembrī

Jāatzīmē, ka vēstījuma “Es esmu Latvija” izpratnes veidošanos raksturo arī praktiska pieeja, “tuesi.lv” iniciatīvas attīstība pēc svētku kulminācijas un vēstījuma izpratnes identificējami apliecinājumi cilvēku stāstos:

“Mēs katrs esam Latvija, mēs katrs esam daļa no Latvijas”. Iniciatīva izveidoja “tiltus”, lai katrs varonis tiktu sadzirdēts, arī plašākā mērogā pateicoties medijiem. Jo sauklis balstās līdzdalības un demokrātijas idejā, tajā, ka mēs katrs veidojam šo valsti – “tie nav citplanētieši, kas veido jebkādu procesu”. (Eksperta intervija)

Vēstījuma kopējo lomu, Latvijas valsts piederības izjūtas veidošanā, ilustrē Latvijas iedzīvotāju attieksmes pret valsti aptaujas rādītāji. Lai arī ar nelielu kritumu pēc simtgades kulminācijas, **Latvijas iedzīvotāju piederības izjūta arvien tiek novērtēta pietiekami augstu, 2021. gadā ap 72% Latvijas iedzīvotāju uzskata, ka ir Latvijas patriots.**

Grafiks 40. Latvijas iedzīvotāju attieksme pret valsti: kopējie rādītāji

Bāze: visi respondenti, skaits ne mazāk kā 1000 katrā no gadiem (Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 74/75 gadiem). Piezīme: Attēlots to iedzīvotāju īpatsvars, kuri savu piederības izjūtu konkrētai teritorijai novērtē ar 3-5 punktiem 5 punktu skalā. Aptaujas veiktas katrā konkrētā gada septembrī. 2016., 2018. un 2020. gadā aptaujas nav īstenotas, tādēļ attiecīgie gadi nav iekļauti grafikos. Datu avots: Pētījumu centra SKDS dati.

6.3. Programmas komunikācijas tēmas un sociālo tīklu naratīvi

Programmas noslēguma posma publicitātes un komunikācijas aktivitāšu saturs ir cieši saistīts ar **trim Latvijas valstij nozīmīgo vēsturisko notikumu un procesu konceptiem**: “Varonība” (1919) – smagās kaujās izcīnītas uzvaras Brīvības cīņās; “Brīvība” (1920) – Satversmes sapulce un Jānis Čakste kļūst par Latvijas valsts pirmo prezidentu un “Augšana” (1921) – Latvijas valsts *de iure* atzīšana un uzņemšana Tautu savienībā. Neskatoties uz nozīmīgajiem valsts veidošanās notikumiem, atceres un gada dienu svinībām, saglabājas izaicinājums piecgades programmas izpratnes stiprināšanā, jo **Programmas noslēguma posmā atsevišķie pasākumi ir pamanāmi, saturiski vērtīgi un pašpietiekami, taču ne vienmēr tie tika uztverti kā daļa no Latvijas valsts simtgades programmas cikla.** Šo apgalvojumu raksturo vairāki aspekti: pirmkārt, valsts dzimšanas dienas tēmas simboliskās nozīmes mazināšanās; otrkārt, simtgade kā tēma transformējās vairākos spilgtos vēsturisko notikumu atceres pasākumos, kā piemēram, Cēsu kauju simtgade, Baltijas ceļa trīsdesmitgade un citos vērienīgos pasākumos ar spilgtiem un nozīmīgiem komunikācijas vēstījumiem; treškārt, Covid-19 pandēmijas izraisītās krīzes rezultātā Programmas komunikācijas tonis, aicinājums svinēt un novērtēt brīvību, 2020. gadā saskārās ar pandēmijas radītajiem brīvas pārvietošanās un pulcēšanās ierobežojumiem. Saistībā ar Programmas noslēguma posma publicitātes un komunikācijas mērķu sasniegšanu **viens no uzdevumiem bija Programmas paliekošo vērtību komunikācija, vēršot uzmanību uz Programmas virsmērķa pēctecību** un tā aktualizēšanu nākotnē. Programmas trīs satura koncepti, sevišķi, “Varonība” un “Brīvība” uzsvēra vairākas tēmas, piemēram, mūsdienu varoņu īpašības un kas ir mūsdienu varoņi? Varonības koncepta interpretācija ietvēra vairākus naratīvus, pirmais, nesavtīgu palīdzību apkārtējiem, nepaliekot vienaldzīgam pret cita nelaimi, otrs, drosmi paust un aizstāvēt savus uzskatus, rīkoties, lai mainītu situāciju un, trešais, cieņa pret savu valsti,

lepni nesot tās vārdu pasaulē²⁹². Savukārt, brīvības koncepts aktualizēja lokālpatriotisma tēmu un nozīmīgu vēsturisko notikumu lomu Latvijas brīvības atgūšanā.

Viens no nesenās vēstures nozīmīgajiem pasākumiem bija **Baltijas ceļa trīsdesmitā gadadiena**, kas tika atzīmēta 2019. gadā, ar mērķi atgādināt un skaidrot Baltijas ceļa nozīmi vietējā un starptautiskā mērogā, turpināt fiksēt Baltijas ceļa organizatoru un dalībnieku atmiņas, aktualizēt un aktivizēt sadarbību starp Baltijas valstīm un daudzveidīgās norisēs iesaistīt plašu sabiedrību. Trīsdesmitgades atzīmēšana bija viens no nozīmīgajiem Programmas notikumiem šajā posmā, uzsverot un atgādinot šīs unikālās akcijas nozīmi Latvijas valstiskuma atjaunošanā. Baltijas ceļa trīsdesmitgade tika ļoti plaši un daudzpusīgi atspoguļota dažādos komunikācijas kanālos un medijos, sevišķi, sociālajos tīklos. Piemēram, *Youtube* kanālā dažādas institūcijas un uzņēmumi izveidoja un ievietoja savus trīsdesmitgadei veltītos video stāstus. Piemēram, Saeimas kontā Baltijas ceļa gadadienai veltītais video angļu valodā skatīts 7 900 reižu²⁹³, bet latviešu valodā – 3 400 reižu²⁹⁴ (*Facebook* kontā – latviešu valodā 12 000 reižu²⁹⁵, angļu valodā 34 000 reižu²⁹⁶), LV100 *Youtube* kontā – ap 6 300 reižu²⁹⁷, bet ReTV dokumentāls raidījums “Baltijas ceļš - ceļš uz brīvību” skatīts 1 300 reižu²⁹⁸. Vairākus simtus reižu sociālajās platformās *Facebook*, *Instagram* un *Twitter* izmantots arī tēmturis #baltijasceļš30, piemēram, *Instagram* 589 reizes, kas iekļauts arī dažāda veida gan foto, gan video ierakstos. Atzīmējot Baltijas ceļa svinību gadadienu, varonības tēmas interpretācija un izpausmes tika plaši atspoguļotas plašsaziņas un sociālajos medijos, piemēram, LTV Ziņu dienesta *Facebook* kontā “Aerodium”²⁹⁹ video sveiciens skatīts 135 000 reižu (“Aerodium Sigulda” *Facebook*³⁰⁰ kontā tas skatīts 147 000 reižu), Rīgas pils Svētā gara tornī pacelto Baltijas valstu karogu video ieraksts skatīts 42 000 reižu³⁰¹. Daiņa Īvāna atkārtotā vēsturiskā uzrunu, kas “Latvijas Radio” izskanēja pirms 30 gadiem Baltijas ceļa laikā, noklausīta 28 000 reižu,³⁰² dziesmas “Atmostas Baltija” jaunā versija sasniedza 17 000 skatījumus³⁰³ un dziesmas arhīva video 12 000 skatījumu³⁰⁴. LV100 *Facebook* kontā ievietotais trīsdesmitgadei veltītais video skatīts 43 000 reižu³⁰⁵, bet “Latvijas Institūta” īsfilma “Act Baltic Way” skatīta 17 000 reižu³⁰⁶ (*Youtube* kanālā – 9 300 reižu³⁰⁷). Tāpat visās sociālo tīklu platformās ievietoti simtiem attēlu akcijas trīsdesmitgades piemiņai, stāstot gan savu, gan savu tuvinieku pieredzi akcijā 1989. gadā.

2019. gada 20. augustā Latvijas Nacionālajā bibliotēkā notika starptautiska konference „Baltijas ceļš. Turpinājums”. Konference bija nozīmīgs starptautisks notikums, kurā tika pārstāvētas Baltijas valstis, Čehija, Polija, Zviedrija un Vācija. Dalībai konferencē pieteicās 352 interesents no dažādām valstīm, kopumā konferenci klātienē apmeklēja 311 interesents³⁰⁸. Konferences publicitāti nodrošināja 18 preses relīzes un 4 vietējo un starptautisku žurnālistu veiktās intervijas ar Daini Īvānu.

Par godu Baltijas ceļa trīsdesmitgadei tika arī izstrādāta grafiskā zīme, kurā attēlots lielceļš kā līnija, kas sastāv no Baltijas ceļa dalības valstu (Lietuvas (LT), Latvijas (LV) un Igaunijas (EST)) starptautiski pieņemtajiem burtu kodiem, kuri izteikti Morzes alfabētā. Tieši Morzes kods ilgstoši izmantots karā un citas saspringtās situācijās, lai nodotu svarīgu paziņojumu, šajā gadījumā tā izmantošana raksturo Baltijas ceļa akcijas būtību – tikt pamanītiem, paust viedokli un nodot ziņojumu, neizmantojot spēku. Logotipu papildina uzraksts “Baltijas ceļš 30”, paskaidrojot vēsturiskā notikuma jubileju³⁰⁹.

²⁹² Kultūras ministrijas Latvijas valsts simtgades biroja gatavotā preses konferences prezentācija “Varonība gads”, 2019. gads

²⁹³ https://www.youtube.com/watch?v=hyM7e_Yo96c&ab_channel=Saeima

²⁹⁴ https://www.youtube.com/watch?v=-lYvgqxvWzY&ab_channel=Saeima

²⁹⁵ <https://www.facebook.com/Jekaba11/videos/448867899032635>

²⁹⁶ <https://www.facebook.com/watch/?v=1079222275600734>

²⁹⁷ https://www.youtube.com/watch?v=OcjCc_mehco&ab_channel=LV100

²⁹⁸ https://www.youtube.com/watch?v=BNjLePF68aw&ab_channel=ReTV

²⁹⁹ <https://www.facebook.com/ltvzinatv/videos/2193050030805439>

³⁰⁰ <https://www.facebook.com/AerodiumSigulda/videos/656163894895798>

³⁰¹ <https://www.facebook.com/ltvzinatv/videos/663646667490602>

³⁰² <https://www.facebook.com/ltvzinatv/videos/487906858694278>

³⁰³ <https://www.facebook.com/REplaylv/videos/707603676378846>

³⁰⁴ <https://www.facebook.com/ltvzinatv/videos/935029800170366>

³⁰⁵ <https://www.facebook.com/Latvija100/videos/1096415550748033>

³⁰⁶ <https://www.facebook.com/Latvija100/videos/2456160587986509>

³⁰⁷ https://www.youtube.com/watch?v=1YXxvTqfu8&ab_channel=LatvianInstitute

³⁰⁸ Latvijas Nacionālās bibliotēkas dati. 2021. gada novembris

³⁰⁹ Pieejams: <https://lv100.lv/programma/kalendars/baltijas-cels-30/>

BALTIJAS CEĻŠ 30

Programmas noslēguma posma satura konceptuālais ietvars bija pateicīgs formāts, lai komunicētu **Programmas īstenošanā iesaistīto pušu, valsts institūciju pozicionējumus un to vēstījumus**, piemēram, Aizsardzības ministrija 2019. gadā atzīmēja Latvijas Neatkarības kara simtgadi ar aizsardzības nozares vēstījumu: “Varējām, varam un varēsīm aizsargāt Latviju!”³¹⁰. Tādējādi aktualizēta Latvijas militārās vēstures nozīmi, saistībā ar Latvijas armijas dibināšanu, veidošanu un attīstību.

“Varonība un 2019. gads bija labi, varbūt spilgtāk vajadzēja iezīmēt simtgades līniju, bet to, ka tas bija varonības gads un visas kauju atceres notika citādāk nekā tās notiktu, ja tikai armija un Aizsardzības ministrija vienas pašas rīkotu, tas ir fakts. Varonība kā tēma rezonēja sabiedrībā.” (Eksperta intervija)

Ekonomikas ministrijas izveidotais biznesa informācijas centrs “Magnetic Latvia” lidostā “Rīga”, kas darbojās no 2018. gada līdz pat 2020. gada novembrim, kad tas tika slēgts Covid-19 krīzes rezultātā, ikvienam lidostas viesim vēstīja par Latviju – daudzpusīgu, radošu un uz attīstību orientētu valsti. “Magnetic Latvia” biznesa centrā tika prezentēti Latvijas sasniegumi, sniegtas konsultācijas par uzņēmējdarbības attīstības jautājumiem, kā arī piedāvātas telpas, kur uzņēmēji varēja organizēt savas tikšanās. Kopumā centrā tika popularizēti vairāk nekā 70 Latvijas uzņēmumi, kā arī noslēgti vairāki ilgtermiņa sadarbības līgumi ar jauniem biznesa partneriem.

Savukārt, 2019. gada 23. augustā par godu Baltijas ceļa trīsdesmitgades svinībām lidostā “Rīga” vairāk nekā 70 lidostas darbinieki, gandrīz 20 tehniskie speciālisti – režisori, video un skaņas operatori, dronu piloti, un vairāk nekā 100 dejotāji no Mārupes un Babītes novada deju kolektīviem uz lidostas skrejceļa izdejoja vienu no cēlākajām latviešu nacionālajām dejām – “Gatves deju”.

“Esmu patiesi lepna, ka ar šo projektu varam nest pasaulē Latvijas brīvības stāstu, stāstu par to, ka ar gara un dziesmas spēku iespējams uzveikt visrupjāko varu un ka nekas nevar apturēt cilvēka alkas pēc brīvības”³¹¹ (lidostas “Rīga” Komunikācijas vienības vadītāja Laura Kulakova)

Jāatzīmē, ka lidostas “Rīga” radītais veltījums “Gatves dejas uz lidostas skrejceļa” uzvarēja prestižajā Starptautiskās Sabiedrisko attiecību asociācijas (*International Public Relations Association, IPRA*) nozares izcilības konkursā “IPRA Golden World Awards 2020”³¹². Lidostas “Rīga” zibakcija triumfēja kategorijā “Pasākumu organizēšana”. Lidostas “Rīga” *Youtube* kanālā ievietotais dejas veltījuma video sasniedzis ap 20 000 skatījumu, taču lidostas *Facebook* kontā tas ir skatīts 7 500 reizes. Trīsdesmitgades svinību dienā lidostas *Facebook* kontā tika translēts arī “Gatves dejas” tiešais izdejošanas brīdis, kas kopā skatīts 83 000 reižu (tiešraides tika pārraidītas arī LSM.LV³¹³, Delfi un LMT Straume kanālos). LTV zibakcijas video reportāža *Facebook* skatīta 191 000 reižu³¹⁴. Video izmantots arī Programmas publicitātei 2020. gadā, sveicot Latviju neatkarības atjaunošanas 30. gadadienā, kur “Gatves dejas” video skatīts 127 000 reižu.

Nozīmīgu ieguldījumu Programmas noslēguma posma satura konceptu izpratnē veidoja Latvijas sabiedriski mediji. Piemēram, “Latvija Radio” 2019. gadā turpināja īstenot Latvijas simtgades saturu, piedāvājot jaunu vēstures 12 raidījumu ciklu par varonības tematiku – „Neatkarības karš 1919”, aplūkot visus nozīmīgākos spēkus, kuri pirms 100 gadiem bija iesaistīti Latvijas Neatkarības karā. 2019. gadā “Latvijas Radio 1” skanēja arī vairāku Latvijas simtgades satura raidījumu atkārtojumi: „Dzimtas saknes”, “Cienījamie lasītāji. Etīdes par literatūru” „#100burtuburvjilv” un „Gadsimts ar savu valsti”. 2020. gadā “Latvijas Radio 1” sāka skanēt 12 raidījumu cikls „Pret Goliātu” – brīvības cīņām un pretestībai padomju totalitārisma vēltīti raidījumi. Savukārt, 2021. gadā “Latvijas Radio 1” piedāvāja jaunu 12 raidījumu ciklu „Zīmolstāsti.LV”. Raidījumu cikls aktualizēja globālo un vietējo zīmolu raksturu un pastāvēšanas nosacījumus, kas ir cieši saistīti ar vēsturisko

³¹⁰ Aizsardzības ministrijas dalības novērtējuma ziņojums.

³¹¹ Gatves dejas uz lidostas «Rīga» skrejceļa iegūst starptautisku balvu. Pieejams: https://travelnews.lv/?m_id=18252&i_id=5&pub_id=123695&prev&fbclid=IwAR3C7Df6SWP8gNgigCSK-nv0dtiYCbKCYtH41ISMWylziEoy4OxvIbSy4

³¹³ Baltijas ceļa trīsdesmitgadi ieskandina ar Gatves deju uz lidostas «Rīga» skrejceļa. Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/video-baltijas-cela-trisdesmitgadi-ieskandina-ar-gatves-deju-uz-lidostas-riga-skrejcela.a329531/>

³¹⁴ <https://www.facebook.com/watch/?v=454529532056051>

atmiņu, mītiem un tradīcijām, lai caur to prizmu spilgtāk atklātu atsevišķas nacionālās identitātes un, iespējams, gūtu jaunas atziņas Latvijas valsts tēla veidošanai. 2021. gadā “Latvijas Radio 4” izveidoja raidījuma ciklu “Latvijas mūzikas leģendas”, kurā iepazīstināja cittautiešus un krieviski runājošos klausītājus citās zemēs ar Latvijas mūzikas klasiķiem (Elfrīda Pakule, Ringolds Ore, Pēteris Grāvelis, Kārlis Baumanis u.c.) un mūsdienu zvaigznēm (Zanda Švēde, Elīna Garanča, Aivars Kalējs, Pēteris Vasks u.c.). Raidījumu cikls aktualizēja kultūras jomas pārstāvju ieguldījumu Latvijas un pasaules kultūras nemateriālajā mantojumā, kā arī aplūkojot vēsturisko kontekstu, sniedza priekšstatus par mūziķiem, kas nesa un nes Latvijas valsts vārdu pasaulē. Kā īpašu projektu jāatzīmē “Latvijas Radio 3” īstenoto videotiltu „Hallo, Berlīne, Jūrmala, Londona, Rīga”, kurā ar saviem priekšnesumiem digitālajā platformā “Zoom” piedalījās starptautiski atzītie latviešu mūziķi Iveta Apkalna, Kristīne, Margarita un Roberts Balanas, kā arī Latvijā dzīvojošais somu mūziķis Marko Ojala un sitaminstrumentālists Rihards Zaļupe.

Ietilpīgais naratīvs – veselas paaudzes bērnības un jaunības sapņu un nākotnes ieceru šodienas atrisinājums tika iestrādāts piecos nelielos dokumentālo stāstu sērijā “Nākamie 90”, kas tika atskaņoti “Latvijas radio 1” un “Latvijas Radio 5” ēterā, kā arī pielāgoti lasīšanai portālā LSM.LV un arī pieejami podkāstu (aplāžu) lietotnēs.

6.3.1. Programmas komunikācijas tēmu naratīvi LV100gades sociālos tīklos. 2019. gads – varonība

Programmas centrālie komunikācijas kanāli un pamata informācijas avoti ir mājaslapa <https://lv100.lv/> un sociālo tīklu *Facebook*, *Instagram*, *Twitter* un *Youtube* konti. **Facebook** kontā satura analīze liecina, ka varonības tēma ir cieši saistīta ar vēsturisko notikumu naratīviem. Saistībā ar Bermontiādes simtgadi veikts 21 ieraksts, tai skaitā vairāki ieraksti par filmu “Dvēseļu putenis”. Baltijas ceļa trīsdesmitgade, kas ir Programmas 2020. gada tēma, arī ietver naratīvus par Baltijas tautu varonību. Varonības naratīvi ir manāmi arī Latvijas armijas simtgades, Pagaidu valdības atrašanās uz kuģa “Saratov”, gan Cēsu kaujas Brīvības cīņu notikumu un pasākumu ierakstu saturā. Par nozīmīgo notikumu simtgadi uz kuģa “Saratov” veikti vismaz 11 ieraksti un par Cēsu kaujām 17. Tāpat 2019. gada 4. maijā publicēts ieraksts, kurā aicina *Facebook* konta sekotājus godināt mūsdienu varoņus.

Arī *Instagram* kontā paustie varonības naratīvi ir visai līdzīgi ar *Facebook* konta attiecīgā posma naratīviem. Piemēram, 2019. gada 17. aprīlī ir publicēts ieraksts, kas apliecina simtgades svinību programmas galvenās vērtības – varonību un drosmi. Sniegts arī skaidrojums vārdu salikumam “mūsdienu varonis” – cilvēks, kas, nereti spītējot grūtībām, izvēlas savu darbu darīt ar lepnumu un degsmi. Galvenie uzsvāri *Instagram* konta saturā arī ir Cēsu kauju simtgadei, kuģa “Saratov” sagaidīšanas Liepājā simtgadei, Bermontiādes simtgadei. Tāpat ir veikti vairāki ieraksti par filmu “Dvēseļu putenis”, kas arī vēsta par latviešu varonību Brīvības cīņu laikā. Izcelti arī Baltijas ceļa notikumi un atkārti izrādītā metālopera “Kurbads. Ķēves dēls”. Uzveduma režisore Inga Tropa par metāloperas galveno naratīvu ir minējusi: “Kurbads sevī iemieso pašai līdzību, cīņu augstāku mērķu vārdā un izaugsmi. Tā vēstījums sakrīt ar mūsu varonību, kādu spējām parādīt Baltijas ceļā pirms 30 gadiem, stāvot sadevušies rokās.”³¹⁵ Ar Baltijas ceļu saistītie notikumi ir pieminēti vismaz 15 ierakstos, tādējādi Baltijas ceļš kļūst par visbiežāk pieminēto notikumu Latvijas valsts simtgades biroja *Instagram* kontā.

Twitter kontā varonības atspoguļojums neatšķiras no iepriekš minētā. Baltijas ceļa trīsdesmitgades ieraksti dominē – 65 reizes, seko Cēsu kauju simtgade – 31 reize, Bermontiādes simtgade – 14 reizes un kuģa “Saratov” sagaidīšanas Liepājā simtgade – 12 reizes. *Twitter* kontā apmēram četras reizes minēta Nacionālo bruņoto spēku štāba bataljona simtgade, kā arī Lāčplēša diena, kam ir cieša saistība ar varonības tematiku.

Savukārt *Youtube* kanālā publicēta “Latvijas Uzvaras diena. Cēsu kauju simtgade” 6 video sērija un kopumā saturiski papildina iepriekš minētos notikumus.

6.3.2. Programmas komunikācijas tēmu naratīvi LV100gades sociālos tīklos. 2020. gads – brīvība

Analizējot Latvijas valsts simtgades sociālo tīklu saturu, ir iespējams secināt, ka brīvības tēma tiek saistīta ar vairākiem notikumiem – Deklarācijas par Latvijas valstiskās neatkarības atjaunošanas trīsdesmitgadi, Latvijas Republikas Satversmes sasaukšanas simtgadi, Latvijas valsts himnas simtgadi, Latvijas-Krievijas miera līguma

³¹⁵ Mājaslapa <https://lv100.lv/programma/kalendars/metalopera-kurbads-keves-dels/> Skatīts: 2021. gada 1. novembrī

simtgadi, Bulduru konferences simtgadi un Latgales atbrīvošanas simtgadi, Brīvības cīņu ietvaros. Tāpat sociālajos tīklos vairākas reizes ir minēta izstāde “10 jautājumi vēlētajam. 1920_1990_2020”, kas aktualizē demokrātijas nozīmi brīvas valsts kontekstā. Covid-19 pandēmijas izraisītās krīzes ietekmē mainās svētku norišu atzīmēšanas formas, par ko arī liecina sociālo tīklu ieraksti. Piemēram, 4. maija svinēšanai tiek piedāvāti citādi formāti un idejas. Jāatzīmē, ka šis saturs ir viens no simtgades sociālā tīkla *Facebook* veiksmīgākajiem ierakstiem, sasniedzot teju 55 tūkstošus cilvēku un vairāk par 1 100 dažādas iesaistes formas.

Attēls 9. Latvijas simtgades Facebook lapā publicētais ieraksts – piedāvājums citādi svinēt 2020. gada 4.maiju

Latvija 100 LV100 24 April 2020

Ārkārtējās situācijas dēļ šogad Latvijas neatkarības atjaunošanas gadadienu svinēsim citādi. Mēs netiksīmes klātienē publiskos pasākumos un nesvinēsim plašā draugu un tuvinieku lokā, tāpēc piedāvājam 10 idejas, kā šogad 4. maijā radīt svētku sajūtu un priecāsimies, ja šim sarakstam pievienosiet savas idejas.

Plašāk: lv100.lv/jaunumi/10-idejas-4maijs30/

#4maijs30 #briviba #LV100 #paliecmajas

4. MAIJS

Cel godā Latvijas karogu

Klāj baltu galdautu un gatavo svētku pusdienas

Piezvani vai virtuāli satiecies ar tuvajiem un mīļajiem

Izzini, lasi un pēti materiālus par Latvijas neatkarības atjaunošanu un Atmosdas laiku

Skaties Latvijas filmas un klausies

Iepriecini kādu ar īpašo Atmosdas

10 IDEJAS, KĀ SVINĒT

54,831 People Reached

1,121 Reactions, comments & shares

679 Like	113 On post	566 On shares
29 Love	10 On post	19 On shares
4 Haha	0 On post	4 On shares
11 Comments	1 On Post	10 On Shares
398 Shares	398 On Post	0 On Shares

1,833 Post Clicks

606 Photo views	65 Link clicks	1,162 Other Clicks
-----------------	----------------	--------------------

NEGATIVE FEEDBACK

6 Hide post	1 Hide all posts
0 Report as spam	0 Unlike Page

Instagram atrodami vismaz 2 ieraksti par Latvijas neatkarības atjaunošanu 1990. gada 4.maijā, kā arī ieraksts (*story*) ar nosaukumu “4.maijs 30”, kas satur 11 satura vienības par to, kā citādi svinēt šos svētkus. Savukārt, *Twitter* kontā ir akcentēta Latvijas valsts himnas simtgade, par to liecina vismaz 10 ieraksti, kā arī uzmanība tiek vērsta uz Latvijas-Krievijas miera līguma parakstīšanas simtgadei, ap 9 ieraksti. Vispopulārākā tēma *Twitter* kontā bija Latvijas neatkarības atjaunošana 1990. gada 4. maijā – tai veltīti ap 30 ieraksti, kas ir apmēram 9% no visiem ierakstiem šajā profilā 2020. gadā.

6.3.3. Programmas komunikācijas tēmu naratīvi LV100gades sociālos tīklos. 2021. gads – augšana

“Augšana” ir 2021. gada Programmas virstēma, kas sociālo tīklu saturā tiek dažādi interpretēta, uzsverot inovatīvu pieeju Latvijas teātra un kino jomā, piemēram, 1. oktobrī *Facebook* veikts ieraksts par operfilmā “Baņuta” pirmizrādi. Sociālo tīklu saturā vairākkārt minētas Programmas paliekošās vērtības, piemēram, projekta “Latvijas skolas soma” nozīme kultūrizglītības procesā, kā arī vēlēšanās to integrēt izglītības procesos ārpus simtgades programmas, tāpat arī turpinās darbs pie Nacionālās enciklopēdijas satura izstrādes. Tiek uzsvēta arī Mežaparka Lielās estrādes atklāšana un ieskandināšana. *Facebook* kontā vismaz 12 reizes ir pieminēta izstāde “Latvijas gadsimts”, uzsverot, ka vairāki izstādes elementi un ierosinātie projekti turpinās dzīvot, palīdzot izzināt Latvijas vēstures stāstus. Vairākkārt sociālo tīklu saturā tiek uzsvērts, ka Programma it kā pārkāpj savas robežas, aug plašumā. Tāpat arī tiek izcelta Latvijas starptautiskās atzīšanas *de iure* simtgade, tā *Facebook* kontā pieminēta vismaz 4 reizes. Arī Latvijas simtgades *Instagram* un *Twitter* kontos vairākkārt uzsvēta Latvijas starptautiskās atzīšanas *de iure* simtgade (*Twitter* lapā tā minēta vismaz 8 reizes, kas ir gandrīz 7% no visām 2021. gadā veiktajām publikācijām) un operfilmā “Baņuta” neparastā un inovatīvā pieeja. Kā arī *Twitter* kontā izcelta projekta “Latvijas skolas soma” veiksmīgā darbība un iecere to turpināt ārpus simtgades programmas, izstāde “Latvijas gadsimts” (par to veikti 11 ieraksti, sastādot gandrīz 10% no visiem veiktajiem

ierakstiem Latvijas simtgades *Twitter* kontā 2021. gadā). Jāuzsver, ka būtiska tēma 2021. gadā visos Latvijas simtgades sociālajos tīklos bija Barikādes trīsdesmitgadei.

6.4. Programmas komunikācijas kanālu un publicitātes izvērtējums

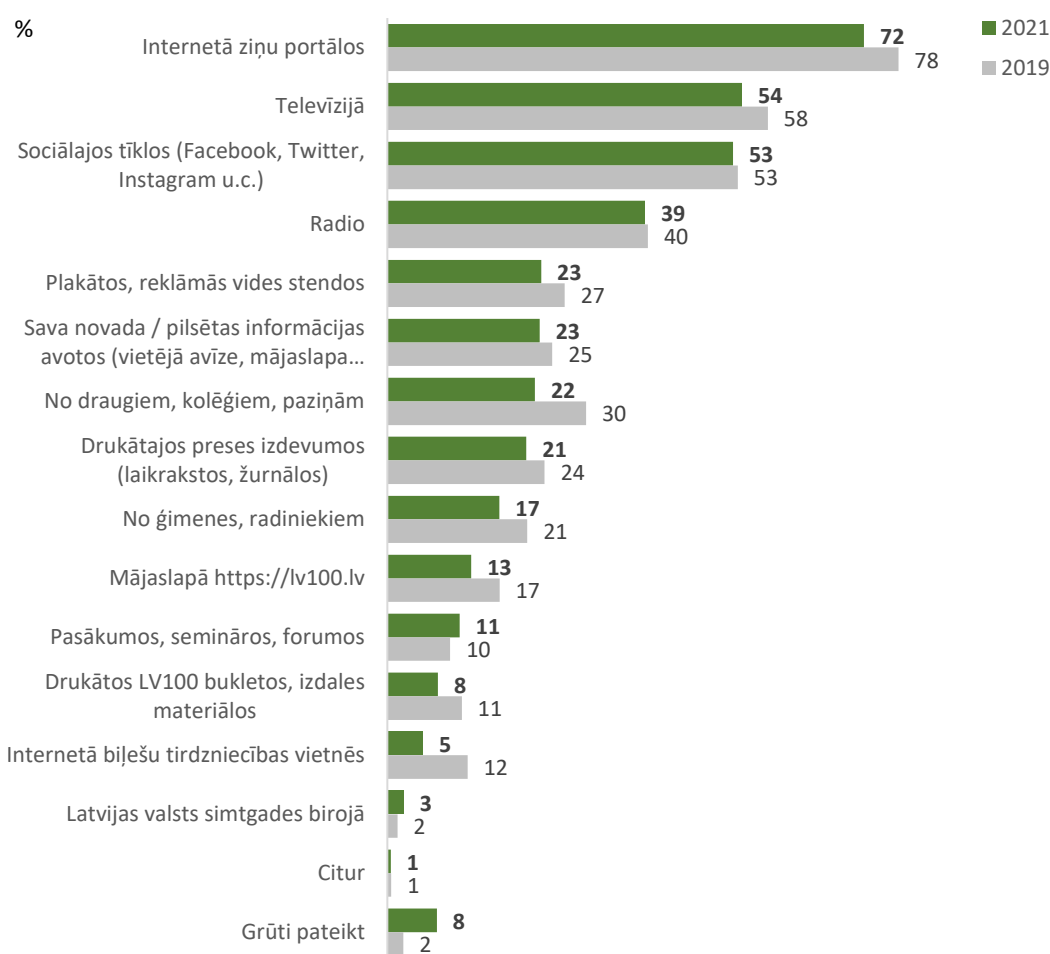
Informācija par Programmas pasākumiem un aktivitātēm plašai sabiedrībai bija pieejama dažādos komunikācijas kanālos, kas ir atbilstoša un daudzpusīga komunikācija kanālu kombinācija Programmas komunikācijas mērķiem un mērķauditoriju sasniegšanai. Lai arī salīdzinājumā ar 2019. gadā veiktās Latvijas iedzīvotāju aptaujas rezultātiem, informācijas meklēšana komunikācijas kanālos procentuāli ir nedaudz samazinājusies, joprojām dominē trīs informācijas avoti: **interneta ziņu portāli (72%)**, **televīzija (54%)** un **nemainīgi novērtēti – sociālie mediji (53%)**.

Grafiks 41. Informācijas par Latvijas valsts simtgades norisēm ieguves avoti: 2021. un 2019. datu salīdzinājums (%)

Bāze: respondenti, kuri pēdējo divu gadu laikā ir meklējuši informāciju par Latvijas valsts simtgadi, [2021: n=813] (Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 75 gadiem).

Jautājums anketā: Kur Jūs pēdējo divu gadu laikā iegūvat informāciju par norisēm, kas saistītas ar Latvijas valsts simtgadi?

Datu avots: Šī izvērtējuma ietvaros īstenota iedzīvotāju aptauja no 25.08.2021. - 30.08.2021.

Ņemot vērā Programmas noslēguma posma komunikācijas budžeta samazinājumu, Programmas publicitātes nodrošināšana tika panākta ar sabiedrisko attiecību aktivitātēm, galvenokārt – norišu preses relizēm un mediju attiecībām. Latvijas valsts simtgades unikalitāte, dzimšanas dienas simboliskais piedzīvojums, jaunradītās vērtības un pasākumi, bija atraktīvs un regulārs saturs, lai nostiprinātu attiecības ar medijiem Programmas komunikācijas īstenošanas laikā:

“Vispār lielās jubilejas simbolisms – tajā ir spēks, mediji vairāk raksta, ārvalstis vairāk interesējas, iedzīvotāji vairāk pavelkas.” (Eksperta intervija)

Tomēr Programmas piecu gadu vērienīgais un saturiski bagātais piedāvājums, katra atsevišķa pasākumu cikls, kas ietvēra dažāda līmeņa aktivitātes, intensīvais preses reližu klāsts pārsātināja mediju telpu, kas Programmas noslēguma posmā radīja zināmu mediju atslābumu:

“Simtgade kā zīmols, protams, arī mediji, plašsaziņas līdzekļi no tā jau bija noguruši 2019. gadā, to nevar noliegt. Bija noguruši jau 2017. gada vidū, kad likās viss ir par un ap simtgadi. Bija tik daudz, sākot no izciliem notikumiem līdz zeķīšu adīšanai. (..) Man bija konkrētas sarunas ar kultūras mediju redaktoriem. Kāpēc jūs nekomunicējat, nedarāt to godu simtgades programmai? Mēs vairs nevaram, katrs pasākums tāds ir, tas jau ir par daudz mūsu auditorijai.” (Eksperta intervija)

Trešais aspekts, kas ietekmēja Programmas komunikācijas intensitātes samazināšanos, ir mediju un komunikācijas pakalpojumu – reklāmas un sabiedrisko attiecību budžeta samazinājums Programmas noslēguma posmā. Sadarbība ar medijiem turpinājās, vairāk preses reližu formātā:

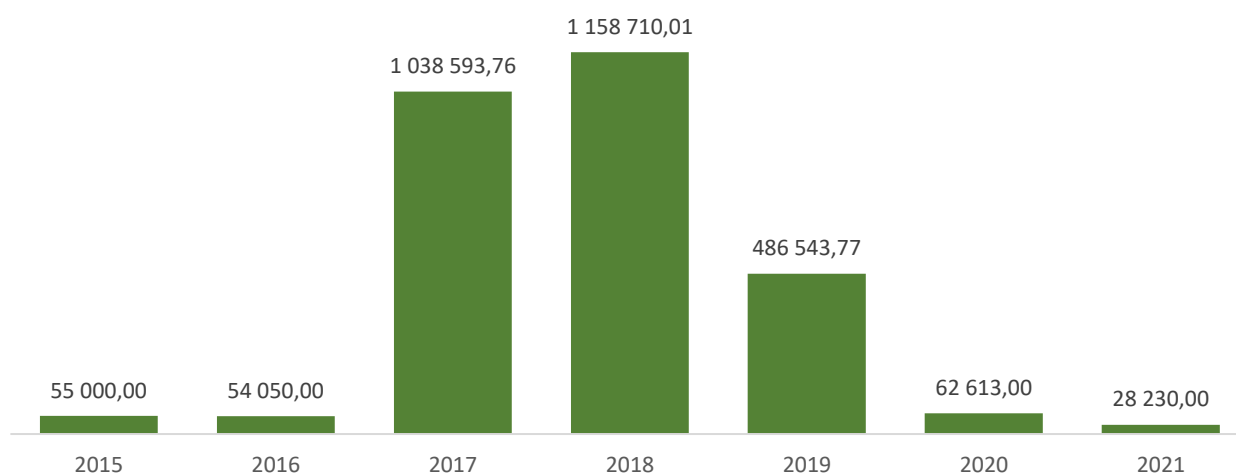
“Darbības mehānismi bija līdzīgi, jo uz 2018. gadu mums bija mediju aģentūra, reklāmas budžets bija. (..) Uz 2018. gadu bija īpašais līguma pielikums ar Satori par informatīvajiem izdevumiem (..). Lielākais līgums un visciešākā ikdienas sadarbība bija ar sabiedrisko mediju – gan radio, gan Latvijas Televīziju, LSM.” (Eksperta intervija)

Jāatzīmē Latvijas sabiedriskie mediji (“Latvijas Televīzija” un “Latvijas Radio”, kā arī abu šo mediju digitālais portāls “LSM.LV”) bija nozīmīgākie Programmas komunikācijas mediju partneri un platformas, veidojot, ierakstot un pārraidot saturu, kas ir pieejams plašām auditorijām. Paralēli LTV ēteram, Programmas bija saturs pieejams arī digitālajās platformās LSM.lv un REplay.lv visā pasaulē dažādām auditorijām latviešu, krievu un angļu valodās. Izmantojot dažādos televīzijas satura formātus un tehniskās iespējas, piemēram, ziņu raidījumus, lielinotikumu un citu Programmas norišu translāciju, to atkārtošānu, sabiedrībai nozīmīgu notikumu un pasākumu ierakstu nodrošināšanu, LTV un neatkarīgu producentu veidotas dokumentālās filmas un raidījumu ciklus, satura pieejamību lineārajās un digitālajās platformās, tika nodrošināts plašs un visaptverošs Programmas saturs un pieejama informācija.

Grafikā atspoguļota Programmas finansējuma dinamika, salīdzinot pa gadiem un mediju un komunikācijas pakalpojumu sniedzējiem. Finansējuma dinamika ilustrē Programmas komunikācijas aktivitāšu kulmināciju no 2017. līdz 2018. gadam, ar samazinājuma tendenci no 2019. gada līdz 2021. gadam.

Grafiks 42. Latvijas valsts simtgades programmas mediju un komunikācijas pakalpojumu finansējuma dinamika pa gadiem no 2015. – 2021. gadam

Datu avots: Kultūras ministrijas Latvijas valsts simtgades birojs, 2021. gads

Viens no spilgtākajiem Programmas komunikācijas veiksmes stāstiem ir “tuesi.lv” iniciatīva, kas, pateicoties projekta satura konceptam, ir ieguvusi plašu mediju atbalstu. Pēc Programmas kulminācijas, 2018. gadā, turpinās sadarbība ar lielāko daļu no visiem medijiem, tai skaitā, videostāstu publicēšana žurnāla „IR” interneta platformā www.ir.lv. Kopējais “tuesi.lv” video stāstu sasniegtais skatījumu skaits visos kanālos ir aptuveni

10 milj.³¹⁶, no kuriem aptuveni pusi veido interneta platformas, galvenokārt, pašas iniciatīvas *Facebook* konta komunikācijas aktivitātes (10 249 ir *@tuesilv* sekotāju skaits³¹⁷) un otru pusi, "Latvijas Televīzijas" (LTV1 un LTV7) ētera pārraides. Sadarbība turpinās arī ar Latvijas reģionu televīziju (Re:TV). Sadarbība ir pārtraukta ar A/S "Pasažieru vilciens" un stāstu izdošanu žurnāla "IR" speciālizdevumos. Būtiska iniciatīvas sociālo tīklu sekotāju skaita dinamika laika periodā no 2019. līdz 2021. gadam nav notikusi, visu piecu sociālo tīklu – *Facebook*, *Draugiem.lv*, *Youtube*, *Twitter*, *Instagram*, sekotāju kopskaits ir 18 000 sekotāji³¹⁸. Interneta vietni www.tuesi.lv mēnesī apmeklē aptuveni 1 200 apmeklētāju³¹⁹. Laika posmā no 2019. līdz 2021. gadam publicēti 76 video stāsti³²⁰. Iepriekš jau tika minēts projekta īstenošanas laikā izveidotās "tuesi.lv" kopienas atbalsts, draugi un fani, kas popularizē videostāstus un iniciatīvas paveikto. Skatītāko video top 3 iniciatīvas *Facebook* un *Youtube* kontos veido Jāņa Avotnieka, Abgunstes muižas stāstnieka, video³²¹ – ap 280 000 skatījumu un 4 500 dalījušies ar šo video, Elīnas Herbertas stāsts³²² – ap 117 000 skatījumu un 1 600 dalījušies ar video, keramiķes Lindas Romanovskas stāsts³²³ – ap 115 000 skatījumu un 1 400 dalījušies ar video. Covid-19 pandēmijas laikā tika izveidota "COVID video" sērija par radošajiem cilvēkiem Latvijā un viņu pieredzi krīzes laikā, kā iespēja uzrunāt Latvijas sabiedrību un mudināt būt vienotiem. Iniciatīvas "tuesi.lv iekļaušana Programmas lielinotikumu sarakstā ir iniciatīvas "tuesi.lv" zīmola spēka, autentiskuma un universālā formāta pieejas novērtējums.

Sākot ar 2020. gada martu, COvid-19 pandēmija ietekmēja arī Programmas komunikācijas un publicitātes aktivitātes – drukātie informācijas materiāli tika pārveidoti uz digitāliem formātiem, rasti jauni satura un mārketinga aktivitāšu formāti, piemēram, 2020. gada 4. maija svinību 10 svētku svinēšanas citādie ieteikumu infografika vai sadarbībā ar Latvijas Nacionālo arhīvu un Latvijas Pasta pakalpojumu www.pastabalodis.lv, iespēja Latvijas neatkarības atjaunošanas svētkos iepriecināt tuviniekus, draugus un paziņas, nosūtot īpašu Atmodas laika pastkarti. LV100 mājaslapā tika izveidota jauna sadaļa ar digitāli pieejamiem materiāliem un resursiem: video, audio saturs, interaktīvie rīki un citi materiāli.

Ņemot vērā, ka **vairākas Programmas norises īstenojās digitālā vai hibrīdformātā, arī to atspoguļojums komunikācijas kanālos un publicitātes nodrošināšanas aktivitātes, pārsvarā pēc 2020. gada marta, norisinājās digitālā formātā.** Piemēram, "Uzvelc tautas tērpu par godu Latvijai!" norisinājās virtuālā formātā, piedāvājot iespējas piedalīties gājienā, pielaikojot dažādu novadu virtuālo tautas tērpu. Akcijas publicitātes tika nodrošināta sociālo tīklu *Facebook* un *Instagram* kontos, izmantojot tēmturi #tautastērpugājiens2010. Radoši Latvijas neatkarības atjaunošanas 30. gadskārtu atzīmēja Siguldas novada iedzīvotāji, kas vienojās kopīgā sveicienā Latvijai, iemūžinot savus Baltā galdauta svētkus drona fotogrāfijā pie atvērtiem logiem! Akcijā "Ie[log]ojies" piedalījās ap 260 Siguldas novada iedzīvotāji 77 logos radīja kopības sajūtu svētkos³²⁴.

No 2020. gada 20. novembra līdz 2021. gada 14. martam Latvijas Nacionālajā mākslas muzejā bija apskatāma izstāde "Nepieradinātās dvēseles. Symbolisms Baltijas valstu mākslā" ("Âmes sauvages. Le symbolisme dans l'art des pays Baltes"). Tas ir viens no vērienīgākajiem Baltijas valstu simtgades kopprojektiem un bija viens lielākajiem Latvijas valsts simtgades notikumiem ārvalstīs – 2018. gada vasarā izstāde bija apskatāma Orsē muzejā Parīzē. Lai Covid-19 pandēmijas radītie ierobežojumi netraucētu baudīt izstādi, 2021. gada 6. maijā LTV1 pirmizrādi piedzīvoja LTV dokumentālā filma "Nepieradinātās dvēseles. Symbolisms Baltijas valstu mākslā". Filmas publicitātes materiāli ir pieejami lielākajos interneta medijos, piemēram, LSM.LV, Delfi, Diena, Jauns.lv, Satori.lv un vairāku valsts institūciju mājas lapās.

³¹⁶ Jauniešu pieredzes stāstu iniciatīvas www.tuesi.lv rādītāji. 2021. gada novembris. Šī izvērtējuma ietvaros īstenotā intervija ar iniciatīvas līdzautoru Vili Brūveri.

³¹⁷ Tuesi.lv Facebook lapa. Pieejama: <https://www.facebook.com/tuesilv> Skatīts: 2021. gada 1. decembrī

³¹⁸ Jauniešu pieredzes stāstu iniciatīvas www.tuesi.lv rādītāji. 2021. gada novembris.

³¹⁹ Jauniešu pieredzes stāstu iniciatīvas www.tuesi.lv rādītāji. 2021. gada novembris.

³²⁰ Turpat.

³²¹ <https://www.facebook.com/tuesilv/videos/1392436424238327/>

³²² <https://www.facebook.com/tuesilv/videos/2280386722179494/>

³²³ <https://www.facebook.com/tuesilv/videos/2625347024145984/>

³²⁴ <https://www.lv100.lv/jaunumi/akcija-ielogojies-suta-sveicienu-latvijai/>

6.5. Latvijas simtgades sociālo tīklu mediju kontu analīze

6.5.1. Facebook @Latvija100

Latvijas valsts simtgades Facebook lapai ir 16 858 sekotāju³²⁵, kas salīdzinājumā ar 2019. gada nogali, ir palielinājies par 1000 sekotājiem.³²⁶ Facebook konta sekotāju dinamika ilustrē visaktīvāko Latvijas simtgades pasākumu laiku – 2020. gada aprīli un maija sākumu, kad norisinājās Latvijas neatkarības atjaunošanas trīsdesmitgades pasākumi un tradicionāli, valsts svētku mēnesī – novembrī.

Grafiks 43. Latvijas simtgades Facebook lapas dinamika

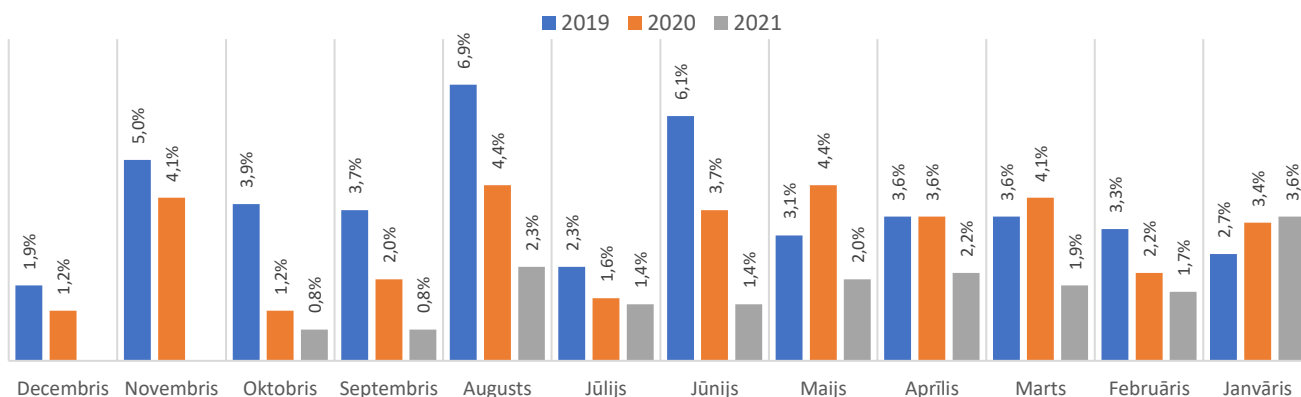
Datu avots: Šī izvērtējuma ietvaros īstenota Latvijas valsts simtgades sociālo mediju analīze 2021. gada novembrī
Tulkojums: Organic – dabīgs saturs un Paid – apmaksāts.

Facebook konta publikāciju daudzuma īpatsvars liecina par aktīvu un lielāku ierakstu skaitu 2019. gada pirmajā pusē, pēc tam lielāka publikāciju aktivitāte atkal vērojama 2020. gada otrajā pusē. Kopš 2019. gada līdz 2021. gada 25. oktobrim veikts 641 ieraksts, no šiem ierakstiem apmēram 46% ir pārpublicēts saturs. Visvairāk publikāciju veikts 2019. gada augustā (6,9% no attiecīgā perioda publikāciju daudzuma), un to ir iespējams skaidrot ar Baltijas ceļa trīsdesmitgades svinību norisēm. Jāpiemin, ka tēmturis #Baltijasceļš Facebook kontā izmantots vismaz aptuveni 38 reizes, kas ir apmēram 10% no visiem izmantotajiem tēmturiem šajā kontā 2019. gadā. Ierakstu aktivitāte Facebook kontā ir ievērojami sarukusi 2021. gadā. 2019. gadā visvairāk pārpublicētie avoti ir LSM.LV (12 reizes), delfi.lv (8 reizes), REplay.lsm.lv (6 reizes), LTV.lv (6 reizes). 2020.gadā šie avoti ir LSM.LV (14 reizes), Satori.lv (7 reizes) un LTV Ziņu dienests (7 reizes), taču 2021. gadā visvairāk pārpublicēts saturs no Latvijas Nacionālā vēstures muzeja (10 reizes), Latvijas Nacionālās bibliotēkas (5 reizes) un LSM.LV (5 reizes).

Grafiks 44. Latvijas simtgades Facebook konta publikāciju īpatsvars

Datu avots: Šī izvērtējuma ietvaros īstenota Latvijas valsts simtgades sociālo mediju analīze 2021. gada novembrī

³²⁵ <https://www.facebook.com/Latvija100> Skatīts: 2021. gada 28. novembrī

³²⁶ 2019. gada nogalē @Latvija100 sekotāju skaits bija 15 831. Saskaņā ar Programmas izvērtējumu periodā no 2015.gada 1.janvāra līdz 2018.gada 31.decembrim.

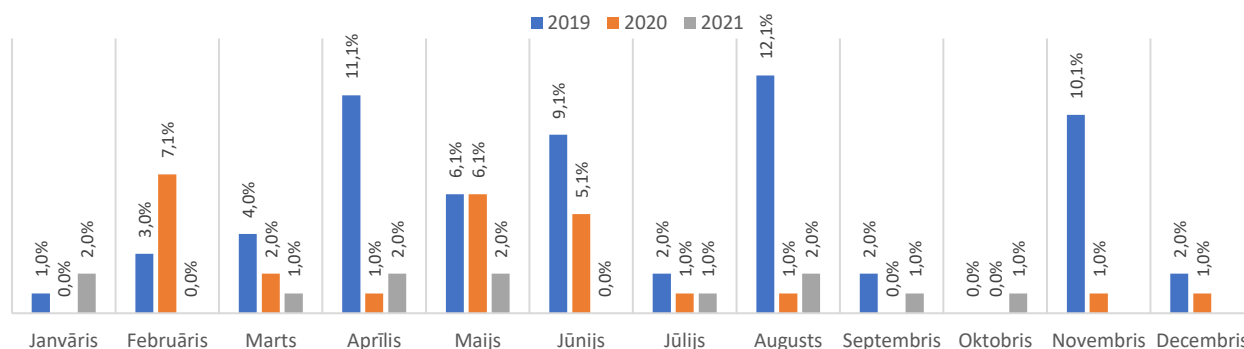
Visbiežāk izmantotie tēmturi 2019. gadā ir #LV100 – 257 reizes, sastādot apmēram 69% no visiem izmantotajiem tēmturiem Facebook kontā 2019. gadā. Nākamie populārākie tēmturi 2019. gadā ir #Baltijasceļš30 (10,2%) un #Bermontiāde100 (6,2%). 2020. gadā visbiežāk izmantotie tēmturi ir #LV100 (44,8%), #LatvijasSkolasSoma (10%) un #4maijs30 (7,7%). 2021. gadā visbiežāk izmantotie tēmturi ir #LV100 (68,9%) un #Barikādes100 (13,2%).

6.5.2. Instagram @Latvijaisimts

Instagram kontā ir 3 919 sekotāju³²⁷. Periodā no 2019. gada janvāra līdz 2021. gada 5. decembrim veikti 108 oriģināli ieraksti. Šajā laika periodā publicēti un saglabāti 5 dažādi stāsti (*story*) par Latvijas simtgades programmas tēmām – “4.maijs 30”, “Baltijas ceļš 30”, “Saratov 100”, “Cēsu kaujām 100”, “Bruņuvilciens”. Grafikā redzams Instagram veikto publikāciju daudzuma īpatsvars, kurā 2019. gada augusts ir visaktīvākais, veidojot 12,1% no visām publikācijām laika periodā no 2019. gada janvāra līdz 2021. gada 25. oktobrim, kas atbilst Baltijas ceļa trīsdesmitgades svinību laikam. 2020. gadā ieraksti ir diezgan nekonekventi, sasniedzot februārī 7,1% no publikāciju skaita periodā no 2019. gada janvāra, pēc tam krītot pat uz 0% septembrī un oktobrī. 2021. gadā ierakstu aktivitāte kopumā samazinās. Piemēram, 2021. gada janvārī publicētā satura vienību skaits sastāda 2% no visa satura, kas publicēts šajā kontā.

Grafiks 45. Latvijas simtgades Instagram konta publikāciju īpatsvars

Datu avots: Šī izvērtējuma ietvaros īstenota Latvijas valsts simtgades sociālo mediju analīze 2021. gada novembrī

Visbiežāk izmantotie tēmturi Instagram kontā 2019. gadā ir #LV100 – ap 29% no visiem lietotajiem tēmturiem. Bieži lietoti ir arī tēmturi #Baltijasceļš30 (7,5%), #dzimšanasdiena (5%) un #brīvība (5%), lai arī 2019. gada simtgades programmas virstēma ir varonība. 2020. gadā visbiežāk lietotais tēmturis arī ir #LV100 – ap 30% no visiem lietotajiem tēmturiem. Vēl bieži lietoti tēmturi ir #4maijs30 (4,4%) un #brīvība (4,4%). Arī 2021. gadā visbiežāk lietotais tēmturis ir #LV100 – sastādot ap 35,7% no visiem izmantotajiem tēmturiem.

2021. gada sākumā ir izveidoti jauni sociālo tīklu Facebook un Instagram konti kultūrizglītības programmai “Latvijas skolas soma” (@latvijasskolassoma), kas turpinās darboties pēc Programmas noslēguma.

6.5.3. Twitter @LatvijaiSimts

Twitter kontā ir 1310 sekotāju³²⁸. Laika periodā no 2019. gada janvāra līdz 2021. gada 5. decembrim ir veikts 781 ieraksts. No tiem ap 75% ir pārpublicēts vai daļēji pārpublicēts saturs. 2019. gadā visvairāk pārpublicētie avoti ir LTV Ziņu dienests (38 satura vienības), Nacionālo Bruņoto spēku Twitter konta saturs (9 satura vienības), Replay.lv (9 satura vienības). 2020. gadā visvairāk pārpublicētie avoti ir no Latvijas Nacionālā vēstures muzeja Twitter konta (27 satura vienības), LTV Ziņu dienests (22 satura vienības), Replay.lv (19 satura vienības). Savukārt 2021. gadā visvairāk pārpublicētie avoti ir no Latvijas Nacionālā vēstures muzeja Twitter konta (14 satura vienības), Latvijas Nacionālā mākslas muzeja Twitter konta (13 satura vienības), Replay.lv (9 satura vienības). Veikto ierakstu apkopojuma īpatsvars ilustrē 2019. gadu kā visaktīvāko, ar 8,9% no visām publikācijām, kas veiktas laika periodā no 2019. gada janvāra līdz 2021. gada 25. oktobrim. 2020. gadā ierakstu

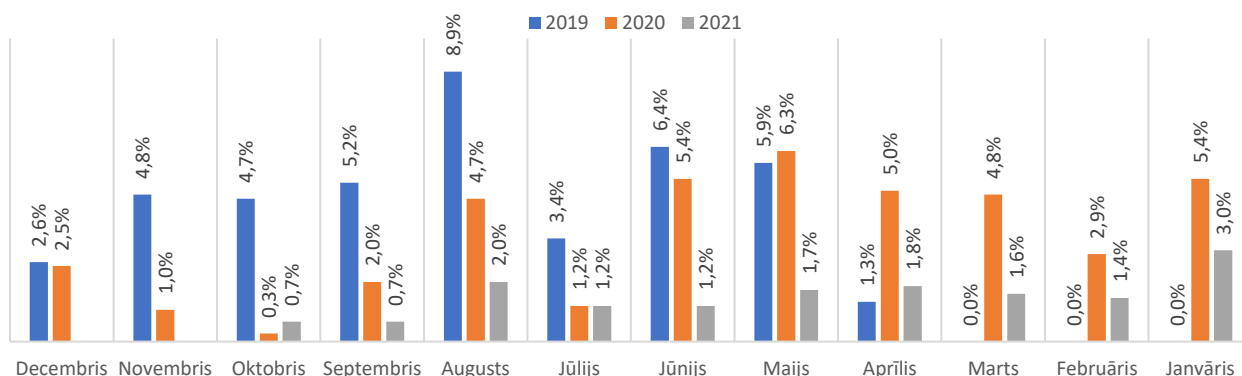
³²⁷ <https://www.instagram.com/latvijaisimts/> Skatīts: 2021. gada 5. decembrī

³²⁸ <https://twitter.com/latvijaiSimts> Skatīts: 2021. gada 5. decembrī

aktivitāte ir bijusi salīdzinoši aktīva, taču diezgan nekonekventa, taču 2021. gadā konta ierakstu aktivitāte ir raksturojama kā ir mazaktīva.

Grafiks 46. Latvijas simtgades Twitter konta publikāciju īpatsvars

Datu avots: Šī izvērtējuma ietvaros īstenota Latvijas valsts simtgades sociālo mediju analīze 2021. gada novembrī

Visbiežāk izmantotie tēmturi 2019. gadā *Twitter* kontā ir #LV100 – ap 63,7% no visiem lietotajiem tēmturiem, #Baltijasceļš30 (14,2%) un #Bermontiāde100 (5,3%). 2020. gadā biežāk lietotie tēmturi ir #LV100 – 47,1%, #LatvijasSkolasSoma (9,9%) un #4maijs30 (9,3%). Savukārt 2021. gadā biežāk lietotie tēmturi arī ir #LV100 – ap 40% no visiem lietotajiem tēmturiem un #LatvijasSkolasSoma (36,7%).

6.5.4. Youtube @LV100

Youtube kanālam ir 444 abonenti³²⁹. Laika periodā no 2019. gada janvāra līdz 2021. gada 5. decembrim publicēti 32 video. 2019. gadā publicēti 17 video, 2020. gadā 1, bet 2021. gadā 14 video – Latvijas Kultūras akadēmijas un Kultūras ministrijas Latvijas valsts simtgades biroja organizētā Latvijas valsts simtgades programmas novērtējuma konferences “No pirmās uz nākamo simtgadei: veikums, pieredze un perspektīva” ietvaros tiešsaistē prezentētie referāti. Skatītākais video ir 2019. gada 24. augusta video “Baltijas ceļa 30.gadadiena” ar 6 337 skatījumiem, otrais skatītākais ir 2019. gada 1. maija publicētais video “Baltā galdauta svētki 2019 / Latvijas neatkarības atjaunošana”, kas ir sasniedzis 4 281 skatījumu, trešais skatītākais video ir 2019. gada 15. augustā ievietotais video “Kurbads. Ķēves dēls” Lucavsalā”, kas ir sasniedzis 1 751 skatījumu. Vidēji viens video ir sasniedzis aptuveni 1 023 skatījumu. Biežāk izmantotais tēmturis ir #LV100 – ap 60% lietojums no visiem tēmturiem, vēl bieži izmantoti ir tēmturi #Baltijasceļš30 (12%), #Baltijasceļš (8%) un #LatvijasSkolasSoma (8%).

Secinājumi

Valsts simtgades svinību programmas veiksmīgas norises nozīmīgs kritērijs ir komunikācijas nodrošināšana un plānotu komunikāciju aktivitāšu īstenošana. Atbilstoši programmas mērķiem **izstrādāta daudzveidīgu komunikācijas kanālu un nacionāla līmeņa notikumu publicitātes stratēģija, kuras īstenošanu nodrošināja pieejama iesaistes un līdzdalības instrumentu platforma.**

Programmas publicitātes un tēla stratēģijas īstenošana ietver vairākus veiksmīgus aspektus, piemēram, valsts iestāžu sadarbība un mācīšanās publiskajā komunikācijā, kā iespēja pašiem organizēt pasākumus un veidot attiecības medijiem un ar savām mērķauditorijām. Sadarbība ietver arī dažādu līmeņu iesaistīto pušu līdzdalību – valsts institūciju, pašvaldību, nevalstiskā sektora, uzņēmēju un indivīdu sadarbība Programmas norišu un publicitātes nodrošināšanā.

Valsts simtgades svinību programmas **vēstījums “Es esmu Latvija” ir ar simbolisku un paliekošu vērtību, īstenojot latviskās pašapziņas, piederības sajūtas stiprināšanu un Latvijas tēla veidošanos ilgtermiņā, – turpinās būt aktuāls arī pēc Programmas noslēguma.**

³²⁹ <https://www.youtube.com/lv100> Skatīts: 2021. gada 5. decembrī

Vēstījumam ir nozīmīga loma Latvijas valsts piederības izjūtas veidošanā. Kā liecina pētījuma centra "SKDS" veiktās Latvijas iedzīvotāju aptaujas rezultāti, **piederības izjūta valstij ir novērtēta augstu – 2021. gadā ap 72% Latvijas iedzīvotāju uzskata, ka ir Latvijas patrioti.**

Programmas noslēguma posma publicitātes un komunikācijas aktivitāšu saturs bija cieši saistīts ar **trim konceptiem: "Varonība", "Brīvība" un "Augšana"**. Programmas noslēguma posma satura konceptuālais ietvars bija pateicīgs formāts, lai komunicētu **Programmas īstenošanā iesaistīto pušu, valsts institūciju pozicionējumus un to vēstījumus.**

Nozīmīgu ieguldījumu valsts simtgades svinību programmas noslēguma posma **satura konceptu un tēmu izpratnē veidoja plašsaziņas līdzekļi, īpaši, Latvijas sabiedriski mediji.**

Vēsturiskie notikumi un gadadienu atzīmēšanas pasākumi bija pamanāmi, saturiski vērtīgi un pašpietiekami, taču ne vienmēr tie tika uztverti kā daļa no Latvijas valsts simtgades programmas cikla. 2021. gadā izteiktā iezīmējās Programmas **paliekošo vērtību komunikācija, vērsot uzmanību uz Programmas virsmērķa pēctecību un tā aktualizēšanu nākotnē.**

Informācija par valsts simtgades svinību programmas norisēm un aktivitātēm plašai sabiedrībai bija pieejama daudzpusīgos komunikācijas kanālos. Pētījuma centra "SKDS" veiktā Latvijas iedzīvotāju aptaujas rezultāti liecināja, ka **populārākie informācijas avoti ir interneta ziņu portāli (72%), televīzija (54%) un sociālie mediji (53%).**

Valsts simtgades svinību programmas komunikācijas aktivitātes transformējās vairāku faktoru ietekmē, pirmkārt, **valsts dzimšanas dienas tēmas simboliskās nozīme mazinājās; otrkārt, simtgade kā tēma transformējās vairākos spilgtos vēsturisko notikumu atceres pasākumos ar spilgtiem un nozīmīgiem komunikācijas vēstījumiem; treškārt, Covid-19 pandēmijas izraisītās krīzes rezultātā Programmas komunikācijas tonis, aicinājums svinēt un novērtēt brīvību, 2020. gadā saskārās ar pandēmijas radītajiem izaicinājumiem – brīvas pārvietošanās un pulcēšanās ierobežojumiem.**

Ņemot vērā, ka vairākas valsts simtgades svinību programmas norises īstenojās digitālā vai hibrīdformātā, arī to atspoguļojums komunikācijas kanālos un publicitātes nodrošināšanas aktivitātes pārsvarā pēc 2020. gada sākuma, **norisinājās digitālās mediju platformās, nodrošinot norišu translācijas, tiešraides un ierakstu pieejamību dažādos plašsaziņas medijos un sociālo mediju kontos.**

7. SECINĀJUMI

“Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanas ietekmes izvērtējumu par periodu no 2019. gada 1. janvāra līdz 2021. gada 31. decembrim” veica personu apvienība, kuru veido Latvijas Kultūras akadēmijas (LKA) Zinātniskās pētniecības centrs (ZPC) un SIA “Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija” laikā no 10.05.2021. līdz 06.12.2021. Izvērtējums veikts pēc Latvijas Republikas Kultūras ministrijas pasūtījuma un pamatojoties iepirkuma līgumā (iepirkuma identifikācijas Nr. KM 2021/2). Līgumā noteiktais darba/izvērtējuma **mērķis** ir sagatavot Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanas ietekmes izvērtējumu par periodu no 2019. gada 1. janvāra līdz 2021. gada 1. decembrim saskaņā ar iepirkuma tehniskajā specifikācijā noteiktajiem darba uzdevumiem un balstoties uz informatīvajā ziņojumā „Par Latvijas valsts simtgades svinību pasākumu plānu 2017.–2021. gadam” izvirzīto virsmērķi, mērķiem un uzdevumiem.

Secinājumi balstīti izvērtējuma rezultātos un tematiski strukturēti pakārtoti līgumā noteiktajiem darba uzdevumiem:

1. Metodoloģija ietekmes izvērtējuma veikšanai.
2. Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanas satura un procesa atbilstība izvirzītajiem mērķiem un pieejai.
3. Dažādu tautsaimniecības nozaru, valsts pārvaldes struktūru un pilsoniskās sabiedrības iniciatīvu pārstāvība Latvijas valsts simtgades programmas norisēs.
4. Iesaistīto pušu lomas novērtējums.
5. Finansējuma apguves plānošanas un īstenošanas novērtējums atbilstoši Latvijas valsts simtgades programmas virsmērķim.
6. Publicitātes un mārketinga aktivitāšu loma mērķgrupu sasniegšanā un Latvijas valsts simtgades programmas mērķu sasniegšanā.

7.1. Metodoloģijas apraksts ietekmes izvērtējuma veikšanai

Latvijas valsts simtgades programmas (turpmāk Programmas) īstenošanas ietekmes izvērtējuma par periodu no 2019. gada 1. janvāra līdz 2021. gada 31. decembrim **priekšmets** ir Programmas noslēdzošo trīs gadu (2019., 2020. un 2021.) pasākumu ieviešana. Šī novērtējuma metodoloģijas izstrāde balstīta vairākos starpposma izvērtējuma gaitā izstrādātajos teorētiskajos atzinumos par valsts svētkiem (proti, arī par Latvijas valsts simtgades svinībām) un sabiedrības līdzdalības nozīmi to gatavošanā un svinēšanā. Latvijas valsts simtgades programmas izvērtēšanā ņemta vērā Programmas kā izvērtējuma priekšmeta specifika.

Izvērtējumā tika iekļauti 286 “Latvijas valsts simtgades svinību nacionālā pasākumu plāna 2017.–2021.” pasākumi. Kaut arī izvērtējuma priekšmeta laika ietvars attiecas uz trijiem Programmas ieviešanas gadiem (2019.–2021.), zināma secinājumu daļa ir **pielīdzināma Programmas gala izvērtējumam**, jo dati ilustrē visu Programmas norises laika ietvaru.

Ņemot vērā sarežģīto Latvijas simtgades svinību plānošanas dokumentu attīstību un atšķirības būtisku plānošanas kategoriju (mērķi, uzdevumi u.tml.) definējumos, kā galvenais dokuments/avots tika skatīts – informatīvais ziņojums „**Par Latvijas valsts simtgades svinību pasākumu plānu 2017.–2021. gadam**”³³⁰ un tam pievienotie trīs pielikumi. Informatīvajā ziņojumā kā pamatojums Latvijas valsts simtgades svinību plānam un tam paredzētajam finansējumam definēti svinību **virsmērķis un tam pakārtoti astoņi mērķi**. Definēto mērķu sasniegšanas pakāpe kalpoja kā galvenais kritērijs gan Programmas starpposma novērtējumā (2019), gan arī šim novērtējumam par laika posmu 01.01.2019.–01.12.2021, tāpēc to sasniegšanas novērtēšanai tika definēti mērķiem pakārtoti politikas rezultāti.

Izvērtējuma jautājumi, Programmas aktivitāšu mērogs, ieviesēju un mērķa grupu daudzveidība paredzēja gan kvantitatīvo, gan kvalitatīvo datu ieguvu, kas nozīmē piemērot jaukto pētījuma stratēģiju datu ieguves un

³³⁰ Informatīvais ziņojums "Par Latvijas valsts simtgades svinību pasākumu plānu 2017.–2021.gadam". Izskatīts MK 13.12.2016. Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40406296>

analīzes posmā. Pētījuma ietvaros tika izmantoti gan sekundāri (iepriekšējos pētījumos iegūti dati, citi pētījumi), gan primāri dati, kas ļāva iegūt datus pamatotus izvērtējuma slēdzienus.

Programmas 2019.–2021. gada ietekmes novērtējuma slēdzieni pamatoti piemērojot programmas **atbilstības** (izvērtē atbilstību starp programmas mērķiem un uzdevumiem un mērķa grupas vajadzībām), **ietekmes** (izvērtējuma kritērijs, kurš paredz izvērtēt programmas rezultātus) un **ilgtspējas** (izvērtē programmas rezultātu un ietekmju spēju ilgt arī pēc ieguldījumu īstenošanas) kritērijiem³³¹.

7.2. Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanas satura un procesa atbilstība izvirzītajiem mērķiem un pieejai

Programmā definētais virsmērķis “stiprināt Latvijas sabiedrības valstsgribu, piederības sajūtu valstij un mīlestību pret zemi, rosinot pašorganizējošus procesus un sadarbību” ietver četras dimensijas, kuru atslēgas vārdi ir valstsgriba, piederības sajūta valstij, mīlestība pret zemi, pašorganizēšanās un sadarbība. Virsmērķa izvēle ir labi pamatota. Virsmērķa formulējumā ir izmantoti divi ļoti jēgietilpīgi jēdzieni, kuru nozīme ir dziļi simboliska un izpratne ir saistīta ar noteiktu kultūrā balstītu inerpretācijas telpu: “valstsgriba” un “mīlestība pret zemi”. Šie jēdzieni labi izsaka programmas koncepcijas ideju un programmas veidotāju pieeju Latvijas valsts simtgades svinībām kā visaptverošam un unikālam kultūras fenomenam un politiskai iniciatīvai. Virsmērķī iekļautā ideja par “piederības sajūtas valstij stiprināšanu, pašorganizējošo procesu un sadarbības stiprināšanu” pārlicināši izteikta gan **astoņu mērķu formulējumos**, gan Nacionālajā pasākumu plānā iekļaujamo norišu kritērijos.

Programmas periods. Gan starpposma izvērtējumā, gan šī izvērtējuma gaitā iegūti pārlicināši argumenti, kāpēc programmas ieviešana tika plānota nevis viena gada, bet vairāku gadu periodā (2017.–2021.), kaut arī šāda konceptuāla pieeja Latvijas simtgades atzīmēšanai ir kritizēta. Atzīts, ka pirms Latvijas simtgades veiktajos pētījumos aktualizētais “valstsgribas vājums, nacionālās identitātes, uzticēšanās un sasaistes ar Latviju, trūkums” pamatoja intervences un pārmaiņu nepieciešamību. Pamatots, ka tikai Latvijas sabiedrības kolektīvās atmiņas bagātināšana, sistēmiska valsts tapšanas un pirmo attīstības gadu vēsturei nozīmīgo notikumu izpēte, aktualizēšana un reprezentācija, ļāva apzināt Latvijas valstiskuma vēstures atslēgas punktus, kā arī ilgtermiņā panākt izmaiņas attieksmē pret valsti un nostiprināt piederības sajūtu tai.

Programmas pasākumu struktūra. Latvijas valsts simtgades svinību nacionālajā pasākumu plānā 2017.–2021.” iekļauti 286 pasākumi, kas aptver gan MK rīkojuma Nr. 769 1. pielikumā iekļautos pasākumus, gan publiskā sektora operatoru pieteiktos pasākumus, kuri iekļauti Nacionālajā pasākumu plānā, bet tika finansēti no pašu pieteicēju finansējuma. Augstākais pasākumu blīvums koncentrējās 2017. gadā, kad bija plānoti 102 pasākumi, un tieši simtgades, proti – 2018. gadā, kad bija plānoti 171 pasākums, kā arī – 2019. gadā, kad plānoti 83 pasākumi. No plānā iekļautajiem 286 pasākumiem realizēti tika 257 (- 29). Iemesli pasākumu neieviešanai ir ļoti atšķirīgi – gan pasākuma pieteicēj-organizācijas kapacitātes trūkums un administratīva rakstura problēmas, gan objektīvi šķēršļi un ierobežojumi, tostarp Covid-19 epidēmijas radītie ierobežojumi. Tā kā no 29 nenotikušajiem pasākumiem 28 bija plānots ieviest izmantojot organizācijas pašfinansējumu, pasākumu nerealizēšana neradīja finanšu vadības problēmas.

Nacionālais pasākumu plāns tika strukturēts sešās tematiskās līnijās, kur katrs pasākums jau to plānojot tika klasificēts kā dominējoši **atbilstošs vienai no tematiskajām līnijām**. Dati liecina, ka izteikts pasākumu skaitliskais īpatsvars saturiski pakārtots tematiskajai līnijai “Latvijas valstiskuma veidošanas ceļi”, savukārt, vismazākais pasākumu īpatsvars ir tematiskajā līnijā “Latvijas ciltstēvi un ciltsmātes”.

Nacionālā pasākumu **plānā iekļauto pasākumu ieviešanā** bija **iesaistītas 76 organizācijas**, kas lielā daļā gadījumu pasākumus ieviesa partnerībā ar vienu līdz trim citām organizācijām. Programmas pasākumu ieviešanā iesaistīto organizāciju skaits un lielais pasākumu skaits, kas tika ieviesti organizāciju partnerībā, liecina par programmas konceptuālo fokusu uz dažādām sadarbības un partnerības formām.

³³¹ Jēdzienu izpratne saskaņota ar “Ieteikumi Eiropas Savienības struktūrfondu ieguldījumu izvērtēšanai”. Izstrādāja LR Finanšu ministrija, Izvērtēšanas nodaļa. 2015. Pieejams: https://www.esfondi.lv/upload/Kohezija_doc/izvertesanas_ieteikumi_22.10.2015.pdf

Analizējot Programmas pasākumu struktūru, tika ņemts vērā, ka vienpadsmit Programmas pasākumiem tika piešķirts **lielnotikuma** statuss. Lielnotikumu izvēle nav Programmas plānošanas dokumentos pamatota, taču datu analīze ļāva novērtēt to nozīmi Programmas koncepcijā. Ietekmes izvērtējumā secināts, ka tieši vairāku lielnotikumu ieviešanai paredzams ilgtermiņa efekts, piemēram, kultūrizglītības programmai Latvijas skolas soma, Latvijas filmas Latvijas simtgadei, Nacionālajai enciklopēdijai, Latvijas neatkarības atjaunošanas dienai veltītajiem baltā galdauta svētkiem 4.maijā, XXVI Vispārējiem latviešu dziesmu un XVI deju svētkiem, Latvijas valsts simtgades gada atklāšana – akcija “Apskauj Latviju”, TUESI.LV. Sektorālu ietekmi nodrošināja tādi lielnotikumi kā Katram savu tautastērpu Latvijas muzeju kopizstāde “Latvijas gadsimts”, Latgales kongresa simtgade, Simtgades zaļumballe.

7.2.1. Programmas atbilstība definētajām prioritātēm, astoņiem mērķiem un virsmērķim

Programmas atbilstība prioritātēm

1. prioritāte (kritērijs) “Programmas aktivitāšu spēja uzrunāt, iesaistīt un saliedēt lielu skaitu Latvijas iedzīvotāju un tautiešu ārvalstīs” atklāj programmas stratēģisko fokusu uz sabiedrības iesaisti un konkrētu mērķa grupu sasniegšanu. Ir zināmas barjeras, kas neļauj kvantitatīvi novērtēt, cik lielu skaitu Latvijas iedzīvotāju un tautiešus ārvalstīs sasniedza Programmas pasākumi kopumā. Neskatoties uz grūtībām iegūt skaitliski precīzu aktivitāšu sasniegto cilvēku skaitu, ir secināms, ka Latvijas simtgades programma ir nodrošinājusi daudzveidīgas un apjomīgas auditorijas iesaisti gan Latvijā, gan diasporas mītnes zemēs. To nodrošinājusi Programmas aktivitāšu un to īstenotāju daudzveidība, kā arī mērķtiecīgi piemērotais Programmas līdzdalīgas pārvaldības princips. Gan 2019., gan 2021. gada Latvijas iedzīvotāju aptauju dati liecina, ka ir vairāki Latvijas simtgades notikumi, kuros savu dalību apliecina ļoti liels Latvijas iedzīvotāju īpatsvars. No Latvijas simtgades lielnotikumiem **vislielāko auditoriju** sasniedza lielnotikums “Latvijas filmas Latvijas simtgadei” (48,4% Latvijas iedzīvotāji 18–75 gadu vecumā 2019. gadā un 36% – 2021. gadā). Visaugstākā sabiedrības informētība 2021. gadā ir par tādiem Latvijas simtgades pasākumiem kā Latvijas neatkarības atjaunošanas svinības 4. maijā (Baltā galdauta svētki); akcijas “Baltijas ceļš” trīsdesmitgades svinības, programmas “Latvijas filmas Latvijas simtgadei” ietvaros veidotās filmas un Programmas “Latvijas skolas soma” norises.

2. prioritāte (kritērijs) “Norises spēju rast aizsākumu vai sniegt inovatīvu risinājumu Latvijas valsts simtgades svinību laikā un nostiprināties kā paliekošai vērtībai un tradīcijai” akcentē ieceri Latvijas simtgades svinību laikā nodrošināt jaunradīto vērtību nostiprināšanos sabiedrībā. 2. kritērijs Programmas pasākumu atlasē ir sekmējis to, ka Latvijas valsts simtgades svinību laikā attīstījušās, notikušas un nostiprinājušās kā paliekoša vērtība un/vai tradīcija daudzas norises. Latvijas simtgades programmas ietvaros radītās vērtības var manifestēties ļoti daudzveidīgās formās (ne tikai materiāli fiksējamos artefaktos – infrastruktūrā u.tml.), piemēram, kā sabiedrības zināšanas par Latvijas valsts tapšanu; sabiedrības piederības sajūta valstij un dzīves vietai; emocijas, kas piedzīvotas saistībā ar Latvijas valsti vai cilvēkiem; jaunas organizācijas kas radītas; jaunas tradīcijas un jauns mantojuma komunikācijas veids; jaunas koprades un ideju jaunrades formas; mākslas darbi, kas radīti u.c. Latvijas simtgades birojs paliekošu vērtību statusā izvirza 33 dažādus programmas elementus (gan aktivitātes un to kopumus, gan institūcijas, gan sociālas un kultūras uzvedības modeļus, gan citas programmas izpausmes). Latvijas iedzīvotāji atzīst visu lielnotikumu paliekošas vērtības nozīmi, tikai atšķiras iedzīvotāju īpatsvars, kas saskata viena vai otra lielnotikuma vērtību. 2021. gadā 77% Latvijas iedzīvotāji (18–75 gadi) norāda kādu Latvijas valsts simtgades norisi, kurai ir paliekoša nozīme. Kā notikumus ar paliekošu nozīmi iedzīvotāji skata Latvijas filmas Latvijas simtgadei (57,6%), XXVI Vispārējos latviešu Dziesmu un XVI deju svētkus (51,6%), Latvijas valsts proklamēšanas simtgades svinības 2018. gada 18. novembrī (43,1%), Nacionālo enciklopēdiju (34,4%). Tas ir saistīts gan ar iedzīvotāju informētību par šo notikumu, gan ar to, uz kādu mērķauditoriju notikums ir bijis vērst. To apliecina fakts, ka kultūras organizāciju pārstāvju aptaujā daudz lielāks respondentu īpatsvars atzīst lielnotikumu paliekošo nozīmi, kā arī augstāk novērtē “Latvijas skolas soma” iniciatīvas nozīmi.

3. prioritāte (kritērijs) “Norises spēja radīt un uzturēt valsts svētku sajūtu” ir ļoti subjektīvi vērtējams kritērijs ar sarežģītām tā kvantitatīvās mērīšanas iespējām. Liecības centieniem radīt svētku sajūtu ir meklējamas programmas daudzveidībā, līdzdalības principa integrācijā, vēstījuma izvēlē un bagātajā mākslas un kultūras

pieāvājumā. Bagātais pasākumu klāsts ar spēcīgu emocionālo vēstījumu un simbolismu spējis uzturēt svētku sajūtu vairāku gadu garumā. 50% 2019. gada Latvijas iedzīvotāju aptaujā un 43% 2021. gada aptaujā atzīst, ka Latvijas valsts simtgades svinību norises ļāva piedzīvot svētku sajūtu, emocionālus un savijņojošus brīžus. Svētku sajūtas piedzīvošanas pieredze izteiktāk apzināta jauniešu un senioru, latviešu, publiskajā sektorā (valsts, pašvaldības) strādājošo, cilvēkiem, kas dzīvo Pierīgā, kas pelna 801 eiro un vairāk uz vienu ģimenes locekli mēnesī. To vēl pārliecinošāk apliecina kultūras sektora pārstāvji, no kuriem 73% norāda, ka Latvijas simtgades programma radīja un uztur valsts svētku sajūtu.

4. prioritāte (kritērijs) “Norise rosina Latvijas iedzīvotājus un Latvijas draugus pievienot iniciatīvas un labos darbus kā īpašu dāvanu Latvijas dzimšanas dienas svinībām”. Secināts, ka pirmkārt, Latvijas valsts simtgades svinību Programmas izstrādes gaita, otrkārt Latvijas valsts simtgades Programmas ieviešana mērķtiecīgi balstīta līdzdalības principos. Nacionālajā pasākumu programmā iekļautas norises, kas bija spēcīgs Latvijas iedzīvotāju līdzdalības impulss, jo īpaši Latvijas valsts simtgadei veltītu aktivitāšu sekmēšanā.

5. prioritāte (kritērijs) “Norise stāsta Latvijas stāstu, dod ieguldījumu Latvijas tēla veidošanā”. Atlasot pasākumus Programmai, būtiska loma bija pasākuma spējai komunicēt Latvijas valstij nozīmīgu naratīvu un sniegt ieguldījumu Latvijas valsts tēla veidošanā. 2021. gada iedzīvotāju aptaujā 35,6% respondentu piekrita apgalvojumam, ka Latvijas valsts simtgades norises stāstīja Latvijas stāstu un deva ieguldījumu Latvijas tēla veidošanā. Šīs prioritātes izpaušme programmā atklāta Programmas publicitātes un komunikācijas daļas secinājumos.

Secināms, ka Latvijas iedzīvotāju skatījumā no pieciem Nacionālajā pasākumu plānā iekļaujamo norišu kritērijiem, Programmā iekļautos pasākumus **pārliecinoši raksturo** spēja radīt un uzturēt valsts svētku sajūtu, kā arī stāstīt Latvijas stāstu un dot ieguldījumu Latvijas tēla veidošanā, bet ne tik pārliecinoši manifestēta pasākumu spēja uzrunāt, iesaistīt un saliedēt lielu skaitu Latvijas iedzīvotāju un tautiešus ārvalstīs, kā arī radīt aizsākumu vai inovatīvu risinājumu kādai tradīcijai, kas tagad nostiprinās kā paliekoša vērtība.

7.2.2. Pasākumu atbilstība Programmas virsmērķim un mērķiem

Programmas atbilstība 1.mērķim stiprināt valstiskuma apziņu, aktualizēt Latvijas valstiskuma vēsturi, godinot valsts dibinātājus un pieminot notikumus, kas ietekmējuši Latvijas valsts izveidi, tādējādi nostiprinot izpratni par Latvijas valstiskumu kā likumsakarīgu ilgstošas attīstības rezultātu. Secināms, ka Programmas ieviešana kopumā (2017.–2021.), kā arī 2019.–2021. gadā nodrošinājusi 1. mērķim atbilstošu plānoto rezultātu sasniegšanu, nodrošinot ietekmi šādos parametros: 1) Latvijas iedzīvotāju piederības sajūtas valstij nostiprināšana; 2) radītas jaunas zināšanas un nostiprināta izpratne par Latvijas valsti, tās rašanos, vēsturi un šodienu, 3) attīstīta vienotības apziņa ar savu tautu un kopienu. Savukārt, uzticēšanās Latvijas valstij un tās institūcijām joprojām ir salīdzinoši zema, jo aptuveni trešā daļa no Latvijas iedzīvotājiem neuzticas nevienai no svarīgākajām Latvijas institūcijām – ne Saeimai, ne Ministru kabinetam, ne pašvaldībām, ne tiesām, ne sabiedriskajiem medijiem, ne sabiedriskajām organizācijām. Vismazāk institūcijām uzticas Latvijas nepilsoņi un cilvēki ar zemiem ienākumiem³³². Izmaiņas šajā rezultatīvajā rādītājā nav notikušas, kas skaidrojams ar virkni vides faktoru spēcīgo ietekmi. Šim mērķim atbilstošo rezultātu ilgtspēja izpaužas sabiedrības iegūto zināšanu un emocionālās pieredzes pārneses efektos, kas zināšanas un izpratni par valsti transformē piederības sajūtā un lojalitātē.

Programmas atbilstība 2.mērķim apliecināt Latvijas kā nacionālas un eiropeiskas 21. gadsimta valsts vērtības. Secināms, ka 2. mērķa rezultātus labāk apzinās un novērtē ar Latvijas valsts simtgades programmas ieviešanu saistīti eksperti, jo vairākas aktivitātes tika īstenotas starptautiskā vidē, konkrētā tautsaimniecības sektorā vai konkrētā kultūras un mākslas nozarē. No Starposma izvērtējuma ietvaros identificētajiem sešiem politikas rezultātiem Starposma un arī šī izvērtējuma ietvaros novērtējami trīs. Mērķis ir sasniegts un ietekme ir nodrošināta, pirmkārt, sekmīgi popularizējot Latvijas iedzīvotāju, spilgtu personību sasniegumus uzņēmējdarbībā, zinātnē, kultūrā, mākslā, medicīnā un citās jomās; otrkārt, paplašinot iedzīvotāju zināšanas

³³² Pieejams: <https://providus.lv/raksti/latvija-joprojam-zemas-uzticesanas-sabiedriba-iedzivotaji-veletos-plasakas-iesaistes-iespejas/>; skatīts 1.12.2021

par Latvijas valsts saikni ar citām Eiropas valstīm, to sadarbību zinātnē, mākslā, ekonomikā, politikā; treškārt, sekmīgi stiprinot Latvijas valsts tēlu starptautiskajā vidē.

Programmas atbilstība 3.mērķim cildināt Latvijas dabas skaistumu, kultūras daudzveidību un latviešu valodu. Secināms, ka kultūras un dabas mantojuma popularizēšana, kā arī uz Latvijas valsts valodas aizsardzību vērsti pasākumi, galvenokārt inovatīvā un Latvijas valsts simtgades simbolikā, turpināja aizsāktas kultūras un dabas mantojuma saglabāšanas un pārmantošanas iniciatīvas, kas sasniedza konkrētas kopienas un iedzīvotāju interešu grupas. Mazākumtautību iesaiste Programmā vairāk izpaudās kā mazākumtautību īpašās lomas akcentēšana konkrētās norisēs un pasākumos, kas paredzēja šaurāku mazākumtautību mērķa grupu un personību iesaisti. Tāpat atzīts, ka mazākumtautībām dažādos finanšu avotos (pašvaldību konkursi, VKKF konkursi) tika radītas iespējas piedalīties Programmas satura veidošanā. Minētais liecina, ka Programmas aktivitātes kopumā ir vērstas uz 3. mērķa sasniegšanu un tiek nodrošināta ietekme definēto rezultātu jomās, kaut arī ietekme pārliecinošāk izpaužas konkrētos, ar noteiktām kultūras mantojuma saglabāšanas aktivitātēm saistītos iedzīvotāju un kopienu segmentos.

Programmas atbilstība 4.mērķim daudzinaut Latvijas cilvēku talantus, izcilību, uzņēmīgumu un sasniegumus. Konstatēti daudzskaitlīgi piemēri, kur pasākumu saturs ir cieši saistīts ar konkrētu cilvēku, organizāciju, uzņēmumu, kopienu profesionālajiem sasniegumiem un veiksmes stāstiem. Arī Latvijas iedzīvotāju aptaujā 27% Latvijas iedzīvotāju (18–75) atzīst, ka Programma sniedza informāciju par Latvijas iedzīvotāju, spilgtu personību sasniegumiem uzņēmējdarbībā, zinātnē, kultūrā, mākslā, medicīnā un citās jomās, savukārt, 29% respondentu atzīst, ka Programma ļāva uzzināt, ka šajos gados savu simtgadi svin vairākas nacionālas institūcijas (Latvijas Nacionālā bibliotēka, Latvijas Universitāte, Latvijas Nacionālie bruņotie spēki, Latvijas Mākslas akadēmija, Dailes teātris u.c.). Kultūras sektora pārstāvju aptaujas dati liecina, ka liels respondentu skaits (73%) atzīst, ka Programma godināja īpašas personības un tagadnes sasniegumus. Minētie dati liecina, ka programmas aktivitātes ir vērstas uz 4. mērķa sasniegšanu un tiek nodrošināta ietekme definēto rezultātu jomās.

Programmas atbilstība 5.mērķim modināt sabiedrībā atbildības ētiku, atbildības uzņemšanos par sevi, savu ģimeni, kopienu un valsti. Secināms, ka 5. mērķa rezultāti vairāk izpaužas kā horizontāla ietekme, taču ir konstatēts, ka ¼ daļa Latvijas iedzīvotāju norāda, ka Latvijas simtgades svinību pasākumi rosināja apzināt savas dzimtas un/vai dzimtās vietas vēsturi. Savukārt, kultūras sektora pārstāvji atzīst, ka Programma ļāva iesaistīt lielu skaitu tautiešu ārvalstīs, kas tiek apliecināts arī diasporas pārstāvju izteikumos. Minētie dati liecina, ka programmas aktivitātes ir vērstas uz 5. mērķa sasniegšanu un tiek nodrošināta ietekme definēto rezultātu jomās, kas spilgtāk izpaužas dzimtu un kopienu vēstures izziņāšanā un saiknes stiprināšanā starp Latvijas valsti un diasporu.

Programmas atbilstība 6.mērķim stiprināt jauniešu radošo iniciatīvu un piederības sajūtu Latvijai. Secināms, ka Programmas ir nodrošinājusi ietekmi uz jauniešu auditoriju, neskatoties uz ekspertu kritiskajiem vērtējumiem jautājumā par jauniešu radošo iniciatīvu attīstības potenciālu Programmas izstrādes laikā. Programmas rezultāti jauniešu segmentā rada lielāku ietekmi nekā vidēji Latvijas iedzīvotājos. Kultūrizglītības programma “Latvijas skolas soma” tiek vērtēta kā radikāla Latvijas kultūrizglītības reforma ar multiplu ietekmi uz izglītības, kultūras, līdzdalības un partnerības kopienu veidošanās procesiem plašākā mērogā. Dati liecina, ka programmas aktivitātes ir vērstas uz 6. mērķa sasniegšanu un tiek nodrošināta ietekme definēto rezultātu jomās. Latvijas iedzīvotāju aptaujas dati liecina, ka jauniešu segmentā izpaužas plašāka Programmas ietekme daudzos rezultātos. Jauniešu (18–25 gadi) segmentā ir lielāks pozitīvu vērtējumu īpatsvars (salīdzinājumā ar vidējo rādītāju) šādos Programmas rezultātos: 1) “ļāva man izjust lepnumu par Latviju”, 2) “ļāva man piedzīvot svētķu sajūtu, emocionālus un savijņojošus brīžus”, 3) “padziļināja manu izpratni un zināšanas par Latvijas valsts vēsturi, tās attīstībā nozīmīgiem notikumiem”, 4) “rosināja apzināt manas dzimtas un/vai dzimtās vietas vēsturi”, 5) “ļāva man uzzināt, ka šajos gados savu simtgadi svin vairākas nacionālas institūcijas (Latvijas Nacionālā bibliotēka, Latvijas Universitāte, Latvijas Nacionālie bruņotie spēki, Latvijas Mākslas akadēmija, Dailes teātris u.c.)”, 6) “paplašināja manas zināšanas par Latvijas valsts saikni ar citām Eiropas valstīm, to sadarbību zinātnē, mākslā, ekonomikā, politikā”, 7) “ļāva man iepazīt līdz šim nezināmas/neredzētas Latvijas kultūras un dabas vietas”. Jaunieši ir bijuši vidēji aktīvāki arī visās Latvijas simtgades programmas līdzdalības formās: ideju un priekšlikumu radīšanā (ģimenē, interešu grupā, kopienā, novadā, pilsētā u.tml.) par to, kā svinēt/atzīmēt Latvijas simtgadi; dažāda mēroga (ģimenes, interešu grupas, kopienas, novada, pilsētas, valsts)

aktivitāšu organizēšanā un nodrošināšanā, piedaloties pasākumos kā dalībniekam un dalība pasākumos kā skatītājam/ klausītājam.

Programmas atbilstība 7.mērķim radīt paliekošas 21. gadsimta Latvijas vērtības, simbolus un jaunrades darbus. Secinājums. Novērtējuma dati liecina, ka paliekoša vērtība ir gan Programmas ietvaros radītajām materiālajām, gan nemateriālajām vērtībām tostarp mākslinieciskās jaunrades darbiem – jaundarbiem dažādās mākslās. Kā paliekošas vērtības klasificētas arī nostiprinātās zināšanas un kolektīvās atmiņas elementi, kultūras rituālās prakses, jaunas un noturīgas sadarbības, partnerības un koprades formas starp dažādiem tautsaimniecības sektoriem, iekšējiem un ārvalstu partneriem. Īpaši izceltas partnerības kas radīja aizsākumu jaunām iniciatīvām, kas joprojām turpinās. Vispārliciecinot paliekošas vērtības statuss tiek argumentēts un “piešķirts” programmai Latvijas filmas Latvijas simtgadei, kultūrizglītības programmai Latvijas skolas soma, kā arī Nacionālajai enciklopēdijai. Arī Latvijas iedzīvotāji atzīst, ka nākotnē noteikti jāturpina atbalsts Latvijas filmu jaunradei, Latvijas skolas somas programmai, arī Baltā galdauta tradīcijai, kas aizsāka tieši Latvijas simtgades programmas ietvaros un citiem Programmas lielnotikumiem. Minētie dati liecina, ka programmas aktivitātes ir vērstas uz 7. mērķa sasniegšanu un tiek nodrošināta ietekme definēto rezultātu jomās.

Programmas atbilstība 8.mērķim vēstīt par Latviju kā aktīvu un atbildīgu starptautisko un starpkultūru attiecību veidotāju. Secinājums. Pārskatos par Latvijas valsts simtgades pasākumu plānam 2017.–2021. gadam īstenošanai piešķirtā valsts budžeta finansējuma izlietojumu 2019., 2020. un 2021. gadā ir raksturoti publiskās diplomātijas pasākumi Latvijā un ārvalstīs. Latvijas iedzīvotāju aptaujā konstatēts, ka 18% iedzīvotāju atzīst, Latvijas simtgades programma ļāva iegūt informāciju par Latvijas starptautiskajām un kultūras diplomātijas aktivitātēm, kas veltītas Latvijas simtgadei. Kopumā dati liecina, ka programmas aktivitātes bija vērstas uz 8. mērķu sasniegšanu, tika nodrošināta ietekme definēto rezultātu jomās, kaut sabiedrības īpatsvars, kas šo ietekmi apzinās veido 1/5 daļu no Latvijas iedzīvotājiem (18–75).

Apzinot Programmas ieguldījumu astoņu mērķu sasniegšanā gan laika posmā 2019., 2020., 2021. gadā, gan programmā kopumā, secināms, ka pasākumu ietekme saturiskā izteiksmē ir sasniegusi plānoto, īpašu ietekmi nodrošinot sabiedrības grupās, kuras pirms Programmas ieviešanas bija lojālākas Latvijas valstij un nacionālās kultūras vērtībām. Latvijas valsts simtgades svinību **virsmērķis** – stiprināt Latvijas sabiedrības valstsgribu, piederības sajūtu valstij un mīlestību pret zemi, rosinot pašorganizējošus procesus un sadarbību ir sasniegts. To apliecina mērķtiecīgi un stratēģiski plānotās, sektorāli un idejiski sazarotās, kompleksās daudzgadīgās programmas pasākumu ieviešana. Virsmērķa sasniegšanu apliecina arī Latvijas sabiedrības priekšstati 2021. gada oktobrī par gatavību aizsargāt savu valsti, savas tautības cilvēkus, savu zemi, savu dzīvesvietu, Latvijas valsts kultūras un mākslas vērtības. 40%–50% Latvijas iedzīvotāji pauž savu lojalitāti un patriotismu visām vērtībām, kas iekļautas Programmas virsmērķī. Latvijas valsts simtgades svinību virsmērķi definēta nepieciešamība rosināt iedzīvotājus uz pašorganizējošiem procesiem un sadarbību. Sadarbību un pašorganizējošus procesus sekmē iedzīvotāju savstarpējā uzticēšanās, kas ir viens no sociālā kapitāla rādītājiem. Pētījumu centra SKDS dati liecina, ka kopš 1998. gada Latvijas iedzīvotāju sociālais kapitāls ir būtiski pieaudzis – ja 1998. gadā tikai 34% novērtēja, ka lielākajai daļai cilvēku var uzticēties, tad 2021. gadā jau 46%.

7.3. Dažādu tautsaimniecības nozaru, valsts pārvaldes struktūru un pilsoniskās sabiedrības iniciatīvu pārstāvība Latvijas valsts simtgades programmas norisēs

7.3.1. Programmas izstrādes un ieviešanas pārvaldības raksturojums

Latvijas valsts simtgades programma tās pārvaldības un izvirzīto mērķu sasniegšanas kontekstā vērtējama kā Latvijā (līdz šim) viskomplicētākais, laika ziņā ietilpīgākais pasākumu kopums (programmas norise ilgst piecus gadus no 2017. līdz 2021. gadam, organizatoriskie darbi uzsākti jau 2014.–2015. gadā).

Latvijas valsts simtgades svinību rīkošanai tika izveidota **daudzpakāpju pārvaldības sistēma, iesaistot dažādas valsts un pašvaldību institūcijas un nodrošinot plašu diskusijās balstītu konsultatīvu sistēmu**, kas nodrošināja dažādu iesaistīto pušu pārstāvību un augšupvērstu pieeju programmas veidošanas un lēmumu pieņemšanas

procesā. Caur atsevišķām darba grupām un komitejām tika nostiprināta sadarbība ar konkrētām mērķgrupām. Kā arī pārvaldības struktūra nodrošināja sinerģiju starp dažādiem iesaistītajiem spēlētājiem – ministrijām, nevalstiskajām organizācijām, tautsaimniecības nozarēm, kultūras jomas pārstāvjiem, reģionu pārstāvjiem.

Saskaņā ar simtgades svinību programmatiskajiem uzstādījumiem radās nepieciešamība pēc plašas sabiedrības iesaistes, meklējot arī jaunas formas, tai skaitā pārvaldībā iesaistot ne tikai dažādu nozaru institūcijas, bet veidojot t.s. **līdzdalīgo pārvaldību**. Līdzdalīga pārvaldība un partnerība ar sabiedrību – ir priekšnosacījumi, lai mērķus un programmu izveidotu tādu, kas atbilst iedzīvotāju kultūras vajadzībām un interesēm, līdz ar to, ir būtiska ne tikai daži, bet ir ar plašāku ietekmi uz sabiedrību un kopienām, tādējādi veiksmīgāk nodrošinot arī programmas ilgtspēju.

Latvijas valsts simtgades svinību programmas izstrādē līdzdalīgas pārvaldības principu izmantošana tika piemērota gan Programmas izstrādes, gan tās ieviešanas posmā. Sabiedrības līdzdalība bija būtisks aspekts jau no programmas izstrādes pirmsākumiem, turklāt tas noteica gan programmas mērķus, gan izveides principus, gan komunikācijas vadlīnijas.

Kā Programmas mērķu sasniegšanai atbilstoši vērtējami Programmas Nacionālā pasākumu plāna īstenošanas principi: veidot pasākumu saturu augšupvērsti un kopīgi definētu mērķu ietvarā, iesaistīt pasākumu īstenošanā nozares esošo sadarbības partneru loku un arī paplašināt to. Rezultātā tiek izcelts katras nozares devums un tiek veicināta sabiedrības iesaiste caur katras nozares tematiku, nozares institūciju, profesionālo organizāciju, sadarbības partneru tīklu mērķtiecīgi veidotiem pasākumiem. No pārvaldības viedokļa, šādas Programmas ieviešanā bija iecerēts savienot vienas institūcijas koordinējošo lomu un katras iesaistītās puses individuālu atbildību un sadarbību Programmas Nacionālā pasākumu plāna īstenošanas monitorēšanā.

Secināts, ka – tā kā Latvijas valsts simtgades svinību kulminācija bija 2018. gadā, tad 2019.–2021. gadā administratīvo struktūru darba apjoms pakāpeniski samazinājās. Darbu ietekmēja arī politiskās un administratīvās pārmaiņas (Latvijas Valsts prezidentu un kultūras ministru maiņa; pašvaldību vēlēšanas un reforma; Latvijas institūta pievienošana Latvijas Investīciju un attīstības aģentūrai). Daļa no pārvaldības struktūrām – Latvijas Republikas simtgades jauniešu rīcības komiteja, Latvijas valsts simtgades svētku radošā padome – darbu pārtrauca 2019.–2020. gadā. Pakāpeniski samazinājās darbinieku skaits Latvijas valsts simtgades birojā – no 12 darbiniekiem uz 4 darbiniekiem 2021. gadā. Ņemot vērā Starpposma izvērtējuma un Valsts kontroles norādījumus, tika uzlabota datu uzkrāšana par Nacionālā pasākumu plāna pasākumiem.

7.3.2. Tautsaimniecības nozaru iesaistes veidi un lomas Latvijas valsts simtgades programmas izstrādes dažādos posmos

Secināms, ka Latvijas valsts simtgades svinību koncepcijas veidošana 2014.–2015. gadā bija iekļaujošs un atvērts process, kura gaitā notika plašs dialogs ar dažādām sociālajām grupām un dažādām tautsaimniecības nozarēm. Nozaru aspekts (sinerģija, sadarbība, arī Baltijas dimensija) tika iezīmēts koncepcijas veidošanā jau no paša procesa sākuma, palīdzot radīt kopīgas idejas nozarēm un institūcijām, kuras ikdienā ar informāciju apmainās visai ierobežoti. Sadarbība turpinājās arī Nacionālā pasākumu plāna veidošanā un īstenošanā, īpašu lomu uzņemoties Latvijas valsts simtgades birojam. Var secināt, ka sekmīgi īstenots mērķis veidot starppozaru saturu un īstenot to sadarbībā.

Atzīts, ka Latvijas valsts simtgades svinību koncepcijas veidošanā īpaša, divējāda loma bija kultūras nozarei. Tās centrālā pārvaldes institūcija Kultūras ministrija (un Birojs) bija visas Programmas procesa virzītāja un koordinētāja, vienlaikus kultūras nozare jau sākot ar 2014. gadu gan iesaistījās ideju radīšanā par programmas lielnotikumiem, gan radīja idejas par kultūras nozares pasākumiem. Tomēr procesā bija iespēja piedalīties ikkatri nozarei, piesakot pasākumu idejas caur nozares ministrijām un to iestāžu un struktūrvienību tīklu.

Programmas ieviešanas novērtējumā secināts, ka visu nozaru iesaiste ir bijusi nozīmīga programmas iezīme. Par to liecina 1) visu nozaru ministriju un nozares pārstāvošo profesionālo jumta asociāciju (LDDK, LTRK) pārstāvniecība Latvijas valsts simtgades Rīcības komitejā, kas nozīmē arī indikatīvā svinību pasākumu budžeta izstrādes procesu sadarbībā ar nozarēm; 2) nozaru pārstāvniecība Latvijas valsts simtgades svētku radošajā padomē, īpašo pasākumu darba grupās; 3) no valsts budžeta mērķprogrammas īstenojamo pasākumu

individuāla atspoguļošana Nacionālajā pasākumu plānā, ar atbildību atskaitīties par sasniegtajiem rezultātiem, kas liecina par dažādu nozaru īstenojamo pasākumu (no nelieliem līdz ilggadējiem un ievērojama mēroga) vienlīdz nozīmīgo statusu; 4) plaša mēroga starpnozaru sadarbība Nacionālā pasākumu plāna veidošanā; 5) plašs nozares dalībnieku un sadarbības partneru iesaistošs īstenojamu loks vairākumā pasākumu; radošas idejas sabiedrības iesaistei; 6) ievērojama Latvijas valsts simtgades biroja sadarbības veicinātāja loma.

7.3.3. Pilsoniskās sabiedrības iniciatīvas: NVO un pašiniciatīvas pasākumi

Izvērtējuma procesā konstatēts, ka pilsoniskās sabiedrības iniciatīvu brīvprātīgais raksturs un atvērtais līdzdalības ietvars, ierobežo šo iniciatīvu sistemātiskas kvantitatīvas uzskaites un līdz ar to – ietekmes izvērtējuma iespējas.

Sabiedrība tika aktivizēta divos līmeņos – rosinot iesaistīties nevalstiskajām organizācijām un indivīdiem, ģimenēm, nelielām sabiedrības grupām.

Secināts, ka pilsoniskās sabiedrības pārstāvniecība Programmas pārvaldībā un īstenošanā bija iespējama vairākos līmeņos: iesaistoties Programmas koncepcijas ideju radīšanā (publiskajās diskusijās); iesaistoties Programmas īstenošanai izveidotajās darba grupās, padomēs un komitejās (piemēram, Jauniešu rīcības komitejā, Rīcības komitejā, Darba grupā Latgales kongresa simtgades pasākumu organizēšanai); iesaistoties Nacionālā pasākumu plāna pasākumu īstenošanā – sadarbojoties ar kādu no nozares ministrijām vai organizācijām; piesakot savus projektus īpaši veidotu instrumentu – piemēram, VKKF, PBLA diasporas pasākumu – atbalstam; piesakot savus projektus vietējo pašvaldību konkursos.

Būtiska loma pilsonisko iniciatīvu un līdzdalības nodrošināšanā bija tādu finanšu instrumentu izveidē kā Valsts kultūrkapitāla fonda mērķprogramma “Latvijai – 100”, atbalsta programmai VKKF, kas vērsta uz satura radīšanu “Latvijas skolas somai”, kā arī instrumentam, kas īstenots ar īpašu KM deleģējumu PBLA “Atbalsts simtgades pasākumiem diasporas mītnes zemēs”.

Programmas atvērto raksturu apliecina daudzskaitlīgas neformalizētā individuālā, ģimenes vai apkaimes līmenī veiktām aktivitātēm, kas tika simboliski pakārtotas vai veltītas valsts simtgadei.

Pilsoniskās sabiedrības iniciatīvu iespējas vērtējamas kā plašas un klātesošas visos programmas īstenošanas līmeņos. Šo aktivitāšu daudzveidība un neformālais raksturs nosaka to, ka tās nav sistemātiski uzskaitāmas, t.i. nav iegūstami reprezentatīvi/kvantitatīvi dati par tām, taču kvalitatīvie dati ļauj secināt, ka aktivitāšu klāsts bijis daudzveidīgs.

Iniciatīvās iesaistītie augsti novērtē gan pieejamās iespējas (tai skaitā informatīvā un organizatoriskā atbalsta saņemšanu no Biroja), gan savus guvumus – jaunu partnerību izveidi, savas darbības aktivizēšanos.

7.4. Iesaistīto pušu lomas novērtējums

7.4.1. Latvijas valsts simtgades svinību programmas mērķgrupas

Latvijas iedzīvotāju un mērķa grupu viedoklis par Latvijas simtgades programmu ir viens no programmas ietekmes indikatoriem. Spēja uzrunāt, iesaistīt un saliedēt lielu skaitu Latvijas iedzīvotāju un tautiešu ārvalstīs ir viens no kritērijiem Nacionālajā pasākumu plānā iekļaujamajām norisēm, kas šī izvērtējuma kontekstā skatīta kā viena no Programmas prioritātēm. Tādēļ Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanas izvērtējumā būtisks ir jautājums, cik sekmīgi pasākumu un norišu programma sasniegusi sabiedrību kopumā un tai skaitā konkrētas tās mērķgrupas, kurām tikusi veltīta īpaša uzmanība. Latvijas valsts simtgades programma ir vērsta uz visu sabiedrību kopumā (kā Latvijas iedzīvotājiem, tā tautiešiem ārvalstīs), neizdalot konkrētas mērķgrupas, kurām tiktu veidoti speciāli, atšķirīgi pasākumi un aktivitātes. Tai pat laikā Latvijas valsts simtgades programmas izstrādes un īstenošanas plānošanas dokumentos tiek akcentēta nepieciešamība īpašu uzmanību pievērst atsevišķām, konkrētām mērķgrupām – jaunieši un bērni, seniori, mazākumtautības, tautieši ārvalstīs, reģionu iedzīvotāji, cilvēki, kuri dzīvo tālu no apdzīvotām vietām, cilvēki ar īpašām vajadzībām, ģimenes ar maziem bērniem, ārvalstu viesi (mērķgrupas, kas tiek minētas informatīvajos ziņojumos un/vai Valsts kultūrkapitāla fonda mērķprogrammas „Latvijai – 100” projektu konkursa nolikumā). Lai gan atsevišķos

plānošanas dokumentos tiek norādītas konkrētas mērķgrupas, tajās nav definēta nepieciešamība veidot atsevišķus pasākumus un aktivitātes konkrētām mērķgrupām, bet drīzāk norādīts uz nepieciešamību īpašu uzmanību pievērst konkrēto mērķgrupu informēšanai un iesaistei jebkurā no īstenotajiem pasākumiem. Līdz ar to secināms, ka Latvijas valsts simtgades programmā konsekventi tiek īstenoti divi diskursi. Pirmkārt, programmas satura diskurss – centieni programmu kopumā vērst uz visu sabiedrību, nevis veidot pasākumus konkrētu mērķgrupu segmentiem. Otrkārt, līdzdalības nodrošināšanas diskurss – pēc iespējas plašākas auditorijas piesaistei izmantot katrai mērķgrupai atbilstošas komunikācijas un mārketinga stratēģijas, kā arī (cilvēku ar īpašām vajadzībām gadījumā) vides un pasākumu un aktivitāšu satura pieejamības apsvērumus. Šādas pieejas īstenošana pati par sevi rosina saliedētību un sociālo iekļaušanu, sekmējot dažādu sabiedrības mērķgrupu kopdarbību.

7.4.2. Latvijas iedzīvotāju interese un informētība par Latvijas valsts simtgades norisēm

Īstenotās aptaujas un pētījumi liecina par izteikti augstu iedzīvotāju ieinteresētību par Latvijas valsts simtgades norisēm un iesaistīšanos tajās. 2017. gada nogalē kopumā **81% Latvijas iedzīvotāju apsvēruši iespējas iesaistīties simtgades notikumos**, tai skaitā 53% – apmeklēt speciāli organizētos pasākumus, 43% – svinēt mājās, ģimenes lokā, 14% – rosināt citus apmeklēt, izzināt, iesaistīties dažādos pasākumos, 14% – līdzdarboties un palīdzēt pasākumu norisē, 5% – īstenot savu publisku vai privātu iniciatīvu. Pētījumu kompānijas “Kantar” 2018. gada janvārī un oktobrī īstenoto aptauju dati liecina, ka **absolūtajam vairākumam jeb 80% Latvijas iedzīvotāju Latvijas valsts proklamēšanas simtā gadadiena ir vēsturiski nozīmīgs laiks un 77% iedzīvotāju atzīst, ka Latvijas valsts proklamēšanas simto gadadienu vajag atzīmēt īpašāk nekā citus gadus**. Pie tam – kopumā **vairāk nekā puse Latvijas iedzīvotāju arī atbalsta Programmas īstenošanu piecu gadu periodā** (tai skaitā 14% – pilnībā atbalsta un 43% – drīzāk atbalsta). Šie rādītāji liecina par izteikti augstiem iedzīvotāju ieinteresētības un valsts simtgades svinēšanas pieejas un programmas atbalsta rādītājiem.

7.4.3. Latvijas iedzīvotāju līdzdalība Latvijas valsts simtgades norisēs

Augsta bijusi ne tikai iedzīvotāju ieinteresētība, bet arī reālā iesaistīšanās simtgades norisēs un pasākumos. Šī izvērtējuma ietvaros 2021. gadā īstenotā iedzīvotāju aptauja liecina, ka **kopumā 50% Latvijas iedzīvotāju ir bijuši iesaistīti kādās no Latvijas valsts simtgades norisēm**, tai skaitā 64% ir apmeklējuši simtgades pasākumus kā skatītāji, 36% ir piedalījušies pasākumos kā dalībnieki, 32% ir piedalījušies ideju un priekšlikumu radīšanā (ģimenē, interešu grupā, kopienā, novadā, pilsētā u.tml.) par to, kā svinēt/atzīmēt simtgadi, un vēl 31% – piedalījušies dažāda mēroga (ģimenes, interešu grupas, kopienas, novada, pilsētas, valsts) aktivitāšu organizēšanā un nodrošināšanā. Attiecinot aptaujā iegūto novērtējumu (50% iesaistīto iedzīvotāju) pret kopējo Latvijas iedzīvotāju skaitu attiecīgajā mērķgrupā (18-75 g.) iespējams secināt, ka Latvijas valsts simtgades norisēs bijuši iesaistīti aptuveni 680 tūkstoši Latvijas pilngadīgo iedzīvotāju. **Līdzdalībā aktīvāki ir bijuši 18–24 gadīgie** (72% šīs mērķgrupas respondentu ir bijuši iesaistīti), **sievietes** (57%), **augstāko izglītību ieguvušie** (54%), **latvieši** (62%), **publiskajā sektorā strādājošie** (59%), **studenti** (67%), **iedzīvotāji ar augstākiem ģimenes ienākumiem**, virs 501 eiro uz vienu ģimenes locekli (55%), **laukos dzīvojošie** (59%), **Vidzemē dzīvojošie** (69%). Dati liecina, ka **valsts simtgades svinību programma sekmīgi spējusi sasniegt gan sabiedrību kopumā, gan atsevišķas tās mērķgrupas**. Jāuzsver, ka arī tajās sociāli demogrāfiskajās grupās, kur ierasti kultūras patēriņš ir zemāks (cittautieši, Latgalē dzīvojošie) iesaiste Latvijas valsts simtgades norisēs ir izteikta (attiecīgi 32% un 44%). Novērojams, ka arī iedzīvotāji ar zemiem ienākumiem ir bijuši aktīvi norišu dalībnieki. Tas ļauj apgalvot, ka **Latvijas valsts simtgades norises raksturo plašs sociāli demogrāfisko mērķgrupu tvērums, tai skaitā arī grūti sasniedzamo. Un šādā nozīmē tas nav tikai kultūras jomas process, bet lielā mērā arī sociāls un sociāli ekonomisks**. To, ka simtgades pasākumos un aktivitātēs izteikti sekmīgi izdevies iesaistīt jauniešus un bērnus, kā arī seniorus, savos vērtējumos norāda arī **kultūras sektora aktori** (kultūras iestāžu, pasākumu organizētāju pārstāvji). Šīs mērķgrupas aptaujā **kopumā 88% respondentu norāda, ka simtgades pasākumos izdevies plaši iesaistīt jauniešus, 87% – bērnus, 87% – ģimenes ar bērniem, 82% – seniorus**. Tāpat izteikti pozitīvi tiek vērtēta diasporas iesaiste (63%), uzņēmēju iesaiste (60%), nevalstiskā sektora pārstāvju iesaiste (66%) un arī ārvalstu tūristu iesaiste (66%). Aptuveni puse respondentu pozitīvi vērtē arī **mazākumtautību** (53%) iesaisti. Salīdzinoši retāk pozitīvi vērtējumi sniegti vien par cilvēku ar īpašām vajadzībām iesaisti (46%), bet arī šajā mērķgrupā kopumā iesaistes vērtējums ir izteikti augsts.

7.4.4. Kultūras patēriņš un liela mēroga pasākumi ar kultūras saturu

Liela mēroga pasākumiem (piemēram, Rīga – Eiropas Kultūras galvaspilsēta, Rīgai 800, Latvijas valsts simtgades svinības) potenciāli **ir arī plašāka ietekme uz iedzīvotāju kultūras un sociālo aktivitāti kopumā**. Kopumā pētījumu dati liecina, ka Latvijas iedzīvotāju kultūras patēriņš laika periodā no 2016. līdz 2019. gadam bijis pieaugošs, un, ņemot vērā plašo Latvijas valsts simtgades pasākumu un aktivitāšu piedāvājumu, liela loma šai pieaugumā bijusi tieši tam. Tomēr šo attīstības tendenci ilgtspēju 2020. gadā būtiski iedragājusi Covid-19 pandēmija. 2020. gadā īstenotajā kultūras patēriņa un līdzdalības ietekmes pētījumā secināts – lai gan kopumā 80% iedzīvotāju 2020. gada laikā ir apmeklējuši kultūras pasākumus un aktivitātes, **būtiski palielinājies ir to īpatsvars, kuri gada laikā nav bijuši nevienā kultūras pasākumā** – ja iepriekšējos gados tādu bija 5%-8%, tad **šogad 20%**. Pētnieki arī konstatējuši, ka pandēmijas ietekmē būtiski mainījušies Latvijas iedzīvotāju kultūras patēriņa ieradumi. Ja daudzus iepriekšējos gadus populārākā kultūras aktivitāte iedzīvotājiem bijusi pagasta, pilsētas vai novada svētku apmeklēšana, tad **šogad populārākā ir kultūrvēsturisko vietu apmeklēšana, ko kopumā darījuši 36% iedzīvotāju** (jāuzsver gan, ka arī šīs aktivitātes popularitāte ir kritusies – 2018. gadā 52% bija apmeklējuši pilis, muižas, dārzus un parkus). Interesanti, ka būtiski kritusies ir arī tādu aktivitāšu popularitāte, kam šķietami nav tiešas saiknes ar pandēmijas izplatību – **iedzīvotāji retāk lasījuši grāmatas un retāk skatījušies kultūras pārraides televīzijā**. Līdz ar to secināms, ka **Latvijas valsts simtgades programmai bijusi tieša ietekme uz kultūras patēriņa pieaugumu, kā arī bijis izteikts potenciāls pieaugumu uzturēt vēl arī turpmākajos gados, taču ilgtspējas iespējamus efektus sagrāvusi pandēmija**.

7.4.5. Iedzīvotāju piederības sajūta valstij – ilgtermiņa rādītāji

Kā jau atzīts, Latvijas valsts simtgades svinību **ilgtermiņa ietekmi iespējams vērtēt arī svinību virsmērķī definētā aspektā**: stiprināt Latvijas sabiedrības piederības sajūtu valstij, mīlestību pret zemi, rosinot pašorganizējošus procesus un sadarbību. Īpaši jāuzsver – šādu attieksmju un vērtējumu datus jāvērtē ilgtermiņā, vismaz piecu–septiņu gadu periodā, identificējot kopējo attīstības tendenci un izvairoties interpretēt īstermiņa rādītāju svārstības. Pētījumu centra SKDS dati liecina, ka **pēdējo 10 gadu periodā dažādi rādītāji, kas tieši un netieši raksturo Latvijas iedzīvotāju piederības sajūtu valstij un mīlestību pret zemi, ir būtiski pieauguši**. Piemēram, **to, ka ir Latvijas patrioti, 2009. gadā apgalvoja 64% iedzīvotāju, bet 2021. gadā jau 72%**. Ar to, ka ir Latvijas pilsonis un iedzīvotājs, 2009. gadā lepojās 52% iedzīvotāju, bet 2019. gadā (jaunākie pieejamie dati) jau 73%. **2019. gadā 56% iedzīvotāju uzskata, ka Latvija ir labāka nekā lielākā daļa citu valstu (2009. gadā šis rādītājs bija tikai 35%)**, 76% novērtē, ka nevar palikt vienaldzīgi, ja apkārtējie izrāda necieņu pret valsts simboliem (2009. gadā: 67%). **Pieaugošu dinamiku uzrāda arī rādītāji par iedzīvotāju piederības izjūtu konkrētām teritoriālajām vienībām**. Salīdzinot ar 2009. gadu īpaši izteikti pieaugusi identificēšanās ar Eiropas Savienību – **no 38% līdz 65% 2021. gadā**. **Pozitīva dinamika ir arī piederības izjutai Latvijai (no 82% līdz 89%), savam reģionam (no 83% līdz 89%), savam ciemam, pagastam, pilsētai (no 84% līdz 92%)**.

Kopumā dažādu pētījumu dati liecina, ka ir novērojama gan liela sabiedrības interese par Latvijas simtgades svinību programmu, gan arī izteikti augsti personīgās līdzdalības un iesaistīšanās rādītāji. **Dažādie rādītāji un to izmaiņu dinamika ļauj apgalvot, ka Programmai ir bijusi ietekme uz plašākiem sociāliem, pilsoniskiem un kultūras procesiem un vērtībām** – ir pieaugusi iedzīvotāju identificēšanās ar Latviju un Eiropas Savienību, pieaugusi kultūras pasākumu daudzveidība, augusi iedzīvotāju iesaiste vairāku kultūras patēriņa aktivitāšu aspektā, kā arī pieaudzis iedzīvotāju sociālais kapitāls. Tai pat laikā Programmas pozitīvu efektu ilgtspēju lielā mērā ierobežo Covid-19 pandēmijas sekas.

7.5. Finansējuma apguves plānošanas un īstenošanas novērtējums atbilstoši Latvijas valsts simtgades programmas virsmērķim

Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanai paredzētā finansējuma plānošanu un ieguldīšanu ietekmēja **vairāki faktori**. Pirmkārt, **Programmas koncepcija**, kas bija vērsta uz valsts tapšanā nozīmīgāko vēstures faktu atceres aptvērumu, **paredzēja laikā izvērstu Programmas virsmērķa un mērķu sasniegšanu**, kam tika pakārtots Nacionālais pasākumu plāns ar plānotām aktivitātēm (uzdevumiem) no 2017. līdz 2021. gadam.

Turklāt Latvijas valsts simtgades svinību Programmas sagatavošanas darbiem finansējums no valsts budžeta līdzekļiem Kultūras ministrijai tika piešķirts jau 2015. un 2016. gadā, kas Programmas sagatavošanas un ieviešanas periodu vēl vairāk pagarina. Programmas sagatavošanas un ieviešanas laika ietvars pēc būtības paredzēja vidējā termiņa plānošanu gan finansējuma apguvei, gan izlietojumam, kas ietver visus vidējā termiņa politikas un, jo īpaši, finansējuma plānošanas un izlietojuma kontroles (administratīvos, politiskos, cilvēkresursu u.tml.) riskus. Otrkārt, tas, ka Programmas virsmērķa un mērķu sasniegšanā Kultūras ministrija kā atbildīgā iestāde iesaistīja citus publiskā sektora pārstāvjus (citas ministrijas, valsts institūcijas un iestādes, kā arī pašvaldības), radīja **papildu administratīvo slogu starpinstitucionālās sadarbības un finansējuma izlietošanas kontroles nodrošināšanā**. Treškārt, Programmas līdzdalīgas pārvaldes modelis paredzēja iespēju, ka gan publiskā sektora, gan nevaldības sektora **operatori pēc savas iniciatīvas iegulda savu finansējumu** noteiktu Latvijas simtgadei veltītu aktivitāšu īstenošanai (kas nav iekļautas Nacionālajā pasākumu plānā 2017.–2021.). Šādas darbības atbilst Programmas virsmērķī iekļautajai idejai par pašorganizējošo procesu un sadarbības sekmēšanu, taču sarežģī visu finansiālo resursu ieguldījumu apzināšanu, lai noteiktu to saikni ar konkrētu mērķu sasniegšanu.

Programmas mērogs laika un aktivitāšu apjoma ziņā, kā arī komplicētais iesaistīto pušu sadarbības modelis uzskatāms par nozīmīgu konteksta faktoru finanšu ieguldījumu plānošanai un atskaitīšanās sistēmai Programmas nodrošinājumā. Tomēr, neskatoties uz minēto kompleksitāti, valsts pārvaldes un pašvaldību iestāžu produktīva sadarbība visaptverošas svinību Programmas veidošanā un īstenošanā, kā arī plašas sabiedrības un Latvijas cilvēku līdzdalība, līdzdarbība un pašiniciatīvas svētku veidošanā un īstenošanā ir būtiskākie nosacījumi Latvijas valsts simtgades sekmīgai atzīmēšanai.

Papildus no valsts budžeta Latvijas valsts simtgades svinībām veltītām aktivitātēm/uzdevumiem, kas īstenojami laikā no 2017. gada līdz 2021. gadam tika piešķirts **29 670 449 eiro**. Paredzētais papildus finansējums apstiprināts budžeta apakšprogrammas "Latvijas valsts simtgades programma" ietvaros. Lai nodrošinātu šīs budžeta apakšprogrammas finansējuma izlietojuma atskaitīšanos, tika izstrādāta un apstiprināta īpaša finansējuma izlietojuma atskaitīšanās forma "Pārskats par Latvijas valsts simtgades pasākumu plāna 2017.–2021. gadam īstenošanai piešķirtā valsts budžeta finansējuma izlietojumu 20__ . gadā" (Pārskats), kas kalpo kā **atskaitīšanās dokuments par iztērēto budžeta finansējumu, kā arī var kalpot kā avots tā izlietojuma atbilstības novērtējumam Programmas virsmērķim un mērķiem**.

Analizējot pārskatus par Latvijas valsts simtgades pasākumu plāna 2017.–2021. gadam īstenošanai piešķirtā valsts budžeta finansējuma izlietojumu, redzams, ka pārskatu veidlapas (par periodu 2019. līdz 2020. gadam) ir aizpildītas precīzāk, sniedzot finanšu analīzei piemērotāku informāciju. Visos iesniegtajos pārskatos ir norādīti izdevumu klasifikācijas kodi atbilstoši ekonomisko kategoriju izpildei. Pasākumu rezultātu ilgspēja/paliekošā vērtība ir norādīta visos iesniegtajos pārskatos, norādot atbilstību svinību mērķiem.

Saskaņā ar izvērtējuma darba uzdevumu tika salīdzināts katras aktivitātes ieviešanai plānotais finansējuma/ieguldījuma apjoms ar izlietoto finansējumu. Salīdzinājums balstīts iesniegto pārskatu datos. Tie ļauj secināt, ka finansējums ir izlietots atbilstoši plānam.

Kombinēta (papildus no valsts budžeta piešķirtais finansējums plus pašfinansējums) finansējuma izmantošana liecina, ka Latvijas simtgades Programmas mērķu sasniegšanā un uzdevumu izpildē tika elastīgi izmantoti arī tie institūciju pašu resursi, kas plānoti (parasti) ikgadēji īstenojamajām aktivitātēm, kuru veikšana pamatota šo resoru darbības stratēģiskajos dokumentos, bet, kuru īstenošana no 2017. līdz 2021. gadam tika saturiski saistīta ar Latvijas simtgades virsmērķi un mērķiem.

Simtgades svinību atvērtās koncepcijas dēļ ir neiespējami noteikt absolūto finansējuma ieguldījumu apjomu Latvijas simtgades svinību nodrošināšanā, jo finansēšanā piedalījās un piedalās dažādas institūcijas, to rīkotie pasākumi tiek segti no dažādiem avotiem. Šajā novērtējumā ir iespējams uzskaitīt tikai valsts papildus piešķirto finansējumu Programmas ieviešanai un resoru iekšējo pašfinansējumu, kas ieguldīts uz Latvijas simtgades svinību mērķiem vērstās aktivitātēs.

Jāsecina, ka Latvijas valsts simtgades programmas plānošanā un, jo īpaši ieviešanā periodā no 2015. gada 1. janvāra līdz 2021. gada 1. decembrim tika koncentrēts finansējums no daudzveidīgiem avotiem: valsts

budžeta papildus piešķirtais finansējums; resoru pašfinansējums; pašvaldību finansējums; privātais un atbalstītāju finansējums; starptautiskais finansējums. Latvijas valsts simtgades svinību Programmas īstenošanai izmantotais plašais finansējumu avotu klāsts kvantitatīva izteiksmē nav pilnībā uzskaitāms un apzināms. Lielai Programmas uzdevumu daļai to izpildē tika izmantots kombinēts (finansējuma avotu izteiksmē) finansējums, kas lielā daļā gadījumu ļāva izpildīt Programmas uzdevumus saturiski jēgietilpīgāk, augstākā mākslinieciskā kvalitātē vai ļāva sasniegt lielākus auditorijas apjomus. Kā jau Valsts kontrole ir norādījusi savos ziņojumos, nebūs pieejama pilnīga informācija par Latvijas valsts simtgades katras aktivitātes ietvaros īstenotajiem pasākumiem un to izmaksām, jo, pastāvot situācijai, ka Nacionālajā pasākumu plānā tiek iekļauti pasākumi ar vairākām apakšaktivitātēm, kuras, turklāt, dažkārt tiek īstenotas arī piesaistot citus finanšu avotus, ir apgrūtināta informācijas apkopošana par visām faktiski notikušajiem pasākumiem, tajos ietilpstošajām aktivitātēm un to izmaksām. Vienota finansējuma izlietojuma atskaitīšanās sistēma izveidota tikai par vienu no avotiem – valsts budžeta papildus piešķirto finansējumu, kas daudzos gadījumos ir tikai viens no avotiem konkrētas aktivitātes īstenošanā. Minētais apgrūtina finansiālo ieguldījumu efektivitātes noteikšanu, taču plānotā finansējuma ieguldījumu analīze ļauj atzīt ieguldījumu atbilstību normatīvajam regulējumam. Plānotā finansējuma un ieguldīta finansējuma analīze liecina, ka finansējums izlietots atbilstoši plānam aktivitātēs, par kuru izpildi ir iesniegti pilnvērtīgi aizpildīti pārskati/atskaites. Kopumā iesniegto pārskatu analīze liecina, ka papildus finansējums ir izmantots Nacionālajā pasākumu plānā iekļauto aktivitāšu īstenošanai.

7.6. Publicitātes un mārketinga aktivitāšu loma mērķgrupu sasniegšanā un Latvijas valsts simtgades programmas mērķu sasniegšanā

Valsts simtgades svinību programmas veiksmīgas norises nozīmīgs kritērijs ir komunikācijas nodrošināšana un plānotu komunikācija aktivitāšu īstenošana. Atbilstoši programmas mērķiem **izstrādāta daudzveidīgu komunikācijas kanālu un nacionāla līmeņa notikumu publicitātes stratēģija, kuras īstenošanu nodrošināja pieejama iesaistes un līdzdalības instrumentu platforma.**

Programmas publicitātes un tēla stratēģijas īstenošana ietver vairākus veiksmīgus aspektus, piemēram, valsts iestāžu sadarbība un mācīšanās publiskajā komunikācijā, kā iespēja pašiem organizēt pasākumus un veidot attiecības medijiem un ar savām mērķauditorijām. Sadarbība ietver arī dažādu līmeņu iesaistīto pušu līdzdalību – valsts institūciju, pašvaldību, nevalstiskā sektora, uzņēmēju un indivīdu sadarbība Programmas norišu un publicitātes nodrošināšanā.

Valsts simtgades svinību programmas **vēstījums “Es esmu Latvija” ir ar simbolisku un paliekošu vērtību,** īstenojot latviskās pašapziņas, piederības sajūtas stiprināšanu un Latvijas tēla veidošanos ilgtermiņā, – **turpinās būt aktuāls arī pēc Programmas noslēguma.**

Vēstījumam ir nozīmīga loma Latvijas valsts piederības izjūtas veidošanā. Kā liecina pētījuma centra “SKDS” veiktās Latvijas iedzīvotāju aptaujas rezultāti, **piederības izjūta valstij ir novērtēta augstu – 2021. gadā ap 72%% Latvijas iedzīvotāju uzskata, ka ir Latvijas patrioti.**

Programmas noslēguma posma publicitātes un komunikācijas aktivitāšu saturs bija cieši saistīts ar **trim konceptiem: “Varonība”, “Brīvība” un “Augšana”.** Programmas noslēguma posma satura konceptuālais ietvars bija pateicīgs formāts, lai komunicētu **Programmas īstenošanā iesaistīto pušu, valsts institūciju pozicionējumus un to vēstījumus.**

Nozīmīgu ieguldījumu valsts simtgades svinību programmas noslēguma posma satura konceptu un tēmu izpratnē veidoja plašsaziņas līdzekļi, īpaši, Latvijas sabiedriski mediji.

Vēsturiskie notikumi un gadadienu atzīmēšanas pasākumi bija pamanāmi, saturiski vērtīgi un pašpietiekami, taču ne vienmēr tie tika uztverti kā daļa no Latvijas valsts simtgades programmas cikla. 2021. gadā izteiktā iezīmējās Programmas paliekošo vērtību komunikācija, vēršot uzmanību uz Programmas virsmērķa pēctecību un tā aktualizēšanu nākotnē.

Informācija par valsts simtgades svinību programmas norisēm un aktivitātēm plašai sabiedrībai bija pieejama daudzpusīgos komunikācijas kanālos. Pētījuma centra “SKDS” veiktā Latvijas iedzīvotāju aptaujas rezultāti

liecināja, ka **populārākie informācijas avoti ir interneta ziņu portāli (72%), televīzija (54%) un sociālie mediji (53%).**

Valsts simtgades svinību programmas komunikācijas aktivitātes transformējās vairāku faktoru ietekmē, pirmkārt, **valsts dzimšanas dienas tēmas simboliskās nozīme mazinājās**; otrkārt, **simtgade kā tēma transformējās vairākos spilgtos vēsturisko notikumu atceres pasākumos** ar spilgtiem un nozīmīgiem komunikācijas vēstījumiem; treškārt, **Covid-19 pandēmijas izraisītās krīzes rezultātā Programmas komunikācijas tonis, aicinājums svinēt un novērtēt brīvību, 2020. gadā saskārās ar pandēmijas radītajiem izaicinājumiem – brīvas pārvietošanās un pulcēšanās ierobežojumiem.**

Ņemot vērā, ka vairākas valsts simtgades svinību programmas norises īstenojās digitālā vai hibrīdformātā, arī to atspoguļojums komunikācijas kanālos un publicitātes nodrošināšanas aktivitātes pārsvarā pēc 2020. gada sākuma, **norisinājās digitālās mediju platformās**, nodrošinot norišu translācijas, tiešraides un ierakstu pieejamību dažādos plašsaziņas medijos un sociālo mediju kontos.

PIELIKUMI

Pielikums 1. Nacionālā pasākuma plāna 2017.–2021. gadam pasākumu realizētāji (plānots)³³³

1.	Attīstības finanšu institūcija Altum
2.	Aizsardzības ministrija
3.	Amerikas Latviešu apvienība
4.	Ar MK rīkojumu izveidota darba grupa Latgales kongresa simtgades sagatavošanai
5.	AS "Pasažieru vilciens"
6.	Ārlietu ministrija
7.	Barikāžu žurnālisti
8.	Cēsu novada pašvaldība
9.	Dailes teātris
10.	Dekoratīvās mākslas un dizaina muzejs
11.	Eiropas Latviešu apvienība
12.	Ekonomikas ministrija
13.	Finanšu ministrija
14.	Iekšlietu ministrija
15.	Izglītības un zinātnes ministrija
16.	Jaunsardzes un informācijas centrs
17.	Jelgavas pilsētas pašvaldība
18.	Kultūras ministrija
19.	Labklājības ministrija
20.	Latviešu Valodas aģentūra
21.	Latvijas Ārpolitikas institūta partnerība
22.	Latvijas Institūts
23.	Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra
24.	Latvijas Kara muzejs
25.	Latvijas Lielo pilsētu asociāciju
26.	Latvijas Mākslas akadēmija
27.	Latvijas Nacionālais arhīvs
28.	Latvijas Nacionālais kultūras centrs
29.	Latvijas Nacionālais mākslas muzejs
30.	Latvijas Nacionālais simfoniskais orķestris
31.	Latvijas Nacionālais teātris
32.	Latvijas Nacionālais vēstures muzejs
33.	Latvijas Nacionālā bibliotēka
34.	Latvijas Nacionālā opera un balets
35.	Latvijas Neredzīgo bibliotēka
36.	Latvijas Pašvaldību savienība
37.	Latvijas Radio
38.	Latvijas Republikas Saeima
39.	Latvijas Sabiedriskais medijs
40.	Latvijas Sporta muzejs

³³³ Avots: Informatīvais ziņojums "Par Latvijas valsts simtgades svinību pasākumu plānu 2017.–2021.gadam". Izskatīts MK 13.12.2016. Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40406296>

41. Latvijas Televīzija
42. Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera
43. Latvijas Universitāte
44. Latvijas valsts simtgades birojs
45. Latvijas vēstniecības ārvalstīs
46. Latvijas Zinātņu akadēmija
47. Liepājas pilsētas pašvaldība
48. Liepājas Simfoniskais orķestris
49. Latvijas Nacionālais kultūras centrs
50. Ludzas novada dome
51. M. Čehova Rīgas krievu teātris
52. Nacionālais kino centrs
53. Nacionālie bruņotie spēki
54. Nodibinājums "Vides izglītības fonds"
55. P. Stradiņa Medicīnas vēstures muzejs
56. Pasaules Brīvo latviešu apvienība
57. Plānošanas reģioni
58. Rēzeknes pašvaldība
59. Rīgas Latviešu biedrība
60. Rīgas pilsētas pašvaldība
61. Satiksmes ministrija
62. Satversmes tiesa
63. Tieslietu ministrija
64. Valkas novada pašvaldība
65. Valmieras pilsētas pašvaldība
66. Valsts akadēmiskais koris "Latvija"
67. Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija
68. Valsts izglītības attīstības aģentūra
69. Valsts izglītības satura centrs
70. Valsts kanceleja
71. Valsts Kultūrkapitāla fonds
72. Valsts policija
73. Valsts prezidenta kanceleja
74. Valsts robežsardze
75. Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests
76. Valsts valodas centrs
77. VAS "Latvijas dzelzceļš"
78. VAS "Latvijas Loto"
79. VAS "Latvijas Pasts"
80. Veselības ministrija
81. Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
82. VSIA "Latvijas Koncerti"
83. VSIA "Latvijas proves birojs"
84. Zemkopības ministrija

Pielikums 2. Nacionālā pasākuma plāna 2017.–2021. gadam pasākumu (īstenoto projektu) realizētāji

1. Aizsardzības ministrija
2. Amerikas Latviešu apvienība
3. Ar MK rīkojumu izveidota darba grupa Latgales kongresa simtgades sagatavošanai
4. AS "Pasažieru vilciens"
5. Ārlietu ministrija
6. Cēsu novada pašvaldību
7. Dailes teātris
8. Dekoratīvās mākslas un dizaina muzejs
9. Eiropas Latviešu apvienība
10. Ekonomikas ministrija
11. Finanšu ministrija
12. Iekšlietu ministrija
13. Izglītības un zinātnes ministrija
14. Jaunsardzes un informācijas centrs
15. Jelgavas pilsētas pašvaldību
16. Kultūras ministrija
17. Labklājības ministrija
18. Latvijas Institūts
19. Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra
20. Latvijas Kara muzejs
21. Latvijas Lielo pilsētu asociāciju
22. Latvijas Mākslas akadēmija
23. Latvijas Nacionālais arhīvs
24. Latvijas Nacionālais kultūras centrs
25. Latvijas Nacionālais mākslas muzejs
26. Latvijas Nacionālais simfoniskais orķestris
27. Latvijas Nacionālais teātris
28. Latvijas Nacionālais vēstures muzejs
29. Latvijas Nacionālā bibliotēka
30. Latvijas Nacionālā opera un balets
31. Latvijas Neredzīgo bibliotēka
32. Latvijas Radio
33. Latvijas Republikas Saeima
34. Latvijas Sporta muzejs
35. Latvijas Televīzija
36. Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera
37. Latvijas Universitāte
38. Latvijas valsts simtgades birojs
39. Latvijas Zinātņu akadēmija
40. Liepājas pilsētas pašvaldību
41. Liepājas Simfoniskais orķestris
42. Latvijas Nacionālais kultūras centrs
43. Ludzas novada dome
44. M. Čehova Rīgas krievu teātris
45. Nacionālais kino centrs
46. Nacionālie bruņotie spēki
47. nodibinājums "Vides izglītības fonds"
48. P. Stradiņa Medicīnas vēstures muzejs

49. Pasaules Brīvo latviešu apvienība

50. Plānošanas reģioni

51. Rēzeknes pašvaldība

52. Rīgas Latviešu biedrība

53. Rīgas pilsētas pašvaldība

54. Satiksmes ministrija

55. Satversmes tiesu

56. Tieslietu ministrija

57. Valkas novada pašvaldību

58. Valmieras pilsētas pašvaldība

59. Valsts akadēmiskais koris "Latvija"

60. Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija

61. Valsts izglītības attīstības aģentūra

62. Valsts izglītības satura centrs

63. Valsts kanceleja

64. Valsts Kultūrkapitāla fonds

65. Valsts policija

66. Valsts prezidenta kanceleja

67. Valsts robezsardze

68. Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests

69. VAS "Latvijas dzelzceļš"

70. VAS "Latvijas Loto"

71. VAS "Latvijas Pasts"

72. Veselības ministrija

73. Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

74. VSIA "Latvijas Koncerti"

75. VSIA "Latvijas proves birojs"

76. Zemkopības ministrija

Pielikums 3. Nacionālā pasākuma plāna 2017.–2021. gadam pasākumu (īstenoto projektu) realizētāji – partnerību grupas un projektu skaits

Realizētājs	Projektu skaits:
1. Aizsardzības ministrija	2
2. Aizsardzības ministrija / Jaunsardzes un informācijas centrs	2
3. Aizsardzības ministrija / Latvijas Kara muzejs	8
4. Aizsardzības ministrija / Latvijas Kara muzejs / Nacionālie bruņotie spēki	1
5. Aizsardzības ministrija / Nacionālie bruņotie spēki	5
6. Aizsardzības ministrija / Nacionālie bruņotie spēki / Jaunsardzes un informācijas centrs	1
7. Aizsardzības ministrija, Ar MK rīkojumu izveidota darba grupa Latgales kongresa simtgades sagatavošanai	1
8. Amerikas Latviešu apvienība	1
9. Ar MK rīkojumu izveidota darba grupa Latgales kongresa simtgades sagatavošanai	15
10. Ar MK rīkojumu izveidota darba grupa Latgales kongresa simtgades sagatavošanai, Kultūras ministrija, Latvijas Nacionālais kultūras centrs sadarbībā ar Ludzas novada domi	1
11. Ārlietu ministrija	7
12. Ārlietu ministrija / Latvijas Institūts	1
13. Eiropas Latviešu apvienība / Pasaules Brīvo latviešu apvienība	1
14. Ekonomikas ministrija / Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra	3
15. Finanšu ministrija / VAS "Latvijas Loto"	1

16. Finanšu ministrija / VSIA "Latvijas proves birojs"	2
17. Iekšlietu ministrija	1
18. Iekšlietu ministrija / Kultūras ministrija	1
19. Iekšlietu ministrija / Valsts policija	4
20. Iekšlietu ministrija / Valsts robežsardze	3
21. Iekšlietu ministrija / Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests	4
22. Izglītības un zinātnes ministrija	4
23. Izglītības un zinātnes ministrija / Kultūras ministrija	1
24. Izglītības un zinātnes ministrija / Latvijas Sporta muzejs	1
25. Izglītības un zinātnes ministrija / Valsts izglītības attīstības aģentūra	1
26. Izglītības un zinātnes ministrija / Valsts izglītības satura centrs	8
27. Izglītības un zinātnes ministrija / Valsts izglītības satura centrs	1
28. Jelgava	1
29. Kultūras ministrija	3
30. Kultūras ministrija / Aizsardzības ministrija / Nacionālie bruņotie spēki sadarbībā ar Cēsu novada pašvaldību	1
31. Kultūras ministrija / Dailes teātris	3
32. Kultūras ministrija / Latvijas Mākslas akadēmija	1
33. Kultūras ministrija / Latvijas Nacionālais arhīvs	7
34. Kultūras ministrija / Latvijas Nacionālais kultūras centrs	2
35. Kultūras ministrija / Latvijas Nacionālais mākslas muzejs	1
36. Kultūras ministrija / Latvijas Nacionālais mākslas muzejs un Dekoratīvās mākslas un dizaina muzejs	1
37. Kultūras ministrija / Latvijas Nacionālais simfoniskais orķestris	1
38. Kultūras ministrija / Latvijas Nacionālais teātris	1
39. Kultūras ministrija / Latvijas Nacionālais vēstures muzejs	1
40. Kultūras ministrija / Latvijas Nacionālā bibliotēka	2
41. Kultūras ministrija / Latvijas Nacionālā bibliotēka 2019 Latvijas Nacionālā bibliotēka sadarbībā ar Latvijas Universitātes Vēstures un filozofijas fakultāti 2020 Latvijas Nacionālā bibliotēka sadarbībā ar Latvijas Universitātes Vēstures un filozofijas fakultāti	1
42. Kultūras ministrija / Latvijas Nacionālā opera un balets	2
43. Kultūras ministrija / Latvijas valsts simtgades birojs	5
44. Kultūras ministrija / Liepājas Simfoniskais orķestris	2
45. Kultūras ministrija / M. Čehova Rīgas krievu teātris	1
46. Kultūras ministrija / Nacionālais kino centrs	1
47. Kultūras ministrija / Valsts akadēmiskais koris "Latvija"	1
48. Kultūras ministrija / Valsts Kultūrkapitāla fonds	1
49. Kultūras ministrija / VSIA "Latvijas Koncerti"	5
50. Kultūras ministrija sadarbībā ar Ārlietu ministriju	30
51. Kultūras ministrija sadarbībā ar Ārlietu ministriju	1
Latvijas Teātra darbinieku savienība	
52. Kultūras ministrija sadarbībā ar Ārlietu ministriju Cēsu novada pašvaldība	1
53. Kultūras ministrija sadarbībā ar Ārlietu ministriju Kultūras ministrija / Latvijas Laikmetīgās mākslas centrs Latvijas Nacionālais mākslas muzejs	1
54. Kultūras ministrija sadarbībā ar Cēsu novada pašvaldību	4
55. Kultūras ministrija sadarbībā ar Cēsu novada pašvaldību / LNKC	1
56. Kultūras ministrija sadarbībā ar Jelgavas pilsētas pašvaldību	1
57. Kultūras ministrija sadarbībā ar Liepājas pilsētas pašvaldību	5

58.	Kultūras ministrija sadarbībā ar Rīgas pilsētas pašvaldību	1
59.	Kultūras ministrija sadarbībā ar Valkas novada pašvaldību	6
60.	Kultūras ministrija sadarbībā ar Valmieras pilsētas pašvaldību	1
61.	Kultūras ministrija sadarbībā ar Valmieras pilsētas pašvaldību	2
62.	Kultūras ministrija un Ārlietu ministrija	1
63.	Kultūras ministrija, Rēzeknes pašvaldība, Latvijas Republikas Saeima	1
64.	Kultūras ministrija/ Latvijas Nacionālais kultūras centrs	1
65.	Kultūras ministrija/ Latvijas Nacionālā opera un balets	1
66.	Labklājības ministrija	4
67.	Labklājības ministrija / Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija	1
68.	Latvijas Neredzīgo bibliotēka	1
69.	Latvijas Radio programmu veidošanai un izplatīšanai laika posmā no 2019.gada 1.janvāra līdz 2019.gada 31.decembrim	1
70.	Latvijas Republikas Saeima	26
71.	Latvijas Republikas Saeima partnerībā ar Kultūras ministriju	1
72.	Latvijas Republikas Saeima sadarbībā ar Satversmes tiesu	1
73.	Latvijas Televīzija	2
74.	Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera	2
75.	Pasaules Brīvo latviešu apvienība	1
76.	Rīgas Latviešu biedrība, Latvijas Universitāte, Latvijas Zinātņu akadēmija	1
77.	Rīgas pilsētas pašvaldība	1
78.	Rīgas pilsētas pašvaldība sadarbībā ar Kultūras ministriju	2
79.	Rīgas pilsētas pašvaldība sadarbībā ar Latvijas Nacionālo Kultūras centru	1
80.	Satiksmes ministrija / AS "Pasažieru vilciens"	1
81.	Satiksmes ministrija / VAS "Latvijas dzelzceļš"	1
82.	Satiksmes ministrija/ VAS "Latvijas Pasts"	1
83.	Tieslietu ministrija	3
84.	Valsts kanceleja	7
85.	Valsts prezidenta kanceleja	4
86.	Valsts prezidenta kanceleja / VSIA "Latvijas Koncerti" sadarbībā ar reģionu pašvaldībām	1
87.	Veselības ministrija / P. Stradiņa Medicīnas vēstures muzejs	3
88.	Veselības ministrija / P. Stradiņa Medicīnas vēstures muzejs	2
89.	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija	1
90.	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija / nodibinājums "Vides izglītības fonds"	2
91.	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija sadarbībā ar Latvijas Lielo pilsētu asociāciju, plānošanas reģioniem	1
92.	Zemkopības ministrija	2
Gala summa		257

Pielikums 4. Nacionālā pasākuma plāna 2017.–2021. gadam pasākumu (neīstenoto projektu) realizētāji – partnerību grupas un projektu skaits

Realizētājs	Projektu skaits
1. Ekonomikas ministrija / "Attīstības finanšu institūcija Altum"	1
2. Izglītības un zinātnes ministrija / Latviešu Valodas aģentūra / Latvijas Universitāte, Tieslietu ministrija / Valsts valodas centrs	1
3. Kultūras ministrija / Latvijas Nacionālā opera un balets	1
4. Kultūras ministrija / Liepājas pašvaldība / Latvijas Republikas Saeima	1

5.	Kultūras ministrija / Liepājas Simfoniskais orķestris	1
6.	Kultūras ministrija sadarbībā ar Ārlietu ministriju	1
7.	Kultūras ministrija, Cēsu pašvaldība, Latvijas Republikas Saeima	1
8.	Labklājības ministrija	1
9.	Latvijas Pašvaldību savienība	1
10.	Latvijas Republikas Saeima	7
11.	Latvijas Republikas Saeima sadarbībā ar barikāžu žurnālistiem un Latvijas Sabiedrisko mediju	1
12.	Latvijas Republikas Saeima sadarbībā ar Kultūras ministriju	1
13.	Latvijas Republikas Saeima sadarbībā ar Latvijas vēstniecībām ārvalstīs	1
14.	Latvijas Republikas Saeima un Ārlietu ministrija	1
15.	Latvijas Republikas Saeimas Ārlietu komisijas, Ārlietu ministrijas un Latvijas Ārpolitikas institūta partnerība	1
16.	Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera	3
17.	Latvijas Universitāte / Eiropas Universitāšu Asociācija / Latvijas Pastāvīgās pārstāvniecības Eiropas Savienībā	1
18.	Latvijas Universitāte / Izglītības un zinātnes ministrija	1
19.	Latvijas Universitāte / Latvijas Nacionālā bibliotēka/Rīgas Latviešu biedrība / Latvijas Zinātņu akadēmija	1
20.	Latvijas Universitāte / Latvijas Zinātņu akadēmija	1
21.	Satiksmes ministrija / Latvijas Valsts ceļi	1
Gala summa		29

Pielikums 5. Latvijas iedzīvotāju aptaujas rezultāti grafikos

Aptaujas tehniskā informācija (2021)

LAUKA DARBA VEICĒJS	Pētījumu centrs SKDS
MĒRĶA GRUPA	Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 75 gadiem
PLĀNOTAIS IZLASES APJOMS	1000 respondenti
SASNIEGTAIS IZLASES APJOMS	1005 respondenti
IZLASES METODE	Kvotu izlase. Dati tika svērti atbilstoši LR IeM PMLP iedzīvotāju reģistra datiem uz 25.01.2021.
RESPONDENTI	Pētījumu centra SKDS WEB paneļa dalībnieki
APTAUJAS METODE	Interneta aptauja (CAWI)
ĢEOGRĀFISKAIS PĀRKLĀJUMS	Visa Latvija
APTAUJAS LAIKS	25.08.2021. - 30.08.2021.

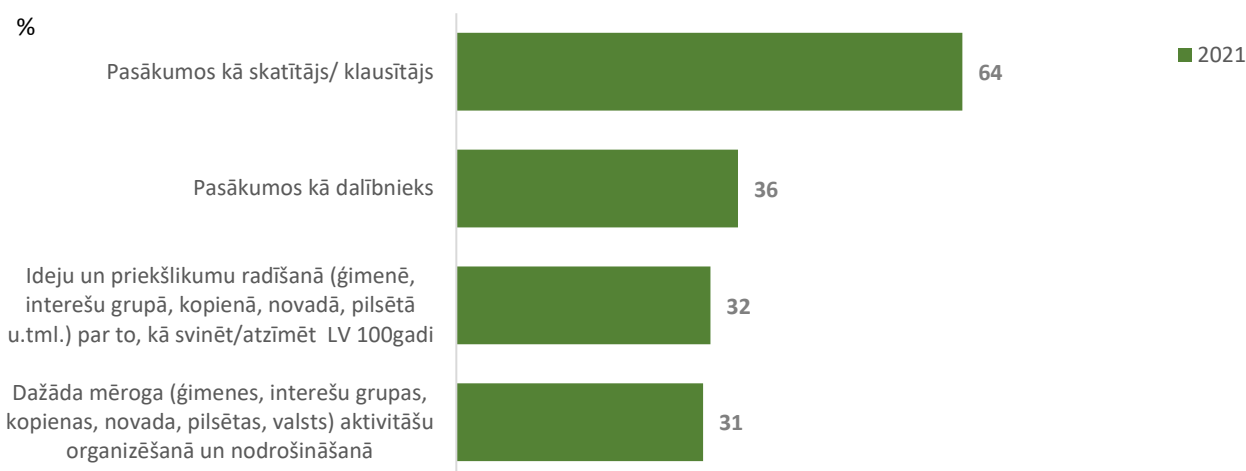
Aptaujas tehniskā informācija (2019)

LAUKA DARBA VEICĒJS	Pētījumu centrs SKDS
MĒRĶA GRUPA	Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 75 gadiem
PLĀNOTAIS IZLASES APJOMS	1000 respondenti
SASNIEGTAIS IZLASES APJOMS	1005 respondenti
IZLASES METODE	Kvotu izlase. Dati tika svērti atbilstoši LR IeM PMLP iedzīvotāju reģistra datiem uz 17.01.2019.
RESPONDENTI	Pētījumu centra SKDS WEB paneļa dalībnieki
APTAUJAS METODE	Interneta aptauja (CAWI)
ĢEOGRĀFISKAIS PĀRKLĀJUMS	Visa Latvija
APTAUJAS LAIKS	No 21.11.2019. līdz 28.11.2019.

A5. Novērtējiet, lūdzu, vai un cik aktīvi Jūs personiski piedalījāties vai nepiedalījāties Latvijas valsts simtgades norisēs, kur 1 nozīmē nemaz nepiedalījos, bet 5 – ļoti aktīvi piedalījos!

Bāze: visi respondenti, [2021: n=1005] (Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 75 gadiem).

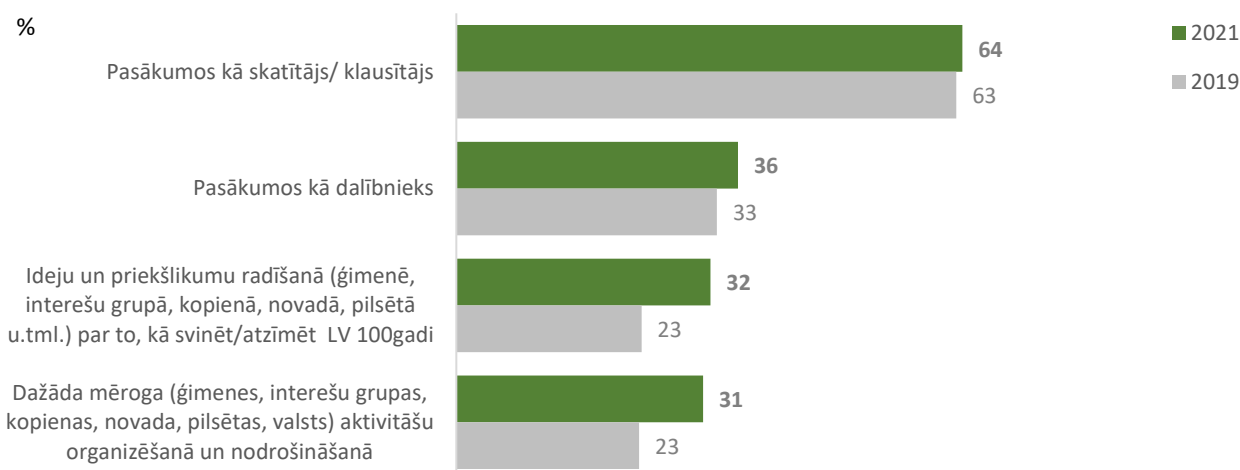
Piezīme: attēlots to īpatsvars, kuri ir piedalījušies.

Salīdzinājums: 2021.g. vs 2019.g.

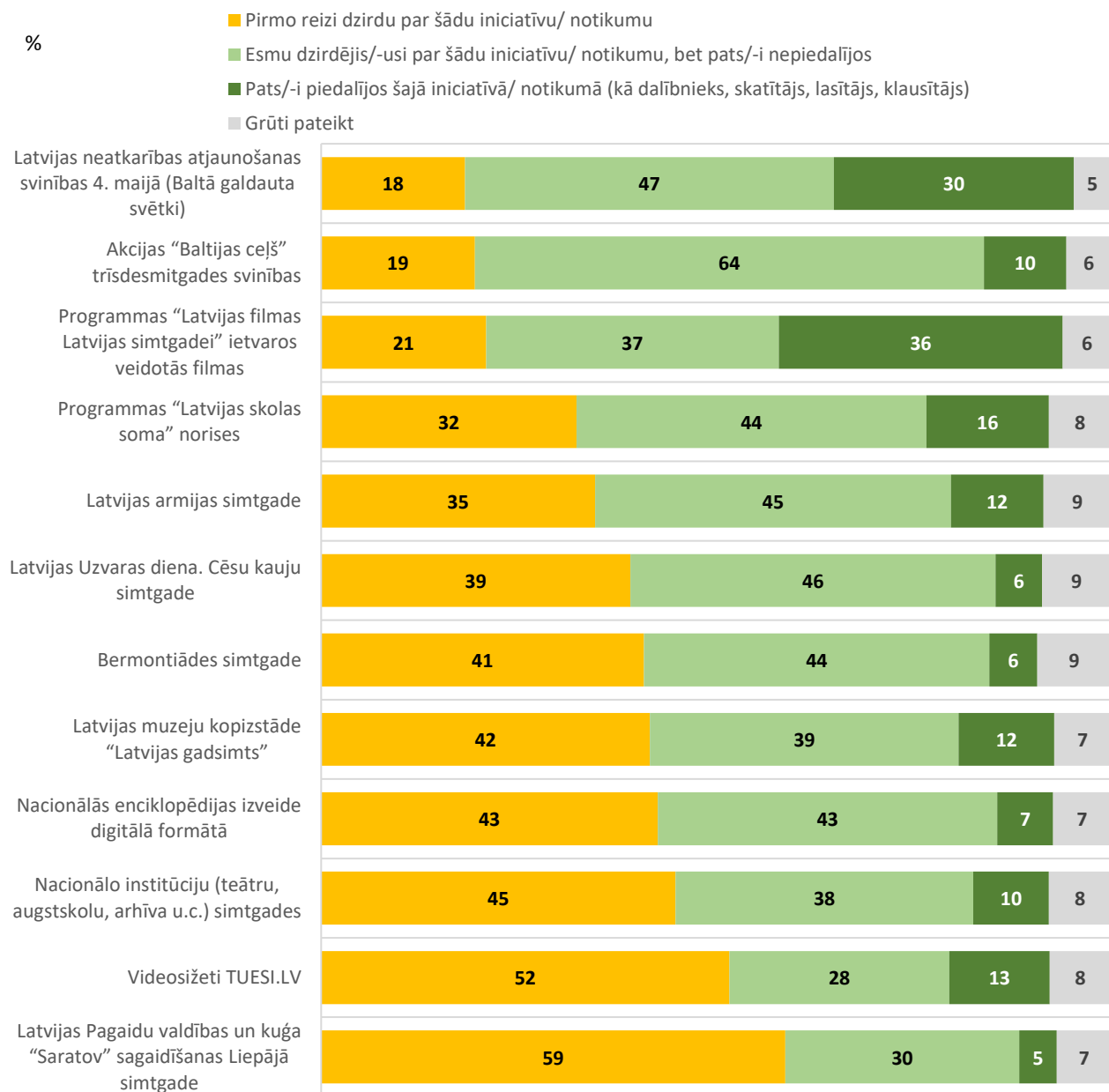
Bāze: visi respondenti, [2019: n=1005; 2021: n=1005] (Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 75 gadiem).

Piezīme: attēlots to īpatsvars, kuri ir piedalījušies.

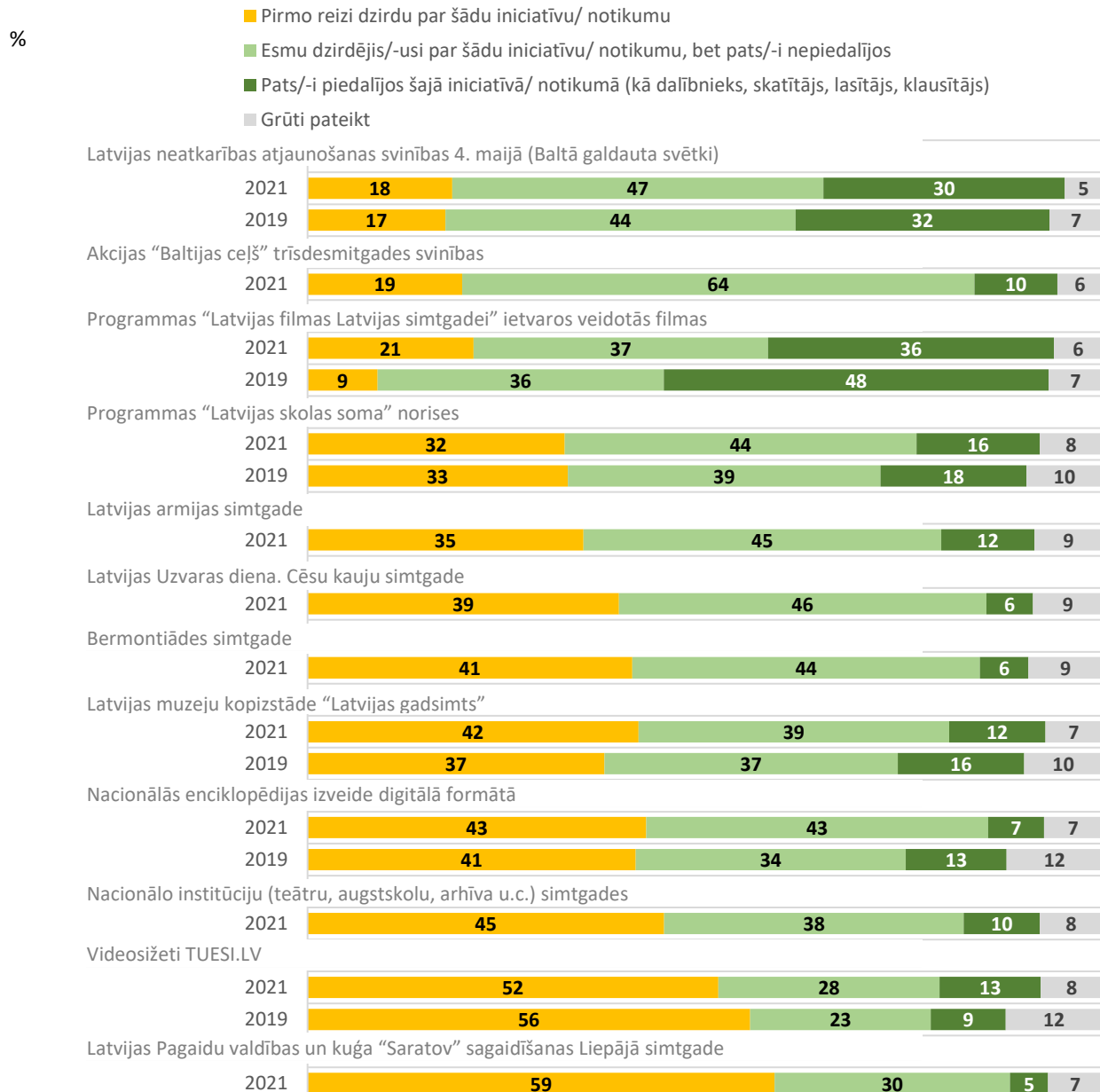
A10. Raksturojiet, lūdzu, savu pieredzi saistībā ar šādām Latvijas valsts simtgades norisēm!

Bāze: visi respondenti, [2021: n=1005] (Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 75 gadiem).

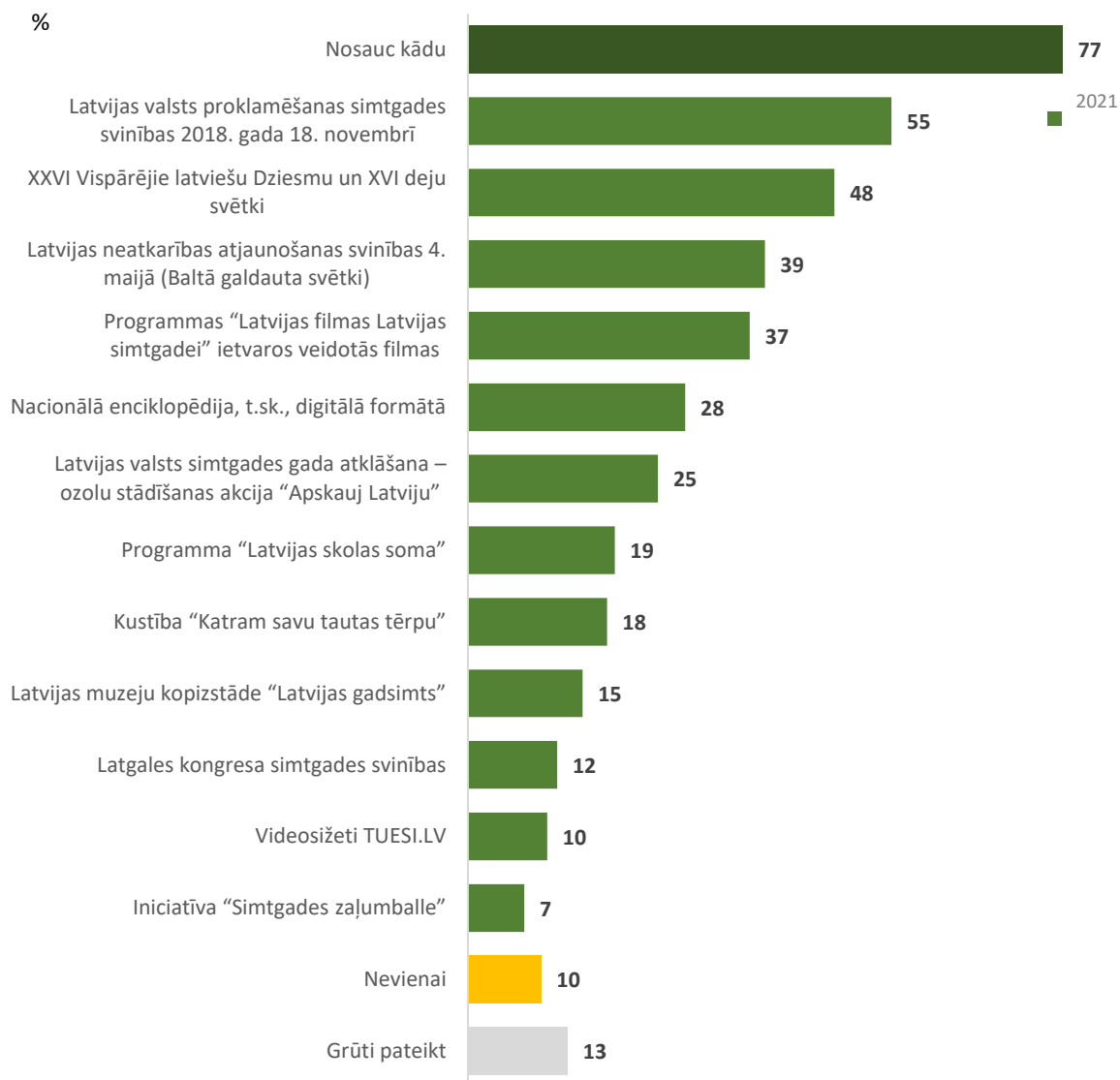
Salīdzinājums: 2021.g. vs 2019.g.

Bāze: visi respondenti, [2019: n=1005; 2021: n=1005] (Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 75 gadiem).

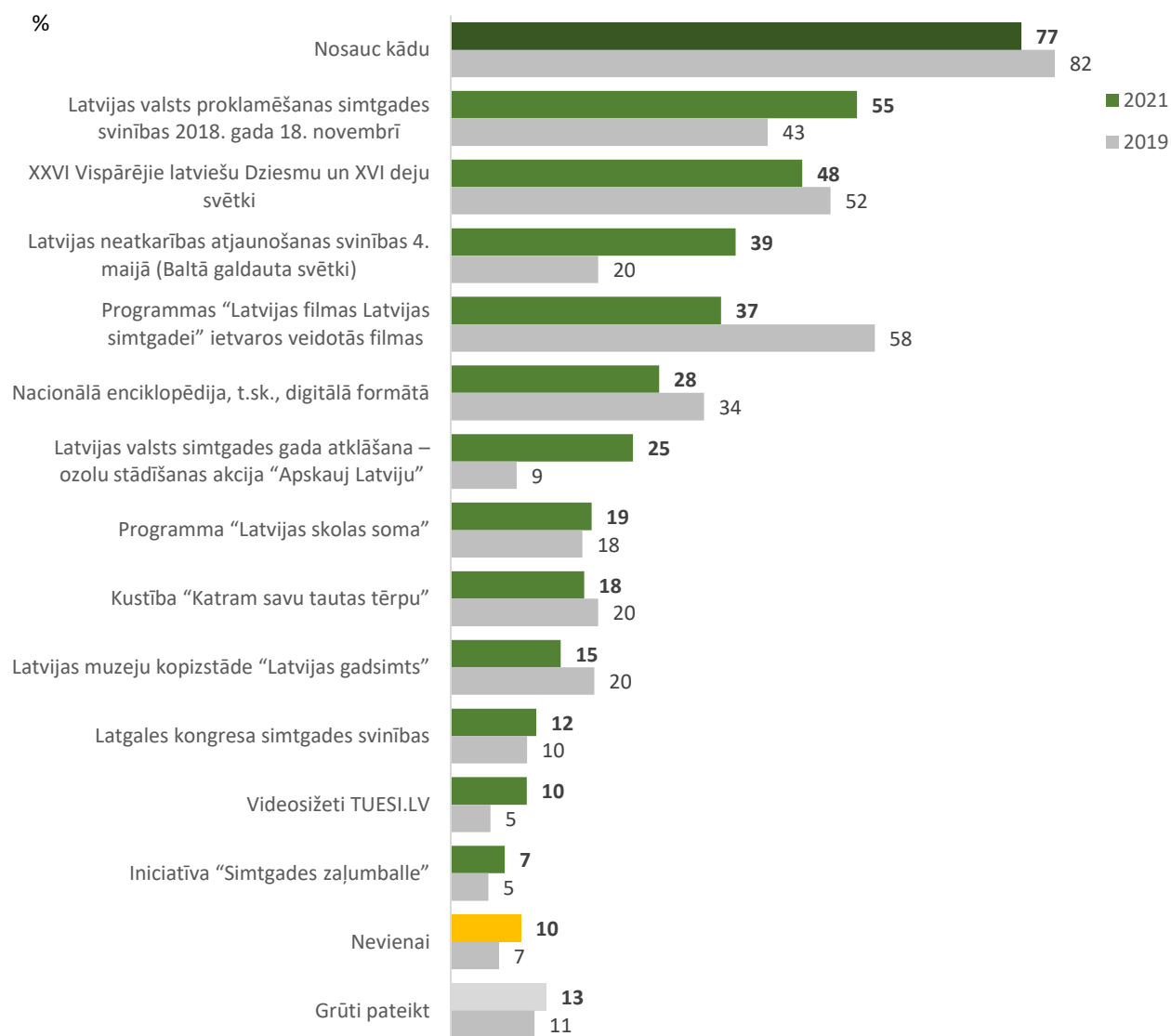
A11. Kurai/kurām no šīm Latvijas valsts simtgades norisēm, Jūsaprāt, ir paliekoša nozīme?

Bāze: visi respondenti, [2021: n=1005] (Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 75 gadiem).

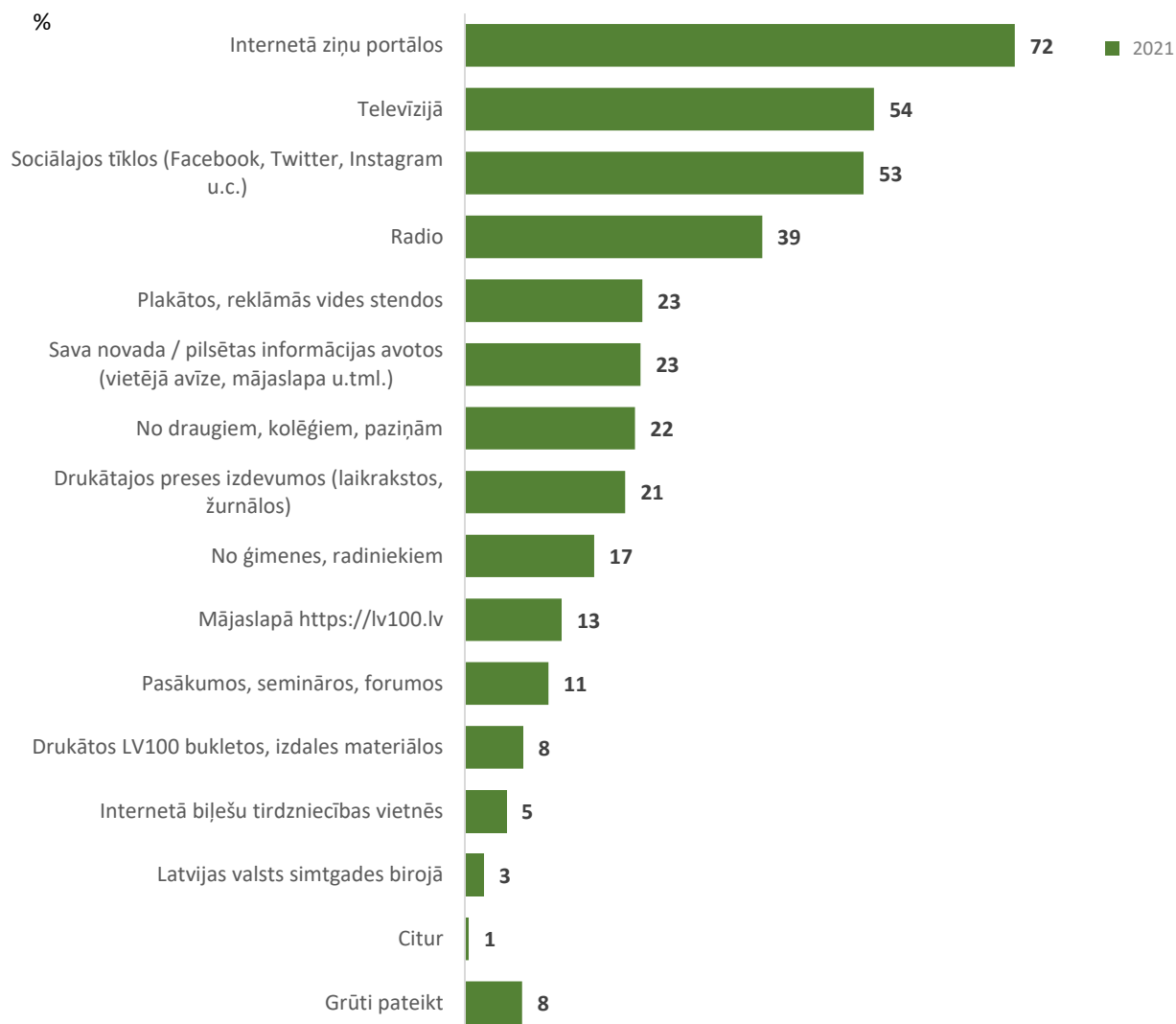
Salīdzinājums: 2021.g. vs 2019.g.

Bāze: visi respondenti, [2019: n=1005; 2021: n=1005] (Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 75 gadiem).

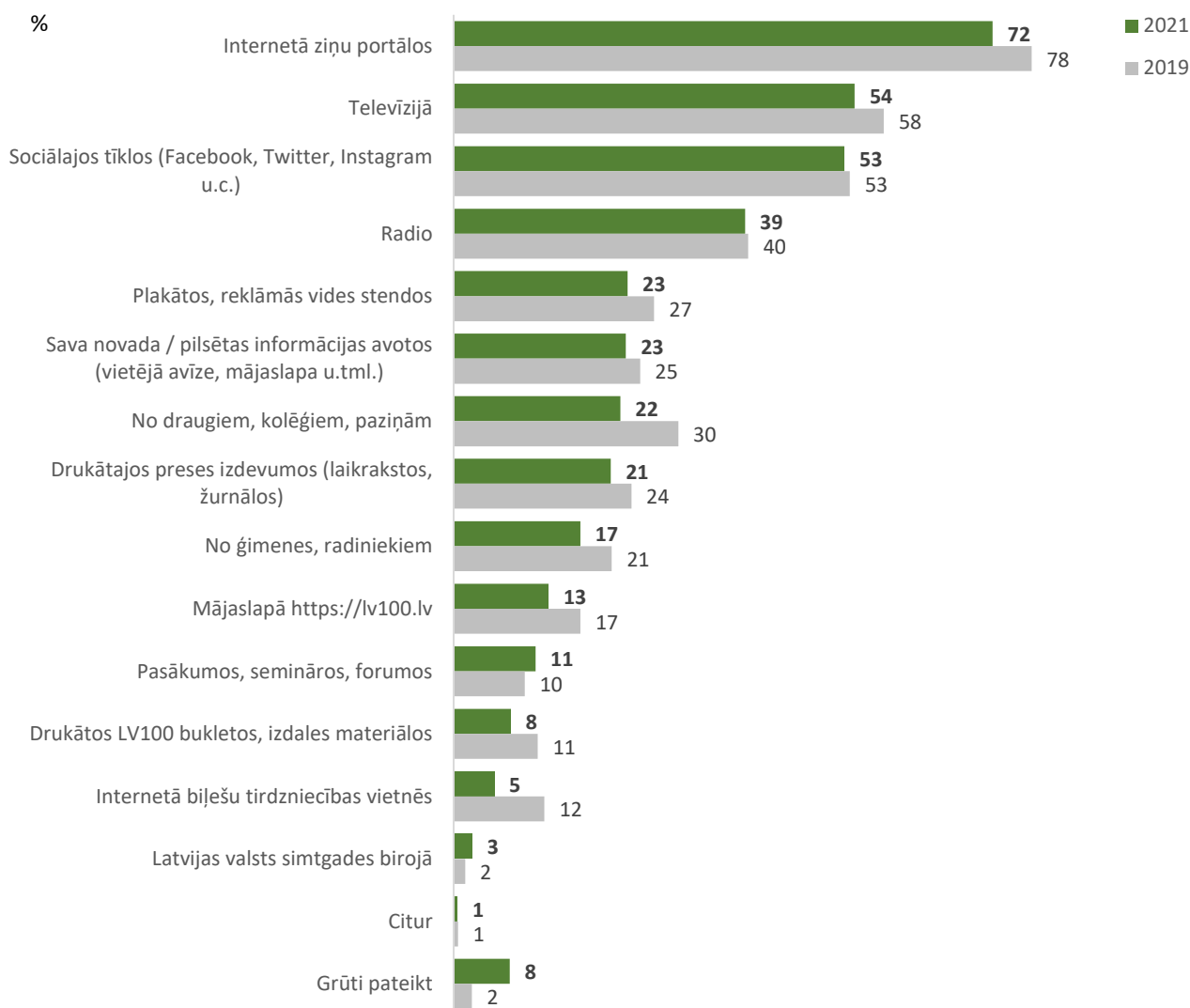
A16. Kur Jūs pēdējo divu gadu laikā ieguvāt informāciju par norisēm, kas saistītas ar Latvijas valsts simtgadi?

Bāze: respondenti, kuri pēdējo divu gadu laikā ir meklējuši informāciju par Latvijas valsts simtgadi, [2021: n=813] (Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 75 gadiem).

Salīdzinājums: 2021.g. vs 2019.g.

Bāze: respondenti, kuri pēdējo divu gadu laikā ir meklējuši informāciju par Latvijas valsts simtgadi, [2019: n=692; 2021: n=813] (Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 75 gadiem)

A6. Lūdzu novērtējiet, cik lielā mērā Jūs piekrītat vai nepiekrītat (kur 1 – pilnībā nepiekrītat, bet 5 – pilnībā piekrītat) šādiem apgalvojumiem par Latvijas valsts simtgades svinību norisēm.

Latvijas valsts simtgades svinību norises ...

Bāze: visi respondenti, [2021: n=1005] (Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 75 gadiem).

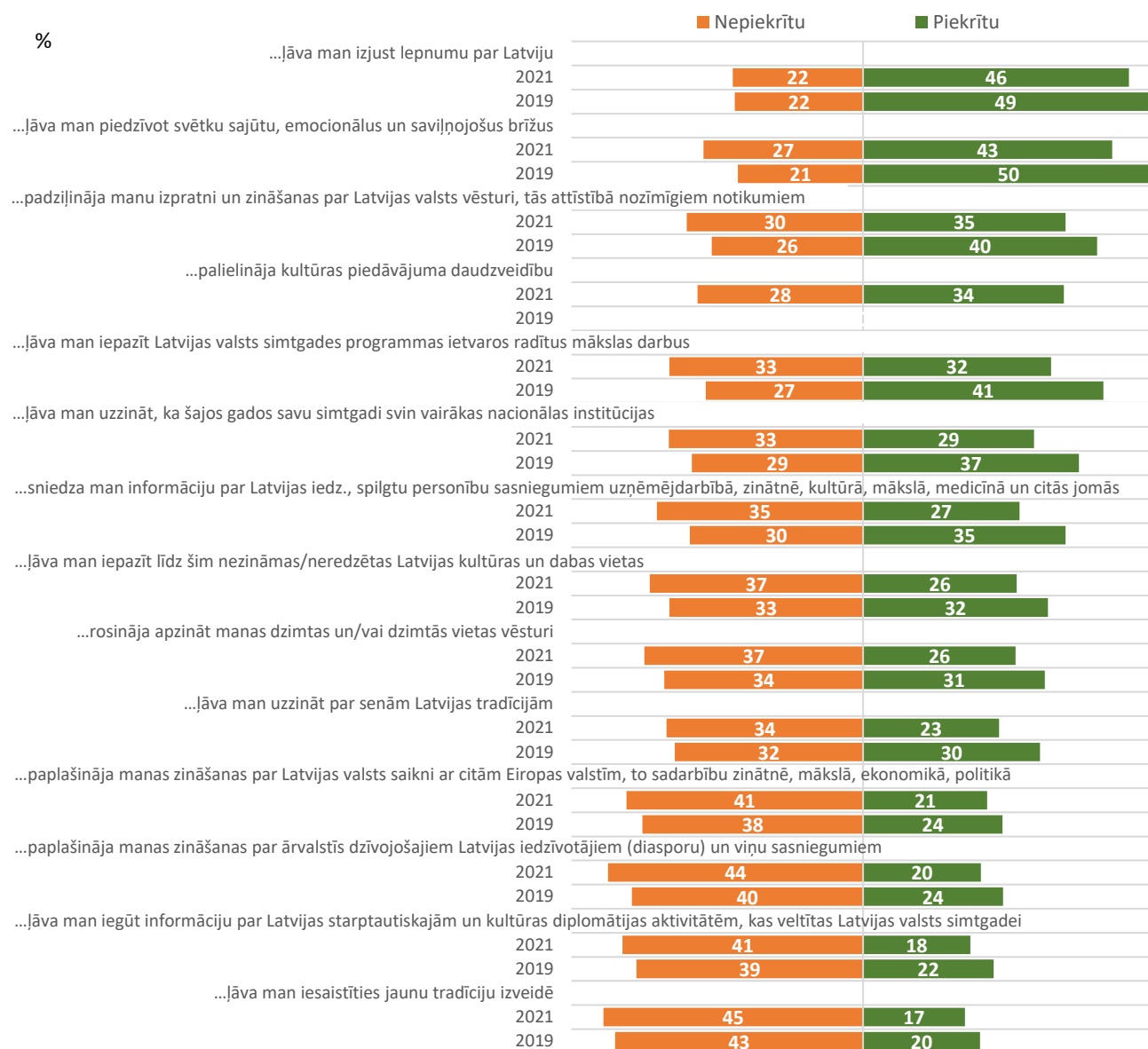
Grafika pārskatāmībai atbildes "grūti pateikt" nav attēlotas.

Salīdzinājums: 2021.g. vs 2019.g.

Bāze: visi respondenti, [2019: n=1005; 2021: n=1005] (Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 75 gadiem).

Grafika pārskatāmībai atbildes "grūti pateikt" nav attēlotas.

P1. Cik lielā mērā, Jūsaprāt, Latvijas valsts simtgades norises sasniedza šādus rezultātus? Vērtējiet, lūdzu, piecu ballu skalā, kur 1 – nemaz nesasniedza, bet 5 – pilnībā sasniedza.

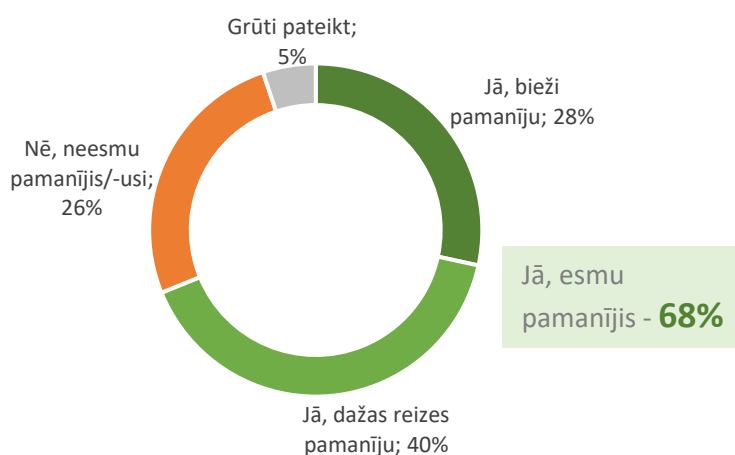
Bāze: visi respondenti, [2021: n=1005] (Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 75 gadiem).

Grafika pārskatāmībai atbildes "3" un "grūti pateikt" nav attēlotas.

B3. Vai esat pamanījuši Valsts simtgades piederības zīmes lietojumu reklāmās, uz dažādām ikdienā lietojamām precēm un transportlīdzekļiem?

Bāze: visi respondenti, [2021: n=1005] (Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 75 gadiem).

Pielikums 6. Kultūras sektora aktoru aptaujas rezultāti grafikos

Aptaujas tehniskā informācija (2021)

LAUKA DARBA VEICĒJS	SIA "Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija"
MĒRĶA GRUPA	Kultūras sektora aktori: kultūras pasākumu rīkotāju un kultūras institūciju un organizāciju pārstāvji. Skatīt izlases profila raksturojumu zemāk grafikā.
SASNIEGTAIS IZLASES APJOMS	391 respondents
IZLASES METODE	Pašatlase
APTAUJAS METODE	Interneta aptauja (CAWI)
ĢEOGRĀFISKAIS PĀRKLĀJUMS	Visa Latvija
APTAUJAS LAIKS	2021. gada augusts

Aptaujas tehniskā informācija (2019)

LAUKA DARBA VEICĒJS	SIA "Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija"
MĒRĶA GRUPA	Kultūras sektora aktori: kultūras pasākumu rīkotāju un kultūras institūciju un organizāciju pārstāvji. Skatīt izlases profila raksturojumu zemāk grafikā.
SASNIEGTAIS IZLASES APJOMS	828 respondenti
IZLASES METODE	Pašatlase
APTAUJAS METODE	Interneta aptauja (CAWI)
GEOGRĀFISKAIS PĀRKLĀJUMS	Visa Latvija
APTAUJAS LAIKS	2019. gada novembris

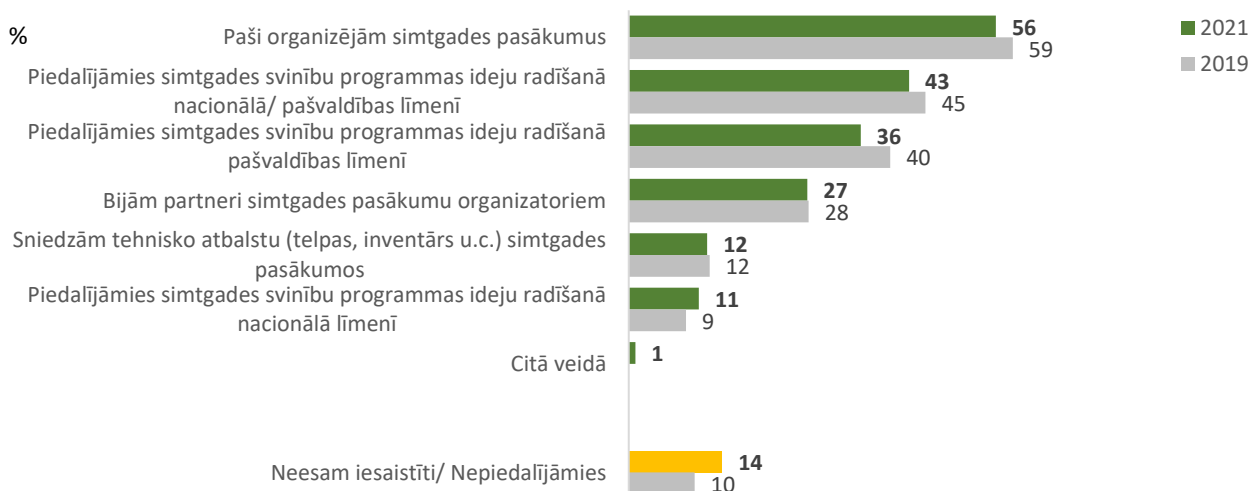
Q1. Kādā veidā Jūsu organizācija/uzņēmums/Jūs kā radoša persona iesaistījāties Latvijas valsts simtgades norisēs 2019.-2021.gadā?

Bāze: visi respondenti, [2021: n=391] (kultūras sektora aktori).

Salīdzinājums: 2021.g. vs 2019.g.

Bāze: visi respondenti, [2019: n=828; 2021: n=391] (kultūras sektora aktori).

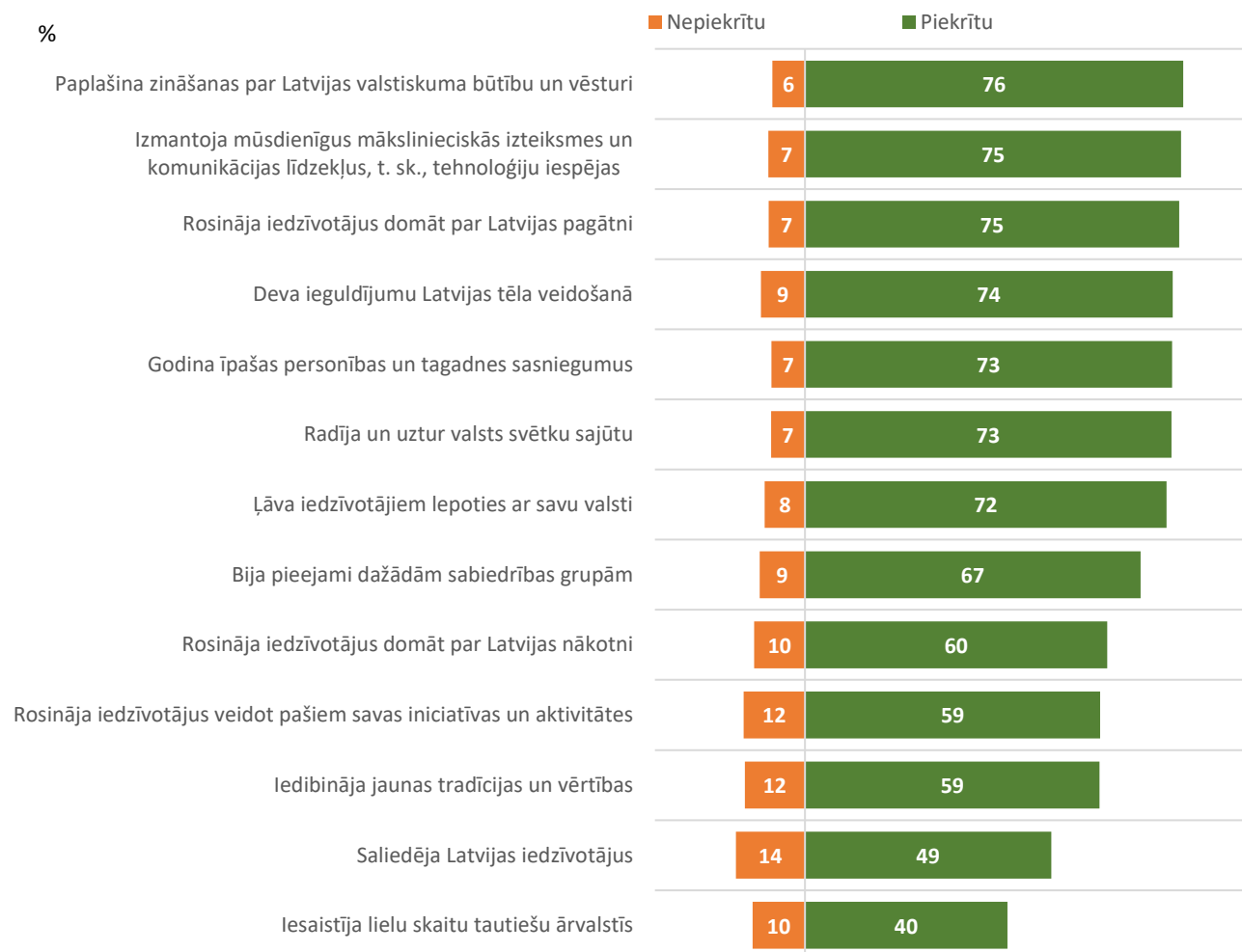

Q2. Lūdzu, novērtējiet, cik lielā mērā Jūs piekrītat šādiem apgalvojumiem.

Latvijas valsts simtgades norises 2019.-2021.gadā...

Bāze: visi respondenti, [2021: n=384] (kultūras sektora aktori).

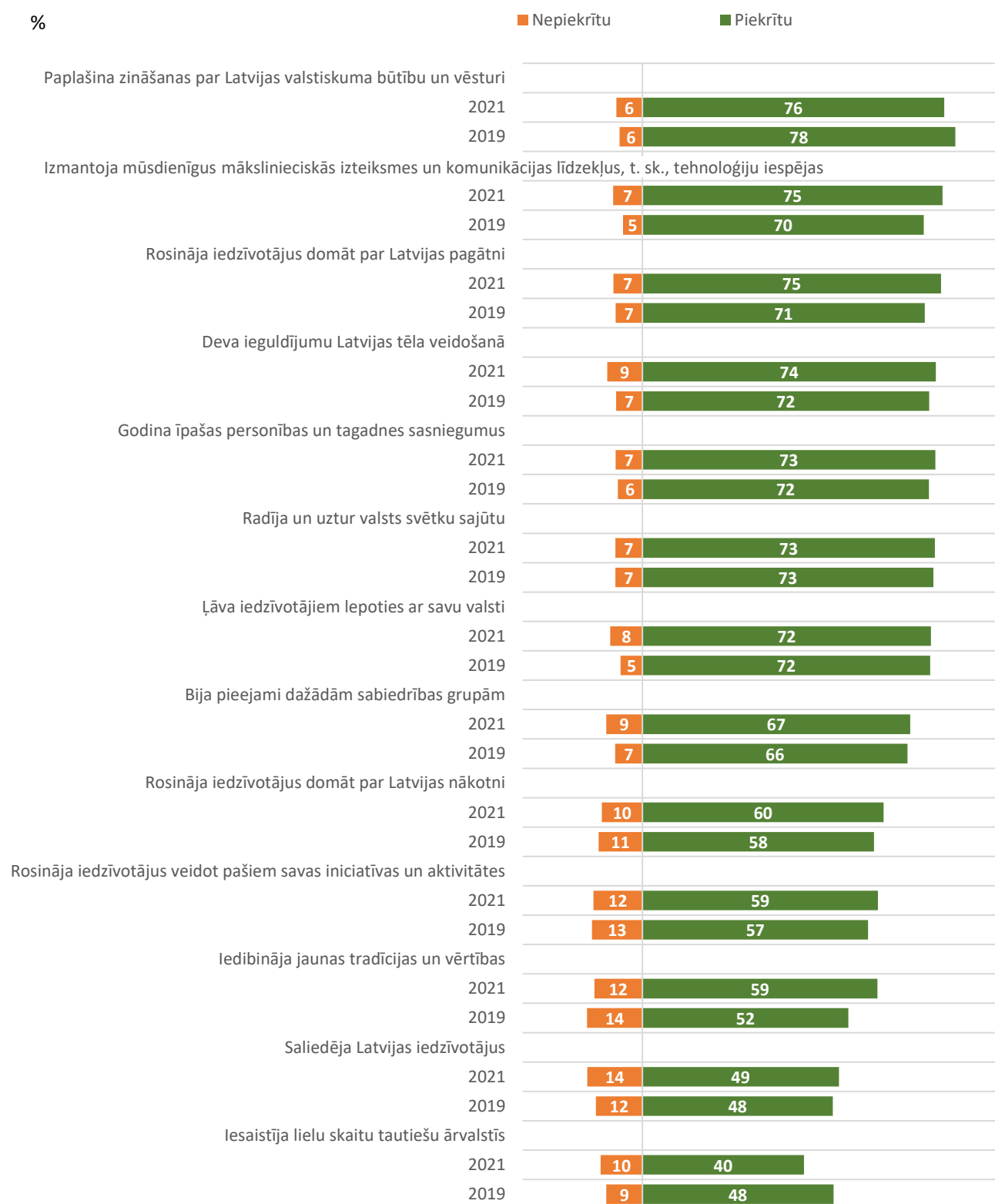
Grafika pārskatāmībai atbildes "grūti pateikt" un "3" nav attēlotas.

Salīdzinājums: 2021.g. vs 2019.g.

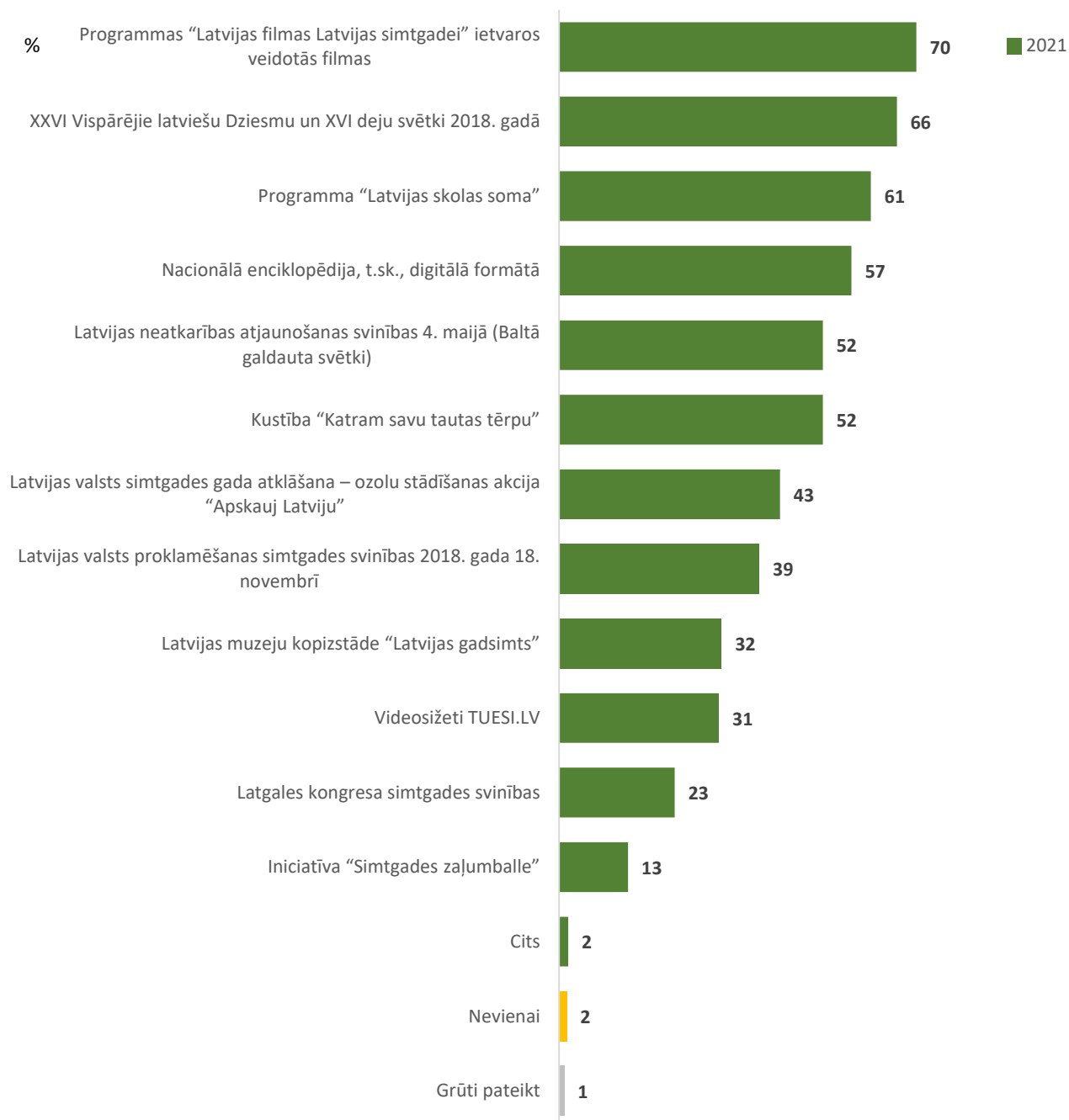
Bāze: visi respondenti, [2019: n=828; 2021: n=384] (kultūras sektora aktori).

Grafika pārskatāmībai atbildes "grūti pateikt" un "3" nav attēlotas.

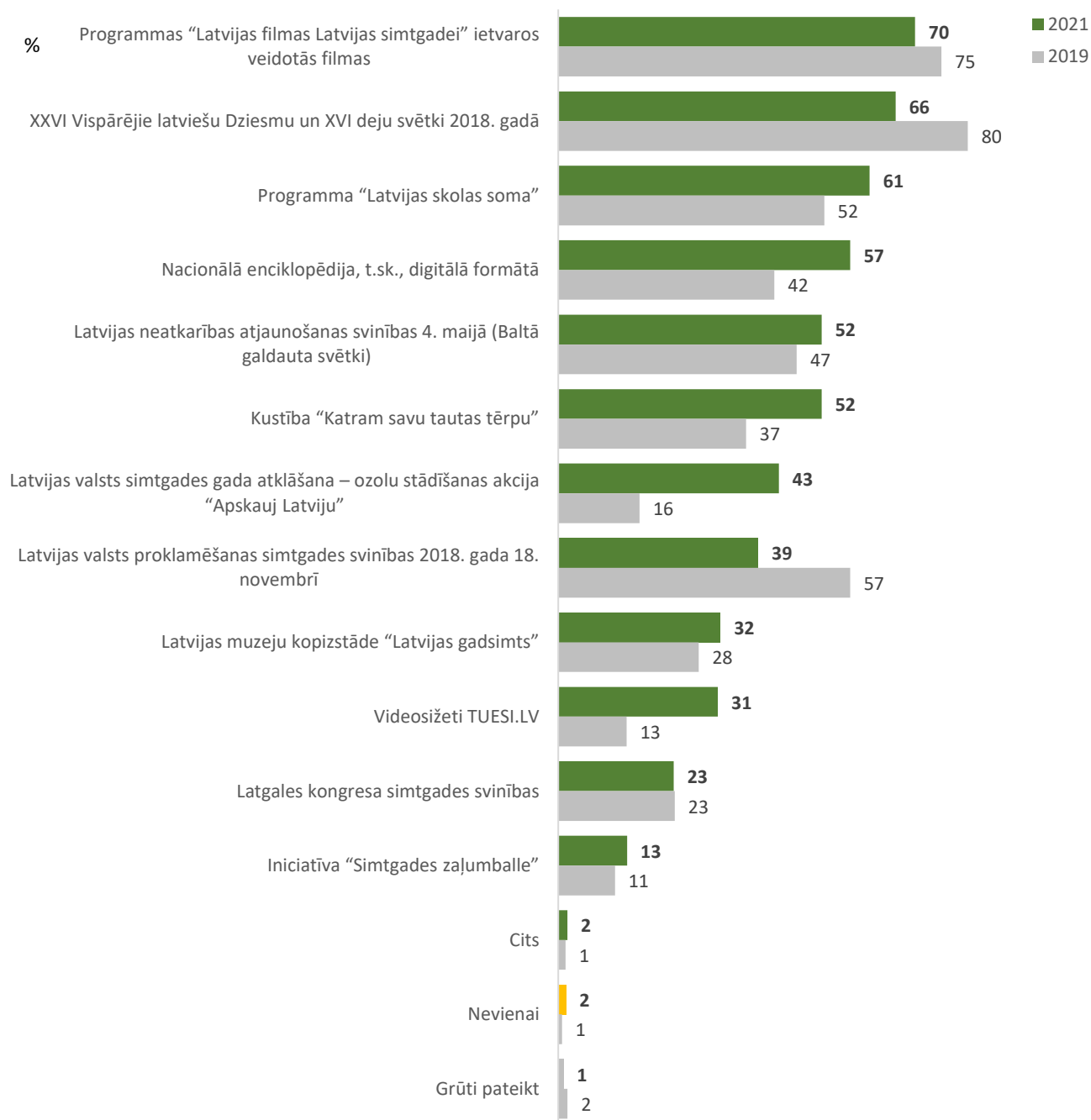
Q3. Kurai/kurām no šīm Latvijas valsts simtgades norisēm, Jūsaprāt, ir paliekoša nozīme?

Bāze: visi respondenti, [2021: n=393] (kultūras sektora aktori).

Salīdzinājums: 2021.g. vs 2019.g.

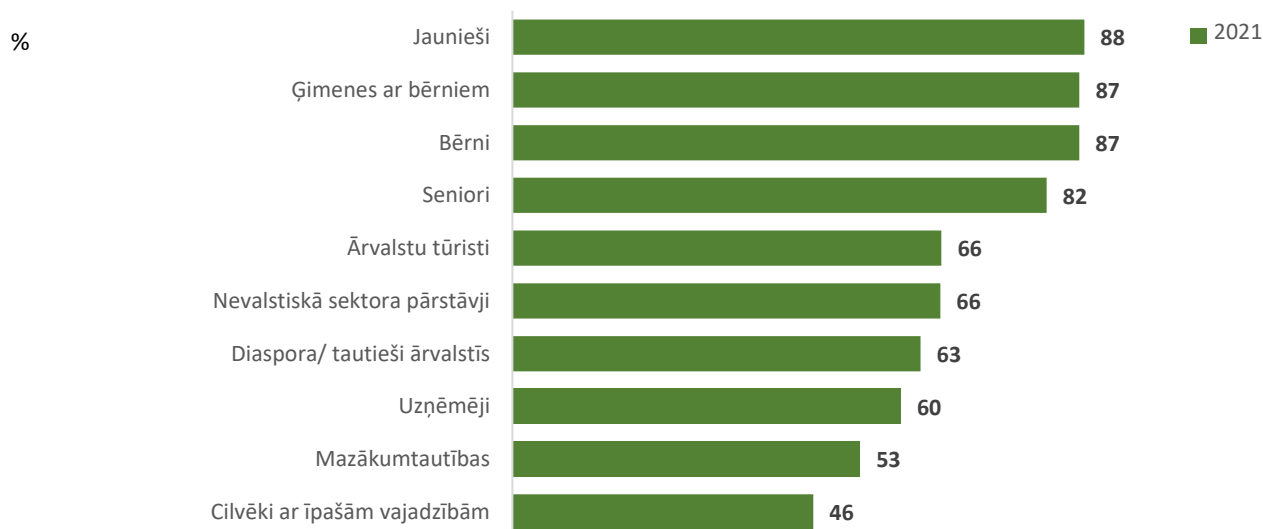
Bāze: visi respondenti, [2019: n=828; 2021: n=391] (kultūras sektora aktori).

Q4. Jūsaprāt, cik plaši Latvijas valsts simtgades norises bija vērstas uz šādām iedzīvotāju mērķgrupām?

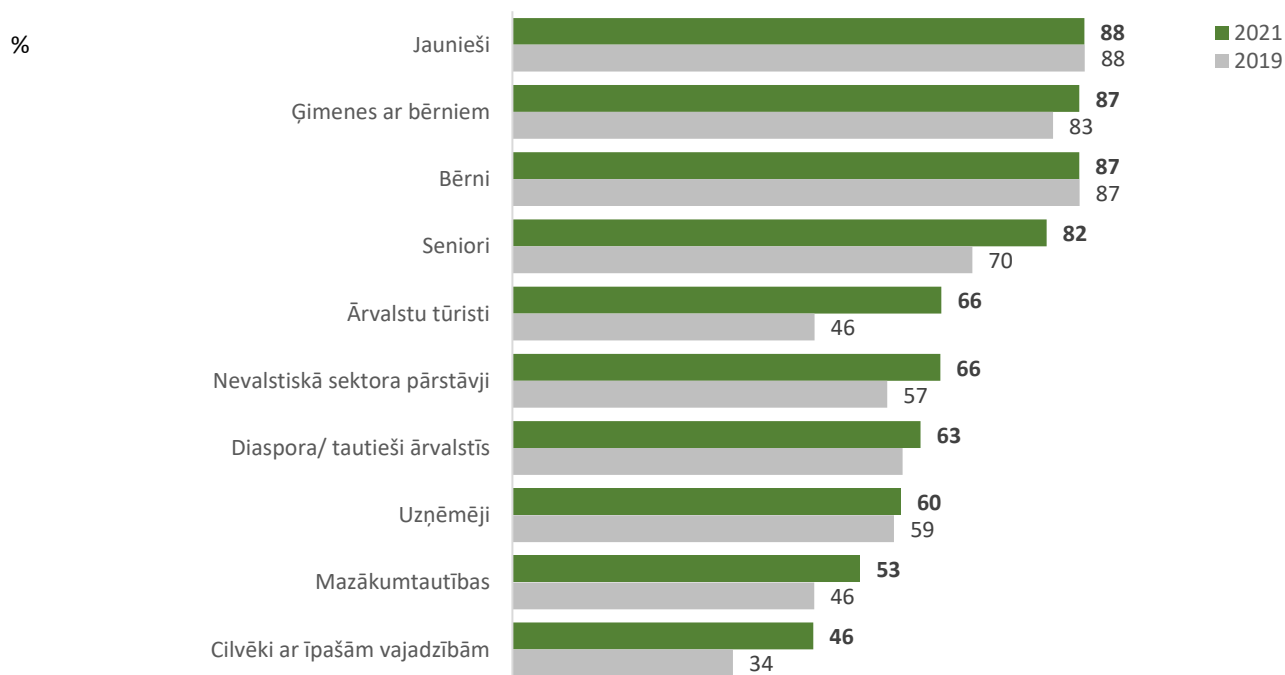
Bāze: visi respondenti, [2021: n=377] (kultūras sektora aktori).

Piezīme: Attēlots to respondentu īpatsvars, kuri uzskata, ka konkrētās mērķgrupas ir tikušas iesaistītas.

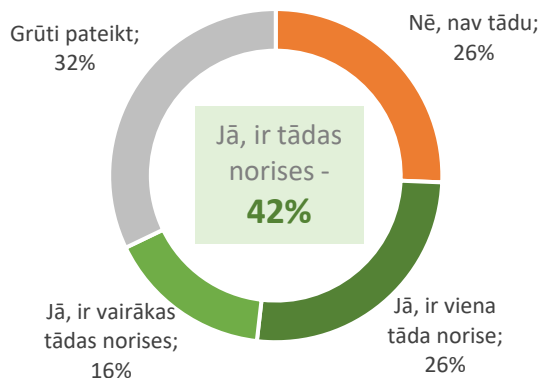
Salīdzinājums: 2021.g. vs 2019.g.

Bāze: visi respondenti, [2019: n=828; 2021: n=377] (kultūras sektora aktori).

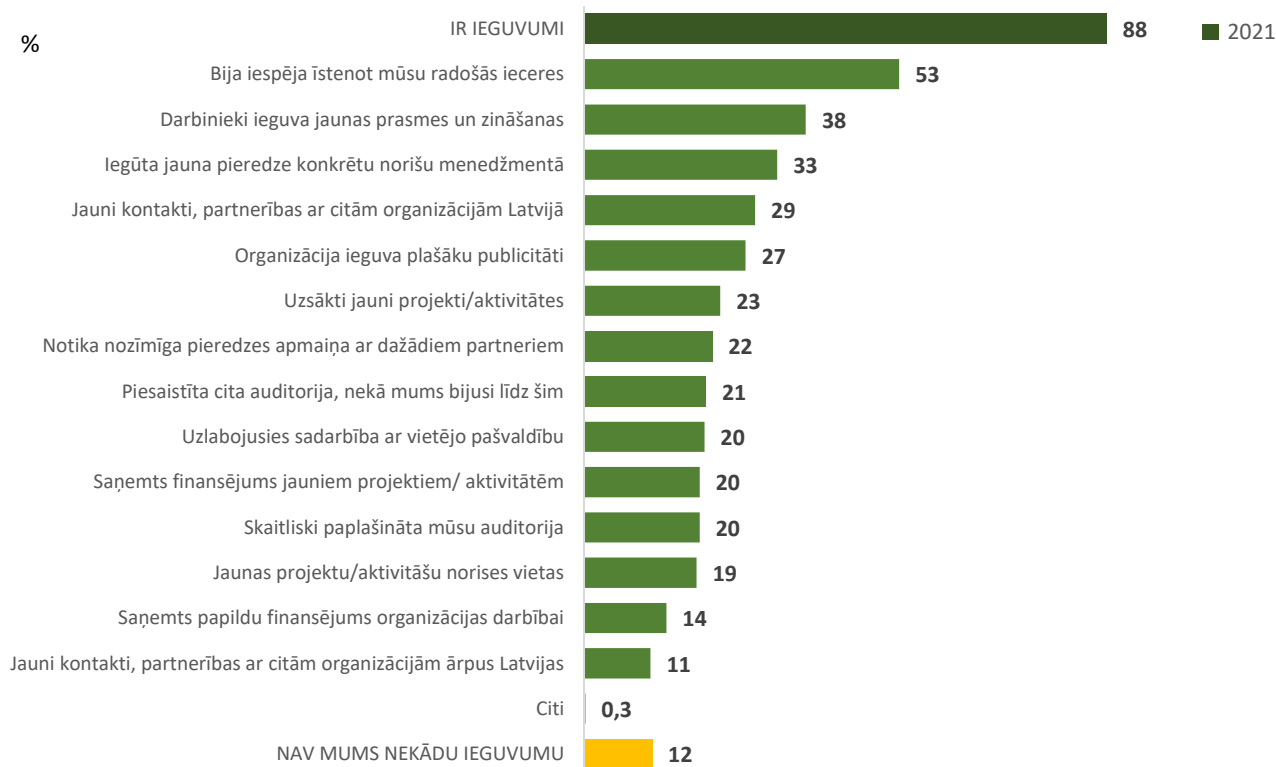
Q5. Vai ir kāda norise, ko Jūsu organizācija/ Jūs kā radoša persona uz sāka Latvijas valsts simtgades ietvaros un ko īstenojat vai plānojat īstenot arī turpmāk?

Bāze: visi respondenti, [2021: n=386] (kultūras sektora aktori).

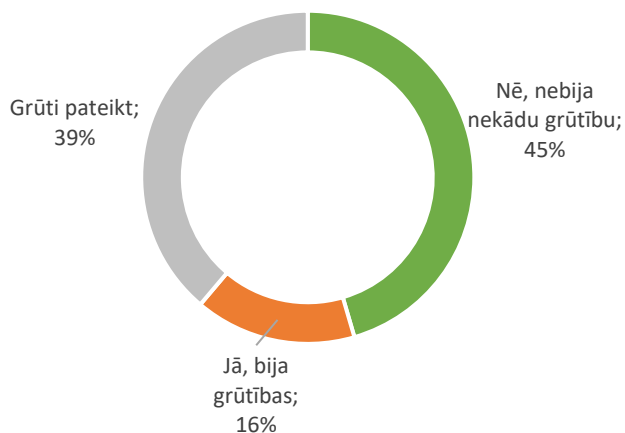
Q7. Kas ir Jūsu organizācijas būtiskākie ieguvumi no Latvijas valsts simtgades norisēm? Atzīmējiet visas atbilstošās atbildes!

Bāze: visi respondenti, [2021: n=373] (kultūras sektora aktori).

Q8. Vai Latvijas valsts simtgades norišu īstenošanā Jūsu organizācija/ Jūs kā radoša persona sastapāties ar kādām grūtībām?

Bāze: visi respondenti, [2021: n=376] (kultūras sektora aktori).

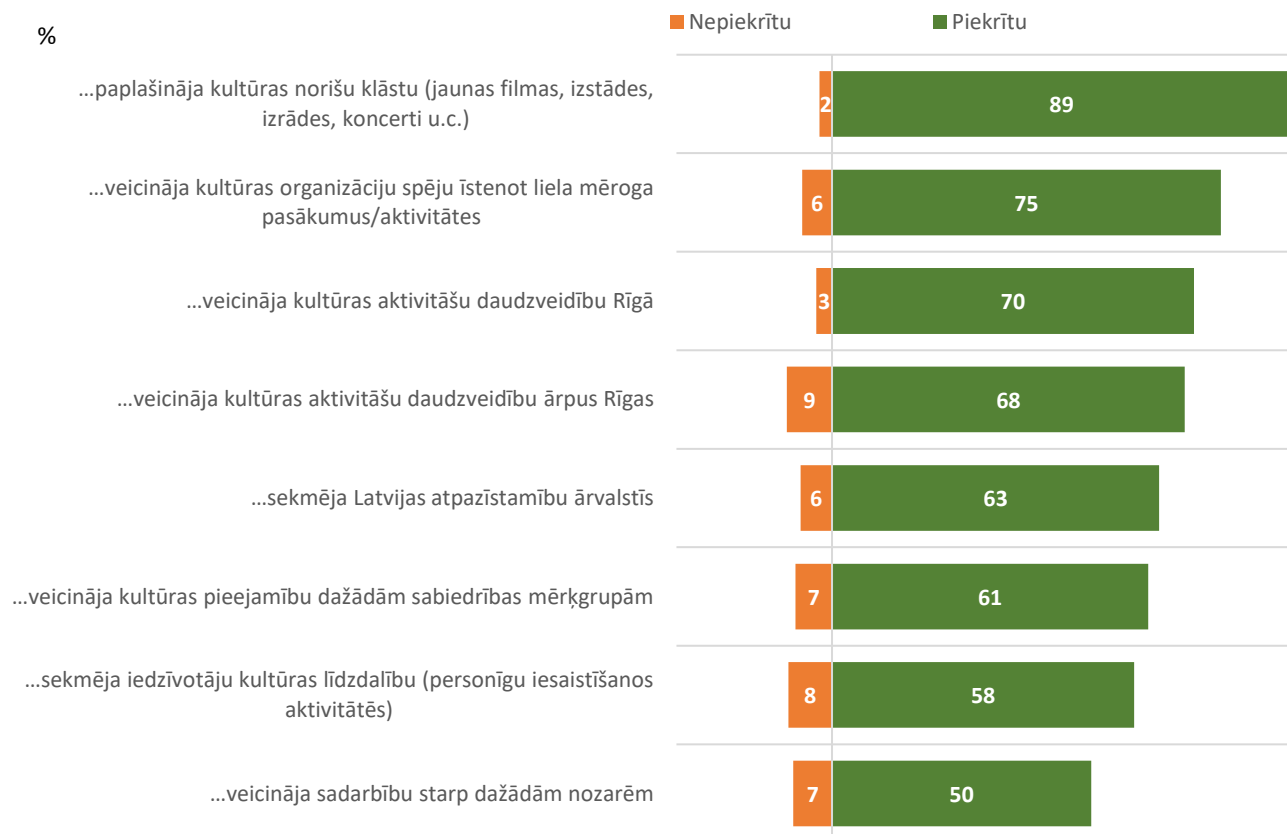

Q10. Lūdzu, novērtējiet, cik lielā mērā Jūs piekrītat šādiem apgalvojumiem.

Latvijas valsts simtgades norises...

Bāze: visi respondenti, [2021: n=365] (kultūras sektora aktori).

Grafika pārskatāmībai atbildes "3" un "grūti pateikt" nav attēlotas.

Pielikums 7. Pētījuma anotācija

Pētījuma mērķis, uzdevumi un galvenie rezultāti	Pētījuma mērķis: sagatavot Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanas ietekmes izvērtējumu par periodu no 2019.gada 1.janvāra līdz 2021.gada 1.decembrim. Pētījuma uzdevumi: a. Metodoloģijas apraksts ietekmes izvērtējuma veikšana. b. Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanas satura un procesa atbilstība izvirzītajiem mērķiem un pieejai. c. Dažādu tautsaimniecības nozaru, valsts pārvaldes struktūru un pilsoniskās sabiedrības iniciatīvu pārstāvība Latvijas valsts simtgades programmas norisēs. d. Iesaistīto pušu lomas novērtējums. e. Finansējuma apguves plānošanas un īstenošanas novērtējums atbilstoši Latvijas valsts simtgades programmas virsmērķim. f. Publicitātes un mārketinga aktivitāšu loma mērķgrupu sasniegšanā un Latvijas valsts simtgades programmas mērķu sasniegšanā.
Galvenās pētījumā aplūkotās tēmas	Skatīt iepriekšējā sadaļā par uzdevumiem.
Pētījuma pasūtītājs	Kultūras ministrija
Pētījuma īstenotājs	Personu apvienība: Latvijas Kultūras akadēmija, SIA „Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija”
Pētījuma īstenošanas gads	2021
Pētījuma finansēšanas summa un finansēšanas avots	19 996,64 euro (bez PVN)
Pētījuma klasifikācija	Padziļinātas ekspertīzes pētījums
Politikas joma, nozare	7.2. Kultūras attīstība 9.3. Pilsoniskās sabiedrības attīstība 9.4. Sabiedrības integrācija
Pētījuma ģeogrāfiskais aptvērums	Visa Latvija, diaspora
Pētījuma mērķa grupa/-as	Latvijas iedzīvotāji; Latvijas tautieši ārvalstīs (diaspora); kultūras sektora aktori; nevalstiskā sektora pārstāvji; uzņēmēji; pārvaldes institūciju pārstāvji.
Pētījumā izmantotās metodes pēc informācijas ieguves veida:	
1) tiesību aktu vai politikas plānošanas dokumentu analīze	Jā
2) statistikas datu analīze	Jā
3) esošo pētījumu datu sekundārā analīze	Jā
4) padziļināto/expertu interviju veikšana un analīze	Nē
5) fokusa grupu diskusiju veikšana un analīze	Nē
6) gadījumu izpēte	Jā
7) kvantitatīvās aptaujas veikšana un datu analīze	Jā
8) citas metodes (norādīt, kādas)	-
Kvantitatīvās pētījuma metodes:	
1) aptaujas izlases metode	(1) Latvijas iedzīvotāju aptauja: Kvotu izlase. (2) Kultūras sektora aktori: Pašatlase.
2) aptaujāto/anketēto respondentu/vienību skaits	(1) Latvijas iedzīvotāju aptauja: 1005. (2) Kultūras sektora aktori: 391.
Kvalitatīvās pētījuma metodes:	
1) padziļināto/expertu interviju skaits	
2) fokusa grupu diskusiju skaits	
Pētījuma pasūtītāja kontaktinformācija	Kultūras ministrijas Latvijas valsts simtgades biroja projektu koordinatore Ilze Tormane-Kļaviņa, tālrunis + 371 67 330 323, e-pasts: Ilze.Tormane-Klavina@km.gov.lv
Pētījuma autori (autortiesību subjekti)	Anda Laķe, Baiba Tjarve, Gints Klāsons